Prof. dr. sc. Biserka Belicza
Prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR

Predsjednici

od 1874. do 2004.

Prof. dr. sc. Biserka Belicza / Prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
Predsjednici od 1874. do 2004.

Knjiga je dio projekta
HRVATSKA MEDICINSKA BAŠTINA
Odrednice razvoja i dostignuća
od 13. do 20. stoljeća.
Projekt sufinancira Ministarstvo znanosti i tehnologije
Republike Hrvatske.

Knjiga
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
Predsjednici od 1874. do 2004.
izdana je uz
financijsku potporu
Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb grada Zagreba

© Hrvatski liječnički zbor, Zagreb, 2004.
Sva prava pridržana. Bez dozvole izdavača zabranjeno reproduciranje bilo kojeg djela knjige na bilo koji način.
Hrvatski liječnički zbor, Šubićeva ul. 11, HR – 10000 Zagreb, Hrvatska

Nakladnik
Hrvatski liječnički zbor

Za nakladnika
Prof. dr. sc. Dubravko Orlić

Urednik
Prof. dr. sc. Ivan Bakran

Lektor za hrvatski jezik
Šimun Čagalj, prof.

Lektor za engleski jezik
Graham McMaster

Grafički dizajn
Branko Vujanović
&
Studio grafičkog dizajna
"Anker"

Tisak
KRATIS, Zagreb

Naklada
1500 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb
UDK 614.258 (497.5) (091)

BELICZA, Biserka
Hrvatski liječnički zbor : predsjednici od 1874. do 2004. / Biserka Belicza, Dubravko Orlić. - Zagreb : Hrvatski liječnički zbor, 2004.

ISBN 953-6451-17-4

1. Orlić, Dubravko

440218116

Prof. dr. sc. Biserka Belicza
Prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR

Predsjednici od 1874. do 2004.

Zagreb
2004.

Zakladna bolnica izgrađena 1804. godine

Predgovor

Hrvatski liječnički zbor, počevši od 25-te obljetnice koja je svečano i radno proslavljena 1899. godine, njeguje tradiciju obilježavanja svojih godišnjica s osvrtom na vlastitu povijest, kako bi rezimirajući događaje, zbivanja i pouke iz proteklih vremena, njegovi članovi ustrajali na objektivnom sagledavanju prošlosti i sadašnjosti, osmišljavajući nove smjernice za budućnost društvenog, staleškog i znanstvenog djelovanja liječnika okupljenih u *Hrvatskom liječničkom zboru,* u kojem prepoznajemo liječničko društvo s najdužim kontinuitetom rada na geopolitičkom teritoriju Republike Hrvatske, a koje je u međunarodnim krugovima poznato kao jedno od najstarijih u skupini danas aktivnih nacionalnih liječničkih društava u Europi.

Tako smo i u prigodi 130-te obljetnice *Hrvatskog liječničkog zbora* pokušali rezimirati dosadašnja saznanja i podsjetiti na okolnosti koje su prethodile i dovele do osnivanja ovog liječničkog društva. Nadahnuti davno postavljenim pitanjem, jesu li liječnici u hrvatskim zemljama poput svojih kolega u inozemstvu, i prije g. 1874. težili ka osnivanju stručnih liječničkih udruga na razini pojedinih gradova, upravno-političkih teritorijalnih područja i pokrajina, posvetili smo tome pitanju posebnu pozornost i ovom prigodom.

Podaci koje smo prikupili iz ranije objavljenih priloga ili do kojih smo došli tijekom vlastitih istraživanja potvrdili su da *Hrvatski liječnički zbor* ima svoje preteče. Osobito su značajne inicijative i ostvarenja koja se javljaju tijekom prve polovine 19.stoljeća u Zagrebu, dok su u razdoblju od g. 1861. do g. 1874. takve inicijative i djelovanja liječnika zabilježeni u Zagrebu, Zadru i Osijeku.

Svjesni smo činjenice da su slična okupljanja liječnika nadahnutih istim ciljevima mogla biti sporadično organizirana i u drugim mjestima, posebice tamo gdje je obitavao veći broj liječnika i drugih zdravstvenih djelatnika.

Budući će istraživači možda otkriti da je u našim krajevima osim već poznatih, do g. 1874. bilo i drugih službeno konstituiranih liječničkih društava. Takva je pretpostavka opravdana, jer nemamo razloga sumnjati da je našim strukovnim pretečama promakla važnost takvih društava. Vjerujemo da im je bilo posve jasno kakve mogućnosti potencijalno stječu, kada udruženi, kao dragovoljni članovi određenog društva liječnika, istupaju u javnosti, ne kao pojedinci već kao strukovni stalež. Osobito kada je riječ o problemima iz domene medicinskih znanosti, liječničke prakse, staleških

odnosa, profesionalne etike, uključujući pitanje statusa liječnika u intelektualnoj, kulturnoj, društvenoj, gospodarskoj, zdravstvenoj i političkoj sredini u kojoj žive i djeluju.

Temeljno pitanje koje bismo danas mogli postaviti glasilo bi: zašto u svim krajevima Hrvatske liječnici nisu pokušali osnovati takva društva poput svojih strukovnih kolega u zemlji i inozemstvu, odnosno što ih je spriječilo da to ostvare?

Pratimo li zbivanja koja su prethodila osnutku *Hrvatskog liječničkog zbora* ili pak događaje koji slijede nakon njegova osnivanja, shvatit ćemo da su političke prilike i službena državna zdravstvena orijentacija bile jedna od temeljnih, gotovo sudbonosnih odrednica, kako za status, rad, djelovanje i razvoj, tako za sam opstanak *Hrvatskog liječničkog zbora.* Ovaj zaključak vrijedi, bilo da je riječ o zbivanjima od g. 1874. do 1917./18. godine, u razdoblju između dva svjetska rata, u periodu drugog svjetskog rata, u vremenu od 1945. do 1991. godine, uključujući dakako i ona u zadnjem desetljeću 20. i na početku prvog desetljeća 21. stoljeća.

Poglavlja, odlomci, natuknice i zaključci koji slijede kao pokušaj odgovora na postavljena pitanja sugeriraju da su liječnici koji su obitavali i radili u našim krajevima često nailazili na gotovo nepremostive prepreke, pretežito zbog državno-pravnog, gospodarsko – političkog položaja hrvatskih zemalja podređenih tuđinskim državnim vlastima, u čiju je nadležnost pripadalo određivanje zdravstvene politike, interes za zdravstvene prilike, razina zaštite zdravlja i medicinske skrbi ovdašnjih žitelja. Zajedničko im je da su u donošenju odluka prvenstveno polazili od vlastitih društvenih, gospodarskih i ekonomskih ciljeva ili političkih ideologija. Samim time u njihovoj je nadležnosti bilo određivanje ukupnog broja, strukture, statusa, rasporeda, opsega i uvjeta rada, ne samo liječnika, već sveukupnog zdravstvenog osoblja. Osim toga vrhovni upravno-politički državni organi, često su bez ikakvog uvažavanja mišljenja liječnika i zdravstvenih djelatnika, određivali i odlučivali o osnutku i razvoju medicinskih fakulteta i drugih učilišta za zdravstvene djelatnike, kao i o broju, rasporedu i kapacitetima medicinskih ustanova u hrvatskim zemljama, često zanemarujući aktualne prilike i stvarne potrebe.

Duboko smo uvjereni da bez poznavanja općih povijesnih prilika i najvažnijih događaja koji su prethodili i slijedili po osnivanju, a nerijetko su tijekom proteklih 130 godina presudno determinirali djelovanje *Hrvatskog liječničkog zbora*, nije moguće nasluti, a kamo li razumjeti, okolnosti koje su uvjetovale njegov dosadašnji razvoj, jednako kao što bi bilo nemoguće steći realnu predodžbu o radu i ulozi njegovih predsjednika, kojima je posvećena ova knjiga.

Živeći i djelujući u specifičnoj konstelaciji društveno-političkih, gospodarskih i kulturoloških prilika na teritoriju današnje Republike Hrvatske, dio liječnika već od 18.stoljeća daje prednost rješavanju općih problema u kojima sagledava glavne uzroke slabog zdravlja žitelja, posvećujući se tako pitanjima gospodarstva, poljoprivrede,

obrazovanja, promicanja higijene, svladavanja siromaštva, bijede, nezdravih uvjeta života i rada, dok drugi sva svoja nastojanja usmjeriše na reorganizaciju zdravstva, osnivanje sveučilišta, medicinskih fakulteta i sl.

Tu se vjerojatno krije i odgovor na pitanje kako to da do g.1874. gotovo sve poznate nam inicijative i intervencije kreću od liječnika pojedinaca, koji se osim visoke stručnosti odlikuju nesebičnim entuzijazmom i brigom za opće dobro. U znatnoj mjeri ista se pojava nazire i u razdoblju od g. 1874. do danas.

U trenutku kada hrvatski liječnici g.1874. ostvaruju osnutak *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu i *Družtvo slavonskih liečnika* u Osijeku, prva dva snažna kamena temeljca današnjeg *Hrvatskog liječničkog zbora*, kojem s vremenom pristupaju kao redoviti članovi ne samo liječnici iz Dalmacije, Istre i Hrvatskog primorja već i iz susjednih južno-slavenskih zemalja, bio je to početak novog doba u kojem liječnički stalež nalazi i gradi posve novu institucionalnu bazu za rješavanje aktualnih znanstvenih, staleških, stručnih i profesionalnih aspekata vezanih uz liječnički poziv i njihovu ulogu u kreiranju zdravstvene politike, medicinskog obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada u području medicinskih znanosti i zdravstva.

Tom prigodom liječnici kao članovi profesionalno-staleškog društva također stječu mogućnost da samostalno odlučuju o osobama koje će kao predsjednici u odlučujućim trenucima preuzeti vodstvo liječnika okupljenih u strukovnom društvu, kako na državnoj, tako na regionalnoj i lokalnoj razini, koji će bdjeti nad realizacijom ciljeva predviđenih i zacrtanih društvenim statutima, pravilnicima, poslovnicima, naputcima i smjernicama *Hrvatskog liječničkog zbora.*

Riječ je osobama kojima je bila povjerena časna ali istodobno zahtjevna i odgovorna dužnost predsjednika *Hrvatskog liječničkog zbora.*Korak po korak naši su preteče u određenom vremenu i okolnostima, bilo suradnjom ili oporbom, zajedno sa svojim predsjednicima utirali staze kojima kročismo 130. godina. Svaki je od njih u trenutku kad postaje predsjednik *Hrvatskog liječničkog zbora,* pripadnik grupe liječnika koji se isticahu osobnim društvenim i stručnim ugledom i položajem.

Iščitavajući povijesnu građu, zahvaljujući povijesnoj distanci, usuđujemo se zaključiti da čast i slava za uspjehe, jednako kao i odgovornost za promašaje i neuspjehe *Hrvatskog liječničkog zbora*, pripadaju aktualnom predsjedniku ovog društva, čija se osobnost, svjetonazor, vrednote, stavovi, uvjerenja i sposobnosti, ne samo simbolično, nego stvarno neizbježno odražavaju u radu društva.

Dakako, svjesni smo da o mnogim događajima presudnim za *Hrvatski liječnički zbor*, osim osobnih sjećanja i svjedočenja predsjednika, čelnika i članova, ne postoje pisani dokumenti, te da sačuvana i dostupna arhivska građa, objavljivani tekstovi i prilozi u Liječničkom vjesniku, Staleškom glasniku, Liječničkim novinama, edicijama *Zbora,* a ponekad i u javnim glasilima, danas otkrivaju istom dio stvarnosti proteklog vremena.

Unatoč tome, odlučismo da u prigodi 130-te obljetnice *Hrvatskog liječničkog zbora,* uz suglasnost još živućih predsjednika, našoj i budućim generacijama ponudimo knjigu u kojoj će naći barem temeljne podatke o njihovom bogatom i plodonosnom životu i radu kojeg su posvetili osnutku, opstanku, razvoju i dostignućima današnjeg *Hrvatskog liječničkog zbora.*

Izborom za predsjednika ovog liječničkog društva, koje je tijekom povijesti od g. 1874. do 1920.godine djelovalo pod nazivom *Sbor liečnika kr Hrvatske i Slavonije*, kada ga mijenja u *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja*, a g. 1939. prvi put uzima naziv *Hrvatski liječnički zbor*, da bi u razdoblju od g. 1945. do 1991. djelovao pod nazivom *Zbor liječnika Hrvatske*, kako bi g. 1991. ponovno počeo djelovati pod nazivom *Hrvatski liječnički zbor,* povjeravana im je dužnost predsjednika, kao ličnostima u kojima su članovi *Zbora* kao birači u određenom povijesnom trenutku vidjeli garanciju za ostvarenje vlastitih poimanja zadaće i napretka *Hrvatskog liječničkog zbora*, na unaprjeđenju liječničke znanosti, njegovanja i promicanja zdravstvenih interesa naroda, nastojanja na kolegijalnom radu na korist liječničkog staleža, kako to bijaše zacrtano već prvim *Pravilima sbora liečnikâ kraljevine Hrvatske i Slavonije,* danas već tako davne 1874. godine.

U Zagrebu, 26. veljače 2004.

Biserka Belicza i Dubravko Orlić

Foreword

The *Hrvatski liječnički zbor,* or the *Croatian Medical Association*, starting with the festive and solemn yet hardworking celebration of the 25th anniversary in 1899, has kept up the tradition of marking its anniversaries by reviewing its own history, in order to sum up the events, happenings and things to be learned from the past. The members have adhere to the practice of creating, by objective consideration of the past and future, new lines of development for the future of the social, professional and scientific work of the physicians gathered together under the aegis of the Association. This is the oldest society of the medical community in the whole of the Republic of Croatia, with the longest continuity of existence and work, and also one of the most venerable of such national associations in Europe

Thus on the occasion of the 130th anniversary of the *Hrvatski liječnički zbor,* we have endeavoured to sum what we have learned to date and to recall the circumstances that preceded, and led to, the founding of this medical association. Moved by the question posed long ago of whether physicians in Croatia, like their colleagues in other countries, aspired even before 1874 to the founding of professional medical associations at the level of individual cities, of administrative and political territorial divisions and provinces, we have devoted particular attention to this matter on the current occasion.

The facts and figures that we have assembled from previously published articles or at which we arrived during our own investigations have confirmed that the *Hrvatski liječnički zbor* did have its forerunners. Of particular importance were the initiatives and achievements that appeared in the first half of the 19th century in Zagreb, while in the 1861-1874 period, such iatrical initiatives and activities were recorded in Zagreb, Zadar and Osijek.

We are quite aware that similar organisations of physicians, prompted by the same goals, might have been sporadically organised in other places too, particularly where a larger number of physicians and other healthcare personnel were living and working.

Future researchers will perhaps find out that in our region there were, apart from those already known, other officially constituted physicians' associations as well up to 1874. This is a very reasonable supposition, because we have no reason to doubt that our forerunners in the profession failed to notice the importance of such groups. We

believe that it must have been very clear to them what opportunities would become available to them when, combined as voluntary members of a certain association of physicians, they were able to make public pronouncements not as individuals but with the backing of the profession. This is particularly the case in the case of problems from the domain of medical science, medical practice, relationships within the profession, professional ethics, including the matter of the status of the physician in the intellectual, cultural, social, economic, health and political milieu in which they lived and worked.

The fundamental question that we might raise today would be: why did the physicians not attempt to found associations like their professional peers at home and abroad in all parts of the country, or, what was it that stopped them from so doing?

If we follow the events that preceded the founding of the *Hrvatski liječnički zbor* or indeed those that came after that event, we will understood that the political conditions and official national health orientation was one of the crucial and determining conditions for the status, work, activity and development, even for the actual survival, of the *Hrvatski liječnički zbor.* This holds good for the events from 1874. to 1917./18., in the period between the two wars, during World War II, in the period from 1945. to 1991., and taking in, of course, the last decade of the twentieth and the first few years of the 21st century.

The chapters, fragments, references and conclusions that follow as attempt to answer the questions raised suggest that the physicians who lived and worked in our area often came up against almost insurmountable obstacles, mainly because of the linked political, constitutional and economic positions in which the lands of the Croats had to exist under foreign rule. The determination of healthcare policy, interests in health conditions and the level of health protection and medical care for the people of the country were all in the hands of authorities outside the country. What is common to them is that in the decision making their main point of departure was their own economic and social objectives and political ideologies. It was in their jurisdiction that the determination of the total number of physicians lay, as did the regulation of the structure and status of the profession, and the distribution, scope and conditions of work not only of physicians but of the whole of the healthcare profession. Apart from that, the supreme administrative and political organs of state often, without any consideration of the opinions of doctors and healthcare workers, decided on and laid down the terms for the founding and development of medical faculties and other training institutions for medical personnel, as well as the number, distribution and capacities of medical institutions in Croatia, quite often ignoring the current conditions and real needs.

We are profoundly convinced that without a knowledge of the general historical conditions and the most important events that preceded and followed the foundation of the association, quite often during the last 130 years crucially determining the activities of the *Hrvatski liječnički zbor*, it is impossible to guess at, certainly not fully

to grasp, all the circumstances that have conditioned its development to date, just as it would be impossible to get any real idea bout the work and role of its chairmen, to whom this book is devoted.

Living and working in a particular set of social, political, economic and cultural conditions in the area covered today by the Republic of Croatia, some physicians, ever since the 18th century, have privileged the resolution of universal problems in which they have discerned the main causes of the ill-health of the inhabitants, dedicating themselves thus to matters of education, agriculture and the economy, promoting hygiene, overcoming poverty and wretchedness, trying to ensure healthy conditions of life and work, while others have focused their attention on matters of the reorganisation of health care, the foundation of universities, medical faculties and the like.

Here very likely lies the answer to the question of why, up to 1874, almost all the initiatives and interventions that we know of started off from individual physicians, who apart from great professionalism were also characterised by altruistic enthusiasm and concern for the common good. To a very great extent, the same thing can be made out in the period since 1874 as well.

The moment when in 1874 the physicians of Croatia founded the *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* [the Corporation of Physicians of the Kingdoms of Croatia and Slavonia] in Zagreb and the *Družtvo slavonskih liečnika* [Association of Slavonian Physicians] in Osijek, the two keystones of today's *Hrvatski liječnički zbor*, which in time was joined, as ordinary members, not only by physicians from Dalmatia and Istria and the northern Croatian coastal area but also from neighbouring South Slav countries, was the beginning of a new period, in which the medical profession obtained and built a completely new institutional base for the resolution of current problems – scientific, professional, specialist and institutional – related to the calling of physician, the role of doctors in the creation of healthcare policy, medical education and scientific and research work in the area of health care and the medical sciences.

This also enabled physicians, now at last members of a professional association, to gain the capacity to make independent decisions about the persons who, as president, would in decisive moments take over the leadership of the doctors gathered in the professional association, at both national and regional and local levels, to keep watch over the implementation of the objectives provided for and drawn up in the articles of association, rules, standing orders, instructions and guidelines of the *Hrvatski liječnički zbor.*

These are the persons to whom were confided the honourable but at the same time demanding and onerous duties of president of the *Hrvatski liječnički zbor.* Step by step, our predecessors, in given periods and circumstances, through either collaboration or resistance, together with our president, blazed the trail that we have been treading for 130 years. Each of them at the moment he becomes president of the

Hrvatski liječnički zbor becomes a member of a group of physicians distinguished by particular social and professional respect and position.

In our reading of the historical material, and thanks to the historical distance we have, we would venture to conclude that the honour and glory for the successes and the accountability for shortcomings and failures of the *Hrvatski liječnički zbor*, not only symbolically but quite literally, ineluctably reflect the persons, viewpoints, values, stances, convictions and capacities of the president of the association of that time.

Hence we are quite aware that there are no written documents about many of the events that have been of decisive influence for the association, only the personal memories and testimonies of the presidents, leaders and members, and that the extant and accessible archive material, and the articles published in the various publications – *Physicians' Herald, Professional Crier, Physicians' News* and editions of the *Zbor*, sometimes also in general public papers, today reveal part of the reality of the past.

In spite of that, we have decided on the occasion of the 130th anniversary of the *Hrvatski liječnički zbor,* with the consent of the presidents who are still with us, to offer our own and future generations a book in which they will be able to find at least the basic data about their busy and fruitful lives and the work which they devoted to founding, keeping alive, developing and enriching the *Hrvatski liječnički zbor* as it is today.

The name of the association has changed over the years; from 1874 to 1920 it worked under the title of *The Association of Physicians of the Kingdoms of Croatia and Slavonia;* this was changed to the *Association of Physicians of Croatian, Slavonia and Medimurje,* while in 1939 for the first time it took the name of the *of Croatian Medical Association*, working from 1945 as the *Association of Physicians of Croatia,* and then once again from 1991 as the *Hrvatski liječnički zbor,* or the Croatian Medical Association. Whatever the name of the association, however, all this time being elected president meant to be confided with duties appropriate to personalities in whom the members of the association, their electorate, saw at the given historical moment a guarantee for the realisation of their own conceptions of the tasks and progress of the Association, in the domain of the cultivation of medical science, the cultivation and promotion of the health interests of the people, endeavours for invigorating and collegial work in connection with and to the benefit of the medical profession, as laid down in the very first *Regulations* of the society, published long ago in 1874.

Zagreb, February 26, 2004

Biserka Belicza and Dubravko Orlić

SAŽETI OSVRT I PODSJETNIK NA POJAVU PRVIH LIJEČNIČKIH DRUŠTAVA U EUROPI

Tragovi postojanja određenih oblika udruživanja liječnika, kao pripadnika jedinstvenog poziva i profesionalnog staleža, sežu u daleku prošlost. Temeljni preduvjet za pojavu ovog fenomena kroz povijest bilo je konstituiranje liječničkog zvanja i zanimanja kao samostalne profesije, koju karakteriziraju: jasno definiran i službeno propisan sustav obrazovanja, naukovanja i stjecanja dozvole za obavljanje liječničke prakse; razrađena hijerarhija odnosa, nadležnosti, nadređenosti i nadzora unutar same struke; definiranje važećih oficijelnih teorijskih osnova u području medicine i zdravstva, uz propisan sadržaj i opseg obvezatnog praktičkog znanja, metoda i vještina; profesionalni moralni i etički principi u smislu poštivanja života, zaštite zdravlja i interesa pacijenata; zaštita staleških – strukovnih interesa liječnika, reguliranje nagrade-honorara, uzajamnih odnosa i pravila ponašanja unutar profesije, mehanizmi sprječavanja zloporabe položaja liječnika; opći upravo-pravni propisi i krivično-pravne odredbe na razini zakona, posebice one u funkciji interesa društva usmjerenog na ulogu liječnika u sustavu sprečavanja i/ili kažnjavanja nasilja, tjelesnih ozljeda i nasilne smrti; propisi u svezi s tužbom i traženjem odštete zbog neuspjelog liječenja; te konačno uloga i položaj liječnika u društvu.

Spomenuti elementi, kao ključne odrednice statusa i međuodnosa unutar same liječničke zajednice, istodobno imaju snagu objektivnih pokazatelja kao determinante interaktivne kompleksnosti odnosa na relaciji liječnik-struka-pacijent-društvo, pa samim time osvjetljavaju motive i pokretačke mehanizme koji prethode i dovode do osnivanja, razvoja, opstanka i/ili prestanka djelovanja određenog liječničkog društva u određenom vremenu i prostoru.

Razmatrajući pitanje podrijetla stručnih i znanstvenih liječničkih društava u kontekstu suvremenih profesionalno-staleških organizacija, u krugovima povjesničara medicine prevladava mišljenje da podrijetlo takvih liječničkih udruga valja tražiti tek od 18. stoljeća, kada u pojedinim europskim i američkim gradovima, po uzoru na udruge prirodoslovaca, učena društva i akademije znanosti, niču i prva udruženja liječnika.[1, 2, 3] Brojni autori dijele mišljenje, da je onodobno osnivanim liječničkim društvima zajednički

[1] Glesinger, L. Društva liječnička. U: Šercer A. (ur), Medicinska enciklopedija, sv.3. Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb; 1959:371

[2] Garrison, F.H An Introduction to the History of Medicine. W.B. Saunders, Philadelphia – London; 1960.

[3] Schyrock, R.H. The development of modern medicine. V. Gollancz, London; 1984.

uzor bilo društvo koje su 1734. godine osnovala šestorica mladih liječnika u Edinburgu, kako bi združenim nastojanjem i djelovanjem ostvarili *"međusobno pomaganje članova u pronalaženju istine i u oslobađanju od predrasuda"* (cit 1.).Sve do kraja 18. stoljeća udruženja liječnika kao svojevrsne "cehovske", a rjeđe kao stručno-znanstvene udruge liječnika, postojala su diljem Europe. Bili su to naprimjer *Royal College of Physicians* i *Royal College of Surgeons* na britanskim otocima, kao zatvorene staleške organizacije koje su za članove primale liječnike određenog profesionalnog i društvenog statusa.

Društvene promjene koje je donijela Francuska revolucija potaknule su osnutak novih profesionalnih udruga na građanskim, postrevolucionarnim zasadama, utemeljenih na principima jednakosti temeljem obrazovanja, za čije je članstvo preduvjet bilo diploma medicinskog fakulteta, odnosno ovlaštene sveučilišne i/ili visokoškolske obrazovne medicinske ustanove. Prve takve udruge nastaju u Francuskoj, no ubrzo je uslijedilo osnivanje liječničkih društava utemeljenih na istim načelima i u drugim europskim zemljama. Tako stečena profesionalna snaga mogla je utjecati na lakši prodor znanstvene medicine na razini medicinske prakse i javnog zdravstva, kao i izvan uskog područja znanstvene medicine.

Usmjerenost novoosnovanih liječničkih društava ka stručnom i znanstvenom radu u konstelaciji prve biološke revolucije odrazila se i u njihovim težnjama za izdavanje vlastitih medicinskih časopisa, osnivanje stručnih medicinskih knjižnica i slično. Doista, dio tadašnjih liječničkih udruga/društava značajno je utjecao na razvoj temeljnih medicinskih znanosti, medicinskog obrazovanja, formiranje specijalističkih medicinskih disciplina i struka, jednako kao na razvoj i promjene u kliničkoj praksi i liječničkoj skrbi, uključujući nova gledišta o organizaciji medicinske prakse i zdravstva koja se javljaju tijekom 18. i 19. stoljeća. Dio onodobnih liječničkih društava uspijeva steći status službenog savjetodavnog tijela državnih upravnih i zdravstvenih vlasti, izborivši se za ulogu respektabilnog eksperta - partnera u pitanjima javnog zdravstva i zdravstvene politike, postajući tako uzor i svojevrstan argument pri osnivanju novih liječničkih društava u drugim gradovima i državama, koja vlastitu svrhu i cilj definiraju u smislu njegovanja i unaprjeđivanja medicinskih znanosti, zdravstvene zaštite, zdravlja naroda, liječničke etike i staleških interesa.

Pokušamo li usporediti tadašnja zbivanja u Europi s prilikama na geopolitičkom prostoru današnje R. Hrvatske, korisno je kao primjer spomenuti kronološke podatke o liječničkim društvima koja su tada osnivana u susjednim i udaljenim europskim zemljama. Prema L. Glesingeru[1], F. H. Garrisonu[2], i R. H. Schyrocku[3], u skupini društava osnovanih prvih desetljeća 19. stoljeća, u Europi počinju djelovati sljedeća liječnička udruženja: Liječničko društvo u Hamburgu g. 1816.; *Gesellschaft für Natur und Heilkund* u Dresdenu g. 1818.; *Société de médecine* u Rouenu g. 1821.; *Gesellschaft Deutscher Naturforscher und Aerzte* g. 1822.; Društvo liječnika u Rigi g. 1822.; *Societa medico-chirurgica* u Bologni g. 1823.; Liječničko društvo u Leipzigu g. 1828.; Liječničko društvo

u Bremenu g. 1831.; British Medical Association g. 1832.; *Aerztlicher Verein* u Münichu g. 1833.; Liječničko društvo u Lisabonu 1835. g.: Finsko liječničko društvo g. 1835. i *K.k. Gesellschaft der Aerzte in Wien* 1837. godine[4].

To je doba kada u konstelaciji slabljenja i pada feudalizma, ranog kapitalizma i razvoja građanskog društva, s društvenim, političkim socijalno-ekonomskim, proizvodnim i gospodarskim promjenama i reformama, raste zanimanje liječnička za zaštitu i unaprjeđivanje staleškog položaja medicinskih praktičara u privatnoj praksi i javnoj zdravstvenoj službi, to jest za jedinstveno reguliranje njihovog društvenog i ekonomskog statusa, primjereno obrazovanju, stručnoj kvalifikaciji, statusu i položaju liječnika u novim okolnostima. To znači da od samog početka, tadašnja liječnička društva obuhvaćaju i aktivnosti koje kasnije postaju ingerencija institucije liječnike komore.

Dok su stručna i znanstvena pitanja, vezana uz dostignuća i nove spoznaje u području znanosti i tehnologije jasno utjecala na proces širenja i univerzalnog prihvaćanja teorijskih osnova i prakse izraslih na temeljima zapadnjačke znanstvene medicine, staleška i zdravstvena problematika nametala je programsku orijentaciju sukladno postojećim lokalnim, regionalnim ili nacionalnim prilikama i problemima.

Tako se postupno javljaju liječnička udruženja, koja sudeći prema njihovim nazivima i strukturi članstva ne okupljaju samo liječnike s teritorija pojedinog grada, već teže udruživanju liječnička na razini regije, pokrajine ili države, s time da je pristup liječnika u redovito ili izvanredno članstvo određenog društva, u pravilu bio dobrovoljan i determiniran statusom u smislu podanika, pripadnika, državljana zemlje u kojoj liječničko društvo djeluje. Liječnici koji nisu ispunjavali ovaj preduvjet, najčešće su primani u članstvo kao izvanredni, dopisujući ili počasni/začasni članovi. Prema publikaciji koju je izdao European Forum of Medical Associations and WHO – "National Medical Associations in Europe", objavljenoj 1999. godine, *Hrvatski liječnički zbor* pripada danas malobrojnoj skupini najstarijih nacionalnih liječničkih udruga u Europi. Osnovan g. 1874., u veljači 2004. godine *Hrvatski liječnički zbor* bilježi svoju 130-tu obljetnicu[5].

[4] Statuten der K.K.Gesellschaft der Aerzte in Wien. Von Siner Majestät dem Kaiser mit allerhöchter entschliessung vom 14. November 1847 und Hohner Regierungs-Verordung von 17. October 1839. z. 58,353 Genehmit. Geduzct bei den P.P. Mechitaristen, Wien; Verhandlung der k.k. Gesellschaft der Aerzte zu Wien, Dritter Band. Kaulfuss Witwe, Prandel & Comp; Wien: 1844. Statuten und Geshäfts-Ordnung der k.k. Gesellschaft der Äerzte zu Wien. Gedruckt bei Carl Ueberreuter; Wien: 1847.

[5] Vigen T., Rowe A (ur) European Forum of Medical Associations and WHO (EFMA), February 1999. National Medical Associations in Europe. The Norwegian Medical Association, Oslo 1999.

POVIJESNE OKOLNOSTI I ODREDNICE KOJE SU TIJEKOM 19. STOLJEĆA PRETHODILE I UTJECALE NA POJAVU PRVIH LJEČNIČKIH DRUŠTAVA NA TERITORIJU DANAŠNJE REPUBLIKE HRVATSKE

Imamo li na umu činjenicu da na teritoriju današnje Republike Hrvatske tijekom 18. i 19. stoljeća djeluje malobrojna skupina liječnika kojima je zajedničko da su svi školovani i stekli medicinsko obrazovanje na vodećim sveučilištima u inozemstvu, gdje su mogli upoznati i sudjelovati u radu tamošnjih liječničkih društava, s pravom bismo očekivali da su sličnim, odnosno istim ciljevima težili i liječnici koji su živjeli i djelovali na teritoriju današnje R Hrvatske. To više što neki od njih dolaskom u hrvatske krajeve i nadalje razvijaju svoju sklonost ka znanstveno istraživačkom, publicističkom, zdravstveno-prosvjetiteljskom i obrazovnom djelovanju.

Kada je riječ o okupljanju liječnika u 18. stoljeću, ugledni povjesničar medicine Lavoslav Glesinger ističe da se u Zagrebu g. 1742. spominje "excellentissimum collegium dominorum medicorum" (*cit 1.).* Vrlo je vjerojatno da su slični sastanci liječnika održavani i u drugim gradovima, posebice tamo gdje je živjelo i radilo po nekoliko liječnika, kirurga, ranarnika i ljekarnika koji su njegovali tradiciju stručnih akademskih rasprava o aktualnim znanstvenim i zdravstvenim pitanjima.

U drugoj polovini 18. stoljeća, s uvođenjem reformi u zdravstvu pokrenutih u zemljama Habsburške monarhije naprimjer, službeni sastanci liječnika održavani su povremeno na poziv županijskih, kotarskih i gradskih liječnika. Tom prigodom se raspravljalo o konkretnim pitanjima u svezi sa zdravstvenim prilikama i stručnim problemima, o javno zdravstvenim poslovima i radu ostalih djelatnika u zdravstvu toga doba, to jest kirurga-ranarnika, primalja, ljekarnika i veterinara, počevši od njihove stručne spreme, znanja i vještina, do metoda rada, medicinske opreme i najnovije medicinske literature, pa sve do pitanja uzajamnih odnosa tadašnjih zdravstvenih djelatnika.

S vremenom takvi sastanci postadoše sve učestalija pojava, osobito nakon što je javno zdravstvena politika vrhovnih državnih vlasti usmjeravala razvoj zdravstva i zdravstvenih djelatnosti u smislu sanitarno – higijenskog nadzora i protuepidemijskih

mjera zaštite, osmišljenih kao osebujan sustav službe "zdravstvene policije", u kojem je ključnu i hijerarhijski nadređenu ulogu imao liječnik sveukupne medicine u javnoj zdravstvenoj službi, na čelu s vrhovnim državnim liječnikom – praliječnikom, protomedikom.

Pa ipak, ovi se sastanci ne mogu smatrati ekvivalentnima dobrovoljnom okupljanju liječnika u profesionalnom liječničkom društvu, koje ima status udruge građana s vlastitim pravilnikom ili statutom, temeljem kojeg bijahu precizno regulirani i utvrđeni pitanje članstva, svrha i program rada, teritorij djelovanja, imovina, upravljanje društvom, izdavanje glasila, nabava stručne literature, knjižnica i sl.

Da bismo bolje razumjeli okolnosti i odrednice prvih inicijativa za osnivanje liječničkih društava na teritoriju današnje R Hrvatske važno je napomenuti da je to doba kada se u hrvatskim zemljama javljaju i prvi zahtjevi za osnivanje medicinskih škola i fakulteta. Takva nastojanja protežu se kontinuirano od 18. stoljeća.[6 - 14]

Svi liječnici koji su živjeli i radili na području Hrvatske, Slavonije, Istre i Dalmacije stjecali su svoje medicinsko obrazovanje izvan teritorija današnje Hrvatske, najčešće na medicinskim školama i fakultetima koje su službeno odredile i/ili priznavale vrhovne državne vlasti, kao temeljni preduvjet za stjecanje dozvole za obavljanje liječničke prakse i prijam u javnu zdravstvenu službu na određenom upravno-političkom teritoriju, odnosno na području koje je potpadalo pod sustav odgovarajuće državne, političke, pravno-upravne civilne i vojne jurisdikcije, to jest zdravstvene uprave i vlasti. Mletačka Republika naprimjer priznavala je svjedodžbe stečene na vlastitim fakultetima, posebice one stečene u Padovi, dok su za krajeve u sklopu Habsburške monarhije uvažavane diplome s tamošnjih fakulteta. Dakako u obje je države, odnosno u zemljama koje su potpadale pod njihovu vrhovnu vlast, bio uveden sustav nostrifikacije diploma stečenih na drugim, stranim sveučilištima, što su itekako podržavali kao službenu politiku i vodeći medicinski fakulteti.

Prva zalaganja za osnivanje medicinskih studija u Hrvatskoj javljaju se tek potkraj 18. stoljeća i to u Zagrebu i Splitu. Nakon što g. 1773. zagrebačka Akademija reskriptom Marije Terezije biva proglašena Kraljevskom akademijom znanosti, profesorski zbor Akademije g. 1790. traži u Hrvatskom saboru da se ovaj učevni zavod u Hrvatskoj izjednači s ostalim sveučilištima Austrijske carevine. Ukoliko to nije moguće, mole barem dozvolu za uvođenje studija medicine ili kirurgije.

U Dalmaciji je pitanje osnivanja medicinskog studija u Splitu pokrenuo liječnik Jakov Mirković. Njegov elaborat dostavljen je Medicinskom fakultetu u Padovi dana 5. studenoga 1792. godine[15].

Neuspjesi iz 18. stoljeća ih očito nisu obeshrabrili. Tako nastavak borbi za osnivanje medicinskih škola i fakulteta možemo uočiti već prvih desetljeća 19. stoljeća, kada su postignuti i prvi, premda kratkotrajni uspjesi. Podsjetimo stoga da su tijekom

[6] Thaller L. Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850. Komisionom nakladom knjižare Prestini, Zagreb Dionička štamparija D.D. Karlovac; Karlovac 1927:64-65,109-110.

[7] Grmek, M. D. Hrvati i Sveučilište u Padovi. Ljetopis JAZU, knj. 62, Zagreb 1957:334-374.

[8] Grmek, M. D., Škole medicinske. Medicinska enciklopedija., sv. 9. JLZ: Zagreb 1968:419-423

[9] Grmek, M. D. O stručnoj naobrazbi liječnika u Hrvatskoj do početka 18. stoljeća. Liječ. Vjesn 90; 1968:1221-1238.

[10] Belicza B. Uloga medicinskog i javnozdravstvenog zakonodavstva u razvoju medicinskih profesija u Istri u razdoblju od 19. do 19. stoljeća. U. Kesić B., Belicza B. (ur), Rasprave i građa za povijest znanosti knj. 5, Razred za medicinske znanosti sv. 1. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Zagreb 1989:1-81.

[11] Erceg I. Politika i neke mjere Francuza u zdravstvu Ilirskih provincija s obzirom na Istru. U. Kesić B., Belicza B. (ur), Rasprave i građa za povijest znanosti knj. 5, Razred za medicinske znanosti sv. 1. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Zagreb 1989:203-233.

[12] Jelić R. Zdravstveni radnici Dalmacije početkom XIX stoljeća. U: Kesić B., Belicza B. (ur) Rasprave i građa za povijest znanosti knj. 5, Razred za medicinske znanosti sv. 1. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Zagreb 1989:203-233.

[13] Glesinger L. Prilozi za povijest zdravstva u Istri (Zdravstveni radnici u Istri u prošlosti). U: Kesić B., Belicza B. (ur) Rasprave i građa za povijest znanosti knj. 5, Razred za medicinske znanosti sv. 1. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Zagreb 1989:83-102.

[14] Belicza B. Virovitica i Virovitička županija u zdravstvenim izvještajima 18. i 19. stoljeća: U: Mohorovičić A. (ur), Virovitički zbornik 1234-1984. Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Virovitica u prošlosti i sadašnjosti", održanog u Virovitici od 2. do 3. listopada 1984. godine. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Skupština općine Virovitica. Virovitica 1986:211-226.

[15] Elaborat dra Jakova Mirkovića, Dalmatinca 1792. godine, preveo R. Jelić. U: Kraljević, Lj., Bocshi, S. Ćurin, S. i sur. (ur). Razvoj medicinskog studija u Dalmaciji. Vojna štamparija Split; Split 1984, str. 21-27;42-44.

19. stoljeća, osim uspjeha u Trogiru i Splitu (g. 1806)[16, 17], gdje su osnovane medicinske –kirurške škole, uključujući medicinsku školu u Zadru koja je prerasla u rang fakulteta (1806 - 1811)[18, 19], i prve primaljske škole u Zadru (g. 1820)[20, 21], te privatne kirurške škole u Zagrebu, o kojoj L. Thaller piše da je otvorena uz zakladnu bolnicu dne 21. siječnja 1811. godine na inicijativu *Rudolfa Lamprectha* tada u zvanju magistra primaljstva i kirurgije[22], dok V. Ćepulić navodi da se to zbilo 1812. godine[23], svi ostali zahtjevi i nastojanja za osnivanje medicinskih škola u hrvatskim zemljama nailazili na krajnji otpor vrhovnih državnih i upravnih vlasti, pa su u konačnici sve inicijative završile bezuspješno.[24]

Što ih je priječio da se radi tih nastojanja okupe poput svojih kolega u inozemstvu u strukovnim liječničkim društvima koja bi prethodno osnovali u gradovima gdje su živjeli i radili, teško je argumentirano odgovoriti. Možda je to bila posljedica svijesti o velikim razlikama, koje su nekim liječnicima, u usporedbi s razvijenim europskim sredinama, mogle djelovati poput nedokučiva cilja u domaćim prilikama. Možda je to bio rezultat objektivno velike raštrkanosti i udaljenosti ionako malobrojnih liječnika. No, isto tako ne treba isključiti mogućnost da je to bio svjesni izbor liječnika, koji su prioritet svojeg djelovanja vidjeli u borbi za osnivanje medicinskih fakulteta i medicinskih škola u zemlji, ili pak u inicijativama za unaprjeđenje gospodarskih, kulturnih i društvenih uvjeta života tadašnjih žitelja, stavljajući tako u drugi plan potrebu osnivanja liječničkih društava radi realizacije vlastitih interesa.

Uzmimo kao primjer životnu stazu Julija Bajamontija, Splićanina po rođenju, Europljanjina po svjetonazoru i težnjama, Dalmatinca po mjestu djelovanja. Utvrđeno je da se J. Bajamonti okušao u liječničkom radu u Splitu, Hvaru i Kotoru dok je svojim medicinskim spisateljstvom obuhvatio područje mletačke Dalmacije, Primorja i turske Bosne. Medicinu je studirao u Padovi, gdje je istodobno pohađao i predavanja iz filozofskih znanosti, nastavivši tamo vjerojatno i glazbeno školovanje započeto još u Splitu. Po svemu sudeći, po svršetku studija medicine proveo je deset do petnaest godina u Splitu gdje do godine 1785. obavlja samostalnu privatnu liječničku praksu i posvećuje se nizu nemedicinskih, općedruštvenih i kulturnih aktivnosti. Na početku svoje liječničke karijere Julije Bajamonti nije kao liječnik uživao naklonost i povjerenje splitske sredine, barem ne u toliko da mu splitske vlasti povjere službu gradskog liječnika. Očito njegove rasprave medicinskog sadržaja, u kojima je došlo do izražaja njegovo dobro poznavanje lokalnih prilika i potreba, kao i njegov rad u zdravstvenoj komisiji za vrijeme epidemije kuge u Splitu nisu mjerodavnima bili dostatna preporuka, već naprotiv argument da ga ne prime u javnu službu. Sve to ne osujećuje dr. J. Bajamontija da kao jedan od utemeljitelja splitske *"Societa economica"*, pozorno studira gospodarsku situaciju u Dalmaciji, zalažući se za odbacivanje zastarjelih i uvođenje novih grana privrjeđivanja, za reorganizaciju obrazovanja uvođenjem nastavnih sadržaja o poljodjelstvu, stočarstvu i svemu što unaprjeđuje obrt i gospodarstvo. Godine 1777. predaje o temi "Di cio che

[16] Grmek M. D. Medicinski tečajevi u Trogiru i Šibeniku za vrijeme francuske vladavine. Anali Historijskog instituta u Dubrovniku, sv. 8. 9. JAZU. Izdavački zavod JAZU; Dubrovnik 1962:379-394.

[17] Jelić R. Neuspjeli pokušaji osnivanja medicinske škole u Dalmaciji koncem XVIII i početkom XIX stoljeća. JAZU Centar u Zadru. Sv. 25, Zadar 1978:243-268.

[18] Grmek, M.D. Medicinsko – kirurške škole u Zadru 1806-1811. Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, vol 323. Izdavački zavod JAZU; Zagreb 1961:5-64.

[19] Kraljević, Lj., Bocshi, S. Ćurin, S. i sur.(ur). Razvoj medicinskog studija u Dalmaciji. Vojna štamparija Split; Split 1984, str. 320.

[20] Škarica M. Primaljska škola u Zadru. Historijski pregled. Spomenica prigodom stote godišnjice u Zadru; Zadar 1951:7-30.

[21] Belicza B. Primaljstvo u srednjoj Dalmaciji. U: Tartalja H.(ur), Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom proslave 700 obljetnice spomena ljekarne u Trogiru, Trogir 27. X. – 1. XI 1971. Institut za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti; Zagreb 1973:343-351

[22] Thaller L.Citirano djelo pod br. 6. str. 64-65.

[23] Ćepulić V., Kirurška škola u Zagrebu g. 1812. i ličnost njezinog osnivača Rudolfa Lamprechta. Liječ Vjesn 1942;64:434 -439

[24] Belicza, B. Foundation of the Zagreb School of Medicine. Croatian Medical Journal, 1992;33:163-267.

influisce sulla Popolazione", koncentriravši se na uzroke koji utječu na broj, plodnost, smrtnost i zdravlje žitelja Dalmacije. Sažeto je obuhvatio vodeće uzroke lošeg zdravlja i bolesti, osobito kužnih pošasti, za koje smatra da su posljedica nezdrava močvarna tla i zraka, loše vodoopskrbe, nečistoće ulica i kuća, prekomjernog opijanja (vinom i rakijom), nezdrave prehrane zbog zanemarenog uzgoja žitarica, zbog načina i običaja pokapanja umrlih, prekomjernog rađanja i napuštanja izvanbračne djece, te razgranatog nadriliječništva. Upozorio je i na težak položaj liječnika, suočenih s borbom protiv nadriliječnika, bilo da ono potječe iz slojeva svećenstva, bilo iz redova samoukih žena i muškaraca. Godine 1782. Bajamonti u *Gospodarskom društvu* upozorava na opasnost od okuženja zraka u Splitu zbog okupljanja velikog broja prosjaka u gradu, koji su prema njegovim navodima, godine 1782. činili četvrtinu splitskog stanovništva. Ovu je pojavu protumačio kao pokazatelj nebrige mletačkih vlasti. Danas, na temelju njegovih objavljenih djela i sačuvanih rukopisa, možemo o J. Bajamontiju govoriti kao o eruditu, o osobi polivalentnih znanja, sklonosti i sposobnosti. Kao medicinski pisac on je ponajprije zaokupljen idejom o važnosti zdravlja populacije za prosperitet države, dajući naglasak na čuvanje i unaprjeđivanje zdravlja žitelja Dalmacije. Relevantnost ovih fenomena obrazlaže logikom primjerenom za liječnika koji je član Gospodarskog društva, pa kao takav u demografskim odrednicama i pokazateljima zdravstvenog stanja populacije vidi ključni preduvjet za gospodarski boljitak države. Po njegovom shvaćanju, liječnik u interesu društva mora biti orijentiran na temeljito poznavanje aktualnih prilika i potreba sredine u kojoj djeluje. S tom svrhom Bajamonti spaja interese prirodoznanstvenika, antropologa, kulturologa i ekonomista, polazeći od biologije čovjeka, individualnoga i kolektivnog stila življenja, fizičke okoline, klime, tla, životinjskog i biljnog svijeta, demografskih kretanja, oblika i vrste privrjeđivanja do kulture i obrazovanja. Uz ostalo već g. 1779. izradio je plan za osnivanje primaljske škole u Splitu, koji će od tadašnjih vlasti biti pohvaljen, no dužd nije odobrio potrebna sredstva za osnivanje te škole. Ponesen vjerovanjem da će svojim raspravama i predavanjima pokrenuti sveukupne snage pojedinaca i zajednice u pravcu uklanjanja po zdravlje štetnih nedostataka, Bajamonti ostaje osamljen i neshvaćen.[25, 26]

Usuđujemo se reći da se u sličnom položaju nalazio niz drugih liječnika koji su živjeli i radili u našoj sredini. U takvoj konstelaciji odnosa i stavova ne iznenađuje nas činjenica da su liječnici iz Hrvatske postajali članovi liječničkih društava koja su djelovala u gradovima gdje su djelovali afirmirani medicinski fakulteti, vodeći u tadašnjoj Europi, a posebice u Habsburškoj monarhiji. No, prije nego li izneseno podatke o liječnicima iz Hrvatske kao članovima liječničkih društava u Beču, Budimu i Pešti, potrebno je podsjetiti na razdoblje Hrvatskog narodnog preporoda, Ilirskog pokreta, s osobitim naglaskom na ulogu liječnika u tim zbivanjima. To više što ona unose novo svjetlo u mogućnost objašnjenja zašto tek tridesetih godina, odnosno g. 1845. dolazi do osnivanja prvog liječničkog društva u Zagrebu.

[25] Belicza B. Javnozdravstveni aspekti u djelima Julija Bajmontija.U: Frangeš I.(ur) Splitski polihistor Julije Bajamonti. Zbornik radova znanstvenog skupa održanog 30. listopada 1994. godine u Splitu. Književni krug Split; Split 1996:171-183.

[26] Duplančić a. Dopune životopisu i bibliografiji Julija Bajamontija. U: Bajić-Žarko N. (ur), Građa i prilozi za povijest Dalmacije, br. 13. Povijesni arhiv u Splitu; Split 1997:157-203.

Hrvatski narodni preporod, Ilirski pokret i liječnici

U prvoj polovini 19. stoljeća u hrvatskim zemljama jača interes za osnivanje i razvoj vlastitih zdravstvenih, znanstvenih, stručnih i obrazovnih institucija. Uviđajući da su siromaštvo i neprosvijećenost glavni razlozi slabog zdravlja žitelja, visoke stope pobola i pomora, veći broj liječnika toga doba aktivno sudjeluje, a često prednjači i potiče kulturne, gospodarske i političke akcije u sklopu narodnog preporoda i Ilirskog pokreta. Premda u vlastitom svakodnevnom liječničkom radu nastoje pratiti, doseći i zadržati onodobnu europsku i svjetsku razinu, u javnom društvenom životu i spisateljskome radu dio liječnika daje prednost borbi za nacionalno jedinstvo, za kulturni i gospodarski razvoj i napredak[27]. Neke od njih nalazimo kao pobornike ideje da se osnuje *Ilirsko društvo*, *Narodna čitaonica*, *Glazbeno društvo*, *Narodni muzej* i kazalište... Godine 1842. od sedam članova prvog odbora *Matice ilirske* dvojica su liječnici: Dimitrije Demeter i Aleksa Vancaš kao blagajnik. Osim njih, prema L. Thalleru, među ilircima su liječnici Ivan Amruš, Vaso Atanasijević, Gjuro Augustinović, Josip Krieger, Hinko Kučinić, Ivan Mašek, Mihajlo Nazor, Aleksa Praunsperger, Đuro Matija Šporer, Jakov Užarević i Josip Zlatarović. Mnogi od njih bijahu za vrijeme studija i nakon završenih studija medicine članovi hrvatske liječničke kolonije koja je osnovana u Beču na Josefiniumu i koja je imala udjela u formiranju i djelovanju narodnog preporoda i Ilirskog pokreta.[28]

Istražujući liječnike i hrvatske središnje preporodne ustanove u Zagrebu u razdoblju od 1835. do 1848. godine, povjesničarka Agneza Szabo je identificirala pedeset liječnika koji su svojim dobrovoljnim financijskim prinosima kao i drugim oblicima djelovanja sudjelovali u radu i osnivanju ovih institucija. A. Szabo je istakla da je u skupini od 146 članova koji su pristupili u *Čitaonicu zagrebačku* 1838. g. bilo šest liječnika: Ivan Daubači od Dolja, Dimitrije Demeter, Josip Krieger, Škernder Mraović, Aleksio Rakovac i Aleksa Vancaš, te da su Demeter i Vancaš odmah postali i članovi upravnog odbora *Čitaonice*. Također je naglasila da je u *Maticu* u svojstvu članova utemeljitelja društva, dakle svih koji su položili svotu od 50 forinti srebra pristupilo 17 liječnika, s time da su trojica od identificiranih liječnika bili članovi upravnog odbora *Matice* – D. Demeter, J. Užarević i A.Vancaš, blagajnik. Budući da je do kraja 1848./49. Matica imala ukupno 206 članova utemeljitelja A. Szabo je zaključila da su liječnici činili 8% njezina članstva. Ukazala je da su liječnici, ne samo kao pretplatnici, već i kao autori sa svojim prilozima surađivali u *Danici* i *Kolu.* Također je utvrdila da su od 1842. do 1848. u *Gospodarskom listu* surađivali A. Rakovac, D. Kunović i F. Veselić, te da su liječnici bili aktivni i kao utemeljitelji i članovi *gospodarskih podružnica.* Prva je bila

[27] Belicza B. Medicina i zdravstvo u hrvatskim zemljama u prvoj polovici 19.stoljeća. U: Stančić N. (ur). Hrvatski narodni preporod 1790-1848. Hrvatska u vrijeme ilirskog pokreta. Muzej za umjetnost i obrt, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb; 1985:159-161.

[28] Thaller L. Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850. Komisionom nakladom knjižare Prestini, Dionička štamparija D.D. Karlovac, 1927:76-90.

osnovana u Glini, a utemeljio je tadašnji pukovnik Josip Jelačić u suradnji s vojnim liječnikom J. Siegerom, koji je postao član upravnog odbora podružnice. Dužnosnici, to jest članovi upravnog odbora gospodarskih podružnica su bili: D. Kunović u Varaždinu, D. Wieser u Krapini i M. Zoller u križevačkoj županiji. Među dioničarima *Prve hrvatske štedionica* bilo je šest liječnika (D. Demeter, J. Krieger, Š. Mraović, E. Rauth, A. Vancaš i S. Weiss), štoviše Mraović i Vancaš bijahu neko vrijeme i članovi upravnog odbora *Štedionice*[29].

Riječ je o liječnicima članovima i utemeljiteljima institucija među koje spadaju *Glazbeno društvo* pod službenim nazivom *Muzikverein* (1827.), *Novine horvatske* (1835.) i njihov književni prilog *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska* (1835.), *Čitaonica zagrebačka* (1838.) u okrilju koje je utemeljena *Matica* (1842.) koja poslije nosi ime *Matica ilirska* (nakon 1850.) a od g. 1874. *Matica hrvatska.* Matica je preuzela i izdavanje književnog časopisa *Kolo* (1842.). U preporodne institucije spadaju također *Narodno kazalište* (koje g. 1842.-1843. nosi ime *ilirsko*) te *Narodni muzej,* a od gospodarskih *Prva hrvatska štedionica* (1846.) i *Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo* (1841.) te njegov časopis *Gospodarski list* (1842.).[30]

Pišući o *Danici* i priznanjima upućenim liječnicima, A. Szabo ističe i primjer iz g. 1841. kada je *Danica* javno pohvalila *"gosp. Ferka Inocenciu doktora lečiteljstva i slavne županije varaždinske začasnoga fizika",* jer je svojom skrbi i djelovanjem bitno pomogao da se u Varaždinu uredi *"mladjano družtvo dobrovoljacah s namerom (...) da se koji domorodni igrokaz prikaže".* Nekoliko dana kasnije, piše A. Szabo, *Danica* je uz Ivana Mažuranića javno pohvalila i *"doktora medicine Jakova Užarevića"* jer su oni "*glave književnosti naše".* Napomenula je također, kako je početkom 1846. *Danica* javno pohvalila *"vrlog domoroca dra medicinara Antuna Ćaića koji je kano kolovođa pripremio izvedenje našega narodnoga kola (...) na slavjanskom balu u Beču",* istakavši pritom da je riječ u liječniku koji je kao utemeljitelj insistirao da se uz njegovo ime napiše "Hrvat iz Beča", kao što je dr. *Mihovil Nazor* zahtijevao upis "Dalmatinac iz Beča"[31]. Među suradnicima *Novina horvatskih* spomenula je, da je početkom 1841. *Josip* Fabek, "*doktor ljekarstva i kirurgije (...) i primaljstva*" iz Beča objavio prilog o potrebi osnivanja primaljske škole u Zagrebu. (cit. 29).

Spomenimo također da su prema podacima objavljenim u publikaciji *Obći zagrebački kolendar za godinu 1846. tečaj parvi,* liječnici *J. Fabek i A. Vancaš* bili i članovi *zagrebačkog skladno-glasnog družtva.* Uz imena nekolicine liječnika stavljena je kratica "*č. hsgd.*" kao oznaka za član *"hárvatsko-slavonskog gospodarskog družtva",* što otkriva s kojom je pozornosti u našoj sredini uvažavano članstvo u tome društvu.

[29] Szabo A. Liječnici i hrvatske središnje preporodne ustanove u Zagrebu u razdoblju od 1835-1848. godine. U: Audy-Kolarić Lj.(ur) Zagrebačka medicina tijekom stoljeća. Zbornik. Matica Hrvatska; Zagreb 1995:87-100.

[30] Szabo A. Hrvatske središnje preporodne institucije na zagrebačkom Gradecu i njihov utjecaj na modernizaciju u razdoblju 1835-1848. godine. U: Kampuš I.(ur) Zagrebački Gradec 1242-1850. U povodu 750. godišnjice "Zlatne Bule". Grad Zagreb; Zagreb 1994:393-407.

[31] Belicza B., Nazor I., Buklijaš T. Liječnik dr. Mihovil Nazor (1819-1892) istaknuti brački dobrotvor i domoljub. U: Bajić-Žarko N.(ur), Građa i prilozi za povijest Dalmacije br. 15. Državni arhiv u Splitu; Split 1999:195-219.

HRVATSKA U VRIJEME AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE
(od 1867. do 1918.)
Karlovy Vary
Prag
Vltava
Laba
ČESKA
SLEZSKA
Opava
Krakov
GALICIJA
Lavov
MORAVSKA
Brno
AUSTRIJA
AUSTRIJA
Linz
Beč
GORNJA
DONJA
Salzburg
STAJERSKA
SALZBURG
Inn
Innsbruck
TIROL
VORARLBERG
Celovec
KORUŠKA
Graz
Drava
Mura
Ljubljana
KRANJSKA
Trst
ISTRA
Pula
Po
JADRANSKO MORE
Rijeka
HRVATSKA
Zagreb
Sisak
Varaždin
Drava
Osijek
SLAVONIJA
Brod
Sava
Gospić
Bihać
BOSNA
okupacija 1878.
aneksija 1908.
kondominij Austro-Ugarski
Drina
Zadar
Knin
DALMACIJA
Split
Sarajevo
HERCEGOVINA
Mostar
SANDŽAK
Austrijska okupacija
1878. — 1909.
Dubrovnik
Kotor
Spič
UGARSKA
Váh
Dunav
Budimpešta
Tisa
Győr
Raab
Blatno j.
Segedin
Maros
ERDELJ
Cernovice
BUKOVINA
Vibinj
Subotica
Novi Sad
Dunav
Beograd
Olt
Morava
12
16
20
24
50
48
46
44
1: 5 000 000
državna granica
granica Hrvatske i Slavonije
granica unutar Monarhije između austrijskog i ugarskog dijela
pokrajinska granica
austrijske krunske zemlje (= Dalmacija)
zemlje krune Sv. Stjepana
Trojedna Kraljevina Hrvatska, Dalmacija i Slavonija
Bosna i Hercegovina kondomij Austro-Ugarski
Sandžak — austrijski garnizon od 1878. do 1909.

Liječnici iz Hrvatske članovi Liječničkog društva u Beču, Budimu i Pešti

U prvoj polovici 19. stoljeća zadarska medicinska škola – fakultet dala je prve diplomirane ljekarnike i liječnike, koji su završili školovanje, stekli diplomu i akademski naziv u Hrvatskoj. Nažalost, bila je to izrazito malobrojna grupa u sveukupnom broju liječnika koji su u to doba živjeli i djelovali na teritoriju današnje Hrvatske. Za većinu njih, uključujući đake, studente i liječnike hrvatskog podrijetla, centri medicinskog obrazovanja bijahu tada Beč, Pešta, Budim, Padova, Venecija, Bologna - sredine gdje su već tijekom studija medicine mogli upoznati i rad tamošnjih liječničkih društava. To više, što su članovi tih društava bili i liječnici podrijetlom ili radom vezani uz naše krajeve.

Primjera radi, podsjetimo na podatke iz kojih je razvidno da je Liječničko društvo u Beču – *k. k. Gesellschaft der Aerzte zu/in Wien* utemeljeno 1837./38. godine, koncem treće godine djelovanja imalo ukupno 100 redovitih članova s domicilom u Beču, među kojima je bio i *Jos. v. Zlatarowich - Josip Zlatarović* (Zagreb 1807. - Graz 1874.), rođeni Zagrepčanin, profesor opće patologije i farmakologije na Josephinumu u Beču, a kasnije liječnik u Zagrebu i Trstu, zapamćen i kao znameniti homeopatski liječnik. U skupini dopisnih članova "In Dalmatien" navedeni su *Wilhelm Menis* (rođen u mjestu Brescia g. 1793.), ugledan stručnjak za protuepidemijsku zaštitu i pomorski sanitet, poznat kao liječnik u mjestu Brescia, zatim u Hvaru, Budvi, Dubrovniku i drugdje, te *Paul Pinelli-Pavao Pinelli* (rođen u Zadru oko 1720., preminuo u Zadru g. 1789.), obojica poznati dalmatinski protomedici. U grupi "In Illyrien" nalazimo imena: *v. Fradenek, Gallisch Jos. Osw., Jansecovich Max., Kumpf Joh. Gottfr., Pachner v. Eggensdorf Bernh., Schiffer Franz, Schneidtz Joh., Sporer Georg, v.Vest Julius, Zhuber Johann*, među kojima prepoznajemo Karlovčanina *Đuru Matija Šporera* (Karlovac 1795. - Rijeka 1884.), koji je bio fizik u Bakru, Rijeci, Splitu i Celovcu, kranjski protomedik i ravnatelj kirurške škole u Ljubljani, zatim privatni liječnik u Rijeci. Šporer je poznat i kao istaknuti hrvatski književnik i rodoljub. U grupi "In Ungarn" zapažamo imena *Daubach v. Dolye Joh.- Ivan Daubači od Dolja*, zagrebački fizik koji je vodio zakladnu bolnicu "Milosrdne braće" i koji je g. 1835. imenovan za protomedika. Slijede, *Jankovich Anton, liječnik* u Pešti, hrvatskog podrijetla i Požežanin *Pavich Ant. Alex.- Antun Aleksander Pavić* (Požega 1802.-1853.), poznat kao gradski i županijski fizik u Požegi, profesor na medicinskom

liceju u Salzburgu, povjesničar, etnograf i botaničar. Prepoznajemo ih i u skupini "Im lombardisch-venetianischen Königreiche" gdje su navedeni *v. Derchich Jos. – Josip Aleksander Drčić* (Zagreb 1796.-1862.), Zagrepčanin po rođenju, protomedik u Zadru i Veneciji; *Frari Angelus – Antun Anđeo Frari* (Šibenik 1780.-Venecija 1865.), rođeni Šibenčanin, liječnik u Splitu, zatim protomedik u Veneciji, čuveni epidemiolog; *Rudolf Lamprecht* (Zagreb 1781.-Padova 1860.), Zagrepčanin koji je g. 1811./12. osnovao u Zagrebu privatnu kiruršku školu, a potom postao profesor porodiljstva na babičkoj-primaljskoj školi u Trstu i na sveučilištu u Padovi, te v. *Robert Visiani* (Šibenik 1800.-Padova 1878.), Šibenčanin, liječnik u Kotoru, Drnišu i Budvi, znameniti florist, profesor botanike na medicinskom fakultetu u Padovi.[32, 33] Vrijedne podatke o članstvu naših liječnika u učenim i liječničkim društvima možemo uočiti i u publikaciji Obći zagrebački kolendar za godinu 1846. tečaj parvi. Tako saznajemo da je *Ignacio Stáhly*, kraljevine ugarske praliječnik uz ostale titule i počasti, bio član "družtvah učenog magj. zatim lečnikah buda-peštans., začastni a.c.k. družtva lečnikah bečk. dopisujući član", dok za *Aleksu Praunspergera* (Samobor 1794. - Zagreb 1877.) čitamo "doktor lečničtva, i kraljevinah Dalmacie, Hárvatske i Slavonie pralečnik, više sl. vv. ssp." – što bi prema tumaču kratica trebalo značiti da je bio "sudbenoga stola prisednik" u više "slavnih varmedja" to jest županija. Liječnik Aleksa Praunsperger bio je fizik križevačke županije, zatim hrvatski zemaljski protomedik (1844. - 1851.), potom kustos Hrvatskog narodnog muzeja u Zagrebu, poznat kao zaslužan rodoljub i prosvjetni radnik. Pri spomenu začasnog liječnika *Franje Folnegovića* (Zagreb 1801.-1868.), koji je bio županijski fizik u Zagrebu, istaknuto je da je "c.k.družtva lečnikah bečk. član dopisujući". U odjeljku pod naslovom "Kraljevski rečki gubernij" nalazimo podatak da je *Jeronim Fabris* (Padova 1797.-1865.), "hrvatko-ugras. primorja pra-liečnik, i zavoda lečnik fakulteta lečn. kod sveuč. pešt. član, te c. k. padovanske akademije znanosti i umetnosti član dopisujući".[34] Premda članstvo naših liječnika u učenim i liječničkim društvima zasada nije sustavno istraženo, niti korištene izvore možemo smatrati dovoljno pouzdanim, spomenuti navodi sugeriraju zaključak da je počevši od liječničkih društava na teritoriju Habsburške monarhije, članstvo u onodobnim Europskim učenim i liječničkim društvima tijekom prve polovine 19. stoljeća, mogao ostvariti samo mali broj od ukupnog broja liječnika koji su obitavali i radili na geopolitičkom području današnje R. Hrvatske. U pravilu, bijahu to istaknuti liječnici hijerarhijski na visokom, politički i znanstveno uglednom položaju koji su se istodobno afirmirali kao stručnjaci i znanstvenici u području medicine, zdravstva, prirodnih i društvenih znanosti.

[32] Vrehandlung der k.k. Gesellschaft der Aerzte zu Wien, von Entstehung der Gesellschaft bis zum Schlusse der dritten Gesellschaftsjahres. Verlag von Braumüller und Seidel; Wien 1842:109-119.

[33] Grmek M.D. Hrvatska medicinska bibliografija dio I, sv. I. 1470-1875, JAZU; Zagreb 1955.

[34] Obći zagrebački kolendar za godinu 1846.tečaj parvi. Tisak Franje Suppan, Zagreb. S. a.

LIJEČNIČKA DRUŠTVA – PRETEČE HRVATSKOG LIJEČNIČKOG ZBORA

Znanstveno je dokazano da su liječnici koji su živjeli i djelovali na području današnje R. Hrvatske bili ne samo članovi pojedinih liječničkih društava u inozemstvu, već da *Hrvatski liječnički zbor*, koji 2004. godine bilježi 130-tu obljetnicu osnivanja, ima svoje preteče u domovini. Najstariji, do danas poznati povijesni podatci o inicijativama za osnivanje liječničkih društava u Hrvatskoj u smislu lokalnih – gradskih, regionalnih ili nacionalnih liječničkih udruga, rezultat kojih je i osnivanje današnjeg *Hrvatskog liječničkog zbora* u Zagrebu i *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku osnovanih 1874. godine, sežu u razdoblje prve i druge polovine 19. stoljeća.

Na ovu je činjenicu, viđenu kao nacionalno i staleški vrijedan povijesni događaj, upozoreno već g. 1899. prigodom svečane proslave 25-te obljetnice *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*[1] U pozdravnim govorima i prilozima uzvanika i predstavnika *Sbora*, s osobitim se ponosom iznose detalji o povijesti liječničkih društava u Hrvatskoj i južno-slavenskim zemljama. Svjesni važnosti i značenja događaja iz prošlosti kao argument i nadahnuće za budućnost, govornici podsjećaju i poručuju tadašnjoj liječničkoj i široj javnosti, da je već tridesetih godina 19. stoljeća u Zagrebu djelovalo liječničko društvo.

Prvi o djelovanju takvog liječničkog društva piše g. 1899. dr. *Ladislav Rakovac* i to u spomen-knjizi "Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do g. 1899." u odlomku koji glasi: *"Misao da se liečnici sastanu u zajednicu, kojoj bi imala biti svrha daljna naobrazba, njega obćenitih zdravstvenih prilika, njega medjusobne kolegijalnosti i briga za boljak materijalnih odnošaja cieloga stališa, nije nova i zabavljala je liečnike opetovano, a bilo je i pokusa da se prometne u čin. Pod konac tridesetih godina ovoga stoljeća dogovoriše se neki zagrebački liečnici (među njimi protomedik dr. pl. Daubach Dolski, županijski fizik dr. Vancaš, gradski fizik dr. Krieger, nadalje dri. Domin, Folnegović, Mraović st., Rakovac, Steindl i dr.) da će se svakih četrnaest dana sastati izmjenice u stanovih pojedinih kolega, da će si tom sgodom priobćivati što su zanimiva doživjeli u praksi, što su čitali u stručnoj povremenoj literaturi i da će razpravljati ona stručna pitanja, koja su upravo za čas zanimala liečničke krugove. Ovi sastanci držali su se nešto preko godinu dana dosta marljivo – ali kašnje izostajalo je sve više učestnika, a napokon su sasvim prestali..."* . U rečenici koja slijedi Rakovac bilježi: *"Koncem*

[1] Rakovac, L: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do g. 1899. Spomen – knjiga. Nakladom Sbora liečnika. Tisak dioničke tiskare, Zagreb 1899.

šezdesetih i početkom sedamdesetih godina, kad se je sve više razvijao naš javni život, kad se je u svih krugovih u zemlji živahno razpravljalo pitanje o potrebi osnutka potpunoga sveučilišta u Zagrebu, kad se je stvarno zakon ob ustrojenju sveučilišta (i zakon ob uredjenju medicinskog fakulteta bio je tada stvoren) onda već pripravljahu dri. Pl. Čačković, Dežman, Fon, Magjarević, Mraović i Švrljuga i dr., pišući članke o razniih zdravstveniih potrebah u javne listove, tlo na kojem bi imalo stajati družtvo svih liečnika u zemlji, u tvrdoj nadi, da mu je obstanak ne samo osiguran, već da je takvo družtvo i potrebno…".[2]

[2] Ibidem, str. 1

Isti podatak nalazimo i u pozdravnom govoru *dr. Josipa pl. Antolkovića*, ondašnjeg odbornika *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije*, na svečanoj skupštini koja je održana dne 20. listopada 1899. u velikoj saborskoj dvorani. Njegov je govor objavljen u knjizi "Rad sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave 25. godišnjice njegovog obstanka (20. i 21. listopada 1899.)", a uredio ju je dr. Miroslav pl. Čačković[3]. O ranijim pokušajima osnivanja liječničkog društva Antolković je rekao: *"Liepa namisao, da se u krugu liečnika stvori neka udruga, u kojoj bi se kolege na okupu našli, da učvrste što više medjusobni kolegijalni vez u jednu ruku, a u drugu, da se priobćivanjem izkustva pojedinaca medjusobno podupru i poduče, mnogo je starija, od ovih minulih 25 godina, jer se to hvalevriednom poduhvatu već pod konac 30-tih godina nalaze tragovi. Doskora, na žalost prebrzo presta djelotvorni čin, razplinu se radi nemara tadanjih kolega i stručnjaka u ništa, padne u zaborav, tek što je prvi slabi tračak svoga bitisanja skromno svietu prikazao. Godine prodju, a medju liečnici osta mrtvilo, potraje letargija, uvriežen nehaj i nemar za stališke interese, za udrugom, za zajedničkom vezom i složnim radom žalibože ustraje dalje…".*[4]

[3] Čačković, M. Rad sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave 25-godišnjice njegovog obstanka (20.i 21.listopada 1899). Nakladom Sbora liečnika, Zagreb 1899.

[4] Ibidem, str. 4.

Profesionalni su povjesničari medicine prihvatili i citirali ove navode o postojanju liječničkog društva koncem tridesetih godina 19. stoljeća kao moguću pretpostavku, ali ne i kao pouzdanu povijesnu činjenicu. Prvi korak u osvjetljavanju ove enigme učinio je nestor i utemeljitelj hrvatske povijesti medicine kao akademske discipline, prof. dr. Lujo Thaller, došavši do važnog, do tada nepoznatog dokumenta iz 1850. godine. Temeljem toga L. Thaller je prigodom obilježavanja pedesete obljetnice *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja* izjavio da je g. 1924. istovremeno trebalo obilježiti i *"barem sedamdesetipetogodišnjicu liječničkog udruženja u Zagrebu"*.[5] U potvrdu tome L. Thaller je objavio dokument o sazivu i zaključcima prve *"občenite skupštine liečnikah krunovine Hrvatske i Slavonie"* koja je bila održana u Zagrebu 1850. godine na poziv zagrebačkog liječničkog društva.[6] Zbog njegove važnosti ovaj smo dokument detaljno prikazali u odlomku posvećenom osnutku i radu društva zagrebačkih liječnika.

[5] Thaller, L. Historijska crtica o liječničkom Zboru. Liječ Vjesn. Stal. Glasnik 48:1926;216

[6] Thaller, L: Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850. Komisionom nakladom knjižare Prestini, Dionička štamparija D.D. Karlovac, Karlovac; 1927:105-109.

Desetak godina kasnije dr. Vladimir Ćepulić, pozivajući se na "Spomen knjigu Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do g. 1899." iz 1899. godine, preuzima podatak o postojanju liječničkog društva u Zagrebu koncem tridesetih godina, kao i podatke o zbivanjima tijekom šezdesetih i početkom sedamdesetih godina, te ih

objavljuje u knjižici *"Kratka povijest Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja"*, koja je tiskana 1937. godine na hrvatskom, francuskom, njemačkom i engleskom jeziku. Već u prvim rečenicama ove publikacije V. Ćepulić napominje: *"Pretečama Zbora liječnika mogli bismo smatrati grupu liječnika, koja se koncem tridesetih godina prošloga stoljeća-dakle ravno prije stotinu godina- u malom gradu Zagrebu sa 10.000 stanovnika redovito sastajala i održavala liječničke sastanke, na kojima su se raspravljala aktuelna stručna pitanja. To su bili tadašnji protomedik Daubach-Doljski, županijski fizik Vancaš, gradski fizik Krieger, dri Domin, Flonegović, Mraović st., Rakovac st. i dr. Iz tih sastanaka nije nažalost niklo hrvatsko liječničko društvo, jer su ti sastanci, koji su se preko godinu dana marljivo održavali, kasnije polako prestali, ali je svakako bilo jedno nastojanje, iz kojega bi se takvo društvo moglo razviti".*[7] Godine 1954. *dr. August Forenbaher* tadašnji predsjednik Zbora liječnika Hrvatske u članku pod naslovom "Povijest Zbora liječnika" još uvijek s određenom rezervom gleda na mogućnost da je tridesetih godina 19. stoljeća u Zagrebu postojalo liječničko društvo: "Vjerojatno je, da se je ono malo liječnika, što ih je sredinom devetnaestog stoljeća bilo u Zagrebu, sastajalo i raspravljalo o medicinskim pitanjima, no nije nam sigurno poznato, da li je 30-tih godina prošlog stoljeća postojalo organizirano liječničko društvo. *Rakovac* doduše spominje u svojoj spomen- knjizi imena liječnika, koji su se "30-tih godina" sastajali i da su se "sastanci držali nešto preko godine dana dosta marljivo, ali su kasnije sasvim prestali". Nažalost, *Rakovac* ne spominje odakle mu je ta vijest. Ne znamo, da li se radi samo o usmenoj predaji, koja se mogla održati sve tamo do konca 90-tih godina prošlog stoljeća. Bilježnik Zbora *Antolković* kaže u svom svečanom govoru prigodom proslave 25-te godišnjice Zbora god. 1899. doslovno: "jer se tomu hvale vrijednom pothvatu već pod konac 30-tih godina nalaze tragovi", no i ova bilješka dolazi sigurno iz istog izvora…".[8]

Daljnja su istraživanja pokazala, da su Thallerov komentar i pretpostavka itekako opravdani i značajni, kada govorimo povijesti i pretečama današnjeg Hrvatskog liječničkog zbora. Thaller je doduše predmnijevao, da je osnivanje liječničkog društva uslijedilo 1850. godine, kao odgovor na seriju kritičkih članaka o stanju zdravstva i zdravstvenim prilikama koji su tijekom g. 1849. bili objavljivani u novinama *Slavenski jug.* Novija su istraživanja pokazala da se sve to zbilo nekoliko godina ranije, točnije 1845. godine.[9]

[7] Ćepulić, V. Kratka povijest Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja,,Tisak "Tipografije" D.D., Zagreb 1937:3

[8] Forenbaher A. Povijest Zbora liječnika. U: Grmek M.D., Dujmušić S.(ur) Iz hrvatske medicinske prošlosti – Spomen knjiga Zbora liječnika Hrvatske. Zbor liječnika Hrvatske; Zagreb 1954:6

[9] Belicza B. Osnutak i djelatnost Zagrebačkog liječničkog društva od 1845. do 1851. godine. Saopćenja-Pliva, 1986; 32:165-175.

ZAGREB 1845. godina
– osnovano Družtvo lječiteljah u Zagrebu
– Beschprechungen der Agramer Aerzte
– Društvo zagrebačkih liječnika.

Za razliku od Dalmacije, gdje je prema ocjeni Romana Jelića u doba narodnog preporoda u razdoblju od 1835.–1848. godine stanje zdravstva i broj zdravstvenih djelatnika bio zadovoljavajući, osobito broj školovanih liječnika, kirurga, ljekarnika i babica[10], na području sjeverne Hrvatske i Slavonije stanje je bilo daleko od zadovoljavajućeg. Stoga početkom četrdesetih godina 19. stoljeća u liječničkim krugovima na području sjeverne Hrvatske i Slavonije raste zanimanje za reorganizaciju zdravstva i osnivanje ustanova za školovanje zdravstvenog osoblja, što se očituje i u člancima koje pojedini liječnici objavljuju u tadašnjim javnim glasilima. Krajem četrdesetih godina ona dosežu kulminaciju, a vodeću ulogu u pokretanju inicijative za organizirani javni istup liječnika kr. Hrvatske i Slavonije preuzima *Družtvo lječiteljah u Zagrebu.*[11]

Društvo je osnovano 1845. godine. Jedini danas poznati dokument o njegovu osnutku jeste kratki članak koji je objavljen dne 9.srpnja 1845. godine u karlovačkom listu *Der Pilger.* Prema tome izvoru *"Beschprechungen der Agramer Aerzte",* kako u originalnoj verziji *Der Pilgera* glasi naziv liječničkog društva u Zagrebu, osnovano je najkasnije u prvom tjednu srpnja 1845. godine.[12]

U prijevodu ova vijest glasi: *"Hrvatska. Zagreb. Hvalevrijednim nastojanjima naših zaslužnih liječnika gospode doktora Demetra, Domina, Depscha, Folnegovića, Kriegera, Kopela, Laslovića, Mraovića, Praunspergera, Rakovca, Rauta, Vancaša i Weissa zahvaljuje grad nastanak jednog osobitog opće korisnog udruženja koje je usvojilo naziv "Savjetovanje zagrebačkih liječnika". Ovom udruženju pripadaju zasada samo gore navedena gospoda praktični liječnici; savjetovanja će se u nedostatku vlastitih društvenih prostorija održavati naizmjenično u stanovima članova udruženja. Slijedeća svrha ovog hvalevrijednog udruženja jeste: savjetovanje o svim slučajevima bolesti koje se javljaju u gradu. Izvješćivanje o najnovijim dostignućima u medicini i nabava najboljih medicinskih časopisa; konačno će se odgovarajuća pozornost posvetiti građanskom položaju liječnika u njihovim međusobnim odnosima kao i u odnosu prema javnosti.- Neka se ovo društvo, koje mnogo obećava, i u kojem mi vidimo da se u interesu znanosti miroljubivo ujedinjuju različiti politički elementi, koji razdvajaju našu*

[10] Jelić R. Zdravstvo u Dalmaciji u doba narodnog preporoda (1835-1848). Dalmacija u narodnom preporodu 1835-1848. Zbornik radova. Zadar 1987:495-512.

[11] Belicza B. Citirano djelo pod brojem 9.

[12] Tagesbegebenheiten, Kroatien, Agram. Der Pilger, 9: 21. Juli 1845.

domovinu u dva neprijateljska tabora, sretno razvija; i neka blagoslovljenim djelovanjem nađe sljedbenike i na dugim mjestima."

Radi se je o jedinom poznatom nam i sačuvanom izvoru-dokumentu o osnutku liječničkog društva u Zagrebu 1845. godine. Usporedimo li opis programa rada novoosnovanog društva, kako ga donosi *Der Pilger* s opisom djelatnosti liječničkog društva za koje se u prilozima o povijesti *Hrvatskog liječničkog zbora* od g. 1899. napominjalo da je postojalo koncem tridesetih godina 19. stoljeća, teško je ne postaviti pitanje nisu li možda zagrebački liječnici g. 1845. revitalizirali prijašnju navadu, da odsada kao članovi dobrovoljnog stručnog liječničkog udruženja na periodičnim sastancima raspravljaju o stručnim, znanstvenim, zdravstvenim i staleškim pitanjima. Bilo kako bilo, to čine u veoma složenom trenutku hrvatske povijesti. Simptomatično je da komentator u listu *Der Pilger* ističe želju *"... Neka se ovo društvo, koje mnogo obećava, i u kojem mi vidimo da se u interesu znanosti miroljubivo ujedinjuju različiti politički elementi, koji razdvajaju našu domovinu u dva neprijateljska tabora, sretno razvija..."*, kao i činjenica da vijest o osnivanju ovoga društva nismo našli objavljenu u zagrebačkim listovima.

Usporedimo li podatke o prvim članovima društva s popisom medicinskog osoblja slobodnog kraljevskog grada Zagreba za 1844. godinu, ustanovit ćemo da su svi tadašnji "doktori medicine" koji su obavljali praksu u gradu Zagrebu postali članovi zagrebačkog liječničkog društva. Bili su to: *"Praunsperger Alexius, Doctor Medic. Obstetric. Magister; Vancaš Alexius, Doctor Medicinae et Occulist. Magister; Mraovich Alexander, Doctor Medcin. Obstetric. Magister; Krieger Jospehus, Doctor Medicinae; Folnegovich Franciscus, Doctor Medicin. Obsteric. Magister; Koppel Sigismundus, Doctor Medicinae; Rakovecz Alexius, Doctor Medicinae; Demeter Demeterius, Doctor Medicinae; Domin des Petruševecz Ignatius, Doctor Medicinae; Laslovoch Augustin, Medicinae et Chyrurgiae Doctor; Veisz Simon, Medicinae et Chyrurgiae Doctor; Rauth Eduardus, Doctor Medicinae".*[13] Novoosnovano društvo zagrebačkih liječnika imalo je g. 1845. ukupno trinaest članova.

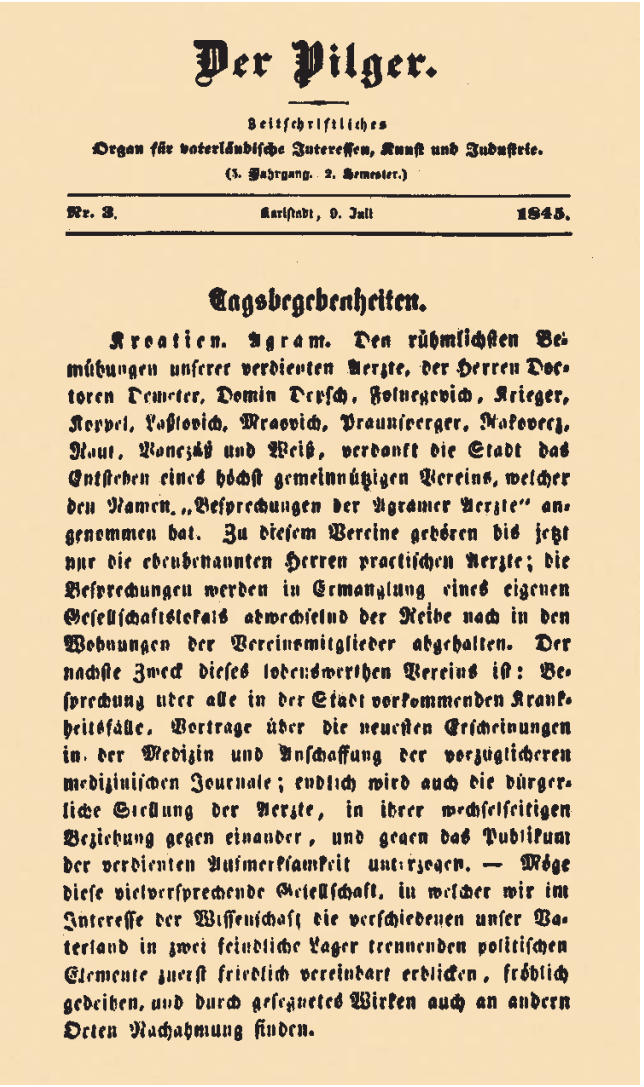

Der Pilger.

Zeitschriftliches
Organ für vaterländische Interessen, Kunst und Industrie.
(3. Jahrgang. 2. Semester.)

Nr. 3. Karlstadt, 9. Juli 1845.

Tagsbegebenheiten.

Kroatien. Agram. Den rühmlichsten Bemühungen unserer verdienten Aerzte, der Herren Doctoren Demeter, Domin Dersch, Folnegovich, Krieger, Koppel, Laßlovich, Mraovich, Praunsperger, Rakovecz, Rauf, Vanczäß und Weiß, verdankt die Stadt das Entstehen eines höchst gemeinnützigen Vereins, welcher den Namen „Besprechungen der Agramer Aerzte" angenommen hat. Zu diesem Vereine gehören bis jetzt nur die ebenbenannten Herren practischen Aerzte; die Besprechungen werden in Ermanglung eines eigenen Gesellschaftslokals abwechselnd der Reihe nach in den Wohnungen der Vereinsmitglieder abgehalten. Der nächste Zweck dieses lobenswerthen Vereins ist: Besprechung über alle in der Stadt vorkommenden Krankheitsfälle, Vortrage über die neuesten Erscheinungen in der Medizin und Anschaffung der vorzüglicheren medizinischen Journale; endlich wird auch die bürgerliche Stellung der Aerzte, in ihrer wechselseitigen Beziehung gegen einander, und gegen das Publikum der verdienten Aufmerksamkeit unterzogen. — Möge diese vielversprechende Gesellschaft, in welcher wir im Interesse der Wissenschaft die verschiedenen unser Vaterland in zwei feindliche Lager trennenden politischen Elemente zuerst friedlich vereindart erblicken, fröhlich gedeihen, und durch gesegnetes Wirken auch an andern Orten Nachahmung finden.

Članak "Beschprechungen der Agramer Aerzte", objavljen u listu Der Pilger u srpnju 1845. godine

[13] Tabella Statu Personarum Medicinalium exhibens anno 1844. Povijesni arhiv grada Zagreba, adv. 431/37.

Društvo zagrebačkih liječnika i prva Sveopća skupština liječnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu g. 1850.

Rasprave o potrebama reorganizacije zdravstva u kr. Hrvatskoj i Slavoniji pokrenuli su provokativni članci, koje je tijekom kolovoza 1849. u listu *"Slavenski jug"* objavljivao nepotpisani autor. No, vrlo su vjerojatno proces ubrzale i očekivane upravno-političke reforme, kako na razini tadašnje Habsburške monarhije, tako i na našem području. S obzirom na pitanje potencijalnih preteča 1874. godine osnovanih liječničkih društava *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu i *Družtvo slavonskih liečnika u Osijeku,* kao i ranije spomenuto mišljenje L. Thallera o značaju prve opće skupštine liječnika kr. Hrvatske i Slavonije, koja je održana g 1850. mislimo da i ovom prigodom tome događaju valja posvetiti osobitu pozornost. Naime, s pravom se može pretpostaviti da je u drugim političkim okolnostima, ovaj događaj vezan uz djelovanje društva zagrebačkih liječnika, već g. 1850. mogao prerasti u osnivanje prvog nacionalnog liječničkog društva na onodobnom teritoriju kr. Hrvatske i Slavonije.

Podaci s kojima raspolažemo još uvijek ne pružaju potpunu sliku stvarne kronologije događanja, kako uoči tako neposredno tijekom 1850. godine. No, neosporno je da su poznata nam zbivanja neposredno povezana s inicijativom reforme zdravstva u kr. Hrvatskoj i Slavoniji, gdje su liječnici i zdravstveni djelatnici svim silama željeli postići da organizacija ovdašnjeg zdravstva i status zdravstvenih djelatnika dosegnu razinu koja je postignuta u susjednoj im Austriji. Za sada ne možemo precizno ustanoviti kreće li proces samoinicijativno, to jest u društvu zagrebačkih liječnika, ili se to zbiva na poticaj tadašnjeg protomedika, koji je po svemu sudeći istodobno bio i predsjednik društva zagrebačkih liječnika.

Dostupni nam dokumenti i izvori sugeriraju da zasluge valja pripisati društvu zagrebačkih liječnika, kako zbog preuzimanja i realizacije obveze da izradi *Osnovu* za uređenje *"zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hervatskoj i Slavonii",* tako za sazivanje i održavanje prve skupštine liječnika kr. Hrvatske i Slavonije.[14]

Danas raspolažemo samo s tekstom *Osnove* koji je tiskan dvojezično na hrvatskom i njemačkom jeziku, a datiran je s dne 15. travnja 1850. godine[15]. U uvodnom dijelu je navedeno kao je dne 20. veljače 1850. na skupštini zagrebačkog liječničkog društva, odbornicima društva dr. Aleksi Rakovcu, dr. Lavoslavu Schönsteinu i dr. Aleksi Vancašu, dan nalog da izrade osnovu za uređenje zdravstva u Hrvatskoj i Slavoniji. U pogovoru

[14] L. Thaller L. Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850. Komisionom nakladom knjižare Prestini,Dionička štamparija D.D. Karlovac, 1927:105.

[15] Rakovac A-, Schönstein L, Vancaš A. Osnova za uredjenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hervatskoj i Slavonii. Entwurf zur Organisierun der Sanitätsverwaltung in dem Kronlande Kroatien un Slavonien. Tisak Ljudevita Gaja, Zagreb 1850.

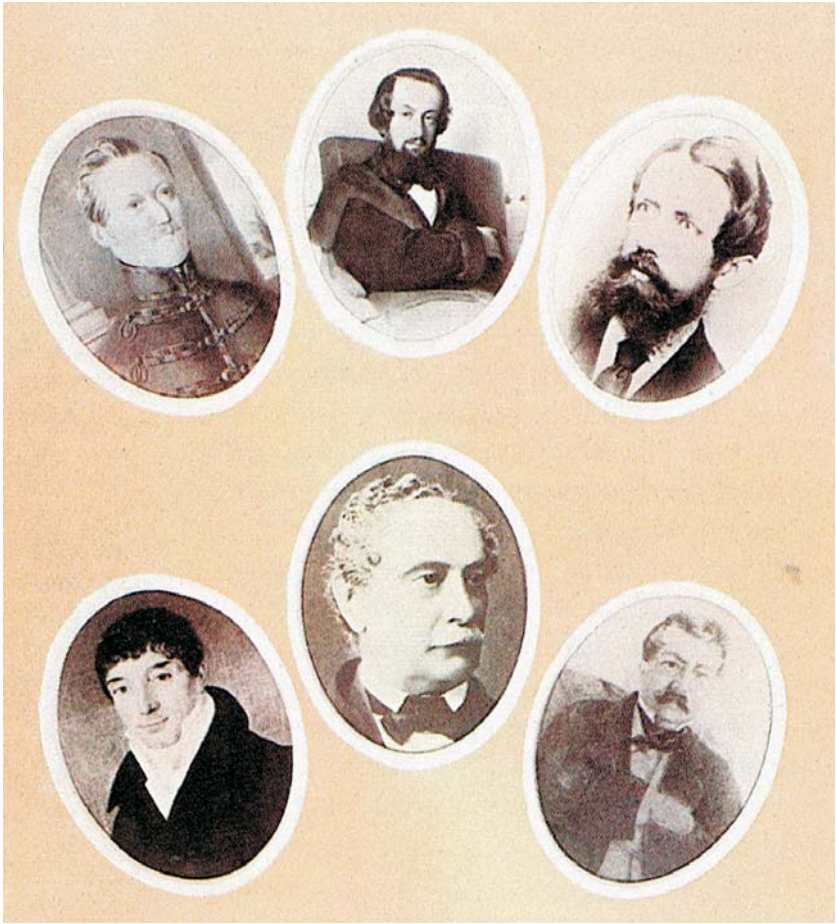

Portreti šestorice liječnika
za koje se smatra
da su oko 1840. godine pripadali
"Klubu liječnika u Zagrebu".

U gornjem redu slijeva:
J. Krieger
A. Rakovac
B. Čačković

U donjem redu slijeva:
I. Daubach
A. Vancl
A Mraović

(iz Zbirke Muzeja za povijest zdravstva Hrvatskog liječničkog zbora, danas u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb)

saznajemo da je osnova bila pročitana na sjednici društva dne 18. travnja 1850. kada je odlučeno da se tiska i pošalje svim liječnicima u krunovini, kojima je ujedno upućen poziv da prisustvuju *"općoj skupštini" svikolikih liečnikah u Zagrebu na dan 14. lipnja t. g. u 9 satih u jutro"* u kući praliječnika *"gdje će se o toj struci obširno večati i konačna odluka nj. preuzvišenosti g. banu podneti".* Oni koji ne mogu osobno prisustvovati skupštini pozvani su da svoje mišljenje pošalju direktno praliječniku do 10. lipnja. Temeljem ovih detalja, značilo bi da je *Osnova* prvo išla na javnu raspravu te da je istom nakon rasprave prijedlog trebalo uputiti banu. Arhivska građa sugerira da je procedura imala drugu kronologiju. Naime, u pismu koje je dne 15. travnja 1850. ban Jelačić poslao iz Beča banskom namjesniku u Zagreb, a koje se čuva u Povijesnom arhivu Hrvatske, fond Acta Fram., Protomed. F. 6 Nr 33, akt 4548, Zagreb 1850. piše: *"...Družtvo lječiteljah u Zagrebu pod predsedništvom pralečnika A. Praunspergera sa*

ovdie pod/pridruženim predlogom podnelo mi je prepisnu molbenicu, koju je na v. k. popečiteljstvo unutarnjih poslovah pod 15. ožujkom g. l. upravilo i kojoj isto prosi, da se kod uređenja zdravničtva nakuliko se to naime krunovinu Hervatsku i Slavoniu na pose tiče, ondašnjim lečiteljem kod večanja u pretresivanja istog predmeta sučestvovanje podeli, za da se tako obzir na posebne okolnosti i položaj iste krunovine uzme; predložeče mi za jedno, da molbu otu od moje strane podupirem".[16] Sadržaj ovog dopisa otkriva da ban Jelačić odgovara na pismo poslano mu 15. ožujka, dok Jelačić svoj odgovor šalje mjesec dana kasnije, neposredno prije nego li je na skupštini društva liječnika u Zagrebu dne 18. travnja 1850. odlučeno da se prijedlog osnove tiska i pošalje svim liječnicima. Čitajući pismo, stječe se dojam da ban Jelačić očekujući rasplet političkih događaja, nije htio javno podržati za to vrijeme vrlo progresivne prijedloge "družtva lječiteljah u Zagrebu". Pritom im obećava da će u danome momentu učiniti što može, te da očekuje njihove daljnje prijedloge. Kao što znamo, tu priliku uskoro nije više imao. No, može se spekulirati da je upravo njegov odgovor utjecao na odluke koje su donesene na skupštini društva zagrebačkih liječnika.

Vrijedno je zapaziti da će kako u *Osnovi*, tako u *"Zapisniku* delah pérve obćenite skupštine lečnikah krunovine Hervatske i Slavonie"[17] glavna pozornost liječnika biti usmjerena na organiziranje zdravstva radi unaprjeđivanja zdravstvene zaštite i zdravlja naroda; društveni i staleški položaj zdravstvenog osoblja, kao i pitanje osnivanja sveučilišta, školovanja liječnika, kirurga-ranarnika, primalja i veterinara. Te iste premise nalazimo definirane kao temeljne zadaće liječničkih društava osnovanih g. 1874. u Zagrebu i Osijeku!

Podsjetimo stoga da su 1850. godine naši liječnici u *Osnovi* precizno definirali organizaciju zdravstva u kr. Hrvatskoj i Slavoniji na razini zdravstvenih općina, predmnijevajući da bi državne vlasti morale osigurati potreban broj liječnika, kirurga i primalja. Prijedlog je bio primjeren prilikama i potrebama. Tražio je da svaka općina sa 2000-5000 žitelja mora izabrati jednog liječnika, koji će upravljati zdravstvom u općini, s time da će takav liječnik biti izabran većinom glasova i plaćen iz "peneznice općinske".

Prema *Osnovi* svaka bi općina s dvije tisuće stanovnika trebala uzeti u službu jednu, a općine s tri do pet tisuća najmanje dvije primalje. S obzirom na tako zamišljenu organizaciju bilo je prijeko potrebno ostvariti temeljni preduvjet – ne samo potrebna financijska sredstva za plaću zdravstvenog osoblja, već dovoljan broj liječnika, primalja i *živinoliečnika.* Na skupštini je predložena *Osnova* prihvaćena uz manje dopune i korekcije. U dopunama je naprimjer traženo da se vrhovni župan ne može upuštati u "nutrenje poslove liečničkog večanja", da u liječnički zbor u ministarstvu mogu biti imenovani i privatni liječnici itd. Očito je da su prisutni zdravstveni djelatnici zagovarali veću samostalnost u reguliranju i upravljanju zdravstvom, naglašavajući specifične prilike i potrebe u kr.Hrvatskoj i Slavoniji.

[16] Belicza B. Citirano djelo pod brojem 9

[17] Zapisnik delah pérve obćenite skupštine lečnikah krunovine Hervatske i Slavonie. Protocoll der ersten allgemeinen Versammlung der Aerzte in Kronlande Kroatian und Slavonien. Zagreb 1850 (Original pohranjen u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.)

Skupština je imala službeni karakter o čemu svjedoči i dokument na kojeg je upozorio L. Thaller, a koji je tiskan dvojezično na njemačkom i hrvatskom jeziku naslovljen kao *"Zapisnik delah perve občenite skupštine lečnikah krunovine Hervatske i Slavonije"*. Osim za "podignutje sveučilišta" u zaključcima se traži i uvođenje "teoretičko-praktična učilišta za primalje i živinoliečnike".

Prema tiskanom "Zapisniku" u kući praliječnika "sakupio se je znameniti broj liečnikah od sviuh stranah ove krunovine, najmre od doktorah i fizikah: gg. Josip Fabek, Franjo Folnegović, Josip Krieger, Franjo Miličić, Josip Mlinarić, Aleksa Praunšperger, Moric Sachs, Mato Schaubauer, Josip Šlosser, Lavoslav Schönstein, Juraj Štreim *(Georg Streim*, fizik u Vukovaru op. p.),, Aleksa Vancaš, Josip Zlatarović. Kr. savetnik, pod pukovnik i akademie jozefinske profesor u miru, i Martin Zoller; -od ranarnikah gg. Vartoslav Bišćan, Vekoslav Frölich, Matia Hoering, Ivan Klapsh, Antun Krišker, Dragutin Kunović, Ivan Lipusch, Ivan Papaj, Augusto Steno i Josip Vidic. – od veterinarah g.Maksim Schmidt; -od lekarnikah: gg. Morislav Horaček, Gracian Mihić i Eduard Vormastini..."[18] Valja naglasiti da su zanimanje za reformu zdravstva pokazali i liječnici koji nisu prisustvovali skupštini. Tako u tiskanome zapisniku u točki B. pod brojem 2. čitamo: *"Pročitana su uslěd gore naznačenog poziva pismeno priobćena mněnja oniuh gospode lěčnikah i fizikah, koji su u prisustvu ove skupštine iz važnih uzrokam prěčeni bili; najmre: gg. Vase Atanasievića, Leopolda Bischoffa, Antuna Giačića, Ferka Gorjuppa, Jospia Kallivode i Antuna Pavića* (osim A. Giačića svi iz Slavonije op.p.)[19] *iz kojih se je skupština ubavěstila da i ova gospoda to uredjenje zdravničkog upraviteljstva željno očekuju, te da se s načeli u osnovi spomenutimi sa svim slažu...".* U točki D. zapažamo za našu temu vrlo važan detalj: *"pismeni predlog g. dra. Ant. Pavića županie požeške fizika o potrebitosti lěčničke terminologie u pretresivanje uzet imao je povod odluci: neka se svi lěčnici ove krunovine pozovu da bi već sada sabrane rěči odmah, a i u buduće koje si pribave na sl. praléčničtvo bez odvlake poslali; da tako odbor, u tom poslu izaslati imajući se, točnije i laglje dělovati bude mogao...".*[20]

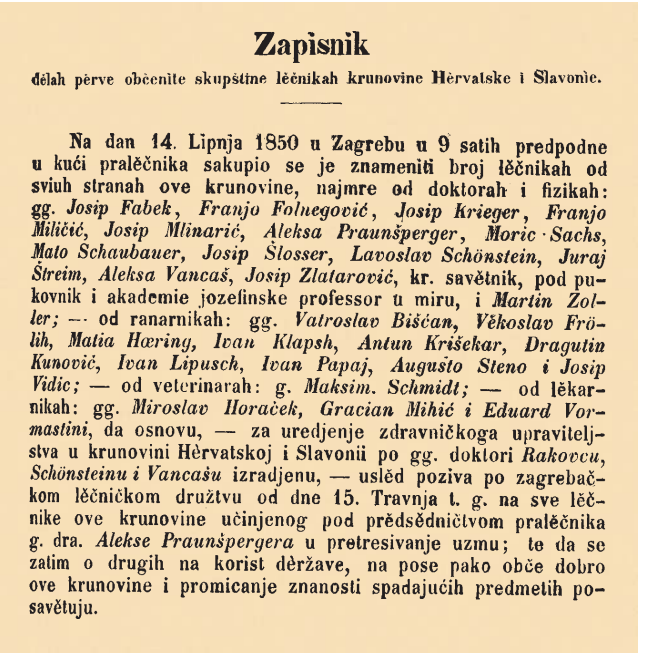

Zapisnik

dělah pěrve občenite skupštine lěčnikah krunovine Hèrvatske i Slavonìe.

Na dan 14. Lipnja 1850 u Zagrebu u 9 satih predpodne u kući praléčnika sakupio se je znameniti broj lěčnikah od sviuh stranah ove krunovine, najmre od doktorah i fizikah: gg. *Josip Fabek*, *Franjo Folnegović*, *Josip Krieger*, *Franjo Miličić*, *Josip Mlinarić*, *Aleksa Praunšperger*, *Moric Sachs*, *Mato Schaubauer*, *Josip Šlosser*, *Lavoslav Schönstein*, *Juraj Štreim*, *Aleksa Vancaš*, *Josip Zlatarović*, kr. savětnik, pod pukovnik i akademie jozefinske professor u miru, i *Martin Zoller*; — od ranarnikah: gg. *Vatroslav Bišćan*, *Věkoslav Frölih*, *Matia Hœring*, *Ivan Klapsh*, *Antun Krišekar*, *Dragutin Kunović*, *Ivan Lipusch*, *Ivan Papaj*, *Augušto Steno* i *Josip Vidic*; — od veterinarah: g. *Maksim. Schmidt*; — od lěkarnikah: gg. *Miroslav Horaček*, *Gracian Mihić* i *Eduard Vormastini*, da osnovu, — za uredjenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hèrvatskoj i Slavonii po gg. doktori *Rakovcu*, *Schönsteinu* i *Vancašu* izradjenu, — uslěd poziva po zagrebačkom lěčničkom družtvu od dne 15. Travnja t. g. na sve lěčnike ove krunovine učinjenog pod prědsědničtvom praléčnika g. dra. *Aleksa Praunšpergera* u pretresivanje uzmu; te da se zatim o drugih na korist dèržave, na pose pako obče dobro ove krunovine i promicanje znanosti spadajućih predmetih posavětuju.

Zapisnik delah perve občenite skupštine lečnikah krunovine Hervatske i Slavonije.

[18] Ibidem

[19] Belicza B. Virovitica i virovitička županija u zdravstvenim izvještajima 18. i 19. stoljeća. U: Mohorovičić A. (ur) Virovitički zbornik 1234-1894. Virovitica; Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Skupština općine Virovitica: 1986, str. 211-226.

[20] Ibidem

ZAGREB 1861.
– pokušaj osnivanja Društva jugo-slavjanskih liečnika u Zagrebu

Povjesničarima medicine dugo je bilo nepoznato da je g. 1861. dr. Josip Mlinarić pokrenuo inicijativu za osnivanje "Družtva jugo-slavjanskih liečknika". Dokument je posve slučajno zapažen pri sustavnom pretraživanju dokumenata o dr. Josipu Schlosseru, a nađen je u Državnom povijesnom arhivu Hrvatske u Zagrebu u fondu Acta Framaceutica et Protomedica. Riječ je o tiskanom letku neobična naslova: "Jugo-slavjanskim liečničkom pozdrav i rieč u vrieme". Po svemu ovaj primjerak je bio namijenjen i upućen dr. Schlosseru, a potpisao ga je dr. Josip Mlinarić, koji ga je i sastavio. Poziv je tiskan u tiskari A. Jakića u Zagrebu i nosi datum 30. lipnja 1861. Za povjesničare medicine koji proučavaju povijest liječničkih društava, ovaj je tekst shvaćen kao dokument o zaboravljenom i najvjerojatnije neuspjelom pokušaju osnivanja liječničkog društva, koje bijaše zamišljeno da kao članove okupi i civilne i vojne liječnike s područja slavenskog juga. Čini se da je prijedlog sam po sebi izazvao brojne nedoumice. Naime u fondu Namjesničko vijeće kutija 139. sv. 16. Akt broj 5127, 1861. god. VI odsjek, na ovitku neklasificiranog spisa nalazimo sljedeći tekst: "Predstavništvo ovdašnjeg ck. zem. vojnog zapoviedničtva želi, da bi mu se saobštilo dali je odavde već dozvoljeno utemeljenje družtva za jugoslavjanske liečnike, za koje se je medicinalni savjetnik Doktor Josip Mlinarić zauzeo". Na unutarnjoj strani nalazimo rukom pisano obrazloženje u kojem je osobito zanimljiv Mlinarićev komentar kojeg citiramo: "...molba predložit može u obziru zadobit dozvolu za družtvo Jugo-slavjanskih liečnikah, svakako se može saznati, jeli bude liečnikah, koji bi težili liečničko znanstvo u našem jeziku podupirat, to tim više, jer u svakom sastanku imade troškovah, koje nosit moraju članovi želeći u kolo istupit. Bez očitovanja pojedinih liečnikah ne može se višim miestu indicirati zamolit dozvola jugo-slavjanskih liečnikah družtva. Na to, da se pojedini liečniki prijave, smera poziv, kojeg iztisak privitno prilažen pod %. Ako jugo-slavjansko sveučilište, i znanstveno družtvo nisu obsiena, naravsko jest posledica da i znanstveno liečničko kao grana obih zavodih biti mora zastupano. Glede istog poziva taj glavnu nameru imade razviti znanstveno liečničke a tim potčinjene: uzderžavanje časti liečničke i čudorednosti pojedinih liečnikah, napokon pobrinut se za blagostanje nesretnih liečnikah, njihovih udovah i zaostavse sirotčadi. Naznačene namere da se u građanskom životu postignu, svaka vlada želi, te zato nemožemo dvojiti najprije članovah a ovi moraju biti visoka dozvola, nu trieba najprije članovah a ovi moraju izraditi statut, koji izrađen istom visokom mjestu za potvrdjenje predložit se mora. U Zagrebu dne 10. listopada 1861. Dr. Mlinarić."

Mlinarić je predlagao da se u "družtvu jugo-slavjanskih liečnikah" okupe svi koji sudjeluju u rješavanju zdravstvenih problema, računajući na diplomirane liječnike i njihove suradnike, na ranarnike, zubare, okuliste, veterinare, porodničare, kemičare i ljekarnike kao na potencijalno članstvo "jer svi ovi jesu pojedine grane liečničtva". Pokušaj osnivanja ovog društva uslijedio je poslije pada Bachovog apsolutizma i donošenja novog ustava g. 1860. a to su kao što znamo događaji koji su doveli do otvorenja hrvatskog sabora i oživljavanja nastojanja oko osnutka tadašnje Jugoslavenske, današnje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti kao i Sveučilišta u Zagrebu.[21]

[21] Belicza B. Nepoznati dokumenti o pokušaju osnivanja Liječničkog društva u Zagrebu 1861. godine. Liječ Vjesn 1979; 101:123-127.

ZADAR 1868. godine – osnovano prvo liječničko društvo u Dalmaciji

Zahvaljujući istraživanju dr. Romana Jelića, poznatog povjesničara medicine koji je većinu svojih djela temeljio na istraživanjima povijesnih izvora i građe u Povijesnom arhivu u Zadru, dokazano je da je g. 1868. u Zadru postojalo liječničko društvo.[22] U članku posvećenom toj temi R. Jelić napominje da je kratko vrijeme nakon donošenja Zakona o udruženima u Austriji, u sklopu koje je pripadao i Zadar, sastalo se nekoliko zadarskih liječnika i odlučilo je osnovati svoje društvo. Izabrali su inicijativni odbor od osam članova, koji je dne 4. prosinca 1868. godine podnio nadležnoj prvostupanjskoj političkoj vlasti, Kotarskom poglavarstvu u Zadru, molbu s priloženim društvenim pravilima u pet primjeraka. Molba, i pravila, pisana su na talijanskom jeziku, u to doba službenom jeziku u Dalmaciji. U prijevodu R. Jelića molba glasi: "Potpisani promicatelji prijavljuju u skladu sa zakonom političkoj vlasti "Jatro-fizičko družtvo" i prilažu pet primjeraka pravila prema propisu". Molbu su vlastoručno potpisali: dr. *Vicko Boschi*, tada općinski liječnik u Zadru; dr. *Frane Danilo*, pokrajinski školski referent, član Zdravstvenog savjeta Namjesništva; dr. *Petar Grabovac*, kasnije direktor bolnice u Zadru; dr. *Dinko Macocchia*, profesor Primaljske škole u Zadru; dr. *Mihovil Milković*, direktor bolnice u Zadru; *dr. Ivan Missaglia, dr. Cezar Pellegrini-Danielli i dr. Josip de Petris.* Bilo ih je ukupno osam, što znači da se inicijativi nisu pridružili svi tadašnji liječnici i kirurzi, niti su im se pridružili ljekarnici i pokrajinski veterinar. Prema navodima dr. R. Jelića tada je u Zadru bilo oko 20 potencijalnih članova društva jer su u doba osnivanja liječničkog društva osim potpisanih, g. 1868. u Zadru još živjeli liječnici: Schmidt Frane, kotarski liječnik; Manzin Josip, općinski liječnik; Pinelli Nikola,

[22] Jelić R. Kada je u Zadru odnosno u Dalmaciji osnovano prvo liječničko društvo. Radovi Zavoda JAZU u Zadru, sv. XXVII-XXVIII, Zadar 1982:195-201.

protomedik Dalmacije; a sljedećih godina dolaze u Zadar liječnici Ivanić Gustav, Ergovac Vicko, Cerineo Ante i Solitro Dujam. Od vojnih liječnika bijahu tada u Zadru dri. Kouff Ernest, Weise Henrik i Harner Ignac. Od onih koji su djelovali kao kirurzi, Jelić spominje sljedeće osobe: Breisack Frane, Dančević Jakov; Lana Julije, Radl Venceslav i Kuzmanić Ante. Potonji bijaše umirovljeni profesor Babičke škole i poznat publicist.

Kotarsko je poglavarstvo ovu molbu proslijedilo Namjesništvu u Zadru, koje je 17. prosinca 1868. molbu riješilo, odnosno primilo k znanju postojanje spomenutoga liječničkog društva sljedećim riječima: "U skladu s § 9. Zakona o udruženjima od 15. studenoga 1867. c.k. Namjesništvo potvrđuje zakonito postojanje društva prema sadržaju priloženih pravila" (prijevod R.Jelić). Tim je rješenjem ozakonjeno postojanje liječničkog društva u Zadru pod nazivom "Associazione jatro-fizika", odnosno u hrvatskom prijevodu "Jatro-fizičko društvo". Pravila društva sadrže 32 člana od kojih zbog zanimljivosti izdvajamo prvih pet:

1. Sjedište Jatro-fizičkog društva je Zadar.
2. Ciljevi ovog društva jesu:
   a) Njegovanje fizičko kemijskih znanosti,
   b) Olakšavanje vršenja dužnosti zdravstvenog osoblja prema građanskom društvu,
   c) Zaštita uzajamnih prava.
3. U tu svrhu se osniva čitaonica opskrbljena s knjigama i časopisima fizikalnih, liječničkih, kirurških i farmaceutskih znanosti, mjesto studija za raspravljanje o znanosti i praksi.
4. Članovi društva su liječnici, kirurzi i ljekarnici. Oni će se primati i nakon ustanovljenja društva. Osim njih članom može biti samo pokrajinski veterinar.
5. Društvo se osniva davanjem pristanka na priložena Pravila i imenovanjem uprave na skupštini koja će ubrzo slijediti pod predsjedanje liječnika seniora.

U istome članku R. Jelić govori da je g. 1884. u Zadru osnovano liječničko društvo pod nazivom *"Collegio medico della citta di Zara"*. Zadarski list tog vremena "Narodni list" kao i zadarske novine na talijanskom jeziku "Il Dalmata" zabilježile su osnivanje ovog društva. Upravu novoosnovanog društva činili su zadarski liječnici *Vicko Boschi, Frane Danilo i Ivan Missaglia,* koje smo našli i među promicateljima društva osnovanog g. 1868. Jelić pretpostavlja da je to društvo u međuvremenu prestalo djelovati, to više što ni pravila novoosnovanog društva g. 1884. nisu identična onima iz g. 1868. Društvo *"Collegio medico della citta di Zara"* djelovalo je do kraja prvog svjetskog rata, odnosno do talijanske okupacije Zadra 1918. godine.[23]

[23] Ibidem

PRIPREME ZA REORGANIZACIJU ZDRAVSTVA U HRVATSKOJ I OSNIVANJE MEDICINSKOG FAKULTETA U ZAGREBU U RAZDOBLJU OD 1850. DO 1874. GODINE.

Premda je na prvoj skupštini *lečnikah krunovine Hervatske i Slavonie* održanoj u Zagrebu dana 14. lipnja 1850. godine, *Osnova* bila prihvaćena i podržana, njeno je oživotvorenje zbog nastupa novog apsolutizma u cijeloj Habsburškoj monarhiji odloženo već 1850. godine. Te je godine stupilo na snagu *Privremeno ustrojstvo javnog medicinskog upravljanja* doneseno u centralnom ministarstvu u Beču, prema kojem je određeno uređenje zdravstva za čitavu Habsburšku monarhiju bez institucije kotarskih i općinskih liječnika. Temeljem ovoga akta je u rujnu 1850. godine u *Narodnim Novinama* objavljen privremeni carski *patent o uređenju zdravstva* (poznat i pod nazivom Bachov patent), tiskan pod naslovom - *Načela javnoga medicinskoga upravljanja* na temelju kojeg je trebalo urediti zdravstvo na jedinstvenim osnovama u čitavoj monarhiji. Prema tome zakonu liječnik u javnoj zdravstvenoj službi je i nadalje potpuno podređen političkom upravnom činovniku i ima isključivo savjetodavnu ulogu. Uz vrhovno zdravstveno vijeće u svakoj krunovini taj je zakon predviđao samo kotarska i okružna zdravstvena vijeća i službu županijskih liječnika. Općinski liječnici uopće nisu bili predviđeni već su najniže zdravstvene jedinice kotarski liječnici, koji radu u podžupanijama.[1] Komentirajući ovaj dokument na temelju usporedbe s predlaganom *Osnovom* , L. Thaller osim toga napominje: "...dok jedan dio liječničkog rada smije sam da obavlja, n. pr. liječenje bolesnika, drugi dio rada radi tek kao izvjestitelj podžupana. Kod okružja uredjena su okružna lječiteljstva vijeća. To vijeće je jednako svakom drugom okružnom vijeću i državni je organ. To vijeće ima po prilici funkcije kakve je prošla osnova zamišljala za kotarskoga liječnika. U svakoj krunovini imade vijeća zdravstvena, koja obavljaju donekle onaj posao, što je naša osnova zamislila za bansko vijeće i za okružno vijeće, dok vrhunsko upravljanje zdravstva imade savjet kod popečiteljstva t.j. kod ministarstva unutarnjih djela u Beču."[2]

Premda su s Bachovim apsolutizmom zaustavljene sve promjene usmjerene na reorganizaciju zdravstva u kr. Hrvatskoj i Slavoniji, ni u kojem slučaju ne možemo smatrati da su nastojanja prethodnih generacija posve prepuštena zaboravu. To više

[1] Katičić V.Pregled gradiva za povijest zdravstva u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1850. do 1919. do konca zdravstvene autonomije. Liječ Vjesn 1943;65:265-270, 292-305.

[2] Thaller L.Povijest medicine u Hrvatskoj i Slavoniji od godine 1770. do 1850. Knjižara Prestini, Karlovac 1927:108-109.

što mnogi od liječnika spominjanih u razdoblju djelovanja društva zagrebačkih liječnika, a posebice onih koji su se okupili na prvoj općenitoj skupštini liječnika krunovine Hrvatske i Slavonije u Zagrebu 1850. godine, ostaju i nadalje prisutni na javnoj društvenoj, političkoj i zdravstvenoj sceni, ustrajući na potrebi reorganizacije zdravstva, osnutka sveučilišta i otvorenja medicinskog fakulteta u Zagrebu. Prestankom apsolutizma, to jest početkom šezdesetih godina 19. stoljeća i u kr. Hrvatskoj i Slavoniji razvija se nešto slobodnije javni i politički život, osobito nakon slabljenja centralne vlasti u Austro-Ugarskoj, koja je šezdesetih godina doživjela vojne i političke poraze. Suzbijena na zapadu, Austrija se okreće istoku kako bi nadoknadila izgubljeni prestiž i teritorij. U takvim okolnostima postupno jača građanski stalež koji sve jasnije izražava svoje želje za nacionalnom i kulturnom afirmacijom. Tako na teritoriju kr. Hrvatske i Slavonije, nakon relativnog zatišja, ponovno oživljuju inicijative za osnivanje Akademije znanosti i Sveučilišta koje postaju sve snažnije u doba bana Josipa Šokčevića. U nizu pitanja s kojima se ban Josip Šokčević suočavao i o kojima je u razdoblju od 1860. do 1867. godine morao odlučivati bilo je i pitanje zdravstva i zdravstvenih prilika u trojednoj kraljevini, izbora i imenovanja praliječnika, osnivanja sveučilišta u Zagrebu i institucija za profesionalno obrazovanje djelatnika u zdravstvu. Zdravstvene prilike, organizacija i pokušaji reorganizacije zdravstva kao i nastojanja oko osnivanja medicinskog fakulteta, veterinarskog i primaljskog učilišta u doba banovanja Josipa Šokčevića samo su djelomično proučeni. O zbivanjima u medicini i zdravstvu kao i o nastojanjima na razini Hrvatskog sabora u razdoblju od g. 1860. do 1867. zasad je objavljeno svega nekoliko priloga,[3, 4] Riječ je o nastojanjima neposredno nakon pada Bachovog apsolutizma o kojima uz ostale izvore govori i prepiska između prof. dr. Josipa Zlatarovića, baruna Metela Ožegovića i bana Josipa Šokčevića u razdoblju između 12. prosinca 1861. i 14. ožujka 1862. godine, a koju je prvi obradio i objavio prof. dr. Mladen Deželić[5].

Shvatimo li je kao povijesnu građu, prepoznat ćemo u njoj bogatstvo podataka i detalja koji osvjetljavaju ulogu dr. Josipa Zlatarovića, baruna Metela Ožegovića i bana Josipa Šokčevića u nastojanjima oko reorganizacije javnog zdravstva, stručnog obrazovanja i rada svih djelatnika u zdravstvu, o izboru i zadaćama praliječnika, te o osnivanju medicinskog fakulteta u Zagrebu.[6]

Danas u Zlatarovićevim promišljanima o uređenju zdravstva, o obrazovanju i zadacima zdravstvenih djelatnika iz 1861. i 1862. godine prepoznajemo proces koji se odvijao između zamisli inauguriranih g. 1850. realiziranih znatno kasnije na razini zakonskih propisa donesenih u razdoblju od 1874. i 1905. godine. Štoviše, u Zlatarovićevim se promišljanjima o zdravstvenoj politici, jasno naziru elementi preventivno-higijenskog i socijalno-medicinskog pristupa koji će doći do punog izražaja u razdoblju između dva svjetska rata. Na temelju obrađenih pisama nemamo razloga sumnjati da su ga Ožegović i Škočević podržavali, vjerojatno iz zbog njegovih političkih uvjerenja, no nikako ne samo zbog toga. Oni traže od njega na uvid kako zamišlja

[3] Katičić V.citirano djelo pod br. 1.

[4] Dugački V. Prijedlog dra Josipa Zlatarovića o uređenju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Liječ Vjesn 1968;90:475-479

[5] Deželić M. Korespodencija prof. dr. Josipa Zlatarovića, baruna Metela Ožegovića i bana Josipa Šokčevića iz godine 1861. i 1862. o organiziranju zdravstva u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji i o osnivanju medicinskog fakulteta u Zagrebu. U: Kesić B., Belicza B. (ur) Rasprave i građa za povijest znanosti knj. 5., Razred za medicinske znanosti vs.1. JAZU, Zagreb 1989:281-316.

[6] Belicza B. Pripreme za reorganizaciju zdravstva u Hrvatskoj i osnivanje medicinskog fakulteta u Zagrebu 1861./62. U: Klepac D., Čorkalo K. (ur) Hrvatski ban Josip Šokčević – Zbornik radova. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Centar za znanstveni rad u Vinkovcima; Zagreb-Vinkovci 2000:309-329.

program uređenja fakulteta i zdravstva, što znači da su ga podržavali upravo zbog programa kojeg je ponudio i da su vrlo vjerojatno i sami zagovarali takvu organizaciju zdravstva i medicinskog obrazovanja koja će omogućiti da stručna medicinska pomoć i organizirana javno zdravstvena skrb obuhvati sveukupnu populaciju trojedne kraljevine. Liječnik i zdravstveno osoblje u Zlatarovićevu modelu nisu isključivo u službi zdravstvenog nadzora i prevencije, u njihov djelokrug spada sveukupna medicinska skrb, preventivna i kurativna. On predviđa službu kotarskih i općinskih liječnika za potrebe sela, koja se financira iz državnih sredstava. Zanimljivo je da dr. J. Zlatarović u svojim prijedlozima o zdravstvu ne spominje bolnice iako je tadašnje stanje bilo nezadovoljavajuće.

Da shvatimo što je takav prijedlog značio 1861. ili 1862. godine dovoljno je citirati tekst koji se odnosi na zdravstvo u Hrvatskoj i Slavoniji, a objavljen je u Zagrebu g. 1873. kao spomen knjizi pripremljenoj za svjetsku izložbu u Beču: "Liječničko osoblje zastupano je po gradovih i većih mjestih u primjerenom razmjerju, na selu pako, navlastito u gorovitih, zabitnih i siromašnih priedjelih na više milja jedva se po koji liečnik nadje. Da se toj nestašici liečničke pomoći doskoči, nastoji vlada, da se u svakom kotaru bar po jedan liečnik namjesti, u koju svrhu podjeljuje stipendije za izobraženje liečnika i primalja; dočim je u Krajini od njegda svaka satnija svojega liečnika imala" Prema istome izvoru koji se poziva na popis od 1869. godine u Hrvatskoj i Slavoniji je 1 liječnik dolazio na 10175 stanovnika, 1 ranarnik na 11764, a 1 primalja na 5630 stanovnika. U Krajini je taj odnos kretao 1 liječnik na 7730 stanovnika, 1 ranarnika na 14800 i 1 primalja na 5947 stanovnika[7].

[7] Matković P. Hrvatska i Slavonija u svojih fizičkih i duševnih odnošajih. Spomenica za svjetsku izložbu u Beču 1873. Zagreb, Tisak Dragutina Alberchta, 1873;135-136.

Vrijedno je zapaziti kako su Zlatarovićevi prijedlozi za reorganizaciju zdravstva i uređenje medicinskog fakulteta naišli na snažan odjek, bilo u smislu potpore ili osporavanja, po svemu sudeći ni liječnici ni onodobna politička tijela nisu pokazali takvo zanimanje za prijedlog osnivanja liječničkog društva, koji se kao što vidjesmo zbio te iste 1861. godine.

Pri osvjetljavanju onodobnih prilika korisno je uočiti kako su upravno-političke vlasti za razliku od problema s kojima su se tijekom Bachovog apsolutizma u kr. Hrvatskoj i Slavoniji suočavali liječnici, koji su eventualno ustrajali u nastojanju za opstanak prethodno osnovanih, ili osnivanje novih liječničkih društava, imale posve drugi odnos prema osnivanju udruga ljekarnika, dajući im status službenih institucija donošenjem posebne naredbe Namjesničkog vijeća od 3. veljače 1858.godine. Prema toj naredbi već na razini općih uredbi jasno je rečeno:

"§ 1.Svikoliki liekari u okolišu hrv.-slav.namjesničtva sjedinit će se polag broja obstojećih županijah u pet sborovah, to jest u veliki sbor i četiri područna sbora, te će dakle svako županijsko područje sačinjavati po jedan sborni kotar.

§ 2.Veliki sbor ima svoje sjedište u zem. glavnom gradu Zagrebu, a u gradovih Varaždinu, Rieci, Požegi i Osieku bit će sborovi područni.

§ 3. Svaki sbor sastoji se od predstojništva svijuh leikarah u dotičnoj županiji, što imaju koju liekaru ili kao vlasnici ili zakupnici, ili što su kao uredni upravnici namiešteni u kojoj javnoj liekarni…" Istim je dokumentom u članku "B" regulirano i "Utemeljenje zaklade sborove" koja bijaše namijenjena "da se podupiraju bez svoje krivnje postradavši liekari, udovice i sirotčad im, siromašni pomoćnici, ako nemaju bez svoje krivnje nikakve službe, da se nabavljaju klasičke, lučbene i naravoslovne knjige ili koristne i nove naprave, da se osnuje sborska knjižnica i liekarstvena sbirka, te da se namiruju ini sborni troškovi, kao pisarske stvari, poštarina, izučničarina itd., a navlastito zato da se odkupe i prekupe suvišne liekarne, gdje bi u nerazmjerju postojale prema potrebi ili nalazile se u tako žalostnom stanju, da se ukinuti moraju…"[8]

Liječnički se stalež za sva ova pitanja i probleme morao sam izboriti i pobrinuti. Na određeni način vlasti su iskazale svoju maksimalnu tolerantnost za njihove potrebe dopustivši da na temelju Zakona o udruženjima od 15. studenoga 1867. važećim za Austriju, samoinicijativno pokrenu osnivanje liječničkih društava, bilo na razni pojedinih gradova i širih administrativno-upravnih područja. Dok su liječnici u Zadru promptno reagirali na ovu mogućnost kako bi u liječničko društvo okupili liječnike iz Dalmacije, prilike u kontinentalnoj Hrvatskoj i Slavoniji očito još nisu sazrele za takve pothvate. Valjalo im se prvenstveno suočiti s ozbiljnim političkim promjenama. Austro-Ugarska nagodba 1867. i Hrvatsko-Ugarska nagodba iz 1868. rezultiraju reorganizacijom monarhije na dualističkoj osnovi prema kojoj su nosioci političke vlasti bili Austrijanci i Mađari, dok su Hrvati i ostali slavenski narodi Monarhije ostavljeni u podređenom položaju, što se uz ostalo osobito snažno očitovalo u području zdravstvene politike.[9] Sve do 1874. ondašnji su se liječnici angažirali oko uređenja zdravstva, uvjereni da će s otvorenjem Sveučilišta s liječničkim, medicinskim fakultetom konačno biti moguće ostvariti nužno potrebne radikalne reforme. Od liječnika koji su živjeli i radili u domovini za ova su pitanja posebno zainteresirani dr Aleksa Vancaš koji je bio hrvatski protomedik u razdoblju od 1851. do 1860. godine, dr. Josip Mlinarić, zatim dr. Josip Kalasancije Schlosser kao hrvatski protomedik u razdoblju od 1864. do 1882. Početkom sedamdesetih godina 19. stoljeća pridružio im se kao saborski zastupnik i dr. Ivan Dežman.[10] U Zavodu za književnost i teatrologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu sačuvan je rukopis govora kojeg je dr. I. Dežman pripremao za sjednicu Sabora, kao i tekstovi predložene osnove za otvorenje medicinskog fakulteta u Zagrebu.[11]

Sačuvana su i dva koncepta pod naslovom "Osnova nauka i plaća liečničkoga fakulteta" (prvi), odnosno "Osnova nauka i plaća na liečničkom fakultetu" (drugi), dok je treći tekst bez naslova zapravo raspored predmeta po godinama studija.[12, 13, 14]

Niti ban Ivan Mažuranić, istaknuti član preporodnog pokreta iz 1840-tih i Narodne stranke, nije uspio postići političko i ekonomsko osamostaljenje Hrvatske, već je u danim okolnostima nastojao održati ravnotežu između bečkog dvora i Ugarske,

[8] Vežić M. Pomoćnik za javnu upravu. Sbirka najvažnijih zakonah i naredbah o javnoj sigurnosti, obćem zdravlju, i o narodno-gospodarskoj prigledbi u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji s pripojenom bivšom hrv.-slav. Krajinom. Zagreb 1884:357-367.

[9] Šarinić J. Nagodbena Hrvatska: Postanak i osnove ustavne organizacije. Nakladni zavod Matice Hrvatske; Zagreb 1972.

[10] Belicza B. Liječnička praksa i javnozdravstvena nastojanja dr. Ivana Dežmana (Rijeka 6. svibnja 1841. - Zagreb, 24. listopada 1873. Medicus 1993;2:253-267

[11] Fond "Ivan Dežman", Zavod za književnost i teatrologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, s.l.et a.

[12] Ibidem. Osnova nauka i plaća liečničkoga fakulteta, s.l.et a.

[13] Ibidem. Osnova nauka i plaća na liečničkom fakultetu, s.l.et a.

[14] Ibidem, bez naslova s.l.et a.

kako bi maksimalno pridonio interesima i potrebama tadašnje Hrvatske i Slavonije[15]. No, valja podsjetiti na činjenice da je unatoč teškom položaju, tijekom sedamdesetih godina 19. stoljeća i za vrijeme banovanja Ivana Mažuranića, u usporedbi s prijašnjim stanjem, mnogo učinjeno na gospodarsko-administrativnom i znanstveno-kulturnom planu.

Pozornost tadašnje javnosti i novinske stupce posebno je privlačilo novo sveučilište koje je trebalo biti otvoreno u Zagrebu g. 1874. s kako se očekivalo filozofskim, teološkim, juridičkim i medicinskim-liječničkim fakultetom[16, 17]. Od osoba koje su i putem javnih glasila promicale osnutak medicinskog fakulteta svakako treba spomenuti dr. Vladoje Čačkovića. U članku objavljenom u *Obzoru* dne 25. siječnja 1874., pisanom povodom 70. rođendana znamenitog bečkog liječnika i učenjaka Rokytanskog, Čačković je iznio da se Karl Frh. von Rokitansky zalagao za osnutak medicinskog fakulteta u Zagrebu ne samo riječima, već je godine 1861. pomagao mladom zagrebačkom liječniku (Čačković ga spominje pod inicijalom dr. O), da sastavi prvi nacrt budućeg medicinskog fakulteta.[18] Bilo je to upravo u doba banovanja J.Šokčevića kada su pokrenute rasprave o reorganizaciji zdravstva u Hrvatskoj i Slavoniji kao i rasprave o potrebi osnivanja medicinskog fakulteta u Zagrebu[19] U nekoliko su navrata objavljivana i izvješća liječnika S. Magjarevića, koji je putovao u Graz kako bi proučio organizaciju tamošnjeg medicinskog fakulteta kao model za budući zagrebački fakultet.[20, 21] Kao što je poznato Sveučilište u Zagrebu bilo je svečano otvoreno dne 16. listopada 1874. godine, a sastojalo se od teološkog, pravnog i filozofskog fakulteta, dakle bez liječničkog-medicinskog fakulteta.[22, 23]

Naš istaknuti povjesničar medicine prof. dr. L. Glesinger u članku "Medicina u Hrvatskoj od god. 1874. do danas" objavljenom 1954. godine naglašava: "Godina 1874. označuje značajnu prekretnicu u razvoju medicine u Hrvatskoj. Te su se godine zbila tri važna događaja, tri događaja od eminentnog značenja za sav daljnji razvoj medicine u našoj zemlji: jedno je osnutak Zbora liječnika, drugo donošenje prvog zdravstvenog zakona za Hrvatsku i Slavoniju, a treće osnutak zagrebačkog Sveučilišta... Po svojem neposrednom značenju najvažniji je od ova tri događaja osnutak Zbora liječnika Hrvatske. Za poboljšanje zdravstvenih prilika u Hrvatskoj bile su pojedine akcije Zbora liječnika i njegovih članova od kudikamo većeg značenja nego naš prvi zdravstveni zakon, čiju je reorganizaciju Zbor liječnika godinama uporno tražio. Još je veće zasluge stekao Zbor liječnika svojim neumornim zalaganjem, da se u Zagrebu otvori medicinski fakultet. Pa ako danas, prigodom 80-godišnjice osnutka Zbora liječnika Hrvatske, razmotrimo razvoj medicine u minulih 80 godina, onda vidimo, da je Zbor liječnika u tom razvoju odigrao neobično važnu i čestoput odlučnu ulogu. Gotovo sva naša medicinska nastojanja, sav rad i svi uspjesi tijesno su povezani s radom Zbora liječnika, čiji bi dakle osnutak sam za sebe bio dovoljan razlog, da godinom njegovog osnutka obilježimo početak jednog novog razdoblja u povijesti naše medicine..."[24]

[15] Stojević M. Ivan Mažuranić. U: Vujić A. (ur) Hrvatski leksikon II. Naklada Leksikon; Zagreb 1997:86-87.

[16] Domaće viesti, Obzor 1874 Jan 27,2.

[17] Dr. Č. Lječnička visoka škola. Obzor 1874 feb 24;1.

[18] Domaće viesti. Obzor 1874, Jan 1874 26;3.

[19] Belicza B. Citirano djelo pod brojem 6.

[20] Domaće viesti (Iz sveučilišnog pododbora). Obzor 1874 Feb 7;3.

[21] Magjarević S. Izvještaj dr. Stjepana Magjarevića o medicinskom fakultetu na Sveučilištu Franje Josipa I u Zagrebu. Obzor 1874 Mar 11;1.

[22] Hrvatsko sveučilište Franje Josipa I u Zagrebu. Obzor 1874 Oct 19;2.

[23] Belicza B. Foundation of the Zagreb School of Medicine. Croat Med Journal 1992;33:163-179.

[24] Glesinger L. Medicina u Hrvatskoj od god. 1874. do danas. U: Grmek M.D., Dujmušić S. (ur) Iz hrvatske medicinske prošlosti. Spomen knjiga Zbora liječnika Hrvatske. Zbor liječnika Hrvatske; Zagreb 1954:64-90.

GODINA 1874. – OD PRVIH INICIJATIVA DO KONSTITUIRAJUĆE SKUPŠTINE SBORA LIEČNIKA KR. HRVATSKE I SLAVONIJE – HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Sa željom da podsjetimo na razloge zbog kojih se 26. veljače 1874. tradicionalno obilježava kao datum osnivanja Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije, današnjeg Hrvatskog liječničkog zbora, nalazimo prikladnim podsjetiti čitatelje na događaje koji su mu prethodili kao i događaje koji su slijedili do glavne konstituirajuće skupštine koja je održana dne 3. kolovoza 1874. godine, koristeći kao izvor onodobna javna glasila.

Sve je počelo kratkim člankom objavljenim u *Obzoru* dne 16. veljače 1874. godine: "Gospodine uredniče! Poput družtva pravničkoga, koje se upravo sada ovdje ustrojava, trebalo bi da se što prije oživotvori l i e č n i č k i z b o r za Hrvatsku i Slavoniju ili predbježno barem za grad Zagreb. Mnogo bi se tim zdravstvena i zdravoslovna pitanja tako grada kao i ciele naše domovine povoljno riešavati mogla. U svakom bi se smislu unapriedila duševna i tielesna blagobit naroda. Složnja radnja svijuh liečnika urodila bi liepim plodom za budućnost sve kolike naše jugoslavenske braće. Neoklevajte dakle, gospodo sudruzi! Nego se dogovorite i složite u privremeni odbor za ustrojenje liečničkoga sbora, izradite pravila, te zamolite visoku zemaljsku vladu za dozvolu; ja sam osvjedočen, da ćete svoj cilj postići, te ćete kod naših oblasti svu potporu naći; a narod bit će za vašu slogu i uspješan rad na sva vremena zahvalan. U Zagrebu 15. veljače 1874. Dr. Č.".

Narodne novine dne 17. travnja u rubrici "Trojedna kraljevina" otkrivaju: "U jučerašnjem broju "Obzora" potiče gospodin dr. Čačković pitanje o ustrojstvu liečničkoga sbora za Hrvatsku i Slavoniju, ili prethodno barem za grad Zagreb ..." ponovivši njegovo obrazloženje.

Obzor od 21. veljače, u rubrici "Domaće viesti, Zagreb 20. veljače" donosi novu vijest: "(Liečnički sbor). Uslied priopćenoga u našem listu poziva se da se sastavi liečnički sbor za Hrvatsku i Slavoniju, dogovoriše se ovdašnji liečnici: dri Fon. Magjarević, Severinski, Šepić i Šverljuga da će se kao privremeni odbor sastaviti, te sve sudruge Hrvatske i Slavonije na dogovor pozvati. Kao osnova za pravila toga družtva služit će

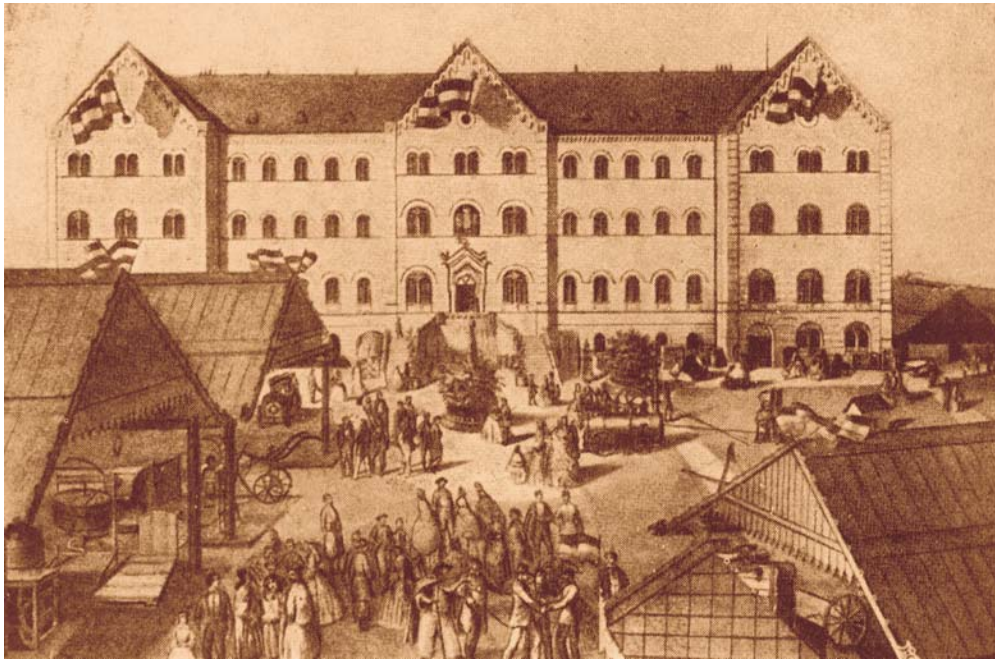

Prva dalmatinsko-hrvatsko-slavonska gospodarska izložba u Zagrebu 1864. godine.
U pozadini zgrada (prvobitno bolnica) današnjeg Sveučilišta.

im glavne točke, koje su jesenas u Beču kod tako zvanoga "Aerztetaga" za lječničke sborove u Cistlajtaniji ustanovljene. Glavna zadaća bit će mu rješavanje lječničkih pitanja i unapredjenje u poboljšanja zdravstvenosti, i zastupanje i čuvanje posebnih staleških posla." U ponedjeljak 23. veljače *Obzor* u rubrici "Oglasi" objavljuje: "Gospodi civilnim i vojničkim lječnikom u Zagrebu. Niže podpisani lječnici dogovoru se ustrojenju lječničkog sbora časte se pozvati svu gospodu kolege na dogovor o tom predmetu na ime glede posavjetovanja o štatutu u gostioni k "caru austrijskom" na dan 26. om. u 8 sati na večer. U Zagrebu 21. veljače 1874. Dr. Šepić, primarni lječnik u javnoj bolnici milosrdnica; Dr. Fon, prim. vidar u javnoj bolnici milosrdnica; Dr. Švrljuga, gradski fizik; Dr. Severin, c.kr. pukovnijski lječnik".

Narodne novine istoga dana u rubrici "Trojedna kraljevina" obavještavaju čitatelje da su na poruku dr. Čačkovića zagrebački liječnici Fon, Magjarević, Severinski, Šepić i Švrljuga odlučili pozvati na dogovor "da radi ustrojstva liečničkoga sbora za Hrvatsku i Slavoniju sastave privremeni odbor, koji će sve sudrugove u Hrvatskoj i Slavoniji pozvati na dogovor. Odbor priredit će pravila družtva po onih pravilih što ih je skupština liečnikah držana jesenas u Beču, ustanovila za liečničke sborove u Cistlajtaniji."

1867.
"Hotel k caru austrianskom"
sastajalište zagrebačkih
liječnika

Dne 24. veljače *Obzor* u rubrici "Domaće viesti" donosi sljedeći tekst: "(lječnički sbor) Na onomadnje potaknuće g. Dra Čačkovića u našem listu dogovorili su se zagrebački lječnici gg dri: Magjarevic, Fon, Švrljuga, Šepić, Severinski da se slože kao privremeni odbor i pozovu gospodu civilne i vojničke sudrugove na dogovor radi družtvenih pravila. Sastanak urečen je na 26. veljače u 8 sati navečer kod "cara austrijskog". Za osnovu pravila uzeti će pravila, koja je skupština lječnika držana jesenas u Beču ustanovila za lječničke sborove u Cistlajtaniji". Istu obavijest i oglas *Obzor* donosi i 25. veljače, dok *Narodne novine* ponovno u rubrici "Trojedna kraljevina" s naznakom "Liečnički sastanak" javljaju da su spomenuti zagrebački liječnici pozvali "za sutra četvrtak u 8 satih u večer sve svoje gradjanske i vojničke drugove u gostionicu "k austrijskom caru" na sastanak, da se porazgovore o ustrojstvu hrvatsko-slavonskog sbora liečnikah." *Agramer Zeitung* pak 23., 24. i 25. veljače objavljuje oglas kojim se pozivaju liječnici na prvi sastanak zakazan dne 26. veljače 1874.

U četvrtak dne 26. veljače 1874. godine, dakle istoga dana kada je sastanak bio zakazan, *Narodne Novine* na prvoj stranici u podlistku "Nezvanično" objavljuju nepotpisani članak pod naslovom "Lječnički sbor", u kojem se govori o zadaćama "sbora hrvatsko-slavonskih liečnikah". Pisac izražava potporu inicijativi dr. Čačkovića "... jer

smo u priekoj potrebi i velikoj koristi sbora, kakav se tu ima da osnuje, kakav u Cistlajtaniji i u Ugarskoj odavna već obstoji, duboko uvjereni". U nastavku pisac posebno raspravlja o zadaćama budućeg "Sbora" na području javnoga zdravstva, podkrijepljujući svoje stavove dramatičnim stanjem u zdravstvu i lošim zdravljem žitelja, naročito "Hrvatskog seljaka". U buduće aktivnosti pisac uključuje: "Svoja opažanja protegnuti će sbor i na zdravlje blaga. Naš narod kako je poznato, živi gotovo izključivo o ratarstvu i stočarstvu." Članak završava sljedećim porukama: "Sbor hrvatsko-slavonskih liečnikah biti će najbolji savjetnik kako zemaljske vlade, tako i naroda. Neka je stoga izraženo patriotično priznanje kako dru. Čačkoviću, koji je misao o ustrojstvu toga sbora pokrenuo, tako i onoj gospodi njegovim drugovom, koji njegovu misao danas privode u djelo. Pratila jih dobra sreća u plemenitom, rodoljubnom poduzeću!".

Dva dana kasnije, to jest 28. veljače o sastanku izvješćuju *Obzor, Narodne novine, Agramer Zeitung* i *Narodní list* u Zadru.

Obzor u subotu 28. veljače 1874., (god. 4, br. 48, str. 3): "Rubrika Domaće viesti: Zagreb 28. veljače (Prvi sastanak zagrebačkih lječnika radi ustrojstva hrv. slav. sbora lječnika) 26. veljače navečer sasta se u gostioni kod cara austrijskog 20 zagrebačkih lječnika i to gg. doktori i pralječnici Praunsperger i Šlosser, gg. doktori Amruš, Bauer, Bresslauer, Fon, Frank, Hinterberger, Magjarević, Miličić, Plon, Sachs, Severinski, Šanda, Šepić, Šönheit, Šverljuga, Urpani i gg. ranarnici Išek i Kirchner, da pravila sbora lječnika trojedne kraljevine izrade. G. dr. Šverljuga pozdravi prisutnu gospodu u ime četvorice, koji su poziv izdali, i zahvali se na mnogobrojnom odzivu, te pročita na družtvo baš stigavši brzojav od g. doktora i operateura Lobmayera iz Osieka ovako glaseć: Prateć najvećim učešćem vaše namjere, želim sboru najljepši i najplodniji uspjeh – nadalje pročita list dra Mraovića, u kojem se izpričuje i žali, šta ne može današnjoj sjednici prisustvovati. Na predlog dra Magjarevića budu u privremeni odbor, koji ima sve shodna učiniti da se što prije sbor lječnika Hrvatske i Slavonije konstituirati uzmogne, izabrani i to dr. Miličić, županijski fizik kao predsjednik, dr. Šverljuga gradski fizik kao podpredsjednik, i dr. Severinski, Šepić, Amruš kao odbornici. Zatim izradiše se pravila, kojima za temelj služe pravila sbora lječnika Štajerske, te koja će se doskora proglasiti. Pod konac sjednice dr. Magjarević nazdravi dra Čačkovića kao prvoga poticatelja ideje o sboru lječnika hrv.-slavonskih, što ciela skupština usklikom usvoji."

Ambijent stare "Kazališne kavane" može dočarati onaj u gostioni hotela "k caru austrijskom".

Pozornim čitanjem članka objavljenog u *Obzoru* zapazit ćemo kako se u prvoj rečenici navodi da su se spomenuti liječnici i ranarnici sastali "da pravila sbora lječnika trojedne kraljevine izrade", da bi nekoliko

redaka kasnije saznali da su imenovani članovi privremenog odbora "koji ima sve shodna učiniti da se što prije sbor lječnika Hrvatske i Slavonije konstituirati uzmogne".

Čitamo li prikaz istog dogadjaja kako ga donose *Narodne novine* stječemo posve drugu predodžbu, budući da se u tekstu isključivo koristi naziv "Sbor liečnikah trojedne kraljevine", iako sam podnaslov članka glasi "(Hrvatsko-slavonski sbor liečnikah)"

Narodne novine, u subotu 28. veljače 1874. (god XL, br 48., str. 2) "Trojedna kraljevina, U Zagrebu, 28. veljače (Hrvatsko-slavonski sbor liečnikah) U četvrtak 26. veljače o.g. u večer sastade se u gostionici kod cara austrijskoga 20 zagrebačkih liečnikah i to praliečnici Praunsperger i Šlosser, gospoda doktori Amruš ml., Bauer, Bresslauer, Fon, Frank, Hinterberger, Magjarević, Miličić, Plon, Sachs, Severinski, Šanda, Šepić, Šönheit, Šverljuga, Urpani i gospoda ranarnici Išek i Kirchner da izrade pravila za "Sbor liečnikah trojedne kraljevine". Gospodin dr. Švrljuga pozdravi prisutnu gospodu u ime četvorice koji su poziv za ovaj sastanak izdali, zahvali se na mnogobrojnom odzivu te pročita na družtvo baš stigavši brzojav od gospodina doktora i operateura Lobmayera iz Osijeka ovako glaseći: "Prateć najvećim učešćem Vaše namjere, želim sboru najljepši i najplodniji uspjeh." - nadalje pročita list gospodina dra Mraovića u kojem se izpričava i žali, što ne može današnjoj sjednici prisustvovati. Na predlog gosp. dra. Magjarevića budu u privremeni odbor koji sve shodno ima učiniti da se što prije sbor liečnikah trojedne kraljevine ustrojiti uzmogne, izabrani i to gospoda doktor i županijski fizik Milčić (Milličić op.p.) kao predsjednik, gospodin doktor Švrljuga, gradski fizik, kao podpredsjednik i gospoda doktori Severinski, Šepić i Amruš kao odbornici. Zatim biše izradjena pravila kojim su uzeta za temelj pravila sbora liečnikah Štajerskih te koja će se do skora proglasiti. Na koncu sjednice nazdravi gospodin dr. Magjarević gospodinu dru. Čačkoviću kao prvom početniku ideje o sboru liečnikah trojedne kraljevine, što ciela skupština s uzklikom primi."

Narodni list, u Zadru 28. veljače 1874., (godina XIII, br. 17 str. 4), o istom sastanku izvješćuje u rubrici "Političke viesti HRVATSKA – Na ponuku gospodina dra Čačkovića dogovorili su se dri F. Magjarević, Severinski, Šepić i Švrljuga, da radi ustrojstva liečničkoga sbora za Hrvatsku i Slavoniju sastave privremen odbor, koji će sve sudrugove u Hrvatskoj i Slavoniji pozvati na dogovor. Odbor priredit će pravila družtva po onih pravilih što jih je skupština liečnika, držana jesenas u Beču, ustanovila za liečničke sborove u Cislajtaniji."

U prikazu posvećenom prvom predsjedniku Sbora liečnika kr Hrvatske i Slavonije dr. F. Milličiću naći ćemo potvrdu da su zemaljskoj vladi podnesena na potvrdu "Pravila sbora liečnikah kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije", ali ih vlada nije prihvatila izmijenivši naziv društva u "Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije". Vrijedno je znati kako su o tome izvijestile *Narodne novine* i *Obzor.*

Narodne novine, u Zagrebu u sriedu 6. svibnja 1874. (god XL, br 103., str. 3) "Trojedna kraljevina, U Zagrebu 6. svibnja (Sbor hrvatsko-slavonskih liečnikah) Nj. c.i

kr. apost. Veličanstvo blagoizvoljelo je prev. riešenjem od 23. travnja o.g. premilostivo dozvoliti da se ustroji družtvo liečnikah kraljevinah Hrvatske i Slavonije u Zagrebu na temelju pravilah, koja je naša kr. zem. vlada podniela. U pravilih toga družtva nijesu odobreni jedino § 4. i 21., te se isti imaju preinačiti."

Pozivajući se na *Narodne novine, Obzor* u četvrtak 7. svibnja 1874., (br. 104, god. 4, str. 3.) piše: "Domaće viesti, Zagreb 6. svibnja (Sbor hrv. slavonskih lječnika) "Nar. Nov." javljaju, da je Nj. Velič. Riešenjem od 27. travnja blagoizvolilo dozvoliti, da se ustroji družtvo lječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije u Zagrebu na temelju pravila, koja je podniela kr. zem.vlada. U pravilih družtva nisu odobreni sasvim jedino §. 4. i 21. te se imadu preinačiti."

Dne 15. svibnja *Obzor* u rubrici "Domaće viesti" tiskana su "Pravila sbora lječnika kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije". Zasad možemo samo nagađati je li do objavljivanja izvornog teksta došlo slučajno previdom, ili namjerno.

Preslik predloženih i odobrenih pravila koji se nalaze u dijelu knjige posvećenom predsjednicima Hrvatskog liječničkog zbora pokazuju da su njihovi sastavljači itekako vodili računa o aktualnim prilikama i potrebama kako trojedne kraljevine, tako kr. Hrvatske i Slavonije, osobito s obzirom na reorganizaciju zdravstva i donošenje novih zakonskih propisa. Kada je riječ o kr. Hrvatskoj i Slavoniji zakonom o uređenju zdravstvene službe od 15. studenoga 1874. počinje razdoblje autonomije pa u tom pogledu ovaj zakon predstavlja napredak. No, novi zakon nije regulirao javno zdravstvo ispod razine županije pa su stoga, u određenoj mjeri, općine i gradski municipiji u granicama vlastitih mogućnosti uređivali zdravstvenu službu na pripadajućem im upravnopolitičkom teritoriju. Zbog toga je ovaj zakon već u samom početku naišao na oštru kritiku liječnika, uključujući i članova Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.

Jednako važno bijaše pitanje otvorenja Sveučilišta u Zagrebu i medicinskog fakulteta. Naime zakonom "ob ustroju sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu" kojeg je kralj sankcionirao početkom g. 1874. među prijelaznim odredbama § 81. u trećoj alineji precizirano je: "Liječnički će se pako fakultet otvoriti i počamši od prvog tečaja postupice i neprekidno uvesti, čim se osiguraju sredstva za njegovo ustrojstvo i uzdržavanje."

U srpnju 1874. Sbor liečnika se ponovno javlja u javnim glasilima oglašavajući predstojeću glavnu skupštinu: "Poziv. Sbor lječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije držati će Glavnu skupštinu u ponedjeljak 3. kolovoza u dvorani gostione k caru austrijskome u 8 sati na večer, kamo se sva gospoda lječnici, koja kane društvu pristupiti, pozivlju. Predmet viećanja bit će ustrojenje družtva na temelju potvrdjenih pravila. Privremeni odbor."

U javnim glasilima objavljena su relativno kratka izvješća o tijeku ove glavne konstituirajuće skupštine *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* održane dne 3. kolovoza 1874. Članak objavljen u *Obzoru* dne 4. klovoza 1874. u rubrici "Domaće viesti" u

Pogled u Ilicu s Jelačićeva Trga. Na lijevo stara bolnica, iz god. 1804., na desno nekadašnja Stankovićeva kuća, do nje Hotel "Kaiser vo Oesterreich" iz god. 1868.

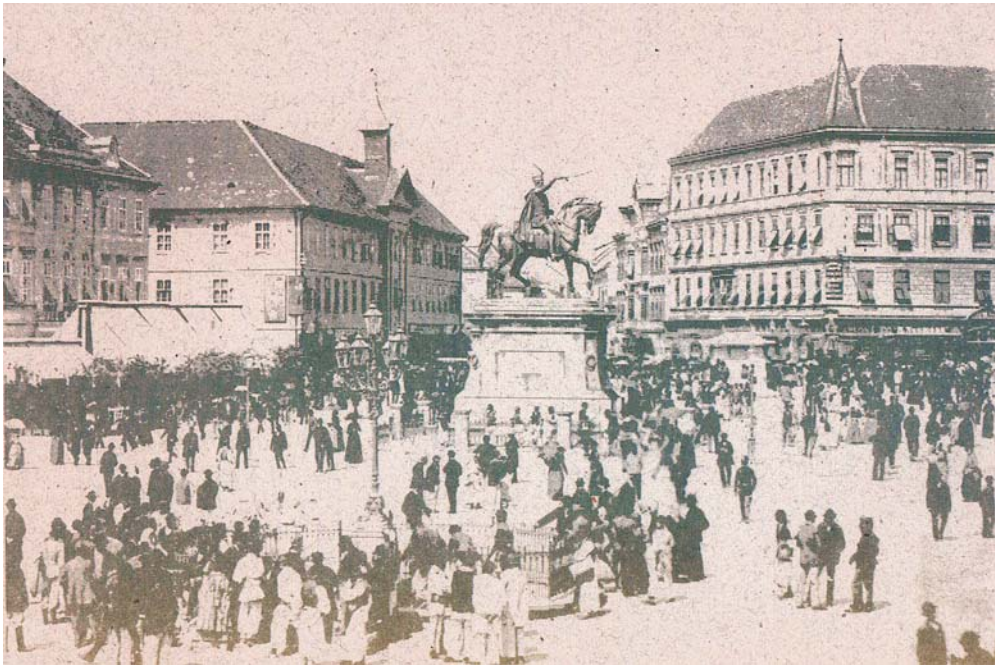

cijelosti je reproduciran u prilogu o dr. F. Milličiću. Stoga ovdje citiramo samo završni dio koji glasi: "Pozdravljamo tim prvi liječnički sbor u domovini i nadamo se, da mu bude uspijevao rad, i da bude prokrčivao put budućoj medicinskoj fakulteti na našem sveučilištu."

Dok su komentari i poruke upućivane u prigodi sastanka održanog dne 26. veljače 1874. u pravilu naglašavale potrebu osnivanja sbora pozivajući se na primjer i zaključke skupštine održane u Beču g. 1873. za liječnička društva u Cislajtaniji, u kolovozu 1874. naglasak je na "budućem medicinskom fakultetu".

Tako i tekst objavljen u *Novom listu,* u Zadru dne 12. kolovoza 1874. godine (godina XIII, br. 64. str. 2) završava istom porukom: "Političke viesti.: Hrvatska – Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije imao je na 3 tek. mj. u dvorani kod "cara austrijskoga" prvu glavnu skupštinu pod predsjedničtvom privremenoga potpredsjednika gosp. dra. Š. Švrljuge. Na dnevnom redu bio je izbor predsjednika, njegova zamjenika, odbora i trojice pregledatelja računa. Za predsjednika bude izabran gosp. dr. Milličić, županijski liečnik zagrebački. Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije, prvi liečnički sbor u Trojedinici, neka se širi, neka ojača i neka bude prethodnik budućem liečnikom fakultetu."

Literatura

Zakon od 15. studenoga 1874. ob uredjenju zdravstva u Hrvatskoj i Slavoniji. U: Vežić M. (ur), Pomoćnik za javnu upravu. Sbirka najvažnijih zakonah i naredabah o javnoj sigurnosti, obćem zdravlju, i o narodno-gospodarskoj prigledbi u krunovinah Hrvatskoj i Slavoniji s pripojeno bivšom hrv.-slav. Krajinom. Nakladom Akademske knjižare L. Hartmana, Zagreb 1884.

Spomenica o 25-godišnjem postojanju sveučilišta Franje Josipa I. U Zagrebu. Akademički senat kr. Sveučilišta. Zagreb 1900.

Glesinger L. Medicina u Hrvatskoj od god. 1874. do danas. U: Grmek M.D., Dujmušić S.(ur), Iz Hrvatske medicinske prošlosti – Spomen knjiga Zbora liječnika Hrvatske Zagreb 1954;64-90.

Belicza B., Buklijaš T. Osnivanje i rad "Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije" u javnim glasilima u razdoblju 1874.-1875. Liječ Vjesn 2002;124(1-2):42-49.

FRANJO MILLIČIĆ

predsjednik
Sbora liečnika
kr. Hrvatske i Slavonije
od 3. kolovoza 1874.
do 31. prosinca
1876. godine

Franjo Milličić i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije

Franjo Milličić, prvi predsjednik *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* rođen je u Petrinji 1813. godine. Studij medicine započeo je godine 1834. na Medicinskom fakultetu u Beču, gdje je diplomirao 1842. godine. Po svršetku studija ostaje još dvije godine u Beču, nastavlja stručno obrazovanje i priprema inauguralnu disertaciju koja je tiskana u Beču g. 1844. pod naslovom *De nevrosibus faciei.* U dokumentima je tituliran kao "*dr medicine i chirurgije, magister primaljstva".* Više od trideset godina radio je kao liječnik u Zagrebu. Nalazimo ga na popisu liječnika koji su sudjelovali u radu *pérve obćenite skupštine léčnikah krunovine Hérvatske i Slavonie,* održane dana 14. lipnja g. 1850. na poziv *Zagrebačkog lečničkog družtva.* Glavna tema skupštine bijaše rasprava o *Osnovi za uređenje zdravstva u kr. Hrvatskoj i Slavoniji,* a koju su izradili dr. Aleksa Vancaš, dr. Aleksa Rakovac i dr. Lavoslav Schönstein.

Do g. 1860. dr. F. Milličić radi u Zagrebu kao gradski liječnik, a od g. 1860. do 1876. kao županijski liječnik. Bio je osobito angažiran u javno - zdravstvenim poslovima, napose u sprječavanju i svladavanju pošasti koje su tih godina žestoko harale na području zagrebačke županije. Zasluge koje je stekao pribavile su mu prestižna javna priznanja među kojima odličje vitez reda Franje Josipa I, te imenovanje za županijskog fizika i kraljevskog zdravstvenog savjetnika. Dr. Franjo Milličić preminuo je u Zagrebu u noći između 30. i 31. prosinca 1876. godine.

Dana 26. veljače 1874. ime dr. Franje Milličića nalazimo u grupi od dvadeset i jednog liječnika koji su se odazvali pozivu *dr. Vladoje Čačkovića* da utemelje liječničko društvo. Tom je prigodom izabran privremeni odbor sa zadaćom da izradi pravila budućeg liječničkog društva, temeljem kojih je također trebalo odrediti naziv, sjedište i pečat društva, svrhu i način djelovanja, pitanje članstva, poslovnika i upravnih tijela društva.

Prijedlog je već dne 16. ožujka 1874. predan zemaljskoj vladi na potvrdu kao Pravila sbora liečnikah trojedne kraljevine *t.j.* kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*, a u ime inicijativnog odbora dokument su potpisali* dr. Franjo Milličić *kao* predsjednik, dr. Šime Švérljuga *kao* potpredsjednik *i* dr. Josip pl. Šepić *kao* odbornik.

Sačuvani primjerak tog dokumenta otkriva da su za razliku od izvornog prijedloga, dne 27. travnja 1874. službeno odobrena "Pravila" s time da je prethodno vidljivo brisana formulacija *Pravila sbora liečnikah trojedne kraljevine,* odnosno *Pravila sbora liečnikah kraljevinah kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.* Naime na primjerku izvornog dokumenta u § 4 prekriženo je "u trojednoj kraljevini" dok je u samom naslovu i uz § 21. nakon naknadno dopisanih riječi "Hrvatske, Slavonije i Dalmacije" – prekrižena Dalmacija. Od tada u svim dokumentima, počevši od prvih tiskanih "Pravila *Sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije"* službeni je naziv društva Sbor liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije, koji je uz manje pravopisne izmjene zadržan do 1920. godine. Spomenutom intervencijom, predstavnici vlade namjeravali spriječiti da liječnici iz Dalmacije sudjeluju u radu *Sbora*

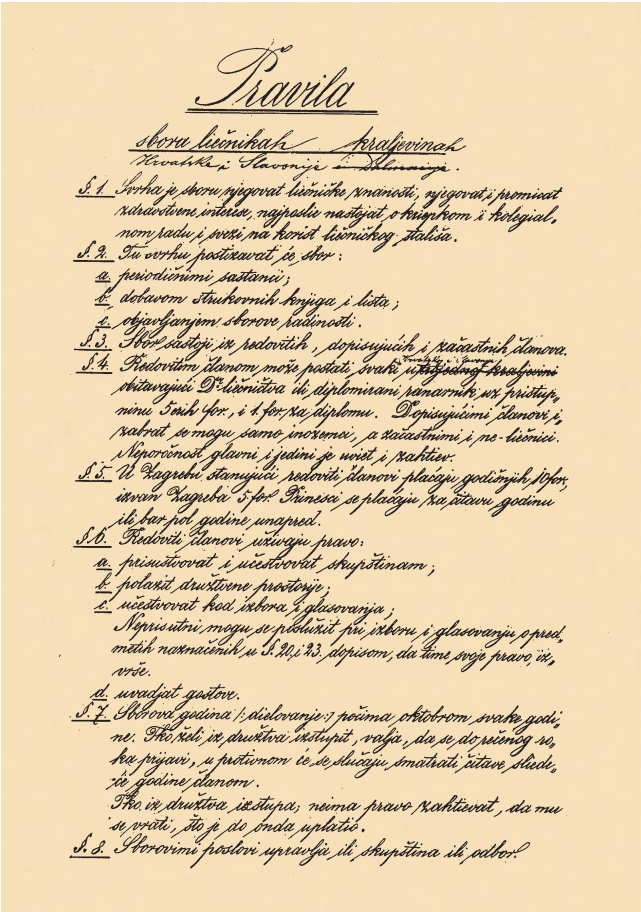

Pravila

sbora liečnikah kraljevinah Hrvatske i Slavonije.

§ 1. Svrha je sboru njegovat liečničke znanosti, njegovat i promicat zdravstvene interese, najpaše nastojat o kniževnom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkog staliža.

§ 2. Tu svrhu postizavat će sbor:
a. periodičnimi sastanci;
b. dotavom strukovnih knjiga i lista;
c. objavljanjem sborove radinosti.

§ 3. Sbor sastoji iz redovitih, dopisujućih i počastnih članova.

§ 4. Redovitim članom može postati svaki [illegible] obitavajući D.r liečnitva ili diplomirani ranarnik uz prištupninu 5 for. i 4 for. za diplomu. Dopisujućimi članovi se mogu samo inozemci, a počastnimi i ne-liečnici. Njegovčnost glavni i jedini je uvjet i zahtjev.

§ 5. U Zagrebu stanujući redoviti članovi plaćaju godišnjih 10 for. izvan Zagreba 5 for. Prinesci se plaćaju za čitavu godinu ili bar pol godine unapred.

§ 6. Redoviti članovi uživaju pravo:
a. primačovat i učestovat skupštinam;
b. polazit družtvene prostorije;
c. učestovat kod izbora i glasovanja;
Njprisutni mogu se poslužit pri izboru i glasovanju u predmetih naznačenih u § 20. i 23. dopisom, da time svoje pravo izvrše.
d. uvadjat gostove.

§ 7. Sborna godina počima oktobrom svake godine. Tko želi iz družtva istupit, valja, da se do njenog roka prijavi, u protivnom će se slučaju smatrati čitave sledeće godine članom.
Tko iz družtva istupa, neima pravo zahtjevat, da mu se vrati, što je do onda uplatio.

§ 8. Sborovimi poslovi upravlja ili skupština ili odbor.

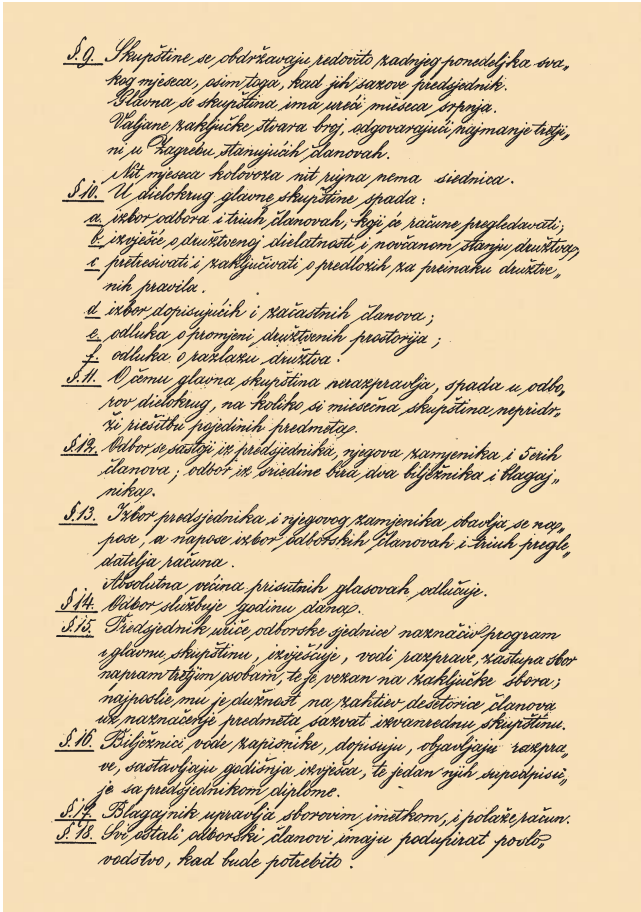

§ 9. Skupštine se obdržavaju redovito svakog mjesca, osim toga, kad jih sazove predsjednik.
Valjana se skupština ima uvati mjesca svrhja.
Valjane zaključke tvora broj, odgovarajući najmanje trećini u Zagrebu stanujućih članovah.
Niti mjesca kolovoza niti rujna nema sjednica.

§ 10. U djelokrug glavne skupštine spada:
a. izbor odbora i triuh članovah, koji je račune pregledavati;
b. izvješće o družtvenoj djelatnosti i novčanom stanju družtva;
c. pretresivati i zaključivati o predlozih za preinaku družtvenih pravila.
d. izbor dopisujućih i počastnih članova;
e. odluka o promjeni družtvenih prostorija;
f. odluka o razlazu družtva.

§ 11. O čemu glavna skupština neraspravlja, spada u odborov djelokrug, na koliko si mjesečna skupština nepridrži riešitbu pojedinih predmeta.

§ 12. Odbor se sastoji iz predsjednika, njegova zamjenika i 5 triuh članova; odbor iz sredine bira dva bljižnika i blagajnika.

§ 13. Izbor predsjednika i njegovog zamjenika obavlja se najprve, a napose izbor odborskih članovah i triuh pregledatelja računa.
Absolutna većina prisutnih glasovah odlučuje.

§ 14. Odbor službuje godinu dana.

§ 15. Predsjednik uvče odborske sjednice, naznačiv program glavnu skupštinu, izvješćuje, vodi raspravu, zastupa sbor napram tužjim osobam, te je vezan na zaključke sbora; najposlie mu je dužnost, na zahtjev desetorice članova uz naznačenje predmeta sazvat izvanrednu skupštinu.

§ 16. Bilježnici vode zapisnike, dopisuju, objavljuju raspravu, sastavljaju godišnja izvješća, te jedan njih supotpisuje sa predsjednikom diplome.

§ 17. Blagajnik upravlja sborovim imetkom, i polaže račun.

§ 18. Svi ostali odborski članovi imaju podupirat poslovodstvo, kad bude potrebito.

liečnika, u statusu redovitih članova. Vrijeme će pokazati, da će ova barijera u praksi biti premoštena, budući da je u konkretnoj situaciji nisu primjenjivali ni čelnici *Sbora liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije,* niti je ona utjecala na odluku liječnika iz Dalmacije da se prijave u članstvo ovog liječničkog društva.

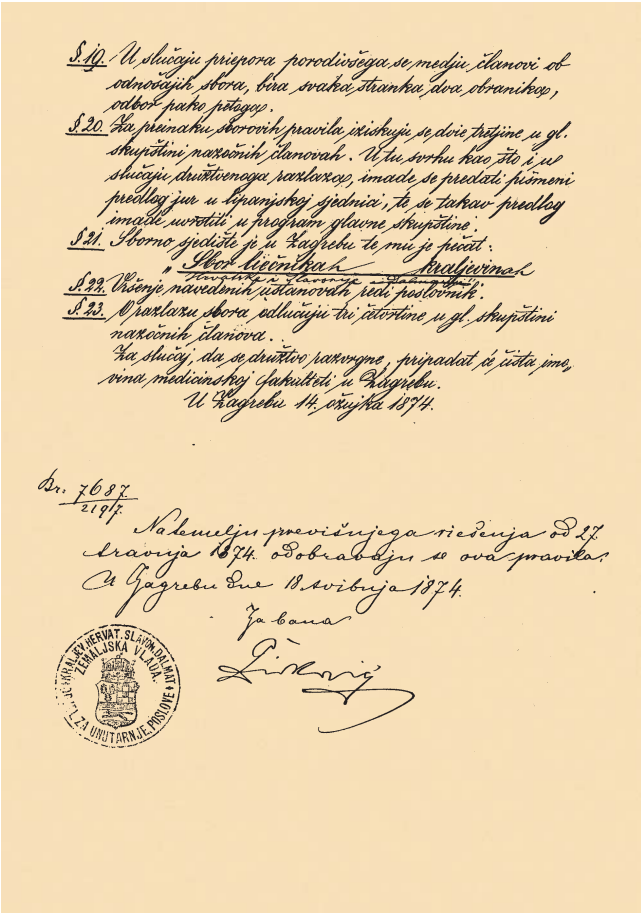

§ 19. U slučaju prepora porodiviega se medju članovi od odnovajih sbora, bira svaka stranka dva obranikop, odbor pako pitagop.

§ 20. Za prinaku sborovih pravila izisku je se dvie trećine u gl. skupštini nazočnih članovah. U tu svrhu kao što i u slučaju družtvenoga razlaxa, imade se predati pismeni predlog jur u kopanjskoj sjednici, te se takav predlog imade uvrstiti u program glavne skupštine.

§ 21. Sborno sjedište je u Zagrebu te mu je pečat:
„Sbor liečnikaz Hrvatske i Slavonje kraljevinaz"

§ 22. Uršenje navedenih ustanovah redi poslovnik.

§ 23. O razlazu sbora odlučuju tri četvrtine u gl. skupštini nazočnih članova.
Za slučaj, da se družtvo razvrgne, pripadat će ušta ima, vina, medicinskoj fakultati u Zagrebu.
U Zagrebu 14. ožujka 1874.

Br. 7687/2197.
Nadomeljn previšnjega riešenja od 27. travnja 1874. odobrabojn se ova pravila.
U Zagrebu dne 18. svibnja 1874.
Za bana
Živković

Preslik sačuvanog primjerka "Pravila"
datiran 14. ožujka 1874.
koja su nakon unesenih izmjena i rješenja
od 27. travnja 1874. odobrena,
s time da dopis datiran 18. sibnja 1874.
s naznakom da ga je za bana potpisao Živković.
Tekst rješenja nosi broj: 7687/2197
a s lijeve strane uz potpis je službeni pečat
s tektom Kraljev. hrvat. slavon. dalmat. zemaljska vlada
– Odjel za unutarnje poslove
u sredini kojeg je grb trojedne kraljevine.

Prva pravila Sbora liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije

Franjo Milličić je još kao privremeni predsjednik sudjelovao u izradi prvih pravila, kojima je postavljena jasna osnova budućeg djelovanja liječničkog zbora, a koja je g. 1874. bila formulirana u ukupno 23 § od kojih ovdje izdvajamo samo prva dva:

"§. 1. *Svrha je sboru njegovati liečničke znanosti, njegovat i promicat zdravstvene interese, najposli nastojat o kriepkom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkog stališa.*

§. 2. *Tu svrhu postizat će sbor:*

a. periodičnimi sastanci;

b. dobavom strukovnih knjiga i lista;

c. objavljanjem sborove radinosti..."

Slijedom "Pravila" pristup članstvu je dobrovoljan, redoviti član može biti *"svaki u kr. Hrvatskoj i Slavoniji obitavajući Dr. liečništva ili diplomirani ranarnik."* Za *"dopisujuće članove"* mogu se izabrati samo *"inozemci"*, a začasni *"ne-liečnici"*. Poslovima *Sbora* upravlja skupština ili odbor. Skupštine se održavaju redovito zadnjeg ponedjeljka svakog mjeseca i kada ih osim toga sazove predsjednik. Precizira se da tijekom kolovoza i rujna nema sjednica i da se glavna skupština održava u srpnju. U djelokrug glavne skupštine spada izbor odbora i tri člana pregledatelja računa; izvješće o društvenoj djelatnosti i novčanom stanju društva; raspravljanje i odlučivanje o prijedlozima za promjene pravila društva; izbor dopisnih i počasnih članova; odlučivanje o promjeni društvenih prostorija; donošenje odluke o razlazu društva. O svim tim pitanjima raspravlja i odbor ukoliko se na mjesečnim skupštinama ne donesu odluke u svezi s rješavanjem pojedinih problema. Odbor čine *predsjednik*, njegov *zamjenik* i pet članova s time da odbor između sebe bira dva bilježnika i blagajnika. Posebno se biraju predsjednik i njegov zamjenik, a posebno odbornici i pregledatelji računa. Odlučuje *"absolutna*

PRAVILA

sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije.

§. 1. Svrha je sboru njegovat liečničke znanosti, njegovat i promicat zdravstvene interese, najposlie nastojat o kriepkom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkog stališa.

§. 2. Tu svrhu postizavat će sbor:

a) periodičnimi sastanci;

b) dobavom strukovnih knjiga i lista;

c) objavljanjem sborove radinosti.

§. 3. Sbor sastoji iz redovitih, dopisujućih i začastnih članova.

§. 4. Redovitim članom može postati svaki u Hrvatskoj i Slavoniji obitavajući Dr. liečničtva ili diplomirani ranarnik uz pristupninu peterih for., i 1 for. za diplomu. Dopisujućimi članovi izabrat se mogu samo inozemci, a začastnimi i ne-liečnici. Neporočnost glavni i jedini je uviet i zahtiev.

§. 5. U Zagrebu stanujući redoviti članovi plaćaju godišnjih 10 for., izvan Zagreba 5 for. Prinesci se plaćaju za čitavu godinu ili bar pol godine unapred.

§. 6. Redoviti članovi uživaju pravo:

a) prisustvovat i učestvovat skupštinam;

b) polazit družtvene prostorije;

c) učestvovat kod izbora i glasovanja.

Neprisutni mogu se poslužit pri izboru i glasovanju o predmetih naznačenih u §. 20. i 23. dopisom, da time svoje pravo izvrše.

d) uvadjat gostove.

§. 7. Sborova godina (dielovanje) počima oktobrom svake godine. Tko želi iz družtva izstupit, valja da se do rečenog roka prijavi, u protivnom će se slučaju smatrati čitave sliedeće godine članom.

Tko iz družtva izstupa, neima pravo zahtievat, da mu se vrati, što je do onda uplatio.

§. 8. Sborovimi poslovi upravlja ili skupština ili odbor.

§. 9. Skupštine se obdržavaju redovito zadnjeg ponedeljka svakog mjeseca, osim toga, kad jih sazove predsjednik.

Glavna se skupština ima urećí mjeseca srpnja.

Valjane zaključke stvara broj, odgovarajući najmanje trećini u Zagrebu stanujućih članova.

Nit mjeseca kolovoza nit rujna nema sjednica.

§. 10. U dielokrug glavne skupštine spada:

a) izbor odbora i triuh članova, koji će račune pregledavati;

b) izvješće o družtvenoj djelatnosti i novčanom stanju družtva;

c) pretresivati i zaključivati o predlozih za preinaku družtvenih pravila;

d) izbor dopisujućih i začastnih članova;

e) odluka o promjeni družtvenih prostorija;

f) odluka o razlazu družtva.

§. 11. O čemu glavna skupština nerazpravlja, spada u odborov dielokrug, na koliko si mjesečna skupština nepridrži riešitbu pojedinih predmeta.

§. 12. Odbor se sastoji iz predsjednika, njegova zamjenika i peterih članova; odbor iz sriedine bira dva bilježnika i blagajnika.

§. 13. Izbor predsjednika i njegovog zamjenika obavlja se napose, a napose izbor odborskih članova i triuh pregledatelja računa.

Absolutna većina prisutnih glasova odlučuje.

§. 14. Odbor službuje godinu dana.

§. 15. Predsjednik uriče odborske sjednice naznačiv program i glavnu skupštinu, izvješćuje, vodi razprave, za-

većina prisutnih glasovah", a mandat je odbora godinu dana. Dužnosti su predsjednika određene posebnim člankom koji glasi: "§. 15. *Predsjednik uriče odborske sjednice naznačiv program i glavnu skupštinu, izvješćuje, vodi razprave, zastupa sbor napram tretjim osobam, te je vezan na zaključke sbora; najposlie mu je dužnost na zahtiev desetorice članova uz naznačenje predmeta sazvat izvanrednu skupštinu."* U zadnjem članu se predviđa da o razlazu "sbora odlučuju tri četvrtine u gl. skupštini nazočnih članova. Za slučaj da se družtvo razvrgne, pripadat će čista imovina medicinskoj fakulteti u Zagrebu."

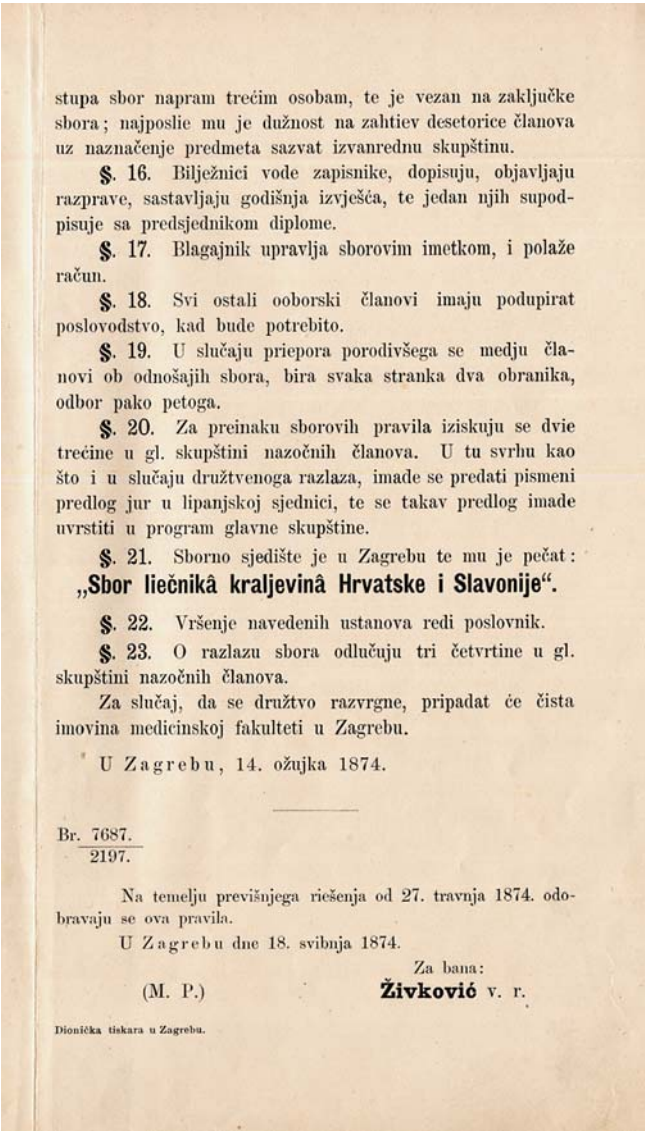

stupa sbor napram trećim osobam, te je vezan na zaključke sbora; najposlie mu je dužnost na zahtiev desetorice članova uz naznačenje predmeta sazvat izvanrednu skupštinu.

§. 16. Bilježnici vode zapisnike, dopisuju, objavljaju razprave, sastavljaju godišnja izvješća, te jedan njih supodpisuje sa predsjednikom diplome.

§. 17. Blagajnik upravlja sborovim imetkom, i polaže račun.

§. 18. Svi ostali ooborski članovi imaju podupirat poslovodstvo, kad bude potrebito.

§. 19. U slučaju priepora porodivšega se medju članovi ob odnošajih sbora, bira svaka stranka dva obranika, odbor pako petoga.

§. 20. Za preinaku sborovih pravila iziskuju se dvie trećine u gl. skupštini nazočnih članova. U tu svrhu kao što i u slučaju družtvenoga razlaza, imade se predati pismeni predlog jur u lipanjskoj sjednici, te se takav predlog imade uvrstiti u program glavne skupštine.

§. 21. Sborno sjedište je u Zagrebu te mu je pečat:
„Sbor liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije“.

§. 22. Vršenje navedenih ustanova redi poslovnik.

§. 23. O razlazu sbora odlučuju tri četvrtine u gl. skupštini nazočnih članova.

Za slučaj, da se družtvo razvrgne, pripadat će čista imovina medicinskoj fakulteti u Zagrebu.

U Zagrebu, 14. ožujka 1874.

Br. 7687.
2197.

Na temelju previšnjega riešenja od 27. travnja 1874. odobravaju se ova pravila.

U Zagrebu dne 18. svibnja 1874.

Za bana:
(M. P.) **Živković** v. r.

Dionička tiskara u Zagrebu.

Pravila sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije.
18. svibnja 1874.

Prva godišnja – izborna skupština dne. 3. kolovoza 1874.

Dana 3. kolovoza 1874. pod predsjedanjem dr. Alekse Vancaša održana je u Zagrebu prva godišnja skupština, koja je zapravo bila i prva izborna skupština *Sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije.* Na skupštini se okupilo trideset članova sa zadaćom da izaberu predsjednika, njegova zamjenika, pet odbornika i trojicu predlagatelja računa. Sastadoše se, kako javlja list *Obzor* u dvorani gostione "k caru austrijanskomu" u večer u 8 sati. Većina ih bijahu iz Zagreba, a pridružiše im se i liječnici iz Samobora, Petrinje, Pakraca, Bjelovara, Varaždina, Križevaca i Požege, ranarnici iz Vrbovca, Bjelovara, Dugoga-sela, Stubice i Krašića kod Jaske. Za predsjednika izabraše dr. Franju Milličića sa 26 glasova, a dr. Šime Švrljuga je sa 27 glasova izabran za njegova zamjenika. Vijest koju o tome događaju donosi *Obzor* završava sljedećim komentarom:
"... Pozdravljamo tim prvi liječnički zbor u domovini i nadamo se, da mu bude uspjevao rad, i da bude prokrčivao put budućoj medicinskoj fakulteti na našem sveučilištu..."

I. odborska sjednica dne 8.kolovoza 1874.

Zahvaljujući činjenici da je do našeg vremena sačuvana originalna bilježnica koja s unutarnje strane vanjskih korica ima ulijepljen primjerak prvih tiskanih *Pravila sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije* (vidi PRILOG), dok je na drugoj strani ovitka ukoričene bilježnice, rukom napisan naslov "Zapisnik odborskih sjednica sbora liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije započet dne. 8. kolovoza 1874. I. sjednicom", danas raspolažemo s autentičnim zapisnicima prvih devet sjednica održanih tijekom kolovoza, rujna i listopada 1874. godine.

(Sbor liječnika Hrvatske i Slavonije) sastao se je jučer u ponedjeljak u dvorani gostione „k caru austrijanskomu“ u večer u 8 sati na poziv zamjenika privremenoga predsjednika gosp. gradskoga fizika dra. Š. Švrljuge, da si izabere definitivan odbor. Privremeni predsjednik gosp. žup. fizik dr. Milličić boravi u kupelji, te je bio tim zapriečen pozvati glavnu skupštinu i predsjedati joj.

Sastalo se trideset članova, da vrše svoje pravo — da biraju svoj odbor. Osim većine liječnika zagrebačkih dodjoše gosp. dr. Bišćan iz Samobora, Dueman iz Petrinje, Marek iz Pakraca, Plušk iz Belovara, Schwarz iz Varaždina, Struppi iz Križevca, J. Thaller iz Požege i gospoda kotarski ranarnici: Hirschl iz Vrbovca, Krebs iz Belovara, Kuhar iz Samobora, Planer iz Dugogasela, Ptičar iz Stubice, Tonković iz Krašića kod Jaske. Gosp. dr. Švrljuga pozdravi kratkim govorom prisutne te ih zamoli, da biraju kako je u pravilih označeno najprije predsjednika i njegova zamjenika, zatim napose pet odbornika i napokon trojicu pregledatelja računa.

Izbor bio je brzo svršen samo za jednoga odbornika trebalo je da se preduzme uži izbor. Gosp. dr. Bresslauer na ime i g. dr. Sacha dobiše prvi 12 drugi 11 glasova, a pravila zahtievaju absolutnu većinu za valjan izbor. Pošto je i to obavljeno proglasi gosp. predsjednik resultat kako sljedi: Gosp. dr. Milličić predsjednik sa 26 glasovâ, gosp. dr. Švrljuga predsjednikov zamjenik sa 27 glasova, u odbor: gosp. dr. Rakovac (24) Bauer (22) Urpani (20) Bresslauer (kod užega izbora od 23 prisutna sa 13) i gosp. Iček (19).

Do ovih imadjahu najviše glasova Sachs 11, Fon 9, Šepić 7.

Za pregledatelje računa predložio je predsjednik, da se biraju gospoda izvanjski članovi i budu izabrani: gosp. dr. Ignjat Thaller iz Požege sa 27. g. dr. Bišćan iz Samobora sa 25. g. dr. Plušk iz Belovara sa 23 glasa.

Tim izborom bje dnevni red prvo i konstitujnée glavne skupštine izcrpljen i sjednica zaključena.

Poslje sjednice većina se liječnika sakupi kod večere, gdje je i poslje ponoći zajedno bila.

Novoizabrani odbor imati će se sada sam u sebi konštituirati, birajuć iz svoje sredine 2 bilježnika i blagajnika.

Onda stoprv moći će svoje djelovanje započeti; ob ovom ćemo vas u svoje vrieme obaviestiti.

Pozdravljamo tim prvi liječnički zbor u domovini i nadamo se, da mu bude uspjevao rad, i da bude prokrčivao put budućoj medicinskoj fakulteti na našem sveučilištu.

Članak iz "Obzora", objavljen 5.kolovoza 1874.

Tekst "I. odborska sjednica dne 8. kolovoza 1874." počinje na listu bilježnice paginiran brojem 1. a završava na stani 4. Tako doznajemo da prvoj odborskoj sjednici nije bio nazočan dr. Franjo Millićič te da su joj prisustvovali predsjednikov zamjenik dr. Šime Švrljuga, odbornici dr. Bauer, Bresslauer, Rakovac i Urpani. Tom prigodom su konstituirali odbor izabravši za blagajnika dr. Bauera, a dr Bresslauera i dr. Rakovca za bilježnike. Pod točkom 1. čitamo: "Predsjednik izjavljuje da su se do tada kao članovi prijavili slijedeći ..." da bi u nastavku našli ispis podataka od ukupno 77 liječnika, čija su imena i obitavalište upisani abecednim redom. Pod točkom 2. je zaključeno da se ustrojenje *Sbora* prijavi "liečničkim nedjeljnim listovom

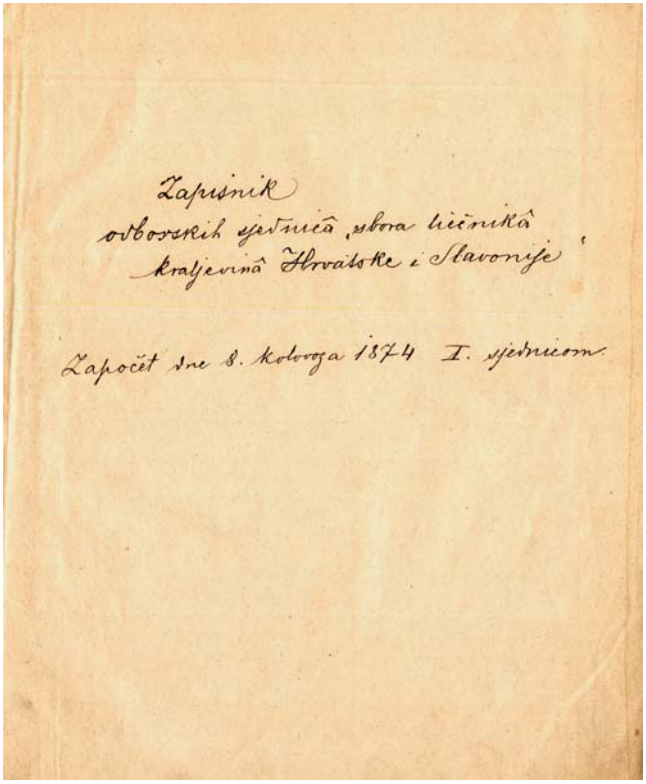

"Wiener med. Presse", "Wiener med. Wochenschrift" i "Pester med. chir Prese", "Orvosi hetilap", u formi privatnoga dopisa", s dodatkom "da se to u dnevnih ili nedjeljnih viestih priopćuje." Točkom 3. je zaključeno "javiti dopisom ustroj sbora liečničkim družtvom i to: a. kk Gesellschaft der Aerzte in Wien; b. Aerztlicher Verein in Wien; c. Doctoren Collegium in Wien; d. Verein der Aerzte Stereimarks; e..... Krains; f. Zbor lekarov českych ve Praze; g. Königl ung. Verein d Aerzte in Pest; h..... Krakau; i. Jugoslavenskoj akademiji znanostî i umjetnostî; j. Družtvu sv. Jeronima; k. Matici hrvatskoj." Pod točkom 4. čitamo: "Ob ustroju Odbora izvješćuju se zagrebački listovi i t. "Obzor", "Narodne Novine", "Vienac", "Agramer Zietung", "Agramer Wochenblatt" ...

Odborske sjednice do dne 9. listopada 1874.

Prema istome izvoru druga odborska sjednica održana je dne 10. kolovoza 1874. Uz ostalo saznajemo da je u članstvo pristupio novi član, da je raspravljano o diplomama i zaključeno da se pozovu zagrebački litografički zavodi da odboru pošalju za ogled diplome koje su do tada štampali. Također doznajemo da su dne 8. kolovoza kod predsjednika Jugoslavenske akademije bili dr. Švrljuga i dr. Rakovac. Tom se prigodom raspravljalo o mogućnosti da bi Akademija za potrebe *Sbora* možda mogla dati na

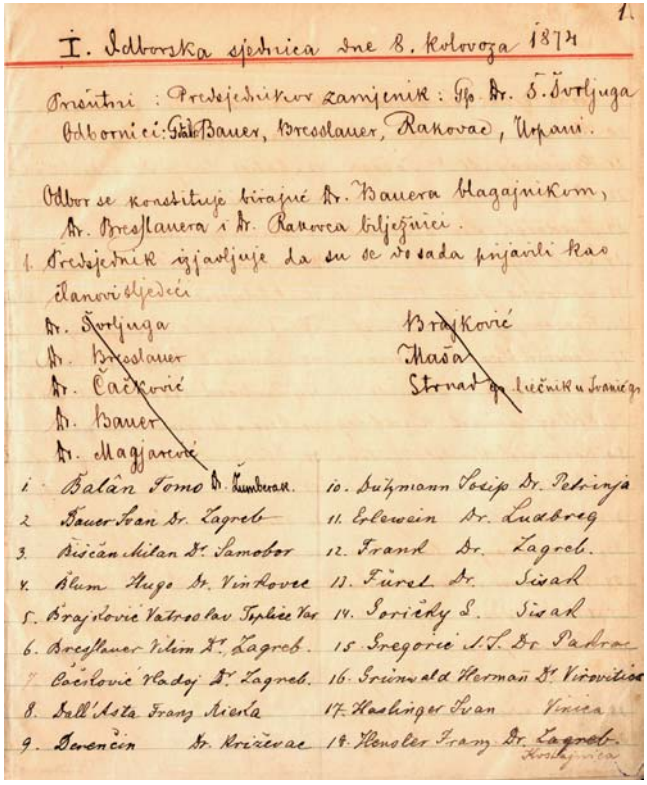
1.

I. Odborska sjednica dne 8. Kolovoza 1874

Prisutni: Predsjednikov zamjenik: Gp. Dr. S. Švrljuga
Odborni ći: Gp. Bauer, Breslauer, Rakovac, Urpani.

Odbor se konstituje birajuć Dr. Bauera blagajnikom, Dr. Breslauera i Dr. Rakovca bilježnici.

1. Predsjednik izjavljuje da su se dosada prijavili kao članovi sljedeći

Dr. Švrljuga
Dr. Breslauer
Dr. Čačković
Dr. Bauer
Dr. Magjarević
Brajković
Maša
Stronat [illegible] liečnik u Ivanić gr.

1. Balán Tomo Dr. Kumbrovec.
2. Bauer Ivan Dr. Zagreb
3. Bišćan Milan Dr. Samobor
4. Blum Hugo Dr. Virkovec
5. Brajković Vatroslav Topličec Var
6. Breslauer Vilim Dr. Zagreb.
7. Čačković Vladoj Dr. Zagreb.
8. Dall'Asta Franz Kiesla
9. Đurenčin Dr. Križevac
10. Dužmann Josip Dr. Petrinja
11. Erlewein Dr. Ludbreg
12. Frank Dr. Zagreb.
13. Fürst Dr. Sisak
14. Goričky S. Sisak
15. Gregorić S. J. Dr. Pakrac
16. Grünwald Herman Dr. Virovitica
17. Haslinger Ivan Vinica
18. Hensler Franz Dr. Zagreb.

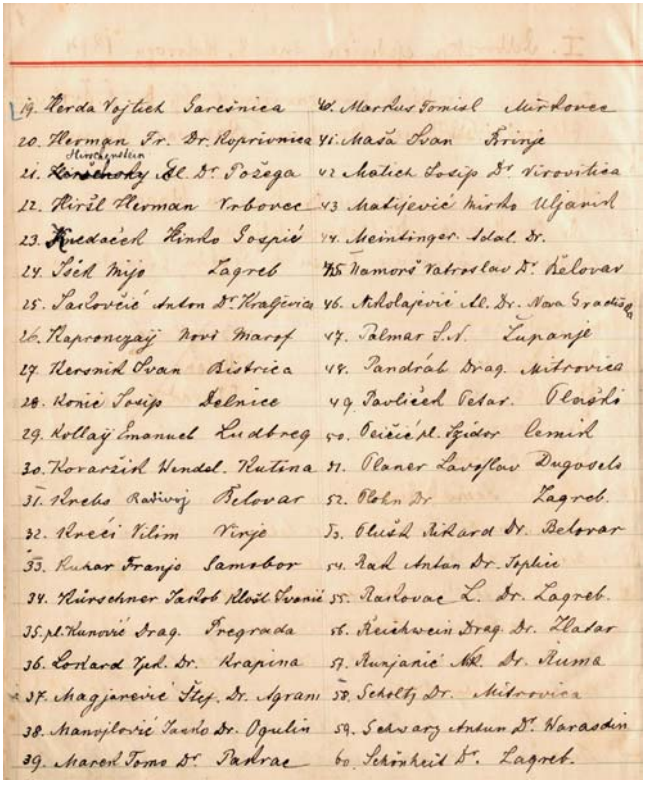
19. Herda Vojtech Sarcinica
20. Hermon Fr. Dr. Koprivnica
21. Horvatsky Hrvoje Gl. Dr. Požega
22. Hiršl Herman Vrbovec
23. Hudaček Hinko Gospić
24. Šeđ Mijo Zagreb
25. Šarlovčić Anton Dr. Kraljevica
26. Kapronczay Novi Marof
27. Herović Ivan Bistrica
28. Konić Josip Selnice
29. Kollay Emanuel Ludbreg
30. Koraržić Wendel. Hutina
31. Krelo Radivoj Belovar
32. Kreči Vilim Virje
33. Kuhar Franjo Samobor
34. Kürschner Jakob Klošt Ivanić
35. pl. Kunović Drag. Gregrada
36. Lončard Tpl. Dr. Krapina
37. Magjarević Štef. Dr. Agram
38. Manojlović Pavao Dr. Ogulin
39. Marečić Tomo Dr. Pakrac
40. Marković Tomislav Mirkovec
41. Maša Ivan Brinje
42. Matić Josip Dr. Virovitica
43. Matijević Mirko Uljanik
44. Meintinger Adal. Dr.
45. Namorš Vatroslav Dr. Belovar
46. Nikolajević Al. Dr. Nova Gradiška
47. Palmar S. V. Županje
48. Pandrab Drag. Mitrovica
49. Pavličić Petar. Otočac
50. Pečić pl. Izidor Lemić
51. Planer Lavoslav Dugosela
52. Plohn Dr. Zagreb.
53. Pluš Rikard Dr. Belovar
54. Rad Anton Dr. Topličc
55. Radovac L. Dr. Zagreb.
56. Reichwein Drag. Dr. Zlatar
57. Ružjanić Nik. Dr. Ruma
58. Schultz Dr. Mitrovica
59. Schwarz Andun Dr. Varaždin
60. Schönheit Dr. Zagreb.

raspolaganje neke sobe, no da "o tom bude se Švrljuga dogovarati s Račkim." Osim toga je odlučeno da Rakovac napiše popis naslova časopisa "koji bi se imali nabaviti za sbor, obzirom na imetak i dohodak sborov i na njegove potrebštine". Utvrđen je i sadržaj u tekstu "Namire" kojim se potvrđuje da je "P.n. gosp.: platio kao član sbora lečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije prinesak od... za vrieme od do", kojeg potpisuje blagajnik. Dr. Bauer preuzima brigu i o tome da se naruči pečat, dok je za nabavu koverata, papira za listove i "pečatne marke" bio zadužen Rakovac.

Zapisnik *"III. Odborska sjednica dne 31. kolovoza"* uz naznaku "Prisutni" na prvom je mjestu prezime "Miličić". Čitajući točku 1. saznajemo "...Miličić pozdravlja poslije svojega putovanja odbor i obriče da bude sbor podupirao...". Na istoj sjednici odbora donesena je i odluka o sadržaju diplome, s napomenom da do 4. rujna tipografski zavodi Hühn i Albert pripreme prijedlog izgleda diplome do sljedeće sjednice. Doznajemo da je dr. Švrljuga u međuvremenu ponovno bio kod Račkoga. Uz to slijedi rečenica: "Rački bude koncem rujna izjaviti jeli bude Ruprechtshoven sobe ispraznio, ako ne, onda budemo s akademici u maloj sali bitisali izuzam onih danâ kada budu sjednice akademičkih odborâ..."

Četvrtoj odborskoj sjednici dne 9. rujna 1874. bijahu nazočni "Milličić, Šverljuga, Išek, Rakovac" Pod 1. saznajemo "Hühn je poslao risariju za diplomu, koja se odboru dopala te bude se naručila ako cijena bude povoljna". Pod 2. sročen je cirkular kojim će se ponovno pozvati za pristup u *Sbor* liječnici koji se nisu odazvali na prethodni poziv.

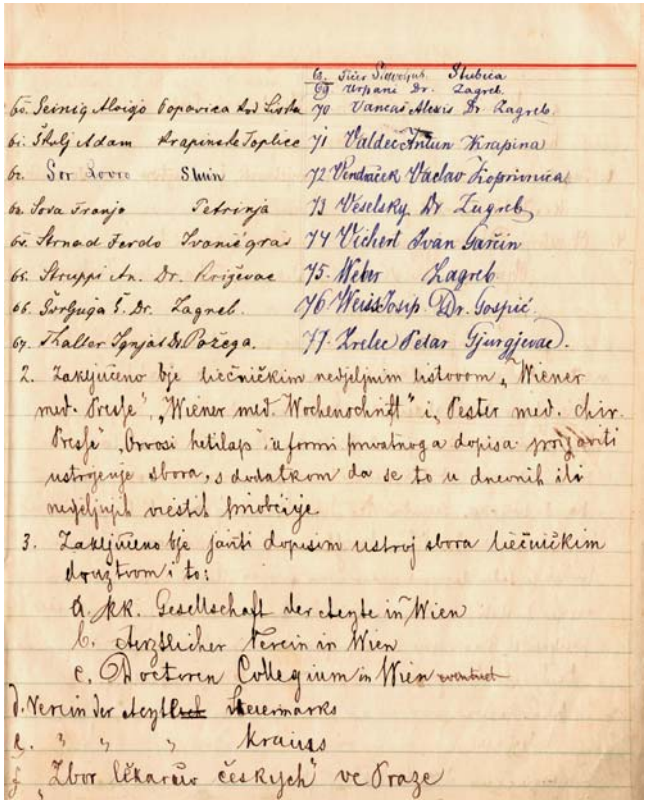

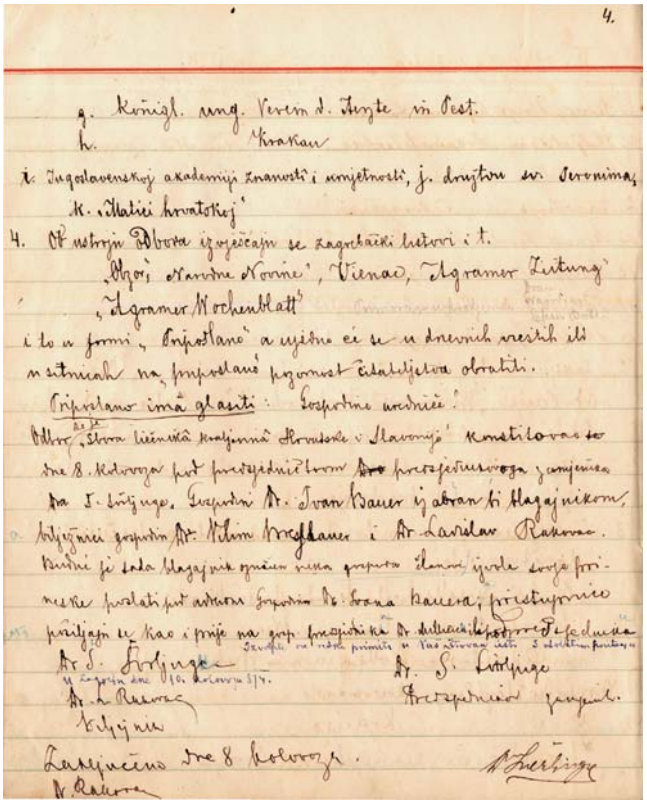

Na petoj sjednici održanoj dne 11. rujna definirani su financijski uvjeti pod kojima se "po risaniji Hühnovoj" naručuje prva i druga stotina diploma.

Saznajemo također da VI. odborska sjednica dne 18. rujna "Radi nedostatnoga broja nije održana ...".

U zapisnicima koji slijede zaključno do devete odborske sjednice, koja je održana dne 9. listopada 1874. nalazimo upisana imena novih članova, podatke o prvim kontaktima s drugim liječničkim društvima od kojih su bila zatražena njihova pravila, statuti i poslovnici, kao i činjenicu da je odbor za proslavu otvorenja hrv. sveučilišta Franje Josipa I. pozvao "sbor na sudjelovanje kod otvorenja sveučilišta" i zaključak nazočnih: "sbor će sudjelovati cielim svojim odborom in corpore"...".

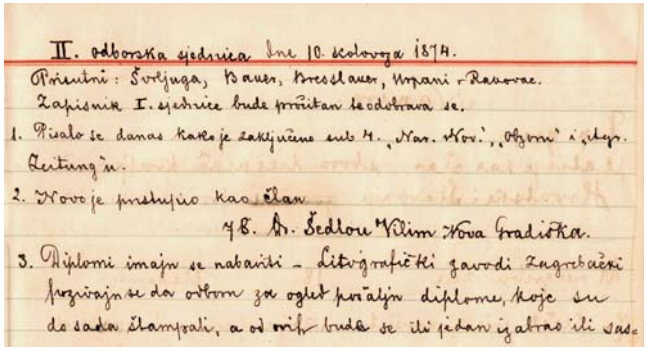
II. odborska sjednica dne 10. listopada 1874.
Prisutni: Šveljuga, Bauer, Bresslauer, Urpani i Rakovac.
Zapisnik I. sjednice bude pročitan te odobrava se.
1. Pisalo se danas kako je zaključeno sub 4. „Nar. Nov.", „Obzor" i „Agr. Zeitung"u.
2. Novo je pristupio kao član
4B. Dr. Šedlou Vilim Nova Gradiška.
3. Diplomi imaju se nabaviti – Litografički zavodi Zagrebački
Pozivajuse da odbor za oglet pročaljn diplome, koje su
do sada štampali, a od nih bude se ili jedan izabrao ili sad

Zapisnici I. i II. Odborske sjednice

U zapisniku sjednice održane dne 11. rujna 1874. nalazimo i tekst odgovora na dopis privremenoga odbora "družtva slavonskih liečnikâ" u Osieku od dne 13. lipnja 1874. Podaci u bilježnici završavaju s kratkim tekstom: "I mjesečna skupština držana je u prostorijah trgovačke komore dne 26. X. 74 u. 6 sati: Program joj bijaše već u sjednici odborskoj dne 16. X. odredjen. Prisutni bijahu od odbora svi osim Bresslauera i Bauera, od članova."

Prva mjesečna skupština dne 26. listopada 1874.

"Izviešće prve mjesečne skupštine sbora lječnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije držane dne 26. listopada 1874." tiskano je u publikaciji "Godišnjak sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije za prvu godinu njegova obstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875", koju je sastavio dr. Ladislav Rakovac, bilježnik sborov koja je objavljena u Zagrebu g. 1876.

Prema Rakovčevu opisu ove skupštine: "Po programu pozdravio je predsjednik, dr. Franjo Milličić, prisutne kratkim govorom, u kojem je najprije naznačio visoku svrhu sborovu, naime njegu lječničkih znanostî, promak zdravstvenih interesâ, napokon kolegijalno nastojanje oko ugleda i na korist lječničkoga staleža. U tom je pogledu Hrvatska za drugimi narodi daleko zaostala, skrajnje je vrieme, da se čim prije u zdravstvenom obziru u krug više stojećih narodâ podigne. "Mens sana in corpore sano", veli stara poslovica, a da bude tielo zdravo, u kojem je zdrava duša, to je visoka zadaća pojedinih članovâ, to je zadaća čitavoga sbora. Nadalje, imade sbor i pojedini mu članovi neprestano naučati i ustmeno i u popularnih spisih, kako si valja zdravlje čuvati, kako li narušeno opeta steći, kako se mogu pogibelji prieteće od kužnih bolesti umanjiti, a gdje koje i sasvim odstraniti. Osim toga ima sbor koliko mu je moguće kročiti put budućoj medicinskoj fakulteti, ponajprije sastavljajuć valjanu hrvatsku terminologiju. Konačno izrazio je predsjednik svoju žalost, da se sudruzi slavonski nesložiše u naše kolo, već da se sabraše u poseban sbor, "Mogli bi više, da nas je više, a sve se može, ako se bratski sile slože".

Sbor liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije
prima p.n. gospodina
Dra. Franju Henszlera,
c. kr. pukovnijskog liečnika
za svojega pridrega člana,
o tom podjeljuje mu se ova diploma.
U Zagrebu, dne 18

Dr. Vladoj pl. Čačković Vrhovinski u siječnju 1875. u poduljem dopisu predlaže da se na mjesečnoj skupštini izabere poseban zdravstveni odbor "kojemu bi imalo biti zadaćom, da točno prouči zdravstvene odnošaje grada Zagreba, jer je pomor u gradu Zagrebu veoma velik (god. 1874. na 1000 stanovnika 37,9 mrtvih), da uzme obzir i na obćenite i na posebne škodljivosti, i prema tomu neka predloži mjere, koje bi se imale poprimiti i što uspješnije izvest. Ovaj odbor neka bude stalan, neka mjesečno izvješćuje, a sbor neka stavlja shodne predloge nadležnim oblastim".

Poslovnik i Kućni red Sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije

Dok rezimiramo zbivanja u vrijeme predsjednikovanja dr. F. Milličića, valja navesti još neke važne detalje. Uz ostalo važno je napomenuti da je g. 1874. novo izabrani odbor, ne čekajući rujan zasjedao i dne 31. kolovoza 1874. razmatrajući tom prigodom mogućnost da netom odobrena pravila izmijeni po uzoru na statute liječničkih društava u kraljevinama i zemljama zastupanih u državnom vijeću Austro-Ugarske monarhije. Zadatak je povjeren posebnom odboru koji je pribavio statute i poslovnike na osnovi kojih su izrađeni, a na mjesečnim skupštinama od 30. studenog 1874. i 25. siječnja 1875. ustanovljeni *"Poslovnik"* i *"Kućni red Sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije"*. Dr. Josip Fon potaknuo je i pitanje "honorarih liečničkih i o podpornoj zadruzi" predloživši kako bilježi L. Rakovac "a) Stalni odbor neka honorarno pitanje prouči i neka sboru podnese shodne predloge; b) neka nadalje izradi pravila za zakladu, kojoj će biti svrha podupirati ostarjele ili bolešću iznemogle članove i podpomagati udove i sirotčad sborovih članova."

Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije i Družtvo slavonskih liečnika u Osijeku

Budući da je redovito održavanje mjesečnih skupština *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* počelo 26. listopada 1874, privremeni odbor rješavao je i druga pitanja među kojima i pitanje *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku. Naime, već 13. lipnja 1874. privremeni odbor *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku uputio je privremenom odboru *Sbora liečnika* u Zagrebu dopis kojim javlja da su kod zemaljske vlade pokrenuli osnivanje *Društva slavonskih liječnika* u Osijeku.

Franjo Milličić, kao predsjednik *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije,* odgovara na taj dopis u rujnu 1874. izražavajući mišljenje da nema opravdanja za postojanje dva društva jer "*...ovaj sbor* (misli na društvo sa sjedištem u Zagrebu), *ima svoju djelatnost razprostraniti preko kraljevina Hrvatske i Slavonije"* pa nastavlja *"a nastojati na kriepkom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkoga stališa moći ćemo skupno mnogo krepčije djelovati nego ako budemo u dva družtva raztavljeni...".*

Po uzoru na obližnje zemlje, privremeni je odbor smatrao prikladnijim da *Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* ima u glavnom gradu *centralu družtva*, a u povećim gradovima da postoje *filijale.* Budući da u prvim pravilima nije bilo predviđeno postojanje podružnica i sekcija *Društvo slavonskih liječnika* u Osijeku nastavilo je svoj rad kao samostalna udruga. Na skupštini *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Salvonije* u Zagrebu je dne 28. prosinca 1874. prihvaćeno načelo da će oba društva zajednički raditi na ostvarivanju postavljenih ciljeva.

Prema službenim *Pravilima Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku 1874. godine definirani su sljedeći zadaci društva: njegovanje liječničkih znanosti, davanje prijedloga za podupiranje zdravstvenih interesa zemlje i grada Osijeka, te čuvanje i promicanje interesa liječničkoga stališa i kolegijalnoga života. Posebno je istaknuto da su *"periodični sastanci članova u svrhu dogovaranja o liečničko-znanstvenih, zdravstvenih, stališa se tičućih i nutarnjih stvarih; pribavljanje strukovnih časopisa i većih liečničkih diela; priobćavanje o radu družtva"* sredstva kojima će društvo ostvarivati svoje zadatke.

U takvom kontekstu, najavljena zadaća *"priobćavanje o radu družtva"* nužno utječe da Lobmayerova zamisao objavljena u *Obzoru* u ožujku 1874. godine postaje s vremenom sve važnija. Već na konstituirajućoj skupštini *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku dne 15. prosinca 1874. godine kada su izabrani prvi predsjednik dr. Josip Kallivoda, potpredsjednik dr. Josip Komarek, bilježnik dr. Antun Lobmayer i blagajnik dr. Felix Grittner, novoizabrani je predsjednik u pozdravnoj riječi naglasio: *"...Osim toga moramo težiti, da viribus unitis radimo s našim sudruzi u Zagrebu, koji se također skupiše u družtvo, te da budemo predborioci za otvoriti se imajući liečnički fakultet našega hrvatskoga sveučilišta...".*

Na istoj je skupštini nakon održanih izbora i pozdravnog govora predsjednika *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku, slijedilo i izvješće *"pododbora glede sdruženja... sa zagrebačkim sborom"* kojeg je pročitao Dr. Moačanin. Ono otkriva da je taj pododbor na sastanku držanom dne 10. prosinca definirao svoj prijedlog za suradnju sa *Sborom liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu u sedam točaka od kojih se točka 6. odnosi na izdavačku djelatnost i glasi: "Na konstituirajućoj skupštini *Družtva slavonskih liečnika u Osijeku* dne 15. prosinca 1874. godine, u svezi izdavačke djelatnosti članovi *odbora Držtva slavonskih liečnika* u Osijeku *za suradnju sa Sborom liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu - su se izjasnili za izdavanje godišnjaka, obrazloživši: *"pošto za sada nijedno družtvo nema tih sila, da bi moglo pokrenuti liečnički list, to misli pododbor ovaj , da bi svrsi odgovaralo, ako bi se na beogradsko liečničko družtvo ugledali, te i mi svoj rad zasebice pod imenom "Archiv za cielokupno liečničtvo" na sviet izdali; ujedno bi se imale takove knjige za izmjenu članovom obih družtava razdieliti".* Uslijedilo je glasovanje, rezultati kojeg pokazuju: *"Kod točke 6. bude zaključeno, da za sada još odustajemo od izdavanja "Archiva za cielokupno liečničtvo", nu da se imaju poveće znanstvene i zanimive radnje koncem godine tiskati i članovom obih družtva porazdieliti...".*

U skladu s takvim zaključkom čelnici *Družtva slavnonskih liečnika* u Osijeku u dopisu upućenom *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu uz ostalo napominju: *" ... Pošto neima ni jedno družtvo tih sila, da bi moglo pokrenuti liečnički list, a pošto za sada nemožemo izdavati godišnji "Archiv za cielokupno liečništvo", to se imaju svake godine veće znanstvene i zanimive razprave i predavanja, koja su od osobite vriednosti, tiskati i članovom obih družtava porazdieliti...".*

Ovaj dopis datiran 20. prosinca 1874.godine, pročitan je već 28. prosinca na mjesečnoj skupštini *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu, pobudivši raspravu u kojoj, kako piše dr. Ladislav Rakovac *"govorahu skoro svi prisutni".* Rakovac je tom prigodom predložio izdavanje *Godišnjaka Sbora liečnika* koji bi obuhvatio proteklo razdoblje počevši od 24. listopada 1874. kada je održana prva mjesečna skupština *Sbora liečnika* u Zagrebu, a sadržaj kojeg bi bio:

1. izvješća mjesečnih skupština i glavne godišnje skupštine;
2. predavanja, držana tečajem godine;
3. imenik članova;
4. razni za članove važni kraći stručni znanstveni sastavci i crtice.

Objavljivanje djelatnosti Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije – izdavanje "Godišnjaka".

Prva redovita mjesečna skupština *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije održana je 26. listopada 1874.* do 31. srpnja 1875., kada je održana glavna godišnja skupština, *Sbor* je tijekom prve godine imao jedanaest mjesečnih skupština, od toga jednu izvanrednu. Uz stručna predavanja članova, predsjednik i glavni odbor *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* veoma brzo su se suočili s nizom novih inicijativa. Osim brige za okupljanje što većeg broja članova i tiskanje diploma, nametnulo se i pitanje kako realizirati predviđeno *objavljivanje sborove djelatnosti.*

Slično se zbivalo i u *Družtvu slavonskih liečnika* u Osijeku. u pravilima kojeg je naročito naglašeno da su *"periodični sastanci članova u svrhu dogovaranja o liečničko-znanstvenih, zdravstvenih, stališa se ticućih i nutarnjih stvarih; pribavljanje strukovnih časopisa i većih liečničkih diela; priobćavanje o radu družtva"* sredstva kojima će društvo ostvarivati svoje zadatke.

Krajem 1874. godine *Društvo slavonskih liječnika* u Osijeku predlaže da se suradnja dvaju društava uz ostalo očituje i u izmjenjivanju većih znanstvenih rasprava i zanimljivih predavanja koja bi se tiskala i dijelila članovima obaju društava *...pošto neima nijedno družtvo tih sila, da bi moglo pokrenuti liečnički list, a pošto za sada niti ne možemo izdavati "Arkiv za cielokupno liečničtvo".* Svoj prijedlog kolege iz Osijeka zaključiše porukom: *"... Nadamo se da ćete i Vi nastojati, da se naša nauka i znanost što bolje usavršuje, da našu hrvatsku knjigu, koja je još u povojih, dižemo i tako pripravljamo liječnički fakultet našega hrvatskoga sveučilišta...".*

Ovaj je prijedlog razmatran u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu dne 28. prosinca 1874. Tom prilikom je tajnik društva Ladislav Rakovac predložio izdavanje *godišnjaka "...* koji bi po formatu i tisku bio jednak kao *rad jugoslavenske akademije* a slao bi se članovima na kraju godine uz malu naknadu. Sadržaj bi godišnjaka činili: izvještaji mjesečnih sastanaka i glavne godišnje skupštine, predavanja držana tijekom godine u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*, imenik članova kao i *...ini po članove važni kraći strukovni znanstveni sastavci i crtice...".* Rakočeva je zamisao prihvaćena na sjednici u siječnju 1875. godine, a s potvrdom godišnje skupštine od 6. kolovoza 1875. stvoreni su svi preduvjeti za izdavanje *Godišnjaka* pa *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* predlaže *Društvu slavonskih liečnika* u Osijeku da prihvati *Godišnjak* kao zajedničku publikaciju. Prijedlog nije bio posve prihvaćen, jer je u međuvremenu *Društvo slavonskih liječnika* u Osijeku već počelo izdavati svoje litografirane zapisnike i predavanja.

Naime, s obzirom na stav *Sbora ličenika kr. hrvatske i Slavonije* u Zagrebu, na prvom mjesečnom sastanku *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku dne. 15. siječnja 1875. godine prihvaćen je prijedlog upravnog odbora "da će zapisnici svakoga mjesečnog sastanka i Skupštine litografisati i svakom članu poštom dostaviti ima". Unatoč ove odluke *Družtvo slavonskih liečnika* u Osijeku usporedo s izdavanjem litografiranih zapisnika, nastavlja svoja nastojanja oko zajedničkog izdavanja "Godišnjaka".

O tome danas svjedoče upravo zapisnici redovitih i izvanrednih mjesečnih skupština *Sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu objavljeni u publikaciji "Godišnjak sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije za prvu godinu njegova obstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875", koju se s pravom može smatrati ne samo pretečom medicinskog časopisa "Liečnički viestnik", službenog glasila

Sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, već uz spomenute osječke litografirane zapisnike i svojevrsnim pretečom "Glasnika družtva slavonskih liečnika". Naime, znatan dio sadržaja "Godišnjaka sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije za prvu godinu njegova obstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875. čini ne samo službena korespondencija između dvaju društava i dopisi *Družtva slavonskih liečnika* upućeni *Sboru liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije*, već i nekoliko stručnih priloga liječnika s područja Slavonije. Prva godina rada *Sbora liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije* dokumentirano je prikazana u publikaciji "Godišnjak Sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije za prvu godinu njegova obstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875. koja je tiskana u Zagrebu 1876. a sastavio ju je L. Rakovac.

Na prvoj strani *Godišnjaka* nalazimo tekst kojeg potpisuje *Odbor* a koji glasi:

"Svake godine izdavati "godišnjak" zaključio je sbor liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije u svojem IV. sastanku dne 25. siečnja 1875. Prve godine dostavljati će se članovom bezplatno, a sljedećih će ga godina članovi dobivati ako namire samo troškove izdavanja. Odbor je ovu želju u glavnoj skupštini dne 31. srpnja 1875. izrazio, a glavna skupština je u ime svih članova obećala, da si budu sjegurno svi članovi godišnjak za troškove izdavanja nabavili. Tim predajemo prvo godište toga periodičkoga spisa našim sudrugovom i obćinstvu. Jednom moradosmo početi, početak je svaki težak i mučan, uz podporu sudrugova nadamo se, da nam bude rad procvao! U Zagrebu, koncem listopada 1875."

Budući da je riječ o izdavačkom prvijencu *Sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije* treba reći da publikacija obuhvaća ukupno 131 paginiranih stranica sa sljedećim sadržajem: "Predgovor; Imenik članova počasnih i redovitih; Odbor za godinu 1874/5: Odbor za godinu 1875/65". Slijedi dio "I.: Izviešća mjesečnih i glavne skupštine: Izvješće o 1. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 2. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 3. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 4. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 5. mjesečnoj skupštini;

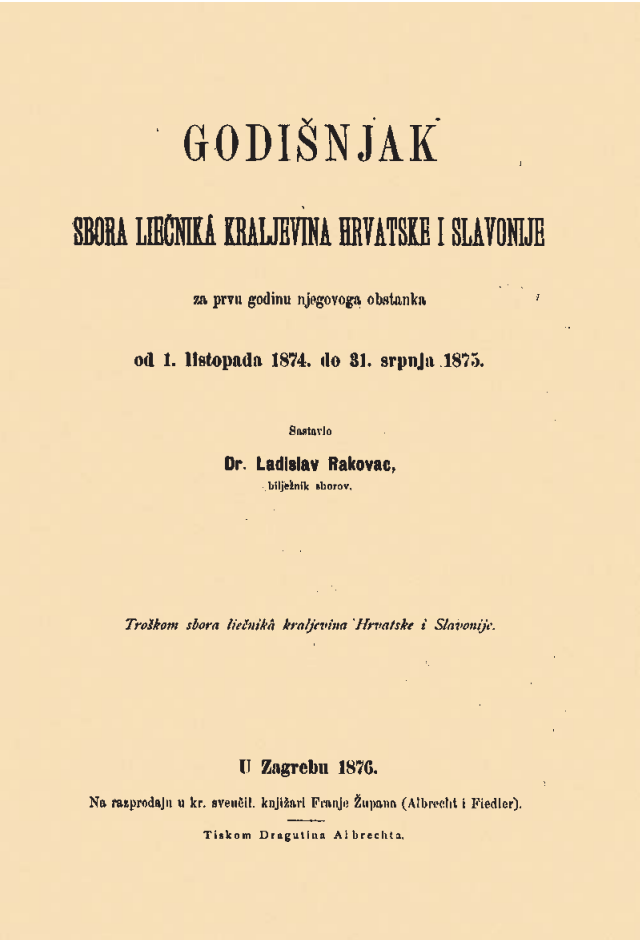

GODIŠNJAK

SBORA LIEČNIKÂ KRALJEVINA HRVATSKE I SLAVONIJE

za prvu godinu njegovoga obstanka

od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875.

Sastavio

Dr. Ladislav Rakovac,

bilježnik sborov.

Troškom sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije.

U Zagrebu 1876.

Na razprodaju u kr. sveučil. knjižari Franje Župana (Albrecht i Fiedler).

Tiskom Dragutina Albrechta.

Naslovnica "Godišnjaka Sbora liečnika kreljevine Hrvatske i Slavonije" za prvu godinu njegova obstanka od 1. listiopada 1874. do 31. srpnja 1875. Sastavio Dr. Ladislav Rakovac, bilježnik zborov.

Izvješće o 6. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 7. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 8. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 9. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 10. mjesečnoj skupštini; Izvješće o 11. (izvanrednoj) skupštini; Izvješće o glavnoj godišnjoj skupštini."Potom su pod brojem II. naslovljenom "Predavanja i sastavci" navedeni: "I. Izvješće o djelovanju medjunarodne zdravstvene konferencije u Beču godine

Svake godine izdavati „godišnjak“ zaključio je sbor liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije u svojem IV. sastanku dne 25. siečnja 1875. Prve godine dostavljati će se članovom bezplatno, a sljedećih će ga godina članovi dobivati ako namire samo troškove izdavanja. Odbor je ovu želju u glavnoj skupštini dne 31. srpnja 1875. izrazio, a glavna skupština je u ime svih članova obećala, da si budu sjegurno svi članovi godišnjak za troškove izdavanja nabavili. Tim predajemo prvo godište toga periodičkoga spisa našim sudrugovom i občinstvu. Jednom moradosmo početi, početak je svaki težak i mučan, uz podporu sudrugova nadamo se, da nam bude rad procvao!

U Zagrebu, koncem listopada 1875.

Odbor.

Uvodnik Godišnjaku sbora za prvu godinu rada njegovog obsanka što ga je napisao bilježnik sbora dr Ladisla Rakovac

Odbor

za I. družtvenu godinu 187⁴/₅.

Predsjednik:

Milličić Franjo, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva, vitez reda Franje Josipa, kralj. zem. zdravst. savjetnik, županijski fizik i t. d. u Zagrebu.

Predsjednikov zamjenik:

Švèrljuga Šime, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, kralj. zemaljski zdravst. savjetnik, gradski fizik i t. d. u Zagrebu.

Blagajnik:

Bauer Ivan, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva, kralj. zem. zdravst. savjetnik i t. d. u Zagrebu.

Bilježnici:

Bresslauer Vilim, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i t. d. u Zagrebu.

Rakovac Ladislav, dr. medicine i chirurgije i t. d., kralj. zem. zdravstveni savjetnik, primarni liečnik javne obće bolnice braće milosrdnika, član c. kr. družtva liečnikâ u Beču, c. k. zool. bot. družtva u Beču i t. d. u Zagrebu.

Članovi:

Išek Mio, kotarski liečnik u Zagrebu.

Urpani Klemens, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, c. kr. pukovnijski liečnik u Zagrebu.

Pregledatelji računa:

Biščan Milan, dr. medicine i chirurgije, podžupanijski liečnik i t. d. u Jaski.

Thaller Ignjat, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva, podžupanijski liečnik i t. d. u Požegi.

Pluško Franjo, kotarski liečnik i t. d. u Belovaru.

Odbor

za II. družtvenu godinu 187⁵/₆.

Predsjednik:

Milličić Franjo, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva, vitez reda Franje Josipa, kralj. zem. zdravst. savjetnik, županijski fizik i t. d. u Zagrebu.

Predsjednikov zamjenik:

Severinski Nikola, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, c. kr. pukovnijski liečnik pridieljen u službovanje kod c. kr. generalne kommande i t. d. u Zagrebu.

Blagajnik:

Bauer Ivan, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva, kralj. zem. zdravst. savjetnik i t. d. u Zagrebu.

Bilježnici:

Rakovac Ladislav, dr. medicine i chirurgije i t. d., kralj. zem. zdravstveni savjetnik, primarni liečnik javne sveobće bolnice braće milosrdnika, član c. kr. družtva liečnikâ u Beču, c. kr. zool. bot. družtva u Beču i t. d. u Zagrebu.

Schwarz Antun, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, operateur, tajnik odiela za zdravstvo kod vis. kralj. hrv.-slav. zemalj. vlade, kralj. zem. zdravst. savjetnik i vladin izvjestitelj kod kralj. zem. zdravstvenoga vieća i t. d. u Zagrebu.

Članovi:

Amruš Milan, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, c. kr. nadliečnik i t. d. u Zagrebu.

Švèrljuga Šime, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, kralj. zemaljski zdravst. savjetnik, gradski fizik i t. d. u Zagrebu.

Pregledatelji računa:

Išek Mio, kotarski liečnik u Zagrebu.

Plohn Šišman, dr. medicine i chirurgije i t. d. u Zagrebu.

Frank Josip, dr. medicine i chirurgije, magister primaljstva i očarstva, kralj. brigadni liečnik domobranstva i t. d. u Zagrebu.

Popis članova Odbora sbora za prvu društvenu godinu 1874./75.

Imenik članova

sbora liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije.

A. Počastni članovi.

Ivan barun **Dumreicher-Oesterreicher**, comthur reda Franje Josipa sa zviezdom, vitez reda Lavoslavovoga i sicil. reda Franje I., comthur, saskoga Albertovoga reda, med. i chir. dr. operateur, c. k. dvorski savjetnik, c. k. profesor na medicinskoj fakulteti u Beču i t. d.

Vojtjeh Duchek, vitez reda Franje Josipa, c. kr. dvorski savjetnik, dr. med. i chir., profesor na sveučilištu bečkom i t. d.

Josip Erben, vitez ruskoga reda sv. Anne III. razreda, c. k. profesor, ravnatelj statističkega ureda kr. glav. grada zl. Praga i t. d.

Vladan Gjorgjević, liečnik Nj. Visosti kneza srbskoga, sanitetski major i profes. med. i chir. dr. operateur i t. d. u Biogradu.

Ivan pl. **Hassinger**, comthur reda Franje Josipa, vitez reda željezne krune III. razreda, vlastnik vojničke zlatne počastne kolajne, med. i chir. dr., c. k. generalni štopski liečnik, predstojnik 14. odjela c. k. ratnoga ministarstva i t. d. u Beču.

Josip Kallivoda, posjednik zlatnoga krsta za zasluge s krunom, predsjednik družtva slavonskih liečnikâ u Osieku, županijski fizik, dr. med. i chir. i t. d.

Josip Komarek, štopski liečnik, liečnik predstojnik posade Osiečke, dr. med. i chir. i t. d. u Osieku.

Jaromir barun **Mundy**, med. dr., c. k. sveučilištni profesor u Beču za vojno zdravstvo, vitez željezne krune III. razreda, častnik franceske počastne legije i t. d.

Franjo barun **Pitha**, vitez reda željezne krune II. razreda, med. i chir. dr., mag. primaljstva, c. k. dvorski savjetnik, c. k. professor chirurgije u miru i t. d. u Beču.

Josip pl. **Praunsperger**, med. dr., kralj. dalm. hrvats. slav. praliečnik u miru, Nestor hrvatskih liečnika i t. d. u Zagrebu.

Dragutin barun **Rokitansky**, dr. medicine, comandeur reda Lavoslavovoga, comandeur reda Franje Josipa sa zviezdom, velekrsta reda bl. Dievice od Gandeloupwa, vitez ruskoga reda Stanislavovoga II. razreda, častnik

grčk. reda spasiteljevoga, c. k. dvorski savjetnik, referent u ministarstvu za begoštvoje i nastavu, c. k. profesor pathol. anatomije, predsjednik c. k. akademije znanosti i umjetnosti, predsjednik c. k. družtva liečnikâ u Beču, doživotni član gospodske kuće državnoga vieća, predsjednik najvišega zdravstvenoga vieća, počastni dr. sveučilištâ Praga, Krakova, Gradca, Innsbrucka, Budim-Pešte, Koloešvara, Jene, Moskve, počastni gradjan gradovâ Beča, Gradca i t. d.

Josip Škoda, med. dr., comthur reda Franje Josipa sa zviezdom, c. k dvorski savjetnik, professor spec. pathol. i therap. na sveučilištu bečkom, član c. k. akademije znanosti i umjetnosti i t. d.

Dragutin Sigmund vitez **Ilánorski**, dr. med. i chir., operateur, vitez reda željezne krune, comandeur sjan. Isabellinoga reda i turskoga Medžidie reda, častnik grčk. reda spasiteljevoga, vitez franceskoga reda počastne legije, švedskoga reda sjeverne zviezde i pruskoga reda crvenoga orla. Prim. liečnik u c. k. obćoj javnoj bolnici u Beču, c. k. j. r. sveučilištni professor i t. d.

Dragutin vitez **Rhehaczek**, vitez reda željezne krune III. razreda, posjednik zlatnoga krsta za zasluge s krunom, dr. med. i chir., operateur, c. k. j. r. sveučil. professor, primarni ranarnik u zem. javn. obćoj bolnici u Gradcu i t. d.

B. Redoviti članovi.

Amruš Milan, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. k. nadliečnik u Zagrebu.

Balan Tomo, dr. med., okružni liečnik u Žumberku.

Bauer Ivan, dr. med. i chir., mag. primaljstva, kr. zem. zdrav. savjetnik u Zagrebu.

Bišćan Milan, dr. med., podžupanijski liečnik u Jaski.

Blum Hugo, dr. med. i chir. u Vinkovcih.

Brajković Vatroslav, kotarski liečnik u Varaždinskih Toplicah.

Bresslauer Vilim, dr. med. i chir., mag. primaljstva u Zagrebu.

Beil Kamilo, dr. med., gradski fizik u Varaždinu.

Čačković pl. **Vladoj**, dr. med. i chir., mag primaljstva u Zagrebu.

Dall' Asta Franjo, dr. med. i chir., mag. primaljstva, županijski liečnik na Rieci.

Derenčin Josip, dr. svekolike medicine, podžupanijski liečnik u Križevcu.

Dražić Miroslav, dr. med., podžupanijski liečnik u Velikoj Gorici.

Dutzmann Josip, dr. med. i chir., mag. primaljstva u Petrinji.

Erlewein, dr. med. i chir., kotarski liečnik u Ludbregu.

Eckel Dragutin, kotarski liečnik u Moroviću.

Frank Josip, dr. med. i chir., mag. primaljstva, kr. domob. brigatni liečnik u Zagrebu.

Folnegović Josip, kotarski liečnik u Jaski.

Fürst Hinko, dr. med. i chir., gradski fizik u Sisku.

Fon Josip, dr. med. i chir., mag. primaljstva, kr. zem. zdrav. savjetnik, primarni liečnik javne i svećbće bolnice u Zagrebu.

Furlaković Ernest, dr. med., začastni županijski fizik u Rumi.

Filić Mirko, kotarski liečnik u Pleternici.

Goričći Lavoslav, kotarski liečnik u Sisku.

Gregorić M., dr. med. i chir., mag. primaljstva, ravnatelj i primarni liečnik zem. bolnice u Pakracu.

Grünwald Herman, dr. med. i chir., podžupanijski liečnik u Virovitici.

Gučć Antun, dr. med. i chir., mag. primaljstva, podžupanijski liečnik u Sisku.

Haslinger Ivan, kotarski liečnik u Vinici.

Hensler Franjo, dr. med. i chir., mag. primaljstva, pukovnijski liečnik u Kostajnici.

Herman Fr., dr. med. u Koprivnici.

Hirschenstein El., dr. med. u Požegi.

Hirschl Herm., kotarski liečnik u Vrbovcu.

Herda Vojtieh, okružni liečnik u Garešnici.

Hanžek Gjuro, kotarski liečnik u Bedovcu.

Hnedaček Hinko, okružni liečnik u Gospiću.

Holzer, dr. med. i chir., mag. primaljstva, liečnik kupeljni u Marienbadu.

Išek Mijo, kotarski liečnik u Zagrebu.

Jakovčić Antun, dr. med., podžupanijski liečnik u Kraljevici.

Koprončay, kotarski liečnik u Novom Marofu.

Krsnik Ivan, kotarski liečnik u Ilistrici.

Konić Josip, kotarski liečnik u Delnicah.

Kollay Emanuel, kotarski liečnik u Ludbregu.

Kovařik Vaclav, kotarski liečnik u Kutini.

Krebs Radivoj, kotarski liečnik u Belovaru.

Kraft Dragutin, kotarski liečnik u Netretiću.

Kreči Vilim, okružni liečnik u Virju.

Kuhar Franjo, kotarski liečnik u Samoboru.

Křižekar Antun, kotarski liečnik u Karlovcu.

Kürschner Jakob, okružni liečnik u Ivanić-Kloštru.

Kunović pl. **Dragutin**, kotarski liečnik u Pregradi.

Kviring Franjo, dr. med. i chir., mag. primaljstva, podžupanijski liečnik, narodni zastupnik na saboru trojedne kraljevine, u Slatini.

Klasnić Petar, kotarski liečnik u malom Bukovcu.

Kulper Ivan, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, nadliečnik u javnoj obćoj bolnici braće milosrdnika u Zagrebu.

Kolarović, dr. med. u Iloku.

Kralj Placid., dr. med. i chir., mag. primaljstva, gradski liečnik, kr. nadliečnik domobranstva u Varaždinu.

Lokard Vjek., dr. med. i chir., mag. primaljstva, podžupanijski liečnik u Krapini.

Magjarević Stjepan, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očartsva, operateur, c. k. puk. liec., vitez reda Franje Josipa i posjednik vojnoga krsta za zasluge u Zagrebu.

Manojlović Janko, dr. med. i chir. u Ogulinu.

Marek Tomo, dr. med. i chir., mag. primaljstva, podžupanijski liečnik u Pakracu.

Markuš Tomislav, kot. liečnik u Mirkovcu (Sv. Križ).

Maša Ivan, c. k. nadranarnik u miru u Brinju.

Matich Josip, dr. med. i chir. u Virovitici.

Matijević Mirko, dr. med. i chir. u Uljanicah.

Meintinger Vojtjeh, dr. med. i chir., podžupanijski liečnik u Karlovcu.

Milličić Franjo, dr. med., mag. primaljstva, vitez reda Franje Josipa, kr. zem. zdravstveni savjetnik, županijski fizik itd. u Zagrebu.

Matzenauer Ivan, kotarski liečnik u V. Gorici.

Mlikowski vitez **Miroslav**, posjednik vojnoga krsta za zasluge sa zlatnom dekoracijom, gradski liečnik u Sisku.

Meixner Antun, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. k. pukovnijski liečnik u miru u Varaždinu.

Namorš Vatroslav, dr. med. i chir., mag. primaljstva, primarni liečnik županijske bolnice u Belovaru.

Nikolajević Alexa, dr. med. i chir. u Novej Gradiški.

Palmer Ivan N., okružni liečnik u Županji.

Pandrap Dragutin, okružni liečnik u Mitrovici.

Pavlišek Petar, okružni liečnik u Plaški.

Peličić pl. **Izidor**, okružni liečnik u Čemiku.

Planer Lavoslav, kotarski liečnik u Dugoselu.

Plohn Šišman, dr. med. i chir., mag. primaljstva u Zagrebu.

Politzer, dr. med. u Varaždinu.

Rakovac Ladislav, dr. medicine i chirurgije itd., kralj. zem. zdravstveni savjetnik, primarni liečnik javne svećbće bolnice braće milosrdnika, član c. k. družtva liečnikâ u Beču, c. k. zool. bot. družtva u Beču itd. u Zagrebu.

Reichwein Dragutin, dr. med. i chir., mag. primaljstva, podžupanijski liečnik u Ludbregu.

Runjanin Nikola, dr. med. u Rumi.

Scholz Josip, dr. med. u Mitrovici.

Schwarz Antun, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, operateur, tajnik odsjeka za zdravstvo vis. kr. zem. vlade, kr zem. zdrav. savjetnik i vlad. izvjestitelj kod kr. zem. zdrav. vieća i t. d u Zagrebu.

Schönheit Rubin, dr. med. i chir., magist. primaljstva, gradski sirotinski liečnik u Zagrebu.

Schlosser Josip vitez Klekovsky, vitez reda željezne krune, dr. med. i chir., mag. primaljstva, odsjeći savjetnik vis. kr. zem. vlade, kr. hrv. slav. praliečnik, član jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, počastni redoviti i dopisujući član mnogih učenih i znanstvenih družtva, kr. zem. zdrav. savjetnik i t. d. u Zagrebu.

Škulj Adam, kotarski tiečnik u Krap. Toplicah.

Sor Lovro, okružni liečnik u Slunju.

Sova Franjo, okružni liečnik u Petrinji.

Sriča Mate, gradski liečnik u Bakru.

Sternad Ferdo, c. kr. nadranarnik u miru u Ivanić gradu.

Struppi Viktor, dr. med. i chir., mag. primaljstva, županijski fizik u Varaždinu.

Švèrljuga Šime, dr med i chir., mag. primaljstva i očarstva, kr. zem. zdrav. savjetnik, gradski fizik u Zagrebu.

Severinski Nikola, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. kr. pukovnijski liečnik, pridieljen c. kr. generalnoj commandi u Zagrebu.

Svoboda Franjo, kotarski liečnik u (Zelini) Sv. Ivanu.

Thaller Ignjat, dr. med. i chir., mag. primaljstva, nadžupanijski liečnik u Požegi.

Tičer Slavoljub, kotarski liečnik u Stubici.

Tonković Josip, kotarski liečnik u Pribiću.

Urpani Klemens, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. kr. pukovnijski liečnik u Zagrebu.

Vancaš Alexa, vitez reda Franje Josipa, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. kr. praliečnik u miru, kr. zem. zdravstveni savjetnik i t. d. u Zagrebu.

Valdec Antun, kotarski liečnik u Krapini.

Vondraček Vatroslav, kotarski liečnik u Koprivnici.

Veselsky Antun, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. kr. štopski liečnik višega čina i liečnik glavar c. kr. posadne bolnice i t. d. u Zagrebu.

Vichert Ivan, okružni liečnik u Garčinu.

Veliesán Ladislav, dr. med., pomoćni liečnik javne i svećbće bolnice sestara milosrdnica u Zagrebu.

Weeber Ivan, c. kr. nadranarnik u miru u Zagrebu.

Weiss Josip, dr. med. i chir., magister primaljstva u Gospiću.

Zrelec Petar, okružni liečnik u Gjurgjevcu.

—x—

Imenik članova sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u prvoj godini obstanka

1874., čitao Dr. N. Severinski, c. k. pukovnijski liečnik i član konferencije; II. Pabirci za ocjenu cieplјenja boginja Dr. A. Schwarz; III. Primjetbe k lječitbi difterije Dr. Viktor Struppi; IV. Wissenschaftlicher Bericht aus der Sifilis-Abtheilung des allgemeinen Landes – Spitales in Pakrac für das Jahr 1874. Dr. M. Gregorić; V. Tabelarni pregled gibanja bolestnika na medicinskom odjelu javne obće bolnice braće milosrdnika od 1. srpnja do 31. prosinca 1874. Dr. L. Rakovac."

Nažalost, jednaki pothvat članovi "Odbora" nisu uspjeli realizirati u idućoj godini pa su za g. 1875./76. tiskana jedino izvješća mjesečnih skupština i to za razdoblje od srpnja do prosinca.

osnova ob uredjenju zdravstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji". Imenovani odbor, zbog kratkoće vremena nije uspio pripremiti komentar i prijedloge u formi pisanog dokumenta i uputiti ga vladi i saboru. Činjenica je da su referenti uočili ozbiljne nedostatke i ponudili prikladnija rješenja, posebice u svezi s plaćama općinskih i podžupanijskih liječnika, ali nisu uspjeli da se njihove izmjene unesu u novi zakon.

Staleška pitanja i donošenje Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad

Osim pitanja objavljivanja o aktivnostima društva već u prvoj godini rada *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* na prijedlog dr. J. Fona raspravlja se o liječničkom honoraru, a pokrenuta je i inicijativa za osnivanje *"zaklade za podupiranje podpore potrebnih redovitih članova sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije i njihovih udova i sirotâ budi privremeni pripomoći budi redovitimi dotacijam.* Osnova pravila za tu zakladu predložena su u skupštini dne 26. travnja 1875. a na skupštini dne 31. svibnja 1875. godine nakon dugotrajne rasprave donesena su zaključna *Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad.* Vrlo često na skupštinama se raspravlja o pitanjima liječničkog honorara. Na inicijativu *Družtva slavonskih liečnika* u Osijeku opetovano se govori i piše o potrebi revizije naredbe o mrtvozorstvu i sudbeno liječničke pristojbe. No, kako u "Spomen knjizi" objavljenoj u prigodi 25-te obljetnice s pravom napominje L. Rakovac: "Najvažniji predmet, kojim se sbor u prvoj godini bavio, bijaše zakonska

Prva redovita glavna godišnja skupština dne 31. srpnja 1875.

Prva redovita glavna godišnja skupština održana je 31. srpnja 1875. na kojoj je F. Milličić ponovno izabran za predsjednika, dok je predsjednikovim zamjenikom postao dr. Nikola Severinski. Rezimirajući rad u protekloj godini Milličić je rekao: *Sbor sudjelovao je na koliko mu je bilo moguće (žalibože samo privatnim putem) kod stvaranja zakona ob uredjenju zdravstva, izrazio je svoje mnienje ob osnovi za gradjenje zemaljske ludnice, izradio si je kućni red i poslovnik, izradio pravila za potporu članova sborovih, te viećao o honorarnom pitanju, izradiv predloge o tom pitanju, koje ću danas glavnoj skupštini za odobrenje predložiti. Ti poslovi zauzeše skoro sve za skupštine odredjeno vrieme, tako da je znanstvenom predavanju samo malo vremena preostalo. Buduće sborove godine baviti će se sbor više njegovanjem liečničke znanosti, a uz to neće propustiti i ostalim svrham svojim zadovoljiti...*

Treća
društvena godina

Godine 1876. *Sbor* vlastitim sredstvima tiska na hrvatskom i njemačkom jeziku brošuru *Liečnički stališ i občinstvo, Razprava njihovih međusobnih dužnostih.* U *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* je razmatrana i revizija naredbe o mrtvozorstvu. Započele su i pripreme za izdavanje časopisa *Liečnički viestnik.*

Koncem srpnja 1876. na godišnjoj skupštini *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* za predsjednika društva ponovno je izabran Franjo Milličić kao osoba koja osvjedočeno podržava razvoj društva, štiti interese i uživa povjerenje članova. Za njegovog zamjenika izabran je dr. Antun Schwarz. U noći između 30. i 31. prosinca 1876. smrt je prekinula Milličićev život i rad u društvu kojem je kao predsjednik bio na čelu od prvih početaka.

U spomen slovu F. Milličiću, na mjesečnoj skupštini siječnju 1877. godine Š. Švrljuga je istakao i Milličićeve zasluge za osnivanje *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavoníje* rekavši: *"Njegov u tom nastojanju zasvjedočeni razbor i odanost za obću stvar zasvjedočiše sudugovi zahvalno birajući ga ne samo prve godine sborskoga života, predsjednikom svojim, već tri godine uzastopce..."*

Budući da je riječ o prvom predsjedniku *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavoníje* nalazimo prikladnim da ovom prigodom u cijelosti prenesemo što je o dr.Franji Milličiću na mjesečnoj skupštini dne 23. siječnja 1877. rekao dr. Šime Švrljuga, svjesni smo naime da publikacija L. Rakovca u kojoj je ovaj tekst objavljen 1899. godine, u naše doba kao raritet sve rjeđe dostupan sadašnjim i budućim članovima *Hrvatskog liječničkog zbora,* željnim znanja o osobi kojoj je pripala čast prvog predsjednika.

"Franjo Milličić rodio se je u godine 1813. u Petrinji, te svršivši u domovini nuždne nauke, odputovao je godine 1834. u Beč, gdje se je liečničkoj struci posvetio. Vršnjaci tadašnji hvale ga rad odanosti prema sudrugom, a još više prema struci, koju si je zadaćom života odabrao. Svršivši nauke medicinske, te položivši stroge izpite, postade god. 1842. doktorom liečničtva. Svjestan, kao cieloga si života, polučiv akademičku čast, za kojom je bio pošao, ne htjede da dodje na javno polje svojega zvanja, a da prije toga još ne usavrši svoje znanje, našto je tek onda hora, kad dužnost škole prestane, te kada se upoznaju nedostatci, koje će škola istinabog priznati, ali koje treba prije izgladiti, hoće li se strukovnom vještinom u javnom životu i najčednijim zahtjevom obćinstva prema stanju znanosti udovoljiti. Pokojnik je svjestno razlučivao znati od umjeti, te se nije udovoljio jedino znanjem, što mu je škola podielila, već on htjede, da, vodjen izkušanom rukom, danas sutra kadar bude i umije, u ljudskom družtvu svojom strukom ono mjesto dično izpuniti, koje mu je providnost prama odabranom zvanju opredielila. To bješe povodom, što je naš Milličić u Beču sve do god. 1844. proboravio, kriepeći se uz znanje i obzirnošću i vještinom, kako ju struka svom osbiljnošću od svjestna strukovnjaka zahtieva.

Prisvojivši si pokojnik i znanje i vještinu, pohrli natrag u domovinu, da joj svoje i duševne i tjelesne sile posveti, a na uhar bolnoga pučanstva. Sjedištem odabrao si Milličić naš domaći glavni grad, u kojem je god. 1844., kako je u javni život stupio, sve do groba djelovao. Čedan u svem svojem biću, osta skroman u svem svojem javnom djelovanju, trudeći se, te ne računav na hvalu obćinstva, ne ubra niti neharnosti, ali dovoljna priznanja i od obćinstva i od oblasti, jer ovo odlikova ga i gradskim zastupničtvom i povjeri mu u vrieme nužde gradsko zdravstvo; dočim oblasti, uvaživši pokojnikove strukovne sposobnosti, obdariše ga godine 1860. časću županijskog fizika. Tuj mu se tek otvori bujno polje strukovnoga djelovanja, u strucí obćega zdravstva.

Nastadoše pogledom na obće zdravstvo u predjelu Milličiću povjerenom razne mnoge pošasti. Kolikim obzirom, koliko požrtvovnošću posveti se pokojnik težkomu službovanju, naročito gledom na silne pošlice, koje u tom predjelu po više godina haraše, te blagostanje pučanstva podkapaše, najbolji je dokaz previšnje priznanje, a po ovom red Franje Josipa, koji s grudi Milličićevih blistaše.

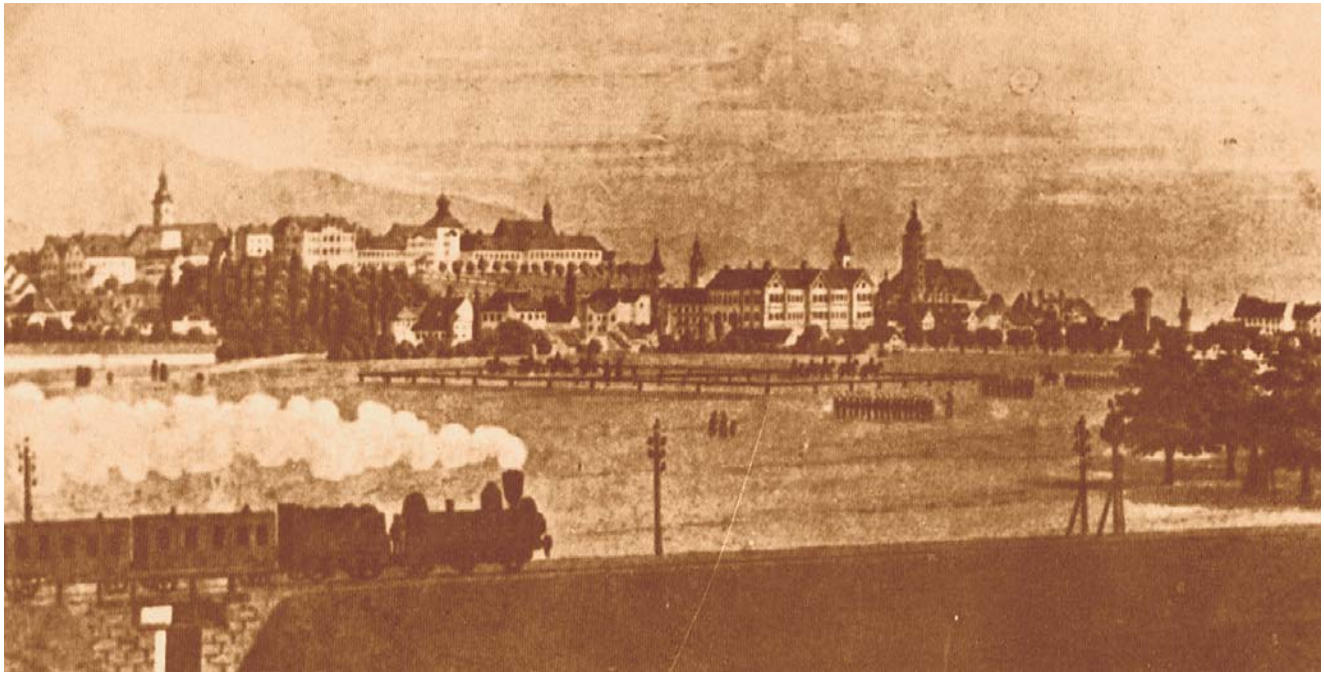

Pogled na Zagreb s jugozapada, oko 1870. godine.

Radilo se medju domaćimi liečnici od davna o tom, da svu snagu svoju slože, pa njome započnu zajednički rad na polju svoje struke, uzgajajući stališki ugled, koji je s nepogodnosti obćih okolnosti počeo padati. Tek g. 1874. podje za rukom nekolicini sudrugova, te njihovim nastojanjem dodje napokon do toga, da se ustroji družtvo liečnika, u koje se pribraše ne samo liečnici našega glavnoga grada, već i njih dobar broj iz ciele zemlje, a to je sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije. Medju tom nekolicinom sudrugova, kojih nastojanjem sbor ovaj svoj život živjeti zače, nalazimo i starinu Milličića. Njegov u tom nastojanju zasvjedočeni razbor i odanost za obću stvar zasvjedočiše sudrugovi zahvalno birajući ga ne samo prve godine sborskoga života, predsjednikom svojim, već tri godine uzastopce.

Nu sudbina ne htjede, da nam po treći put birani predsjednik i treću godinu našega sborova rada poživi, već ga nesmiljenom rukom trgnu iz sredine naše. Al Milličić živi i živjeti će u uspomeni našoj, doklem bude ovoga sbora, sbor će se harno sjećati na vlastiti začetak, koji je u životu sborovom neizbrisiv."

Dr. Franju Milličića je na dužnosti predsjednika *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* naslijedio dr. Antun-Ante Schwarz.

ANTUN - ANTE SCHWARZ

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 1. siječnja 1877. do 3. kolovoza 1878.

Antun - Ante Schwarz rođen je u Požegi 1832. godine, umro je u Zagrebu 1880. Medicinu je studirao i diplomirao u Beču stekavši sve uvjete za zvanja doktora medicine i kirurgije, magistra primaljstva i okulistike. U popisu članova *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* za 1874. uz njegovo ime nalazimo akademske i društvene titule koje same po sebi otkrivaju opseg njegovih medicinskih stručnih i specijalističkih zvanja i kvalifikacija, kao i razinu društvenih funkcija koje je obavljao: *"dr. med. i dr. chír., mag. primaljstva i očarstva, operateur, tajník odsjeka za zdravstvo vís. kr. zem. vlade, kr. zem. zdrav. savjetník i vlad. izvjestitelj kod kr. zem. zdrav. vieća i t. d u Zagrebu."*

Poslije promocije, iduće dvije godine dr. A. Schwarz nastavlja usavršavanje kod poznatog prof. Franc Schuha na Kirurškoj klinici u Beču. Potom radi kao željeznički liječnik u Požunu, kao rudarski liječnik u Banatu, i županijski liječnik u Križevcima i Varaždinu.

Šezdesetih godina 19. stoljeća dr. A. Schwarz se s dr. Ivanom Dežmanom posvetio prikupljanju i osmišljavanju hrvatskog medicinskog nazivlja. Sedamdesetih godina, u vrijeme intenzivnih nastojanja za otvorenje sveučilišta i *liečníčkog fakulteta* u Zagrebu, priprema i objavljuje djelo *Opísna anatomíja ilí razudbarstvo čovječjega tiela*, naznačivši "Napisao Dr.Ane Schwarz, žup. fizik. Varašdinski". Knjiga je tiskana u dva sveska i to I sv. 1873. godine a g. 1874. II sv. Bila je namijenjena kao udžbenik za studente budućeg medicinskog fakulteta u Zagrebu, otvorenje kojeg se očekivalo tijekom 1874.godine. U povijesti hrvatske medicinske književnosti ova publikacija dr. A. Schwarza ima osobitu važnost kao prvo veće znanstveno medicinsko djelo koje je izvorno napisano na hrvatskom jeziku, i kao prvi visokoškolski medicinski udžbenik na hrvatskom jeziku.

Godine 1875. dr. A. Schwarz pozvan je u Zagreb na dužnost tajnika vlade u Odsjeku za zdravstvo i vladina izvjestitelja u Zdravstvenom vijeću. Na tim je dužnostima stekao zasluge za unaprjeđenje zdravstvene službe, osnivanje primaljske škole u Zagrebu 1877. godine, za početak gradnje bolnice za duševne bolesti u Vrapču, prve bolnice za umobolne u užoj Hrvatskoj, koja počinje radom g. 1879. kao kr. zem. zavod za umobolne u Stenjevcu. Dr. Antun - Ante Schwarz preminuo je u naponu snage u četrdeset i osmoj godini života dne 26. veljače 1880. godine u Zagrebu.

Antun -Ante Schwarz i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije

U *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* dr. A. Schwarz aktivan je od samih početaka. Godine 1874. među prvima je koji postaje član i sudjeluje u konstituiranju *Sbora liečníkâ kr. Hrvatske i Slavoníje.* Godine 1875./76. obavlja dužnost bilježnika-tajnika, potom je 1876./77. izabran je za potpredsjednika. Poslije iznenadne smrti dr. Franje Milličića prvog predsjednika, dr. A. Schwarz izabran je za predsjednika. U godini 1877./78. dužnost zamjenika predsjednika *Sbora liečníkâ kr. Hrvatske i Slavoníje* obavljao je dr. Aleksander Huber.

Liečnički viestnik – prvi broj siječanj 1877. godine

Već prve godine predsjedničkog mandata dr. A. Schwarza u siječnju 1877. izlazi prvi broj *Ličeničkog viestnika* s naznakom "urednikom mu Odbor liečničkoga sbora".., koji ima status kao službeni organ *Sborâ liečnikâ kr. Hrvatske i Slavonije*

Pokrenut je zaslugom i zalaganjem A. Schwarza. Prvi broj danas po kontinuitetu izlaženja najstarijeg hrvatskog medicinskog časopisa, glasila liječničkog društva, pojavio se u siječnju 1877. godine. U uvodniku prvog broja kojeg potpisuje tadašnji *Odbor* istaknuto je, da *Liječnički viestnik* ima zadaću: *unapređivati znanstvenu svoju struku i obće zdravstvo, a tako i stališke interese; ...obnašati članke iz svih grana liečničke znanosti, razpravljene u sborskih*

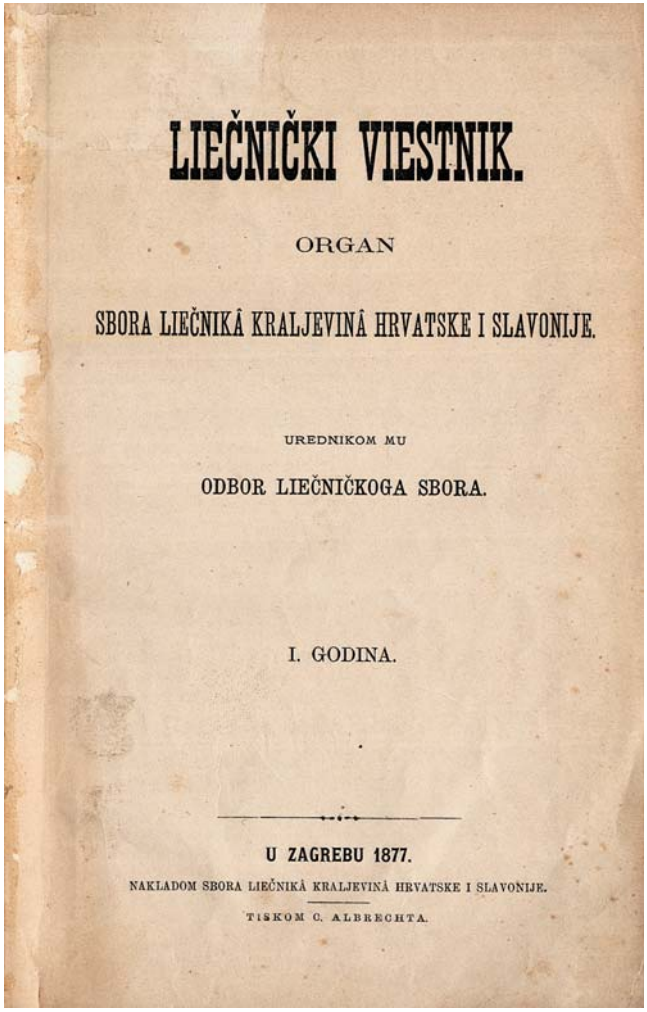

LIEČNIČKI VIESTNIK.

ORGAN

SBORA LIEČNIKÂ KRALJEVINÂ HRVATSKE I SLAVONIJE.

UREDNIKOM MU

ODBOR LIEČNIČKOGA SBORA.

I. GODINA.

U ZAGREBU 1877.

NAKLADOM SBORA LIEČNIKÂ KRALJEVINÂ HRVATSKE I SLAVONIJE.

TISKOM C. ALBRECHTA.

Naslovna stranica prvog godišta Liečnički Viestnik organ Sbora liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije, U Zagrebu 1877.

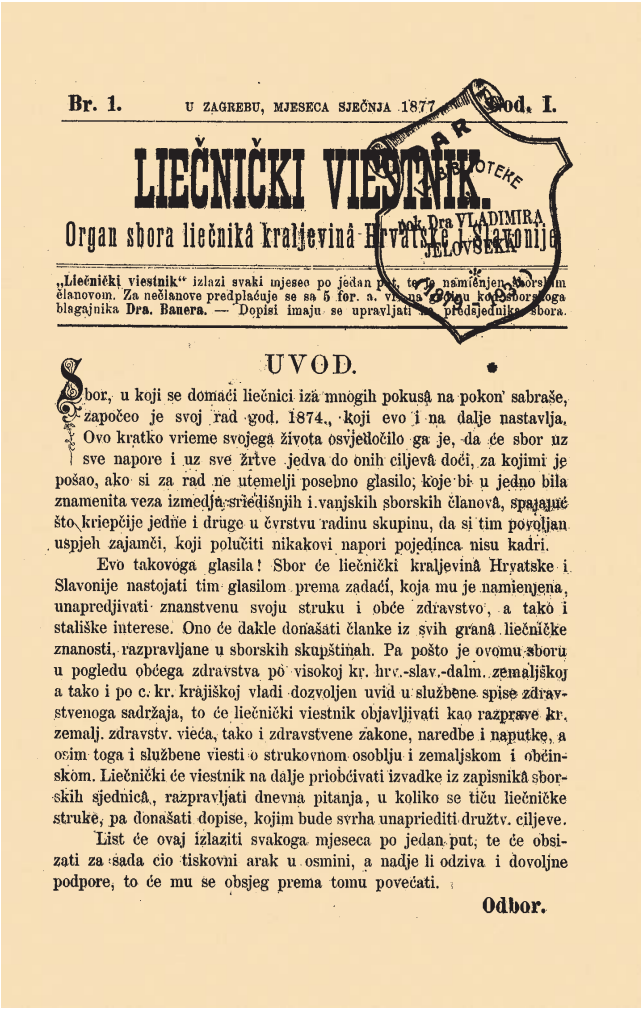

Br. 1. U ZAGREBU, MJESECA SIJEČNJA 1877. God. I.

LIEČNIČKI VIESTNIK.

Organ sbora liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije

„Liečnički viestnik" izlazi svaki mjesec po jedan put, te je namijenjen sborskim članovom. Za nečlanove predplaćuje se sa 5 for. a. vrijedna knjiga koja sborskoga blagajnika Dra. Banera. — Dopisi imaju se upravljati na predsjednika sbora.

UVOD.

Sbor, u koji se domaći liečnici iza mnogih pokusa na pokon' sabraše, započeo je svoj rad god. 1874., koji evo i na dalje nastavlja. Ovo kratko vrieme svojega života osvjetlačilo ga je, da će sbor uz sve napore i uz sve žrtve jedva do onih ciljevâ doći, za kojimi je pošao, ako si za rad ne utemelji posebno glasilo, koje bi u jedno bila znamenita veza izmedju sriedišnjih i vanjskih sborskih članovâ, spajajuć što kriepčije jedne i druge u čvrstvu radinu skupinu, da si tim povoljan uspjeh zajamči, koji polučiti nikakovi napori pojedinca nisu kadri.

Evo takovoga glasila! Sbor će liečnički kraljevinâ Hrvatske i Slavonije nastojati tim glasilom prema zadaći, koja mu je namienjena, unapredjivati znanstvenu svoju struku i obće zdravstvo, a tako i stališke interese. Ono će dakle donašati članke iz svih granâ liečničke znanosti, razpravljane u sborskih skupštinah. Pa pošto je ovomu sboru u pogledu obćega zdravstva po visokoj kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljskoj a tako i po c. kr. krajiškoj vladi dozvoljen uvid u službene spise zdravstvenoga sadržaja, to će liečnički viestnik objavljivati kao razprave kr. zemalj. zdravstv. vieća, tako i zdravstvene zakone, naredbe i naputke, a osim toga i službene viesti o strukovnom osoblju i zemaljskom i občinskom. Liečnički će viestnik na dalje priobćivati izvadke iz zapisnikâ sborskih sjednicâ, razpravljati dnevna pitanja, u koliko se tiču liečničke struke, pa donašati dopise, kojim bude svrha unaprieditì družtv. ciljeve.

List će ovaj izlaziti svakoga mjeseca po jedan put, te će obsizati za sada cio tiskovni arak u osmini, a nadje li odziva i dovoljne podpore, to će mu se obsjeg prema tomu povećati.

Odbor.

Prva stranica prvog broja Liečničkog viestnika

skupštinah; objavljivati kako razprave kr. zemaljskog zdravstvenog vieća, tako i zdravstvene zakone, naredbe i naputke, a osim toga i službene viesti o strukovnom osoblju i zemaljskom i občinskom; ...priobćavati izvadke iz zapisnika sborskih sjednica, razpravljati dnevna pitanja, u koliko se tiču liečničke struke, pa donašati dopise, kojim bude svrha unaprieditі družtv. ciljeve...

Prema riječima L. Rakovca najzaslužnija osoba za pokretanje *Liečničkog viestnika* bio je dr. Antun-Ante Schwarz. Ova bi činjenica vjerojatno ostala nepoznata budućim generacijama, jer od prvog broja tiskanog u siječnju 1877. do prvog broja tiskanog g. 1880. ime A. Schwarza nalazimo u *Liečničkom viestinku* samo kao autora članaka, izvješća i slično, ali ne i kao urednika. Istom u oglasu koji je objavljen u *Liečničkom vijestniku* u povodu njegove smrti izrijekom je rečeno: *Sbor, kojemu bijaše tajnikom kasnije podpredsjednikom i predsjednikom gubi u njem neumorna i savjesna člana... a ovaj list gubi u njem marljivoga i sdušnoga uredника od svojega postanka...* Prve tri godine opstanka *Liečničkog viestnika*, iako nisu prošle bez poteškoća, ostavljaju dojam jedinstvene koncepcije koja ostvaruje program najavljen u uvodniku prvog broja. U sadržaju prevladavaju zdravstvena izvješća, epidemiološke i epizootičke vijesti i dnevne rasprave a g. 1879. opaža se porast broja stručnih originalnih članaka.

Tijekom predsjedničkog mandata A. Schwarza u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* raspravljano je o zdravstvenim odnošajima u pučkim školama i školskoj higijeni, o uvođenju nastave iz higijene na mudroslovnom fakultetu i dodijeli venia docendi dr. F. Hensleru, stručnjaku za higijenu.

Na glavnoj godišnjoj skupštini dne 5. kolovoza 1878. predsjednik Ante Schwarz se osvrnuo na izvješća tajnika i bilježnika sljedećim riječima: *"Iz obojega izvješća moći ćete gospodo razabrati, da na čedna sredstva, na čedan naš broj, uz čedne naše sile i čedan naš rad održasmo život ovomu sboru i toga ljeta, a bude li nas nadahnjivala medjusobna ljubav, kolegijalna sloga i odanost prema strucі, za kojom se povedosmo, pak patriotska ćut prama rodu i domu na tom polju, na kojem se u kolo uhvatismo, bude i dobra ploda i bujne žetve, ne bude li nam krila sapinjala dvojba u vlastitu snagu..."*

U očigled bosansko-hercegovačke okupacije kako napominje L.Rakovac, predsjednik dr. A. Schwarz je nastavio: "Veleučena gospodo sudruzi! Mi ovdje na slavenskom jugu zaključujemo našu četvrtu družtvenu godinu pod osobitim utiskom, što ga ćutimo sried dogodjaja, koji se zbivaju u našoj bližnjoj blizini, gdje nam se polje krči, na kojem da pokušamo snagu duha našega, snagu volje naše, da pokažemo, da li smo poput ostalih domoljubnih duhova i mi barem u krugu struke naše vrstni vršiti prema iztoku onu dužnost, koju nam namjenjuje naš položaj izmedju zapadne kulture i barbarstva na iztoku, dužnost, na koju nas upućuje srodnost napram onostranim elementom, toliko stoljećim tlačenim, a sada stojećim na srećnom uranku bolje budućnosti, na početku čovječnijega svoga bića...".

Na glavnoj godišnjoj skupštini za godinu 1878./79. izabran je novi odbor *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* kojem je na čelu za predsjednika odabran dr. Šime Švrljuga. Dr. Ante Schwarz ostaje i nadalje predan i aktivan član *Sbora.* Godine 1879./80. i 1880./81. bio je član odbora, *Liečnički viestnik* uređuje od prvog broja 1877. do prva dva broja g. 1880. kada je dne 26. veljače 1880. godine prerana smrt prekinula njegov život i rad.

Tim povodom u *Liečničkom viestniku* od veljače 1880. objavljen je sljedeći nekrolog: "Dr. Ante Schwarz, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, kr. zem. zdravstveni savjetnik, dopisni član srbskoga lekarskog družtva u Beogradu, odbornik sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije, urednik sborovog organa "Liečničkoga Viestnika" i t.d. preminuo je dne 26. veljače 1880. u 4 sata po podne iza dvodnevne težke bolesti u dobi od 47 godina. Rodom Požežanin, bio je po dovršenih liečničkih naukah operaterom na klinici pokojnoga Prof. Schuha u Beču. Proboravivši kratko vrieme u Požunu kao željeznički liečnik, bio je kroz tri godine liečnikom ruda u Banatu. God. 1864. dodje kao županijski fizik u Križevce, a god. 1869. u istom

svojstvu u Varaždin. God. 1875. postade prigodom preustrojstva zdravstva tajnikom zem. vlade. Njegovim ponajviše nastojanjem dobila je zemlja dva po nju veoma potrebna humanitarna zavoda, kralj. primaljsko učilište u Zagrebu i kr. zem. Zavod za umobolne u Stenjevcu; najveća mu bijaše vasda težnja, da zdravstvo i u nas bude što savršenije i prema duhu vremena. Obljubljen i vješti liečnik, revan i neumoran činovnik, dospio je baviti se i domaćom knjigom. Radio je zajedno s pokojnim Dežmanom oko promicanja hrvatske liečničke terminologije, te je napisao god. 1873. svoju opisu anatomiju, kao prvo oveće strogo znanstveno medicinsko djelo na hrvatskom jeziku. Sbor kojem bijaše tajnikom, kasnije podpredsjednikom i predsjednikom, gubi u njemu neumorna i savjesna člana, domaći liečnici čestita i za stališke interese vasda odana sudruga, javno zdravstvo radina promicatelja, a "Liečnički Viestnik" gubi u njem svojeg marljivog i sdušnog urednika, koji je svoju domovinu nada sve ljubio."

Devetnaest godina kasnije, dr. Ladislav Rakovac, najustrajniji i najprecizniji kroničar i prvi povjesničar *Sbora* ističe, da je smrt Ante Schwarza u povijesti *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* na simboličan način zaokružila prvo razdoblje:

"... Ovim dogadjajem svršava prvo doba našega sborova života puno zanosa i rada – a sada počimju crni dani i u sborovu radu i u izdavanju "Liečničkoga viestnika"... "

ŠIME ŠVERLJUGA-ŠVRLJUGA

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 5. kolovoza 1878. do 9. kolovoza 1880.

Šime Švrljuga rođen je 12. veljače 1838. u Fužinama. Godine 1856. dobiva potporu za besplatan studij na c. kr. medicinsko-kirurškoj Josipovoj Akademiji u Beču, gdje je u listopadu. 1862. godine promoviran. Neposredno nakon promocije dekretom je imenovan za nadliječnika kod njemačke banatske pukovnije sa sjedištem u Petrovaradinu. U tom svojstvu odlazi g. 1866. na ratište u Italiju, gdje se osobito istakao u brizi za ranjenike i bolesnike u poznatoj bitci kod Custozze. U znak priznanja dodijeljeno mu je odličje Franje Josipa I. i pohvala za njegov požrtvovni rad tijekom rata. U travnju 1870. dekretom kr. povjerenika za grad Koprivnicu imenovan je za privremenog fizika slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice. Godine 1871. odlukom kr. zem. vlade imenovan je za ravnatelja i primarnog liječnika u kr. zem. bolnici u Kraljevici. Godine 1874. na skupštini gradskog zastupstva izabran je za gradskog fizika grada Zagreba. Ovu je dužnost obavljao punih trideset i pet godina, s tim eda je tijekom službovanja dva puta prolazio reizbor. Prvi puta to g. 1882. prigodom prve reorganizacije gradskog poglavarstva, a drugi puta g. 1895. prigodom reorganizacije zdravstva na temelju zakona o ustrojstvu gradskih općina. Kao gradski fizik sudjelovao je u rješavanju svih javnozdravstvenih problema grada, od asanacije i izgradnje groblja na Mirogoju do kanalizacije u zagrebačkim bolnicama. Bio je jedan od glavnih suradnika u izradi zdravstvenih zakona i odredbi, te u donošenju zakona o uređenju medicinskog fakulteta u Zagrebu. Bio je član mnogih povjerenstava od kojih dr.Gjuro Rihtarić u spomen govoru koji je objavljem u *Liječničkom vijesniku* g. 1910. spominje: povjerenstvo za ispitivanje primalja, povjerenstvo za ispite ljekarnika, povjerenstvo za ispitivanje vina, te od g. 1895., uz kratki prekid, sve do smrti bio je član kraljevskog zemaljskog zdravstvenog vijeća.

U dokumentima *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* uz njegovo ime *Šime - Šverljuga - Švrljuga* često nalazimo razne titule poput: *dr med i chir., mag primaljstva i očarstva, kr. zemaljski zdravstveni savjetnik, gradski fizik u Zagrebu, posjednik viteškog reda Franje Josipa I, začasni član Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* izabran g. 1904. Umirovljen je krajem veljače 1909. Tom je prigodom u znak priznanja za dugogodišnji savjestan rad odlikovan viteškim redom Franje Josipa I.

Dr. Šime Švrljuga preminuo je u Zagrebu dne 15. veljače 1910. godine.

Šime Švrljuga i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije

Dr. Šime Švrljuga pripada skupini liječnika, koji su sudjelovali u osnivanju i radu *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* od njegovih početaka. U popisu članova za društvenu godinu 1874./75. naveden je kao: *Šverljuga Šime, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, kr. zem. zdrav. savjetnik, gradski fizik u Zagrebu.* Na prvoj godišnjoj skupštini u kolovozu 1874. g. izabran je za zamjenika predsjednika, u razdoblju 1875./78., 1880./81., 1881./82. i 1885. bio je član odbora, te od g. 1902. do 1908. član je časnog suda.

Dr. Šime Švrljuga izabran je za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* na godišnjoj skupštini dne 5. kolovoza 1878. g., obnašajući ovu dužnost do godišnje skupštine koja je održana dne 9. kolovoza 1880. godine. U istome su razdoblju za položaju zamjenika predsjednika bili dr. Nikola Severinski 1878./79. godine i dr. Franjo Hensler u razdoblju 1879./80.-1881./82.

Krajem g. 1879. *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* imao je 117 redovitih članova među kojima nalazimo podatak "dr Ivan Prvan, bolnički liečnik, Spljet" kao prvog člana iz Dalmacije.

Dr. Šime Švrljuga, u svojem predsjedničkom mandatu suočio se s brojnim problemima ustrajno pružajući potporu novim inicijativama. O zbivanjima u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*, a na temelju podataka objavljenih u *Liečničkom viestniku* podsjećamo da je na prvoj mjesečnoj skupštini dne 27. listopada 1879. dr. Josip Fon predložio:

"1. da se *sbor* preustroji prema ustroju sličnih liječničkih društava u Austriji;

2. da se izabere odbor ad hoc za uređenje pripomoćne zaklade u širem opsegu;

3. da se urede dva pododbora, i to jedan za promicanje staleških interesa a drugi „higijenski";

4. da se ustanovi, da pojedini članovi preuzmu "izvješćivanja o novih književnih pojavih u pojedinih strukah liečničtva, i to najprije u skupštinah sborovih, a kasnije da se ta izvješća tiskaju u "Liečničkom viestniku" u svrhu unapredjivanja strukovne naobrazbe".

U broju 4. i 5. za mjesec svibanj i lipanj 1880. godine nalazmo tekst naslovljen "P.n. gospoda članovi", kojeg potpisuje Odbor a u kojem nalazimo sljedeće podatke i obrazloženje: "Na temelju zaključka prve mjesečne skupštine u listopadu 1879. izabran je u skupštini za mjesec studeni odbor, kojemu je bila zadaća, preustrojiti pravila sbora i urediti družtvo prema ustroju slučnih družtva u Austriji. Ovaj Odbor predložio je svoj râd u mjesečnoj skupštini 26. travnja i u sljedećih skupštinah. Po ovom odboru izradjenu osnovu pravilah, koja će se ljetošnjoj skupštini na razpravu predložiti, priobćujemo evo ovdje i dodajemo lagljega sravnavanja radi dosadašnja pravila".

Slijede: "Osnova pravilâ" i "Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udruge i sirotčad" iza kojih slijede "Pravila sbora" s nadnevkom dne 18. svibnja 1874. a koja je u Zagrebu za bana potpisao Živković.

Nacrt novih pravila Sbora liečnika kr Hrvatske i Slavonije i Osnova pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad iz 1880. godine

Osnova pravilâ i promišljanja o osnivanju podružnica (sekcija)

Tekst "Osnova pravilâ" nosi nadnevak "U Zagrebu mjeseca lipnja 1880." dok su kao izvjestitelji navedeni "Fon, Henzler i Rakovac".

Značajnu izmjenu zapažamo u §.5. koji glasi: "Redovitim članom može postati svaki u Hrvatskoj, Slavoniji i Krajini obitavajući dr. liečničtva ili diplomirani ranarnik. Članove prima odbor sborov; a prijave za pristup prima odbor sborov, odnosno podružnični odbor. Neprimi li se prijavljeni u sbor, to mu odbor to priobćuje, nepriopćiv mu uzrok odklona" Novost u radu *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* prema novim pravilima trebao je omogućiti i §.6. koji glasi: "*Članovi nestanujući u sielu sborovu, tvore u svrhu promicanja sborovih interesa p o d r u ž n i c e* (sekcije) vidi* §.2. §.5. Znak* precizno je pojašnjen na dnu stranice pa tako doznajemo: "Podružnice imale bi biti: *1) na Riecí 2) u Karlovcu 3) u Krapini* Temeljem §.8. redoviti članovi imaju pravo: prisustvovati i glasovati u skupštinah onih o *4) u Križevcu 5) u Belovaru 6) u Varaždinu 7) u Pakracu 8) u Požegi 9) u Osieku 10) u Vukovaru 11) u Gospiću 12) u Vinkovcih. Želiti i nastojati bi se imalo, da se ustroje podružnice u Zadru, u Spljetu, u Dubrovniku, u Mostaru i Sarajevu.*

§.21. precizira: "Svakom podružnicom upravlja odbor, koji se sastoji iz predsjednika, njegova zamjenika i bilježnika. Prva sjednica podružnice, koja slijedi iza redovite glavne skupštine, bira iz redovitih članova podružnice ovaj odbor absolutnom većinom glasova na jednu godinu. Izborni postupak ima se dostaviti sborovom odboru. Svaka podružnica označuje svoje sielo uz privolu širjega odbora..."

...Na sastancima takvih podružnica trebalo je raspravljati o unutrašnjim problemima podružnice, birati poslanike u širi odbor *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* sastavljati mišljenja o zdravstvenim pitanjima, priređivati predavanja i rasprave iz sveukupne medicine i doznačiti "prinosak za podružnicu". Predviđeno je da njihovi članovi imaju status redovitih članova koji "uživaju pravo: a) prisustvovati i glasovati u skupštinah onih podružnica, kojim po svojem obitavališti pripadaju. Slobodno je svakomu članu sborovu, javiv se prije kod predsjednika podružnice prisustvovati sjednicam onih podružnica, kojim nepripada i učestvovati kod razpravah, nu nesmije ovdje glasovati; c) aktivnoga i pasivnoga izbora u skupštinah pod *a)* i *b)* označenih; polaziti družtvene prostorije; rabiti sborovu knjižnicu; bezplatno dobivati družtveno glasilo; uvadjati gostove. Dopisujući i počastni članovi uživaju ista prava, koja imadu redoviti, nu neimaju njihovih dužnostih..." U uvjerenju da je daljnji razvitak *Liečničkog viestnika* posve siguran, u §3. nacrtu pravila je i nova klauzula koja precizira da će *Sbor* svoju svrhu postizavati *periodičnimi sastanci, dobavom strukovne književnosti, povremenimi sastanci sborovimi u sjedištih podružnica i objavljivanjem sborova rada u mjesečniku.* Očekujući da će nadležne vlasti prihvatiti i pripremljena "Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad" u § 11. koji regulira rad odbora kao upravnog organa, u točki *k).* izrijekom je rečeno da odbor "upravlja pripomoćnom zakladom za liečnike, njihove udove i sirotčad", dok § 26. određuje: "Od imovine sborove imade se svake godine po zaključku glavne skupštine odredjeni dio prenieti u imovinu pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad."

Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad

U skladu sa zaključkom glavne skupštine održane u kolovozu 1879. poseban odbor izradio je osnovu *Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad,* nacrt kojih je kao što već rekosmo bio pripremljen i objavljen u *Liečničkom viestniku* prije godišnje skupštine, kako bi se liečnici mogli unaprijed pripremiti za eventualne komentare. Nepotpisani sastavljači teksta kojeg nalazimo u Liečničkom viestniku predložiše pravila s ukupno 13.§ u kojima se naglašava da "pravo na pripomoć imadu samo članovi sborovi i njihove obitelji; da su prinesci za zakladu "redoviti i izvanredni"; da "Glavnica ima se koristonosno uz pupilarnosu sigurnost uložiti"; da zakladom upravlja "upravljajući odbor Sbora liečnika kraljevinah Hrvatske i Slavonije"; da se iz zaklade dijele "privremeno pripomoći i godišnje stalne potpore"....

Dokumentom *Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad,* kojom se pokušalo stvoriti osnovu za prikupljanje priloga među liječnicima radi stvaranja novčanog fonda iz kojeg bi se iz sredstava zaklade, na principu uzajamnosti moglo pružiti pomoć najpotrebnijim članovima, kako liječnicima tako članovima njihovih obitelji. Takva je institucija već davno bila službeno predviđena za članove *Sbora liekarnika*, ali nikada nije od strane službenih vlasti bila uvedena i za liječnike. Valja reći da je bilo pokušaja da *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* dobije jednaki status kao tijelo zemaljske vlade za pitanja zdravstva i zdravstvenih djelatnika, u time nastojanima također nisu naišli na potporu. Jednaki stav zadržan je g. 1880. kada su i prijedlog novih pravila kao i *Pravila pripomoćne blagajne sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije za siromašne liečnike, njihove udove i sirotčad*, nadležna tijela vratila tražeći daljnje ispravke, što je u konačnici zapravo imalo posljedicu da su odbili nove inicijative liječnika okupljenih u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*, koje su članovi prihvatili na godišnjoj skupštini dne 9. kolovoza 1880. godine. Skupština je održana u maloj dvorani

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Tijek skupštine detaljno je prikazan u *Liečničkom viestniku* br. 6. i 7. za mjesec srpanj i kolovoz pod naslovom „Razpravna viest“. Na prijedlog nazočnih unesene su manje izmjene u „osnovu pravila“ i „pravila pripomoćne zaklade“, pa je zaključeno da se što prije predlože na odobrenje kr. zem. vladi.

Zanimljivo je kako je opisan u već spomenutome izvoru izbor novog predsjednika. Tekst doslovno glasi: “Pošto bijaše dnevni red izcrpljen zahvali se predsjednik sboru na njemu i odboru izkazanom povjerenju i predade predsjedničtvo najstarijemu po godinah članu Dru. Ivanu Kulperu. Pod njegovim predsjedničtvom obavlja se izbor predsjednika i njegova zamjenika, a na po se izbor odbora. Predsjednik starešina oglašuje izbor: predsjednikom je izabran Dra. Lavoslav Rakovac, predsjednikovim zamjenikom dr.Franjo Hensler. U odbor su izabrani Dr. Ivan Bauer, Josip Fon, Prof. Dr. Antun Lobmayer, Dr. Josip pl. Šepić i Dr. Šime Švrljuga. Pregledatelji računa izabrani su isti koji i prošle godine: Dr. Ivan Kulpert, Dr. Vojtjeh Meintinger i Mate Schaffer. Tim bje dnevni red izcrpljen i glavna skupština zaključena. - U 2 sata poslije pô dne sastadoše se članovi na zajednički prijateljski objed u gostioni “kod cara austrijanskoga”.

Jelačićev trg nakon potresa 1880. godine.

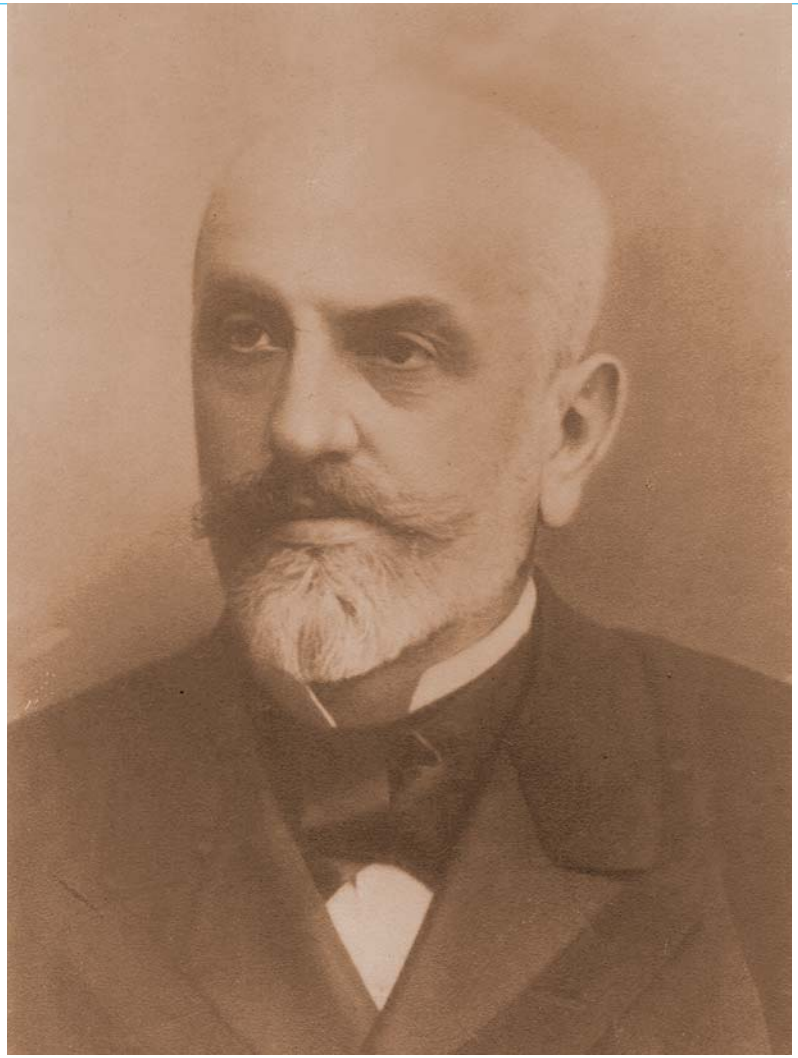

LADISLAV RAKOVAC

predsjednik *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*
od 9. kolovoza 1880. do 15. srpnja 1882.

Ladislav Rakovac rođen je u Varaždinu 1847.godine. Gimnaziju je završio u rodnom Varaždinu odakle je g. 1865. pošao na studij medicine u Beč, gdje je dne. 4. travnja promoviran za *doktora medicine*, dne. 1. srpnja 1871. za *doktora kirurgije* da bi dne 5. srpnja 1871. bio promoviran i za *magistra opstetricije.* Po svršetku studija nekoliko godina ostaje u Beču. Tako radi kao aspirant na internom odjelu dra. Koliske, potom je od 1. kolovoza 1871. na klinici profesora interne medicine, dvorskog savjetnika A. Ducheka, a uz to radi i kao pitomac operacijskog zavoda profesora kirurgije baruna I. Dumreicher-Oesterreichera u Beču. U studenom g. 1872. postaje asistent na klinici prof. Ducheka gdje ostaje do 27. lipnja g. 1874. kada dolazi u Zagreb gdje počinje karijeru kao primarni liječnik internog odjela u Bolnici Milosrdne braće. Poslije smrti dr. Ante Schwarza, početkom 1880. godine imenovan je tajnikom kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. Tako je tijekom 1881.-1882. godine deset mjeseci samostalno vodio Zdravstveni odsjek. Ista mu je dužnost povjerena nakon smrti protomedika Josipa Schlossera-Klekovskoga, a također i poslije smrti protomedika Josipa Kallivode-Falkensteinskog.

Ladisalv Rakovac je kao tajnik i upravitelj zdravstvenog odsjeka izradio znatan broj zdravstvenih odredbi među kojima se ističu zakon o cijepljenju, naredba o liječenju tuberkuloze po Kochu, naputak protiv širenja sušice, naredba o djelokrugu zubarskih tehničara, zdravstveno -redarstvene mjere kod novogradnji seljačkih kuća, poslovni red za ispitno povjerenstvo ljekarničkih vježbenika, niz naredbi o bolnicama i zaraznim bolestima, osobito u svezi s kolerom. Izradio je i poslovnik zdravstvenog vijeća, naredbu o ankylostomiazi, naredbe o uređenju bakteriološkog zavoda (sa Š. Švrljugom), o zaštiti od tuberkuloze (sa G. Beilom), o zavodu za proizvodnju cjepiva (sa G. Beilom i I. Žirovičićem) te propise za liječničku nadzornu službu u bolnicama (sa I. Kosirnikom i M. Nemičićem). Nakon smrti protomedika Josipa Kallivode-Falkensteinskog, unatoč očekivanjima dr. Ladislav Rakovac nije tada imenovan za protomedika već je dne 1. studenoga 1892. umirovljen. Nakon umirovljenja nastavio je privatnu liječničku praksu kao najpoznatiji zagrebački internist. Nadležna tijela vlasti i nadalje su ga birala u javna tijela i organe iz područja medicine i zdravstva. Tako je od 1898. godine bio i član povjerenstva za priznavanje liječničkih diploma stečenih u inozemstvu, a 1904. g. imenovan je za odjelnog savjetnika kr. hrv.-slav. -dalm. zem. vlade. Bio je također i član gradskog zdravstvenog vijeća grada Zagreba.

Preminuo je u Zagrebu 1906. godine. Kada je riječ o životu i radu dr. Ladislava Rakovca, iz njegovog životopisa osobito je važno naglasiti da je objavio veći broj članaka u publikacijama *Sbora liečnika* i *Liečničkom viestniku.* Pripremio je *Godišnjak Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije za god. 1874.-5.* kao i *Spomen knjigu – Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do 1899.* Poslije smrti dr. A. Schwarza uređivao je *Liečnički viestnik* i to br. 3-7. 1880. a g. 1902. potaknuo je da se u ovome časopisu otvori rubrika za hrvatsku medicinsku terminologiju. Iz njegove bibliotečne ostavštine ukupno 392 knjige poklonjene su knjižnici *Sbora liečnika.*

Godine 1895. izabran je za začasnog člana *Sbora liečnika.* Osim toga bio je počasni član Družtva zdravnikov na Kranjskem (1901), Srpskog lekarskog društva u Beogradu (1904) i Spolek lékařů ceských v Praze (1905).

Dr. Ladislav Rakovac je umro u Zagrebu 14. travnja 1906. godine. Njemu u spomen je *Zbor liječnika Hrvatske* g. 1971. ustanovio odličje - diploma i plaketa "Ladislav Rakovac" za doprinos u razvoju Zbora.

Ladislav Rakovac i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije u razdoblju od 1874. do 1882. godine

Ladislav Rakovac pripadnik je pionirske grupe članova koja u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije aktivno djeluje od 1874. godine.* U imeniku članova *Sbora* za društvenu godinu 1874./75. naveden je kao: *Rakovac Ladislav, dr. medicine i chirurgije itd., kralj. zem. zdravstveni savjetnik, primarni liečnik javne sveobće bolnice braće milosrdnika, član c. k. družtva u Beču, c.k. zool. bot. družtva u Beču itd. u Zagrebu.* L. Rakovac je u *Sboru* obavljao brojne dužnosti. Bilježnik-tajnik *Sbora* bio je od g. 1874. do 1880, potpredsjednik je od g. 1881. do 1882, član je odbora od srpnja 1882. do 1884, a od 1886. do 1891.godine ponovno je na dužnosti bilježnika - tajnika *Sbora liečnika.* O njegovom drugom predsjedničkom mandatu bit će riječi u dijelu kojem kronološki pripada s obzirom na povijest *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Prateći djelovanje ranijih predsjednika mogli smo zapaziti da je dr. L. Rakovac kao bilježnik *Sbora* sastavio i objavio *Godišnjak Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije za prvu godinu njegova opstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875.* koji je objavljen g. 1875. Sudjelovao je u izradi dokumenata *Poslovnik sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* i *Kućni red sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* kao i u pripremanju osnove pravila za zakladu kojoj će, prema prijedlogu dr. J. Fona "biti svrha *podupirati ostarjele ili bolešću iznemogle članove i podpomagati udove i sitorčad sborovih članova",* koja bijaše predložena na skupštini dne 25. travnja 1876. godine. Desetak godina kasnije, na njegovo je zagovaranje g. 1887. bio prihvaćen prijedlog o osnutku pripomoćne blagajne, ali ni tada prijedlog nije bio realiziran. Nakon smrti A. Schwarza g. 1880., Ladislav Rakovac je uredio pet brojeva *Liečničkog viestnika.*

Na godišnjoj skupštini koja je održana 9. kolovoza 1880. dr. Ladislav Rakovac je prvi puta izabran za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* i na toj je dužnosti ostao do 15. srpnja 1882. Godine 1892. izabran je za potpredsjednika a već naredne 1893. godine po drugi je puta izabran za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Ladislav Rakovac – predsjednik *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* od 9. kolovoza 1880. do 15.srpnja 1882.

Teškoće u radu Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije i izdavanju Liečničkog viestnika

Ladislav Rakovac je prvi put bio izabran za predsjednika na godišnjoj skupštini dne 9. kolovoza 1880. godine dok je dr. Franjo Hensler izabran njegovim zamjenikom. Te iste godine dr. L. Rakovac bijaše izabran za tajnika zdravstvenog odsjeka zemaljske vlade što je ulijevalo nadu da bi svojim položajem mogao riješiti probleme s kojima se *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* već nekoliko godina sve ozbiljnije suočavao. Budući da osamdesete godine ostaju u znaku zastoja aktivnosti i ozbiljne opasnosti za daljnji opstanak *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* što se očituje i u zastoju izlaženja *Liečničkog viestnika*, to razdoblje njegova prvog predsjedničkog mandata možemo shvatiti kao period u kojem su istom dijelom zabilježeni i danas nam poznati detalji koji osvjetljavaju kako sam rad *Sbora*, tako i inicijative koje su poduzimane da bi se osigurao nastavak djelovanja *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Sudeći prema podacima zabilježenim na stranicama *Liečničkog viestnika*, tijekom g. 1880. u predsjedničkom razdoblju dr. L. Rakovca održano je svega nekoliko sjednica: dne. 25. kolovoza, kada su izabrani dr. Bauer kao bilježnik, te dri Fon i Šepić za blagajnike. Sljedeći je mjesečni sastanak bio održan dne 6. prosinca dok je dne 14. prosinca 1880. pod predsjedništvo dr. Rakovca održana izvanredna skupština.

4. prosinca 1880. Misa zahvalnica za spas Zagreba poslije potresa

Prije nego li detaljnije opišemo njihov program valja podsjetiti da je dne 9. studenoga 1880.godine Zagreb i okolicu zadesio težak potres, pa su tom prigodom oštećene zemaljske bolnice i javna kupališta, te županijska zgrada u Bjelovaru. Tako u rubrici "Dnevne bilješke" objavljenoj u *Liečničkom viestniku* br. 8. i 9. za mjesec studeni i prosinac saznajemo o oštećenjima na "kirurgičkom odjelu" i "medicinskom odjelu" Bolnice milosrdne braće u Zagrebu, u Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu, o Dianinom kupalištu u Ilici, u Petrovoj kupelji u Novoj Vesi, u Kupališnoj zgradi Krapinskih toplica i Stubičkim toplicama.

Osamdesete su godine u znaku vojnih intervencija i reformi u Bosni i Hercegovini. Vjerojatno je i ova okolnost utjecala da je povodom okupacije Bosne g. 1878. tada osnovan "zagrebački odbor za podporu ranjenih i bolestnih vojnikah" koji g. 1880. utemeljuje "Hrvatsko patriotičko pripomoćno družtvo za podporu ranjenih vojnikah, vojničkih udovah i sirotčadi". Članak pod naslovom "Dobrovoljna njega ranjenih i bolestnih vojnika" koji sadrži cjeloviti tekst "Pravila hrvatskoga patriotičkoga pripomoćnoga družtva za podporu ranjenih vojnikah, vojničkih udova i sirotčadi", datiranih u Zagrebu dne 6. srpnja 1879.godine, zaprema

znatan dio sadržaja *Liečničkog viestnika* za mjesec studeni i prosinac 1880. godine. Suradnja *Sbora* i *Patriotičkog družtva* čine i glavninu programa održanih mjesečnih skupština kao i izvanredne skupštine dne 14. prosinca 1880. Tijekom godine 1880./81. *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* opetovano poziva svoje članove da u što većem broju pristupe u članstvo dobrotvornog *Hrvatskog patriotičkog pripomoćnog družtva za potporu ranjenih vojnika.* Na čelu s predsjednikom L. Rakovcem, brinu i raspravljaju i o drugim pitanjima od interesa za liječnički stalež i javno zdravstvo. Rakovac se na primjer zalaže da *Sbor* uputi predstavku za uređenje mrtvačnice na Mirogoju. Održano je ukupno sedam mjesečnih skupština, nastavljen je rad na izradi nove osnove pravila *Sbora liečnika.* Budući da "vis.kr.zem.vlada,odiel za poslove unutarnje" nije prihvatila "Osnovu pravila" prihvaćenih na glavnoj godišnjoj skupštini dne 8. kolovoza 1880., to je L. Rakovac kao predsjednik dne. 20. travnja 1881. "radi prešnosti predmeta" sazvao dne 20. travnja 1881. godine odborsku sjednicu u kojoj je odbor zaključio: "Neka se izabere odbor ad hoc, sastavljen iz istih osoba koje su i prošle godine izradile osnovu pravila, te ovaj, sastavljen iz dra. Fona, Henslera i Rakovca, imade osnovu preraditi prema dobivenoj uputi i predložiti predbježnih radnja radi mjesečnoj skupštini dne 25. travnja 1881. Nadalje zaključio je odbor, da bi se novo izradjena osnova tih pravila imala poslati družtvu slavonskih liečnika u Osieku s molbom, da ovo svoje mnienje o njih izvoli sboru izjaviti, te ujedno priobćiti, ne bi li sklono bilo uz ovakova pravila sboru pristupiti. Skupština odobrila je ovaj postupak jednoglasno, te je uzela razpravljati osnovu predloženo od pododbora i napokon zaključila osnovu predložiti glavnoj izvanrednoj skupštini, koja bi se imala pod konac lipnja obdržavati. Napokon zaključi skupština, da se pozove družtvo slavonskih liečnika u Osieku, da ono izvoli svoje mnienje ob ovoj osnovi do 20. lipnja t.g., te ujedno i svoje misli glede spojenja ovih, isti smjer zastupajućih družtava, ovomu sboru priobćiti…".

U usporedbi s ranijim razdobljem, izuzmemo li održavanje skupova na kojima glavninu čine stručna izlaganja i iskustva iz liječničke prakse, u sveukupnom radu *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* ipak dolazi do osjetnog zastoja. Tijekom 1882. nije tiskan ni jedan broj *Liečničkog viestnika. Ponovno je počeo izlaziti istom u siječnju g. 1883. s time da su se kao urednici smjenjivali prof. dr. Boguslav vitez Jiruš, i dr. Josip Fon.* Tako, kako piše L.Rakovac "iz prvog broja toga godišta razabiremo, da je u glavnoj skupštini dne. 15. srpnja 1882. izabran aklamacijom dr. L. Rakovac opet predsjednikom – koji je izbor odlučno odklonio, pa je na njegov prijedlog glavna skupština izabrala za predsjednika dr. Aleksu Vancaša umirovljenoga praliečnika, dra Ivana Mašeka viteza Bosnadolskoga zamjenikom predsjednikovim, dr. Ivana Bauera blagajnikom, dra. Josipa Fona i prof. Dra Bohuslava vit. Jiruša za bilježnike, a u odbor dre. Ladislava Rakovca i Nikolu Severinskoga."

ALEKSA VANCAŠ

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 15. srpnja 1882. do 28. lipnja 1884.

Aleksa Vancaš rođen je g. 1808. u Požegi gdje je završio gimnaziju. Medicinu je studirao u Budimpešti gdje je i promoviran u zvanje *doktora medicine i kirurgije, i magistra očarstva* izradivši i obranivši g. 1832. inauguralnu disertaciju *Dissertatio medica de Rabie.* Kraće je vrijeme radio kao liječnik u gornjoj Ugarskoj. Oko g. 1834. preselio se u Zagreb gdje ubrzo postaje začasni, a potom pravi fizik županije zagrebačke sa sjedištem u Zagrebu. Kao županijski fizik g. 1839. objavio je na kajkavskom prijevod Rohlwesove popularne knjižice pod naslovom *"Občinski Živin vračitelj ali navučanje vsakoga gospodara svoje konje, goveda, ovce, svinje, koze i cucke odgojiti, zderžavati, oveh betege spoznavati i vračiti s priloškom i kipotiskom iz nemškega od Iv. Nik. Rohlwesa".* Aleksa Vancaš među prvima pristupa hrvatskim preporoditeljima. U Matici ilirskoj stekao je velike zasluge kao član odbora i blagajnik. Bio je predsjednik Narodnog doma i narodne – ilirske dvorane. Kao županijski fizik Dr. A. Vancaš sudjeluje u osnivačkoj skupštini *Zagrebačkog lečničkog družtva* koja je održana u srpnju 1845. godine u Zagrebu. Na poziv tog društva uz A. Rakovca i L. Schönsteina sastavio je *Osnovu za uređenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hervatskoj i Slavinii* - koja je raspravljena na prvoj sveopćoj skupštini liječnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu g. 1850. Od g. 1851. do 1855. bio je *medicinalni savjetnik kod c. kr. hrvatsko-slavonskoga namjesništva.*

U tom je svojstvu g. 1855. objavio na njemačkom jeziku službenu okružnicu za rad županijskih fizika. Poslije toga se posvetio gospodarstvu i prvoj hrvatskoj štedionici. Duže od trideset godina bio je zastupnik grada Zagreba. Zalaganjem Dr. A. Vancaša grad Zagreb je opskrbljen dovoljnim količinama pitke vode. Od g. 1875. bio je predsjednik kr. zem. zdravstvenog vijeća.

Dr. Aleksa Vancaš je preminuo dne 28. lipnja 1884. na svojem imanju Kostelu kraj Jaske. Svoju liječničku biblioteku oporučno je ostavio *Sboru,* potvrđujući i tom gestom odanost i predanost *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Aleksa Vancaš i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije

Dr. Aleksa Vancaš pripada skupni naših liječnika koji su živjeli i djelovali u 19. stoljeću koju treba pamtiti ne samo stoga što su znatan dio života utkali u povijest *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* i njegovih preteča, već i po tome što su aktivno djelovali zalažući se za rješavanje mnogobrojnih problema u području zdravstva. Kada je riječ o dr. A. Vancašu, bilo je to ne samo područje zagrebačke županije i grad Zagreb, već kraljevina Hrvatska i Slavonija i cjelini.

Čitajući prethodna poglavlja i natuknice mogli smo zapaziti da je dr. Aleksa Vancaš bio istaknuti član *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* počevši od g. 1874. U popisu članova za g. 1874./75. naveden je kao "Vancaš Alexa, vitez reda Franje Josipa, dr. med. i chir., mag. primaljstva i očarstva, c. kr. praliečnik u miru, kr. zrm. zdravstveni savjetnik i t.d. u Zagrebu". Pamtimo ga i kao liječnika koji je g. 1874. predsjedavao glavnoj konstituirajućoj skupštini *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* kojem je na čelu kao predsjednik od g. 1882./83. do 1883./84.

Detalji koji su nam poznati otkrivaju da dr. Aleksa Vancaš preuzima dužnost predsjednika, u doba koje su njegovi suvremenici iskusili kao razdoblje krize i neizvjesnosti za budući opstanak i razvoj *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Godine krize 1882.-1884. pitanje opstanka Sbora liečnika

Aleksa Vancaš izabran je za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* na godišnjoj skupštini dne 15. srpnja 1882. dok njegovim zamjenikom postaje dr. Ivan Mašek vitez Bosnadolski. U povijesti *Sbora liečnika* bile su to teške godine tijekom kojih novi odbor krajnjim naporom i ustrajnošću postiže da g. 1883. *Liečnički viestnik* ponovo izlazi. Unatoč zalaganju nekolicine entuzijasta, godine 1884. opet dolazi do prekida s objavljivanjem, tako da je idući broj *Liečničkog viestnika* tiskan istom u travnju 1885.

Premda je A. Vancaš preminuo u lipnju 1884. godine, istom 27. veljače 1885. održana je glavna godišnja skupština na kojoj je valjalo izvijestiti o dvogodišnjem djelovanju odbora. Skupštini je predsjedavao stožerni kr. nadliječnik *Ivan vitez Mašek –Bosnadolski* u funkciji predsjednikova zamjenika. Na istoj je skupštini kao bilježnik ad hoc izabran dr. Radoslav Krištof.

Prema podacima koji su objavljeni, saznajemo da je dr. Ivan vitez Mašek –Bosnadolski na samom početku svojeg pozdravnog govora na skupštini u veljači 1885. godine naglasio kako ima dužnost izvijestiti o djelovanju odbora kroz protekle dvije godine. Na potencijalno pitanje zašto nije odmah poslije smrti predsjednika dr. A. Vancaša sazvao skupštinu, odgovorio je da je zbog obiteljskih razloga u to vrijeme bio odsutan, a kada se na jesen vratio našao je blagajnika dr. Ivana Bauera u teškom zdravstvenom stanju, koji je u prosincu i preminuo.

Koncipirajući svoje izvješće slijedom tadašnjih pravila dr Ivan vitez Mašek –Bosnadolski kratko navodi:

"s § 2. pravila sbora glede djelovanja a) u periodičnih sastancih –nastojao je odbor da se svaki mjesec jedan put sazovu na sjednicu svi liječnici stanujući u Zagrebu kako bi im se prikazali mnogi važni liječnički slučajevi". Pri tome je dodao: "a osobito mi je iztaknuti, da je dr. Josip Fon revno nastojao, da nam budu ovi sastanci što zanimiviji".

S obzirom na točku "b) dobava strukovnih knjiga i listova", napomenuo je: "imademo u našoj biblioteci sve glavnije medicinske časopise, dočim smo na knjige manje mogli obzira uzeti radi troška…".

Dr. I. vitez Mašek-Bosnadolski se u svega nekoliko rečenica osvrnuo na proteklo dvogodišnje razdoblje, no pritom nije propustio naglasiti da je *Liečnički viestnik* u prvoj godini djelovanja odbora, zahvaljujući prof. Bohuslavu vit. Jirušu i dr. Josipu Fonu, koji su uložili najviše truda, *Liečnički viestnik* pravilno izlazio svaki mjesec. Budući da taj golemi posao nije više bilo moguće svladavati, morali su izdavanje obustaviti… U nastavku govora s određenom gorčinom je kazao da u to vrijeme bijaše članova koji su pomišljali na ukidanje *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* Ovu je pojavu popratio sljedećim komentarom i porukom: "*… Upozorio bih Vas ipak, veleštovani sudruzi, na posljedice ovakvoga slučaja: okaljano bi bilo u poviesti naroda našega čitavo sadanje liečničko družtvo i tužna naša, sa svijuh strana mučena domovina, morala bi nad nami kao dužnom promicatelju budućega liečničkoga fakulteta narodnom poslovicom zavapiti: "otkuda sam se nadala da me sunce griže, eto me led bije…"*

Slijedilo je blagajničko izvješće, a potom prema § 13. izbor predsjednika, zamjenika i pet članova odbora. Stigavši do kraja godišnje skupštine dr. Ivan vitez Mašek-Bosnadoslki je poručio *"…Izaberite si, veleštovani sudruzi, članove u odbor, koji će imati snage i volje, zamršene odnošaje družtva našega razmrsiti i djelovanje naše u redovitu kolotečinu dovest; u tom slučaju zasluga novog odbora biti će velika, te mu već unapriječ dovikujem: sreća ga pratila u njegovom djelovanju."*

Dne 27. veljače 1885. na glavnoj godišnjoj skupštini za predsjednika je jednoglasno izabran dr. Josip Kallivoda – Falkensteinski, premda je on prije toga molio da ga ne izaberu za predsjednika. Potom, većinom glasova bijahu izabrani: "podpredsjednikom kr. stožerni nadliečnik dr. Ivan vitez Mašek-Bosnadolski, a u odbor dri: Viktor pl. Gjurkovečky, Aleksander Huber, Bogdan pl. Jakopović, Radoslav Krištof i Šime Švrljuga."

JOSIP KALLIVODA-FALKENSTEINSKI

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 27. veljače 1885. do 22. veljače 1892. godine

Josip Kallivoda Falkensteinski rođen je u Osijeku 1820. Medicinu je studirao i diplomirao u Budimpešti g. 1843. izradivši i obranivši inauguralnu disertaciju pod naslovom *Dissertatio inauguralis medica de abortu.* Po završenom studiju vraća se u Osijek gdje je imenovan začasnim fizikom grada Osijeka a u siječnju 1844. vlastelinskim liječnikom gospoštija Našice, Podgorač, Orahovice i Feričanca. U tome je statusu do g. 1852. kada je imenovan za prvog fizika virovitičke županije. U Osijeku radi kao privatni liječnik od g. 1855. do 1858. godine kada je imenovan sudbenim liječnikom kod c. kr. sudbenog stola u Osijeku. Godine 1861. ponovno je imenovan prvim liječnikom virovitičke županije i na tome je položaju ostao do prosinca g. 1882. kada je imenovan za odjelnog savjetnika i zemaljskog praliječnika kod zemaljske vlade u Zagrebu. Na ovu je dužnost nastupio početkom g. 1883.

Godine 1873. dr. Josip Kallivoda Falkensteinski pripada skupini liječnika koji su potakli osnivanje *Družtva slavonskih liečnika u Osijeku*, koje ga g. 1874. bira za svojeg prvog predsjednika. Stekao je brojne zasluge i kao gradski zastupnik. Njegovim zalaganjem Osijek je dobio gimnaziju, surađivao je i u rješavanju gospodarskih problema, bio je predsjednik donjogradske štedionice u Osijeku. Josip Kallivoda Falkensteinski dobitnik je brojnih priznanja i odličja. U njegovu spomen slovu navode da je bio *"posjednik zlatnog krsta za zasluge sa krunom, c. kr. odjelni savjetnik kr. hrv. slav. dalm. zem. vlade, zemaljski praliječnik, vladin izvjestitelj kr. zem. zdravstvenoga vieća, predsjednik sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije, prvi dopredsjednik družtva "Crvenoga križa zemalja krune Ugarske, kraljevine Hrvatske i Slavonije", začasni član sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije, družtva kranjskih liečnika u Ljubljani, srpskih liečnika u Beogradu, dopisujući član družtva liečnika u Budimpešti itd. itd..."*

Dr. Josip Kallivoda-Falkensteinski umro je u Zagrebu 22. veljače 1892.godine

Josip Kallivoda-Falkensteinski i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije

Već od g. 1874. godine počasni je član je *Sbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije.* U imeniku članova naveden je kao *"Josip Kallivoda, posjednik zlatnog krsta za zasluge s krunom, predsjednik družtva slavonskih liečnikâ u Osieku, župnijski fizik, dr. med. i chir. i t.d."*

Od dolaska u Zagreb g. 1883. Dr. Josip Kallivoda – Falkensteinski aktivno sudjeluje u radu *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* a već dvije godine kasnije dne 27. veljače 1885. na glavnoj godišnjoj skupštini jednoglasno je izabran za predsjednika, dok je na dužnosti predsjednikova zamjenika ponovno izabran stožerni kr. liječnik Ivan Mašek vitez Bosnadolski. Na glavnoj skupštini 31. siječnja 1887. za dopredsjednika je izabran dr. Aleksander Huber, koji je ostao na toj dužnosti do konca g. 1891. kada je službeno premješten u Krakow, pa je tijekom g. 1892. za zamjenika predsjednika izabran dr. Ladislav Rakovac.

Oživljavanje Sbora liečnika – priprema nove osnove Pravila Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije

Prvi mjeseci rada dr. Josipa Kallivode-Falkensteinskog na čelu *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* bijahu toliko uspješni da je na godišnjoj skupštini koja je održana 27. srpnja 1885. godine, unatoč njegovoj želji da se povuče s te dužnosti, ponovno izabran za predsjednika. Skupštini je prisustvovalo dvadeset članova kojima je dr. Josip Kallivoda Felkensteinski kao predsjednik, kako to bilježi L. Rakovac, uputio sljedeće riječi:

"U izvanrednoj glavnoj godišnjoj skupštini od 27. veljače t.g. izabrani odbor preuzeo je upravu sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije, te je tu svoju zadaću

do danas vršio, dakle samo kroz 5 mjeseci, jer se po § 3. naših pravila koncem srpnja svake godine mora redovita glavna skupština držati i po § 13. propisanim načinom novi odbor birati. Otvarajući današnju redovitu glavnu skupštinu ne mogu na ino, a da se u ime cieloga odbora ne zahvalim na izkazanom povjerenju, kojim ga počastiše. Tečajem kratkog našeg djelovanja bilo je i liepih i burnih dana. Kojim li smo se uspjehu vašemu izboru odazvali, prepuštamo nepristranom prosudjivanju velecienjenih članova, nadajući se ipak, da ćete nas pogledom na potežkoće u izvršavanju naše težke zadaće blago suditi. Vedrim nebom i prijaznim vjetriom lahko je svakomu brodaru povjerenom mu ladjom upravljati, osobito ako su pridieljeni mu mornari onakvi muževi, koji su ne samo na strukovnom polju vrli i odlični, nego koji će se i čvrsto zauzimati za promicanje i unapredjivanje interesa toli zajedničkih, koli pojedinaca. U takovih okolnostih lahko će biti brodaru ladjom ravnati, nu drugo je, ako je ova iznenada izložena neutaživoj te neublaživoj buri strastveno uzrujanih elemenata; onda, gospodo, težko da će je vještina ili dobra volja mornara ili jaka ruka kormilara od brodoloma spasiti, te će momćadi težka zadaća biti u dugotrajnoj buri strastveno uzrujanih elemenata ladju sigurnoj luci privesti. Uzprkos male nesgode, spuštaju naši mornari pod geslom: "Napredak na polju medicinskih znanosti" iza kratke, ali burne plovitbe sidro ploveće ladje u mirnoj luci, da zatim račun polažu od ustroju njihove plovitbe, koja je dne 27. veljače t.g. započela. Kao što brodar iza dovršena putovanja o svom djelovanju račun polaže, tako polaže družtveni odbor po meni u vaše ruke čast odborničku, osvjedočen, da je svimi svojimi silami nastojao oko promicanja i unapredjivanja interesa toli pojedinih članova, toli cieloga sbora, moleći ujedno slavnu skupštinu, da bi izvoljela izbor novog odbora za buduću sborsku godinu preduzeti..."

Prije nego li je kao bilježnik pročitao izvješće o radu, dr. Bogdan pl. Jakopović počeo je svoje izlaganje ovim riječima: "Od kada se je s nova probudio naš sbor od sna, u kojem je dulje vremena, ne dajući nikakova glasa od sebe, spavao, pričeo je svoje radnje, kako je na slavnoj skupštini poznato, u veljači t.g. Od tada započeo je s nova raditi; ako i nije radnja još onako uspješna, kako bi se želilo, to ipak pokazuje, da će s vremenom, ako budu gospoda članovi samo htjeli, koristno po stališ liečnički u domovini našoj kao i na dobrobit iste djelovati. "Osvrnuo se i na predavanja koja su držana na "sborovih sjednicah" a da je na mjesečnoj skupštini odbora u travnju 1885. prihvaćen "memorandum na gradsko poglavarstvo u Zagrebu glede potrebe nove bolnice u Zagrebu", kojeg je izradio dr. I. vitez Mašek-Bosnadolski, koji je potom proslijeđen na gradsko poglavarstvo u Zagrebu.

Također se ponovno raspravljalo "o pristojbah sudbeno-liečničkih vještaka".

Na redovitoj glavnoj skupštini dne 27. srpnja 1885. "tajnim glasovanjem bude predsjednikom jednoglasno izabran praliečnik dr. Josip pl. Kallivoda-Falkensteinski, a njegovim zamjenikom dr. I. vitez Mašek-Bosnadolski. Počevši od travnja 1885. godine počinje ponovno izlazili i *Liečnički viestnik.*

Na mjesečnim i glavnim skupštinama, opetovano se postavljalo pitanje promjene Pravila *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije.* Prema L. Rakovcu "promjena pravila ... dovršena je napokon na izvanrednoj glavnoj skupštini dne 30. studenoga 1885. Bitna razlika izmedju pravila predloženih i potvrdjenih god. 1874. i osnove novih razpravljenih u ovoj glavnoj skupštini je u tom, da mogu redoviti članovi biti liečnici, obitavajući i izvan područja kraljevina Hrvatske i Slavonije i da je godišnji prinos manji nego li ga ustanoviše stara pravila. Pošto je osnova svestrano raspravljena zaključeno je, da se predloži vis. kr. zem. vladi na potvrdu." Nadalje bilježi Rakovac, naloženo je odboru "da na temelju predradnja, obavljenih još prije više godina, sastavi osnovu pravila, kako bi se što izdašnije moglo udovoljiti zahtjevu sadržanom u §. 1. osnove, glasećemu: "podupirati po mogućnosti osiromašene sudrugove, njihove udove i sirotčad", napokon da se glavna redovita skupština istom onda održi, kada osnova ovih pravila zadobije potvrdu."

Pravila sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, odobrena 9. prosinca 1886. godine

Usporedimo li sadržaj koji je g. 1880. objavljen u *Liečničkom viestniku* pod naslovom *„Osnova pravila"*, koji je u cijelosti citiran u prethodnim poglavljima s tekstom *"Pravila sbora liečnika Hrvatske i Slavonije u Zagrebu"* br. 49750 ex 1886, odobrena dne 3. studenoga 1886. s naznakom "Kr. Hrv.-slav.-dalm. zem. vlada odiel za unutarnje poslove. U Zagrebu, 9. prosinca 1886." s potpisom "Grof Khuen Hédervary s.r." moramo zaključiti da su odobrena "Pravila" samo manjim dijelom uključila izmjene na kojima su predstavnici, čelnici i članovi opetovano godinama inzistirali.

Pravila određuju:

I. "Svrha sbora".

§. 1. glasi: "Svrha je sbora njegovati liečničke znanosti, njegovati i promicati zdravstvene interese, nastojati o krepkom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkoga stališa, te podupirati po mogućnosti osiromašene sudrugove, njihove udove i sirotčad."

II. Sredstva za vršenje sborove zadaće.

§. 2. Sredstva, kojimi će sbor nastojati da svoju zadaću izpuni, jesu ova:

a) ustmeni i pismeni referati na sastancih;

b) povremena dobava strukovnih knjiga i časopisa medicinske književnosti;

c) objavljivanje književno-naučnoga rada sborova u vlastitom organu ili u drugih časopis.

III. Članovi, njihova prava i dužnosti.

§. 4. Redovitim članom može biti svaki doctor medicina ili diplomirani ranarnik uz pristupninu od 2 for.

§. 5. Dopisujućim članom može se izabrati svaki, koji je pokazao interesa za razvitak liečničkih ili prirodoslovnih znanosti.

§. 6. U začasne članove biraju se liečnici i učenjaci, koji su zaslužni za liečničke znanosti i u opće za promicanje zdravstva...".

Ni spomena o mogućnosti osnivanja podružnica i inih drugih inovacija za koje su se opetovano izjašnjavali članovi i čelnici *Sbora liečnika Hrvatske i Slavonije u Zagrebu.* Za razliku od "Pravila" iz g. 1874., kojima bijaše predviđeno: "Za slučaj da se družtvo razvrgne, pripadat će čista imovina medicinskoj fakulteti u Zagrebu", prema pravilima odobrenim g. 1886. slijedi: "Za slučaj da se sbor sbilja razilazi, upotrebit će se imovina njegova u humanitarne liečničke svrhe prema zaključku glavne skupštine".

Rad *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* od 1887. do 1892. godine

Prikazujući u Spomen-Knjizi razdoblje od godine 1886. do 1899. L. Rakovac ga s pravom započinje sljedećom rečenicom:

"Glavnom godišnjom skupštinom od 27. srpnja 1885. došlo je sborovo djelovanje opet u redoviti tečaj, članovi počeše se iznova zanimati za sbor i za njegove skupštine, s toga mogao je reći predsjednik dr. Josip pl. Kallivoda-Falkensteinski na glavnoj skupštini dne 31. siečnja 1887., na kojoj je bilo dvadeset članova, da ju ne otvara kićenim govorom, već samo konstatuje, da se je sve u sboru na bolje okrenulo i da želi da to i trajno tako ostane, u ostalom "facta loquantur". Bilježnik je napomenuo da u svojem izvješću obuhvaća razdoblje od glavne godišnje skupštine držane koncem srpnja 1885. do konca godine 1886., "i to zato, što su sboru istom u prosincu prediduće godine prispjela potvrdjena pravila, zaključena u izvanrednoj skupštini od 30. studenoga 1885...".

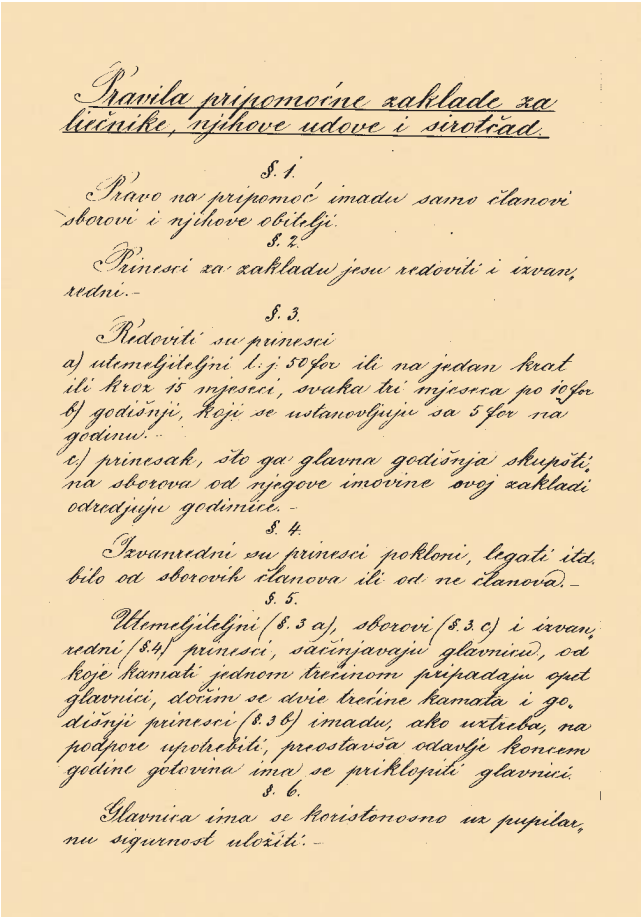

Pravila pripomoćne zaklade za
liečnike, njihove udove i sirotčad.

§. 1.

Pravo na pripomoć imadu samo članovi sborovi i njihove obitelji.

§. 2.

Prinesci za zakladu jesu redoviti i izvanredni.-

§. 3.

Redoviti su prinesci
a) utemeljitelji l. j. 50 for ili na jedan krat ili kroz 15 mjeseci, svaka tri mjeseca po 10 for
b) godišnji, koji se ustanovljuju sa 5 for na godinu.-
c) prinesak, što ga glavna godišnja skupšti na sborova od njegove imovine svoj zakladi odredjuje godimice.-

§. 4.

Izvanredni su prinesci pokloni, legati itd. bilo od sborovih članova ili od ne članova.-

§. 5.

Utemeljitelji (§. 3 a), sborovi (§. 3 c) i izvanredni (§. 4) prinesci, sačinjavaju glavnicu, od koje kamati jednom trećinom pripadaju opet glavnici, dočim se dvie trećine kamata i godišnji prinesci (§. 3 b) imadu, ako uztreba, na podpore upotrebiti, preostavša odavlje koncem godine gotovina ima se priklopiti glavnici.

§. 6.

Glavnica ima se koristonosno ux pupilarnu sigurnost uložiti.-

Pravila pripomoćne zaklade za liečnika,
njihove udove i sirotčad

Na glavnoj skupštini dne 31. siječnja 1887. pročitan je tekst *Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i sirotčad,* koji se istom u manjim detaljima razlikuje od prijedloga iz g. 1880. Iste je godine pokrenuto i pitanje *osnutka mirovinske zaklade za udove liečnika i njihovu sirotčad.* Tom se pitanju naročito posvetio dr. Vilim Peičić , gradski fizik iz Križevaca pa je na istoj glavnoj skupštini u siječnju 1887. zaključeno:

1. da se pravila pripomoćne zaklade predložena po upravljujućem odboru primaju en bloc:

2. da se opredieli u ovoj glavnoj skupštini svota sborove glavnice, koja bi imala biti temeljnom glavnicom pripomoćne zaklade;

3. da se članovi sbora pozovu, da tečajem ove godine priobće sboru svoje primjetbe I mnienja;

4. da upravljujući odbor sbora imade sve prispjele primjedbe razpravljati, da se ima onda dogovarati s vještim pravnikom, te da s njim kodificira do buduće skupštzine ova pravila...".

Na izvanrednoj glavnoj skupštini dne 26. ožujka 1888. pročitani su prispjeli prijedlozi od kojih se posebnu pozornost privukao prijedlog dr. Josipa Havličeka da se umjesto pripomoćne "osnuje mirovinska zaklada", objasnivši uz ostalo da mirovinska zaklada kao institucija i po svojem poslovanju slična osiguravajućem društvu, te da bi ona pružala veću sigurnost udovama liječnika.

Od uspjeha u radu *Sbora liečnika liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* iz tog vremena spomenimo da je obnovljeno redovito održavanje mjesečnih sastanaka s stručnim predavanjima. Postignuto je izlaženje *Liečničkog viestnika.* Oživjelo je i sudjelovanje *Sbora liečnika liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u rješavanju niza zdravstvenih pitanja. Akademski senat Sveučilišta u Zagrebu g. 1888. traži od *Sbora liečnika* mišljenje *o ustrojstvu medicinskoga fakulteta u Zagrebu* i odluci o smanjivanju broja studenata na medicinskim fakultetima , dok Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti traži njegovo sudjelovanje u izradi "*terminoložkoga riečnika",* dopisom kojeg potpisaše predsjednik Akademije dr. F. Rački i tajnik dr. B. Šulek. Dakako, upućen je odgovor na oba dopisa.

Prvi odgovor *Sbora liečnika liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* citiramo u cijelosti:

"Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije pristaje i usvaja podpuno mnienje prof. dra. Jiruša, kojemu su mjestne okolnosti i odnošaji poznati, svraća nadalje pozornost na navod i mnienje prof. dr.Alberta, da bi se dogoditi moglo, da se uvedenjem stegnutoga broja slušatelja baš na medicinskih fakultetih po sveučiliuštrih u zapadnoj polovini monarhije, ne bi znalo, gdje bi se medicinari iz

Hrvatske i Slavonije valjano izobrazivati mogli, te goji vruću želju, da veleslavnomu akademičkomu senatu što prije podje za rukom pribaviti potrebna sredstva za podignuće nuždnih i dostojnih učevnih zavoda, zemaljske bolnice i za zdržavanje medicinskoga fakulteta u Zagrebu."

Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije šalje tih godina svoje predstavnike na međunarodne kongrese, kao na primjer g. 1888., na VI međunarodni kongres za higijenu i demografiju u Beču.

Glavna godišnja skupština za godinu 1889. održana je dne 12. siječnja 1890. "na dan", kad je predsjednik sborov kr. Zem. pralječnik dr. Josip pl. Kallivoda navršio 70. godina.

Članstvo *Sbora liečnika* je osjetno povećano, koncem 1888. dosegao je broj od 202 redovita člana, dok je krajem g. 1891. *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* je imao 12 počasnih, 4 dopisujuća i 218 redovitih članova.

Godine 1892. glavna godišnja skupština *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu* održana je dne. 12. siječnja, a predsjedao joj je kao najstariji prisutni član dr. Šime Švrljuga. Dok je izvješće o radu za minulu 1891. godinu čitao dr. L. Rakovac kao bilježnik Prigodom izbora novog upravnog odbora, kako piše u prikazu glavne skupštine koji je objavljen u prvom broju *Liečničkog viestnika* za g.1892. "Predsjednikom bude izabran jednoglasno dosadanji predsjednik velemožni gospodin praliečnik dr. Josip Kallivoda Falkensteinski, a njegovim zamjenikom g. dr. Ladislav Rakovac. U odbor budu izabrani gg. Dr. Dragutin Forenbacher, dr. Ivan Kosirnik, dr. Radoslav Krištof, prof. dr. Antun Lobmayer i štopski liečnik dr. Stjepan Ručević. Izbor ovaj primljen je sa burnim "Živili"."

Dostignuća u radu i razvoju *Sbora liečnika* bili su bez sumnje glavni razlozi da je dr. Josip Kallivoda - Faklensteinski sedam puta za redom biran za predsjednika.

Uspjeh kojeg je dr. Josip Kallivoda - Faklensteinski polučio u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* kao predsjednik u razdoblju od 27. veljače 1885. do 22. veljače 1892. godine kada je preminuo, dr. L. Rakovac je opisao sljedećim riječima:

"Njegova je za sbor najveća zasluga ta, da je svojim ugledom i svojim neumornim radom znao sve nas mladje, koji smo već počeli sdvajati o životnoj snazi toga družtva, sakupiti i obodriti, te je tako učinio, da je sbor poput mlada slaba drveta, ojačao i postao čvrst dub, oko kojeg se svi članovi jataju. Dokaz tomu, što velim je to, da se je za njegova 8-godišnjega predsjedničtva broj članova podvostručio. On je znao svojim umiljatim načinom, a kad što i oštrom rieči, proizašavšom iz blaga i golubinja srdca, svezati nas u jedno čvrsto tielo, u kojem sve radi u istom smjeru, za kolegijalnost i čast liečničkoga stališa!"

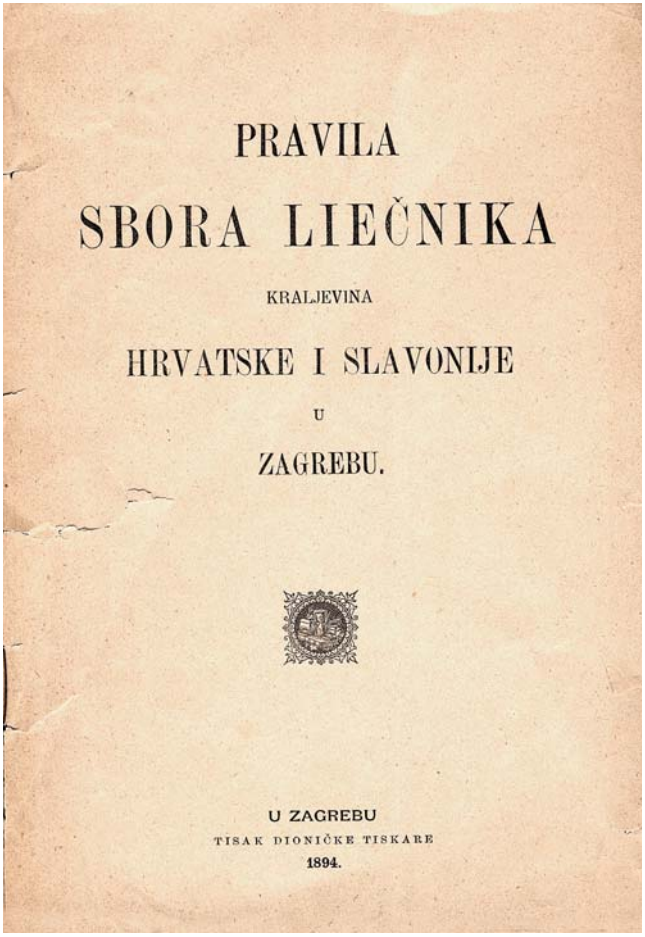
PRAVILA

SBORA LIEČNIKA

KRALJEVINA

HRVATSKE I SLAVONIJE

U

ZAGREBU.

U ZAGREBU

TISAK DIONIČKE TISKARE

1894.

PRAVILA
SBORA LIEČNIKA KRALJEVINA HRVATSKE I SLAVONIJE
u Zagrebu.

I. Svrha sbora.

§. 1. Svrha je sboru njegovati liečničke znanosti, njegovati i promicati zdravstvene interese, nastojati o kriepkom i kolegialnom radu i svezi na korist liečničkog stališa, te podupirati po mogućnosti osiromašene sudrugove, njihove udove i sirotčad.

II. Sredstva za vršenje sborove zadaće.

§. 2. Sredstva, kojimi će sbor nastojati da svoju zadaću izpuni, jesu ova:

a) ustmeni i pismeni referati na sastancih;
b) povremena dobava strukovnih knjiga i časopisa medicinske književnosti;
c) objavljivanje književno-naučnoga rada sborova u vlastitom organu ili u drugih časopisih.

III. Članovi, njihova prava i dužnosti.

§. 3. Sbor ima *redovitih, dopisujućih i začastnih* članova.

§. 4. *Redovitim* članom može biti svaki doktor medicine ili diplomirani ranarnik uz pristupnimu od 2 for. (članarina vidi §. 10. *b)*.

§. 5. *Dopisujućim* članom može se izabrati svaki, koji je pokazao interesa za razvitak liečničkih ili prirodoslovnih znanosti.

§. 6. U *začastne* članove biraju se liečnici i učenjaci, koji su zaslužni za liečničke znanosti i u obće za promicanje zdravstva.

§. 7. *Dopisujući i začastni* članovi biraju se samo u godišnjih glavnih skupštinah, i to treba za svakoga da se podnese motiviran predlog od tri redovita člana.

§. 8. Svim svojim članovom daje sbor bezplatno *diplome* o njihovom članstvu.

§. 9. Svaki redoviti član ima *pravo:*

a) da prisustvuje sastankom i da u njih priobćuje ustmeno ili pismeno svoj rad o kojem god predmetu liečničkih i prirodoslovnih znanosti;
b) da vrši aktivno i pasivno pravo glasa kod izbora odbornika;
c) da dovede gosta u sastanke i skupštine;
d) da se posluži knjižnicom sborovom.

§. 10. Svakomu članu *dužnost* je:

a) da svimi silami postojano radi, da prema svojim sredstvom i prema svomu položaju pomogne rad sbora koliko više može;
b) svaki redoviti u Zagrebu stanujući član da plaća 6 for., a svaki u Hrvatskoj i Slavoniji stanujući 5 for. na godinu. Članovi izvan Hrvatske i Slavonije stanujući plaćaju 4 for. na godinu. Prinosi plaćaju se za čitavu godinu ili bar za pol godine u napried.

IV. Upravljajući odbor.

§. 11. Sjedište sbora je u Zagrebu, a pečat mu je: „Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije".

§. 12. Sborovimi tekućimi poslovi upravlja *odbor*. Ovaj sastoji od predsjednika, njegova zamjenika (podpredsjednika) i pet članova; odbor bira iz svoje sredine dva bilježnika, blagajnika i knjižničara.

§. 13. *Odbornici* biraju se u godišnjoj glavnoj skupštini, i to na jednu godinu. Glasovanje je tajno. Izbor predsjednika i njegova zamjenika obavlja se napose, a napose izbor odborskih članova. Absolutna većina prisutnih glasova odlučuje.

§ 14. *Predsjednik* rukovodi sve poslove sbora, brine se, da se u svem postupa po pravilih, podpisuje sve diplome, zapisnike, odluke i sve izprave o troškovih; on uriče odborske sjednice, označuje dnevni red na sastancih, izvješćuje, vodi razprave i zastupa sbor napram trećoj osobi; napokon mu je dužnost, da sazove vanrednu skupštinu, ako to deset članova zahtieva, naznačiv predmet, o kom se ima viećati.

§. 15. *Podpredsjednik* zastupa predsjednika u svih njegovih dužnostih u slučaju, da je ovaj zapriečen. Ako je i podpredsjednik morao izostati iz sastanka, onda mu se u redovitom sastanku bira zastupnik.

§. 16. *Bilježnici* bilježe zapisnike sastanaka, dopisuju, obavljaju razprave, sastavljaju godišnja izvješća. Jedan od njih podpisuje s predsjednikom diplome, a drugi je redaktor onoga rada, koji se štampa.

§. 17. *Blagajnik* upravlja blagajnom i vodi točne račune o primanju i izdavanju, kako bi u svako doba mogao izviestiti sbor o stanju njegove blagajne, za koju je on odgovoran. U glavnoj skupštini polaže račun.

§. 18. *Knjižničar* upravlja knjižnicom, bilježi sve knjige i časopise u katalog i uzajmljuje ih članovom uz revers.

V. Sastanci i skupštine.

§. 19. Sbor se *sastaje* redovito posljednjega ponedjeljka svakoga mjeseca, osim toga onda, kada predsjednik članove na sastanak pozove.

U tih redovitih sastancih:

a) drže se predavanja o predmetih sborove zadaće, o dnevnih opazkah i izkustvu, o epidemičkih bolestih, koje baš u to vrieme vladaju, o riedkih slučajevih, koji su važni za diagnozu ili terapiju, napokon o svem, što liečnika zanima;
b) pretresaju se svi važniji noviji pojavi u literaturi liečničkih i prirodoslovnih znanosti;
c) saslušaju se predlozi pojedinih članova, te se o njih razpravlja.

§. 20. U *vanrednih skupštinah* radi se samo ono, sbog čega su sazvane.

§. 21. Svake godine po jedanput drži se mjeseca siečnja *glavna skupština.* Na toj glavnoj skupštini:

a) izvješćuje bilježnik o cielokupnoj radnji sbora za prošle godine;

b) polaže blagajnik račun o novčanom stanju sbora;
c) biraju se dva člana, koji će pregledati račune za buduću godinu;
d) biraju se novi članovi upravljajućega odbora na godinu dana;
e) biraju se dopisujući i začastni članovi;
f) sastavljaju se predlozi.

Kod glasovanja odlučuje absolutna većina glasova.

VI. Imetak sbora.

§. 22. Imetak sbora sastoji od prinosa, pristupnine i poklona. Na obične izdatke troši se iz prinosa od redovitih članova. Za svaku poveću nabavu odlučuje sbor u svom sastanku.

§. 23. *Blagajnik* izdaje novac samo na one namire, koje predsjednik podpiše, a ove su mu prilozi kod polaganja računa u glavnoj skupštini.

§. 24. Poklonjene knjige imadu se uvrstiti u družtvenu knjižnicu.

Imena svih darovatelja upisuju se u posebnu *„spomenicu"*, a u godišnjem izvješću izjavljuje im se zahvalnost od strane sbora.

§. 25. Sborova godina počima siečnjem svake godine. Tko ne želi da ostane dalje članom, treba da se do nove godine prijavi pismeno kod predsjednika ili blagajnika, inače će se smatrati čitave sliedeće godine članom, a prinos će se od njega ubrati. Tko izstupi iz sbora, nema pravo zahtievati, da mu se vrati, što je do tada uplatio.

VII. Promjena pravila i razlaz sbora.

§. 26. *Za promjenu pravila* iziskuju se dvie trećine u glavnoj skupštini prisutnih članova.

U tu svrhu imade se predati pismeni predlog predsjedniku u mjesečnom sastanku prije glavne skupštine, a takav se predlog ima staviti na dnevni red glavne skupštine.

§. 27. *O razlazu sbora* odlučuju tri četvrtine u glavnoj skupštini prisutnih članova. I takav se predlog ima predati predsjedniku najkašnje mjesec dana prije glavne skupštine.

Za slučaj, da se sbor sbilja razlazi, upotrebit će se imovina njegova u humanitarne liečničke svrhe prema zaključku glavne skupštine.

U ime odbora:

Dr. **Lad. Rakovac**, z. s. bilježnik. — Dr. **Josip Kalihoda**, z. s. predsjednik.

Br 49750 ex 1886.

Na temelju previšnjega riešenja od 3. studenoga t. g. odobravaju se predstojeća pravila „Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu".

[illegible] zem. vlada, odjel za unutarnje poslove.

U ZAGREBU, 9. prosinca 1886.

Za [illegible]

Grof Khuen Hédervváry s. r.

3040

Pravila sbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, Zagreb 8. prosinca 1886. potpisao grof Khuen Hédervary s.r. - tiskana u L. Rakovac: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do g. 1899. Spomen-knjiga, Zagreb 1899. Prilog II.:

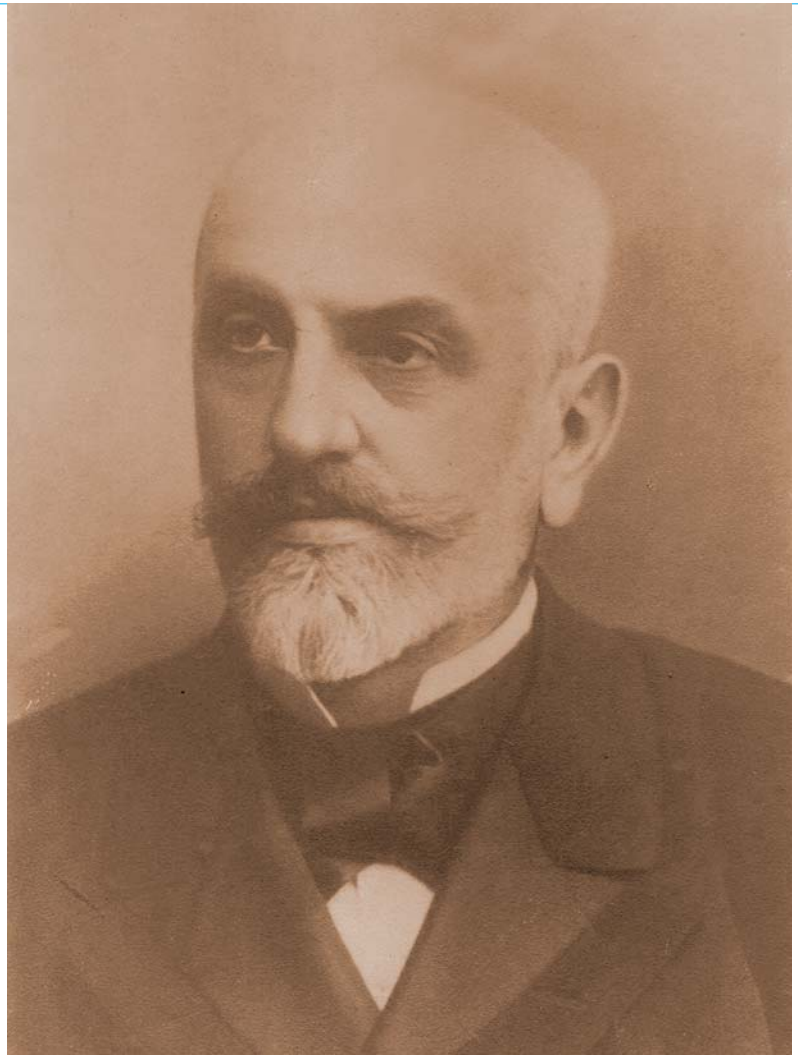

LADISLAV RAKOVAC

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 30. siječnja 1893. do 14. travnja 1906.

Na glavnoj godišnjoj skupštini *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* dne 12. siječnja 1892. za predsjednika bijaše ponovno izabran dr. Josip Kallivoda-Faklensteinski, a njegovim zamjenikom **dr. Ladislav Rakovac**. Premda je dr. Josip Kallivoda-Faklensteinski preminuo 22. veljače 1892. godina je protekla bez izbora novog predsjednika, a na službnim se skupovima i dokumentima redovito spominje dr. Ladislav Rakovac kao podpredsjednik. Tako na primjer i u tekstu koji se opetovano objavljuje u *Liečničkom viestniku* pod naslovom "Poziv" u broju 2. čitamo: "Prema zaključku glavne godišnje skupštine od 22. siečnja 1892. pozivaju se g. članovi sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, da najkašnje do 1. svibnja o. g. izvole priobćiti upravljujućemu odboru ovoga sbora (na ruke podpredsjednika g. dra. L. Rakovca) svoje tegobe i želje, da onda odbor na temelju tih izjava sastavi memorandum, koji će se podnieti izvanrednoj glavnoj skupštini, koja će se u svoje vrieme ad hoc sazvati. Odbor". Kasnije je taj rok produžen do konca listopada. Tom su se pozivu odazvali brojni liječnici, a njihova mišljenja, prijedloge i elaborate nalazimo objavljene u *Ličeničkom viestniku* počevši već od broja 3. za mjesec ožujak. U rubrici "Razpravne viesti" koja je objavljena u broju 1. *Liečničkog viestnika* 1893. nalazimo još jednu potvrdu da je dr. L. Rakovac ostao na dužnosti podpredsjednika sve do 30.siječnja 1893. godine. Riječ je o dopisu *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavoníje* upućen rektoratu sveučilišta Franje Josipa I kojim se moli da *Sbor liečnika*, koji je do tada držao svoje sastanke u "prostorijah zdravstvenoga odsjeka kr. zemaljske vlade", temeljm zaključka skupštine moli rektorat "da sboru mjesečno po jedan krat dozvoli u kojih prostorijah u sveučilištnoj sgradi držanje svojih skupština". Dopis su potpisali "Bilježnik: Prof. dr. Lobmayer" i "Podpredsjednik: Dr. L. Rakovac.", a datiran je "U Zagrebu, dne. 20. prosinca 1892."

Na glavnoj godišnjoj skupštini koja je održana 30. siječnja 1893. predsjednikom *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* izabran je dr. Ladislav Rakovac, dotadašnji zamjenik predsjednika. Dužnost predsjednika obnašao je do početka 1905. godine, ostvarujući značajne uspjehe i svladavajući brojne izazove. U istome su razdoblju potpredsjednici *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* bili: prof. dr. Antun Lobmayer od g. l893. do glavne skupštine dne 25. siječnja 1898., kada je Lobmayer odklonio svaki daljni izbor, potom je za potredsjednika izabran umirovljeni *štopski* dr. Ivan Matković koji djeluje od g. 1898. do 24. siječnja 1905., kada je na glavnoj skupštini odbio ponovni izbor. Tada je za potpredsjednika izabran dr. Vatroslav Schwarz.

Kada je riječ o dr. Ladislavu Rakovcu kao novoizabranome predsjedniku, danas stječemo dojam da je prigodom izbora g. 1893. na budućnost *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* i vlastitog rada gledao s mnogo optimizma. Kao predsjedatelj glavne godišnje skupštine dne. 30. siječnja 1893. s očitim zadovoljstvom pozdravlja okupljene sljedećim govorom: "Da se opetovanoj i mnogogodišnjoj želji naših velecienjenih članova odazovemo, da na ime budu naši sastanci negdje u doljnem gradu i tako domaćim i vanjskim članovim pristupniji, obratio se je odbor molbom na veleslavni rektorat kr.sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, ne bi li sboru dozvolio, da u kojoj dvorani sveučilišne sgrade drži svoje mjesečne i glavne skupštine. Riedkom pripravnošću odazvao se je odmah velemožni gospodin sveučilišni rektor toj našoj molbi i tako sam sretan pozdraviti Vas srdačno, veleučena gospodo, u ovoj sgradi, posvećenoj najvišim naukom u zemlji, u zavodum koji od godine do godine sve to više blagotvorno djeluje u miloj našoj domovini! Smatram to, da smo se upravo danas ovdje prvi put skupili u glavnu skupštinu, sretnim omenom misleći, da će i naš sbor, koji stupa, kao što i sveučilište u devetnaesto godište svog obstanka, u buduće što bujnije procvasti i da bude nadalje ono, čemu je namienjen, središtem kolegijalnosti izmedju liečnika i da postave sve to više stjecište i ognjište liečničkoga rada i mira!"

Iz bogatog sadržaja rada i zbivanja u *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* tijekom predsjedničkog mandata dr. L. Rakovca koji je potrajao od siječnja g. 1893. do siječnja 1905. godine spomenut ćemo istom neke od značajnih događaja koji obilježavaju to razdoblje.

Suradnja *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* i Društva kranjskih liečnika u Ljubljani

Na godišnjoj skupštini g. 1893. donesen je zaključak da *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* pristaje uz prijedlog *"društva kranjskih liečnika u Ljubljani", da "L. V." prima poslovni dio i stvarne slovenski pisane referate i razprave "društva kranjskih liečnika". Članovi toga društva, koji žele imati "L. V."dobit će ga besplatno ako postanu članovi "Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje".*

O tome danas svjedoči i sačuvani primjerak dopisa na kojem je pečatom naznačeno "primljeno kod kr. vladnoga odjela za unut. poslov..." na primjerku dokumenta datiranom "U Zagrebu dne 29. ožujka 1893", a kojeg je potpisao Dr. L. Rakovac. Temeljem ovog izvora poznat nam je sadržaj zamolbe *Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavoníje* u Zagrebu upućene kr. hrv. slavon. dalm. zemaljskoj vladi, kojom mole "da se sasluša njegovo mnienje glede osnovane gradnje zemaljske bolnice u Zagrebu".

Budući da je riječ o izvornom dokumentu zahvaljujući kojem upoznajemo duh tadašnjeg

Rasprave o donošenju novog zdravstvenog zakona i osnutku zemaljske bolnice

Tijekom g. 1893. i 1894. *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* živo sudjeluje u raspravama oko donošenja novog zakona o uređenju zdravstvene službe u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji i zakona o ljekarništvu, koji su stupili na snagu u siječnju i travnju 1894. godine. Njihovi komentari na skupštinama i u *Liečničkom viestniku,* otkirvaju nam danas da su tadašnji liječnici oba zakona prihvatili kao napredak za kr. Hrvatsku i Slavoniju, polazeći od činjenice da je u kraljevini Ugarskoj takvim zakonom već od g. 1876. bilo omogućeno riješiti uređenje cjelokupnog zdravstva, dok u našoj sredini to nije bilo izvedivo zbog zakona Hrvatskog sabora donesenog g. 1874. i koji nije mijenjan sve do 1894. godine.

Kao osobito postignuće valja nam spomenuti i zbivanja vezana uz osnutak i otvorenje nove bolnice milosrdnih sestara u Zagrebu. Ovaj je događaj bio poticaj da *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* g. 1893. ponudi nadležnim tijelima vlasti svoju stručnu pomoć u svezi s osnutkom zemaljske bolnice u Zagrebu, vjerujući kako to čine u interesu "bolnice, u koju bi se u svoje vrieme imale smjestiti i klinike, ako bude nadošlo vrieme, da se naše sveučilište nadopuni medicinskim fakultetom"

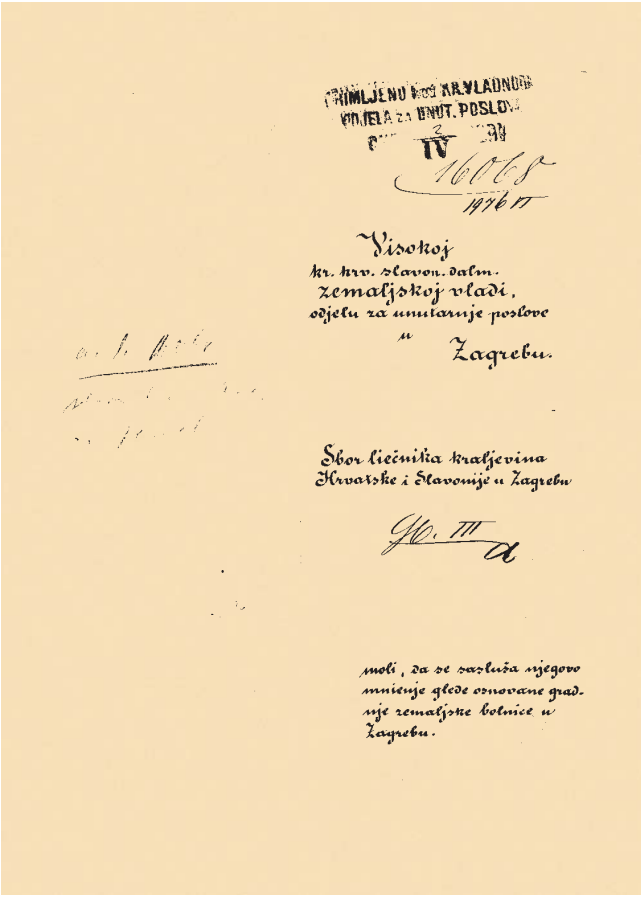
PRIMLJENO KOD KR. VLADNOGA
ODJELA ZA UNUT. POSLOVE
IV
16068
1476 III

Visokoj
kr. hrv. slavon. dalm.
zemaljskoj vladi,
odjelu za unutarnje poslove
u
Zagrebu.

Sbor liečnika kraljevina
Hrvatske i Slavonije u Zagrebu

Br. III

moli, da se sasluša njegovo
mnienje glede osnovane grad-
nje zemaljske bolnice u
Zagrebu.

vremena kao i stil službenog komuniciranja tijekom administrativnih porcedura, nalazimo da je korisno predočiti ga u cijelosti.

"Iz dnevnih i domaćih glasila saznajemo, da namjerava visoka kr. zemaljska vlada sagraditi u području glavnoga grada Zagreba zemaljsku bolnicu, u koju bi se imale svoje dobno smjestiti i klinike, čim bude otvoren medicinski fakultet na kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu. Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu drži si svojom dužnosti, obratiti se u tom za grad Zagreb, za budući medicinski fakultet i za cielu zemlju, toli važnom pitanju na visoku kralj. zemaljsku vladu presmjernim predlogom odnosno molbom: da visoka kr. zemaljska vlada blagoizvolji saslušati sasvim stručno mnienje sborovo o tom predmetu, propćiv sboru sve na gradnju bolnice odnoseće se nacrte i predradnje, da isti sbor prouči svestrano cielo pitanje, uzmogne sa svoje strane dati svoje stručno mnienje u pogledu, gdje i kako bi se buduća zemaljska bolnica graditi imala, da bude mogla svim na sličan zavod stavljenim zahtjevom udovoljiti."

Pismo odjelu za unutarnje poslove Zemaljske vlade
u svezi izgradnje zemaljske bolnice.

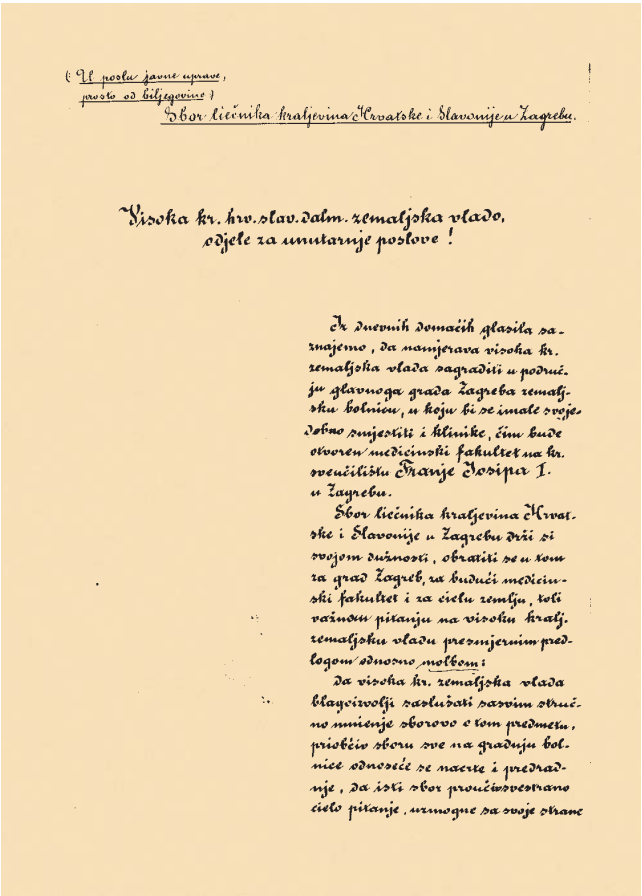

(U poslu javne uprave,
prosto od biljegovine!)

Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu.

Visoka kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlado,
odjele za unutarnje poslove!

Iz dnevnih domaćih glasila saznajemo, da namjerava visoka kr. zemaljska vlada sagraditi u području glavnoga grada Zagreba zemaljsku bolnicu, u koju bi se imale svoje dobno smjestiti i klinike, čim bude otvoren medicinski fakultet na kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu.

Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu drži si svojom dužnosti, obratiti se u tom za grad Zagreb, za budući medicinski fakultet i za cielu zemlju, toli važnom pitanju na visoku kralj. zemaljsku vladu presmjernim predlogom odnosno molbom:

da visoka kr. zemaljska vlada blagoizvolji saslušati sasvim stručno mnienje sborovo o tom predmetu, propćiv sboru sve na gradnju bolnice odnoseće se nacrte i predradnje, da isti sbor proučiv svestrano cielo pitanje, uzmogne sa svoje strane

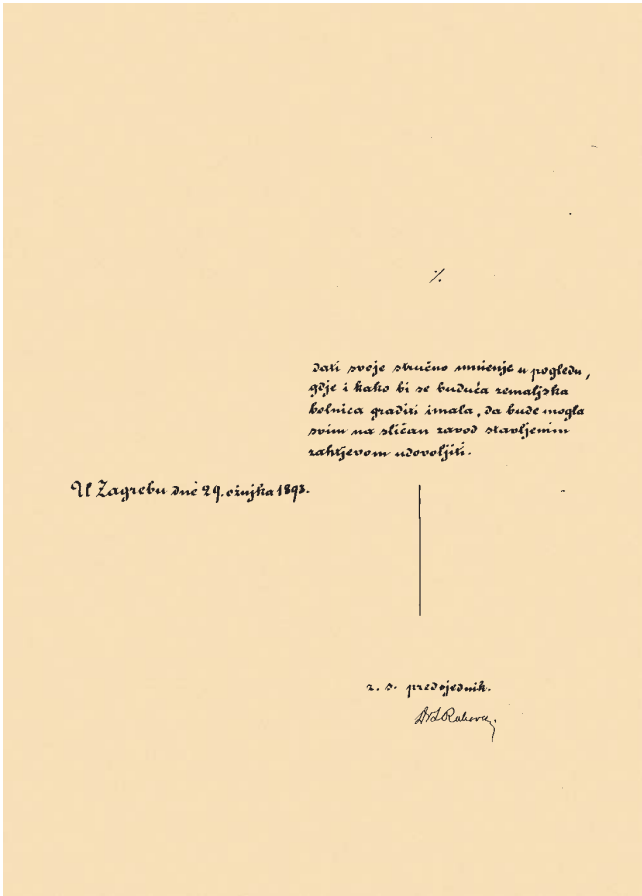

%

dati svoje stručno mnienje u pogledu, gdje i kako bi se buduća zemaljska bolnica graditi imala, da bude mogla svim na sličan zavod stavljenim zahtjevom udovoljiti.

U Zagrebu dne 29. siečnja 1893.

z. s. predsjednik.

Sačuvan je i original odgovora pisan u srpnju 1894. godine na službenom listu sa suhim pečatom vlade koji glasi:

"Broj 16.068"

U privitku vraća se molba od 29. ožujka 1893. tomu slavnomu sboru, time da se ta molba uvažiti nije mogla s razloga, što je zemaljsko zdravstveno vieće imenovano, te je ovome kao posavjetujućemu organu zemaljske vlade u svih pitanjih zdravstva i higijene taj predmet glede podignuti se imajuće zemaljske bolnice u Zagrebu na mnienje priposlan. U Zagrebu dne 26. srpnja 1894. potpis nečitak".

Na dnu stranice piše: "Slavnomu sboru liečnikah kraljevine Hrvatske i Slavonije/: na ruke predsjednika Velemožnog gospodina Dra Rakovca:/ u Zagrebu"

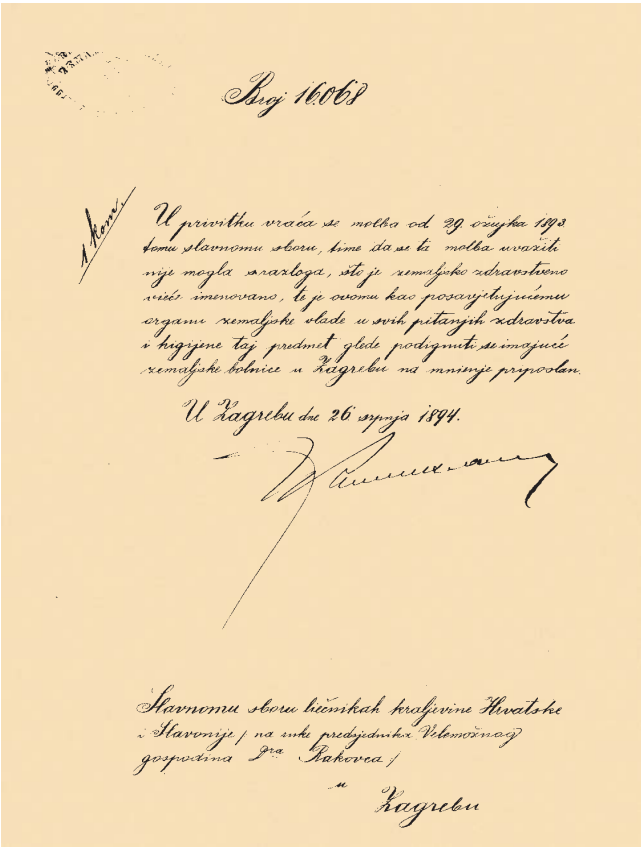
Broj 16068

U privitku vraća se molba od 29 ožujka 1893 tomu slavnomu sboru, time da se ta molba uvažiti nije mogla s razloga, što je zemaljsko zdravstveno vieće imenovano, te je ovomu kao posavjetujućemu organu zemaljske vlade u svih pitanjih zdravstva i higijene taj predmet glede podignuti se imajuće zemaljske bolnice u Zagrebu na mnienje priposlan.

U Zagrebu dne 26 srpnja 1894.

Slavnomu sboru liečnikah kraljevine Hrvatske i Slavonije / na ruke predsjednika Velemožnog gospodina Dra Rakovca /

u Zagrebu

Struktura članstva *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* – inicijative i dostignuća

Neposredno po osnutku *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* pozornim praćenjem imena, funkcije i podataka o obitavalištu, uvjeriti ćemo se kako je u teritorijalnom pogledu struktura članstva bila prilično raznolika. Već u prvoj godini opstanka okupilo se 104 članova iz raznih dijelova tadašnje kr.Hrvatske i Slavonije, uključujući i članove iz Rijeke, Bakra i Kraljevice. Doduše, do 1885. godine dr. Ivan Pervan bolnički liječnik iz Splita, bio je jedini liječnik iz Dalmacije učlanjen u *Sbor.* Unatoč činjenici da izmijenjena pravila koja su odobrena g. 1886. nisu u cijelosti ispunila težnje u smislu stvaranja preduvjeta za osnivanje podružnica, ona su ipak pružila mogućnost da redoviti član *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* može postati "svaki doctor medicine ili diplomirani ranarnik...". Tako sročena, mogla su pospješiti povećanje ukupnog broja članova i širenje strukture članova s obzirom na domicil, odnosno mjesto boravka i rada. No željeni ishod ostvarivan je relativno sporo unatoč kontinuiranih napora koje su ulagali čelnici i članovi odbora *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.* Istraživanja su pokazala da istom od 1888. godine osjetnije raste broj liječnika iz Dalmacije. Prema nekim pokazateljima, krajem 19. stoljeća od ukupnog broja liječnika u Dalmaciji svega ih se trećina odazvala pozivu da postanu članom *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.* Uzmemo li u obzir i druge krajeve, g. 1899. uz 380 imena članova zabilježeno je 137 naziva gradova, mjesta i naselja iz raznih krajeva diljem i izvan Hrvatske, štoviše uz neka je od njih naznačeno "Dalmacija", "Bosna", "Hercegovina", "Srbija", "Crna Gora", "Šatjerska" ili "Kranjska" na primjer.

Odgovor odjela za unutarnje poslove Zemaljske vlade na prethodnu zamolbu pisan u srpnju 1894. godine

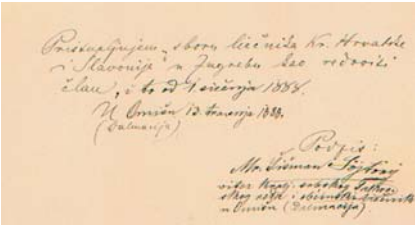

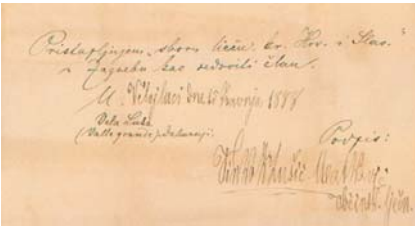

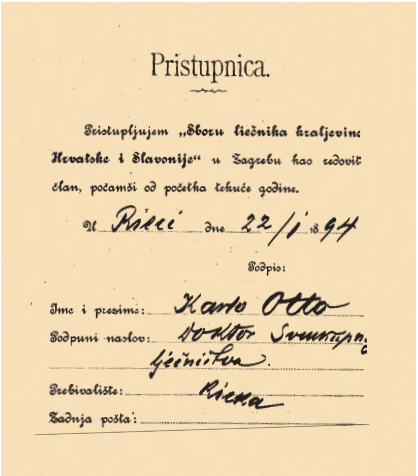

Pristupnica.

Pristupljujem „Sboru liečnika kraljevine Hrvatske i Slavonije“ u Zagrebu kao redoviti član, počamši od početka tekuće godine.

U Rieci dne 22/I 1894

Podpis:

Ime i prezime: Karlo Otto

Podpuni naslov: Doktor Svemogućnog liečništva.

Prebivalište: Rieka

Zadnja pošta:

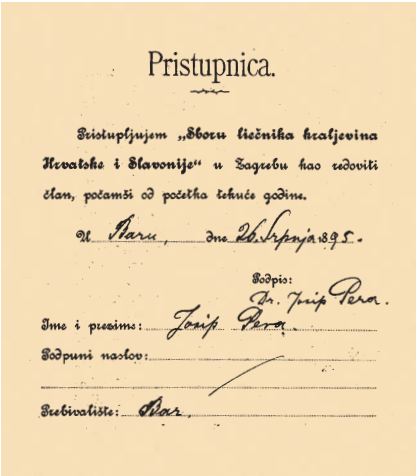

Pristupnica.

Pristupljujem „Sboru liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije“ u Zagrebu kao redoviti član, počamši od početka tekuće godine.

U Baru, dne 26. Srpnja 1895.

Podpis: Dr. Josip Pera.

Ime i prezime: Josip Pera.

Podpuni naslov:

Prebivalište: Bar.

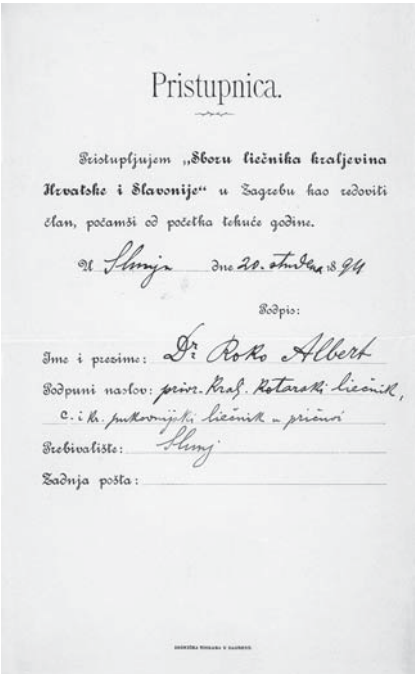

Pristupnica.

Pristupljujem „Sboru liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije“ u Zagrebu kao redoviti član, počamši od početka tekuće godine.

U Sinju dne 20. studenog 1894

Podpis:

Ime i prezime: Dr. Roko Albert

Podpuni naslov: privr. Kraj. Kotarski liečnik, c. i k. pukovnijski liečnik u pričuvi

Prebivalište: Sinj

Zadnja pošta:

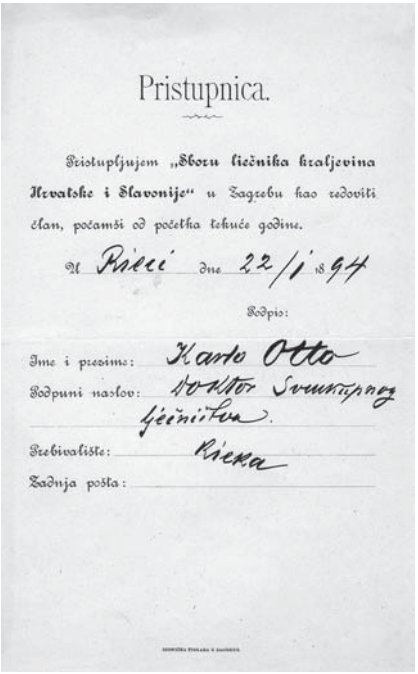

Pristupnica.

Pristupljujem „Sboru liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije“ u Zagrebu kao redoviti član, počamši od početka tekuće godine.

U Rieci dne 22/I 1894

Podpis:

Ime i prezime: Karlo Otto

Podpuni naslov: Doktor Svemogućnog liečništva.

Prebivalište: Rieka

Zadnja pošta:

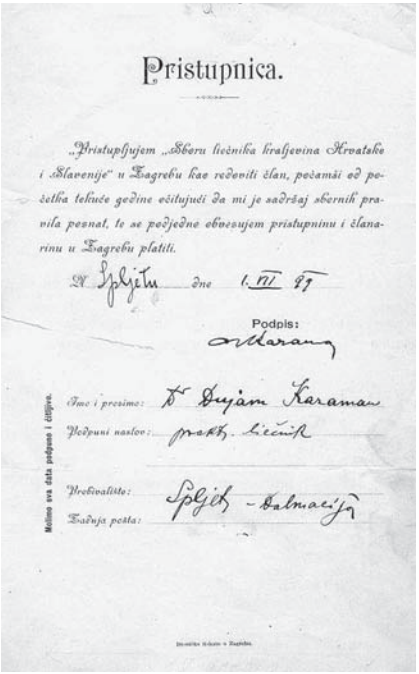

Pristupnica.

„Pristupljujem „Sboru liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije“ u Zagrebu kao redoviti član, počamši od početka tekuće godine očitujući da mi je sadržaj sbornih pravila poznat, te se podjedno obvezujem pristupninu i članarinu u Zagrebu platiti.

U Splitu dne 1. VI 97

Podpis: Karaman

Molimo ova dva podpisa i čitljivo.

Ime i prezime: Dr Dujam Karaman

Podpuni naslov: prakt. liečnik

Prebivalište: Split

Zadnja pošta: Dalmacija

Prva liječnica članica *Sbora liečnika kr.Hrvatske i Slavonije*

Kada je riječ o liječnicama, tada među sačuvanim pristupnicama kao najstariju nalazimo jednu na kojoj je ispisan sljedeći tekst: "Pristupljujem Sboru liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu kao redoviti član, počamđi od početka tekuăe godine. U Mostaru". 1895. Potpis: Dr. Keck. Ime i prezime: M. U. Dr. Bohuslava Keck; Podpuni naslov: b. h. liečnica; Prebivalište: Mostar; Zadnja pošta: Hergcegovina". *Dr. med. Bohuslava Keck primljena je u članstvo Sbora g. 1895. kao prva liječnica i to u statusu redovitog člana! Na objavljenim popisima članova, duže od jednog desetljeća Dr. Bohuslava Keck ostaje nazočna kao jedina liječnica u* Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije. *U tome je pogledu* Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije *u Zagrebu prednjačio pred društvom liječnika u Warszawi, gdje je dio članova pružao snažan teško savladan otpor primjamu žena liječnica u članstvo njihovog društva. Naprotiv, kao da taj događaj u* Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije *nije ni smatran nečim izuzetnim, jer je i na mjesečnoj skupštini dne 25. veljače 1895. kako je zabilježeno u* Liečničkom viestniku, *predsjednik bez komentara priopćio: "...da su sboru pristupili kao redoviti članovi: gospodja Bohuslava* Keck, *bosansko-hercegovačka liečnica u Mostaru, g. dr. Miroslav* Čačković-Vrhovinski, *sek. liečnik u bolnici mil. sestara u Zagrebu i g.dr. Dragutin Schwarz, sek. liečnik u bolnici u Osieku". U istome broju* Liečničkog viestnika *u rubrici "Sitne viesti - Novi članovi" čitamo: "Našem sboru pristupili su kao redoviti članovi: Dr.* Keck Bohuslava, *bosan.-herceg. liečnica u Mostaru, Dr.* Dragutin Schwarz, *sekun. bolnički liečnik u Osieku, dr.* Miroslav Čačković *Vrhovinski u Zagrebu i dr.* Vinko Pevec, *gr. kot. liečnik u Zemunu".*

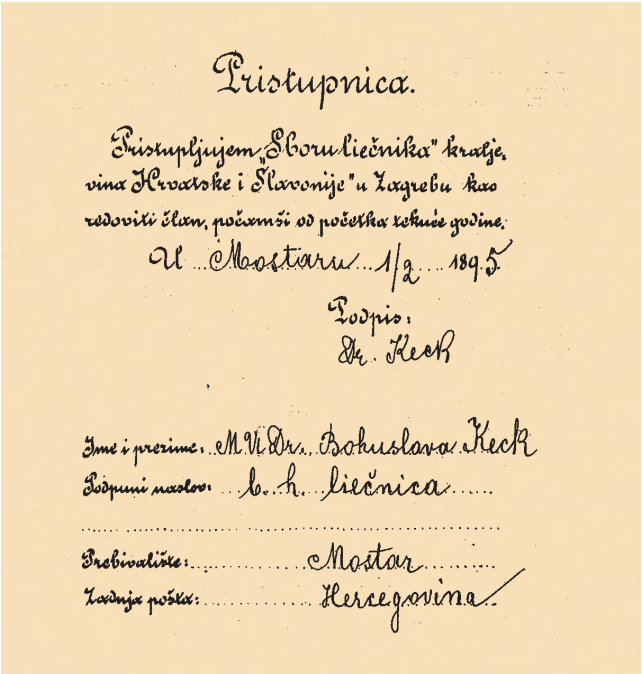

Pristupnica.

Pristupljujem „Sboru liečnika" kraljevina Hrvatske i Slavonije" u Zagrebu kao redoviti član, počemši od početka tekuće godine.

U Mostaru 1/2 1895

Podpis:
Dr. Keck

Ime i prezime: M. U. Dr. Bohuslava Keck
Podpuni naslov: b. h. liečnica
Prebivalište: Mostar
Zadnja pošta: Hercegovina

Staleška pitanja – "Liečnički stališ i općinstvo" 1895. g.

U području medicinski znanosti pokraj 19. stoljeća dolazi do dramatičnih promjena, posebice u području dijagnostike, terapije i prevencije u svezi s razvojem mikrobiologije, bakteriologije i serologije. Kirurgija, ginekologija i opstetricija također bilježe brojna postignuća, a sve su ozbiljnije promjene i u području psihijatrija. Pođemo li isključivo od *Liečničkog viestnika* i članaka koji su posvećeni tim temama nemamo razloga sumnjati s kojim su zanimanjem praćeni takvi događaji u našoj sredini i kolikim su naporom ostvarivane te inovacije bilo u privatnoj praksi, javnoj zdravstvenoj službi ili bolnicama. Uporedo s tim

promjenama došlo je i do brojnih izmjena glede statusa liječnika i staleških odnosa. Tako uredništvo *Liečničkog viestnika* nalazi shodnim da u broju 8. objavi tekst "Liečnički stališ i općinstvo.Razprava njihovih medjusobnih dužnosti" koji sadrži "Čl. 1. Dužnosti liečnika naprama svojim bolestnikom i obvezanosti bolestnika naprama svojim liečnikom; a u broju 9. "Čl.II. O obvezanosti bolestnika naparm svojim liečnikom" s napomenom u bilješci" Sbor liečnika kr. hrv. i Slavonije izdao je god 1875. ovu razpravicu u više hiljada eksemplara. Držimo, da neće biti s gorega, ako ovu razpravu poslijed 20 godina opet objelodanimo. Uredničtvo". Svršetak teksta to jest Liečnički staleš i občinstvo (svršetak) to jest Čl. II. objavljen je pod naslovom "Listak" , pa tako po scršetku prvog teksta nalazimo novi s naslovom "O medjusobnih dužnostih liečnika pram pojedincu i cielomu liečničkomu stališu" koji sadrži:

Čl. I. Dužnosti liečnika, da se sačuva ugled stališa liečničkoga;

Čl. II. Medjusobne usluge liečnika;

Čl. III. Dužnosti liečnika gledom na pripomoćne usluge svojih sudrugova;

Čl. IV. Dužnosti liečnika gledom na konsilij;

Čl. V. Dužnosti liečnika u družtvenomu ili zvaničnom obćenju sa bolestnikom, komu je drugi lječiteljem;

Čl. VI. Priepor medju liečnici;

Čl.VII. O honoraru. U završnom dijelu slijedi tekst naslovljen: "Dužnosti liečnika i obćinstva" koji obuhvaća

Čl. I. Dužnosti liečnika napram obćinstvu;

Čl. I. Dužnosti obćinstva prama liečnikom."

Pitanje *vlastite znanstvene knjižnice,* prijedlozi za osnivanje *odbora za staleška pitanja* i odbora koji će *sabirati građu za hrvatsku medicinsku terminologiju*

Na godišnjoj skupštini 1897. godine dr. Dragutin Schwarz je uz ostala aktualna pitanja pokrenuo raspravu, zalažući se da bi *Sbor liečnika kr Hrvatske i Slavonije* kao znanstveno društvo trebao imati vlastitu znanstvenu knjižnicu, budući da prema njegovom mišljenju tadašnje rješenje sa Sveučilišnom knjižnicom ne zadovoljava. Njegov je prijedlog na skupštini iscrpno raspravljen, stavovi su se bitno razlikovali, no prevladalo je mišljenje da osnivanje vlastite biblioteke nije prihvatljivo. Raspravljano je i o odlaganju *Sbora liečnika* da u skladu s inicijativom dr. Aleksandra Nikolajevića, konstituira poseban odbor za staleška pitanja i da sastavi molbu na sabor kr. Hrvatske i Slavonije, "*da se godine službovanja svih liečnika, stojećih u državnoj ili občinskoj službi, smanje na trideset za umirovljenje".* Na istoj je skupštini dr. Miroslav pl. Čačković predložio "*da glavna skupština izabere odbor od 5 lica, kojemu će biti zadaća sabirati gradju za hrvatsku medicinsku terminologiju"* budući da su postojeći rječnici zastarjeli.

Tijekom g. 1898. svim vanjskim članovima upućen je poziv da u svezi staleških pitanja podnesu konkretne prijedloge koji su raspravljani na mjesečnim skupštinama *Sbora liečnika* u Zagrebu.

Godina 1899.
– pripreme i proslava *25-te godišnjice obstanka sbora liečnička kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu (19 - 21. listopada 1899.)*

Na glavnoj godišnjoj skupštini koja je održana 24. siječnja 1899. raspravljano je o prijedlozima dotadašnjeg odbora za proslavu *25-te godišnjice obstanka sborova.* Jedna je mogućnost bila da se održi svečana skupština, a druga da se uz svečanu skupštinu održi i *"neki mali kongres, pa da se i pozovu susjedna družtva srbsko i bugarsko, te liečnici iz Slovenske i Bosne"*, te da bi se tom prilikom izdala i *"spomen knjiga."* Nakon rasprave prihvaćena je druga, to jest ambicioznija varijanta. Odbor se promptno posebnim pozivom obratio svojim glavnim suradnicima, zamoliši ih da na vrijeme jave hoće li se obvezati da prigodom proslave održe predavanje. Prema navodima dr. M. pl. Čačkovića "odaziv je bio tako znatan, da je odbor mogao redovitoj skupštini od 29. svibnja 1899. predložiti sliedeći predlog:

"1. Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije slaveći svoju 25-godišnjicu želi pružiti članovom priliku, da dodju u što uži dodir, te obdržaje 20. listopada o. g. svečanu skupštinu, nadovezujući na istu predavanja iz raznih struka medicinske znanosti, demonstracije bolestnika, preparata, aparata i liekova, te diskusije.

2. Kod tih predavanja mogu prisustvovati svi članovi, koji se prijave i gosti, koje odbor pozove...".

Slijedile su još dvije točke zaključka, nakon kojih slijedi komentar: "Ovaj je predlog jednoglasno i bez debate prihvaćen i tako se je ostvarila ideja, koja nije bila nova u sboru, jer se je već višeputa javila pobuda, da i hrvatski liečnici na znanstvenom polju odlučno koraknu napried, te da pokažu svoje znanje i svoju snagu na poprištu kongresa".

Već u srpanjskom broju *Liečničkog viestnika* objavljen je raspored proslave, pravilnik proslave, pravilnik za sjednice, Odbor i lista prijavljenih predavanja do konca

GOD. LXV.

NARODNE NOVINE.

U Zagrebu u subotu 21. listopada 1899.

Liečnički komers. U subotu na večer sakupiše

Proslava 25-godišnjice liečničkog zbora.

Domaće viesti.

Zemljovid južne Afrike.

Gdja. Sarah Bernhardt

Prilog „Obzoru" br. 243.

Javni tisak obilježava proslavu 25. obljetnice Sbora

lipnja 1899. godine. Uz ostale detalje, u pravilniku je istaknuto, da se *"razpravljati mogu pitanja iz svih struka medicinske znanosti*, da se *znanstveno pitanje ne može riešiti glasovanjem, da je za svako predavanje određeno 15 minuta, te* da *službeni jezik svečanosti je hrvatski..."*

Bio je to dojađaj koji je snažno odjeknuo i u javnosti. Onovremeni listovi ne propuštaju priliku da najave i izvješćuju o svim zbivanjima vezanim uz svečanu proslavu i znanstveni program. Podsjetimo, te davne 1899. godine Zagreb bijaše privlačna meta za brojne posjetioce jer je svečano obilježavana i 25. obljetnica otvorenja Sveučilišta u Zagrebu. Bila je to osebujna godina za sam grad Zagreb i našu kulturnu povijest. Bogatstvu zbivanja pridružilo se i kazalište u kojem je sa svojom trupom gostovala i slavna umjetnica Sarah Bernard.

Prema *izvješću o proslavi 25-godišnjice obstanka sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu (19.-21. listopada 1899.),* koje je objavljeno u *Liečničkom viestniku* saznajemo:

"dne 19. listopada u večer sakupio se je u maloj dvorani glasbenoga zavoda već veliki broj dionika proslave. U ime odbora pozdravio je prisutne dr. *pl. Antolković*, na što je u ime gostiju dr. *Šlajmer* zahvalio. Dne 20. listopada započela je svečanost proslave *svečanom službom božjom,* koju je u 9. s. pr. p. u prvostolnoj crkvi služio presv. g. biskup dr. *Ivan Krapac* uz veliku asistenciju. U 10. s. pr. p. bila je u velikoj saborskoj dvorani *svečana skupština."* Slijede podaci o nazočnima, tekstovi govora uglednika, koji su također objavljeni i u knjizi *Rad sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave 25-godišnjice njegovog obstanka* koju je uredio dr. Miroslav pl. Čačković, a koja je tiskana iste godine nakladom "Sbora liečnika" gdje čitamo:

"Predsjednik: *dr. L. Rakovac*, podpredsjednik: *dr. O. Matković st.,* glavni tajnik: dr. M. pl. Čačković, perovodja: *dr. D. Altmann.* Odbornici: *dri. J. pl. Antolković, D. vit. Mašek, A. Müller i D. Schwarz.*

Gosti: presv. gda. odjelni predstojnici kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade *O. Krajcsovics Iločki i A.Pavić,* vwelemož. Gda. Načelnik glavnoga grada Zagreba *A. pl. Mošinsky,* prorektor kr. hrv. sveučilišta Franje Josipa I. *dr. J. Šilović* i predsjednik akademije *J. Torbar*, c. i kr. stož. nadliečnik *dr. D. Sprelich*, c. i kr. stožerni liečnik dr. A. Holler, c. i kr. pukovnijski liečnici dri. *I. Červiček* i *E. Lang,* c. i kr. zamjenik pomoćnoga liečnika dr. *I. Aleksander...".*

Slijedi natuknica "Dionici" sa ukupno 120 prezimena raspoređenih po abecednom slijedu. Govori predsjednika L. Rakovca, dr. J. pl. Antolkovića, odjelnog predstojnika vlade O. Krajcsovics Iločkog, načelnika slobodonog i kraljevskog glavnoga grada Zagreba A. pl. Mošinsky-a, predsjednika akademije J. Torbara, prorektora sveučilišta dr. J. Šilovića kao i završna riječ predsjenika dr. L. Rakovca u cijelosti su objavljeni u publikaciji. Čitajući ih danas, zapažamo kako je svaki govornik posvetio pozornost onim događajima i aktivnostima u kojima su dolazile do izražaja zasluge *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* polazeći od primjera instituicije koju predstavljaju ili funkcije koju obavljaju, pozivajući u završnim rečenicama svojeg govora na suradnju u vremnima koja im zajednički predstoje. Poslije govora prorektora dr. Josipa Šilovića predsjednik L. Rakovac je predložio da se izaberu "začasnimi predsjednici znanstvenih sjednica p. n. gdu. dre. Gjuru *Cattia,* Lavoslava *Glücka*, Ivana *Kosirnika*, Radoslava *Krištofa*, Antuna *Lobmayera*, Božu *Peričića*, Dragutina *Reichweina*, Eduarda *Šlajmera* i Šimu *Švrljugu".* Budući da je taj prijedlog prihvaćen, uputio je nazočnima sljedeće riječi zahvale:

"Presvietli gospodine! Liepe i duhovite od srca govorene rieči presvietlosti Vaše, koje ste blagoizvolili u ime preuzvišenoga gospodina bana, kao što i u ime visoke kr. zem. vlade ovdje izreći, duboko su se dojmile svakoga slušaoca, svakoga skupštinara.

Presvietli gospodine! U ime liečničkoga sbora kraljevina Hrvatske i Slavonije, u ime svih prisutnih s raznih krajeva ovamo stiglih liečnika izvolite izraziti Njegovoj preuzvišenosti banu i visokoj kr. zem. vladi našu osobitu zahvalnost, što je preuzvišeni gospodin ban poručio ovom sboru u ovako prijaznih i liepih riečig svoje priznanje za prošlost i obećao podporu za budućnost.

Velemožni gospodine načelniče! Iskrene rieči, kojim nas na usta Vaša gradjanstvo glavnoga grada Zagreba pozdravlja, pobudjuje u nas što usrdniju zahvalu. U ime svoje i čitavoga liečničkoga sbora najtoplije Vam zahvaljujem, što ste nam dali prilike, da možemo rezgledati liepe zdravstvene i kulturne uredbe, koje je grad Zagreb velikim troškom prema duhu vremena učinio.

Velemožni gospodine predsjedniče naše jugoslavenske akademije! Rieči, koje su izašle iz srdca pravoga patriote, dojmit će se svakoga skupštinara. Za prijazne tiječi, kojimi nam najviši znanstveni zavod izrazuje svoje priznanje za naš rad, nauusrdnije zahvaljujem.

Velemožni gospodine prorektore! Zahvaljujem se što usrdnije u ime cieloga liečničkoga sbora na riečih, kojimi izvoliste ocieniti neznatni rad našega družtva, neznatan prema veličini zahtjeva, koji se na nas stavljaju, ali prema našim silam primjeren".

Dionici proslave 25. obljetnice Sbora liečnika kraljevine Hrvatske i Slavonije 1899. godine

Iz kratkog teksta koji slijedi doznajemo: "Iza svečane skupštine pošli su svi dionici u atelier c. i kr. Dvorskih fotografa braće Varge, da se dadu u grupi snimiti, kako bi imali trajnu uspomenu na taj dan".

U *Liečničkom viestniku* nalazimo i prikaz svečanog banketa koji je bio u velikoj dvorani glazbenog zavoda. Također možemo pročitati "Menu", saznati da je bilo 112 sudionika, kao i sadržaj govora-zdravica koje su zaredale "kada je natočen šampanjac". U broju 12. *Liečničkog viestnika* zainteresirani mogu zapaziti kao zanimljivost bilješku o završetku znanstvenog dijela programa: *„...E. Šlajmer* (Ljubljana) zahvaljuje se u ime svih dionika predsjedniku i čitavom odboru za spretno vodstvo kod ovog uspjelog sastanka, te želi da se članovi sbora pod ovim vodstvom još višeputa snadju na uspješan rad i prije nego li mine novih 25 godina. (Živili!). *Predsjednik* s ponosom konstatuje uspješni rad ovoga sastanka, te podaje kratki pregled istoga. Zahvaljuje se članovom za njihovu djelotvornu pomoć i slogu. Na koncu ističe, da se je kod te sgode opet pokazalo pomanjkanje jedinstvene terminologije, te želi, da se u tom smjeru opet prihvati već jedanput započeti rad. (Živio predsjednik! "Saznajemo također da je u 8 sati navečer u velikoj dvorani hrvatskog glazbenog zavoda bio *„komers,* na koji su došli svi u Zagrebu prisutni dionici, većina sa svojimi obitelji..." Iz istog izvora doznajemo da je oko 9. sati dr. I. *Kosirnik* u ime svih sudionika predao "predsjedniku dru. *L. Rakovcu* stajaći sat i dva kandelabera, a glavnom tajniku dru. *Čačkoviću* pisaću i pušćaru garnituru..." poprativši ovu gestu posebnim govorom, te da su se tim povodom dr.L.Rakovac i dr. M-pl.Čačković srdačno zahvalili. Spomenimo, da je poslije toga dr. J. pl. Antolković pročitao prispjele čestitke. „Pismene čestitke" su uputili Prof. dr. E. Albert iz Beča, dr. A. Biankini iz Chicaga, dr. H. Fürst iz Siska, Dragutin pl. Kunović iz Pregrade, Milan

Nikolajević, vladin savjetnik iz Zagreba, dr. J. Treer, gradski fizik iz Petrovaradina. Od počasnih članova "brzojavne" su čestitke poslali: dr. B. vitez Jiruš, profesor (Prag), dr. F. Korany, profesor (Budimpešta), dr. V. Vitez Valenta (Ljubljana). Pročitane su i "brzojavne čestitke pojedinih liečnika" bili su to: dr. Abjanić (Vrbanje), dr. Gregorić (Lipik), dr. Harabel (Virovitica), dr. Kovačević (Vrbosko), dr. Levaj (Vrbanje), dr. Longino (Varaždinske toplice), dr. Štambuk (Jelsa), dr. Stern (Karlovac), dr. Subotić (Biograd), dr. Vujić (Mitrovica), dr. Unterlugauer (Krško), dr. Šulentić (Glina), dr. O. pl. Weiss (Sarajevo). Slijede "Brzojavke liečnika kolektivne" te "Brzojavne čestitke liečničkih družtava": Srpsko lekarsko društvo u Beogradu; Sbor českih liekarnika u Pragu; Redakcija "Časopisa lekauů českych(Prag); Sbor liečnika krakovskih (Krakow); Družtvo českih medicinara (Prag). U skupini "Ostale čestitke" stoju: "Vel. župan Budisavljević (Senj); Učitelji (Glina) Ljekarnici grada Zemuna".

Dakako, na idućoj mjesečnoj skupštini koja je održana dne 30.listopada 1899. predsjednik dr. L. Rakovac je nazočnima uputio govor u kojem detaljno zahvaljuje svima koji su sudjelovali kao i svima koji su pomogli i pridonjeli uspjehu proslave i znanstvenog skupa. O tome u *Liečničkom viestniku* uz ostalo saznajemo, da je dr.L. Rakovac tom prigodom u prvoj rečenici istaknuo:" Kad se danas sastasmo, započinjemo drugi četvrt stogodišta svorovog obstanka. Želim na početku ovoga razdoblja, da nam teče onako u skladu, u marljivom znanstvenom radu, u kolegijalnom prijateljstvu, kako smo zaključili liepo i dostojno našemu uzvišenomu mukotrpnomu stališu, prvi četvrt stoljeća našega sbornoga rada proslavom od skortih dana! U to ime pomoz Bog!"

Prvi znanstveni medicinski skup s međunarodnim sudjelovanjem kojeg je organizirao *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*

Proslava i znanstveni skup uključujući i društveni program trajali su od 19. do 21. listopada 1899. godine. Izvješća o svečanom i znanstvenom radu objavljena su i u *Liečničkom viestniku* u formi sažetaka najčešće s naznakom "Autoreferat", dok su u cijelosti obajvljeni s ilustracijama, tablicama i grafikonima u knjizi *Rad sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave*

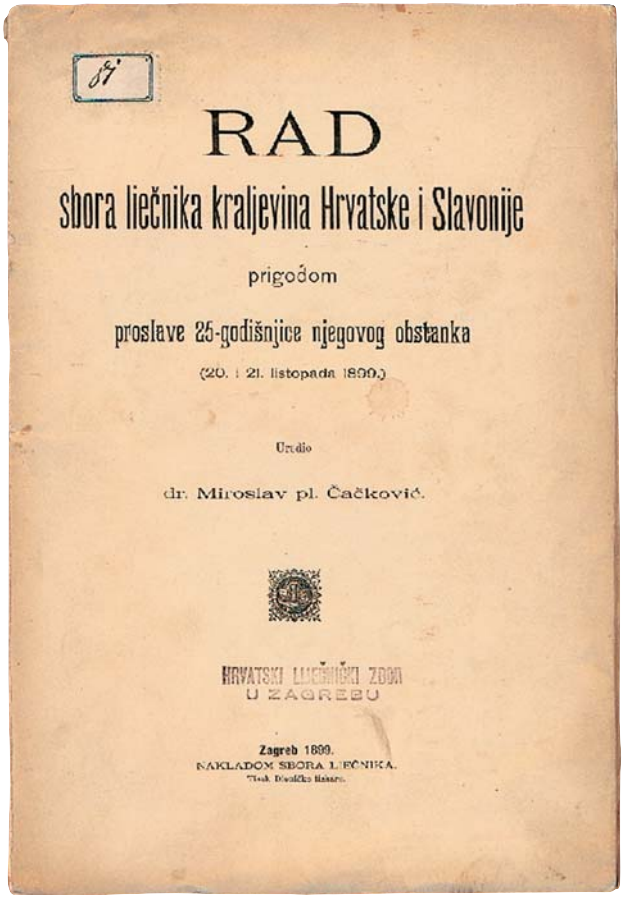
RAD

sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije

prigodom

proslave 25-godišnjice njegovog obstanka

(20. i 21. listopada 1899.)

Uredio

dr. Miroslav pl. Čačković.

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
U ZAGREBU

Zagreb 1899.
NAKLADOM SBORA LIEČNIKA.

Naslovnica knjige *Rad Sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave 25. godišnjice njegovog obstanka (20. i 21. listopada 1899),* tiskano u Zagrebu 1899. godine, uredio dr. Miroslav pl. Čačković.

25. godišnjice njegovog obstanka (20. i 21. listopada 1899), koja je tiskana u Zagrebu 1899., a uredio ju je Miroslav pl. Čačković. Bio je to prvi znanstveni medicinski skup s međunarodnim sudjelovanjem kojeg je organizirao *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje.* U usporedbi sa svečanom skupštinom, "Znanstvena skupština" i dvije "znanstvene sjednice" na kojima su održana izlaganja autora prispjelih iz Beča, Rijeke, Zadra, Sarajeva, Teslića, Zenice, Ljubljane, Nove Gradiške, Križevaca, Zagreba i Stenjevca ne samo brojem učesnika, već po sadržaju i aktualnosti znanstvene i stručne medicinske tematike, nadmašila je svečanu uvodnu proslavu. Bogatsvu i raznolikosti novostečenih znanja i iskustava doprinjeo je i dio programa definiran kao "Pregledavanje zavoda i javnih uredaba", to jest obilazak ustanova: "Kr. zemaljski zavod za proizvadjanje animalnoga cjepiva, Bolnica milosrdnih sestara; Kr. primaljsko učilište i zemaljsko rodilište, skupno groblje na Mirogoju, gradska bolnica za kužne bolesti na Zelebriegu" i "Gradski vodovod". S naročitom je pozornošću prikazan i komentiran program naslovljen "Demonstracije bolestnika i preparata". O razini odgovornosti organizatora proslave i vrsnoći prvog znanstvenog medicinskog skupa s međunarodnim sudjelovanjem kojeg je organizirao *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* danas nedvojbeno svjedoči već spomenuta knjiga koju je uredio dr. Miroslav pl. Čačković, a koja zaprema ukupno 288 paginiranih stranica.

Spomen knjiga – Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do 1899.

U prigodi obilježavanja 25-te godišnjice realizirana je i *Spomen knjiga – Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje od g. 1874. do g. 1899.* koju je napisao Ladislav Rakovac. Riječ je o djelu koje uz *Godišnjak* iz 1876., kojeg je također pripremio Rakovac, danas predstavlja dragocjeno svjedočanstvo o radu i razvoju *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* tijekom prvih dvadeset i pet godina njegova opstanka. To je u punom smislu autorsko djelo dr. Ladislava Rakovca koji je uložio golem trud da na temelju objavljenih i izvornih izvješća i dokumenata izradi publikaciju napomenuvši: "Predajem ovu spomen-knjigu štovanim sudrugovom i želim, da će mi priznati, da sam naš sbor i njegov razvitak opisao onako, kako mu dolikuje, kao stjecištu I središtu svih nas hrvatskih liečnika! U Zagrebu, koncem rujna 1899. Pisac:"

Sadžaj ove spomen knjige čine predgovor, tri poglavlja i prilozi. "Poglavlje prvo; od god 1874. do god 1881.; Poglavlje drugo: od god. 1881. do god. 1886.;

SBOR LIEČNIKA

kraljevina Hrvatske i Slavonije

od g. 1874. do g. 1899.

SPOMEN-KNJIGA.

Dr. Ladislav Rakovac.

U Zagrebu 1899.

Naslovnica knjige *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje od g. 1874. do g. 1899. Spomen-knjiga,* tiskano u Zagrebu 1899, napisao dr. Ladislav Rakovac

Poglavlje treće: od god. 1886. do god 1899." i zaprema ukupno 85. strana. Vrijednost mu je što kronološkim slijedom iznosi zbivanja u Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije, uključujući i podatke o događajima važnim za razvoj medicine, zdravstva, zakonodavstva i zdravstvene politike, teme stručnih i znanstvenih izlaganja; zbivanja vezana uz *Liečnički viestnik*, tekstove dopisa, peticija, prijedloga i mišljenja upućivanih drugim liječničkim društvima u zemlji i inozemstvu, ili pak tijelima uprave i zdravstvenim tijelima, od lokalne, reginalne do državne razine, ne propuštajući i redovita izvješća iz strane literature, iz stranih medicinskih časopisa i publicistike, prikaza kongresa, stručnih i znanstvenih skupova, kao i vijesti iz stranih sveučilišta, medicinskih fakulteta, liječničkig društava. Također, ne manje važno, uključio je životopise i podatke o nekim članovima, naročito čelnicima *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* citirajući govore bilo u prigodi njihovih napredovanja, obilježavanja osobnih obljetnica ili u spomen-govorima prigodom njihove smrti. Za ondašnje, sadašnje i buduće istraživače povijesti Hrvatskog liječničkog zbora istu vrijednost imaju prilozi: "Prilog I. Pravila od 18. svibnja 1874.; II. Pravila od 9. prosinca 1886.; III. Imenici članova: 1. Imenik pokojnih začasnih članova; 2. Imenik bivših redovitih članova; 3. Imenik članova po stanju 30. rujna 1899.: A. Imenik začasnih članova; B. Imenik dopisujućih članova; C. Imenik redovitih članova."

Slijedi "Prilog IV.: Odbor od god. 1874.-1899." i na kraju prilog "V.: Popis originalnih članaka u "Lieč Viest" od god 1877.-1899." sastavljen prema abecednom redu prezimena autora, s naslovom i navodom godine kada je objavljen, s time da je već uz naslov stavljena napomena: "Radnje, koje su u zapisnicih ili referati ili izvješća itd., nisu ovdje napomenute". Sadržaj ove knjige obuhvaća 124 paginiranih stranica.

Iz današnje perspektive, uključujući "Godišnjak" koji je obuhvatio zbivanja za razdoblja 1874./1875, te časopis *Liečnički viestnik*, obje publikacije objavljene g. 1899. u povodu 25-te obljetnice, dragocjeni su prvijenci izdavačke djelatnosti Hrvatskog liječničkog zbora.

Pozornim čitanjem naći ćemo u njima najave neriješenih i naslućivanih problema s kojima se valjalo suočiti u vremenu koje dolazi, a koje je dr. L. Rakovac nazvao *"drugi četvrt stogodišta svorovog obstanka".* S dijelom očekivanih i neočekivanih novosti i problema osobno se suočio već u razodblju od 1900. do 1905. godine.

Pristup liečničkom sboru. Banska naredba od 10. siečnja 1900. broj 6742.

Po svemu sudeći čelnici Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije očekivali su da bi intervencijom vrhovnih upravnih vlasti mogli postići brojnije članstvo. Ovaj put naišli su na potporu o čemu svjedoći banska naredba od 10. siječnja 1900. koju nalazimo objavljenu u publikaciji „Sbirka zakona i naredaba tičućih se zdravstva i zdravstvene službe" koju je uredio dr. Vladimir Katičić kao izdanje zdravstvenog odsjeka kr. zemaljske vlade g. 1905. pod rednim brojem *28. "Pristup liečničkom sboru.* Tekst naredbe glasi: "Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu, kojemu je po njegovih pravilih svrha njegovati liečničke znanosti, njegovati i promicati znanstvene interese, nastojati o kriepkom kolegijalnom radu i svezi u korist liečničkoga stališa, te podupirati po mogućnosti osiromašene sudrugove, njihove udove i sirotčad, obratio se je ovamo svojom molbom, da bi se područnim liečnikom preporučilo, da postanu članovi dotičnoga sbora. Uvaživ koristnu i plementitu svrhu liečničkoga sbora kao i okolnost, da u vlastitoj režiji podporom ove kr.zemaljske vlade izdaje svoj posebni organ pod naslovom "Liečnički Viestnik", jedini na hrvatskome jeziku izlazeći strukovni medicinski časopis, u kojem izlaze takodjer sve u zdravstvenu službu zasjecajuće naredbe ove kr. Zemaljske vlade, čime je pružena prilika, da se liečnici što više uvježbaju u hrvatskoj medicinskoj treminologiji, obnalazim pozvati Presvietlost Vašu, neka

područnim liečnikom preporuči, da, u koliko im to njihova sredstva dopuštaju, *pristupe kao članovi rečenomu liečničkomu sboru."*

Prijedlog za osnivanje liječničke komore g. 1900.

Godine 1900. *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* ima ukupno 417 redovitih članova, među kojima i 29 članova koji su bili u statusu ranarnika. Na glavnoj godišnjoj skupštini dne 29. siječnja 1900. pročitano je pismo upućeno Odboru dne 20. siječnja 1900., u kojem dr. Milan Kovačević , tada kr. kot. liječnik u Vrboskom moli, *da se liečnička komora za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju čim prije ustroji.* Prijedlog je raspravljen, ali ne i prihvaćen.

Poticaji za donošenje "kodeksa za liečničku etiku", inicijative za osnivanje institucija "Obranički sud" i "Sud časti".

Stališke i javne prilike kontinuirano se nameću kao problem s kojim se suočavaju članovi i čelnici *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.* Godine 1899. na primjer dr. Fran S. Gundrum-Oriovčanin, tada gradski fizik u Križevcima, potaknut situacijom i iskustvima u praksi u *Liečničkom viestniku* objavljuje članak pod naslovom "O liečničkoj etici". U tome članku govori i o prilikama u drugim zemljama i liječničkim društvima komentirajući: "...Takav štatut u Hrvatskoj za liečnički stališ čini mi se ne obstoji, jer da ga ima, jamačno ne bi toliko griešio jedan spram drugoga, kao što se to žalibože zbiva. Ja ću ovdje predložiti kodeks za liečničku etiku, kakvoga djelomično imadu liečnici u jednom parižkom okrugu a glasi..." potom citira 11. kratkih točaka kodeksa i nastavlja: "Evo to bi bilo po mojem mnienju "jedanaest zapovjedi za liečnike", pa hajde mili moji drugovi, promislite i vi malko o toj stvari, pa stvorimo si takav zakon, kojega ćemo se točno držati, a da ćemo ga se držati, izjavit ćemo našom poštenom rieči... Mislim, da bi kod proslave 25-godišnjice obstanka našeg sbora pronolgirali takav zakon...".

Premda njegov prijedlog nije realiziran iste godine u sklopu proslave, slijed događaja počevši od g. 1900. otkriva da je prijedlog dr. F. Gundruma-Oriovčanina bio zamijećen, obiljno shvaćen, te da je stekavši potporu istomišljenika u konačnici bio prihvaćen.

Promjene *Pravila Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu, koja su stupila na snagu s 1. siječnja 1902. godine – temelj za konstituiranje institucija *Sbora – Obranički sud, Časni sud, Pripomoćna blagajna*

Godine 1901. u prvom broju *Liečničkog viestnika* u rubrici "Sitne viesti" na prvo je mjesto stavljena bilješka pod naslovom *"Osnova pravila sbora i stališkoga reda"* Koja glasi: "Ovaj broj viestnika donaša kano prilog osnovu novih pravila sbora i stališkoga reda. Kr. zem. vlada nije obnašala potvrditi pravilnik pripomoćne blagajne, jer da nije u skladu s pravilima sbora, pa je s toga odbor iste prema potrebi preudesio i kod te prilike izpravio neke nedostatke. Ova će se osnova i stališki red predložiti glavnoj skupštini dne 22. o. mj. da o njima razpravlja, a odbor se nada, da će sbor s novim pravilima isto tako cvasti i napredovati kao i dosada, a da će stališki red biti na korist liečničkoga stališa , te mu dići ugled."

U skladu s ovom najavom, kao "II. prilog k broju 1. Liečničkoga Viestnika" 1901. obavljen je tekst *"Osnova pravila sbora liečnika kraljevine Hrvatske i Slavonije" u Zagrebu* s ukupno 8. glavnih točaka: "I. Svrha sbora; II. Sredstva za vršenje zborove zadaće; III. Članovi, njihova prava i dužnosti; IV. Uprava; V. Sastanci; VI. Obranički sud; VII. Pripomoćna blagajna".

Kao "III. prilog k broju 1. Liečničkoga Viestnika" 1901. objavljen je tekst *"Osnova stališkoga reda sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije" u Zagrebu* od kojih "član I.Liečnici medju sobom" ima ukupno 12. točaka; "II. liečnik kod bolestnika" 8; a "III. Položaj liečnika prema vani" također 8 točaka.

Na glavnoj godišnjoj skupštini održanoj dne 22. siječnja 1901. godine, prema objavljenom zapisniku saznajemo da je na izvanrednoj glavnoj skupštini dne 16. srpnja 1900. odbor predložio osnovu *pravila pripomoćne blagajne sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije za siromašne liečnike, njihove udove i sirotčad*, izražavajući priznanje članovima podobora dra. A. Alexandra, J. Havličeka, I. Kosirnika, D. vit Mašeka i D. Reichweina. U popratnom obrazloženju vlade navedeno je da se pripomoćna blagajna ne može smatrati zasebnim društvom sa samostalnom organizacijom, već nadopunom temeljnih pravila *Sbora liečnika.*

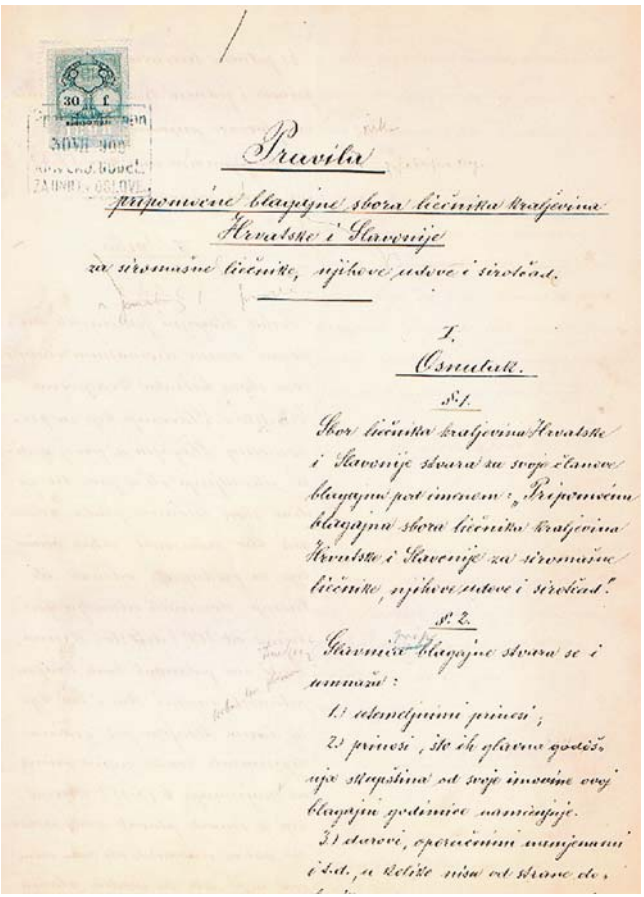
Pravila

pripomoćne blagajne sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije

za siromašne liečnike, njihove udove i sirotčad.

I.

Osnutak.

§ 1.

Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije sbira su svoje članove blagajnu pod imenom: „Pripomoćna blagajna sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije za siromašne liečnike, njihove udove i sirotčad."

§ 2.

Glavnice blagajne sbora se i uzimaju:

1.) odmetajuni prinosi;

2.) prinosi, što ih glavna godišnja skupština od svoje imovine ovoj blagajni godišnice namienjuje.

3.) darovi, oporučnini nanjenani i t.d., u koliko nisu od strane de.

Pravila pripomoćne blagajne
sbora liečnika kraljevine Hrvatske i Slavonije

Stoga su na izvanrednoj skupštini razmotrena nova pravila u kojima su definirani: *I. Ime, sjedište i svrha sbora; II. Sredstva za vršenje sborove zadaće; III. Članovi, njihova prava i dužnosti; IV. Uprava; V. Djelokurug upravnog odbora; VI. Glavna skupština; VII. Sastanci; VIII. Obranički sud; IX. Častni sud; X. Pripomoćna blagajna.* U zapisniku se aludira da su nedostaci u pravilima, zapravo omogućili odboru da se prema prijedlogu izrečenom na glavnoj skupštini dne 29. siječnja 1900., "... u sboru uredi institucija, koja će čuvati interese i čast liečničkoga stališa".

Procedura čitanja, komentari i sam sadržaj u cijelosti su objavljeni u broju 2. *Liečničkog Viestnika* g. 1901. pod naslovom *"Pravila sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu".* Prije nego li se pristupilo čitanju sadržaja predsjednik L. Rakovac je reagirao, naglasivši kako odbor predlaže da se ostane kod starog imena, koje je dobro poznato i priznato, pa bi s izmjenom naziva moglo doći do pomutnje da je prijašnje društvo prestalo djelovati i da je osnovano novo.

Prijedlog je prihvaćen jednoglasno, pa je bilježnik dr. M. pl. Čačković čitajući točku "I. Ime, sjedište i svrha sbora" pročitao "§ 1. *Ime je sboru "sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije" u Zagrebu."*

Spomenuti ćemo samo naslove glavnih odjeljaka *"Pravila"* koji je raspravljan na skupštini. *"II. Sredstva za vršenje sborove zadaće; III. Članovi, njihova prava i dužnosti; IV. Uprava; V. Djelokrug upravnog odbora; VI. Glavna skupština; VII. Sastanci; VIII. Obranički sud; IX. Častni sud; X. Pripomoćna blagajna."* Predložena pravila u cijelosti su primljena na skupštini, pa je zaključeno da se predlože vladi na potvrdu.

Slijedila je rasprava o tekstu *"glavna načela liečničke časti"*, koja su kao "stališki red" trebala biti dijelom *"Pravila Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje" u Zagrebu.* Bilježnik dr. J. pl. Antolković imao je zadaću da pročita sveukupni tekst kako bi se nakon eventulanih primjedaba sročio dokument koje će svi prihvatiti. Počeo je s točkom "I. Liečnici medju sobom" koji je poslije poduže rasprave u svezi točke 2, 10. i dopune točke 11 primljen. Jednako je bilo s dijelom "II. liečnik kod bolestnika" i
"III. Položaj liečnika prema vani." Tako su na ovoj skupštini raspravljena i prihvaćena *"Glavna načela liečničke časti"* u kojima se reguliraju pitanja: *"I. Liečnici medju sobom; II. Liečnik kod bolestnika; III. Položaj liečnika prema vani".*

Riječ je o tekstu koji je osim po naslovu, svojim sadržajem identičan prethodno objavljenoj "Osnovi stališkog reda". Kao ilustraciju navodimo neke dijelove ovog važnog dokumenta, kao prilog poznavanju tadašnjih odnosa između liječnika i bolesnika:

II. Liečnik kod bolestnika

1. Liečnik neka se u prvom redu brine za dobro svojih bolesnika. Neka ne izrabljuje bolestnika, ali neka traži doličnu nagradu i da mu se ta odmah ili u dogovorenom roku izplati.

4. Liečnik níje obvezan, da preuzme bolestnika, ali ne smíje uzkratiti pomoć u slučaju nužde ioli životne pogibelji.

5. Liečnik je vlastan uzkratiti dalnju pomoć, ako se uvjeri, da se njegove odredbe ne izvršavaju ili dapače proti ovima postupa, da se bolestnik iza njegovig ledja dade liečiti još i kod drugoga liečnika, zatim kod nadriliečnika i vračara ili ako bolestnik liečnika težko uvriedi, ili se pred kojom trećom osobom o njem uvredljivo izrazi.

6. Čuvati tajnu bolestnika dužnost je liečnika zavjerena sponzijom i odredjena zakonom, te ju treba najstrože obdržavati.

Osim staleških i etičkih pitanja, na ovoj su skupštini poduzeti koraci za osnivanje *Hrvatskog narodnog odbora,* koji bi pri vladi bio nadležan u svezi s sudjelovanjem naših predstavnika na međunarodnim kongresima, skupovima i značajnim manifestacijama.

Budući da su predložena pravila dobila potvrdu vlade i stupila na snagu dne l. siječnja 1902.godine to je na godišnjoj skupštini koja je održana 17. siječnja 1902. prvi put biran časni sud u sastavu: *I. Kosirnik, Š. Švrljuga, I. Thaller, T. Wickerhauser i D. Reichwein.*

Rad *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje,* zbivanja u zdravstvu i inicijative liječnika izvan Zagreba

Početkom 20. stoljeća sve su učestalija nastojanja liječnika izvan Zagreba za okupljanjem radi raspravljanja o aktualnim problemima. Tako su se u Varaždinu g. 1902. počeli okupljati civilni liječnici s vojnim liječnicima i ljekarnicima neovisno o *Sboru líječníka*, što je na skupštini *Sbora* prihvaćeno s odobravanjem i željom da to postane praksa i u drugim većim gradovima.

Tijekom g. 1903. u *Sboru líječníka kr. Hrvatske i Slavoníje* osnovani su pododbori za sprječavanje tuberkuloze i za izradu predstavke o pozivanju sudbenih vještaka; vladi je podnesena rezolucija za osnivanje zavoda za sušičave; o potrebi humanog bakteriološkog zavoda i prosekture; te prijedlog zakona o zaštiti djece najmlađe dobi.

Na skupštini od 24. travnja 1903. prihvatio je "sbor jednoglasno rezoluciju, kojom pozdravlja osnutak kr. bakteriološkoga zavoda u Križevcima, spojenog s kr. višim gospodarskim učilištem, ali je izrazio i želju, da se u Zagrebu osnuje takav zavod i za čovječje bolesti s liečničkom stručnjakom bakteriologom na čelu. Ujedno je naglasio i prieku potrebu, da se za zagrebačke bolnice osnuje mjesto prosektora." Iste je godine na mjesečnoj skupštini dne 22. prosinca dr. R. pl. Marković predložio "nacrt zakona za zaštitu djece, koju za plaću odhranjuju hranitelji u

kr. Hrvatskoj i Slavoniji" što je jednoglasno usvojeno i zaključeno da ga uz predstavku i obrazloženje treba uputiti zemaljskoj vladi.

Te godine ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije donosi naredbu od 28. lipnja 1903, "*... kojom se izdaje dozvola, da mogu ženske, doktori cjelokupnog liečničtva, izvršavati liečničku praksu u području kraljevina Hrvatske i Slavonije ... u svim granama medicinske struke, nu pod svim onim uvjetima, pod kojima je to dozvoljeno mužkarcima doktorima cielokupnog liečničtva...".* Unatoč ove odredbe dr. Bohuslava Keck, bosansko-hercegovačka liječnica u Mostaru 1903. godine još uvijek je jedina žena liječnica članica *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

Dne 30. prosinca 1903. u Zagrebu je održan sastanak hrvatskih stomatologa, listom iz redova članova *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije*, na kojem je konstituirana *Zadruga hrvatskih stomatologa.* Godine 1904. i u Bjelovaru je neovisno o *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije,* ali uz sudjelovanje njegovih članova, održana zdravstvena konferencija liječnika bjelovarsko-križevačke županije.

Godine 1903. u Splitu je osnovana *Liječnička komora* kao poludržavna institucija koju dalmatinski liječnici ne prihvaćaju. Bio je to povod da se pokrene osnivanje slobodnog liječničkog udruženja neovisnog od vlasti, što je ostvareno 1907. godine kada je u Splitu osnovana udruga *Slobodna organizacija liječnika kr. Dalmacije.*

Na skupštini *Sbora liečnika* dne 22. prosinca 1903. predsjednik L. Rakovac je istakao da je "Liečnički viestnik" s godinom 1903. navršio svoje 25-to godište. Tajnik dr. J. pl. Antolković komentirao je važnost ove obljetnice i na godišnjoj skupštini dne 22. siječnja 1904.godine. Iz njegova govora citiramo tek nekoliko rečenica:

"...Dvadeset i pet godište rada na polju znanosti, na polju hrvatske kulture, već je samo po sebi momenat važan, a od odlučnoga je zamašaja i znamenovanja za onaj stališ, iz kojega su proizašliradnici za tu struku i to tim više, što je u njemu pohranjen sav rad i sav napredak njih-hrvatskih liečnika. Za to se i ovdje zahvlano spominjemo svih radnika oko "Liečničkoga viestnika", koji su radom svojim omogućili redovito izdavanje toga našega jedinoga stručnoga hrvatskoga lista. Sveta na je dužnost, da se i na ovom mjestu sjetimo u prvom redu pokretača našega "Liečničkoga viestnika" dra. Antuna *Schwarza*, kao što i ugodnim čuvstvom zahvlnosti njegovog preporoditelja dra Antuna lobmayera, napokon najpače njegovog sadašnjeg revnog urednika dra. Miroslava pl. Čačkovića, koji je svojim neumornim, sdušnim i požrtvovnim radom naš organ u velike proširio i sadržaj mu pomnožio, a dobrim i svrsi shodniom uredovanjem naše glasilo tako podigao, da se mirne duše može mjeriti sa svakim stručnim listom drugih prosvjetljenih naroda...."

Glavna skupština sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije dne 22. siječnja 1904. – apel dr. L. Rakovca u svezi Pripomoćne blagajne

U pozdravnoj riječi na glavnoj skupštini održanoj dne 22. siječnja 1904. L. Rakovac je naročito istaknuo pitanje pripomoćne blagajne. O tome svjedoči i citat iz njegovog govora: "...Ne mogu da svršim, a da se ne osvrnem na našu pripomoćnu blagajnu. Svi članovi ovoga sbora bez iznimke priznat će njezinu potrebu i njezinu korist, ali djelotvorno učestvovanje je razmjerno veoma malo! Ne mislim, da bi shodno bilo navesti ovoga ili onoga, koji nije prinosnik ili utemeljitelj ove blagajne; ali pozivljem uljudno svu gospodu naše visoko štovane kolege i molim, da točno pregledaju imenik naših članova, što prileži prvom broju liečničkoga viestnika od tekuće godine. Uz ime svakoga člana nalazi se bilješka da li je prinosnik, utemeljitelj ili utemeljitelj koji uplaćuje utemeljiteljni prinos. U ime svorovo molim svakoga člana, neka u krugu svojih najbližih kolega zapodjene agitaciju u korist pripomoćne blagajne.... Pregled letimice

kroz imenik osvjedočit će Vas, velecijenjena gospodo kolege, da je Vaš siedi predsjednik u svojim starim danima još uviek sanguinik i idealista!".

Rad *Sbora* pod vodstvom potpredsjednika dr. Vatroslava Schwarza od 24. veljače 1905. do 20. siječnja 1906. godine

Na glavnoj godšnjoj skupštini koja je održana 24. siječnja 1905. godine dr. L. Rakovac je bio ponovno izabran za predsjednika, dok je za potpredsjednika izabran D. vitez Mašek. No, dr. Mašek nije prihvatio ovu dužnost, pa je Rakovac izjavio, da podnosi ostavku: "…Slavna skupštino! Bili ste toli ljebezni, da ste mi sakupili znatnu većinu glasova, kojom ste me izabrali predsjednikom. Ja Vam za to najsrdačnije zahvaljujem; Vi ste mi time sagradili zlatan most. Ja sam gospodo radio i živio pak dosljedno tomu i padam sa dosadašnjim odborom. Izvolite ovim primiti moju ostavku i molim, na mi naznačite, komu da predam predsjedničke spise". Potom je dr. L.Rakovac napustio skupštinu. Nakon kraće pauze skupština je nastavljena i tom je prigodom dr. D. Schwarz predložio: "Držim, da ćemo samo povjerenje dokazati dosadanjem našem predsjedniku dru. Rakovcu, ako ga, makar je otišao, ponovno izaberemo predsjednikom, i time ćemo mu dati priliku, da dokaže, da mu je interes za zbor bliži nego li interes pojedine osobe. …"

Prijedlog je prihvaćen, pristupilo se ponovnom glasovanju temeljem kojeg je dr. L. Rakovac dobio većinu glasova za predsjednika, dok je prema prijedlogu dr. D. Schwarza za podpredsjednika izabran dr. Vatroslav Schwarz. No, dr. Ladislav Rakovac je ostao dosljedan svojoj odluci, pa dne 26. siječnja 1905., u pismu upućenom dr. V. Schwarzu kao potpredsjedniku *Sbora*, odlučno odbija ponovni izbor. Njegovo je pismo priopćeno na odborskoj sjednici dne 4. veljače 1905. godine.

S obzirom na novonastalu situaciju dr. Vatroslav Schwarz je na mjesečnoj skupštini koja je održana 24. veljače 1905, prihvatio da kao potpredsjednik vodi *Sbor liečnika* do definitivnog izbora novog predsjednika.

Također je izvijestio da je 4. veljače 1905. konstituiran novi odbor koji je kao svoj program postavio: *Prvo: Njegovanje medicinske znanosti.... A drugo: - ali ne u drugome redu - zastupanje staliških interesa.* Budući da je sljedeće biranje predsjednika *Sbora liečnika* obavljeno istom na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini koja je održana 20. siječnja 1906., to su Vatroslav Schwarz i novi odbor sve do tada vodili *Sbor.* Bila je to veoma živa godina u kojoj je prema izvješću tajnika od presudnog značenja bila izvanredna glavna skupština od 25. svibnja 1905. na kojoj se okupio veliki broj članova, osobito onih izvan Zagreba. Poticaj je bio novi zakon o povišenju činovničkih beriva, ocijenjen kao veoma nepovoljan za liječnike pa su okupljeni članovi Sbora liečnika uputili, *predstavku na visoku. kr. zem vladu, ...u kojoj izrazuju svoje tegobe, želje i nade."* Također je odaslana već ranije pripremljena predstavka na senat kr. hrv. sveučilišta i na kr. zem. vladu *"u svrhu borbe protiv širenja venerićnih bolesti";* vladi je predana i "predstavka *zadruge hrvatskih stomatologa o djelokrugu zubarskih tehnika...".* Zaključeno je također da su poželjni periodični sastanci liječnika po županijma na kojima bi se raspravljalo o staleškim pitanjima. Pa ipak u izvješću čitamo: *"Zauzimanje za liječničku komoru ne čini se odboru tako opravdanim, da bi sada to pitanje potaknuo, jer liječničke komore, gdje su ustrojene, nisu donijele one koristi, kako se očekivalo."*

Godina 1906. – ponovni izbor dr. Ladislava Rakovca za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* u Zagrebu

Dana 20. siječnja 1906. održana je glavna godišnja skupština na kojoj je za predsjednika ponovno izabran L. Rakovac. Ovoga puta on je prihvatio i zahvalio na izboru gledajući s mnogo optimizma na budući rad u *Sboru.* Za potpredsjednika je ponovno bio izabran Vatroslav Schwarz.

No, dr. Ladislav Rakovac je neočekivano umro dne 14. travnja 1906. Opisujući njegov životopis Miroslav pl. Čačković detaljno spominje sve Rakovčeve dužnosti i poslove koje je tijekom tridesetogodišnjeg članstva obavljao u *Sboru liečnika* dopunivši ih sljedećim riječima:

"Malne sve vrijeme u odboru sbora i to većinom u vodećem položaju svojim je radom i nastojanjem promicao razvoj sbora, učinio ga ognjištem hrvatske medicinske znanosti i stjecištem interesa hrvatskih liječnika, svojim osobnim uplivom i ugledom unapredjivao je interese sbora i njegovih članova, svojom ljubeznom osobnosti širio je kolegijalnost i jačao stališku uzajamnost. Trudio se je da sboru pribere što veći broj članova, da mu skupi što više glavnice i da mu pomnoži knjižnicu, da mu proširi ugled u svim krugovima, da mu pribavi pomoći od zvaničnih organa i uplíva u javne zdravstvene prilike. Trsio se je da se skupštine što marljivije posjećuju, oblijetao je i molio članove da održavaju predavanja... Pomagao i bodrio je članove u radu, zadahnjivao i pospješivao svako nastojanje i podupirao svaki napredak. Sudjelovao je u svakom radu, bio je dionik svakog napredka, ali iz velikog broja izbijaju osobito dva sjajna i zaslužna čina, proslava 25 godišnjice obstanka sbora i osnutak pripomoćne blagajne...".

VATROSLAV SCHWARZ na čelu Sbora liečnika kr. Hrvatske Slavonije u statusu potpredsjednika od travnja 1906. do 24. siječnja 1907. godine

Od 14. travnja 1906., kada je preminuo dr. Ladislav Rakovac tadašnji predsjednik *Sbora liečnika kr. Hrvatske Slavoníje* pa do iduće godišnje skupštine koja je održana dne 24. siječnja 1907. *Sbor liječnika* vodio je dr. Vatroslav Schwarz kao potpredsjednik, dok je tajničku dužnost obavljao dr. Dragutin Schwarz.

U tom razdoblju je na izvanrednoj glavnoj skupštini 25. listopada 1906. raspravljano je o predstavci *Sbora liječnika* u svezi zemaljskog proračuna i nastojanja oko poboljšanja staleških prilika. Dr. Dragutin vit. Mašek je predložio da odbor na budućoj glavnoj godišnjoj skupštini podnese *temeljna načela, po kojima bi se po cijeloj zemlji ustrojili mjestni klubovi sborovih članova. Uredbe manje važnosti uredili bi si pojedini klubovi prema svojim prilikama, ali uvijek dakako u skladu s duhom pravilnika našega sbora.*

Na skupštini u listopadu 1906. g. *Sbor* se obraća na Sabor predstavkom u kojoj se zalažu za opće izborno pravo, a kr. zem. vladi upućuje predstavku da se dokine potreba nostrifikacije diplome stečene na austrijskim sveučilištima za državljane kr. Hrvatske i Slavonije. Od vlade također traži da dozvolu za liječničku praksu u kr. Hrvatskoj i Slavoniji daje samo onima koji *znadu državni hrvatski jezik.*

Potkraj g. 1906. *Sbor liječnika kraljevine Hrvatske i Slavoníje* ima ukupno 444 redovita člana, 24 začastna i 8 dopisujućih.

Godine 1906.
osnovana je
Zaklada
Ladislav Rakovac

Dr. Ladislavu Rakovcu
u spomen
u *Sboru liječnika*
kr. Hrvatske i Slavonije
u Zagrebu g. 1906.
osnovana je
Zaklada
Ladislav Rakovac
za pomoć udovama
i djeci liječnika
koji nisu imali uvjete
za pomoć
iz pripomoćne
blagajne.

IVAN KOSIRNIK

predsjednik Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
od 24. siječnja 1907. do 30. siječnja 1913.

Ivan Kosirnik rođen je g. 1847. u Studencima u Štajerskoj. Medicinu je studirao u Gracu, gdje je 29. lipnja 1876. promoviran. U kolovozu 1876. godine počinje raditi kao pomoćni liječnik na odjelu za *izvanjske bolesti* Bolnice Milosrdne braće u Zagrebu gdje ostaje do konca ožujka 1878. godine kada prelazi kao pomoćni liječnik u Bolnicu Milosrdnih sestara- danas KB Sestre Milosrdnice. Godine 1883. imenovan je primarnim liječnikom, a g. 1895. i ravnateljem Bolnice Milosrdnih sestara. Osim toga deset je godina radio kao gradski kotarski liječnik u Zagrebu i to od travnja 1877. do ožujka 1887., pa je izabran za građana grada Zagreba uz oprost plaćanja pristojbe. Za vrijeme okupacije Bosne i Hercegovine pola godine radio je kao liječnik u poljskoj bolnici br. 16. Godine 1894. imenovan je kr. zem. zdravstvenim savjetnikom, a na prvoj konstituirajućoj sjednici izabran je za predsjednika zdravstvenog vijeća na pet godina. Godine 1899. postavljen je na taj položaj za idućih pet godina. Uz mnoge obveze nalazio je vremena i za publicistički rad. U *Liečničkom viestniku* 1883. objavio je godišnji prikaz umrlih u Zagrebu tijekom g. 1882., mjesečne prikaze za 1883. godinu, izvješće o XI. međunarodnom medicinskom kongresu u Rimu g. 1894. Priredio je prijevod Esmarchove knjige *Prva pomoć kod nenadanih nesreća* i Exdamove *Hygiena ili nauka o zdravlju za školu i dom.* U znanstvenom programu prigodom proslave 25. obljetnice *Sbora liečnika* predavao je o *Uspjehu liečenja difhterije serumom u bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu.*

Koncem g. 1914. Kosirnik je napustio primarijat internog odjela Bolnice Milosrdnih sestara, a g. 1915. umirovljen je i odlikovan naslovom kr. savjetnika. U *Liječničkom vjesniku* objavio je nekoliko članaka, a g. 1891. objavio je knjigu *Prva pomoć kod nenadanih nesreća, sa 149 slika* - koju je izdala zajednica hrvatsko – slavonskih dobrovoljnih vatrogasnih društava, i knjigu *Higijena ili nauka o zdravlju za školu i dom. Po dru Eydamu, praktičnom liečniku u Braunschweigu.*

Osim u području medicine i zdravstva dr. I. Kosirnik je stekao ugled i u drugim područjima javnog života, pa su ga za počasnog člana izabrala mnoga društva: vatrogasno, veteransko, klizalačko i hrvatski Sokol. Prim. dr. Ivan Kosirnik je preminuo u Zagrebu dne 18. lipnja 1924. godine.

Ivan Kosirnik i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije

Dr. Ivan Kosirnik je postao član *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* 1876.godine. U imeniku članova za 1899. g. naveden je kao *Kosirnik Ivan, ravnatelj i primarni liečnik bolnice milosrdnih sestara, predsjednik kr. zem. zdravstvenog vieća, Zagreb.* Od 1888. do 1896.g. bio je član odbora, a g. 1896. blagajnik. Član je časnog suda od 1902. do 1906. godine.

Za predsjednika *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* dr. Ivan Kosirnik je izabran dne 24. siječnja 1907. na glavnoj godišnjoj skupštini, koju je sazvao i do izborne procedure vodio podpredsjednik Vatroslav Schwarz. Tom prigodom je za novog potpredsjednika izabran Dragutin vitez Mašek. I ove se godine nametnula potreba za sazivanje izvanredne glavne skupštine, na kojoj su 24. listopada 1907. dominirali staleški problemi, novi zdravstveni zakon, pitanje katedre za sudsku medicinu na Sveučilištu u Zagrebu i potreba osnivanja "stališke organizacije liječnika Hrvatske i Slavonije" po uzoru na Njemačku, kojoj bi trebali pristupiti svi liječnici.

Prema izvješću tajnika na glavnoj godišnjoj skupštini dne 23. siječnja 1908., očito je, da je u protekloj godini bilo otvoreno znatno više problema nego li ih je uspješno riješeno: *"...Uprava sborova ne može se ni gledom na razna svoja nastojanja oko materijalnog i moralnog promicanja liječničkog stališa pohvaliti baš nikakvim uspjesima - istina, po svojem mnijenju, bez krivnje uprave sborove. U zadnje tri, četiri godine sasulo se je sa strane sbora na vladu više spomenica i predstavki nego prije možda u 20 godina, al trud nam je ostao jalov iz razloga, koji leže dijelom izvan*

sbora. No velik dio članova okrivljuje za sve neuspjehe sbor...". U takvoj situaciji znatan broj dotadašnjih članova odbora daje ostavku, pa je na izvanrednoj glavnoj skupštini dne 6. veljače 1908. biran novi odbor s dr. Ivanom Kosirnikom kao predsjednikom i Miroslavom pl. Čačkovićem kao potpredsjednikom na čelu.

Dr. Ivan Kosirnik se kao predsjednik ponovno suočava s atmosferom krize. Sav svoj trud ulaže da nadvlada unutarnje trzavice i njihove štetne posljedice. Uz ostalo, to se očituje i u činjenici da *Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavoníje* godine 1907. pozdravlja osnivanje novog liječničkog društva *Slobodna organizacija liječnika Dalmacije u Splitu.*

Od 15. svibnja 1908. godine u *Liječničkom vijestniku* se ponovno mijenja pisanje naziva društva, ovaj put kao *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje*, umjesto *"Sbor liječnika kraljevina Hrvatske i Slavoníje"*, kako je bilo uvedeno g. 1906.

Zanimanje za staleška i zdravstvena pitanja

Zanimanje za staleška i zdravstvena pitanja u *Zboru liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* postaje sve izraženije. Neki događaji pobuđuju nadu da takva nastojanja nisu uzaludna. Predstavnici *Zboru liječnika* prisustvuju 30. studenoga 1908. svečanom polaganju kamena temeljca za zemaljsku bolnicu na Šalati, za koju su se zalagali u *Zboru liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* pred više od desetak godina. Tijekom g. 1909. u *Zboru liječnika* se raspravlja osnivanju novog groblja u Černomercu, o novom zakonu o osiguranju obrtnika i trgovačkih namještenika, o interpelaciji R. pl. Markovića o ustrojstvu školskih liječnika i o sudjelovanju *Zbora liječnika* na međunarodnom kongresu u Budimpešti. Iduće 1910. godine glavne se rasprave vode o kr. zem. primaljskom učilištu i novogradnji zemaljskog rodilišta te o gradskom dječjem ambulatoriju u Zagrebu. *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* daje punu potporu osnivanju *Društva za spasavanje u Zagrebu.*

Godine 1910. osnovana je nova liječnička udruga - *Organizacija liječnika okružne blagajne za Hrvatsku*, radi zaštite interesa liječnika zaposlenih u socijalnom osiguranju.

Prve samostalne stručne sekcije – internistička i kirurška

Godine 1911. u želji da se potakne i osnaži stručni medicinski rad u *Zboru liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* utemeljene su prve samostalne stručne sekcije – *internistička i kirurška.* Te godine pokreće se ponovno i pitanje gradnje liječničkog doma. Misao o komori još nije izražena iako se i nadalje u *Zboru liječnika* raspravlja o potrebi osnivanja liječničke organizacije koja bi bila obvezna za sve liječnike.

Krajem 1912. godine *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* ima 459 redovitih, 26 začasnih i 6 članova dopisnika.

Dr. Ivan Kosirnik koji je g. 1912. umirovljen kao predsjednik kr. zem. zdravstvenog vijeća, na godišnjoj skupštini *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* dne 30. siječnja 1913. godine, daje ostavku i na dužnost predsjednika *Zbora liječnika* uz obrazloženje da se želi posve povući iz javnog života. Tom prigodom se dr. Ivanu Kosirniku, u ime članova *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavoníje* zahvalio M. pl. Čačković koji je među ostalim istaknuo: *"Ti odstupaš s Tvog mjesta u času, kada si nam dao, što je u Tebi najbolje, kada si nas uvelike, vječno zadužio; kada si nam jasno i nedvoumno dokazao, da si sav naš, i opet kada je Zbor tako jak i konsolidiran, da ne imade nikakove bojazni, da bi promjenom nastale trzavice ili štetne posljedice..."*

Budući da je skupština prihvatila Kosirnikovu ostavku za novog je predsjednika *Zbora liječnika* aklamacijom bio izabran dr. Dragutin vitez Mašek, a za potpredsjednika Miroslav pl. Čačković.

DRAGUTIN MAŠEK vitez BOSNADOLSKI

predsjednik Zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije
od 30. siječnja 1913. do 30. siječnja 1919.

Dragutin Mašek vitez Bosnadolski rođen je u Zagrebu 1866. godine. Medicinu je studirao u Grazu i Beču, gdje je promoviran g. 1890. Po svršetku studija vraća se u Zagreb gdje uz dr. Teodora Wickerhausera radi na kirurškom odjelu Bolnice milosrdnih sestara i obavlja dužnost gradskog kotarskog fizika. Nakon preseljenja bolnice na današnju lokaciju u Vinogradskoj cesti dr. D. Mašek v. Bosnadolski preuzima novoosnovani III. odjel kao primarij, a 1908. izabran je za županijskog fizika. U sklopu III. odjela razvija djelatnost na polju dermatovenerologije, urologije i otorinolaringologije. U svim strukama postiže prestižne rezultate. Na njegovu je odjelu izvršena prva terapija injekcijama salvarzana, izvedena je prva traheobronhoskopija, prva trepanacija uha i prva ekstirpacija larinksa u našoj sredini. Kao predsjednik Zemaljskog zdravstvenog vijeća i predsjednik *Zbora liječnika* zalagao se za otvorenje Medicinskog fakulteta u Zagrebu. U travnju 1918. imenovan je za redovitog profesora na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, kao županijski i primarni liječnik za bolesti uha, nosa i grla. Kao predstojnik uredio je Otorinolaringološku kliniku koja je otvorena g. 1921. u zgradi pučke škole u Draškovićevoj ulici. Organiziranjem klinike, formiranjem katedre i redovne nastave postavio je temelje za razvoj otorinolaringologije kao specijalističke discipline u našoj sredini. Umirovljen je g. 1929.

Dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski objavio je veći broj radova u kojima obrađuje dermatovenerološku i otorinolaringološku kazuistiku. Godine 1909. tiskana je knjiga *Mala anatomija i fiziologija,* priručnik za tečajeve Hrvatskog sokola, koja je g. 1921. doživjela i drugo izdanje. U stručnom medicinskom radu posebno se bavio problemima karcinoma grkljana, proučavanjem i liječenjem sifilisa i kirurškom terapijom stranih tijela u otorinolaringološkom području. Zalagao se za socijalnomedicinska nastojanja u rehabilitaciji gluhonijemih, u suzbijanju alkoholizma i promicanju tjelovježbe. Bio je predsjednik Društva apstinenata u Hrvatskoj i Slavoniji, te Jugoslavenskog saveza trezvenosti. Pokretač je časopisa "Novi život".

Prof. dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski preminuo je u Zagrebu 19. ožujka 1956. godine.

Dragutin Mašek vitez Bosnadolski - Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije

Dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski postao je član *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* g. 1890. U imeniku članova iz 1899. naveden je kao *Dr. Mašek vitez Bosnadolski Dragutin, primarni liečnik bolnice milosrd. sestara, Zagreb.* Godine 1913. postao je potpredsjednik kr. zem. zdravstvenog vijeća. U *Sboru liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* je bio odbornik g. 1896, blagajnik od g. 1897. do 1904, potpredsjednik 1907. godine. Bio je član časnog suda od 1910. do 1912., zatim 1919.-1920., 1922.-1923., i od g. 1930. do 1934. Godine 1922. izabran je za začasnog člana *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja.*

Za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske i Slavonije* izabran je aklamacijom na godišnjoj skupštini 30. siječnja 1913. godine. Tom je prigodom dr. Miroslav pl. Čačković izabran za potpredsjednika. Tijekom predsjedničkog mandata dr. Dragutina Mašeka-Bosnadolskog, zemlja u cjelini, a s njom i *Zbor liječnika*, bijahu suočeni s ratištima na Balkanu i Prvim svjetskim ratom koji daju pečat sadržaju onovremenih *Liječničkih vjesnika.* Svo to vrijeme dr. D. Mašek kao predsjednik i odbor trse se svim snagama da nastave rad na ostvarivanju ranije postavljenih ciljeva i inicijativa.

Na godišnjoj skupštini g. 1912. bilo je zaključeno da se osnuje podobor koji će voditi brigu o narodnom zdravlju. Umjesto osnivanja sekcije za narodno zdravlje, u listopadu 1913. godine osnovano je *Hrvatsko društvo za čuvanje narodnog zdravlja u Zagrebu,* sa zadaćom da zdravstvenim prosvjećivanjem doprinese svladavanju zaraznih bolesti poput kolere, trahoma i ostalih pošasti. U osnivanju ovoga društva sudjelovali su i članovi *Zbora liječnika.* Na planu zdravstvene službe *Zbor liječnika* podnosi memorandum vladi u kojem traži: gradnju zemaljske bolnice, gradnju bolnice za tuberkulozne, osnivanje prosekture, rješenje problema ubožnice u Zagrebu i pitanja zubotehničara. Upravo zahvaljujući zalaganju *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* u Zagrebu je g. 1913. osnovana prosektura javnih zdravstvenih zavoda.

Prvi pokušaj uvođenja nastave za stručno usavršavanje liječnika

Osim toga, *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* predlaže vladi da liječnici, koji polaze tečaj o trahomu u Zagrebu obiđu bolničke odjele, gdje bi im šefovi odjela prikazali poučne slučajeve, a predstojnici držali teoretska predavanja. Bio je to prvi pokušaj uvođenja nastave za stručno usavršavanje liječnika u Hrvatskoj. Vlada je prihvatila ovu inicijativu pa u izvješću o radu za g. 1914. čitamo: *"Zbor" je za ovu godinu naumio upriličiti praktička i teoretička predavanja za liječnike, koji dolaze u Zagreb na tzv. trahom kurzeve.*

Pitanje liječničkog doma – nacrt novih pravila – prijedlozi izmjene naziva

Godine 1914. ponovno se postavlja pitanje liječničkog doma. Sa željom da se detaljnije definiraju neki elementi u svezi s organizacijom i rada *Zbora liječnika* pripremljen je i nacrt novih pravila. Tom je prigodom dr. Ž. Hercog predložio da ime bude *"Zbor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije"*, a dr. Mavroš da ime društva glasi *"Zbor hrvatskih liječnika"*. No skupština je većinom glasova odlučila *da se pridržava staro ime Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije.* Te godine je u *Liječničkom vjesniku* provedeno odvajanje stručnog od staleškog sadržaja, koji se od prvog broja g. 1914. tiska kao prilog svakom broju, pod nazivom *Staleški glasnik prilog Liječničkom Vjesniku..*

Godine 1914. *Zbor* je nakon dugih priprema izdao *Indeks medicinskih djela* zagrebačke sveučilišne biblioteke. Članovi *Zbora* održali su niz predavanja i tečajeva za izobrazbu njegovateljica, dok su drugi osnivali ustanove za liječnje i izobrazbu invalida. Kao predavači surađivali su i s pučkim sveučilištem, te kao pisci članaka u glasilu *Hrvatskog društva za narodno zdravlje*, kao i kod priprema za socijalni muzej.

Na planu javnog zdravstva mnogi su članovi *Zbora* radili u zemaljskom zdravstvenom vijeću. Inicijativom odbora *Zbora*, u suradnji s vojnim vlastima, znanstveni se medicinski rad očitovao u nizu predavanja i stručnih sastanaka na kojima su sudjelovali civilni i vojni liječnici. Rat je bez sumnje utjecao na odluku urednika da g. 1915. kao prvi prilog *Staleškog glasnika* objavi cjeloviti tekst *Ženevske konvencije.* Dne 2. studenoga 1916. na izvanrednoj glavnoj skupštini predsjednik dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski je istakao, da je unatoč svim nedaćama ostvareno izlaženje *Liječničkog vjesnika*, da je rad *Zbora liječnika* prvenstveno humanitaran, i da su se njegovi članovi individualno angažirali u nizu akcija oko skrbi za invalide i tuberkulozne.

Nakon stanke od tri godine, dne 26. siječnja 1917. godine održana je redovita godišnja skupština. Predsjedao joj je predsjednik dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski koji je u svojem govoru dao sažeti pregled zbivanja tijekom ratnih godina. Među ostalim je rekao: *"Pristupamo redovitoj skupštini nakon stanke od 3 godine, ali se nalazimo još usrijed razloga te stanke, usrijed najvećeg rata otkad svijet postoji. O djelovanju liječničkog zbora kao takovom ne ima u tom razdoblju mnogo izvijestiti, jer je bilo dulje vriemena obustavljeno t.j. od početka rata koncem jula 1914. do 21. augusta 1916. Prema tomu bi se mogao baviti osvrt na to doba samo sa nastojanjem, uspjesima a i stradanjem u liječničkom radu kod pojedinih članova ili njihovih skupina. Akoprem o svemu tomu nema još dovoljno točnih podataka, ipak možemo već sada kazati, da su članovi liječničkog zbora, kao što i liječnici uopće, gdjegod im je bilo sudjeno djelovati velikom većinom, vršili i vrše svoje dužnosti do skrajnjih svojih sila, pa da je tako mnogi vršeći svoje humanitarno zvanje podlegao kojoj bolesti ili ubojitom oružju. Broj gubitaka na liječnicima nadilazi znantno prirast, ako svuda, tako i kod nas u Hrvatskoj.".*

Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije i otvorenje medicinskog fakulteta na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu.

Nakon uobičajenih izvješća predsjednika, tajnika, blagajnika i knjižničara, a prije novih izbora, u točki "eventualija" riječ je uzeo dr. Ljudeviti Jurak, *"o otvorenju medicinskog fakulteta na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu."* Svoj govor Jurak je započeo: *"Slavni zbore! U posljednje se vrijeme sa više odličnih mjesta, tako u zemaljskom zdravstvenom vijeću, u našem stručnom listu, te napokon u samom saboru javiše glasovi, koji se svi slažu u istom zahtjevu, u zahtjevu, da se na našem sveučilištu što skorije otvori medicinski fakultet, da se u jednu ruku upotpuni naše do sada krnje sveučilište i da se doskoči nestašici liječnika ..."*

Jurakov su prijedlog podržali dr. Vilim pl. Pejčić, dr. Lujo Thaller, dr. Danijel Riessner1, Miroslav pl. Čačković, i Ljudevit Gutschy. Nakon žive rasprave, na prijedlog predsjednika Mašeka osnovan je "*... odbor od 5 lica i 2 zamjenika, koji će povesti svestranu akciju glede osnutka kod sviju mjerodavnih faktora i da redovito izvješćuje na mjesečnim skupštinama o svom radu.*" Bili su to: *dr. Ćulumović, Čačković, Jurak, Pejčić i Thaller a zamjenici Durst i Jelovšek.* Ishod njihovih aktivnosti dobro je poznat. Otvorenje Medicinskog fakulteta u Zagrebu neosporno je jedno od najvećih postignuća *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije.*

No, s uspjesima isprepriliću se i nabujali problemi, koji dovode u pitanje daljnje izdavanje *Liječničkog vjesnika*, pa o tome raspravnja Izvanredna godišnja skupština koja je održana 17. prosinca 1917. Ova skupština *"... u patriotskoj je požrtvovnosti priznala neophodnu kulturnu i socijalnu potrebu da se redovito izdaje, te da mu se pruži prilika da se razvija i promiče ciljeve hrvatskog medicinskog fakulteta."*

Odbor za staleška pitanja

Staleški problemi sve učestalije aktualiziraju pozive za osnutak liječničke komore. Osim toga *Zbor* se tijekom 1917. godine posebnom rezolucijom izjasnio o zadaći novoustrojenog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb, raspravljao je o pitanju sekundarnih liječnika u bolnicama u Hrvatskoj, osnovao je poseban odbor za staleška pitanja od četiri člana *"kojemu je zadaća, da uzme u pretres sve pritužbe liječnika i izradi predstavku oko saniranja sadašnjeg zdravstvenog zakona"*, koji nije ispunio očekivanja i ubrzo je prestao s radom.

Koncem 1917. Zbor je imao 24 začasna, 5 dopisnika i 479 redovitih članova. Na redovitoj godišnjoj skupštini 24. siječnja 1918., na temelju prijedloga obora Milan Rojc je izabran za začasnog člana, u znak priznanja za njegov doprinos u otvorenju Medicinskog fakulteta u Zagrebu koji je počeo s radom u prosincu 1917. godine. Na ovoj skupštini dominiraju staleška pitanja, pa skupština prihvaća rezoluciju kojom *"Zbor* daje podršku *nastojanju željezničkih liječnika u Hrvatskoj i Madjarskoj, kano i blagajničkih liječnika u Madjarskoj, koje ide za tim, da se zaštiti njihov socijalni i materijalni položaj."*

Dana 25. listopada 1918. održana je izvanredna glavna skupština na kojoj je prihvaćena rezulucija kojom *"zbor liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu kano predsatvnik liječničkog staleža svečano izjavljuje, da uvijek i u svakoj prilici nepobitno i vjerno stoji uz svoj narod i njegovog predstavnika Narodno Vijeće."* Dana 2. prosinca 1918. proglašena je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca SHS.

Na godišnjoj skupštini 30. siječnja 1919. predsjednik dr. Dragutim Mašek vitez Bosnadolski zbog bolesti nije prisustvovao. Skupštinu je pozdravio potpredsjednik M. pl. Čačković. On je u pozdravnom govoru obavijestio da dr. D. Mašek zbog bolesti, a on zbog drugih obveza, odstupaju od daljnjeg rada u odboru *Zbora liječnika.* Tajnik dr. Radenko Stanković je tom prigodom u svojem izvješću naglasio, da se društvo u zadnjih deset godina nastojalo reorganizirati i postaviti na nove temelje kako bi moglo

udovoljiti svojoj svrsi. On je rezimirao: *Postavljeni su ovi zadaci:*

1. da se omogući što ječe interesovanje za pojedine grane medicinske nauke;

2. da se poveća obujam društvenog lista i njegova zadaća imala je da postane informativna u svim granama;

3. da se saobraćaj izmedju drugova u "Zboru" u samom goji;

4. da se poslovnica društva i uredništva u opšte postavi;

5. da se drzuštveni kapital zgodnom ztransakcijom učini plodonosnim i poveća;

6. da se društvo uvede u opšte narodne pokrete, gde mu mesta ima, bilo inicijativom bilo ispomoćno;

7. da se društveni statuti preudese tako, da omoguće jaču klasnu organizaciju, budući je osnivanje komore bezizlazno bilo.

Dr. Lujo Thaller, koji je govorio prije izborne procedure, upozorio je na zadatke budućeg odbora koji će se u novoj državi suočiti s osnivanjem jedinstvene liječničke organizacije, i zadaćom da *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* i nadalje nastavi svoj rad na planu promicanja medicinskih znanosti i suradnje s medicinskim fakultetom, kao i s uređenjem liječničkih staleških pitanja. Upozorio i na dužnost starijih kolega da uspostave suradnju s mlađima. Podsjetio je, da u budućnosti prijeti pauperizacija i višak liječnika. Uz ostalo je rekao: *"Mi bi morali mladim kolegama koji dolaze sa studija, kodeks pravila staleških dužnosti dati. Mi se moramo pobrinuti za to, da se stvori dovoljan broj mjesta za te kolege. Mi ali moramo ići za tim, da kolege na tim mjestima mogu zbilja živjeti."*

Na godišnjoj skupštini dne 30. siječnja 1919. za novog je predsjednika izabran dr. Josip Lochert, a za potpredsjednika dr. Andrija Štampar.

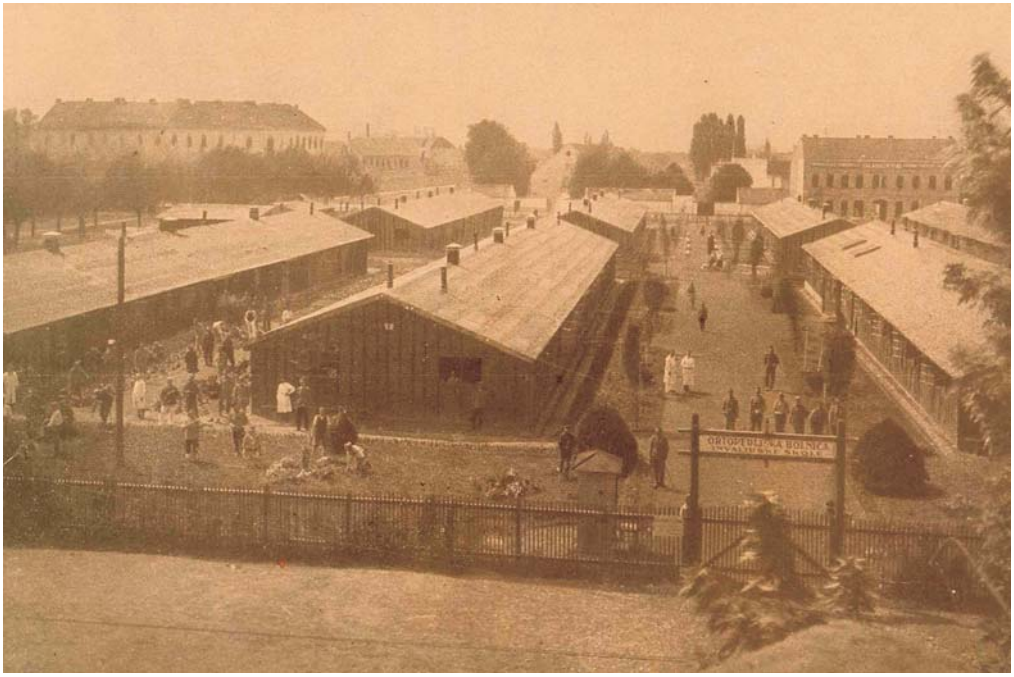

Bolnica Crvenoga križa za zbrinjavanje ranjenika i invalida Prvog svjetskog rata

JOSIP LOCHERT

predsjednik Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije
- Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu
od 30. siječnja 1919. do 9. rujna 1920.

Josip Lochert rođen je 2. siječnja 1871. u Županji. Gimnaziju je završio u Vinkovcima, a studij medicine u Grazu, gdje je promoviran 1898. godine. Po svršetku studija dolazi u Zagreb gdje radi kao sekundarni liječnik u Zakladnoj bolnici, zatim kao primarni liječnik u Vojnoj bolnici te sekundarni liječnik u Bolnici Milosrdnih sestara. U razdoblju od g. 1900. do 1908. bio je gradski liječnik u Bosanskoj Dubici, a od 1908. do 1912. radi kao općinski liječnik u Vinici. Od g. 1912. do 1914. živi i radi kao kupališni liječnik u Varaždinskim Toplicama. Za vrijeme prvog balkanskog rata dragovoljno je dva mjeseca obavljao liječničku službu u Zaječaru. Tijekom Prvog svjetskog rata bio je u službi kao vojni liječnik u Osijeku i Varaždinu, te petnaest mjeseci u Čačku u Srbiji. Od g. 1918. do 1919. bio je glavni liječnik vojnog saniteta Narodnog Vijeća. Godine 1919. stupa u zdravstveni odsjek Vlade Hrvatske i Slavonije, te od 1920. do 1. siječnja 1925. kao šef istoga odsjeka vodi zdravstvenu politiku Hrvatske. Kao šef saniteta odrekao se privatne prakse i službe u Varaždinskim Toplicama, kako bi se posvetio pitanjima uređenja zdravstva u Hrvatskoj. O njegovu radu u tom razdoblju V. Jelovšek u Liječničkom vjesniku piše: *Za par mjeseci njegova djelovanja učinio je on u svakom pogledu više, nego svi naši "pralíječnici" u zadnjih 30 godina.* U to vrijeme Hrvatska dobiva prvi put suvremeni zdravstveni budžet. Vlada kupuje sanatorij u Kraljevici, te Dvor u Novom Marofu. Zaslugom Locherta povjerenstvo zaklade za suzbijanje tuberkuloze kupuje 1920. godine Lipik i time spašava imovinu zaklade od devalvacije, a lječilište Lipik postaje hrvatska javna zdravstvena ustanova. Godine 1921. Lochert omogućava osnivanje škole za medicinske sestre u Zagrebu, prve škole za sestre pomoćnice u Hrvatskoj. S tom svrhom pribavlja sredstva Rockefellerove fondacije kod koje je uživao veliki ugled i povjerenje kao njen povjerenik. Ova je fundacija g. 1925. dala sredstva za izgradnju građevine Škole narodnog zdravlja u Zagrebu. Josip Lochert je uz Andriju Štampara, Berislava Borčića i Emila Prašeka član odbora za podizanje i uređenje Škole Narodnog zdravlja u Zagrebu. Budući da je dne siječnja 1925. g. bio brzojavno skinut s položaja šefa zdravstvenog

odsjeka Vlade Hrvatske i Slavonije kao protudržavni element, on iste godine postaje šef – liječnik Bratimske blagajne i preuzima mjesto šefa – liječnika u Varaždinskim Toplicama. Jednako plodan bio je i njegov rad u socijalnom osiguranju. Kao glavni liječnik Bratimske blagajne u Zagrebu znatno je pridonio unaprjeđenju zdravstvene zaštite rudara. Osnovao je bolničku postaju – stacionar u Mortaru, a u Vrdniku je uredio lijepo kupalište. Na početku Drugog svjetskog rata uredio je u Zagrebu moderni bolnički stacionar koji nakon rata postaje bolnica za liječenje ozljeđenika. Unifikacijom socijalnog osiguranja Bratimska blagajna prelazi u Zemaljski zavod za socijalno osiguranje, a dr. Lochert postaje ravnatelj još nedovršene bolnice za liječenje ozljeđenika. Kao liječnik praktičar vodio je veliku brigu o svojim pacijentima rudarima. Osim toga dr. Lochert je bio u najpoznatiji balneolog toga vremena. Neumorno je radio na promidžbi Varaždinskih toplica u svjetsko kupalište. Radi izrade modernog regulacijskog plana poticao je daljnja geološka istraživanja. Njegovim zalaganjem izrađeni su planovi za gradnju moderne lječilišne zgrade Bratimske blagajne, suvremenog centralnog lječilišnog doma i terapije Bratimske blagajne u Varaždinskim toplicama. S jednakim je marom zagovarao razvoj svih drugih ljekovitih vrela u Hrvatskoj.

U srpnju 1945. J. Lochert postaje pročelnik Gradskog Narodnog Odbora u Zagrebu, a u prosincu 1945. ravnatelj bolnice za liječenje ozljeđenika Zemaljskog zavoda za socijalno osiguranje.

Osim u medicini i zdravstvu njegovi su se interesi realizirali i u drugim područjima javnog života. U športskom životu je sudjelovao u raznim organizacija. Bio je predsjednik Hrvatske tenis Lige, Akademskog tenis kluba, te prvi predsjednik sindikalnog fiskulturnog društva Slavija. U svom njegovom radu, kako bilježi dr. Drago Čop, izbijao je njegov žarki hrvatski patriotizam. O ugledu kojeg je užívao kao hrvatski rodoljub svjedoči i pismo dr. Stjepana Radića od 5. prosinca 1913. kojim ga ovaj poziva da prihvati kandidaturu i stupi među prvake seljačke stranke. Smatrajući da savjesno izvršavanje političkog zvanja narodnog zastupnika nužno ide na štetu liječničkog, opredijelivši se da politički istupa kao intelektualac i filantrop izvan stranačkog sistema.

Prim. dr. Josip Lochert umro je u Zagrebu 1. svibnja 1946. godine. Njegov prijatelj, suradnik i pobratim dr. Drago Čop u spomen članku posvećenom Josipu Lochertu objavljenom u Liječničkom vjesniku kaže: *"...u cijelom životu dr. Locherta, u svom njegovom radu izbijao je njegov žarki hrvatski patriotizam... Za vrijeme svog čitavog rada od općinskog liječnika do šefa zdravstva dr. Lochert je uvijek kao ispravni intelektualac zajedno sa svojim narodom i politički istupao. Ime se dr. Locherta uvijek sa punim priznanjem isticalo ondje, gdje se je radilo o zaštiti i promicanju narodnih interesa. Prem po porijeklu Francuz on je s najvećom ljubavlju prigrlio svoju novu domovinu i postao jedan od naših istaknutih Slavena..."*

Josip Lochert i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja – Zbor liječnika Hrvatske

Josip Lochert je postao član *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* g. 1899.

Njegova aktivnost u radu *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* tijekom g. 1918. te ugled kojeg je stekao među liječnicima potakla je članove *Zbora* da ga na godišnjoj skupštini dana 30. siječnja 1919. izaberu za predsjednika. Na istoj je skupštini za potpredsjednika izabran dr. Andrija Štampar. Nakon predsjedničkog mandata završenog 1920. godine, dr. Josip Lochert bio je nekoliko puta biran kao član časnog suda, obnašajući tu dužnost od 1931. do 1938. godine.

Već u prvoj godini rada dr. Josip Lochert se kao predsjednik *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* suočio s inicijativom za osnivanje jedinstvenog liječničkog društva novonastale države. Tako je 19. listopada 1919. održana izvanredna skupština radi dogovora o nacrtu pravila za *"udruženje liječnika kraljevina SHS"*, dne 13. studenoga 1919. sazvana izvanredna glavna skupština *o nacrtu pravila za udruženje liječnika kraljevina SHS,* a dne 19. 12. 1919. dr. J. Lochert saziva izvanrednu glavnu skupštinu na kojoj je raspravljan pristup *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* u *"Udruženja jugoslavenskih liječnika" - Jugoslovensko lekarsko društvo*, te prijedlog pravila toga društva. Umjesto osnivanja zajedničkog liječničkog društva za čitavu Jugoslaviju, *Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* se tada zalaže za osnivanje saveza jugoslavenskih liječničkih društava. Suvremenici su takav stav isticali kao osobitu zaslugu dr. J. Locherta predsjednika *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* koji se prigodom osnivanja *Jugoslavenskog lekarskog društva (JLD* – u daljnjem tekstu) snažno odupirao centralističkim težnjama onodobnog Beograda. U želji da osnaži utjecaj i ulogu *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* u *JLD* Lochert je g. 1920. s velikim uspjehom oranizirao II. godišnji skup *JLD* koji je bio održan u Zagrebu, a na kojem je raspravljano i o staleškim pitanjima.

Redovita glavna godišnja skupština koju je dne 21. siječnja 1920. vodio kao potpredsjednik A. Štampar, donosi prijedlog promjene društvenih pravila kako bi se reguliralo povezivanje *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* i JLD.

Uz ostalo, tom je prigodom promijenjen je i naziv društva koji sada glasi *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu.* Nova *Pravila Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu* prihvaćena na skupštini iste su godine potvrđena. Od tada članom društva može postati svaki doktor medicine, ranarnici se više ne spominju, a redovito se članstvo ograničuje na državljane Kraljevine S.H.S.

Nakon što su nova pravila potvrđena, na izvanrednoj skupštini koja je održana 9. rujna 1920. godine, Josip Lochert daje ostavku na dužnost predsjednika budući da je postao šefom zdravstvenog odsjeka. Nove ga dužnosti nisu nikada priječile da i nadalje ostane veoma aktivan član *Zbora liječnika.* Posebno treba naglasiti da je bio jedan od osnivača i predsjednika *Balneo-radiološke sekcije Zbora liječnika.*

Na izvanrednoj glavnoj skupštini dne 9. rujna 1920. godine za izbor novog predsjednika i potpredsjednika pripremljene su dvije kandidacijske liste, za predsjednika – dr. Aleksandar Blašković i dr. Vladimir Katičić, a za potpredsjednika prof. dr. Julije Budisavljević i dr. Anton Hočevar. Izabrani su A. Blašković za predsjednika i J. Budisavljević za potpredsjednika s mandatom od tri godine.

ALEKSANDAR BLAŠKOVIĆ

predsjednik Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije
i Medjumurja od 9. rujna 1920. do 25. siječnja 1923.

Aleksandar Blašković rođen je 1882. godine u Varaždinu. Gimnaziju je polazio u Varaždinu, Zagrebu i Budimpešti. Medicinu je studirao u Budimpešti i Beču, gdje je g. 1907. promoviran. Nakon završenih studija g. 1907. dolazi u Zagreb, gdje radi kao liječnik u Bolnici Milosrdnih sestara – danas KB Sestre milosrdnice kod dr. Dragutina Mašeka v. Bosnadolskog i dr. Teodora Wickerhausera. Godine 1911. odlazi u Osijek kao šef odjela na kojem je kao i kod dr. D. Mašeka v. Bosnadolskog, praksa obuhvaćala područja otologije, dermatovenerologije i urologije. U Osijeku radi do g. 1914. kada je mobiliziran. U rujnu 1914. zarobljen je u Galiciji pa u ruskom zarobljeništvu ostaje do g. 1918. Po svršetku rata vraća se u Zagreb gdje koncem g. 1918. preuzima rad u području dermatovenerologije i urologije budući da je profesor Mašek preuzeo vodstvo otološke klinike. Godine 1928. u bolnici Sestre milosrdnice dr. A. Blašković osniva prvi samostalan urološki odjel u Hrvatskoj, odnosno u tadašnjoj kr. Jugoslaviji. Na tome je odjelu ostao do g. 1951. kada je umirovljen.

Dr. Aleksandar Blašković je prvi u našoj sredini izveo niz velikih kirurških operacija. Godine 1920. izveo je prvu nefrotomiju i nefrektomiju, g. 1921. prvu Coffey-evu bilateralnu uereterosigmoideostomiju, g. 1922. prvih šest transnasalnih hipofizektomija, g. 1924. prve perinealne prostatektomije, oko g. 1927. prve resekcije n. hypogastrici et n. errigentes, prve adenektomije i aortalne gangliotomije. Godine 1932. uveo je prve endoskopske transuretralne elektrotomije, g. 1946. Millinovu retropubičku prostatektomiju i td. Prvi je u nas g. 1908. izvodio WAR reakciju. Svojim radom i uspjesima snažno je utjecao na afirmaciju urologije kao samostalne medicinske struke i discipline u našoj sredini. Godine 1927. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu izabran je za honorarnog profesora urologije, g. 1943. postavljen je za izvanrednog, a g. 1944. za redovitog profesora pri Katedri za urologiju. Osnovao je našu prvu urološku školu koja je suvereno pratila i primjenjivala novine iz područja urologije.

Uz klinički rad, redovitu nastavu i mnogobrojna stručna izlaganja u *Zboru liječnika*, na znanstvenim skupovima i kongresima u zemlji i inozemstvu, posvećivao je osobitu pozornost izobrazbi stručnih kadrova. Objavio je oko 15 radova iz raznih područja urologije od kojih osobitu vrijednost imaju njegovi radovi o postanku mokraćnih kamenaca, tuberkulozi prostate i terapiji mokraćnih putova. Koautor je knjige *Klinika i terapija bubrežnih bolesti* koja je objavljena g. 1939. u seriji "Medicinska biblioteka". Prof. dr. Aleksandar Blašković preminuo je u Zagrebu 27. ožujka g. 1953.

Aleksandar Blašković i Zbor liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja

Aleksandar Blašković postao je član je *Sbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* 1908. godine. Predsjednikom *Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* bio je od 9. rujna 1920. do 25. siječnja 1923, zatim od siječnja 1925. do siječnja 1927, a potpredsjednik od g. 1927. do 1929. godine 1923. bio je član časnog suda.

Godine 1920. u *Zboru liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* počinju radom nove stručne sekcije: za socijalnu medicinu i dermatovenerološka, a sastaju se kirurška, internistička i sekcija blagajničkih liječnika. No, znatno više se raspravlja o novom zakonu o organizaciji zdravstva – sanitetskom zakonu, o socijalizaciji medicine i socijalizaciji liječnika, o problemima u odnosu sa Ministarstvom zdravstva i staleškim pitanjima. Sve učestaliji su zahtjevi za osnutak liječničke komore koja bi potpuno preuzela brigu oko staleških i materijalnih interesa liječnika.

Prilozi objavljeni u *Staleškom glasniku* g. 1920. posvećeni su temama: zdravstvo i samouprava, samouprava u zdravstvu, bolničarska služba, uredba o uređenju radničkog osiguranja i liječnici, suzbijanje tuberkuloze, škola

za sestre pomoćnice. Aktivnosti *Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* uglavnom se odvijaju u Zagrebu.

Godine 1921. u Zagrebu se održava II. sastanak jugoslavenskih liječnika za operativnu medicinu. Te godine dr. Miroslav Čačković pl. Vrhovinski postaje predsjednik Jugoslavenskog lekarskog društva.

Na redovitoj godišnjoj skupštini *Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* dne. 30. siječnja 1921. raspravlja s o promjeni poslovnika časnog suda.

Tijekom 1922. sve je življi rad u sekcijama *Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja.* Tajnik dr. Jelošek navodi, da je osnovana otorinolaringološka sekcija, da su uspješno radile internistička i kirurška, a da je osobito aktivna bila dermatovenerološka sekcija. Sastanke je održavala i zubarska sekcija. Premda je i nadalje broj članova bio u porastu, odbor *Zbora liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* nije bio zadovoljan odazivom i interesom liječnika za rad u *Zboru liječnika.* Stoga Jelovšek upozorava, da društvo mora pripravno dočekati političke promjene, kako bi *Zbor liječnika kr. Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* mogao ispuniti svoju zadaću središnje liječničke udruge.

Koncem g. 1922. *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* imao je 21 začasnih, 12 dopisnih i 597 redovitih članova. Na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini koja je održana dne 25. siječnja 1923. godine predsjednik A. Blašković je u svojem izvješću o radu odbora i "Zbora" u minuloj godini naglasio: "Ako načinimo letimični pregled zborovog djelovanja u prošloj godini, moramo se zaustaviti na slijedećim markantnijim točkama, koje hoću da istaknem. Stručni rad je, hvala nastojanju kolega, ističem posebice kolega sa fakulteta, bio dosta obilan i raznolik, premda dvije najglavnije struke –interna i kirurgija- nisu još tako organizovane, da bi članovima "Zbora" mogle pružiti više pobude za stručni rad. - U staleškim je stvarima "Zbor" sretno preturio neke oštrije faze a u financijskom pogledu imam zabilježiti osobiti dogadjaj, koji nas sve zadužuje: član "Zbora", koga nisam vlastan imenovati, darovao je našoj pripomoćnoj zakladi 100.000 K. Budi mu i sa ovoga mjesta na plemenitom činu izrečena duboka hvala!" Tih se je godina *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja*, kao i većina njegovih članova i tadašnjih liječnika suočavao s ozbiljnim financijskim poteškoćama. Uz ostalo to se u "Zboru" osjetilo kako u radu knjižnice i nabavi novih djela, tako u izdavanju njegovog glasila *Liječničkog vjesnika.* Tome je pitanju bila posvećena i jedna rasprava na skupštini iz koje je vidljivo da su se javili prijedlozi "*... da se "L.V."* opet počne izdavati onako, kako se prije rata izdavao, naime svakoga mjeseca jedan broj, te znanstveni dio sprijeda, a otraga nekoliko strana staleškoga dijela*...".*

Na godišnjoj skupštini 25. siječnja 1923. za "začasnog člana" izabrani su Prof. dr. Dragutin Mašek vitez Bosnadolski i Dr.Gjuro Catti.

U dogovoru s prethodnim odborom za novog predsjednika je per acclamationem izabran prof. dr. Miroslav pl. Čačković.

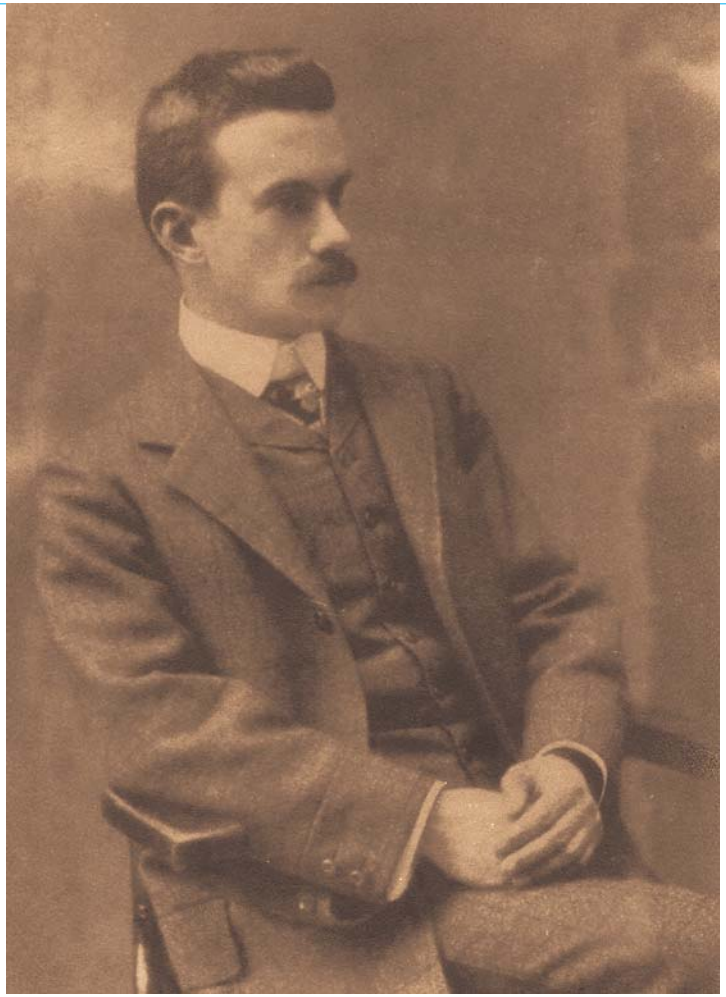

MIROSLAV pl. ČAČKOVIĆ-VRHOVINSKI

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu
od 25. siječnja 1923. do 30. prosinca 1924.

Miroslav pl. Čačković - Vrhovinski rođen je g. 1865. Zagrebu, kao sin poznatog liječnika Vladoja Čačkovića na čiji su se poziv u veljači 1874. odazvali inicijatori i prvi utemeljitelji *Sbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije.* Medicinu je studirao u Beču, gdje je promoviran g. 1895. Nakon diplomiranja radi u Bolnici Milosrdnih sestara u Zagrebu kao učenik i suradnik dr. Teodora Wickerhausera. U Bolnici Milosrdnih sestara – danas KB Sestre milosrdnice, radio je do godine 1905. kao pomoćni liječnik, od g. 1905. do 1914. kao primarius, a zatim od 1914. do g. 1928. kao šef kirurškog odjela. Osim toga je od g. 1908. obavljao i dužnost zagrebačkog županijskog fizika. Godine 1918. imenovan je kao jedan od trojice osnivača Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za redovitog profesora kirurgije. Predavao je kiruršku propedeutiku i njegu bolesnika. Godine 1918. izabran je kao prvi dekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu za akademsku godinu 1917./18. i 1918./19., na tu je dužnost ponovno biran za akademsku godinu 1924./25.

Miroslav pl. Čačković-Vrhovinski prvi je u našoj sredini izveo niz operativnih zahvata, osobito na području abdominalne kirurgije i neurokirurgije. Bio je i jedan od prvih rendgenologa u Hrvatskoj. Bio je izrazito plodan medicinski pisac. U *Liječničkom vjesniku* i uglednim inozemnim medicinskim časopisima objavio velik broj stručnih i znanstvenih medicinskih radova, uglavnom kazuističkih članka od kojih se ističu radovi o kirurgiji, perforaciji želuca i crijeva, peptičkom ulkusu i izravnoj masaži srca. Osobitu vrijednost predstavljaju njegova izvješća o radu kirurškog odjela Bolnice milosrdnih sestara i sinteza iskustava stečenih kod prvih 500 laparatomija izvedenih na tome odjelu. Godine 1910. uredio je i napisao je uvodnik u knjizi *Spomenica dru. T. Wickerhauseru k dvadesetpetgodišnjici rada u Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu.* Godine 1927. u izdanju "Biblioteka Oblasnog odbora Podmlatka i mjesnog odbora Društva Crvenog krsta u Zagrebu" objavio je priručnik prve pomoći pod naslovom *Prva pomoć kod nezgode i naglog oboljenja,* a u seriji "Medicinska biblioteka" godine 1928. objavio je knjigu *O anamnezi naročito onoj u kirurgiji.* Napisao je i veći broj književnih sastavaka, koje je, kao i knjigu *Iz liječničkove duše, Crtice.,* publicirao pod pseudonimom Ladislav Ladanjski.

Zajedno s dr. V. Subbotićem godine 1911. pokrenuo je jugoslavenske sastanke za operativnu medicinu. Bio je predsjednik Jugoslavenskog lekarskog društva i počasni član brojnih društava u zemlji i inozemstvu: Srpskog lekarskog društva, Slovenskog zdravniškog društva, Matice Hrvatske, Jugoslavesnkog akademskog potpornog društva, Spolka Českých Lékařů v Praze i Spolka Českých Mediku v Praze. Bio je osnivač i glavni djelatnik u Društvu za spasavanje u Zagrebu. Godine 1921. M. Čačković pl. Vrhovinski postaje predsjednik Jugoslavenskog lekarskog društva. Za počasnog člana Zbora liječnika izabran je g. 1929.

M. pl. Čačković-Vrhovinski je aktivno radio u gotovo svim pokretima društvenog socijalnog, humanitarnog, karitativnog, prosvjetnog, kulturnog i znanstvenog života u našoj sredini. Bio je predsjednik Pučkog sveučilišta od g. 1924. do 1929. Stekao je velike zasluge za razvitak Centralne akademske menze kao predsjednik njenog odbora od 1921. do 1929.godine. Radio je i u Đačkom domu, u Udruženju visokoškolskih nastavnika, u Prosvjetnom savezu, u Matici hrvatskoj i Državnom sanitetskom savjetu.

Prof. dr. Miroslav pl. Čačković-Vrhovinski umro je u Zagrebu 29. lipnja 1930.

Miroslav pl. Čačković – Vrhovinski i Sbor liečnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja

Miroslav pl. Čačković -Vrhovinski postao je član je *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* 1895. godine. Tijekom trideset i tri godine članstva djelovao je kao član odbora u razdoblju 1906.-1907., kada je bio i knjižničar, potpredsjednik od g. 1908. do 1910. g. i od 1913. do 1918. godine. Član je časnog suda 1921. godine.

Godine 1899. dr. M. pl. Čačković-Vrhovinski bio je jedan od glavnih organizatora proslave 25. obljetnice *Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije* kojom je prigodom uz svečani program održan i niz stručno – znanstvenih predavanja, pa se s pravom može smatrati prvim znanstvenim skupom hrvatskih liječnika. M. pl. Čačković-Vrhovinski je kao urednik pripremio i publikaciju *Rad sbora liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije prigodom proslave 25-te godišnjice njegova opstanka*, koja je g. 1899. u izdanju *Sbora* tiskana u Zagrebu. Niz je godina obavljao dužnost urednika *Liječničkog vjesnika:* od g. 1897. do 1905. kao jedini urednik, g. 1911. u suradnji s G. Butorcem i R. Stankovićem, g. 1915. s V. Jelovšekom, g. 1916.-1917. ponovno samostalno, te uz K. Farkaša, I. Herzoga i V. Jelovšeka, od 1929. sve do svoje smrti u lipnju 1930. godine.

Članak kojeg je M. pl. Čačković-Vrhovinski objavio u siječnju g. 1917. u *Liječničkom vjesniku* u kojim se traži osnutak medicinskog fakulteta na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu, bio je poticaj zastupniku dr. Milanu Rojcu da u Hrvatskom saboru podnese prijedlog koji je konačno krajem g. 1917. rezultirao odlukom o početku upisa studenata i početku nastavne djelatnosti Liječničkog- Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Na godišnjoj skupštini 25. siječnja 1923. Miroslav pl. Čačković-Vrhovinski je u znak priznanja za dugogodišnji rad u *Zboru* izabran za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja.* Zahvaljujući na izboru, kao novoizabrani predsjedsnik uputio je nazočnima sljedeće riječi:" Gospodje, gospodo i prijatelji! Do jučer još nijesam mislio, da ću danas biti Vašim predsjednikom. Ali kad ste jučer došli k meni i rekli, da je to sveopća želja, da sam ja produkt vaše sloge, nijesam se mogao oglušiti Vašemu pozivu, jer ste rekli da me trebate, a takodjer iz slijedećih razloga: jer je moj pokojni otac bio medju osnivačima "Zbora", jer sam ja jedan od suradnika pri „Zborovoj" 25-godišnjici, jer sam godinama bio njegov odbornik-potpredsjednik, pak urednik "L.V." te jer se na godinu slavi 50-ta godišnjica "Zborova" opstanka. Liječništvo, kojemu sam uvijek za cijeloga svoga života posvećivao najbolje svoje umne i fizičke sile, nagradilo me je već pred nekoliko godina najvišom akademskom nagradom – postao sam profesor na našem fakultetu, a sada "Zbor" tu nagradu nadopunjuje i bira me svojim predsjednikom. Stojim pred Vama kao produkt Vaše sloge, da radim za slogu pojedinaca, za slogu stališa i domovine, pak se nadam, da će naš rad biti složan, da će biti utakmice, ali nikakve borbe. Ako bi pak ikada do borbe došlo, mislim, da ćemo u toj borbi biti opet svi složni, stavši na stranu prava i savjesti. Novi odbor čekaju važni zadaci. Bliži se 50-godišnjica "Zborova" djelovanja, trebat će pomišljati na proslavu "Zborova" osnutka "L.V.", koji je nešto kraćega doba, zove nas , da ga ne zapustimo financijalno, a podupremo moralno. Stari je odbor, odstupajući, izložio pred nama mnoge zadatke, koji treba da se riješe...".

Prof. dr. Miroslav pl. Čačković-Vrhovinski bio je na dužnosti predsjednika "Zbora" do 30. prosinca 1924.godine, kada se povukao, nakon što je s velikim uspjehom na svečanoj sjednici dne. 21. listopada 1924.godine u saborskoj dvorani u Zagrebu proslavljena 50-godišnjica *Zbora liječnika.* U njegovom mandatu potpredsjednici su bili prof. dr. Julije Budisavljević i dr. Mile Sertić.

Od zbivanja tijekom njegovog predsjedničkog mandata izdvajamo istom neka. Godine 1923. osnovana je Liječnička komora za Hrvatsku, Slavoniju i Medjumurje u Zagrebu. Nakon osnivanja liječničkih komora u *Zboru*

liječnika počinju dominirati stručni i znanstveni medicinski problemi što se odražava u radu stručnih društava i u izdavačkoj politici. No i nadalje se na izvanrednim i redovitim skupštima izvješćuje i komentiraju staleška pitanja, osiguranje liječnika i članova njihovih obitelji, zakon o osiguranju radnika, o besplatnom liječenju imućnih u raznim ambulatorijima, o liječenju "klasnih" pacijenata u bolnicama s naglaskom na zaštiti ekonomskih interesa liječnika.

Na godišnjoj skupštini koja je održana 25. siječnja 1924. predsjednik dr. M. pl. Čačković-Vrhovinski je u pozdravnom govoru naglasio: *"Godine 1923. nastupila je velika promjena u liječničkim staleškim odnošajima, jer smo u liječničkoj komori dobili stališku oblast, koja na sebe prima mnoge agende, koje je sada imala vlast, i opet gdjekoje, što ih je dosada provadjao Zbor. Time će Zbor biti riješen gdjekojih manje ugodnih dužnosti, pa će moći sav svoj rad posvetiti svojim drugim ciljevima i svrhama, naročito znanstvenom radu, promicanju staleške uzajamnosti, naših staleških i osobnih interesa, podupiranju oskudnih i nemoćnih. Ne idemo u susret ružičastoj budućnosti, mnoge su prilike, koje nam daju razloga brigama, a naročito što se sve više sužuje i smanjuje mogućnost privatne liječničke zaslužbe socijalizacijom liječničke pomoći, koja se sve više proširuje, te osiromašenjem inteligencije. Iz Austrije i naročito iz Njemačke dobivamo vijesti o sve većoj bijedi liječnika, a nijesmo sigurni, ne ćemo li i mi šta slična doživjeti."* Potom je nastavio: *"Godina 1924. za nas je vrlo važna i svečana, jer će biti pedeset godina, što je osnovan naš Zbor, ovo naše društvo, koje je u tim godinama mnogo nastojalo i radilo, koje imade svoje tradicije i svoj veliki ugled, koje je uvijek u svakoj prilici činilo svoju stališku, naprednu i narodnu dužnost, koje je uvijek gojilo slogu i uzajamnost. Proslavit ćemo svečanim načinom 50-godišnjicu opstanka Zbora, u prvom redu time, da se manifestirano na znanstvenom polju priredjenjem općeg medicinskog kongresa...."*

Na istoj je skupštini tajnik dr. Janko Božić istakao, da se u protekloj godini *"mnogo i lijepo radilo i u pojedinim sekcijama"*, pa ističe otolaringološku, kiruršku i dermatovenerološku sekciju. Posebno prikazuje rasprave o staleškim pitanjima u sekciji blagajničkih liječnika i zubarskoj sekciji. Osvrće se i na važnost osnivanja Komore. Potom ističe: *"Kao minus našega ovogodišnjeg djelovanja spomenuti nam je, da Zbor još uvijek nema svojih vlastitih prostorija, ali nadajmo se u dogledno vrijeme, da ćemo možda u zajednici s liječničkom komorom sada prije do toga doći".*

Na ovoj je skupštini razmatran i prijedlog grupe članova koji su dne 26. listopada 1923. predložili promjenu naziva, spočitnuvši "*... da se jedina organizacija liječnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju, koja će na godinu da proslavi 50-godišnjicu opstanka, usprkos apsolutne većine članova Hrvata, nije sve do sada prozvala: Hrvatskim liječničkim društvom."* Nakon rasprave, odbor i skupština nisu prihvatili ovaj prijedlog, smatrajući da vrijeme za takvu promjenu još nije prikladno.

Tijekom g. 1924, zbog poremećenih ekonomskih prilika u zemlji, u *Zboru* jača staleška borba pa je u takvim okolnostima valjalo uložiti mnogo truda da se proslavi 50-obljetnica *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja.* Velikim zalaganjem predsjednika M. pl. Čačković-Vrhovinskog to je ostvareno. Proslava je počela dne 21. listopada 1924. u saborskoj dvorani, gdje je održana svečana sjednica kojoj su prisustvovali visoki uglednici, predstavnici državnih i zdravstvenih vlasti, Sveučilišta i Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Nastavljena je stručno znanstvenim skupom - *Kongres Jugoslavenskog liječničkog društva.* Objavljena je *Spomen-knjiga, Zbor liječnika Hrvatske-Slavonije-Medjumurja 1900.-1924.* koju je pripremio dr. Silvije Ciraki. Prigodom 50-te obljetnice *Zbora* zdravstveni odsjek u suradnji s gradskim dječjim ambulatorijem organizirao je *socijalno – higijensku izložbu "Majka i dijete"*, a priređena je i *Medicinsko – farmaceutska izložba* u zagrebačkom Zboru.

No vrijeme je pokazalo da se sloga i potpora kojima se pri izboru za predsjednika prof. M. pl. Čačković-Vrhovinski iskreno nadao nije ostvarila. Naprotiv, kao predsjednik često je bio na udaru kritičkih primjedbi na njegov sveukupni rad.

Na 9. redovitoj mjesečnoj skupštini održanoj dne 30. prosinca 1924. on odstupa od dužnosti predsjednika. Događaj je zabilježen u *Liječničkom Vjesniku* g.1925.prilog broj 4 sljedećom rečenicom "...u žamoru koji nastaje *prof. Čačković*, konstatira da kao predsjednik ne uživa simpatije skupštine i polaže čast predsjednika te odlazi...".

Do godišnje skupštine koja je održana 25. siječnja 1925. godine *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* vodio je odbor i potpredsjednik dr. M. Sertić. U prikazu skupštine čitamo da ju je otvorio kao predsjedatelj potpredsjednik dr. M. Sertić koji "... najavljuje da je g. grof Čačković ostao kod svoje odluke da se zahvaljuje na časti predsjednika zbora". Na istoj je skupštini za novog predsjednika aklamacijom izabran dr. Aleksandar Blašković, dok je iz odbora istupio prof. dr. Dragutin Mašek v. Bosnadolski, a novim je članom odbora postao dr. Vladimir Ćepulić.

Koncem g. 1924. *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu* ima ukupno 647 redovitih, 17 začasnih i 11 dopisujućih članova.

ALEKSANDAR BLAŠKOVIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu
od 24. siječnja 1925. do 29. siječnja 1927.

Na godišnjoj skupštini dne 24. siječnja 1925. **Aleksandar Blašković** je izabran za predsjednika, za potpredsjednike su izabrani prof. dr. Julije Budisavljević i dr. Mile Sertić, a za tajnika dr. Janko Božić.

U prvoj godini njihova rada *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu* podnosi predstavke o pravilnoj socijalizaciji medicine, o pravu podjeljivanja liječničke prakse, o specijalizaciji, o liječničkom stažu, o uređenju inspektorata, o sanitetskom savjetu i ministarstvu zdravstva. Pozorno se raspravlja o nacrtu zdravstvene organizacije kojeg je sastavio dr. Vinko Gregorič.

Koncem 1925. godine dosegnut je broj od 675 redovitih članova, 16 začasnih i 11 dopisnih.

Redovita glavna godišnja skupština 30. siječnja 1926. bila je povod da Blašković kao predsjednik istakne kako je "Zbor" u financijskom smislu uspio stati na vlastite noge, da je povećan broj članova, da je postignut napredak u znanstvenom i stručnom radu, ali da su nesređeni odnosi s Medicinskim fakultetom, zbog kojih se želi povući s dužnosti predsjednika. Tajnik J.Božić je naglasio da je "*Zbor i ove godine morao stajati na braniku staleških liječničkih interesa, osobito naprama vrhovnoj zdravstvenoj vlasti, ministarstvu narodnog zdravlja, koje u općenito zdravstvenim i staleškim putanjima polazi posve svojim putem i nikako ne možda uvidi, da samo zajednički rad izmedju zdravstvenih vlasti i liječništva može biti na korist i narodnom zdravlju i liječničkom staležu..."*

Na ovoj su skupštini predložene i izmjene nekih članaka *Pravila Zbora.* Za predsjednika je ponovno izabran dr. A. Blašković dok su za potpredsjednike izabrani dr. Dragutin Certin i dr. Mile Sertić.

Iduća redovita godišnja skupština održana je 29. siječnja 1927. godine. Predsjednik Aleksandar Blašković je u kratkom govoru naglasio da je minula godina prolazila *"bez trzavica i djelovanje Zbora moglo je krenuti više nego prije u stručnom i znanstvenom smjeru".* Napomenuo je da je interes za rad *Zbora* povećan i u inozemstvu, pa navodi kao primjer da je "uprava Wiener klinische Wochenschrift zamolila, da joj se šalju kratki referati sa naših sastanaka i skupština". Također je naglasio da je *Zbor* ojačao u financijskom pogledu ali da su izdaci za *Liječnički viješnik* veliki. Unatoč tome bilo je prema njegovim riječima dosta razloga za nezadovoljstvo. "*...Zbor se bez uspjeha trudio, da u članstvu pobudi veći interes za znanstvena i stručna pitanja. Uvadjanje seminarskih vježbi, strani i domaći predavači, dapače eminentno važna staleška pitanja nijesu bila u stanju, da privuku dovoljan interes članova. Pod kraj došlo je do osnivanja novih društava čisto na stručnoj bazi. Sve ove pojave zajedno dale su povoda odboru, da se malo dublje zamisli u genezu tih činjenica- i dale su povoda bojazni, da liječništvo, koje je dosad uvijek nastupalo u svakoj važnijoj prigodi jedinstveno, u buduće ne će više biti tako jedinstveno u svom shvaćanju i nastupanju kao dosada. Ne htijući sam snositi odgovornost za budućnost, kojoj krećemo u susret-odbor je odlučio, da vam navijesti svoju demisiju, da time dade širokim krugovima Zbora prilike, da rasprave situaciju Zbora, - da se opredijele u pitanjima smjera rada Zborovog, orijentacije naprama ostalim društvima, načina i objama saradnje, eventualne preudesbe "Liječ. Vjesnika" i napokon ličnih pitanja sastava odbora...".*

Tajnik J. Božić je istakao, da je rad *Zbora* bio usmjeren na dva temeljna smjera – znanstveni i staleški.

Osim predavanja, koja su pretežno držali profesori i klinički liječnici, uključujući i strance, *Zbor* je s osobitom pozornosti pratio prilike medicinskih znanosti na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Raspravljana su brojna pitanja iz područja javnog zdravstva, o osnutku doma Zbora liječnika, o podupiranju udovica i djece umrlih liječnika. Na kongresu i u sklopu JLD raspravljalo se o tuberkulozi u Hrvatskoj i Slavoniji, o ugroženim interesima liječničkog staleža, o politici i ustanovama socijalne medicine i stavovima ministarstva zdravstva.

Na skupštini 29. siječnja 1927. godine kandidacijski je odbor u proceduri izbora novog odbora izvijestio da postoje dvije kandidacione liste: A. za predsjednika prof. dr. Karla Radoničića i potpredsjednike dr. A. Blaškovića i dr. M. Sertića, te lista B. za predsjednika dr. Julije Domca, te potpredsjednike dr. M. Sertića i dr. Jurja Korenića. Budući da je Domac pismom javio da ne prima nikakve dužnosti u odbru, to je skupština aklamacijom za predsjednika izabrala prof. dr. Karla Radoničića. Za potpredsjednike su izabrani dr. M. Sertić i dr. A. Blašković.

Zagreb početkom 20. stoljeća.

KARLO RADONIČIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu
od 29. siječnja 1927. do 8. veljače 1930.

Karlo Radoníčić rođen je g. 1879. u Trstu. Srednju školu polazio je u Kotoru. Medicinu je studirao u Beču, gdje je promoviran g. 1905. Po svršetku studija i odsluženja vojnog roka u rujnu 1906. počinje radom u Općoj bolnici u Beču na odjelu prof. Ortnera. Godine 1907. pridružuje se prof. Ortneru, koji je pozvan u Innsbruck da preuzme katedru interne medicine, radeći kao njegov asistent i suradnik. U Innsbrucku obojica ostaju do 1911. godine, kada se vraćaju u Beč. Od 1911. do sloma Austro-Ugarske Radoničić radi kao asistent u II. medicinskoj - internoj klinici prof. Ortnera, gdje preuzima vodstvo radiološkog odjela. Osim toga vodio je i radiološki odjel prof. Eiselberga, a kao primarius radio je i u Vojnoj bolnici u Beču. Godine 1919. prihvaća poziv Medicinskog fakulteta u Zagrebu, gdje je izabran za redovitog profesora za unutrašnje bolesti i predstojnika Medicinske klinike. Po dolasku u Zagreb osniva i uređuje Medicinsku – Internu kliniku u školskim zgradama u Draškovićevoj ulici, gdje g. 1920. počinju prva predavanja i vježbe. Akademske godine 1921./22. bio rektor Sveučilišta u Zagrebu, a akademske godine 1926./27., 1930./31., 1931./32. bio je dekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Godine 1930. izabran je za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Znanstvenoistraživački je rad započeo kao asistent u Beču i Innsbrucku. Osobitu je pozornost posvetio kliničkom proučavanju fizikalne terapije reumatskih bolesti, dijagnostike infarkta crijeva i kroničnog fibroznog medijastinitisa. Dao je važan doprinos dijagnostičkoj ocjeni Oliver Cardarellijeva znaka. Kao profesor Medicinskog fakulteta u Zagrebu, uz nastavno djelovanje,nastavio je organizacijski rad i klinička istraživanja. Posebno se bavio problemima cirkulacije krvi u jetri, patofiziologijom jetre, problemima kliničke, laboratorijske i rendgenološke dijagnostike i terapije bolesti jetre i medijastinalnih tumora. Prvi je opisao paradoksalno disanje kod kljenuti ošita, tzv. Radoničićev simptom. Pisao je o patologiji i terapiji holelitijaze s internističkog motrišta i nizu drugih pitanja iz područja interne medicine. Uporedio je dijagnostičku vrijednost kliničkih i rentgenoloških pretraga jetre, posebice ortodijagrafiju jetre, pneumoperitoneum, holecistografiju i iskustva s tada najnovijom metodom intrevenozne injekcije torokrasta, koja je bila iskušana u medicinskoj – internoj klinici u Zagrebu. Osim toga, obradio je pojavnost Kala - azara u Jugoslaviji. Rezultate svojih istraživanja objavio je u prestižnim međunarodnim medicinskim časopisima i Liječničkom vjesniku, te kao sudionik međunarodnih kongresa i pozvani predavač u zemlji i inozemstvu.

Uz klinički, pedagoški i znanstveni rad zanimao se za rješavanje staleških i socijalnih pitanja liječnika i studenata medicine. Surađivao je u Centralnoj akademskoj menzi. Osnovao je Dom visokoškolaca. U Pučkom sveučilištu u Zagrebu održao je niz popularnih predavanja o raznim bolestima. Godine 1930. izabran za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Prof. dr. Karlo Radoničić je preminuo u Zagrebu 12. studenoga 1935. godine.

Karlo Radoničić i Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu

Karlo Radoničić postao je član *Zbora liječnika* 1918. godine. Za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* izabran je g. 1927. Na čelu *Zbora* ostaje do 8. veljače 1930. godine. Njegovo razdoblje karakterizira intenzivan rad na usavršavanju liječnika i izdavačke djelatnosti *Zbora,* suradnja s Medicinskim fakultetom u Zagrebu, jačanje međunarodnog ugleda *Zbora*, inicijative za reorganiozaciju *Zbora*, poziv za osnivanje mjesnih odbora, priprema poslovnika časnog suda, raspravljenje o aktualnim staleškim problemima, reguliranje odnosa s Ministarstvom zdravstva i JLD, i pitanje liječničkog doma.

Pokretanje *Medicinske biblioteke* godine 1927. za potrebe praktičnih liječnika

Zbor Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu g. 1927. pokreće izdavanje *Medicinske biblioteke* o aktualnim medicinskim i praktičnim problemima. Ova će serija gotovo dvadeset godina uspješno pridonositi unaprjeđivanju stručnog znanja naših liječnika.

Gradilište za liječnički dom – godine 1927.

U prvoj godini predsjedničkog mandata K. Radoničić postiže niz uspjeha. Na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini *Zbora* 11. veljače 1928., u pozdravnom govoru naglašava, da je nakon dugog čekanja i nastojanja, za gradnju vlastitog doma *Zboru* besplatno dodijeljena "*...jedna gradjevna pracela u produženju Račkoga ulice na starom sajmištu. Mjesto je doduše nešto udaljeno, ali obzirom na intenzivnu gradjevnu djelatnost u Zagrebu, nema dvojbe, da će u skoro vrijeme i naša parcela biti uokvirena u jednoj modernoj i otmjenoj gradskoj četvrti... Mi se nadamo da će svota, koju ćemo skupa s liječničkom komorom moći namaknuti, biti dovoljna, da se u proljeće započne s gradnjom...*".

Međunarodna suradnja

U svojem je izvješću predsjednik K. Radoničić s ponosom najavio da su istaknuti stručnjaci iz inozemstva prihvatili njegov poziv da u *Zboru* održe predavanja. Također je istakao, da je dr. Kamilo pl. Farkaš aktivno sudjelovao i kao delegat *Jugoslavenskog ljekarskog društva* zastupao *Zbor* i JLD društvo na skupštini međunarodnog liječničkog društva u Parizu - APIM – Association Professionelle Internationale des Médecins, te da je prof. dr. M. pl. Čačković-Vrhovinski zastupao *Zbor* na sveslavenskom liječničkom kongresu u Warszawi, dok je na sastanku odbora sveslavenskog liječničkog saveza u Pragu *Zbor* zastupao prof. dr. A. Blašković.

Takodjer je najavio da odbor namjerava u idućoj godini proslaviti 50-tu godišnjicu *Liječničkog vjesnika* izdavanjem jubilarnih brojeva.

Stručni i staleški rad tijekom g. 1927

Tajnik dr. Pavao Ćepulić, na istoj je skupštini u svojem izvješću podsjetio da je *Zbor*, u zajednici s Komorom i predstavnicima Medicinskog fakulteta, bezuspješno protestirao zbog ukidanja plaćanja staža, tražeći, da se stažistima osigura plaća. Od sekcija ističe kao najaktivnije dermatološku i kiruršku. Za neurološku sekciju sa žaljenjem konstatira da je prestala s radom. Posebno se osvrće na inicijativu koju je *Zbor* pokrenuo u listopadu 1927. godine s namjerom, da u zajednici s Medicinskim fakultetom organizira "*...kurzeve za praktične liječnike na zagrebačkim klinikama i bolnicama. Prijavio se lijepi broj predavača, no odaziv liječnika bio je tako slab da se kuzevi nijesu mogli održati. Unatoč tome odbor će i nadalje nastojati na započetom poslu nadajući se, da će imati konačno ipak uspjeha...*"

Reorganiziranje uređivanja *Liječničkog vjesnika* godine 1928.

Dana 26. listopada 1928. održana je izvanredna godišnja skupština uz obrazloženje, da se ukazala potreba za reorganiziranje uređivanja *Liječničkog vjesnika.* S tom svrhom pripremljen pravilnik u kojem se precizno definira rad uredničkog vijeća i glavnog urednika, te postupak prihvaćanja priloga za objavljivanje, kojeg bismo danas smatrali kao stručnu i jezičnu recenziju, što je dio članova *Zbora* na skupštini doživio kao uvođenje cenzure. Urednik *Liječničkog Vjesnika* je objasnio da se ne radi o formalnoj cenzuri, ali da je prihvatio mišljenje odbora "*radi nužnog visokog znanstvenog nivoa L.V. cenzura bezuvjetno nužna, koli kod prosudjivanja stvarnog sadržaja, toli pogotovu i glede forme članaka..",* pa je nakon kraće diskusije prihvaćen *Poslovni red redakcijonalnog odbora Liječničkog Vjesnika.* U ovom poslovniku izrijekom je navedeno da se članci u *Liječničkom vjesniku* u pravilu objavljuju na hrvatskom jeziku temeljenom na Boranićevom rječniku.

Godine 1928. *Zbor* obilježava 50. godišnjicu *Liječničkog vjesnika*

Godine 1928. *Zbor* obilježava 50. godišnjicu *Liječničkog vjesnika.* Tim povodom M. pl. Čačković s pravom zaključuje svoj članak pod naslovom *Pedeset godišta "Liječničkog Vjesnika"* sljedećim mislima: *"U tih pedeset godišta imamo povijest, razvoj i napredak medicinske znanosti, javnoga zdravstva i liječničkog staleža, temelj i glavni sadržaj svega onoga, što je učinjeno na polju medicine i što je okrunjeno osnutkom medicinskog fakulteta..."*

U 50-tom godištu broj 11 *Liječničkog vjesnika* izlazi kao *s l a v e n s k i b r o j* što odaje njegov ugled u slavenskom svijetu. Priloge je poslalo 66 suradnika, od toga 8 iz Bugarske, 37 iz Čehoslovačke, 13 iz Poljske, 1 maloruski, 1 slovenski, 2 srpska, 2 hrvatska, od toga je jedan *"od Poljaka, koji je poslao hrvatsku radnju...".* Svoju 50-tu godišnjicu *Liječnički vjesnik* bilježi kao službeno glasilo nekoliko liječničkih društava i kao neslužbeni kroničar niza ostalih, onodobnih liječničkih i ljekarničkih udruženja.

Staleška pitanja

Tijekom 1929. odbor *Zbora* i njegov tadašnji predsjednik usredotočiše se na reguliranje odnosa s JLD i s Ministarstvom zdravstva. Budući da staleški problemi nisu jenjavali g. 1929. u *Staleškom glasniku* u rubrici "O nama" nalazimo priloge koji svojim naslovima otkrivaju tadašnju zbilju: *"Da li smo protiv ruskih liječnika; Pitanje stranih liječnika kod nas; Bolnice sa slobodnim izborom liječnika; O novom sanitetskom zakonu; Pokret blagajničkih liječnika; Previše liječnika; Sjene demokracije u zdravstvu; Socijalizacija liječničkog rada; Socijalni problemi medicine; Sveučilišni profesori i liječnička praksa; Uredjenje fizikatskog ispita; Zašto trebamo ministarstvo zdravstva."* Tu su i vijesti o staleškim prilikama u svijetu, od Japana i Amerike do Rusije, o čemu svjedoči i naslov "Posljedice komunizma po liječnike i znanost".

Poziv za osnivanje mjesnih odbora, Poslovnik časnog suda, gradnja liječničkog doma

Godine 1929. upravni Odbor *Zbora* u *Staleškom glasniku* upućuje članovima i kolegama poziv s porukom: *Čvrsta i dobra organzacija može spriječiti, da liječnički stalež ne propada. Odbor "Zbora" drži stoga potrebnim, da se kolege unutar "Zbora" organiziraju u mjesne odbore, kako to*

naša pravila dopuštaju. Potkrijepljuje to izvadkom iz pravila *Zbora liječnika* koji se odnosi na mjesne odbore i sekcije. Osim toga, donosi izdavak iz *Staleškog reda za liječnike*, kojeg je izdala Liječnika komora.

Na godišnjoj skupštini 8. veljače 1930., pod predsjedanjem prof. dr. Karla Radoničića, Odbor podnosi prijedlog za raspravu o gradnji *Zborova doma.* Ovaj put je povod za raspravu bio prijedlog Crvenog križa da zajednički pristupe gradnji doma, dok je dr. Katičić predložio da liječnici namaknu potrebna sredstva na zadružnoj osnovi.

Na skupštini je prihvaćen novi *Poslovnik časnog suda* i ponovno je predloženo da se osnuje "Odbor za staleška pitanja".

U izbornom dijelu skupštine za novog je predsjednika izbran dr. Janko Božić, a za potpredsjednike dr. Mile Serić i dr. Juraj Korenić.

25. IV. 1931. zabava na prostoru porušene Zakladne bolnice na Harmici.

JANKO BOŽIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja
od 8. veljače 1930. do 30. siječnja 1932.

Janko Božić rođen je g. 1889. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Medicinu je studirao u Beču, Pragu i Innsbrucku, gdje je g. 1914. promoviran na čast doktora medicine. Liječnički rad počeo je kao sekundarni liječnik na Internom odjelu u Bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu. Za vrijeme prvog svjetskog rata bio je kao liječnik na raznim bojištima. Po završetku rata vraća se u Zagreb i započinje specijalizaciju iz dermatovenerologoje u Bolnici milosrdnih sestara kod D. Mašeka Bosnadolskog i A. Blaškovića. Za vrijeme specijalizacije pohađa i specijalističke tečajeve iz dermatovenerologije na pariškoj dermatološkoj klinici i na klinici profesora Fingera u Beču. Godine 1921. osnovao je Gradski ambulatorij za kožne i spolne bolesti u Zagrebu. Bio je to prvi kožno-venerični dispanzer u Hrvatskoj koji postaje uzor i poticaj za razvoj kožno-venerične dispanzerske službe u Hrvatskoj. S ciljem stručnog obrazovanja liječnika opće medicine u području dermatovenerologije J. Božić je g. 1927. objavio priručnik *Sifilis i njegovo liječenje*, a godine 1933. *Pregledba i liječenje muške gonoreje.* U *Liječničkom vjesniku* objavio je više članaka iz područja dijagnostike i terapije sifilisa, o organizaciji veneričkih ambulatorija i suzbijanju spolnih bolesti.

U razdoblju nakon drugog svjetskog rata, kao referent za dermatovenerologiju, J. Božić ulaže svoje bogato iskustvo u organizaciju široko razgranate dispanzerske kožno-venerične službe u Hrvatskoj. Umirovljen je godine 1952. kao predstojnik kožno-veneričkog dispanzera u Zagrebu u kojem je proveo gotovo čitav svoj liječnički staž. U znak priznanja i zahvalnosti za zasluge u pionirskom radu na području dermatovenerologije, aktivnog i za dobro *Zbora liječnika* korisnog rada, godine 1967. skupština ZLH podijelila je prim. dr. Janku Božiću svoje priznanje izabravši ga za počasnog člana *Zbora liječnika Hrvatske.*

Primarius dr. Janko Božić umro je u Zagrebu 26. travnja 1975. godine.

Janko Božić i Zbor liječnika kr Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja – Zbor liječnika Hrvatske

Janko Božić postaje članom *Zbora liječnika kr Hrvatske i Slavonije* g. 1915., od g. 1920. do 1923. bio je zamjenik odbornika, tajnik je *Zbora* od 1923. do 1926. godine, a predsjednik je od 1930-1932.godine. U nizu mandata bio je i član časnog suda.

Novi odbor i reorganizacija *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu*

Prigodom izbora za predsjednika, na godišnjoj skupštini 8. veljače 1930. J. Božić je izložio kako novi odbor zamišlja reorganizaciju *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu.*

Na prvom je mjestu istakao, kako je s raznih strana izražena želja *"... da bi se znanstveni rad društva razdijelio tako, da bi se specijalna pitanja iz raznih grana medicine raspravljala u raznim sekcijama, dok bi se na mjesečnim skupštinama predavala općenita tematika, koja bi zanimala široke krugove liječnika, tako da bi i posjet naših mjesečnih sastanaka bio bolji. Naročitu brigu morat će novi odbor posvetiti reorganizaciji "Liječničkog vjesnika" ...Sa znanstvenim radom našega Zbora usko je vezano i pitanje naših odnosa spram medicinskog fakulteta. Već time, ako naglasim, da mora biti naša dužnost i želja, da s fakultetom podržajemo što srdačnije i bolje veze... Naše je društvo demokratska institucija, gdje su svi članovi bez razlike jednaki, a prosudjuju se jedino po ispravnom iskustvu, znanju i poštenju i društvenom radu za dobrobit našega*

Zbora. Ja molim svu gospodu profesore, sve kliničare, sve primarne i bolničke liječnike i sve ostale, da nas u znanstvenom pogledu pomognu predavanjima, člancima za Liječ.Vjesnik, jer će se ovakvim radom dići ugled našega Zbora, ali to će ujedno služiti na čast i svima onima, koji nas ovako podupiru. Uz znanstveni rad Zbora možda su za nas liječnike u praksi još važnija staleška pitanja. Iako postoji liječnička komora, koja imade rješavati staleške stvari, Zbor je ona slobodna organizacija, gdje se obdržavaju stalni mjesečni sastanci i gdje se sva staleška pitanja raspravljaju i stvaraju zaključci, koje onda komora u zajednici sa Zborom provodi. Naš se stalež danas nalazi u prvom redu u krizi materijalnoj, s kojom dolazi i ovisnost o našim prilikama, a time je u opasnosti kraj poznate slabosti ljudske etika cjelina i pojedinca... Doskora će se rješavati za sve nas tako važno pitanje socijalnog osiguranja, izradjuje se novi sanitetski zakon, gdje će liječnička društva morati kazati svoju. Zbog toga sam uvijek zastupao načelo, da se ne bi stvarala posebna liječnička društva izvan našega Zbora, jer to nije u interesu liječničkog staleža. Specijalna staleška pitanja neka se obrade u sekcijama, a Zbor će ih kao cjelina zastupati. Ja pozivam stoga gosp. članove, da bi osnovali što više sekcija u Zboru n.pr. vrlo bi potrebna bila sekcija stažista i sekundarnih liječnika... naš će odbor nastaviti predradnje za liječnički dom kao i raspravljati o mogućnosti liječničkog osiguranja...."

Konstituirajuća skupština *Zadruge za podizanje Liječničkog doma*

U skladu s najvom predsjednika dr. J. Božića da će odbor nastaviti predradnje za liječnički dom, dne 15. travnja 1930. održana je konstituirajuća skupština *Zadruge za podizanje Liječničkog doma* s organičenim jamstvom u

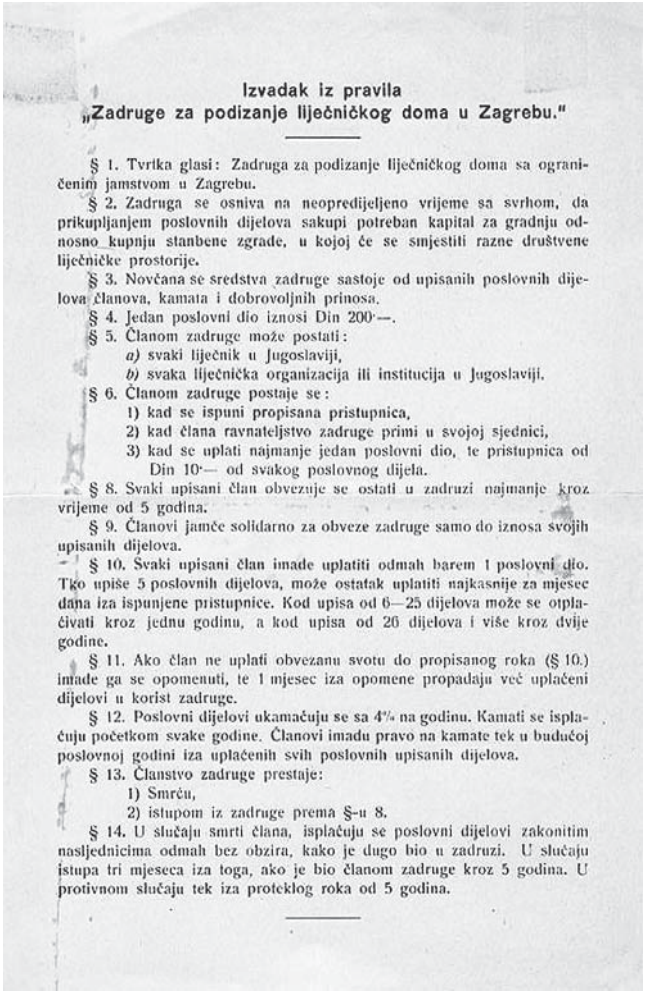

Izvadak iz pravila
„Zadruge za podizanje liječničkog doma u Zagrebu."

§ 1. Tvrtka glasi: Zadruga za podizanje liječničkog doma sa ograničenim jamstvom u Zagrebu.

§ 2. Zadruga se osniva na neopredijeljeno vrijeme sa svrhom, da prikupljanjem poslovnih dijelova sakupi potreban kapital za gradnju odnosno kupnju stanbene zgrade, u kojoj će se smjestiti razne društvene liječničke prostorije.

§ 3. Novčana se sredstva zadruge sastoje od upisanih poslovnih dijelova članova, kamata i dobrovoljnih prinosa.

§ 4. Jedan poslovni dio iznosi Din 200·—.

§ 5. Članom zadruge može postati:
a) svaki liječnik u Jugoslaviji,
b) svaka liječnička organizacija ili institucija u Jugoslaviji.

§ 6. Članom zadruge postaje se:
1) kad se ispuni propisana pristupnica,
2) kad člana ravnateljstvo zadruge primi u svojoj sjednici,
3) kad se uplati najmanje jedan poslovni dio, te pristupnica od Din 10·— od svakog poslovnog dijela.

§ 8. Svaki upisani član obvezuje se ostati u zadruzi najmanje kroz vrijeme od 5 godina.

§ 9. Članovi jamče solidarno za obveze zadruge samo do iznosa svojih upisanih dijelova.

§ 10. Svaki upisani član imade uplatiti odmah barem 1 poslovni dio. Tko upiše 5 poslovnih dijelova, može ostatak uplatiti najkasnije za mjesec dana iza ispunjene pristupnice. Kod upisa od 6—25 dijelova može se otplaćivati kroz jednu godinu, a kod upisa od 26 dijelova i više kroz dvije godine.

§ 11. Ako član ne uplati obvezanu svotu do propisanog roka (§ 10.) imade ga se opomenuti, te 1 mjesec iza opomene propadaju već uplaćeni dijelovi u korist zadruge.

§ 12. Poslovni dijelovi ukamaćuju se sa 4% na godinu. Kamati se isplaćuju početkom svake godine. Članovi imadu pravo na kamate tek u budućoj poslovnoj godini iza uplaćenih svih poslovnih upisanih dijelova.

§ 13. Članstvo zadruge prestaje:
1) Smrću,
2) istupom iz zadruge prema §-u 8.

§ 14. U slučaju smrti člana, isplaćuju se poslovni dijelovi zakonitim nasljednicima odmah bez obzira, kako je dugo bio u zadruzi. U slučaju istupa tri mjeseca iza toga, ako je bio članom zadruge kroz 5 godina. U protivnom slučaju tek iza proteklog roka od 5 godina.

Izvadak iz pravila "Zadruge za podizanje liječničkog doma u Zagrebu".

Zagrebu, na kojoj su donesena i prihvaćena *Pravila Zadruge za podizanje liječničkog doma*, prema kojima je reguliran naziv, članstvo i poslovanje *Zadruge:*

& 1. Tvrtka glasi: Zadruga za podizanje liječničkog doma u Zagrebu s ograničenim jamstvom u Zagrebu.

&2. Zadruga se osniva na neopredijeljeno vrijeme sa svrhom, da prikupljanjem poslovnih dijelova sakupi kapital za gradnju odnosno kupnju sanbene zgrade, u kojoj će se smjestiti razne društvene liječničke prostorije.

& 5. Članom zadruge može postati: a) svaki liječnik u Jugoslaviji, b) svaka liječnička organizacija ili institucija u Jugoslaviji....

Prvi godišnji sastanak *Ekonomske sekcije*

U predsjedničkom mandatu dr. J. Božića dne 29. prosinca 1930. održan je prvi godišnji sastanak *Ekonomske sekcije* koja je osnovana 1929. godine.

III. Sveslavenski liječnički kongres u Splitu g. 1930.

Godine 1930. u Splitu je od 5. do 8. listopada bio održan III. Sveslavenski liječnički kongres. Glavne teme su bile: Reumatizam, Klimatologija mora, Položaj liječnika u slavenskim zemljama, dok je ostali rad bio raspoređen u pet sekcija: 1. za neoperativnu medicinu i higijenu; 2. za operativnu medicinu; 3. za rentgenologiju i radiologiju; 4. za dermatovenerologiju; 5. za stomatologiju. Izvjestitelj ovog kongresa u *Staleškom glasniku* ističe: "*Ovaj kongres nadmašuje daleko sve ono, što je do sada postignuto u našem radu i znači historički važan momenat za dalnji utjecaj slavenskih medicinskih učenjaka u medjunarodnoj nauci".*

Rad mjesnih odbora i sekcija tijekom 1931. i 1932. godine

Realizacija najavljenog programa nastavljena je i u 1931. godini. U listopadu 1931. sazvana je izvanredna glavna skupština u svezi s istupanjem Ekonomske sekcije kao "staleške organizacije", s ciljem da bi se potaklo donošenje poslovnika-pravilnika ove sekcije u skladu s pravilima *Zbora* i *u duhu Zborovih tradicija.* Na redovitoj mjesečnoj skupštini 30. listopada 1931. donesen je i *Poslovnik sekcije liječnika gradskog načelstva u Zagrebu pri "Zboru liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu".*

Glavna redovita godišnja skupština dne 30. siječnja 1932. bila je prigoda, da se u izvješću o radu odbora istakne dobar rad sekcija i mjesnih odbora. Posebice Kluba liječnika u Osijeku i Vinkovcima, te klub liječnika u Brodu u osnivanju. U znanstvenom radu *Zbora* od važnosti je bila suradnja sa savjetom medicinskog fakulteta u realizaciji programa predavanja i tečajeva za liječnike. No, u tijeku ove skupštine najupečatljivije su unutrašnje tenzije u središnjici *Zbora,* do kojih je došlo u svezi s memorandumom Ekonomske sekcije.

Bila je to ujedno i izborna skupština, na kojoj je za predsjednika izabran dr. Pavao Ćulumović, a potpredsjednicima dr. Ivo Ivančević i dr. Ferdo Grospić.

PAVAO ĆULUMOVIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja
od 30. siječnja 1932. do 26. siječnja 1935.

Pavao Ćulumović je rođen g. 1868. u Sv. Jurju kraj Senja. Klasičnu gimnaziju je završio u Rijeci g. 1887. Medicinu je studirao u Grazu, gdje je promoviran 1893. godine. Kratko vrijeme nakon diplomiranja radi kod T. Wickerhausera u Zagrebu, a potom je radio u bolnicama u Osijeku, Ogulinu i Bjelovaru. Kao sekundarni liječnik zemaljskoj bolnici u Osijeku, gdje djeluje od 1893. do 1895. godine isticao se kao talentirani dijagnostičar i dobar poznavatelj kliničke medicine. Prvi je u našim krajevima dijagnosticirao akromegaliju, a njegova rasprava o akromegaliji koju je g. 1894. objavio u *Liečničkom viestniku*, najstarija je hrvatska znanstvena publikacija iz područja endokrinologije. U siječnju 1895. postavljen je za ravnatelja i primarnog liječnika županijske bolnice u Ogulinu. Tu je g. 1898. prvi u Hrvatskoj prepoznao pelagru, koja se dotad krila pod dijagnozom kroničnog gastroenteritisa i solarnog eritema. Ćulumović je prvi upozorio na značenje pelagre u našoj narodnoj patologiji. U siječnju 1909. premješten je u županijsku bolnicu u Bjelovaru, a u rujnu g. 1909. nastupa službu u Bolnici milosrdne braće – kasnije Zakladnoj bolnici u Zagrebu. U toj je bolnici bio je ravnatelj od g. 1909. do umirovljenja g. 1934., s time da je od g. 1922. vodio interni odjel. Prvi je u nas uveo sustavnu laboratorijsku dijagnostiku unutrašnjih bolesti. Uz klinički rad, navlastito u području dijagnostike i terapije ulkusne bolesti, tuberkuloze i srčanih bolesti, istakao se i kao pedagog. Na svojem je odjelu održavao tečajeve iz interne medicine za liječnike praktičare. Kao član Zdravstvenog vijeća od g. 1911 do 1924. i Državnoga sanitetskog savjeta od g. 1925. do 1935. zalagao se za poboljšanje javne zdravstvene službe i staleškog položaja liječnika. Bio je predsjednik *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* od g. 1932. do 1935., a godine 1955. izabran je za počasnoga člana *Zbora liječnika Hrvatske.*

Prim. dr. Pavao Ćulumović preminuo je u Zagrebu 12. studenoga 1963. godine. Njemu u spomen je g. 1971. ustanovljeno je odličje *Zbora liječnika Hrvatske* - diploma i plaketa "Pavao Ćulumović" za doprinos u znanstvenom radu.

Pavao Ćulumović i Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja – Zbor liječnika Hrvatske

Pavao Ćulumović postao je član Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije g. 1893. Od g. 1894. počinje aktivno surađivati u Sboru, objavljujući svoje znanstvene radove u Liječničkom vjesniku, sudjelujući na mjesečnim sastancima, proslavi 25-te obljetnice Sbora i nizu drugih manifestacija. Već g. 1899. bio je član odbora. Njegov rad u Zboru liječnika još je intenzivniji nakon dolaska u Zagreb g. 1909. Bio je potpredsjednik od g. 1911. do 1912, član časnog suda je od 1913. do 1918. i g. 1924. Tijekom g. 1917. član je odbora Zbora liječnika koji je vodio akciju za otvorenje Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Nastojanje na smirivanju unutrašnjih tenzija

U vrijeme Ćulumovićevog predsjedanja Zborom kao da je došlo do stišavanja unutrašnjih tenzija. Godine 1933. Zbor raspravlja o reformi studija medicine, za 1934. se priprema proslava 60-te obljetnice Zbora, koja zbog smrti kralja Aleksandra nije održana.

Zbivanja u Zboru liječnika tijekom njegovog predsjedničkog mandata sažeto su prikazana u izvješću tajnika dr. J. Palečeka na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini dne 26. siječnja 1935.godine. Plaček je podsjetio: *"...sadašnji upravni odbor na čelu sa gosp. dr. Ćulumovićem bio je izabran na red. glav. god. skupštini 28. I. 1932. nakon živahne izborne borbe, kada su opreke u našem Zboru desegle kulminaciju. Čim je sadašnji odbor preuzeo upravu, uzeo je sebi prvu i glavnu dužnost, da sredi prilike u Zboru i da otupi oštrice, koje su se pokazale u prethodečoj borbi.*

Prema ekonomskoj sekciji, kasnije Ekonomskom udruženju, zauzeo je odbor korektan stav svijestan, da je njeno osnivanje posljedica promijenjenih ekonomsko-socijalnih odnosa među liječnicima, a naročito teškog ekonomskog stanja mlađe generacije naših kolega. Tokom svoga rada sadašnji je odbor brzo mogao ustanoviti sređivanje u Zboru, tako da su kroz sve tri godine vladale normalne prilike i harmoničan rad sa Liječničkom komorom, čija je uprava prešla u ruke pristaša Ekonomske sekcije, i održavan je kolegijalan i lojalan kontakt... Kako sa Komorom tako i sa ostalim bratskim društvima u državi održani su srdačni odnosi. Znanstveni rad prikazan je u Liječ. Vjesniku, na mjesečnim skupštinama te u vrlo agilnim sekcijama: hirurškoj, medicinskoj, pedijatričkoj, dermato-venerološkoj... Tokom 1933. i 34. izdan je medicinski kalendar. ...Liječnički Vjesnik ostao je u najmanju ruku na istom nivou kao i ranije...".

No i ova je izborna skupština bila burna. Trebalo je birati samo predsjednika, dva potpredsjednika i dva člana odbora. Međutim, cijeli je upravni odbor predao ostavku s obrazloženjem da se povodom nastale izborne borbe omogući kolegama slobodan izbor za cijeli odbor. Pripremljene su dvije liste – jedna na čelu s P. Ćulumovićem kao predsjednikom, prof. Z. R. Lopašićem i prim. dr. F. Grospićem kao potpredsjednicima, a druga na čelu s prof. dr. Vladimirom Ćepulićem kao predsjednikom, prof. dr. E. Miloslavićem i dr. I. Beucom kao potpredsjednicima.

Predlagači ponovnog izbora dosadašnjeg predsjednika isticali su Ćulumovićev doprinos u smirivanju situacije u *Zboru liječnika.* Njegov protukandidat, dr. Vladimir Ćepulić je izrazio poštovanje prema ličnosti predsjednika Ćulumovića, primijetivši kako smatra, "da je bilo i odveć mira". Živi rad u sekcijama, uz sve veće mrtvilo na plenarnim sjednicama, po njegovu je mišljenju odraz nezadovoljstva članova dotadašnjim plenumima. Komentirajući prethodni rad Odbora, dr. V. Ćepulić je inaugurirao vlastiti program oživljavanja stručnog i znanstvenog rada u Zboru liječnika. Nakon glasovanja dr. Katičić je u ime skrutinija proglasio *"...da je pobijedila lista na čelu s pretsjednikom prof. dr. Vlad. Ćepulićem".*

Prim. dr. Pavao Ćulumović je do kraja života predano sudjelovao u radu *Zbora liječnika Hrvatske.* U znak priznanja g. 1955. izabran je za počasnog člana, a g. 1971. godine njemu u spomen ustanovljeno je odličje *Zbora liječnika Hrvatske* – diploma i plaketa *"Pavao Ćulumović"*, koje njemu u spomen i čast tradicionalno dodjeljuje i današnji *Hrvatski liječnički zbor* za visoko ocijenjena dostignuća u području medicinskih znanosti.

VLADIMIR ĆEPULIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja
– Hrvatskog liječničkog zbora
od 26. siječnja 1935. do 30. rujna 1945

Vladimir Ćepulić rođen je 1891. godine u Novom Vinodolskom. Klasičnu je gimnaziju započeo u Zagrebu, a maturirao u Bjelovaru. Medicinu je studirao u Innsbrucku, Berlinu i Beču, gdje je promoviran godine 1915. Nakon završenih studija, u vrijeme Prvog svjetskog rata, radio je kao asistent u kirurškom odjelu Bolnice Crvenog križa koju je vodio prim. dr. T. Wickerhauser i u Ortopedskoj bolnici u Zagrebu koju je vodio dr. Božidar Spišić. Tijekom 1918.-19. boravi kod prof. Rolliera u Leysinu na usavršavanju iz ftizeologije, zatim odlazi na Internu kliniku prof. Krausa i na Kiruršku kliniku kod prof. Biera u Berlinu, te do konca 1920. godine boravi na Internoj klinici prof. Brauera i u Zavodu za imunologiju i istraživanje tuberkuloze kojeg je vodio prof. Munch u Hamburgu. Usavršavanju iz ftizeologije i antituberkulozne organizacije posvećivao je osobitu pozornost. Tako kasnije odlazi i na kraća studijska putovanja u Švicarsku, Njemačku, Belgiju, Francusku, Veliku Britaniju, Italiju, Austriju, Švedsku, Norvešku, Dansku, Nizozemsku i SAD.

Po povratku iz inozemstva 1920. godine u Zakladnoj bolnici u Zagrebu dr. Vladimir Ćepulić osniva odjel za tuberkulozu, te je imenovan za primariusa i šefa toga odjela. Na temelju stečenih saznanja u inozemstvu predlaže tadašnjem zdravstvenom odsjeku za Hrvatsku, Slavoniju i Međumurje osnivanje prvog antituberkuloznog dispanzera u Hrvatskoj budući da u našoj sredini dispanzer kao zdravstvena ustanova do tada nije postojao. U srpnju g. 1921. u Zakladnoj je bolnici osnovao prvi Antituberkulozni dispanzer u sjevernoj Hrvatskoj, a potom širi mrežu osnivanjem pomoćnih dispanzera u zagrebačkoj okolici (Šestine, Bistra i Kašina). Znajući da su za rad dispanzera na terenu nužno potrebne kvalificirane sestre, iste godine predlaže i osnivanje škole za sestre pomoćnice u Zagrebu. Njegov je prijedlog prihvaćen pa je već 15. siječnja 1921. godine ova škola počela s radom. Dr. Vladimir Ćepulić ju je vodio kao ravnatelj do 1925. godine. Njegovim zalaganjem istodobno sa školom za sestre pomoćnice u Bolnici Milosrdnih sestara i Zakladnoj bolnici na Sv. Duhu osnovana je i prva škola za sestre bolničarke u Hrvatskoj. Spojivši bolnički odjel i Antituberkulozni dispanzer, g. 1934. dr. V. Ćepulić osniva Institut za tuberkulozu kojeg vodi do svršetka Drugog svjetskog rata.

Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu od g. 1927. predaje kao honorarni profesor, u rujnu g. 1940. postavljen je za izvanrednog profesora, a od g. 1942. za redovitog profesora ftizeologije na Katedri Opća i specijalna interna medicina. Od 1950. do 1958. godine bio je ravnatelj Bolnice za tuberkulozu u Rockefellerovoj ulici u Zagrebu, a nakon toga postaje šef Odjela za borbu protiv tuberkuloze pri Higijenskom zavodu grada Zagreba. Više od četrdeset godina radio je na izgradnji znanstvene ftizeologije u Hrvatskoj i na širenju znanja o tuberkulozi u narodu. Stvorivši razgranatu mrežu antituberkuloznih dispanzera, postavio je osnove suvremene antituberkulozne službe u Hrvatskoj.

Publicistički opus dr. Vladimira Ćepulića predstavlja znatan broj znanstvenih i stručnih radova u kojima je obuhvatio mnogobrojne aspekte borbe protiv tuberkuloze od terapijskih do statističkih, organizacijskih i zdravstveno-prosvjetiteljskih. U seriji "Medicinska biblioteka" g. 1927. objavio je knjigu *Plućna tuberkuloza* i g. 1928. *Tuberkuloza kosti i zglobova,* a u izdanju "Zdravstvena biblioteka Minerva" g. 1934. knjigu pod naslovom *Tuberkuloza.*

Istraživao je biološke karakteristike uzročnika tuberkuloze, problem alergije i imuniteta kod tuberkuloze, stanje tuberkulinizacije u nekim slojevima pučanstva, odnos tuberkulozne zaraze i oboljenja, etiologiju, patogenezu i terapiju tuberkuloze. Proučavao je utjecaj socijalnih čimbenika u epidemiologiji tubrekuloze. Dao je prijedlog za jednostavniju klasifikaciju tuberkuloze, zauzimao se za standardizaciju ftizeološke terminologije. Priredio je statističke podatke o rasprostranjenosti tuberkuloze u Hrvatskoj. Prikupljao je i komentirao zakonske propise u svezi s tuberkulozom. Osim toga, bavio se proučavanjem povijesti medicine, posebice povijesti Zbora liječnika i hrvatske medicinske baštine.

Od g. 1921. sudjelovao je s brojnim referatima na domaćim kongresima, a kao službeni državni predstavnik sudjelovao je na međunarodnim konferencijama o tuberkulozi u Bruxellesu (1922), Lausani (1924),

Washingtonu (1926), Rimu (1928), Oslu (1930), Haagu, Amsterdamu (1932) i Varšavi (1934). Od g. 1922. bio je savjetnik Internacionalne unije za borbu protiv tuberkuloze u Parizu.

Godine 1928. posvetio se organizaciji društva za suzbijanje tuberkuloze u Zagrebu i bio je njegov dugogodišnji predsjednik. Godine 1934. izabran je za predsjednika Jugoslavenskog ftizeološkog društva.

Prof. dr. Vladimir Ćepulić preminuo je u Zagrebu 23. ožujka 1964. godine.

Vladimir Ćepulić i Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja – Hrvatski liječnički zbor – Zbor liječnika Hrvatske

Vladimir Ćepulić postao je član *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* 1915. godine. Član je časnog suda od g. 1925. do 1929.

Za predsjednika je izabran dne 26. siječnja 1932. godine. Tom je prigodom V. Ćepulić istakao, da u idućem razdoblju *"...Plenume treba organizirati tako, da u njima i stručnjak i specijalista kao i praktičar ostane u kontaktu sa cjelokupnom medicinom, da tu iz usta predstavnika pojedinih medicinskih struka bude trajno obavješten o svim novim tekovinama medicine, o svim novim nastojanjima u medicini i o njegovoj vrijednosti...Dajući sekcijama njihov pravi djelokrug i dovođenjem građe od općeg interesa umjesto u sekcije u plenume, intenzivnom saradnjom naših klinika, bolnica, naučnih zavoda i drugih znanstvenih institucija sa našim Zborom, - jer im je to i dužnost radi predavanja svojih iskustava širokom krugu kolega u interesu narodnog zdravlja – uspjet će nam učiniti plenume zanimljivim i privlačnim za velik krug naših članova... Osim toga zadatka trajnog usavršavanja i liječnika specijalista i praktičara, plenumi i sekcije treba da budu forumi, gdje će naši predstavnici medicinske nauke i radnici na polju narodnog zdravlja saopćavati i rezultate vlastitih naučnih ispitivanja i opažanja..."*

Tijekom Čepulićeva desetogodišnjeg mandata kronologija zbivanja u *Zboru liječnika* ispunjena je događajima i postignućima značajnim u sveukupnoj povijesti *Hrvatskog liječničkog zbora.* Kao podsjetnik i ilustraciju osvrnut ćemo se samo na neke od njih.

U Šubićevoj ulici gradi se reprezentativni Liječnički dom

AKCIJA LIJEČNIČKOG ZBORA U ZAGREBU URODILA JE KONAČNO USPJEHOM. — ZGRADA ĆE BITI ČETVEROKATNICA, A IMAT ĆE VELIKU DVORANU ZA PREDAVANJA I KONFERENCIJE. — GRADNJA ĆE STAJATI OKO 2 MILIJUNA DINARA.

GRADNJA LIJEČNIČKOG DOMA U ŠUBIĆEVOJ ULICI

Zagreb, 31. VII.

Zagrebački liječnici već davno su poveli akciju da dobiju svoj reprezentativni dom u kojem bi se smjestile sve liječničke ustanove, a koji bi imao također i potrebnu dvoranu za održavanje predavanja, konferencija, kongresa i tome slično.

Uprave Zbora liječnika već punih 50 godina, dakle od postanka samog zbora, bavile su se tim pitanjem, ali uvijek je došlo do odgadjanja same gradnje i to zbog toga, jer se nije mogla naći finan-

obrtničkih tvrtki. Gradnjom se započelo još prije 14 dana. Sama gradnja jako napreduje, tako da se graditelj nada, da će zgrada najdulje za mjesec dana biti pod krovom, dok bi zgrada bila potpuno dovršena na proljeće. Troškovi oko gradnje iznašat će oko 2 milijuna dinara.

Kako smo spomenuli zgrada je projektirana kao četverokatnica. Predvidjeno je da se u prizemlju kao i u prvome katu smjeste prostorije Liječničkog zbora i Liječničke komore, zatim uredništvo »Liječnikog Vijesnika«, Liječničke zadruge, kao i prostorije ostalih liječničkih dru-

Obavijest o akciji Liječničkog Zbora i početku gradnje Liječničkog doma

Postignuća i reforme od 1935. do 1939. godine

Gradnja i svečano otvorenje Hrvatskog liječničkog doma

Gradnja *Hrvatskog liječničkog doma* počela je g. 1935. Bio je to događaj koji je izazvao i pozornost javnosti. U arhivi tako nađosmo izrezak stranice na kojoj u sredini dominira članak pod naslovom "U Šubićevoj ulici gradi se reprezentativni Liječnički dom. Akcija Liječničkog zbora urodila je konačno uspjehom. - Zgrada će biti četverokatnica, a imat će veliku dvoranu za predavanja i konferencije. - Gradnja će stajati oko 2 milijuna dinara. Ispod naslova je slikovni prikaz lokacije s natpisom "Gradnja liječničkog doma u Šubićevoj ulici".

Tekst počinje: "Z a g r e b, 31. VII. Zagrebački liječnici već davno su poveli akciju da dobiju svoj reprezentativni dom u kojem bi se smjestile sve liječničke ustanove, a koji bi imao takodjer i potrebnu dvoranu za održavanje predavanja, konferencija, kongresa i tome slično. Uprave Zbora liječnika već punih 60 godina, dakle od postanka samog zbora, bavile su se tim pitanjem, ali uvijek je došlo do odgadjanja same gradje i to zbog toga, jer se nije mogla naći financijalna mogućnost, da se izvede gradnja. Medjutim unatrag nekoliko godina je osnovana posebna zadruga za gradnju doma liječnika. U tu zadrugu ušli su u prvom redu kao najjači zadrugari Liječnički zbor i Liječnička komora, a osim toga pristupili su kao zadrugari takodjer i mnogi liječnici.

Bivša uprava, kojoj je bio na čelu g. dr. Ćulumović izradila je nacrte doma, ali do same gradnje nije moglo doći zbog poteškoća financijalne prirode. Konačno je sadašnjoj upravi Liječničke zadruge pošlo za rukom da ostvari nastojanja svih zagrebačkih liječnika i da se konačno započne sa samom gradnjom doma. Zagrebačka gradska općina stavila je Zboru liječnika na raspolaganje zemljište u Šubićevoj ulici uz upravo bagatelnu cijenu ...Gradnja je povjerena graditeljskoj tvrtci ing. Čorko, a sudjeluju kod gradnje takodjer i više domaćih obrtničkih tvrtki. Gradnjom je započelo još prije 14 dana. Sama gradnja jako napreduje, tako da se graditelj nada, da će zgrada najdulje za mjesec dana biti pod krovom, dok bi zgrada bila potpuno dovršena na proljeće... Tako je konačno Liječnički zbor došao do svoje reprezentativne ustanove. Naglasili smo uvodno, da je zasluga što je došlo do same gradnje, u prvom redu na samom zboru, a osim toga i na zadruzi za gradnju doma, koja je osnovana prije pet godina, a kojoj je prvi predsjednik bio g. dr. Božić, dok je sadašnji predsjednik zadruge g. dr. Katičić. Njegovi suradnici bili su gg. Dr. Ćepulić, koji se nalazio u odboru zadruge u ime Liječničkog zbora i dr. Vranešić, koji je suradjivao u ime Liječničke komore..."

Liječnički dom svečano je otvoren dne 30. siječnja 1937. godine. Ovaj događaj najavljuju i u javnim glasilima. Tako "Hrvatski dnevnik" dne 28. siječnja 1937. objavljuje

STRANA 9. HRVATSKI DNEVNIK 28. SIJEČNJA 1937.

MANIFESTACIJE HRVATSKIH LIJEČNIKA

na medicinskom, socijalnom, kulturnom i staleškom polju

Dvorana za skupštine u Hrvatskom liječničkom domu

Z a g r e b, 27. siječnja. — U subotu 30. siječnja otvara se, kako smo izvijestili. Hrvatski liječnički dom u Šubićevoj ulici. Unutarnji radovi posve su gotovi i u domu smještene sve staleške institucije. Osim toga predviđene su u domu prostorije u kojima će se održavati zdravstvene, farmaceutske i slične izložbe. Ovaj je dom izgrađen isključivo vlastitim sredstvima hrvatskih liječ-

"Hrvatski dnevnik" najavljuje otvorenje Hrvatskoga liječnikoga doma

»JUTARNJI LIST« Strana 5.

SAV KULTURNI I RODOLJUBNI ZAGREB PRISUSTVOVAO JE SVEČANOM OTVORENJU HRVATSKOG LIJEČNIČKOG DOMA

TRI MEDJAŠNIKA U POVIJESTI HRVATSKOG LIJEČNIŠTVA

Značajni govori naših liječnika. – Glavna godišnja skupština Zbora liječnika. – Sloga Hrvata i Srba liječnika.

HRVATSKI LIJEČNIČKI DOM U ŠUBIĆEVOJ ULICI

Zagreb, 31. I.

Jučerašnji dan bit će zabilježen zlatnim slovima u analima hrvatskog liječništva. Jučerašnji dan konačno su doživjeli svi liječnici na području Hrvatske i Slavonije

ča se zadruga u polovini rujna ponovno živim apelom na sve članove i drugove u i izvan savske banovine, ali na žalost sa tako malim uspjehom, da su jedva pokriveni troškovi proglasa.

Neka Bog blagoslovi svaki pothvat, koji se u njemu zasnuje!

A sada mi dozvolite, da i sa ovog mjesta u ovom svečanom času izrečem u ime naše zadruge najtopliju hvalu svima, koji su moralno i materijalno doprinijeli realizaciji naše davne želje u prvostepenoj općini grada Zagreba i gradskoj tredionici na njihovoj susretljivosti

Taj je govor pozdravljen oduševljenim pljeskom, koji je popratio sve govornike koji su se izredali nakon g. dra Katičića. Iza njega govorio je dekan g. dr. Šercer, koji ističe jaku suradnju izmedju medicinskog fakulteta i Zbora liječnika, koja će sada biti još intenzivnija u ovom novom domu.

G. Salopek kao predsjednik Liječničke komore pozdravlja u ime svojih kolega i čestita na ostvarenju ideala svih onih, koji su dobro željili liječničkom staležu.

Iza njega govorio je g. dr. Bošić. On kao prvi predsjednik medju liječnicima, kada je kreirana zadruga za gradnju doma ističe mizerne prilike liječnika u Hrvatskoj i Slavoniji, te ističe

zasluge za ostvarenje ideje o gradnji doma dra Katičića, dra Čepulića, dra Vranešića i dra Horvata. Najvažnije je medjutim činjenica da je taj dom hrvatskih liječnika stvoren vlastitim sred-

"Jutarnji list" javlja o otvorenju Hrvatskog liječničkog doma

članak pod naslovom "Manifestacije hrvatskih liječnika na medicinskom, socijalnom, kulturnom i staleškom polju" ispod kojeg je fotografija s naznakom "Dvorana za skupštine u Hrvatskom liječničkom domu". Članak je datiran "Zagreb, 27. siječnja" i već u prvoj rečenici javlja "- U subotu 30. siječnja otvara se, kako smo izvijestili Hrvatski liječnički dom u Šubićevoj ulici..."

"Jutarnji list" na str. 5. istom događaju posvećuje iscrpan prikaz svečanosti otvorenja, s opsežnim osvrtom kako na okolnosti i razvoj dogadjaja koji su mu prethodili, tako na povijest "Sbora lječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije". Naslov članka istaknut velikim slovima glasi: "Sav kulturni i rodoljubni Zagreb prisustvovao je svečanom otvorenju Hrvatskog liječničkog doma – tri medjašnika u povijesti hrvatskog liječništva – Značajni govori naših liječnika. - Glavna godišnja skupština Zbora liječnika. - Sloga Hrvatska i Srba liječnika" Ispod naslova fotografija je zgrade ispod koje čitamo natpis: "Hrvatski liječnički dom u Šubićevoj ulici." Tekst članka je datiran Zagreb, 31. I.

O istom događaju danas svjedoči i napis u *Liječničkom vjesniku* pod naslovom *Otvorenje Hrvatskog liječničkog doma 30. I. 1937.* kojeg također djelomice citiramo:

"Svečano otvorenje Doma u Šubićevoj ul. 9 izvršeno je 30. I. 1937., u 18 sati. Pred dupkom punom dvoranom (preko 300 učesnika) otvorio je svečani skup predsjednik Zadruge za podizanje hrvatskog liječničkog doma, načelnik Min. u m. sa slijedećim govorom:

Dr. K a t i č i ć Vl.

Jedan od pranagona čovječanstva, kako individua, tako i kolektiva, je težnja za vlastitim domom, u kojemu se i pojedinac i društvo mogu slobodno kretati i slobodno razvijati svoje sposobnosti.... Tome prirodnom nagonu podvrgnuti smo i mi liječnici i zato smo nastojali već od osnutka našega mezimčeta, Liječničkog zbora, da se sklonemo u vlastiti dom. Vidljivih odnosno pismenih tragova o nastojanjima naših predaka oko gradnje vlastitog doma nisam mogao otkriti sve do godine 1911., ma da sam i sâm bio odbornik već godine 1905. i kasnije, jer su se do rečene godine o tom pitanju vodile rasprave samo u nevezanim razgovorima i po odborskim sjednicama, a zapisnici tih sjednica uslijed seljenja još nisu svi pronađeni. Međutim svi su se odbori poslije devedesetih godina bavili tom idejom i uvijek se aludiralo na stare želje i osnove. Glavne su nam potrebe stalno bile: soba za odborske sjednice, za uredništvo "Liječničkog Vjesnika", za arhiv i skladište za Vjesnik...".

Potom je Katičić pomno prikazao slijed inicijativa, dramatičnih preokreta, nadanja i neizvjesnosti, do konačnog početka gradnje *Hrvatskog liječničkog doma* dne 1. srpnja 1935. i prvih useljenja u nove vlastite prostorije u svibnju 1936. godine. Svoj govor Katičić je završio sljedećim mislima: *" I tako smo eto, gospođe i gospodo, dočekali današnji svečani dan. Držimo glavne skupštine Liječničkog zbora i Komore u vlastitom domu! Ovaj će dan ostati crveno obilježen ne samo u historiji naše medicine, nego će istovremeno predstavljati jedan međašnik u njenom razvoju! Prvi je međašnik 27. travnja 1874. na koji su nam odobrena pravila Liječničkoga Zbora Hrvatske i Slavonije, drugi je 13. travnja 1918., na koji su dan imenovana prva tri profesora našega medicinskog fakulteta na našem sveučilištu,*

osnovanom po našem Rousseau-u, po našem velikom narodnom prosvjetitelju biskupu Josipu Juraju Strossmajeru, a treći, poštovane gospođe i gospodo, jest današnji dan, na kojem je realizirana davna želja naših prethodnika i udovoljeno potrebama našega brojnog članstva, kada svečano predajemo sadanjoj generaciji njen Dom. Međutim ovaj Dom nije samo stvarni znak čvrste volje naše današnje generacije, on je i amanet našim potomcima, on je divan spomenik našega medicinskog središta na slavenskom jugu, u kojemu se usredotočuje cijelokupno stremljenje naše struke, iz kojega treba da se šire blagotvorne zrake njenog kulturnog i humanitarnog rada. Ovaj dom neka bude kula u kojemu se kultivira medicinska etika i moral, u kojemu se brižno čuvaju i unapređuju njeni duhovni i materijalni interesi. Neka bude ovaj Dom simbol drugarske uzajamnosti i požrtvovnosti, veza imeđu naša tri medicinska centra, uporište našemu podmlatku, sabiralište naših sljedbenika, u njemu neka nađu potpore naše udove i naša siročad! Neka je posvećen svijetlim umovima velikana, uzvišenosti i plemenitosti našega zvanja i odlučnosti svih njegovih apostola, da unaprijede zdravlje i blagostanje našega naroda. Neka Bog blagoslovi svaki pothvat, koji se u njemu zasnuje!".

Svečanosti otvorenja pozdravnim su se riječima pridružili dekan Medicinskog fakulteta Prof. dr. Ante Šercer, predsjednik Apotekarske Komore Sekcije za Savsku i Vrbasku Banovinu Mr ph. J. Salopek i prim. dr. Janko Božić predsjednik prvoga odbora koji je zasnovao Zadrugu za podizanje liječničkog doma.

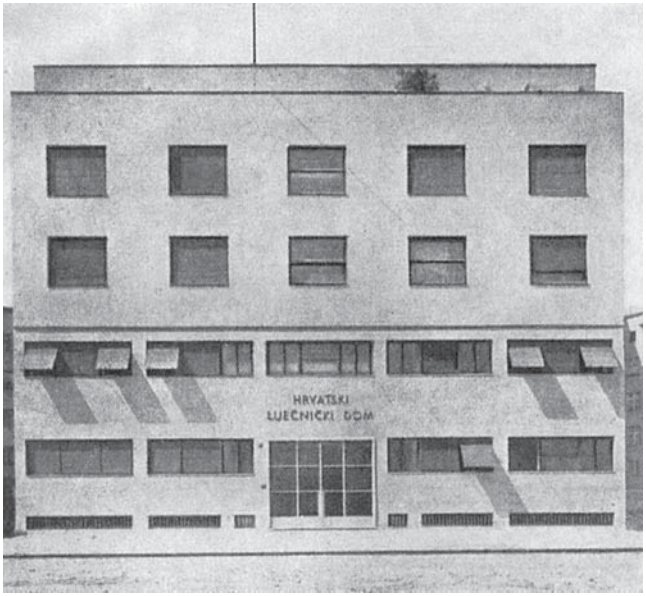

Izgled Hrvatskog liječničkog doma kod otvorenja 30. siječnja 1937.

Dne 30. siječnja 1937., održana je prva glavna godišnja skupština u prostorijama Hrvatskog liječničkog doma, s početkom u 19 sati.

Predsjednik prof. dr. Vladimir Ćepulić u svojem je govoru detaljno prikazao povijest *Zbora liječnika* od njegovih preteča s početka 19. stoljeća do početka 1937. godine. Podsjetio je na imena i doprinos svih dotadašnjih predsjednika, na imena učenjaka koji su u *Zboru* držali predavanja, kao i na začasne članove *Zbora.*

Podsjetio je u kojim se okolnostima *Zbor liječnika* znanstveno izgrađivao, davao poticaje, zastupao interese svojeg staleža, *"... a kad je trebalo, nije ni na braniku narodne časti i ponosa bio posljednji. Tako se Zbor prvi od nepolitičkih korporacija g. 1906.izražava za opće izborno pravo glasa. Povodom internacionalnog liječničkog kongresa u Budimpešti, god. 1909. traži Zbor, da Hrvati imadu posebni svoj narodni kongresni odbor, jer Hrvati žive*

samostalno kao narod i žele da dokumentiraju svoj kulturni život. God. 1911. protestira Zbor zbog zapostavljanja hrvatskog jezika u natječajima za željezničke namještenike. U slučaju atentatora Jukića god. 1912. Zbor se ograđuje od načina psihijatrijske ekspertize i usprkos terora vlasti odbija atentat na svoju slobodu mišljenja. I kasnije je Zbor u obilju prilika pokazao ispravan narodni stav. Tako se Zbor liječnika od ustanove, koja je 1874.god. brojila 104 člana, 1936. god. 774 člana, zaslugom svojih članova izgradio u važnu i potrebnu medicinsku ustanovu sa dostojnom tradicijom. Izgrađivan je često i sa teškoćama, ali uvijek sa mnogo ljubavi...Svu našu tradiciju presađujem u ovaj naš dom. Rad u prošlosti je temelj, na kojem smo mi nastavili graditi i na kojem smo podigli ovaj dom, u kojem oživljavamo i nastavljamo zborove tradicije. Hrvatski liječnici nastavljaju u svom domu svoj rad, na korist medicinske nauke, svoga staleža i svoga naroda. *Neka živi Hrvatski liječnički zbor!".*

Oživljavanje mjesečnih skupština, razvijanje znanstvenog rada, osnivanje novih sekcija

Pokretačka parola: za oživljavanje mjesečnih skupština i razvijanje znanstvenog rada u *Zboru* dolazi do punog izražaja već u prvoj godini Ćepulićeva predsjedništva. Od godišnje skupštine u siječnju 1935. do konca te kalendarske godine, svakog su mjeseca održavane plenarne skupštine posvećene stručnim i znanstvenim temama. *Liječnički vjesnik* izvješćuje da su u Zagrebu aktivne *internistička, kirurška, pedijatrička i dermatovenerološka sekcija Zbora.* Sastanke održava i *Sekcija asistenata zagrebačkog medicinskog fakulteta, Oto-neuro-oftalmološko društvo, Dubrovačko liječničko udruženje "Dulčud" i Klub liječnika u Osijeku.* Godine 1936. novoosnovane su *oftalmološka, radiološka, ftizeološka, socijalno-medicinska sekcija, i sekcija za povijest medicine*, koje donose svoje poslovnike. Godine 1937. pridružuju im se *ftiziološka i neurološko-psihijatrička sekcija.*

Usavršavanje liječnika – "seminari i kurzevi"

Novi je odbor, u nizu svojih zadaća, postavio i priređivanje seminara. Tijekom g. 1936. održana su dva takva seminara. Predavanja za usavršavanje liječnika nastojalo se povezati s glavnom skupštinom, kako bi im prisustvovao što veći broj kolega izvan Zagreba. Na godišnjoj skupštini u siječnju 1937. pročitan je prijedlog dr. Klementa Vrusa iz Dugog Sela kojim moli da *Zbor* nastavi ovu praksu i da češće priređuje seminare i predavanja za usavršavanje liječnika. Prijedlog je bio posve u skladu s programom Odbora, što je sve s više ili manje uspjeha i idućih godina i ostvareno.

Izdavačka djelatnost

Izdavačka djelatnost doživljava korjenite promjene. Već u prvoj godini Ćepulićeva predsjednikovanja g. 1935. prestaje izlaziti *Staleški glasnik.*

Uz *Liječnički vjesnik* nastavljeno je izdavanje knjiga u seriji *"Medicinska biblioteka".* Upozoreno je na potrebu udžbenika na hrvatskom jeziku. Osnovana je mala biblioteka, takozvana *Zbirka separata Liječničkog vjesnika,* sa svrhom da zaokružena poglavlja, ankete, predavanja i sličan materijal sakupe u obliku separata u posebne knjige i knjižice kako bi kvalitetni radovi dobili širi krug čitatelja.

Liječnički Vjesnik - inozemni prilog g. 1935.

Na skupštini 25. siječnja 1935. pridsjednik dr. V. Ćepulić glede *Liječničkog Vjesnika* podsjeća. "*... da smo do ove godine dodali inozemni prilog, u kojem ćemo publicirati prema prilikama i originalne članke na stranim jezicima i donositi redovno rezimeje originalnih članaka, koji izlaze u našem listu, ako i rezimeje važnijih demonstracija i predavanja u našim skupštinama i sekcijama.*" S ciljem jačeg povezivanja hrvatskih liječničkih društava upućen im je poziv da se njihovi članovi pridruže skupštinama i sjednicama i uključe u program predavanja.

Planovi za "Acta medica Croatica" g. 1937.

Na godišnjoj skupštini 30. siječnja 1937. dr. Ante Vuletić, urednik *Liječničkog vjesnika*, osvrnuo se na sveukupnu izdavačku djelatnost *Zbora*, a potom je pokrenuo raspravu o izdavanju znanstvenog medicinskog časopisa. U objavljenom prikazu njegova izvješća čitamo: "*... Kako još i danas odlazi veći dio arhivskih radova naših autora u inozemne časopise, potaknuo je urednik pitanje o mogućnosti osnivanja jednog arhivskog časopisa pod imenom "Acta medica Croatica". U tom bi se časopisu publicirali arhivski radovi u kojem od velikih svjetskih jezika, a "Liječnički vjesnik" bi postao organ isključivo za praktično-naučna i staleška pitanja. taj arhiv bi izlazio periodički, kao i arhivi u drugim zemljama, kad se skupi građa...Posve je jasno, da se takav časopis, koji bi nas dostojno predstavljao pred inozemnom naukom, ne bi mogao trajno održati bez najintimnije suradnje,- stručne, materijalne i moralne – s našim fakultetom. Nažalost ideja se još nije mogla ostvariti zbog skučenih materijalnih sredstava. No čim se likvidiraju dugovi našeg Doma, moći će se iz naših sredstava pristupiti ostvarenju toga plana, pogotovu ako se "Liječnički vjesnik" bude i nadalje uzdržavao iz svojih vlastiti prihoda...*".

Odbor za izgrađivanje jedinstvene terminologije i čuvanje jezika g. 1937.

U nastavku svojeg izvješća Ante Vuletić je, kao naročit problem, postavio pitanje jedinstvene znanstvene terminologije i pitanje čistoće jezika. Uz ostalo je rekao: *"Premda smo i u pogledu terminologije i u pogledu čistoće jezika poodmakli prilično, ipak još ni izdaleka nemamo svoje standardizirane terminologije... Tu mogu pomoći samo autori, koji treba da svoje sastavke pišu s mnogo više ljubavi za svoj materinji jezik.... upravo mi liječnici moramo naročito studirati jezik, jer smo na svakom koraku prisiljeni stvarati nove riječi – ako ih u narodu nema. Ali se onda moraju riječi stvarati u duhu hrvatskog jezika, a ne prevoditi doslovno – u glavnom s njemačkog jezika".* Iz svih tih razloga predložio je osnivanje *"odbora za izgrađivanje jedinstvene terminologije i čuvanje jezika".* Njegov je prijedlog naišao na odobravanje. Od iduće godine *Liječnički vjesnik* sustavno objavljuje prilog *Građa za medicinsku terminologiju* uz poziv na margini: *"...umoljavaju se kolege, da svoje primjedbe i prijedloge dostavljaju pismeno uredništvu".*

Zbor liječnika i staleški problemi

U usporedbi s ranijim razdobljima u *Zboru* se sve manje govori o staleškim pitanjima. Brigu o tim problemima *Zbor* je prepušta Liječničkoj komori, ostajući i nadalje na braniku staleških interesa. Tako na skupštini 1936. Ćepulić govori o teškim prilikama liječničkog staleža: "*...Konstatira se, da je naš stalež prepušten na milost i nemilost svojim poslodavcima, koji su došli u mogućnost da diktiraju radne uslove, da ih pogoršaju i mijenjaju isključivo u pravcu svojih interesa. Sjetite se kolege, da su naši najmlađi drugovi, naši*

kolege asistenti i volonteri radi teškog i bezizglednog položaja, morali pristupiti mjeri, koju ne poznajemo u analima liječničkog staleža u našoj sredini, da bi skrenuli pažnju nadležnih faktora i ostale javnosti na svoje nesnosno stanje, i stupili u 14.dnevni štrajk. Mi smo u zajednici sa drugim liječničkim ustanovama poduprli njihove predstavke i njihova nastojanja, ali nažalost bez uspjeha. Veliki broj liječnika danas je bez namještenja, a narod bez liječničke pomoći. Svi apeli vlastima, da se očajno stanje u zdravstvenoj službi i u liječničkom staležu popravi, ostaju bezuspješni...".

Nove inicijative - provođenje ankete o zdravstvu na selu

Tom prigodom Ćepulić inaugurira novi program rada *Zbora* - provođenje ankete o zdravstvu na selu. *"...Držim, da danas uza sve jači socijalni duh, koji zahvaća sve medicinsko djelovanje, nije mnogo bolje na selu u pogledu uređenja liječničke pomoći, nego je bilo u periodu od 1901. do 1910, za koje imademo prvi puta, a mislim i posljednji puta točne podatke o liječničkoj pomoći na selu. U toj periodi umrlo je u Hrvatskoj i Slavoniji 75,6% ljudi bez liječničke pomoći, a samo 24,4% umrlih liječio je liječnik...Na boljoj ekonomskoj podlozi, pod boljim općim životnim uslovima, uz životni standard dostojan čovjeka, moći će bolje plodove nositi i naša liječnička nastojanja u podizanju narodnog zdravlja. A kada narod bude plaćao sâm onima, koji rade u njegovom interesu, poboljšat će se i staleške prilike liječnika...".*

I zaista, idućih su godina socijalno-medicinske analize uvjeta života radništva i žitelja sela sve učestalije na stranicama *Liječničkog vjesnika*, bilo da je riječ o tuberkulozi, zdravlju djece, spolnim ili psihičkim bolestima. *Liječnički vjesnik* je tijekom 1938. obilježio 60-tu obljetnicu izlaženja i 65-tu obljetnicu *Zbora liječnika* izdavanjem svakog broja u proširenom opsegu, izdavanjem *jubilarnog dvobroja koji je bio posvećen povijesti medicine, i specijalnog dermatovenerološkog i socijalno-medicinskog broja.* To je prema riječima urednika u izvješću za 1938. bio razlog zašto nije ostvarena zamisao o *Acta medica Croatia*, od koje uredništvo i nadalje ne odstupa.

Godine 1938. održan je u Zagrebu prvi međunarodni medicinski kongres

Godine 1938. u organizaciji *Zbora* i njegove *Sekcije za povijest medicine* na čelu sa prof. dr. Lujo Thallerom, u Zagrebu je održan prvi međunarodni medicinski kongres – bio je to XI. međunarodni kongres za povijest medicine.

Prof. dr. Vladimir Ćepulić je kao predsjednik *Zbora* dao punu potporu organizaciji ovoga kongresa i radu sekcije za povijest medicine. Osobno je proučavao povijest *Zbora liječnika* o čemu je objavio nekoliko vrijednih publikacija. Godine 1937. objavio je promidžbeno djelo *Kratka povijest Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja – na hrvatskom, francuskom, njemačkom i engleskom.* Godine 1938. u izdanju *Zbora* tiskana je i njegova *Bibliografija medicinske literature i graničnih područja a objavljena u izdanjima Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja u Zagrebu, I. svezak: 1876-1937.* Iste godine, u knjizi pod naslovom *Medicinski fakultet u Zagrebu i nastojanja oko njegovog osnivanja s osobitim obzirom na ulogu Zbora liječnika, prigodom 20-godišnjice opstanka fakulteta,* te djelo *Wickerhauser kao liječnik, kirurg i ginekolog. Prigodom 80-godišnjice života Prof. Dra Teodora Wickerhausera.* Riječ je o prethodno objavljenim tekstovima u *Liječničkom vjesniku.*

Godina 1939. *Pravila* na temelju kojih *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* mijenja naziv u *Hrvatski liječnički Zbor,* a sekcije i mjesni odbori postaju društva

Nakon osnivanja Banovine Hrvatske, dne 29. rujna 1939. godine sazvana je izvanredna glavna skupština na kojoj se raspravlja o promjeni pravila *Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja* s obzirom na nove političke okolnosti.

Predsjednik Vladimir Ćepulić je uvodnim riječima obrazložio, *"...da promijenjene prilike, koje su nastupile time, što je hrvatski narod došao do jednog dijela svojih narodnih prava, za koja se puna dva desetljeća borio, zahtijevaju i stanovite promjene u našim liječničkim znanstvenim društvenim organizacijama, u Zboru liječnika i njegovim sekcijama".* Prisutne je obavijestio, da su promjene koje bi na ovoj skupštini trebalo prihvatiti već raspravljene u upravnom odboru i na konferenciji koja je bila održana dne 20. rujna 1939.godine.

Potom je naveo i pojasnio glavne promjene. Kao prvo, *"... ime Zbora koji se do sada zvao "Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međumurja" imalo bi u buduće biti "Hrvatski liječnički Zbor"...",* što je s oduševljenjem prihvaćeno.

"Druga važna promjena u našim pravilima bi bila ta, da naše sekcije mogu nositi i naslov "društvo". Taj se naslov uvodi radi logičnije i jednostavnije suradnje naših specijalnih znanstvenih sekcija s domaćim i stranim sličnim medicinskim društvima.

Prema predviđenoj promjeni pravila najavljivana je mogućnost,"... da se naši mjesni odbori u Karlovcu i Sušaku u buduće zovu "Liječnička društva". *Mogu vam priopćiti radosnu vijest, da su neki članovi Kluba liječnika u Osijeku, Liječničkog društva u Šibeniku, Slobodne organizacije liječnika u Splitu i Dubrovačkog liječničkog društva izrazili želju, da bi sva ta liječnička društva postala sekcije Zbora. Naša dugogodišnja nastojanja, održavanja prijateljskih veza sa bratskim liječničkim društvima na cijelom teritoriju naše domovine Hrvatske, nadamo se bit će okrunjena uspjehom, te ćemo se u Zboru povezati sa svim hrvatskim liječničkim društvima...".*

Nakon prihvaćanja promjene *Pravila,* predsjednik je na skupštini konstatirao *"... da prema promijenjenim pravilima od sada postoje u Zboru liječnika slijedeća društva i sekcije: Hrvatsko društvo za internu medicinu, Hrvatsko kirurško društvo, Hrvatsko dermatovenerološko društvo, Hrvatsko pedijatričko društvo, Hrvatsko oftalmološko društvo,Hrvatsko društvo za socijalnu medicinu, Hrvatsko društvo za povijest medicine, Hrvatsko elektroradiološko društvo, Hrvatsko gastro-enterološko društvo, Hrvatsko ftizeološko društvo, Hrvatsko neurološko- psihijatričko društvo, Sekcija asistenata medicinskog fakulteta te Hrvatsko liječničko društvo u Karlovcu i Sušaku.*

Vladmir Ćepulić i *Hrvatski liječnički Zbor* od 29. rujna 1939. do 30. rujna 1945. godine.

Kalendar skupština i predavanja, seminara i tečajeva za usavršavanje liječnika, kao i program izdavačke djelatnosti sve su bogatiji i ambiciozniji, osobito nakon što je osnovana Hrvatska akademija za usavršavanje liječnika.

Hrvatska akademija za usavršavanje liječnika

Na svečanoj skupštini *Hrvatskog liječničkog Zbora* dne 11. travnja 1942. godine donesen je zaključak da se pristupi završnim pripremama za otvorenje Hrvatske akademije za usavršavanje liječnika. Na mjesečnoj skupštini 25. lipnja iste godine raspravljen je i prihvaćen *Poslovni red Hrvatske akademije za usavršavanje liječnika u Zagrebu*, koji glasi:

& 1.

U smislu & 2. i 3. točka b) Pravila Hrvatskog liječničkog Zbora u Zagrebu osniva se u okviru Hrvatskog liječničkog Zbora Hrvatska akademija za usavršavanje liječnika u Zagrebu

& 2.

Svrha je akademije, da liječnicima omogući usavršavanje i upotpunjavanje znanja na svim područjima medicinske znanosti.

& 3.

Smjernice rada akademije određuje širi upravni odbor Zbora, a tekuće poslove obavlja predsjedništvo i tajništvo Zbora.

& 4.

Izdatci akademije namiruju se iz sredstava Zbora, iz sredstava, koja će Ministarstvo zdravstva staviti Zboru na raspolaganje za svrhe akademije i drugih sredstava, koja budu Zboru namijenjena u istu svrhu.

& 5.

Akademija će predlagati na odobrenje Ministarstvu zdravstva svoje priredbe, koje će se održavati u okviru akademije. Ministarstvo zdravstva pozivat će u sporazumu s drugim nadležnim ministarstvima na suradnju predavače, a liječnike u javnoj i privatnoj službi pozivat će na obvezatno pohađanje priredaba.

& 6.

Ovaj poslovni red vrijedi privremeno do konačnog uređenja Hrvatske akademije za usavršavanje liječnika.

U Zagrebu, dne 25. lipnja 1942.

Za Hrvatski liječnički Zbor *dokument su potpisali* predsjednik Prof. dr. V. Ćepulić i tajnik Dr. Zv. Pavišić.

Hrvatska akademija za usavršavanje liječnika u Zagrebu svečano je otvorena dne 30. rujna 1942. godine. U pozdravnom govoru prof. V. Ćepulić je u svojstvu predsjednika *Hrvatskog liječničkog Zbora*, pod čijom je upravom akademija, zahvalio prisutnom ministru zdravstva dr. Ivi Petriću na odazivu i naglasio, da će se radom akademije ispuniti praznina, koja se osjećala u potrebi daljnjeg usavršavanja liječnika. Taj je nedostatak *Hrvatski liječnički Zbor* pokušavao ublažiti priređujući seminar u okviru Zbora liječnika, a sada će akademija ispuniti tu prazninu i liječnicima pružati mogućnost daljnjeg usavršavanja pod najboljim i najpovoljnijim okolnostima. Akademija će u nastavnom pogledu tijesno surađivati s medicinskim fakultetom i drugim ustanovama, koje bi mogle doprinijeti ispunjenju zadataka akademije. Sjedište je akademije u Hrvatskom liječničkom domu u Šubićevoj ul. 9. Prvi tečaj akademije odražava se s područja akutnih zaraznih bolesti u ratu. Prema objavljenom programu za 1942. toj su temi bili posvećeni drugi i četvrti tečaj, dok je treći bio posvećen temi "Pregled genetike i njezine primjene u medicini" o kojoj je u pet predavanja govorio prof. dr. Boris Zarnik.

Tijekom g. 1942. u Liječničkom vjesniku nalazimo i poziv pod naslovom: *Zborov muzej za povijest zdravstva u Hrvatskoj* koji glasi:

"Kolege!

Sve, što bi moglo biti od važnosti za Zborov muzej za povijest zdravstva u Hrvatskoj, dostavite Zboru ili upozorite Zbor na to. Ukoliko posjedujete ili su Vam poznate slike, fotografije, crteži, književna djela, zdravstvene naredbe, liječničke sprave(instrumenti), važne za muzejski prikaz zdravstva, uspomene na razne ličnosti sa područja zdravstva

u Hrvatskoj, predmeti, važni za prikaz naše pučke medicine i dr., poklonite Zboru ili pomognite da Zbor do tih predmeta dođe". Zahvaljujući zdušnom odazivu, zamisao o muzeju ostvarena je 1944. godine.

70-obljetnica *Hrvatskog liečničkog Zbora* i otvorenje *Muzeja za poviest zdravstva u Hrvatskoj*

Redovita glavna godišnja skupština *Hrvatskog liečničkog Zbora* u siječnju 1944. godine počela je svečanim obilježavanjem 70. obljetnice *Zbora.* Održana je u prisutnosti predstavnika zdravstvenih vlasti, rektora sveučilišta, dekana Medicinskog fakulteta i izaslanika drugih liječničkih društava. Predsjednik V. Ćepulić tom je prigodom izložio povijest *Hrvatskog liečničkog Zbora*, podsjetivši na najznačajnije događaje u organizaciji i radu *Zbora*, njegovih sekcija i društava. Tako napominje: "*...potrebe stručne i staležke suradnje u većim mjestima Hrvatske dovela je do osnivanja lokalnih liječničkih družtava u Osieku, Karlovcu, Sušaku, Šibeniku, Splitu i Dubrovniku. I sva ta družtva djeluju u okvirima Zbora kao njegove sekcije."* Također podsjeća da je održavanje plenarnih skupština dva puta mjesečno i sastanaka specijalističkih sekcija jednom u mjesecu, uvedeno reorganizacijom *Zbora* pred devet godina, što je bilo redovito do drugog svjetskog rata. Međutim, rekao je Ćepulić *"...Posljednje ratne godine nisu ni kod nas ni u inozemstvu ostale bez utjecaja na taj živi znanstveni rad. Ti česti sastanci sa običnim programima svih naših znanstvenih foruma su za naš razmjerno mali liječnički krug odraz razvijenog medicinskog života, kako se to sa priznanjem ističe i u liečničkim krugovima u inozemstvu, koje prati i dobro poznaje naš rad."* S očitim ponosom Ćepulić je nastavio: *"Godine 1942. osnovali smo pod upravom Zbora Hrvatsku akademiju za usavršavanje liječnika po uzoru takovih akademija u inozemstvu radi što bolje organizacije tečajeva za usavršavanje liečnika, koje je Zbor i prije toga, a osobito posljednjih godina, priređivao. Danas u spomen svoje 70-godišnjice otvara Zbor u svom domu Muzej za poviest zdravstva u Hrvatskoj. Ako je poviest Zbora liečnika ogledalo razvoja naše medicine, našega javnoga zdravstva i liečničkih staležkih prilika od god. 1874. t.j. od osnutka Zbora do danas, ovaj će muzej biti prikaz zdravstva i rada i nastojanja prijašnjih davnih liečničkih generacija u hrvatskoj, tako da će pod ovim krovom počivati pohranjena sva tradicija liečničkog rada i prikaz zdravstva na našem hrvatskom teritoriju od davnih vremena i ime ovoga doma Hrvatski liečnički dom obuhvatit će sve sačuvane uspomene i tradiciju svih liečničkih generacija na našem teritoriju...".*

U nastavku svečanog dijela skupštine prof. dr. Lujo Thaller je održao predavanje pod naslovom *Obće prilike u oči osnutka Zbora liečnika 26. II. 1874.* Svečanost je završena govorom prof. dr. V. Ćepulića uz *Otvorenje muzeja za poviest zdravstva u Hrvatskoj i spomen 70-godišnjice osnutka Zbora liečnika.*

Htijenja i teškoće tijekom g. 1944./45.

Tijekom g. 1944. razmatralo se, da bi *Liječnički vjesnik* trebao postati prvenstveno znanstveni časopis, štoviše da bi bio potreban poseban časopis za unutrašnje, a poseban za kirurške bolesti. Osim toga, ponovno je razmatrana je i potreba za izdavanje časopisa, koji bi imao funkciju arhiva pod nazivom *Acta medica Croatica*, te o seriji izdanja *Medicinska biblioteka,* koja bi objavljivala predavanja držana u Akademiji za usavršavanje liječnika.

Muzej za povijest zdravstva u Hrvatskoj koji je otvoren g. 1944. u spomen 70-te godišnjice osnutka *Zbora liječnika,* povjeren je nakon odlaska prvog kustosa S. Sielskoga u Sarajevo, prof. dr. Luji Thalleru, s time da prema želji Medicinskog fakulteta služi i potrebama nastave iz povijesti medicine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

Sliku rada tijekom g. 1944. nalazimo u izvješću predsjednika i tajnika na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini, koja je pod predsjedanjem V. Ćepulića održana 27. siječnja 1945. godine. U izvješću o radu u prethodnoj godini predsjednik Ćepulić je rekao: *"... plenarne skupštine Zbora, koje su posljednjih 10 godina od kako smo preuzeli upravu Zbora, održavane dvaput mjesečno, održavane su prema tome običaju i u posljednjoj godini".* U nastavku je naveo, da je rad u sekcijama bio manje živ, ali da su članovi marljivo sudjelovali u radu plenarnih skupština i Akademije za usavršavanje liječnika, koja stoji pod upravom osnivača Hrvatskog liječničkog Zbora. Naglasio je, da je u znak potpore i isticanja važnosti osnivanja Medicinskog fakulteta u Sarajevu, na poziv Medicinskog fakulteta u Zagrebu održana plenarna skupština, na kojoj je predstavnik *Zbora* pozdravio novi fakultet, poželjevši mu napredak i procvat. Izdavanje *Liječničkog vjestnika* donosilo je niz poteškoća, pa su stavovi oko izdavanja *Acta medica Croatica* i nadalje suzdržani. Komentirao je također da je izmjena Liječničkog vjesnika za strane časopise praktički svedena na nulu, *"što se težko odrazilo i na našem referentnom dielu, to više što smo prije rata dobivali u zamjenu oko 100 medicinskih časopisa".* Zbog nedostatka građe nisu tiskana izdanja medicinske biblioteke, ali je za g. 1945. bilo predviđeno tiskanje predavanja Akademije za usavršavanje liječnika pod naslovom *Pregled klinike i terapije unutarnjih bolesti,* kao i serija predavanja *Pregled klinike kirurških bolesti.*

U izvješću tajnika prof. dr. Zvonimira Pavišića, izloženom na istoj skupštini čitamo: *"...S osobitim žaljenjem moram izviestiti da je naš veoma zaslužni predsjednik prof.dr. Vladimir Ćepulić podnio zbog bolesti ostavku. Budući da je g. prof. dr. Ćepulić neizmjernom energijom vodio Zbor od uspjeha do uspjeha, i savršeno organizirao rad Zbora, a osim toga upravo uzorno uredio Muzej za povijest zdravstva i Hrvatsku akademiju za usavršavanje liečnika, to smatra odbor da se ova ostavka ne može uvažiti nego da svi članovi odbora moraju povećati svoj rad, kako bi omogućile odmor g. predsjedniku, dok se oporavi njegovo zdravstveno stanje...".*

U nastavku skupštine prof. dr. L. Thaller je potpredsjedniku prof. dr. Šimi Čajkovcu upravio *Priedlog o izboru prof. dra Vladimira Ćepulića za počasnog člana Zbora*, napominjući tom prigodom sve Ćepulićeve zasluge za *Zbor* kao i na izradi znanstvene ftizeologije u Hrvatskoj. Bila je to ujedno i zamolba da dr. V. Ćepulić kao predsjednik ponovno preuzme vodstvo *Hrvatskog liječničkog Zbora.*
Prim. dr. Ivan Beuc je naime već prije prijedloga prof. dr. L. Thallera predložio, da se za iduće razdoblje, uz manje izmjene, izabere isti odbor u sastavu:
prof. dr. V. Ćepulić predsjednik, prof.dr. Šime Čajkovac I. potpredsjednik, prof.dr. Fran Mihaljević II. potpredsjednik i prof. dr. Zvonimir Pavišić tajnik. Prijedlog je svesrdno podržan, pa je prof. dr. V. Ćepulić prihvatio da ponovno preuzme predsjedništvo *Hrvatskog liječničkog Zbora* koji je koncem 1944. godine imao ukupno 881 članova, od toga 27 počasnih, 7 dopisnih i 847 redovitih članova.

Povijesni događaji u svibnju 1945. godine, doveli su do novih promjena u *Hrvatskom liječničkom Zboru* o kojima djelomice saznajemo na temelju izvješća o izvanrednoj skupštini *Društva liječnika Hrvatske* dne 30. rujna 1945. koje je objavljeno u *Liječničkom vjestniku* u rubrici *Iz Hrvatskog liečničkog zbora.*

SREĆKO ŠILOVIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 30. rujna 1945. do 1946. godine.

Srećko Šilović rođen je g. 1885. u Praputnjaku kraj Sušaka. Studij medicine završio je u Beču g. 1910., odakle se vraća se u domovinu. Budući da nije mogao dobiti zaposlenje g. 1912. odlazi u Brazil, gdje je radio kao liječnik opće prakse sve do svršetka prvog svjetskog rata.

Vrativši se iz Brazila, g. 1920. počinje raditi kao liječnik u Ginekološkoj klinici u Zagrebu i specijalizirati ginekologiju. S klinike prelazi na dužnost ginekologa bolesničke blagajne "Merkur" – danas KB Merkur, gdje g. 1935. osniva i otvara novi ginekološki odjel. Početkom drugog svjetskog rata smijenjen je s mjesta šefa toga odjela, ali nastavlja rad na odjelu do g. 1943. kada odlazi na oslobođeni teritorij, gdje se uključio u rad u partizanskom vojnom sanitetu. S. Šilović je od godine 1933. bio član Komunističke partije, pa je tijekom rata bio izabran za vijećnika ZAVNOH-a. Neposredno po svršetku Drugog svjetskog rata bio je pomoćnik ministra za narodno zdravlje SR Hrvatske, a godine 1947. postavljen je za ambasadora u Brazilu i Meksiku. Po povratku iz Meksika nastavio je liječničku praksu kao konzilijarius na ginekološkom odjelu u bolnici Dr. Ozren Novosel u Zagrebu (danas KB Merkur), gdje radi do umirovljenja g. 1957. Umro je u Zagrebu 1960. godine.

Srećko Šilović i Zbor liječnika kr. Hrvatske i Slavonije – Zbor liječnika Hrvatske

Srećko Šilović je postao član *Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije* 1911. godine, a već g. 1912. povjereno mu je uređivanje *Liječničkog vjesnika* što je s uspjehom obavljao do odlaska u Brazil.

Dana 30. rujna 1945. u predavaonici liječničkog doma u Šubićevoj ulici u Zagrebu pod predsjedanjem S. Šilovića, tada na funkciji pomoćnika ministra narodnog zdravlja SR Hrvatske, održana je izvanredna godišnja skupština *Društva liječnika Hrvatske.* U izvješću tajnika koje je objavljeno u Liječničkom vjesniku stoji da je *Društvo liječnika Hrvatske* bilo osnovano na kongresu liječnika partizana 3. rujna 1944. godine sa zadaćom *da zdravstvenu službu razvija u duhu Narodno oslobodilačkog pokreta; da razrađuje probleme narodnog zdravlja i proširuje stručnu spremu svojih članova u liječenju i sprječavanju bolesti i da odgaja solidarnost članova među sobom i njegovu povezanost s narodom.* Na tom je kongresu prisustvovalo 200 delegata liječnika, a društvu je u početku pristupilo 160 članova.

Zbor liječnika Hrvatske sljednik Društva liječnika Hrvatske i Hrvatskog liječničkog Zbora

Na izvanrednoj godišnjoj skupštini *Društva liječnika Hrvatske* koja je održana u rujnu 1945. donesena rezolucija i prihvaćen je prijedlog o promjeni imena društva u *Zbor liječnika Hrvatske.* U rezoluciji se kaže da članovi *Društva liječnika Hrvatske* i *Hrvatskog liječničkog zbora* osuđuju rad uprave Hrvatskog liječničkog zbora za vrijeme okupacije, da *Društvo liječnika Hrvatske neće surađivati s onim članovima Zbora liječnika koji su se teško ogriješili o interese svoga naroda, ali ostavlja mogućnost ostalim pasivnim ili zavedenim članovima da u oslobođenoj domovini pokažu na djelu da su voljni surađivati na obnovi teško narušenoga narodnog zdravlja, stavljajući u službu naroda sve svoje snage i sposobnosti. Cijeneći veliku ulogu, što ju je Zbor liječnika do okupacije imao u podizanju narodnog zdravlja i u razvoju naše medicine, Društvo liječnika Hrvatske jednodušno zaključuje da promijeni svoje dosadašnje ime u Zbor liječnika Hrvatske, želeći tako i vanjskim znakom pokazati da želi nastaviti rad u duhu svih pozitivnih tradicija Zbora liječnika.* Obrazloženo je, da je Društvo liječnika Hrvatske u suglasnosti s predstavnicima Zbora liječnika odlučilo da popuni svoj odbor iz redova bivšeg Zbora liječnika, budući da je znatan broj članova po službenoj

dužnosti morao napustiti Hrvatsku. Novi je upravni odbor imao sedamnaest članova: predsjednik dr. S. Šilović, I. potpredsjednik prof. dr. Branko Dragišić, II. potpredsjednik dr. Mirko Mladineo, a u grupi od deset odborника naveden je i dr. Gustav Forenbacher. Na ovoj skupštini predloženo i prihvaćeno osnivanje *sekcije za sportsku medicinu.*

U vrijeme jednogodišnjeg predsjedničkog mandata dr. S. Šilovića pokrenuto je donošenje novog pravilnika i promijenu naziva pa od g. 1945. do 1991. društvo djeluje kao *Zbor liječnika Hrvatske.* Prema novom pravilniku tada bijaše određeno da redovitim članom *Zbora liječnika Hrvatske* može biti svaki liječnik državljanin F.N.R Jugoslavije. *Liječnički vjesnik* nastavlja izlaziti kao službeno glasilo *Zbora liječnika Hrvatske* (u daljnjem tekstu ZLH).

Glede Liječničke komore "Narodne Novine" službeni list Narodne republike Hrvatske, u subotu 16. veljače 1946. na prvoj stranici objavljuju: "Odluka o obustavi rada Liječničke komore u Zagrebu". S obzirom na važnost ove odluke citiramo neke dijelove: "ODLUKA o obustavi rada Liječničke komore u Zagrebu. U vezi raspisa Ministarstva narodnog zdravlja FNRJ. Broj 139. od 9. siječnja 1946. u predmetu obustave rada poluslužbenih staleških komora o d l u č u j e s e da Liječnička komora u Zagrebu obustavi radom dne 15. veljače 1946. Ujedno se tim danom razrješuju dužnosti povjerenik ove komore dr. Josip Rasuhin. Članovi upravnog i nadzornog odbora, te članovi disciplinskog vijeća, imenovani odlukom ministra narodnog zdravlja broj 14838/45 od 16. listopada 1945. koji će prethodno sa cjelokupnim osobljem raskinuti službeni radni odnos prema postojećim propisima. Cjelokupnu imovinu komore (inventar, dužnike i vjerovnike preuzet će do daljnjega naloga na čuvanje Zbor liječnika Hrvatske". Slijedi koje će funkcije što ih je prema prethodnim propisima obavljala Liječnička komora preuzeti Ministarstvo narodnog zdravlja, a koje Okružni narodni odbori. Imenovano je povjerenstvo koje će "utvrditi i popisati cjelokupnu imovinu Liječničke komore u Zagrebu, te istu predati na čuvanje Zboru liječnika Hrvatske, a o izvršenome podnijet će izvještaj ovom ministarstvu." I na kraju odluke čitamo: "Ministarstvo narodnog zdravlja Broj: 3293-O-1947. Zagreb, dne 7. veljače 1946. Ministar narodnog zdravlja: u.z. dr. Šilović, s.r."

Dana 28. veljače 1946. održana je izvanredna godišnja skupština ZLH koju je kao potpredsjednik otvorio i vodio prof. dr. Branko Dragišić. On je obrazložio da bi se prema pravilima Zbora u siječnju trebala održati glavna godišnja skupština. Budući da je rad sadašnjeg odbora prekratak, sazvana je izvanredna skupština kako bi se riješila neka akutna pitanja. S obzirom na raspuštanje Liječničke komore odbor je smatrao da bi Zbor trebao o tome dati svoje mišljenje. S tom su svrhom prim. dr. Gustav Forenbacher i dr. Bogdana Orešćanin bili zaduženi da govore o temi: *Položaj liječnika s obzirom na raspuštanje liječničke komore.* Forenbacher je prikazao bit i funkciju bivše Liječničke komore i razmotrio moguću ulogu sindikata, odnosno saveza radnika i namještenika zdravstvenih i socijalnih ustanova. Bogdana Orešćanin je također prikazala značenje liječničke komore, ulogu sindikata i položaj liječnika s obzirom na sindikalnu organizaciju. Na istoj je skupštini nadzorni odbor izvijestio *"... po upravnom odboru predloženu razmjeru i račun gubitaka i dobitaka ZLH, Pripomoćne blagajne, Rakovčeve zaklade, Zaklade dra Pere Stefanovića, Akademije za usavršavanje liječnika, te Doma liječnika za godinu 1945. smo ispitali i ustanovili, da se slažu s poslovnim knjigama...".*

Sljedeća redovita glavna godišnja skupština ZLH održana je 23. veljače 1947. Skupštinu je otvorio prim. dr. Mirko Mladineo kao potpredsjednik, budući da je predsjednik dr. S. Šilović, postavši opunomoćeni poslanik, dao ostavku na položaj predsjednika, dok je prof. dr. B. Dragišić umro 5. veljače 1947. Izvješće o radu odbora za razdoblje od izvanredne skupštine u rujnu 1945. podnio je prim. dr. G. Forenbacher, kao najstariji član odbora, koji je kako piše u izvješću *"vršio dužnosti predsjednika u zadnje vrijeme...".* Prim dr. Gustav Forenbacher je komentirao osobne promjene u sastavu odbora do kojih je došlo odlaskom dr. S. Šilovića i smrću prof. dr. B. Dragišića, te premještanjima ili odlaskom nekih članova odbora iz

Zagreba. *"Novi Zbor liječnika Hrvatske",* rekao je Forenbacher, *" oslanjao se je ideološki u svom radu na vrlo sažeto i kratko stipulirane smjernice i zadatke Društva liječnika Hrvatske, koje su donesene prigodom osnivanja Društva liječnika Hrvatske na oslobođenom teritoriju u Topuskom i nije imao razrađenih pravila po kojima bi mogao organizirati svoj rad. Isto tako trebalo je prema odlukama izvanredne skupštine u septembru 1945. prikupiti članova. I tako se rad odbora razvijao pod vrlo teškim okolnostima i Zbor liječnika nije mogao registrirati one uspjehe, koji bi se bili mogli postići, da je Zbor liječnika Hrvatske organizaciono bio izrađen. Današnja glavna godišnja skupština, koja ima prvenstveni zadatak da donese nova pravila i time postavi nove zadatke i ciljeve Zbora liječnika Hrvatske i da izabere novi upravni odnosno glavni odbor, treba da bude prekretnica u radu Zbora liječnika Hrvatske...".*

Skupštinu je pozdravio i dr. Aleksander Koharović, Ministar narodnog zdravlja Narodne Republike Hrvatske. Uz prikaz razvoja zdravstvene službe za vrijeme NOP-a i civilne zdravstvene službe od g. 1943., on je govorio i o poteškoćama u radu nakon oslobođenja. Komentirajući zadatke ZLH i obećavajući potporu, rekao je: *"Među inim zadacima društva, kako sam čitao, spada i izučavanje problema zaštite narodnog zdravlja i ukazivanje pomoći narodnim vlastima u organizaciji zdravstvene službe i medicinske nastave. Kraj uočavanja narodne patologije, stručnog usavršavanja članova i razvijanja liječničke etike bitno bi samo još spomenuli održavanje veze s Ministarstvom narodnog zdravlja i zdravstvenim organima narodnih vlasti u svim značajnim akcijama na zaštiti narodnog zdravlja...".*

Tajnik ZLH prim. dr. Vuk Jovanović je naglasio, kako je uprava, koja je bila privremenog karaktera, imala zadatak da upravlja društvom u prvoj fazi da bi *"stvorila uslove za rad pod posve novim okolnostima u eri kada su se u našem narodu zbivale korenite društevne promjene".* Napomenuo je, da se *Zbor* ne može pohvaliti da je u potpunosti udovoljio zadacima znanstvenog rada jer: *"...Koliko rad u plenumu, toliko i u sekcijama, a pogotovu u Liječničkom vjesniku nije rješavao aktuelnu problematiku širih slojeva našega članstva, često požudnog za najjednostavnijom medicinskom literaturom".* O radu sekcija spominje, da su u Zagrebu uz neke iznimke, relativno dobro funkcionirale, dok su provincijske djelovale samo formalno. Istom u novije vrijeme javljaju se neki medicinski centri kao Sušak i Slavonski brod, dok se jači centri kao Split još nisu aktivirali, a Osijek se jedva uspio formirati. U rješavanju masovnih problema ocijenio je, da je Zbor bio uspješan u pitanju penicilina. *Liječnički vjesnik* je veli *"gutao sva naša vrela prihoda... mada je još daleko od praktičnog medicinskog života, zauzima ipak prema našim prilikama zavidnu naučnu visinu. Bilo je često prigovora na njegov način pisanja, ali dok ne postoji jedan naučni časopis u formi arhiva, mi smo bili prisiljeni da objavljujemo naučne radove, očekujući skoro izlaženje projektovanog "Acta medica jugoslavica", koji bi nam tek omogućio da "Liječnički Vjesnik " zbilja uređujemo samo za praktičnu medicinsku potrebu...".*

Glavna svrha ove godišnje skupštine bila je, da se raspravi *Predlog nacrta novih pravila*, na temelju kojih *Zbor* gubi staleški značaj i dobiva temelje za djelovanje u smislu stručnog društva. Nakon diskusije o pravilima pristupilo se izboru novog odbora. Glasovalo se za kandidacijsku listu koju je potpisalo 117 redovitih članova. Predložena lista je aklamacijom prihvaćena pa je za predsjednika ZLH izabran prim. dr. Gustav Forenbacher, prim. dr. Stevo Nikolić kao I. potpredsjednik, i prim. dr. Stanko Ibler kao II. potpredsjednik.

AUGUST-GUSTAV FORENBAHER (FORENBACHER)

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 23. veljače 1947. do 30. ožujka 1958. godine

August – Gustav Forenbaher (Forenbacher)* rođen dne 10. ožujka 1891. godine u Fužinama, prvorođeni je sin u obitelji Augusta Forenbahera i Marije rođene Frković, koja je imala ukupno trinaestoro djece. Roditelji su zdušno brinuli o odgoju, obrazovanju i školovanju svoje djece, pa su August i brat mu Milan bili liječnici.

---

* Budući da se u povijesnoj građi i sekundarnim izvorima, kao i u objavljenim bio-bibliografskim prilozima nailazi na različito pisanje osobnog imena i prezimena, to smo u suglasnosti sa članovima obitelji, odlučili koristiti rješenje August-Gustav Forenbaher (Forenbacher), s time da smo u samome tekstu nastojali slijediti oblik kako smo ga našli u određenom dokumentu ili građi.

Osnovnu školu August Forenbaher pohađa u Fužinama, dok gimnaziju pohađa i završava u Sušaku g. 1909. Iste godine, dne 29. listopada postaje redoviti student medicinskog fakulteta u Grazu, na kojem je kao izvrstan student svečano promoviran u rujnu 1914. godine.

Kao netom diplomirani liječnik dr. August Forenbaher odlazi na ratište gdje ostaje do svršetka I. svjetskog rata na slijedećim lokacijama i dužnostima: g. 1915. ljeto Heifsplatz I Bataljon 79. Jelačićeve pukovnije; Ruska Poljska (pred Luckom); g. 1916. proljeće – Libanovka (Volinija); te iste 1916. g. osnovao je bolnički bakteriološki laboratorij na stanici Dedeli kraj Rabrova; g. 1917. Bugarska, II/7 rezervna bolnica, potom Volandovo "Makedonski front", 1917/18 ratište.

Dr. August Forenbacher stupa u članstvo Zbora liječnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu g. 1918. pa u tiskanom popisu članova nalazimo da je tada bio "c. i kr. Nadliječnik na ratištu", dok je g. 1919. upisan kao "liječnik ambulante za veneričke bolesti u Beogradu".

Nakon svršetka specijalizacije iz dermatovenerologije u Beču (i Grazu ?). 1920., od 1921. godine sve do druge polovine 1941. godine, A. G. Forenbaher (Forenbacher) živi i radi u Zagrebu, gdje biva zaposlen u Zakladnoj bolnici na dermatovenerološkom odjelu, prvo u statusu asistenta, a potom kao primarni liječnik i predstojnik odjela za kožne i spolne bolesti. Osim toga u vlastitoj je ordinaciji radio kao privatni liječnik.

U kolovozu 1941. godine, rješenjem tadašnjeg ministra zdravstva "Dr. August Forenbacher, bivši predstojnik odjela IV. položajne grupe 1. stupnja Državne bolnice u Zagrebu" imenovan je "za predstojnika odjela za kožne i spolne bolesti IV. položajne grupe 1. stupnja Državne bolnice u Banjoj Luci", gdje ostaje, kako sam navodi, tri godine, odakle se vraća u Zagreb. Tijekom boravka i rada u Banjoj Luci s osobitom je pozornošću kao dermatovenerolog i sifilidolog izučavao epidemiologiju i kliniku bosanskog sifilisa, zbrinjavajući pacijente iz krajeva centralne Bosne. Temeljem njegovih navoda, Banja Luka je tada bila centar kojem su gravitirali onodobni „ekonomski i politički kotarevi: B. Gradiška, B. Novi, B. Krupa, Sanski Most, Glamoč, B. Petrovac, Jajce, Ključ, Kotor Varoš, Mrkonjić grad i Prnjavor". U pogledu istraživanja kaže, da je eksperimentalnu vrijednost imalo Banja Lučko naselje zvano „Vlaški brijeg" sa oko 200 stanovnika, koje je bilo tipično leglo endemskog sifilisa.

Vrativši se nakon tri godine u Zagreb, A. G. Forenbaher (Forenbacher), nastavlja radom u Zakladnoj bolnici i privatnoj praksi. Poslije svršetka drugog svjetskog rata radi u tadašnjoj bolnici "Dr. Mladen Stojanović" danas Klinička bolnica "Sestre milosrdnice" u Zagrebu, gdje od g. 1946. do umirovljenja 1959. godine radi kao primarij i šef Odjela za kožne i spolne bolesti. Neko je vrijeme bio i ravnatelj ove bolnice.

Najviše podataka o njegovom stručnom, istraživačkom, staleškom i društvenom radu nalazimo na stranicama Liječničkog vjesnika, Staleškog glasnika i Liječničkih novina.

Riječ je o tekstovima koji donose popise članova Zbora liječnika Hrvatske, razne vijesti, imenovanja, izvješća o radu i/ili mjesečnim sastancima i godišnjim skupštinama, počevši od g. 1918. te od g. 1921. kada se dr. Forenbacher aktivno uključuje u rad dermatovenerološke sekcije Zbora liječnika. Godine 1926. prvi je puta zabilježeno njegovo sudjelovanje u radu Liječničke komore, a po svršetku drugog svjetskog rata zaključno do g. 1982. kada su povodom njegove smrti, njemu u spomen objavljeni "in memoriam" članci, nalazimo podatke koji svjedoče o njegovu radu u Zboru liječnika, Savjetu za narodno zdravlje i Savezu liječničkih društava Jugoslavije, kako u zemlji tako u inozemstvu.

Govorimo li o njegovom publicističkom radu u razdoblju poslije drugog svjetskog rata, tada valja spomenuti da je g. 1945. u Liječničkom vjesniku objavio rad pod naslovom "Moja sifilidološka opažanja u Bosni (Prilog epidemiologiji i klinici bosanskog sifilisa)", koje je prethodno prezentirao kao predavanje na sastanku Hrvatskog dermatovenerološkog društva Zbora liječnika. Godine 1948.

objavio je nekoliko kazuističkih prikaza iz svoje dermatovenerološke prakse; g. 1952. piše o VI generalnoj skupštini Svjetskog liječničkog udruženja; g. 1954. o doprinosima za muzej ZLH; g. 1958. o povijesti prvih 80-godina Liječničkog vjesnika; g. 1966. in memoriam članak posvećen Albertu Schweitzeru.

U publikaciji "Iz hrvatske medicinske prošlosti", posvećenoj 80-toj obljetnici Zbora liječnika Hrvatske, g. 1954. objavio je opsežan prilog o povijesti Zbora liječnika.

U studenom 1945. prim. dr. Gustav Forenbacher izabran je za zamjenika predsjednika Hrvatskog dermatovenerološkog društva - dermatovenerološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske.

U razdoblju od g. 1950. do 1953. bio je predsjednik Saveza liječničkih društava Jugoslavije.

Godine 1958, u znak priznanja za sve što je učinio, izabran je za doživotnog počasnog predsjednika Zbora liječnika Hrvatske i Saveza liječničkih društava Jugoslavije, te za počasnog člana Slovenskog zdravniškog društva.

Prim. dr. A. G. Forenbaher (Forenbacher) preminuo je u Zagrebu dne 19. travnja 1982. godine.

August – Gustav Forenbaher (Forenbacher) i Zbor liječnika Hrvatske

S obzirom na njegovo članstvo u Zboru liječnika, već je rečeno da se dr. August Forenbaher od 1918. godine spominje u tiskanim popisima kao redoviti član Zbora. Za sada nemamo jasan odgovor zašto u istim izvorima nalazimo podatak, prema kojem slijedi da je dr. Gustav Forenbacher g. 1924. postao redovitim članom Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu, kako se to u pravilu navodi i u svim dosad objavljenim bio-bibliografskim napisima posvećenim A. G. Forenbaheru (Forenbacheru).

Na izvanrednoj skupštini Društva liječnika Hrvatske -Zbora liječnika Hrvatske, koja je održana u rujnu 1945. godine, prim. dr. G. Forenbaher izabran je za odbornika. Za predsjednika ZLH izabran je na prvoj glavnoj skupštini poslije Drugog svjetskog rata koja je održana 23. veljače 1947. Zahvalivši se na izboru u ime novoizabranog odbora G. Forenbacher je tom prigodom naglasio, da će ukazano povjerenje nastojati opravdati radom na ostvarivanju zadataka i ciljeva koje si je ZLH postavio u netom primljenim pravilima. *"Ti zadaci"* rekao je, "mogu se uglavnom svesti:
1. na unapređivanje tekovina medicinske nauke i prakse i time u vezi stručno uzdizanje svojih članova;
2. na njegovanje i razvijanje etike u liječničkom pozivu".

Godina 1954. u znaku je tri značajna događaja - *Prvi poslijeratni kongres liječnika Hrvatske,* proslavljena je 80. godišnjica *Zbora,* donesena nova Pravila ZLH

Godina 1954. u znaku je tri značajna događaja: održan je *Prvi poslijeratni kongres liječnika Hrvatske*, proslavljena je 80. godišnjica Zbora koja je okrunjena izdavanjem knjige *Iz hrvatske medicinske prošlosti*, donesena su nova pravila.

Prvi kongres liječnika Hrvatske održan je u listopadu 1954., a glavna je tema bila *Akutni poremećaji probave dojenčadi.*

U novim su pravilima kao temeljni zadaci *Zbora liječnika Hrvatske* istaknuti: *"Proučavanje problema narodnoga zdravlja i zdravstvene službe, surađivanje s narodnom vlasti u pitanju čuvanja i unapređenja narodnog zdravlja i zdravstvene službe, podizanje zdravstvene svijesti u narodu, njegovanje liječničke etike liječničkog poziva i razvijanje drugarske povezanosti i odgovornosti u radu, staranje o dostojnom položaju liječnika kao zdravstvenog radnika".*

Nova pravila službeno su odobrena 1955. godine. U skladu s tim pravilima Zbor pod vodstvom prim. dr.

A. G. Forenbachera učvršćuje svoj ugled u Savezu liječničkih društava Jugoslavije i Republičkim društvenim tijelima upravljanja, osobito onima za područje zdravstva.

Pravila Zbora liječnika Hrvatske odobrena su dne 16. veljače 1955., a tiskana su kao posebna knjižica na ukupno 16 stranica. Sadrže niz promjena u odnosu na ranija pravila, no temeljne odrednice s obzirom na zadatak društva u biti slijede tradicijske premise inaugurirane g. 1874. "Pravila zbora liječnika Hrvatske" u uvodnom dijelu naslovljenom "Ime, sjedište, područje djelovanja i pečat društva" član 1. precizira: "Ime je društva "ZBOR LIJEČNIKA HRVATSKE". Sjedište društva je u Zagrebu. Područje djelovanja je teritorij N.R.H. Društveni pečat je okrugao s natpisom dolje: Zbor liječnika Hrvatske, a gore: osnovan 1784. god. Sredina pečata pokazuje pogled u Ilicu sa starom Zakladnom bolnicom (u Zagrebu) "Slijedi "ZADATAK DRUŠTVA" član 2. "Zadatak društva je: njegovanje medicinske znanosti, unapređivanje narodnog zdravlja i staranje o dostojnom položaju liječnika kao zdravstvenog radnika. U tom cilju društvo će:

a) razvijati i pomagati svaki rad na unapređenju medicinske znanosti i njene primjene.

b) raditi na stručnom usavršavanju svojih članova,

c) proučavati probleme narodnog zdravlja i zdravstvene službe,

e) podizati zdravstvenu svijest u narodu,

f) njegovati etiku liječničkog poziva i razvijati osjećaj drugarske povezanosti i odgovornosti u radu,

g) starati se o dostojnom položaju liječnika kao zdravstvenog radnika". Slijede poglavlja: SREDSTVA ZA POSTIZAVANJE CILJA; ČLANSTVO; PRIMANJE U ČLANSTVO; DUŽNOSTI I PRAVA ČLANOVA; PRESTANAK ČLANSTVA; MATERIJALNA SREDSTVA DRUŠTVA; ORGANI DRUŠTVA; GLAVNI ODBOR; DJELOKRUG GLAVNOG ODBORA; SEKCIJA; PODRUŽNICE; PLENUM; NADZORNI ODBOR; SUD ČASTI; PRESTANAK DRUŠTVA.

Redovita glavna godišnja skupština ZLH započela je dne 30. ožujka 1958. svečanim dijelom u kojem je skupštinu pozdravio predstavnik Izvršnog vijeća Sabora i Savjeta za narodno zdravlje NR Hrvatske, koji je izvijestio da je prim. dr. Aurel Forenbacher odlikovan Ordenom rada I. stupnja za svoj ustrajan, požrtvovan i plodan rad, kako u društvenom tako u stručnom pogledu.

Tom prigodom prim. dr. A. G. Forenbacher je kao predsjednik podnio opširno izvješće o radu u protekloj godini uz osvrt na svoj sveukupni rad Zbora liječnika Hrvatske od 1945. godine.

Pravila Zbora liječnika Hrvatske, Zagreb 1955.

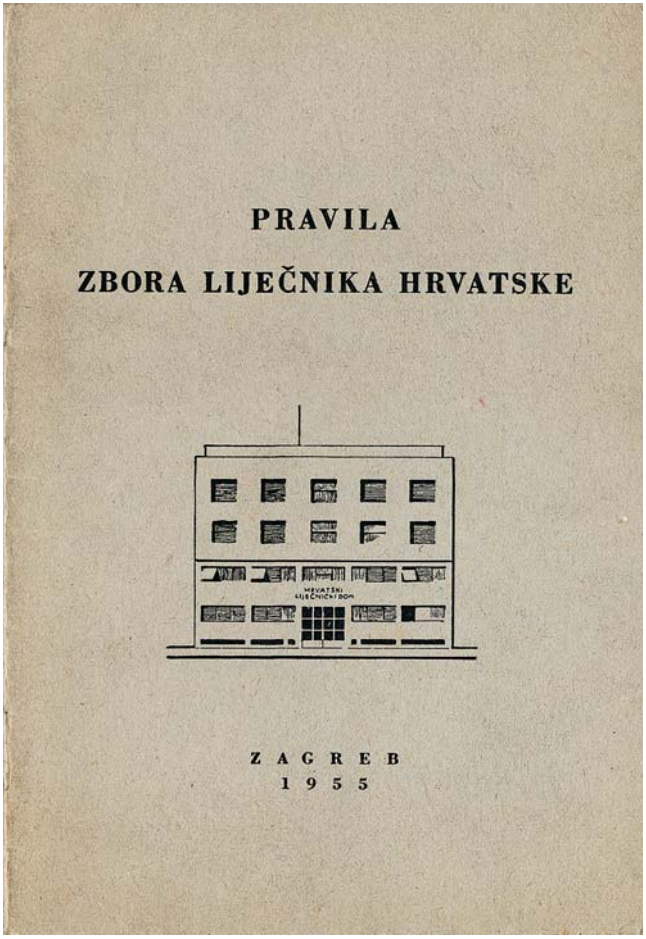

U izvješću je sažeto ali precizno prikazao to razdoblje slijedom podnaslova: *"Osvrt na djelovanje Zbora od Oslobođenja; Pravac djelovanja; Davanje svestrane podrške; Rezultati; Suradnja s narodnom vlasti; Zdravstveni problemi u rješavanju; Način suradnje; Zadaci u prošloj godini; Delegatski sistem; Zagrebačka podružnica; Stručni rad u podružnici i sekcijama; Suradnja s narodnom vlasti u podružnici; Uloga stručnjaka; Rad podružnica; Posjeti podružnicama; Stručne sekcije; Osnivanje stručnih sekcija; Liječnik opće prakse; Suradnja s republičkim društvima; Savezni plenumi; Liječnička etika; XX. Plenum; Veze s liječničkim društvima u inozemstvu; Učestvovanje na kongresima; Materijalno stanje; Moralna i stručna pomoć; Privatna praksa; Zaglavak".*

Govoreći o rezultatima Zbora liječnika Hrvatske, prim. dr. A. Forenbacher je napomenuo, da je u proteklom

PRAVILA ZBORA LIJEČNIKA HRVATSKE

IME, SJEDIŠTE, PODRUČJE DJELOVANJA I PEČAT DRUŠTVA

Član 1.

Ime društva je »ZBOR LIJEČNIKA HRVATSKE«.
Sjedište društva je u Zagrebu.
Područje djelovanja je teritorij N. R. H.
Društveni pečat je okrugao sa natpisom dolje: Zbor liječnika Hrvatske, a gore: osnovan 1874. god. Sredina pečata prikazuje pogled u Ilicu sa starom Zakladnom bolnicom (u Zagrebu).

ZADATAK DRUŠTVA

Član 2.

Zadatak društva je: njegovanje medicinske znanosti, unapređivanje narodnog zdravlja i staranje o dostojnom položaju liječnika kao zdravstvenog radnika.
U tom cilju društvo će:
a) razvijati i pomagati svaki rad na unapređenju medicinske znanosti i njene primjene.
b) raditi na stručnom usavršavanju svojih članova,
c) proučavati probleme narodnog zdravlja i zdravstvene službe,
d) sarađivati sa narodnom vlasti u pitanjima čuvanja i unapređenja narodnog zdravlja i zdravstvene službe,
e) podizati zdravstvenu svijest u narodu,
f) njegovati etiku liječničkog poziva i razvijati osjećaj drugarske povezanosti i odgovornosti u radu,
g) starati se o dostojnom položaju liječnika kao zdravstvenog radnika.

1

Ako glavna skupština zaključi razlaz društva ima ujedno donijeti zaključak o raspolaganju sa preostalom čistom imovinom društva. Ako posljednja glavna skupština ne bi donijela takav zaključak ili ako bi društvo bilo od vlasti raspušteno, imade se cjelokupna pokretna i nepokretna imovina nakon podmirenja tražbina i dugova društva predati na upravu i čuvanje Medicinskom fakultetu sveučilišta u Zagrebu dotle, doke se u Narodnoj Republici Hrvatskoj ne osnuje novo liječničko društvo sa sličnim ciljem i zadatkom kao što je Zbor liječnika Hrvatske, kojem će društvu onda pripasti cjelokupna imovina Zbora. U slučaju, da se u toku od 3 godine ne bi osnovalo takovo društvo, postaje pomenuta imovina zakladom pod imenom: »Zaklada Zbora liječnika Hrvatske kod Medicinskog fakulteta u Zagrebu«. Dohodak od te zaklade imade se trošiti samo na svrhe, koje su bile svrhe Zbora liječnika Hrvatske, što se imade naročito istaknuti u zakladnici. Zakladom upravlja Medicinski fakultet u Zagrebu.

U Zagrebu, dne 24. oktobra 1954.

Tajnik:
Doc. Dr. Petar Erak v. r.

Predsjednik:
Prim. Dr. Gustav Forenbaher v. r.

II-4. Broj: 4164-1955. Zagreb, 16. II. 1955.
»Ova su pravila odobrena rješenjem Državnog sekretarijata za unutrašnje poslove Narodne Republike Hrvatske, II/4 broj 4164-1955. od 16. II. 1955. godine.«

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P. Načelnik:
Tepić Đuro v. r.

razdoblju bilo oscilacija ovisno o problemima i danim mogućnostima. Po njegovom mišljenju *"...najveće uspjehe postigao je Zbor u rješavanju zadataka koji ovise o njemu samom, i to prvenstveno u stručnom području, t.j. u sektoru unapređivanja medicinske nauke i prakse i stručnom usavršavanju liječnika, što je uostalom, njegov prvenstveni zadatka. Na taj je način Zbor, osobito poslije oslobođenja, odigrao na sektoru t.zv. postdiplomskog usavršavanja liječnika, prvu i najznačajniju ulogu. Zahvaljujući zalaganju veoma velikog broja pozvanih stručnjaka iz Medicinskog fakulteta, bolnica, domova zdravlja i dr., u prvom je deceniju poslije Oslobođenja održano 6091 stručno predavanje ili prikaz, kako sam to iznio u svom referatu na glavnoj skupštini oktobra 1955. Danas, poslije dvije i pol godine daljeg rada taj je broj skoro za jednu trećinu veći i dostiže 8.000...".* Zdravstveni problemi u rješavanju *"traže neophodnu suradnju u centru i u pokrajini ako se želi riješiti zdravstvene probleme, koji su osnovani na organizaciji zdravstvene zaštite naroda, a to su: osnivanje zdravstvenih centara, opće prakse u zdravstvenoj službi, postdiplomsko usavršavanje liječnika, specijalizacija, reforma medicinskog studija, sudjelovanje stručnjaka u društvenom upravljanju u zdravstvu, primjena paušalao socijalnom osiguranju, zdravstvene skupštine, privatna liječnička praksa i drugo...".* Govoreći o zadacima u prošlog godini, A. Forenbacher je naveo, da je glavni odbor u skladu sa zaključkom glavne skupštine, *"sastavio novi nacrt društvenih pravila, kako bi njihove odredbe uskladio s razvitkom društvene djelatnosti, osobito s obzirom na primjenu delegatskog sistema i osnivanje zagrebačke podružnice... Ovo je već peta promjena društvenih pravila od 1947. godine. To je najbolji dokaz, da Zbor liječnika Hrvatske, kao društvena organizacija, želi da poravna svoj korak s razvitkom društva u kome živi".*
U nastavku navodi, da Zagrebačka podružnica, koja je osnovana 1957. godine, broji 1012 članova i da je već u prvoj godini rada opravdala svoje postojanje. Podružnice u Splitu, Zadru i Puli osobito su se istakle. Glavni je odbor prihvatio zadatak da posjeti sve podružnice, kako bi neposredno upoznao njihov rad i pružio pomoć. Stručne sekcije, kako kaže, pokazuju tendenciju stalnog povećanja broja, štoviše osnivaju se i podsekcije. *"Tu tendenciju treba pozdraviti, ali ona ne smije dovesti do pretjeranog cijepanja i dijeljenja redova liječnika i djelovati u pravcu dezintegracije medicine..."* upozorava dr. A. Forenbacher. *Zbor liječnika Hrvatske* sudjelovao je na XIX. i XX. plenumu Saveza g. 1957. u Skopju i 1958. u Beogradu. U Skopju je bio prihvaćen definitivni tekst *Kodeksa liječnike etike.* Inicijativu da se sastavi Kodeks dao je ZLH, koji je aktivno sudjelovao u njegovu sastavljanju. Delegati ZLH sudjelovali su na XX. plenumu Saveza s referatom: *Mjesto i uloga praktičnog liječnika u zdravstvenoj službi s obzirom na dosadašnje školovanje liječnika na medicinskim fakultetima.* Na plenumu je primljen prijedlog delegata ZLH doc. dr. Nikole Peršića da se za idući plenum na dnevni red stavi kao glavna tema: *Uloga liječničkih društava u sadašnjem razvitku zdravstvene službe.*

Tajnik ZLH, dr. Nikola Peršić jednako je sustavno prikazao *1. stručni i društveni rad Zbora liječnika (rad podružnica, sekcija i glavnog odbora), 2. kritička zapažanja na dosadašnji rad, 3. osnovne i neposredne zadatke za iduću godinu.* Prikazao je rad podružnica: Bjelovar, Čakovac, Dubrovnik, Karlovac, Koprivnica, Nova Gradiška, Ogulin, Osijek, Pakrac-Daruvar, Pula, Rijeka, Sisak, Split, Šibenik, Varaždin, Vinkovci, Vukovar, Zadar i Zagreb. Redom je naveo kada su osnovane, broj članova i djelatnost sekcija: *Alergologijska; Dematovenerološka; Ftiziološka; Ginekološka; Hematološka; Sekcija za higijenu i preventivnu medicinu; Sekcija industrijskih liječnika; Internistička; Kardiološka; Kirurško-ortopedska; Sekcija za maksilo-facijalnu i plastičnu kirurgiju; Neuropsihijatrijaksa; Oftlamološka; Otorinolaringološka; Sekcija za patologiju; Pedijatrijska sekcija; Sekcija poliklinićkih liječnika; Sekcija za povijest medicine; Sekcija za sportsku medicinu; Stomatološka sekcija.*

ZLH je 1958. imao 2601 člana, 22 podružnice i 23 stručne sekcije.

Budući da je prim. dr. Aurel G. Forenbacher izrazio želju da više ne bude biran, to je na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini dne 30. ožujka 1958. izabran novi odbor. Kandidacijska komisija je predložila listu koja je na prijedlog predsjedavajućeg aklamacijom prihvaćena:

predsjednik doc. dr. S. Dogan
I. potpredsjednik doc. dr. E. Hauptman
II. potpredsjednik prim. dr. Z. Kučić (Rijeka)
I. tajnik doc. dr. Nikola Peršić
II. tajnik puk. dr. A. Kučišec
III. tajnik major dr. Vesna Rajčić
Blaganik dr. S. Knežević
Knjižnjičar doc. dr. Nevenka Ljuština-Ivančić
9 članova odbora
5 članova nadzornog odbora
5 članova suda časti

SERGIJE DOGAN

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 30. ožujka 1958. do 22. travnja 1960. godine

Sergije Dogan rođen je u Šibeniku g. 1916. Medicinu je studirao u Zagrebu, gdje je promoviran g. 1940. Neurologiju i psihijatriju specijalizirao je na Klinici za živčane bolesti i duševne bolesti Medicinskog fakulteta u Zagrebu gdje je g. 1941. počeo raditi kao volonter, a potom nastavio kao ugovorni liječnik i asistent. Na medicinskom fakultetu u Zagrebu habilitirao je g. 1952. godine, za izvanrednog profesora izabran je 1958. a 1965. godine postaje redoviti profesor za neurologiju i psihijatriju. Doktorat medicinskih znanosti stekao je g. 1978. na temelju disertacije pod naslovom *Kronična neprogresivna hemiplegija u dječjoj dobi.* Kao stipendist SZO-e dr. Sergije Dogan boravio je g. 1948 na usavršavanju u Švedskoj i Velikoj Britaniji, proučavajući suvremene probleme kliničke neurologije i neurofiziologije kod Cobba, Hilla i Williamsa. Za njegov znanstvenoistraživački rad u neurologiji i neurofiziologiji osobito je značajan bio boravak na Sveučilištu Pennsylvania i Philadelphia (1960.-1962.)

Prof. dr. Sergije Dogan bio je predstojnik Neurološko-psihijatrijske katedre i Klinike Medicinskog fakulteta u Zagrebu (1967.-1973.), a od g. 1974. predstojnik Klinike za neurologiju i Zavoda za neuropatologiju. Osnivač je i prvi predsjednik znanstvene jedinice za istraživanje živčanog sustava u Kliničkom bolničkom centru u Zagrebu.

Snažno je utjecao na razvoj neurološke znanosti i prakse u našoj sredini. Potaknuo je razvoj kliničke neurofiziologije, neuropatologije, neurokemije, neuroradiologije, cerebrovaskularnih bolesti i neurologije dječje dobi. Zaslužan je za razvoj elektroencefalografije, za konstrukciju i produkciju prvih EEG aparata u Jugoslaviji, pridonio je unaprjeđenju metoda neurološke rehabilitacije. Bavio se izučavanjem epilepsije, cerebrovaskularnih, neuromuskularnih i demijelinizirajućih bolesti, osobito multiple skleroze, glavobolja i drugih bolnih sindroma. Objavio je oko 130 radova u zemlji i inozemstvu.

Osim na Medicinskom fakultetu predavao je i na Defektološkom i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Medicinskom fakultetu u Rijeci i u više poslijediplomskih studija.

Prof. dr. Sergije Dogan bio je dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu akademske godine 1966./67., 1967./68, 1968./69. i 1969./70. Sudjelovao je u radu i predsjedao je različitim komisijama i tijelima na Sveučilištu i Medicinskom fakultetu u Zagrebu, u gradskim, republičkim i saveznim forumima. Bio je predsjednik zajednice medicinskih fakulteta SFRJ (1968.-1971.), zastupnik Kulturno-prosvjetnog vijeća Savezne skupštine i član Odbora za nauku Savezne skupštine (1969.-1974.), član Odbora za medicinske nauke Sveza savjeta za koordinaciju naučnih djelatnosti (1968.-1969.), član Republičkog savjeta za narodno zdravlje (1958.-1959.), član Izvršnog odbora Konferencije SSRN Zagreba (1967.-1970.).

Osim toga bio je član i predsjednik niza znanstvenih i stručnih društava u zemlji i inozemstvu: izvanredni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (1977.), dopisni član Američke akademije za cerebralnu paralizu (1970.), počasni član Francuskog neurološkog društva (1963.), član Naučne grupe za neurologiju Svjetske zdravstvene organizacije, Jugoslavenskog društva za EEG i kliničku neurofiziologiju, član Akademije Zbora liječnika Hrvatske, potpredsjednik Saveza liječničkih društava Jugoslavije (1964.-1965.), predsjednik (1958.-1960.) i počasni član Zbora liječnika Hrvatske (1975.), predsjednik Neurološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske i Lige za borbu protiv epilepsije SR Hrvatske od 1976. godine.

Bio je urednik časopisa *Neurologija* i član redakcije časopisa *Neuropsihijatrija, Archives Balcanique* i *Zeitschrift für Neurologie.* Dobitnik je niza društvenih priznanja i državnih odlikovanja. Preminuo je u Počitelju 17. travnja 1979. godine.

Sergije Dogan i Zbor liječnika Hrvatske

Prof. dr. Sergije Dogan izabran je za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske* na redovnoj glavnoj godišnjoj skupštini dne 30. ožujka 1958.godine. Na položaju predsjednika *Zbora* našao se suočen s nizom problema, kako u području organizacije zdravstva i donošenja novog zakona o organizaciji zdravstva, pitanja medicinskog obrazovanja, stručnog usavršavanja, poslijediplomskog studija i specijalizacije, tako uvjeta rada u zdravstvu, razine stručnog medicinskog rada, nedovoljnog uključivanja liječnika na planu zdravstvenog prosvjećivanja, te loših uvjeta za znanstveno istraživački rad u Hrvatskoj. O svim tim problemima govorio je u svojem izvješću nakon prve godine predsjedničkog mandata, iznoseći pritom osobne stavove, prijedloge i nastojanja odbora za njihovo rješavanje.

Glavna godišnja skupština za 1959./60. održana je 22. i 23. travnja 1960. Prvi je dan bio posvećen stručnim temama: *O nekim problemima redovne medicinske nastave* (doc. dr. Lj. Božović*); Akutni radijacijski sindrom* (doc. dr. T. Beritić); održana je i usklađena diskusija *o nekim aktualnim problemima rane dječje dobi* (moderator prof. dr. N. Skrivanelli).

Idućeg dana 23. travnja, održana je redovita godišnja skupština ZLH na kojoj je predsjednik prof. dr. S. Dogan podnio opsežno izvješće. Uvodnim riječima podsjetio je prisutne: *"Nalazimo se u razdoblju, kad se u zdravstvenoj službi zbivaju značajne promjene. Taj proces još nije završen i ne bi bilo dobro da pri tome Zbor bude pasivan, već moramo sudjelovati u tim poslovima i pomagati razvoju zdravstvene službe".* Potom je naveo na kojim je sve društvenim razinama *Zbor* sudjelovao u dotadašnjim promjenama. Naglasio je, da je pri Savjetu za narodno zdravlje proradilo jedno stručno tijelo, za koje su u izboru članova sudjelovale i sekcije *Zbora,* rekavši pritom kako smatra, da bi bilo dobro da se takvo tijelo osnuje i pri republičkom Savjetu *"... što bi se moglo ostvariti u većoj mjeri nego dosada u vezi donošenja novog zakona o zdravstvu".* Po njegovu mišljenju treba se prvenstveno usredotočiti na reorganizaciju rada *Zbora* i jače povezivanje u akcijama*: "Na prvom je mjestu potrebno, da oni naši drugovi, koji su izabrani u odbore podružnica, sekcija ili u glavni odbor obavljaju svoje dužnosti sa zalaganjem i odgovornošću... Nama u glavnom odboru činilo se, da bi bilo poželjno da se početkom svake jeseni održi jedan plenarni sastanak, na kojem bi sudjelovali predstavnici glavnog odbora i odborâ podružnica. Takav plenum bi se mogao održati svaki puta u nekom drugom centru jedne podružnice, a na njemu bi se raspravljali tekući poslovi i obradila jedna tema, koja bude od posebnog interesa. Najveća poteškoća oko održavanja takvog plenuma jesu putni troškovi i dnevnice za učesnike. Ukoliko bismo mogli očekivati neku pomoć u tom pravcu od zdravstvenih ustanova, situacija bi bila znatno olakšana".*

ZLH i rad na pitanjima organizacije zdravstvene službe

Prof. dr. Sergije Dogan je u predsjedničkom izvješću naveo što je u svezi s pitanjima organizacije zdravstvene službe učinjeno u ZLH rekavši: *"... Da bi se u Zboru pojačao rad na pitanjima organizacije zdravstvene službe, glavni odbor je uzeo inicijativu da se osnuje stručna sekcija, koja će proučavati pitanja iz organizacije zdravstvene službe"*

Ukazivanje na teškoće u stručnom radu liječnika

Prof. dr. S. Dogan je kritički progovorio i o razini stručnog rada rekavši: *"Iako postoje neka zapažanja, ipak nema dovoljno pokazatelja, ne temelju kojih bi se mogla dati ocjena u kojoj mjeri napreduje kod nas razina stručnog medicinskog rada. Nama je dobro poznato, da je u zdravstvenoj zaštiti postignut znatan napredak, ali ipak, postoje mnogi znaci da kvalitet stručnog rada ne raste dovoljno u srazmjeru s povećanjem broja liječnika, pa čak ni s porastom troškova zdravstvene zaštite. Upadno je i to da od jednog do drugog medicinskog centra postoje dosta velike razlike, više nego je to poželjno... Poznato je, da nedostatak aparatura nije samo problem zdravstvenih ustanova u pokrajini, nego i u Zagrebu. Ta je stvar poznata rukovodiocima naše zdravstvene službe i oni nastoje da je riješe. Ali stvari se rješavaju odviše polagano, a da nas ne bi zabrinjavale. Slične poteškoće izbijaju katkada i pri nabavi lijekova. Druga stvar, na koju će se liječnik često požaliti jest prezaposlenost. Stvarno, česta je pojava da su naši stručnjaci previše zauzeti poslovima, koji nemaju direktne veze s njihovim stručnim radom. Brojni sastanci i konferencije, velika količina administrativnog rada, neadekvatna administrativna pomoć u stručnom radu, loša raspodjela vremena i rastrganost u poslu koče mnoge naše liječnike da rade bolje i efikasnije... U svrhu stimuliranja stručnosti mi smo predložili Republičkom savjetu za narodno zdravlje izvjesne procedure u natječajima, naročito za odgovornija mjesta u zdravstvenoj službi...osim toga predložili smo da se uvede sistem periodičke izborności za položaje šefova odjela. Te stvari još nisu stavljene na dnevni red."*

ZLH i stručno izobražavanje liječnika

Tom je prigodom S. Dogan naglasio, da je *Zbor* jednako zainteresiran za stručno izobražavanje liječnika. O tome je rekao: "*...* članovi Zbora su vitalno zainteresirani za postdiplomsko izobražavanje. Iako postdiplomska nastava nije novost kod nas, dobro je što će se uskoro proširiti i usavršiti. U prvo vrijeme akcent će biti stavljen na izobrazbu liječnika opće prakse, jer to zahtijevaju potrebe zdravstvene službe, u kojoj liječnik opće medicine mora zauzeti važnije mjesto nego što je to bilo dosada. U Školi narodnog zdravlja "Andrija Štampar" u Zagrebu se, u dogovoru s Republičkim savjetom za narodno zdravlje, Zborom liječnika i drugima, izrađuju programi za tu nastavu. Mi ćemo i u tim poslovima rado pomoći, naročito kad se bude radilo o organizaciji takve nastave za liječnike opće prakse izvan Zagreba. Osim toga, mi možemo sami organizirati neke posebne programe... Postoji također prijedlog da se organizira kongres liječnika Hrvatske kao što čini Srpsko lekarsko društvo, pa bi bilo zgodno da se ova skupština izjasni i o toj stvari.

... Makar je usavršavanje liječnika opće prakse sada najvažnije pitanje, postoje i neriješena pitanja u specijalizaciji liječnika drugih struka. U Hrvatskoj nalazi se na specijalizaciji veliki broj liječnika, ali njihova specijalizacija ne obavlja se na zadovoljavajući način".

Znanstveni rad i izdavačka djelatnost ZLH

Znanstveni rad i izdavačka djelatnost također su zaokupljali pozornost odbora i predsjednika *Zbora*, pa je prof. dr. S. Dogan o tome kazao: *"...Mi želimo i smatramo potrebnim, da se naučni rad kod nas razvija. Zbog toga Zbor mora takovu aktivnost pomagati. Naša je želja, da se, naročito što veći broj mladih ljudi uključi u naučni rad, a ta odgovornost i inicijativa leži u velikoj mjeri na starijima i iskusnijima".*

Komentirajući izdavačku djelatnost istakao je: *"...Ja s ovoga mjesta apeliram na one, koji se pretežno bave preventivnim radom, da šalju svoje članke u Liječnički vjesnik. Iako postoje i drugi časopisi, u kojima se takvi radovi mogu štampati, potrebno je da ih bude i u Liječničkom vjesniku, jer je to list , koji je namijenjen najviše liječniku na terenu i jer je to medicinski časopis, koji sada ima najveću tiražu u Jugoslaviji, izuzev propagandnih časopisa farmaceutske industrije. Upravo je iz štampe izašao Simpozij o raku, svezak Medicinske biblioteke, subvencijom Gradskog zavoda za socijalno osiguranje. Poodmakle su pripreme za izdavanje ovećeg priručnika medicine za liječnike opće prakse...".*

Rad podružnica i sekcija ZLH

Tadšnji tajnik *ZLH* dr. Stojan Knežević, na ovoj je skupštini izvijestio o nastojanjima na uključivanju mlađih kolega, studenata medicine u zadnjim godinama studija u rad *Zbora.* Potom je podsjetio na probleme u unutrašnjoj strukturi i međusobnoj povezanosti u *Zboru.* Po njegovu mišljenju: *"... Oni proizlaze iz ogromnog razvoja društva, što tendira ka slabljenju veza između podružnica i sekcija, sekcija i podsekcija, a glavni odbor bi želio da su njegove veze i kontakti što intenzivniji s drugim organima unutar Zbora..."* ali, kako reče, *"I pored svih slabosti, rad podružnice je krenuo dobrim putom i velika većina podružnica djeluje samostalno i autoritativno na svom području. ...Na planu materijalne obnove i izgradnje društvenih prostorija više smo uspjeha postigli u podružnicama, nego u matici, što nam je osobito zadovoljstvo. Podružnice Split i Zadar dobile su društvene prostorije, koje su lijepo opremljene i koje im omogućuju normalno odvijanje stručnog i društvenog rada te međusobnog zbližavanja... Iz budžetskih sredstava društva protekle godine izvršena je adaptacija predavaonice Zbora, a na putu smo da sredimo i ostale društvene prostorije, kako bismo dobili još dvije sobe za održavanje manjih sastanaka. Za daljnji napredak društva bilo bi korisno da svaka naša podružnica, ili barem one veće, dobije svoje društvene prostorije s potrebnim inventarom i bibliotekom...".*

Slijedilo je potom temeljito izvješće o radu podružnica i sekcija, o suradnji *Zbora* s Republičkim savjetom za narodno zdravlje, o napisima o liječnicima i zdravstvenim ustanovama u dnevnom tisku i razgovorima s predstavnicima novinstva. Od komisija glavnog odbora najaktivnija je u protekloj godini bila komisija za poslove narodne obrane. Djelatnost komisije za rad s podružnicama i komisije za organizacijska pitanja iz zdravstvene službe, zbog važnosti problematike postala je sadržaj rada odbora kao cjeline.

Identični problemi pratili su rad ZLH i iduće godine. Na godišnjoj skupštini koja je održana dne 22. travnja 1960. godine za novog je predsjednika ZLH izabran doc. dr. Nikola Peršić.

NIKOLA PERŠIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 22. travnja 1960. do 24. travnja 1965. godine

Nikola Peršić rođen je 1920. godine u Neumu. Gimnaziju je završio u Gospiću g. 1940. Medicinu je studirao na Medicinskom fakultetu u Zagrebu gdje je promoviran g. 1947. Po završenom liječničkom stažu u prosincu 1948. izabran je za asistenta na Klinici za živčane i duševne bolesti Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Specijalizaciju iz neurologije i psihijatrije završio je g. 1952. Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu g. 1960. habilitirao je za sveučilišnog docenta iz kolegija neurologija i psihijatrija na temelju rada *O mogućnostima primjene elektrostimulacije u inzulinskoj hipokglikemiji.* Godine 1963. izabran je za izvanrednog, a g. 1969. za redovitog profesora. Doktorat medicinskih znanosti postigao je g. 1976. doktorskom disertacijom *Hospitalizacija shizofrenih bolesnika.*

Radi sručnog i znanstvenog usavršavanja boravio je u nekoliko mjeseci na psihijatrijskim klinikama u Grazu i Beču. Kraće vrijeme proveo je Francuskoj, Švicarskoj, Velikoj Britaniji, Bugarskoj, Čehoslovačkoj, Rumunjskoj, Poljskoj, Mađarskoj, SSSR-u i Meksiku bilo radi usavršavanja, bilo na studijskim putovanjima ili sudjelujući u međunarodnim skupovima.

Od 1952. do 1971. bio je upravitelj psihijatrijskog odjela neurološko-psihijatrijske klinike. Zaslužan je za osamostaljivanje psihijatrije kao medicinske discipline i za osnivanje Psihijatrijske klinike i Katedre za psihijatriju s medicinskom psihologijom i mentalnom higijenom koje je vodio kao predstojnik od g. 1972. do umirovljenja g. 1986.

Svojim znanstvenim djelovanjem dao je značajan doprinos razvoju znanstvene misli u psihijatriji. Područja znanstvenoistraživačkog rada prof. dr. N. Peršića su širokog dijapazona. Njegov se rad posebno ističe u području biologijske i socijalne psihijatrije. Istraživanja iz područja biologijske psihijatrije dr. Nikola Peršić je započeo u vrijeme kada se ovo područje u svijetu istom oblikuje. U ispitivanju mehanizama terapije inzulinskim hipoglikemijama i elektrokonvulzijama uveo je eksperimentalnu metodu istraživanja na životinjama. Na temelju tako dobivenih rezultata uveo je ove metode liječenja u kliničku praksu. Njegovi znanstveni radovi iz socijalne psihijatrije obrađuju sljedeća područja: teorijska konceptualizacija socijalne psihijatrije, psihijatrijska epidemiologija, hospitalizacija mentalnih bolesnika, resocijalizacija, radna sposobnost, stavovi sredine prema mentalnim bolestima i bolesnicima. Prema ocjeni njegovih suvremenika i nasljednika znanstveni radovi dr. N. Peršića iz područja organizacije psihijatrijske službe bili su od fundamentalnog značenja za koncipiranje i realizaciju suvremene psihijatrijske službe u Hrvatskoj. U skladu s tim stavovima N. Peršić reorganizira psihijatrijsku kliniku u kojoj osniva Zavod za biologijsku, Zavod za socijalnu i Zavod za psihodinamsku psihijatriju. Na psihijatrijskoj klinici Medicinskog fakulteta u Zagrebu osnovao je prvi odjel socijalne psihijatrije u bivšoj Jugoslaviji i centar za krizna stanja. Također je organizirao I. kongres socijalne psihijatrije u bivšoj Jugoslaviji. U to je vrijeme bio i urednik knjige *Socijalna psihijatrija* (1971.) a g. 1973. pokrenuo je časopis *Socijalna psihijatrija.*

Prof. dr. sc. Nikola Peršić snažno je utjecao na odgoj psihijatrijskih kadrova. Njegovim zalaganjem je u program dodiplomske nastave na Medicinskom fakultetu u Zagrebu uvršten kolegij psihijatrija i osnovana Katedra za psihijatriju s medicinskom psihologijom i mentalnom higijenom. Također je organizirao i izradio program poslijediplomske nastave iz socijalne psihijatrije, prvi na području tadašnje Jugoslavije, te više kolegija iz psihijatrije u nekoliko poslijediplomskih medicinskih studija.

Do g. 1999. objavio je 267 stručnih i znanstvenih radova, te knjige, monografije i priručnike iz područja biologijske i socijalne psihijatrije, a sudjelovao je i u pisanju udžbenika iz psihijatrije.

Bio je član Međunarodnog inicijativnog odbora za osnivanje udruženja socijalne psihijatrije i Balkanske medicinske unije, te dugogodišnji član organizacijskog odbora Međunarodnog neurološko-psihijatrijskog simpozija u Puli. Osobito se istakao u razvijanju međunarodne suradnje psihijatara iz Jugoslavije i Čehoslovačke. Od g. 1964. do 1968. bio je predsjednik Udruženja neurologa i psihijatara Jugoslavije, te predsjednik Komisije za neurološko-psihijatrijsku službu Savjeta za narodno zdravlje SRH i komisije Republičkog zavoda za zaštitu zdravlja, predsjednik

Zaklade za zaštitu i unapređivanje mentalnog zdravlja SR Hrvatske. Od g. 1964. do 1966. bio je predsjednik Saveza liječničkih društava Jugoslavije.

Od g. 1970. do 1972. bio je prodekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Poseban je doprinos dao u odgoju znanstvenih i medicinskih kadrova.

Aktivan je kao član kuratorija internacionalnih neuropsihijatrijskih simpozija u Puli. Na prvom Hrvatskom psihijatrijskom kongresu g. 1994. proglašen je počasnim članom toga društva i dodijeljena mu je povelja za životno djelo za djelatnost na području psihijatrije, a prigodom simpozija Socijalna psihijatrija koji je održan g. 1997. dodijeljena mu je povelja Hrvatskog psihijatrijskog društva za velike doprinose u području socijalne psihijatrije.

Dugogodišnji je član uredničkog odbora *Collegium Antropologicum* i *Acta Medica Croatica,* a uz V. Muačevića i Lj. Hotujca glavni je i odgovorni urednik časopisa *Socijalna psihijatrija.*

Prof. dr. sc. Nikola Peršić godine 1981. izabran je za dopisnog člana tadašnje Jugoslavenske – danas Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. U znak priznanja za znanstveni i društveni rad primio je brojna priznanja: niz odličja (1961., 1971., 1978. i 1985.), Nagradu grada Zagreba (1969.), Nagradu za životno djelo (1986), Nagradu AVNOJA (1988.), orden Zlatna medalja sa lentom Republike Čehoslovačke (1976.), veliko srebrno odlikovanje Republike Austrije (1980.) te tridesetak diploma i povelja. Počasni je član Psihijatrijskog Čehoslovačkog društva "Jan Evangelista Purkinje"(1970.), Društva neurologa, psihijatara i neurokirurga Bugarske (1979.), Čehoslovačkog liječničkog društva (1972.), Neuropsihijatrijskog društva univerziteta u Grazu (1985.), neurološko-psihijatrijske sekcije Crne Gore, Hrvatskog antropološkog društva (1979.), Zbora liječnika Hrvatske (1974.), počasni je predsjednik Medicinske akademije Hrvatske (1983.). U znak priznanja, a u prigodi 80. rođendana prof. dr. N. Peršića, grupa autora čiji su rad koordinirali urednici prof. dr. sc. Lj. Hotujac i prof. dr. sc. V. Jukić, godine 2001. objavljena je knjiga "Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji".

Nikola Peršić i Zbor liječnika Hrvatske

Dr. Nikola Peršić je član *Zbora liječnika Hrvatske* od g. 1948. u kojem je obnašao brojne dužnosti. Bio je tajnik neurološko-psihijatrijske sekcije 1952.-1954., a tajnikom Zbora postaje g. 1955. kada je na čelu ZLH kao predsjednik bio prim. dr. A. Forenbacher. Na tom je položaju dr. N. Peršić ostao do 1959. godine kada je izabran za potpredsjednika. Iduće je godine (1960. g.) izabran je za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske* ostajući na toj dužnosti do 1965. godine.

U vrijeme predsjedničkog mandata Nikole Peršića, znatan dio aktivnosti Glavnog odbora usmjeren je na reorganiziranje statusa, organizacije i rada *Zbora liječnika Hrvatske* u skladu s društvenim promjenama, na reguliranje odnosa s drugim liječničkim društvima tadašnje Jugoslavije i Savezom liječničkih društava Jugoslavije, na jačanje ugleda *Zbora* u tim društvima, u društveno političkim organizacijama u Hrvatskoj i Jugoslaviji kao i u liječničkim krugovima u zemlji i inozemstvu.

Godine 1961. radi poticanja znanstvenog rada u ZLH je *osnovana Komisija za naučnoistraživački rad*, g. 1962. *Liječnički vjesnik* ponovno izlazi kao mjesečnik, a na zamolbu Američke nacionalne biblioteke, za potrebe njihove znanstvene dokumentacije "LV" počinje izlaziti i na engleskom jeziku.

Godine 1961. održan je *Drugi kongres liječnika Hrvatske.* Glavne teme kongresa su: *Osnovni zdravstveni problemi i razvoj zdravstvene službe* te *Razvoj zdravstvene zaštite u svijetu i u nas*, u sklopu kojih su obrađene: *Suvremena zdravstvena zaštita, s osvrtom na zdravstvenu zaštitu kod nas; Uloga liječnika opće medicine u zdravstvenoj zaštiti i pitanje postdiplomskog usavršavanja; Problemi provedbe invalidskog osiguranja; Značenje rehabilitacije u suvremenom gledanju na ljudsko zdravlje; Psihički poremećaji i pitanje liječenja; Problemi kroničnih i degenerativnih bolesti; Liječenje antibioticima u izvanbolničkoj službi; Problemi tuberkuloze i uloga liječnika opće medicine u suzbijanju tuberkuloze.*

Osobita je pozornost posvećena stručnom usavršavanju liječnika, pa Zbor organizira kratkotrajne seminare za usavršavanje liječnika. Godine 1963. ZLH organizira plenum o medicinskoj nastavi i zdravstvenoj službi na kojem se razmatra pitanje dodiplomske i poslijediplomske nastave. O istim pitanjima raspravlja i drugi plenum koji je organiziran 1969. godine.

Komisija glavnog odbora ZLH za naučnoistraživački rad

U *Zboru liječnika Hrvatske* je g. 1961. na godišnjoj skupštini prihvaćena inicijativa predsjedništva i glavnog odbora, da se osnuje *Komisija glavnog odbora Zbora liječnika Hrvatske za naučnoistraživački rad* s napomenom da "*...stručni rad treba ostati osnovna djelatnost Zbora".* Ova je komisija imala status organa Glavnog odbora Zbora. Njen prvi predsjednik je bio prof. dr. Arpad Hahn, zatim prof. dr. Zdenko Radošević, a od 1963. do 1970. godine Nikola Peršić, koji je bio jedan od inicijatora i osnivača *Akademije Zbora liječnika Hrvatske* – današnje *Akademije medicinskih znanosti Hrvatske,* a njezin je predsjednik od osnivanja g. 1971. do 1983. godine, kada je u znak priznanja postao njen prvi počasni doživotni predsjednik. *Akademija Zbora liječnika Hrvatske* utemeljena g. 1971. Od godine 1977. do 1986. godine djeluje pod nazivom *Medicinska akademija Zbora liječnika Hrvatske*, kada stječe status samostalne društvene organizacije. Današnja Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, nekoliko je puta mijenjala službeni naziv i status, počevši od "Medicinska akademija Hrvatske", zatim "Hrvatska akademija medicinskih znanosti", s time da od g. 1998. nosi službeni naziv "Akademija medicinskih znanosti Hrvatske".

Prof. dr. Nikola Peršić g. 1983. postaje član predsjedništva i Senata Akademije, a godine 1989. dodijeljeno mu je najviše priznanje, počasni naziv Laureata današnje "Akademije medicinskih znanosti Hrvatske".

Zbor liječnika Hrvatske i *Savez liječničkih društava Jugoslavije*

U Savezu liječničkih društava Jugoslavije *Zbor liječnika Hrvatske* je u svim važnim pitanjima imao vlastite stavove i prijedloge, koji su na plenumima Saveza bili najčešće i prihvaćani. Tako *Zbor liječnika Hrvatske* na plenumu Saveza liječničkih društava Jugoslavije potaknuo je pitanje donošenja *Kodeksa etike zdravstvenih radnika Jugoslavije* (1963.), u izradi kojeg je sudjelovao i N. Peršić. Kada je časopis Saveza liječničkih društava Jugoslavije *Acta Medica Yugoslavica* zapao u teškoće, brigu o njegovom izlaženju preuzima *Zbor liječnika Hrvatske,* a N. Peršić je imenovan za glavnog urednika (1969.). Ovaj je časopis g. 1991. preimenovan u *Acta Medica Croatica* s glavnim urednikom S. Kneževićem, dok N. Peršić ostaje član uredništva. *Zbor liječnika Hrvatske* se u Savezu zalagao za ravnopravne i demokratske odnose, što je ponekad dovodilo i do oporbenih konfrontacija.

Nikola Peršić je kao predsjednik ZLH i predsjednik Saveza liječničkih društava Jugoslavije objavio svoje stavove o zadacima liječničkih društava u nizu publikacija: *"Liječnička društva u sadašnjoj etapi društvenog razvoja naše zemlje* (1963.); *Devedeset godina ZLH* (1964.); *Povodom trećeg kongresa liječnika Hrvatske i 90 godina postojanja ZLH* (1964.); *Uloga i zadaci liječničkih društava Jugoslavije* (1965.), *Uloga i zadaci ZLH u sadašnjem razvoju i unapređenju zdravstvene zaštite u SRH* (1965.); *Dvadeset godina Saveza liječničkih društava SFRH* (1966.); *O razvoju udruženja neuropsihijatara Jugoslavije i smjernicama za dalnji rad* (1966.).

Zbor liječnika Hrvatske i unaprjeđivanja zdravstvene zaštite

Zbor liječnika Hrvatske se tijekom predsjedničkog mandata Nikole Peršića intenzivno angažirao i na unaprjeđivanju zdravstvene zaštite u SR Hrvatskoj. Sliku tih nastojanja nalazimo u njegovom članku *Uloga i zadaci ZLH u sadašnjem razvoju i unapređenju zdravstvene zaštite u SRH* koji je objavljen u *Liječničkom vjesniku* g. 1965.

U uvodnom dijelu ovoga napisa N. Peršić ističe: *"Zbor liječnika Hrvatske (ZLH) je stručno društvena organizacija sa 3000 članova, 25 podružnica u većim medicinskim centrima i 28 stručnih sekcija. Posljednjih godina djelatnost ZLH bila je planski usmjerena na aktivnost za unapređenje zdravstvene zaštite. Članovi ZLH su i članovi mnogih tijela i to općinskih, kotarskih, republičkih u kojima se razmatraju pitanja zdravstvene zaštite, a mišljenja i prijedlozi koje iznose članovi Zbora su iz pozitivnih sagledavanja i koncepcija koja su razmotrena na mnogim savjetovanjima i sastancima organizacije ZLH. Pitanje stručno-organizacijskog unapređenja zdravstvene zaštite postalo je sastavni dio rada svake stručne sekcije, koje su davale veoma korisne analize, elaborate i prijedloge i od kojih su potekle veoma korisne koncepcije za organizaciju pojedinih službi zdravstvene zaštite. Planski su bile organizirane veoma široke aktivnosti ZLH na kojima su obrađivana razna pitanja zdravstvene zaštite (II. kongres liječnika Hrvatske, I., II. i III. savjetovanje liječnika opće medicine, područna savjetovanja, I. savjetovanje o medicinskoj nastavi i zdravstvenoj službi i druge. Osobito su značajna područna savjetovanja, koja su održana u Zadru (25. X 1962.), Splitu (20. XI 1962.), Rijeci (II. Savjetovanje liječnika opće medicine 23. i 24. XI 1962.), Karlovcu (22. I 1963.), Šibeniku (16. II 1963.), Osijeku (29. I 30. III 1963.), Zagrebu (8. VI 1963.) i Slavonskom Brodu (7. VI 1963.) te Slavonskoj Požegi (11. i 12. X 1963.). Prvi put na tim proširenim savjetovanjima koja su organizirale podružnice ZLH sudjelovali su i zdravstveni centri, komunalni zavodi za socijalno osiguranje i savjeti za narodno zdravlje...*

...U proteklom razdoblju ZLH razvio je konkretnu suradnju sa Savjetom i Sekretarijatom za zdravlje SRH, Republičkim zavodom za zaštitu zdravlja, Medicinskim fakultetom, Zajednicom zdravstvenih ustanova SRH. Osnivanje socijalno zdravstvenih vijeća u kotarevima i republikama omogućava još više da se Zbor liječnika Hrvatske afirmira kao stručno društvena organizacija koja ima veliki stručni i društveni potencijal na planskom i programskom usavršavanju zadataka u unapređenju zaštite zdravlja u SRH. To nameće dužnost dalje intenzivnije i još konkretnije suradnje Zbora liječnika Hrvatske sa stručnim odborima republičkog zavoda za zaštitu zdravlja, odborima socijalno-zdravstvenog vijeća, Medicinskim fakultetom, Republičkim zavodom za socijalno osiguranje. Postavljanje ove generalne linije veza ZLH sa svim tim organima i institucijama koje se bave zdravstvenom zaštitom, ne isključuje i suradnju s drugim organizacijama, ali ukazuje na neophodnu potrebu kristaliziranja i oblikovanja stručnih i organizacijskih koncepcija na onim nivoima, koji su za to najbolje osposobljeni. Zato će ZLH u buduće završne programe i prijedloge dostavljati Socijalno-zdravstvenom vijeću Sabora SRH..."

Prijedlog konkretnog programa rada ZLH na unaprjeđenju zdravstvene zaštite

U istome članku predstavljen je *Prijedlog konkretnog programa rada ZLH na unaprjeđenju zdravstvene zaštite za naredni period,* koji je obuhvaćao sljedeće programe: Program o medicinskoj nastavi u odnosu na zdravstvenu službu; Program koji izučava integralnu ulogu liječnika opće medicine u zdravstvenoj zaštiti i odnosa prema specijalističkim službama; Program koji obuhvaća unaprjeđenje zaštite zdravlja dojenčadi; Program za unaprjeđenje duševnog zdravlja; program za unaprjeđenje

zaštite zdravlja starih osoba; Program koji obuhvaća unaprjeđenje uloge farmaceutske industrije u zdravstvenoj službi; Program koji obuhvaća ulogu podružnica ZLH u pomoći zdravstvenom centru u zaštiti zdravlja komune; Program koji se ostvaruje putem III. kongresa liječnika Hrvatske; Program koji se realizira putem medicinsko-izdavačke djelatnosti te Program ZLH u znanstvenoistraživačkom radu. Odlučeno je da *Zbor liječnika Hrvatske* provodi ove programe preko svojih međusobno povezanih organizacija i to: Glavni odbor ZLH i Komisija za zdravstvenu službu Glavnog odbora ZLH koja u razradi programa surađuje sa specijalističkim sekcijama, ograncima stručnih sekcija, podružnicama i radnim grupama Zbora liječnika Hrvatske te sa Socijalno zdravstvenim vijećem sabora SRH, sa Sekretarijatom za narodno zdravlje SRH, s Republičkim zavodom za zaštitu zdravlja, s Medicinskim fakultetima u Zagrebu i Rijeci te s Republičkim zavodom za socijalno osiguranje. Svaki je od navedenih programa detaljno elaboriran.

Program Zbora liječnika Hrvatske u izdavačkoj djelatnosti

Na primjer, *Program koji se realizira putem medicinsko-izdavačke djelatnosti ZLH* tada obuhvaća: Liječnički vjesnik (hrvatsko izdanje), Liječnički vjesnik (englesko izdanje), Priručnik za liječnike opće medicine u dva toma, Hitne intervencije za liječnike opće medicine. Hrvatsko i englesko izdanje Liječničkog vjesnika izlazilo je jedanput mjesečno u 3000 primjeraka. Program Zbora liječnika Hrvatske u izdavačkoj djelatnosti predviđa:

1) *dalje unapređenje medicinske izdavačke djelatnosti koja se usmjerava ciljevima unapređenja zdravstvene zaštite u SRH.*

2) *planira publiciranje II. toma priručnika za liječnike opće medicine.*

3) *pokretanje arhivskog časopisa naučno istraživačkog odjela ZLH u kojem bi se obrađivali naučno istraživački radovi prvenstveno onih problema koji su od šireg interesa za zdravstvenu zaštitu.* Zbor liječnika Hrvatske prihvatio je i program novoosnovanog *odjela za naučno istraživački rad* sa slijedećim temama:

1) *anemije u SRH,*

2) *mukoviscidoza kao potencijalni uzrok kroničnih bolesti respiratornog trakta,*

3) *medikamentozna terapija i profilaksa rahitisa u SRH,*

4) *problemi rane detekcije dijabetesa i metode liječenja.* Ove je teme ZLH predložio Republičkom fondu za naučni rad SRH, a njihova je obrada počela g. 1964.

Godine 1964. ZLH obilježava 90. obljetnicu. Tom je prigodom održan *Treći kongres liječnika Hrvatske* s glavnim temama: *Zdravstvene prilike naroda i stanje zdravstvene zaštite u Hrvatskoj; Aktualni infektološki problemi u SRH; Problematika kroničnih bolesti i kroničnih bolesnika; Psihijatrija u zaštiti mentalnog zdravlja; Epidemiološki aspekti morbiditeta i mortaliteta djece i zdravstvena stanja u SRH; Indikacije za hitnu hospitalizaciju i operativnu intervenciju kod bolesnika sa stanovišta liječnika opće medicine i specijalista kirurga.*

Godišnja skupština Zbora liječnika g. 1965. ističe potrebu razvijanja samoupravnih odnosa u zdravstvenim ustanovama i skreće pozornost javnosti na činjenicu, da je medicinska oprema u zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj dotrajala i da svim silama treba nastojati da se one suvremeno opreme. ZLH se zalaže za opće socijalno i zdravstveno osiguranje te naglašava da je znanstveni rad sastavni dio i prijeka potreba zdravstvene službe.

Na dužnosti predsjednika ZLH prof. dr. sc. Nikolu Peršića naslijedio je g. 1965. dr. Stojan Knežević.

STOJAN KNEŽEVIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 24. travnja 1965. do 15. studenoga 1974. godine

Stojan Knežević rođen je 1923. godine u Splitu. Gimnaziju je završio g. 1941. u Šibeniku. Studij medicine počeo g. 1945. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i diplomirao s odličnim uspjehom i nagradom Rektora Sveučilišta, kao najbolji student Medicinskog fakulteta u 1951. godini. Specijalizaciju interne medicine počeo g. 1953. u bolnici dr. J. Kajfeš – danas Sv. Duh u Zagrebu, a potom nastavlja na Internoj klinici Rebro. Specijalistički ispit je položio g. 1957. Iste je godine izabran za asistenta Interne klinike Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na Rebru gdje je počeo radom na Odjelu za profesionalne bolesti, potom na Kardiološkom odjelu te na kraju na Odjelu, kasnije Zavodu za gastroenterologiju Interne klinike. Doktorat medicinskih znanosti iz područja interne medicine stekao je 1962. godine izradivši i obranivši disertaciju pod naslovom *Problemi diureze kod dekompenziranih jetrenih bolesnika.* Godine 1963. bio je u Parizu na usavršavanju kod prof. dr. P. Carolija i Albota. Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu na temelju habilitacijske radnje pod naslovom *Učestalost pojedinih kliničkih i laboratorijskih nalaza kod bolesnika s različitim stupnjevima pletore u toku ciroze jetre* izabran je g. 1966. za naslovnog a g. 1968. za sveučilišnog docenta, g. 1973. postaje izvanredni i g. 1978. redoviti profesor Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Bio je na studijskim putovanjima i sudjelovao na međunarodnim skupovima u Austriji, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Čehoslovačkoj, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Španjolskoj, Velikoj Britaniji i Brazilu.

Kao svestrani internist razvio se u vrsnog kliničkog gastroenterologa. Osobito se bavio patologijom i endoskopskom dijagnostikom gastrointestinalnih oboljenja. Proučavao je histološke promjene u jetri i želučanoj sluznici s dijagnostičkog aspekta, alkoholni hepatitis, cirkulaciju krvi kroz oštećenu jetru, kliniku i epidemiologiju karcinoma debelog crijeva. Posebno je studirao promjene u diurezi soli i vode kod bolesnika s dekompenziranom cirozom jetre, te učestalost pojedinih kliničkih i biokemijskih nalaza kod različitih slučajeva portalne pletore kod ciroze jetre. Dao je značajan doprinos u istraživanju učestalosti toksičnog

hepatitisa, epidemiologije i klinike ulkusne bolesti, učestalosti karcinoma kod željezničara, u izučavanju alfa-feto proteina i njegovih pripravaka u terapiji karcinoma jetre, akutnog i kroničnog hepatitisa. Objavio je vlastitu znanstvenu hipotezu o karcinogenezi. Bavio se također etičkim i socijalnomedicinskim pitanjima.

Objavio je nekoliko medicinskih knjiga, niz znanstvenih i stručnih radova, nastavnih tekstova, suautor je 10 udžbenika iz interne medicine. Napisao je četiri knjige pjesama i tri knjige eseja. Umirovljen je 1990. godine.

Prof. dr. sc. Stojan Knežević je za svoj rad dobio niz priznanja: Orden Republike sa srebrnim vijencem, Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem i Orden zasluga za narod sa zlatnim vijencem. Počasni je član Zbora liječnika Hrvatske, dobitnik je diplome *Pavao Ćulumović* i *Ladislav Rakovac,* Nagrade grada Zagreba. Počasni je član čehoslovačkog liječničkog društva "Jan Purkinje". Član je The New York Academy i dobitnik je Medaglia d'oro bolonjskog liječničkog društva. Odlikovan je i visokim čehoslovačkim odličjem. Dobitnik je brojnih diploma, medalja i ostalih odlikovanja nacionalnih institucija i društava.

Stojan Knežević i Zbor liječnika Hrvatske

Dr. Stojan Knežević član je Zbora liječnika Hrvatske od 1952. godine. U razdoblju od g. 1955. do 1965. bio je član glavnog odbora obavljajući dužnosti knjižničara, blagajnika i tajnika ZLH. Aktivno je sudjelovao u radu Internističke sekcije, bio je tajnik Kardiološke i Gastroenterološke sekcije.

Godine 1965. izabran je za predsjednika ZLH na kojoj je dužnosti bio do 1974. godine. Jedan od suosnivača i član *Komisije Glavnog odbora za naučno istraživački rad ZLH* od njena osnivanja g. 1961. Godine 1971. izabran je za redovitog člana *Akademije Zbora liječnika Hrvatske*, danas Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, koja je u međuvremenu nekoliko puta mijenjala službeni naziv, počevši od "Medicinska akademija Hrvatske" potom od g. 1994. do 1998. "Hrvatska akademija medicinskih znanosti" s time da od g. 1998. djeluje kao "Akademija medicinskih znanosti Hrvatske". Tako je prof. dr. sc. Stojan Knežević u razdoblju od g. 1983. do 1993. bio je predsjednik Medicinske akademije Hrvatske, a g. 1989. u znak priznanja izabran je za laureata Medicinske akademije Hrvatske.

Prof. dr. sc. Stojan Knežević bio je dugogodišnji član uredničkog odbora *Acta Medica Croatica*, glasila ove Akademije, od g. 1991. do sredine 2002. glavni je urednik časopisa, kada postaje predsjednik uredničkog savjeta časopsa *Acta Medica Croatica.* Član je glavnog odbora Akademije medicinskih znanosti Hrvatske.

U vrijeme njegovog predsjedničkog mandata organizirano je nekoliko značajnih kongresa. Godine 1966. ZLH organizira II. kongres liječnika Jugoslavije, N. Peršić bio je tada predsjednik Saveza i Kongresa. Glavne su teme ovoga kongresa bile: *Aktualna pitanja zdravstvenog stanja i zdravstvene zaštite u Jugoslaviji* i *Zdravstvena služba u izvanrednim situacijama.*

Iste godine je delegacija *Zbora liječnika Hrvatske* u sastavu S. Dogan, S. Knežević, Stanka Kovačić i N. Peršić, posjetila liječnička društva u Češkoj, Mađarskoj i Poljskoj, koji su idućih godina rezultirali organiziranjem češkoslovačko – jugoslavenskih liječničkih kongresa.

Godine 1968. organiziran je IV. kongres liječnika Hrvatske koji je bio posvećen glavnoj temi *Samoupravljanje u zdravstvu.* Na kongresu je donesena odluka o osnivanju *Komisije za unapređenje ekonomskog i socijalnog položaja liječnika.* U plenarnom izlaganju tom je prigodom uz ostalo rečeno: *"...Zbog loših financijskih prilika u zdravstvu slijedi relativna, a kasnije apsolutna nezaposlenost liječnika, što dovodi do pojedinačnih, a kasnije masovnih odlazaka u inozemstvo. Radi se o pravoj emigraciji zdravstvenih radnika, što je za nas najpogubnije, upravo najviše zdravstvenih radnika s teritorija SR Hrvatske. Osobni dohoci stagniraju ili se neravnomjerno penju, pa zdravstveni radnik silazi na pretposljednje mjesto po novčanim primanjima među svim stručnim radnicima u Hrvatskoj. To se, razumije se, odražava na mirovinama, u etici liječnika, a već smo dokazali kakve to posljedice ima na stručni rad... Zato najamni odnos koji se na tom terenu predugo zadržava u sadašnjim strukturama treba što prije zamijeniti oslobođenim ljudskim stvaralaštvom, bez eksploatacije i s potrebom za mijenjanje one organizacije koja se bazira na otuđivanju društvene i političke moći, kao što je upravo u nas slučaj. Borećі se za takve principe, mi se, razumije se, ne borimo samo za samoupravna prava radnih ljudi u zdravstvu, već, i za interese onih koji su bolesni ili koji bi to mogli postati".*

U svibnju g. 1970. u zajednici s liječnicima opće medicine u Zagrebu je održan *V. Kongres liječnika Hrvatske* i *Prvi kongres liječnika opće medicine Hrvatske.* Glavna je tema *Uloga liječnika opće medicine kroz povijest u Hrvatskoj,* dok su teme simpozija bile: *Uloga liječnika opće medicine u zbrinjavanju kroničnog bolesnika; O problemima suvremenog medicinskog zbrinjavanja progresivno rastućeg broja traumatiziranih; Suvremeni pristup sprečavanju i liječenju psihičkih poremećaja; Sprečavanje i suzbijanje slabovidnosti; Neonatalna hiperbilirubinemija; Mogućnosti eliminacije pojedinih akutnih zaraza u budućnosti; Usmjerena upotreba krvi i njenih dijelova u sprečavanju i liječenju bolesti; Eradikacija endemskog saturnizma; Važnost suvremene rehabilitacije za prevenciju invalidnosti i smanjenje narodnog gubitka; Zaštita majke i čeda u porođaju; Helmintioze; Važnost i mogućnosti profilakse ortopedskih prirođenih anomalija; Aktualna pitanja iz venerologije.*

Suočen s nizom neriješenih i ozbiljnih ekonomskih problema liječnika *Zbor* g. 1969. organizira plenum *Liječnik i njegov položaj u našem društvu.*

Uza sve to ZLH i nadalje nastoji na razvijanju međusobne povezanosti svojih članova, pa je g. 1967. otvoren *Klub Zbora*, kao mjesto gdje će se liječnici okupljati i baviti slobodnim aktivnostima. Otvorenje Kluba potaklo je osnivanje dviju umjetničkih sekcija: *Likovne i Glazbene.* Glazbena je sekcija obogatila društveni život *Zbora*, a svojim

zborom *Zagrebačkih liječnika pjevača* postigla je značajne uspjehe u zemlji i inozemstvu. Glazbenik Rudolf Matz, dugogodišnji voditelj ovoga zbora napisao je poznatu skladbu *Carmen Medicorum*, koju je skupština ZLH g. 1971. proglasila za službenu himnu Hrvatskih liječnika. Godine 1969. u Hrvatskom liječničkom domu obnovljena je velika predavaonica.

Godine 1970. S. Knežević objavljuje u *Liječničkom vjesniku* članak pod naslovom: *Zbor liječnika u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti,* kojim se još jednom predstavlja kao dobar poznavatelj povijesti i suvremenosti *Zbora*, ali i kao predsjednik koji ima jasnu predodžbu o budućim zadacima.

Pišući o Glavnom odboru, tom prigodom S. Knežević ističe: *"Glavni odbor postaje u najvećoj mjeri koordinacioni faktor i ujedinitelj sveukupnih zborskih nastojanja, njegov idejni pokretač i predstavnik. Mjerilo njegova rada je njegova sposobnost da sintetizira, pokreće i unapređuje nacionalnu medicinu do razine drugih napredniih medicina u svijetu. Da bismo to ostvarili, Glavni odbor treba da razvije do najviše moguće decentralizacije i da oslobodi stvaralačke snage u svim svojim organizacionim jedinicama. Komisiji za naučnoistraživački rad treba da da punu inicijativu za što uspješniji razvitak znanstvenog rada u nas, za njegovo ujedinjavanje, evaluaciju i podruštvovljenje. Komisija za naučnoistraživački rad treba da bude Akademija Zbora, stjecište onog što je najduhovnije, najpreogresivnije i najplemenitije u Zboru. Ona treba da bude vodič Zbora prema najintelektualnijem u medicini. Njeni članovi treba da budu samo oni članovi Zbora čija su znanstvena i društvena djela od nesumnjive vrijednosti za kulturu i zdravstvo našeg naroda.*

...Da bismo se na dostojan način odužili onim zborskim radnicima koji požrtvovno ulažu velik dio svojih intelektualnih sposobnosti i slobodnog vremena za napredak našeg društva, treba uspostaviti "Nagradu Ladislava Rakovca" za zasluge u Zboru, a za one naše znanstvenike koji su pridonijeli razvitku naše medicinske znanosti treba uspostaviti "Nagradu Pavla Ćulumovića".

Za predstojeću proslavu 100. obljetnice osnutka *Zbora liječnika Hrvatske* S. Knežević predlaže da se jubilej slavi tijekom 1973. i 1974. godine, s time da se g. 1973. u svim organizacijama prigodom ove obljetnice održe svečane akademije, a g. 1974. da se održi VI. kongres liječnika Hrvatske, posvećen stogodišnjici Zbora, te da se 26. veljače održi svečana akademija ZLH u Hrvatskom narodnom kazalištu ili kojoj drugoj značajnoj nacionalnoj i povijesnoj dvorani i da se tom prigodom dodijele nagrade *L. Rakovca i P. Ćulumovića.*

Statut Zbora liječnika Hrvatske g. 1971.

Za vrijeme predsjedničkog mandata S. Kneževića ZLH tijekom g. 1970. priprema, a g. 1971. i dobiva novi statut prema kojem je *Zbor liječnika Hrvatske* definiran kao: *"društvena stručna organizacija što okuplja liječnike s osnovnim ciljem da u duhu zasada socijalističkog samoupravnog društva unapređuje medicinsku djelatnost u stručnom, naučnom i organizacionom polju i da se brine o položaju liječnika u društvu".* U ostvarivanju ciljeva iz čl. 1. novog statuta precizno su opisani programi i metode djelovanja koji u biti sumiraju sve aspekte dotadašnjih inicijativa i prakse, postavljajući modalitete za njihovu realizaciju u novim društveno političkim prilikama.

Tako se u Statutu iz g. 1971. naglašava da Zbor liječnika Hrvatske.

* *radi na stručnom usavršavanju liječnika i u tom cilju održava i organizira radne i stručne sastanke i kongrese, izdaje stručne časopise i povremene stručne publikacije te održava stručne biblioteke;*

* potiče i pomaže znanstveno-istraživački rad u cilju pružanja stručne i druge pomoći članovima za ostvarenje pojedinih znanstveno-istraživačkih programa i radi praćenja i ocjenjivanja znanstveno-istraživačkog rada na polju medicinskih nauka te da osniva posebne nagrade za postignute izvanredne rezultate na tom radu;

* brine se da se njegovi članovi pridržavaju načela kodeksa liječničke etike i u tom polju razvija stalno osjećaj časti, dostojanstva i odgovornosti liječničkog poziva te poduzima odgovarajuće mjere u slučaju kršenja spomenutih načela; razvija osjećaj drugarske povezanosti među svojim članovima;

* proučava i razrađuje stručna pitanja s područja narodne obrane i posljedica elementarnih nesreća i u tom cilju održava stručne sastanke, kongrese i simpozije, na kojima se zalaže za zauzimanje jedinstvenih stručnih stavova u pojedinim pitanjima s toga područja;

* radi na podizanju zdravstvene kulture stanovništva organiziranjem i održavanjem predavanja, dana i tjedana zdravlja kao i obavještavanjem putem sredstava javnih informacija (štampe, radija, televizije) i izdavanjem za tu svrhu prigodnih letaka, brošura i sl.;

* pridonosi unapređenju zdravstvenog stanja stanovništva, zdravstvene zaštite i organizacije zdravstvene službe podnošenjem odgovarajućih prijedloga nadležnim organima, davanjem mišljenja o nacrtima propisa, o značajnim investicijama u zdravstvu kao i pružanjem stručno- metodske pomoći zdravstvenim radnim organizacijama;

* brine se za unapređenje društvenog i ekonomskog položaja liječnika i u tom cilju informira javnost pomoću sredstava javnog informiranja o radu liječnika i o značenju liječničkog poziva u suvremenom društvu; pruža pravilne informacije o svim slučajevima nepravednog i neopravdanog postupka prema liječniku ukoliko bi takvim postupkom bili ugroženi njegova čast, položaj u društvu ili njegovi materijalni interesi, te podnosi nadležnim organima, odnosno organizacijama prijedloge za pravedno nagrađivanje liječnika u skladu s njegovim radom i društvenim doprinosima.

U skladu s takvim programom rada osnovana je *Komisija za socijalno-ekonomski položaj liječnika,* koja nije uspjela postati institucija s funkcijom komore kako je bilo zamišljeno.

Osnivanje *Akademije Zbora liječnika Hrvatske* 1971. godine

No, *Komisija za naučno-istraživački rad* je nakon brojnih prepreka godine 1971. uspjela je s osnivanjem *Akademije Zbora liječnika Hrvatske* – današnja Akademija medicinskih znanosti Hrvatske. Na dan osnutka *Akademije Zbora liječnika Hrvatske* 26. veljače 1971., izabran je prvi njezin član, dugogodišnji predsjednik *Zbora liječnika Hrvatske* prim. dr. Aurel A. Gustav Forenbacher.

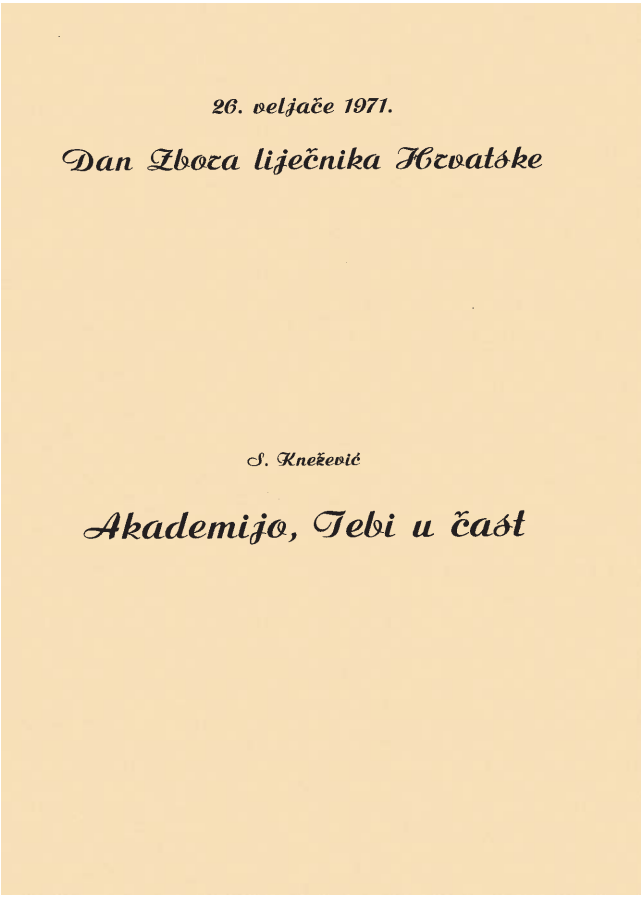
26. veljače 1971.

Dan Zbora liječnika Hrvatske

S. Knežević

Akademijo, Tebi u čast

Dvorana Hrvatskog liječničkog zbora ispunjena sudionicima svečane sjednice.

Godine 1971. u *Zboru liječnika Hrvatske* uvedene su uz dodjelu diploma počasnim članovima, diplome i spomen plakete *Ladislav Rakovac* za istaknuti zdravstveni rad i *Pavao Ćulumović* za istaknuti znanstveni rad, kao odličja za dugogodišnju društvenu i znanstvenu djelatnost u *Zboru liječnika Hrvatske.*

Prvi laureati nagrade *Ladislav Rakovac* i *P. Ćulumović* bili su ujedno i prvi članovi novoosnovane *Akademije Zbora liječnika Hrvatske.* Prema prvim pravilima, članom *Akademije Zbora liječnika Hrvatske* postaje *"...istaknuti zborski medicinski znanstvenik i društveni radnik, koji je svojim cjelokupnim opusom dao značajan doprinos razvoju medicinske misli, razvoju zdravstva naše socijalističke zajednice, i ta to odlikovan nagradom „Pavao Ćulumović" ili "Ladislav Rakovac".*

Osim toga nastavljen je rad na razvijanju kontakta i suradnje s podružnicama i stručnim društvima. Uoči stote obljetnice Zbor liječnika imao je oko 4000 članova. Na svoju 100. obljetnicu djelovanja Zbor liječnika Hrvatske imao je g. 1974. ukupno 54 stručne sekcije i 24 podružnica.

Pripreme za proslavu 100. obljetnice počele su već g. 1972. Obnovljene su i preuređene prostorije Zbora liječnika u Hrvatskom liječničkom domu u Zagrebu, angažirane su sve sekcije i sve podružnice u prikupljanju podataka za publikaciju *Zbor liječnika Hrvatske 1874-1974*, koja je tiskana u Zagrebu g. 1974. Sama proslava 100. obljetnice je počela dne 24. veljače 1974. svečanošću u Hrvatskom narodnom kazalištu, a 25. veljače održan je prvi dan VI. Kongresa liječnika Hrvatske s glavnom temom *Gdje*

Glavni odbor Zbora i Liječnici pjevači Zbora prigodom svečane proslave 100. obljetnice u Hrvatskom narodnom kazalištu 1974. godine

Sudionici svečane proslave 100. obljetnice Zbora

je, što je i kamo kreće medicina u Hrvatskoj?. Idući dan, 26. veljače na Kongresu je razmatrao *Suvremena dostignuća medicine u Hrvatskoj.* Na tome Kongresu je sudjelovalo ukupno 631 sudionika - predavača, koji su u dva dana u jedanaest predavaonica održali 316 predavanja i 23 usklađene diskusije. Svečanost je trećeg dana završila Velikim liječničkim plesom.

Osim organizacije VI. Kongresa liječnika Hrvatske u podružnicama je tijekom g. 1974. održan niz specijalističkih plenuma, simpoziuma, i stručnih sastanaka koji su u pravilu nailazili na široki odjek u javnosti.

Godine 1974. donesen je novi Statut usklađen s načelima samoupravljanja i delegatskog upravljanja, temeljem kojih ZLH dobiva status društveno-političke organizacije.

Na godišnjoj skupštini Zbora liječnika Hrvatske, koja je održana u studenom g. 1974. za novog je predsjednika izabran doc. dr. Franjo Kosoković.

FRANJO KOSOKOVIĆ

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 15. studenog 1974. do 5. travnja 1982.

Franjo Kosoković je rođen godine 1924. u Karlovcu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Studij medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu započeo je g. 1945. i diplomirao 1951. godine. Poslije završenog liječničkog staža radio je kao liječnik u rudarskoj ambulanti i bolnici Raša. U Školi narodnog zdravlja A. Štampar završio je poslijediplomski studij za ravnatelje, pa je postavljen za ravnatelja DNZ kotara Labin, gdje je radio do g. 1954. kada je premješten u Zagreb kao zamjenik ravnatelja u DNZ Maksimir. Specijalizaciju iz otorinolaringologije započeo je g. 1956. u bolnici dr. J. Kajfeš – danas Sv. Duh u Zagrebu. Specijalistički ispit položio je 1959. godine. Potom radi kao specijalist otorinolaringolog u DNZ Maksimir, a g. 1960. prelazi u Otorinolaringološku kliniku na Šalati, gdje je g. 1963. izabran za asistenta. Godine 1969. obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Periferne paralize facijalisa,* pa je g. 1970. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu promoviran za doktora medicinskih znanosti iz područja otorinolaringologije. Za naslovnog docenta habilitirao se g. 1971. na temelju habilitacijske radnje *Problem radikalne resekcije vrata kod malignih tumora glave i vrata.* Godine 1974. izabran je za naslovnog izvanrednog, godine 1979. za redovitog profesora otorinolaringologije, a potom za predstojnika Otorinolaringološke klinike Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U znanstvenoistraživačkom se radu osobito bavio klinikom i terapijom tumora glave i vrata, funkcionalnom kirurgijom larinksa kod malignih tumora, te klinikom i terapijom perifernih paraliza n. facialisa.

Franjo Kosković i Zbor liječnika Hrvatske

U radu *Zbora liječnika Hrvatske* nalazimo da dr. Franjo Kosković aktivno sudjeluje kao član Kancerološke sekcije u kojoj je obnašao i dužnost tajnika. U dva mandata, pod predsjedništvom S. Kneževića, bio je prvi tajnik Glavnog odbora ZLH. Redoviti je član Akademije medicinskih znanosti Hrvatske i počasni član Zbora liječnika Hrvatske.

Za predsjednika *Zbora liječnika Hrvatske* prof. dr. sc. Franjo Kosković izabran je na 87. prvoj delegatskoj izbornoj skupštini, koja je održana u studenom 1974. godine.

U razgovoru koji je objavljen u *Liječničkim novinama* u ožujku 1975. godine, F. Kosković je o toj skupštini rekao: *"Ovom Skupštinom zakoračili smo u drugo stoljeće postojanja našega društva, zakoračili smo u novo razdoblje rada i, usudio bih se reći, okrenuli smo potpuno novu stranicu u povijesti Zbora. Na temelju novog Statuta, stvorenog na samoupravnim načelima, naše je društvo prvi put u svojoj povijesti organizirano na strogo delegatskom sistemu. Novi Glavni odbor sastavljen je od delegata – predstavnika svih naših organizacijskih jedinica. Ta nova kvaliteta ustrojstva najvišeg operativnog tijela Zbora daje mu novu čvrstinu, jer će politika i cjelokupna aktivnost Zbora zapravo biti samo fokus kroz koji će se odražavati htijenja i nastojanja svih osnovnih organizacija, dakle svih liječnika, članova našega društva...".*

Na pitanje, koji su po njegovu mišljenju najvažniji zadaci pred ZLH i njegovim jedinicama, prof. dr. sc. F. Kosković je odgovorio: *"Jedan od prvih zadataka je organizacijsko sređenje i okupljanje svih liječnika Hrvatske u krilo Zbora. Na žalost, još uvijek ne znam razloge zbog kojih je nemalen broj liječnika izvan našeg društva... Društvene prostorije još uvijek su problem mnogih naših jedinica. I Hrvatski liječnički dom, gdje se okupljaju gotovo sve naše sekcije, a i naša najveća Podružnica Zagreb, postao je pretijesan za sve aktivnosti koje se odvijaju u našim prostorijama... Nadalje, moramo uspostaviti koordinaciju rada stručnih sekcija u rješavanju pojedinih medicinskih problema, kako se ne bi snage rasipavale i postizali takvi rezultati, koji nisu odraz stručnih mogućnosti naših sekcija... Morat ćemo prići izradi kalendara sastanaka stručnih sekcija... Akademija zbora liječnika također treba našu pomoć u rješavanju prostornih i materijalnih problema, kako bi joj se omogućilo da se zacrtani znanstveni i stručni rad kontinuirano i nesmetano razvija. Pitanje socijalno-ekonomskog položaja liječnika, problemi stažista i mladih liječnika, pitanje reforme medicinske nastave i postdiplomske nastave, specijalizacije, kao i mnoge druge teme pred kojima će se naći ZLH, zadaci su kojima će se morati naše društvo u ovom mandatnom periodu više pozabaviti".* Iscrpno je govorio i o društvenom upravljanju *Liječničkim vjesnikom*, koje je uvedeno novim Statutom, o odnosu LV prema drugim medicinskim publikacijama u Hrvatskoj, te o profilu *Liječničkih novina*, koje su odlukom prošle skupštine postale društveno glasilo ZLH.

Prof. dr. sc. Franjo Kosković je na dužnosti predsjednika Predsjedništva Zbora liječnika Hrvatske bio do 5. travnja 1982. godine. U tom je razdoblju Glavni odbor imao cilj organizacijsko učvršćenje *Zbora*, podizanje stručnog i znanstvenog rada u sekcijama i podružnicama, te nastojanje da svojim radom podiže ugled i značenje Zbora liječnika Hrvatske u rješavanju zdravstvenih problema značajnih za društvo.

Radi bolje povezanosti rada Glavnog odbora i podružnica, sjednice su se Glavnog odbora često održavale u sjedištu podružnica, što je bilo veoma značajno za ugled podružnica u vlastitoj sredini. Stručni i znanstveni rad u sekcijama bio je veoma izražen, osobito u organiziranju brojnih sastanaka, simpozija, seminara i kongresa na kojima su često kao pozvani gosti predavali ugledni stručnjaci i znanstvenici iz inozemstva. Uz pomoć i potporu Glavnog odbora u našoj je sredini osnovana i prva škola za ultrazvučnu dijagnostiku. Glavni odbor, podružnice i sekcije predlagali su kandidate za prijam prvih članova novoosnovane Akademije Zbora liječnika Hrvatske.

Na unaprjeđivanju nastave postojala je dobra suradnja s Medicinskim fakultetom u Zagrebu. Razmatrano je i pitanje osnivanja Medicinskog fakulteta u Splitu. Premda je Glavni odbor *Zbora* smatrao da su za potrebe zdravstva Hrvatske dovoljna već postojeća dva fakulteta u Zagrebu i Rijeci, ipak je podržan prijedlog osnivanja studija medicine i u Splitu, budući da su tada u drugim manje razvijenim i slabije opremljenim centrima u Jugoslaviji otvarani novi Medicinski fakulteti.

Glavni odbor ZLH također je sudjelovao u raspravama koje su prethodile izgradnji nove bolnice preko Save, kao i u raspravama oko korištenja napuštenog prostora vojne bolnice na Šalati. Osim toga, Glavni se odbor zalagao, da prije objavljivanja raznih napisa iz područja zdravstva i medicine u javnim medijima kao eksperte treba konzultirati stručne sekcije i njihove članove.

Znatna je pozornost bila posvećena nastojanjima na podizanju ugleda *Liječničkog vjesnika* i iznalaženju sredstava za njegovo redovito izdavanje. Godine 1977. svečano je obilježen jubilej stote obljetnice Liječničkog vjesnika. Tom je prigodom g. 1978. objavljena *Bibliografija Liječničkog vjesnika 1877.-1977.*, koju su sastavile Mr. sci. Zorka Zane i dr. Anamarija Labaš. No, već iduće godine *Liječnički vjesnik* kao i *Liječničke novine* suočavaju se s poteškoćama, primarno zbog ozbiljnih financijskih problema.

Svake su godine u mjesecu veljači održavani svečani plenumi na kojima su najzaslužnijim članovima Zbora liječnika Hrvatske uručivana odličja Zbora, diplome i plakete *L. Rakovac* i *P. Ćulumović.*

Radi razvijanja međunarodne suradnje, Glavni odbor pružao je potporu stručnim sekcijama, koje su bile organizatori ili suorganizatori brojnih međunarodnih skupova. Uspostavljena je suradnja s liječničkim društvom grada Mainza, koju je kasnije preuzela zagrebačka podružnica kao i suradnja sa Saveznom liječničkom komorom Njemačke. Ova je suradnja potakla Glavni odbor, da ondašnjim vlastima predloži osnivanje liječničke komore u okviru Zbora liječnika Hrvatske, što kod nadležnih nije bilo prihvaćeno.

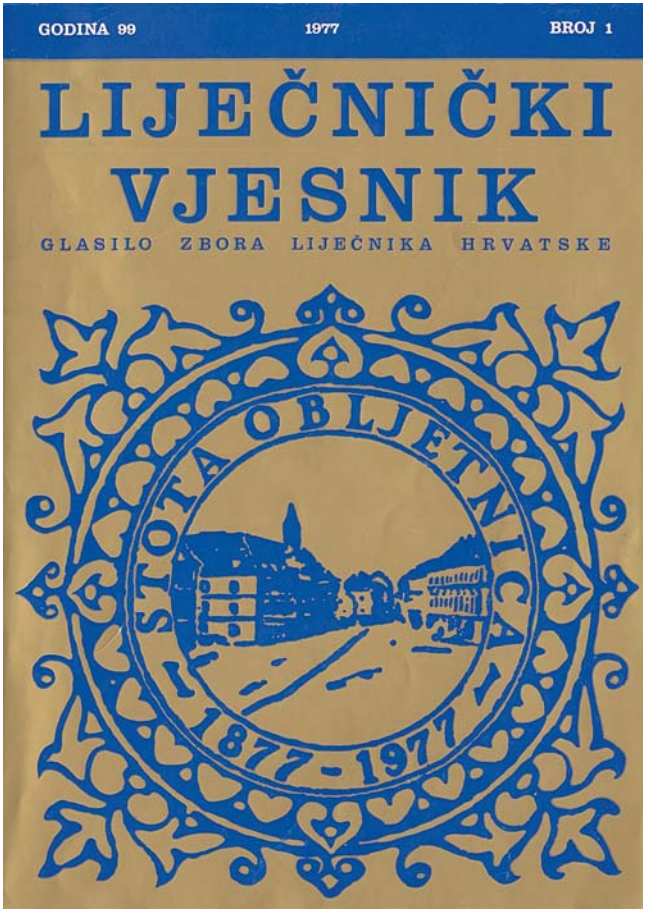

Naslovnica svečanog broja Liječničkog vjesnika, tiskanog u povodu 100. obljetnice koja se odlikuje jedinstvenim likovnim rješenjem naslovne stranice.

Sekcije ZLH organizatori su niza simpozija. Tako na primjer Neurološka sekcija ZLH u suradnji Neurološkom klinikom, Zavodom za neuropatologiju Medicinskog fakulteta i Udruženjem distrofičara Hrvatske organizira u Zagrebu g. 1977. prvi i g. 1979. u Dubrovniku drugi *Simpozij o neuromuskularnim bolestima, s međunarodnim sudjelovanjem.* Godine 1979. dne 24. veljače ZLH je u Glini svečanom manifestacijom obilježio proslavu 35. obljetnice održavanja I kongresa liječnika Narodnooslobodilačke fronte

Hrvatske. Godine 1980. Pedijatrijska sekcija ZLH, Zbor liječnika Čakovec i Sekcija pedijatrijskih sestara Hrvatske organizirali u Čakovcu *X. sastanak pedijatara SR Hrvatske* i *VI. sastanak pedijatrijskih sestara SR Hrvatske.* Godine 1982. u Šibeniku je održan XI. *sastanak pedijatara SR Hrvatske* i *VII. stručni sastanak pedijatrijskih sestara SR Hrvatske.* Angiološka sekcija ZLH, Angiološka sekcija Društva ljekara Bosne i Hercegovine i Angiološka sekcija Društva ljekara Kosova u Zadru su održale II. intersekcijski sastanak angioloških sekcija. Sekcija za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju ZLH, koorganizator je II. *Simpozija o utjecaju prirodnih ljekovitih faktora na čovjeka i njihovom korištenju u liječenju i rehabilitaciji*, koji je održan u Zadru. U organizaciji ZLH i Kardiološke sekcije ZLH g. 1980. u Zagrebu su održani V. jugoslavensko-sovjetski dani medicine.

Na inicijativu Podružnice ZLH Split godine 1979. pokrenuta je promjena Statuta. U listopadu g. 1980. održana je izvanredna godišnja skupština ZLH na kojoj je raspravljan *"Prijedlog promjene Statuta ZLH"*, kojeg je pripremila posebna komisija Glavnog odbora. Ovim se Statutom regulira pitanje izvanrednih članova, koji mogu biti liječnici, strani državljani koji stalno borave u SRH ili inozemstvu, a koji su primljeni u članstvo Zbora. Također je predviđeno da izvanrednim članom ZLH mogu postati studenti završnih godina studija Medicinskih i Stomatoloških fakulteta, te ostale osobe visoke stručne spreme, koje aktivno sudjeluju u radu stručnih sekcija Zbora. Članom 19. definira se, da su samoupravna tijela Zbora: *Skupština Zbora, Predsjedništvo Skupštine Zbora, Nadzorni odbor Zbora i Sud časti Zbora.*

Skupštinu Zbora čine delegati koje biraju Osnovne organizacije Zbora. Radom Skupštine upravlja Radno predsjedništvo, kojega bira Skupština Zbora. Predsjedništvo Skupštine Zbora sastoji se od delegata koje u Predsjedništvo delegiraju Skupštine Osnovnih organizacija Zbora. Uz ostale izmjene, promijenjen je i čl. 51. *Komisije Predsjedništva-Skupštine Zbora,* posebice st. 3. o izboru Izvršnog odbora Sekcija, brisan je čl. 4 i nadopunjen je st. 6. o izboru predsjednika i ostalih dužnosnika Izvršnog odbora Sekcije, te st. 9. o redovitim i izvanrednim članovima Sekcije. Čl. 60. *izdavačka djelatnost* – dopunjen je u st. 2. i 3. o izboru Savjeta i Uredničkog odbora *Liječničkog vjesnika* i *Liječničkih novina.* Novi je Statut usvojen na Izvanrednoj Skupštini ZLH dne 20. listopada 1980. godine.

U razdoblju od g. 1978. do 1981. u ZLH živo su raspravljeni Nacrt zakona zdravstvu, pokrenuta je javna rasprava, a potom su sve primjedbe uz opširno obrazloženje upućene Saborskoj komisiji za izradu novog zakona o zdravstvenoj zaštiti. Raspravljalo se i o organizaciji visokoškolske nastave u SRH, kao i o uključivanju ZLH u općenarodnu obranu.

Suradnja Glavnog odbora Skupštine Zbora i Predsjedništva Medicinske Akademije Hrvatske tekla je "u duhu uzajamnog razumijevanja i suradnje...".

Na izbornoj skupštini Zbora liječnika Hrvatske koja je održana dne 30. ožujka 1981. za prvog predsjednika Predsjedništva ZLH izabran je dotadašnji predsjednik *Zbora* prof. dr. sc. Franjo Kosoković

Redovna godišnja skupština Zbora liječnika Hrvatske održana je dne 5. travnja 1982. Otvorio ju je predsjednik Predsjedništva ZLH prof. dr. sc. Franjo Kosoković, koji je u izvješću o radu u protekloj mandatnoj godini, osim o dostignućima govorio i o neriješenim pitanjima i problemima, dijelom vezanim uz sam Zbor, dijelom zbog novonastalih prilika u svezi s novim zakonom o specijalizacijama, odnosa s Republičkim odborom Sindikata zdravstva u aktivnostima oko provođenja Zakona o zdravstvu, institucije SIZ-a i sl. U istome je izvješću uz ostalo naglasio, kako je objavljeno u *Liječničkom vjesniku* br. 5. g.

1982. "... Još uvijek postoji problem učlanjivanja liječnika jer ih je od preko 8000 koliko ih ima u SR Hrvatskoj, u Zbor učlanjeno svega nešto preko 6000. Korisno bi bilo osnivati regionalne centre koji bi obuhvaćali manje zdravstvene centre, radi pokretanja aktivnosti u Zboru. Sjednice Predsjedništva po potrebi održavale su se i u drugim osnovnim organizacijama, što se pokazalo vrlo efikasno i korisno, te smatra da takvom praksom treba nastaviti..." Kritički je komentirao izdavačku djelatnost s napomenom da bi Liječnički vjesnik s uvođenjem novih rubrika postao aktualniji i pristupačniji širem broju liječnika, dok za Liječničke novine ocjenjuje da tu ne možemo biti zadovoljni zbog neorganiziranosti i nemogućnosti financiranja. Misleći očito i na Liječnički vjesnik poručuje: "...sada predstoji Predsjedništvu u slijedećem mandatu da riješi sudbinu tog našeg društvenog glasila...". Izvijestio je i o pripremama za VII. Kongres liječnika Hrvatske. Pri kraju prikaza njegova izlaganja čitamo: "Zboru predstoje još zadaci oko reguliranja nagrađivanja zdravstvenih radnika, da to ne bude osnova bolesnik-usluga, nego prema programu koji trebaju izraditi i ponuditi zdravstvene radne organizacije. Nadalje, potrebna je kategorizacija zdravstvenih ustanova, kako bi se znalo gdje se i što ima raditi. Treba izvršiti podjelu rada. Naša zdravstvena služba je kvalitetna, ali nije dobro organizirana, istakao je prof. Kosoković."

Osim toga saznajemo da je ZLH izradio i Pravilnik o dodjeli odličja vrijednim aktivistima koji su svojim radom zadužili Zbor i zdravstvenu službu. "Tako, jedno odličje je i nagrada "Ladislav Rakovac" koja se dodjeljuje svake godine petorici najzaslužnijih članova Zbora; počasno članstvo je također odličje Zbora, a uskoro će se osnovati i nagrada "Dr. Šlezinger"..." čitamo u spomenutom prikazu skupštine.

Sudjelujući potom u raspravi prof. dr. sc. F. Kosoković je naglasio da uspjeh Zbora ovisi o svim njegovim članovima: "Smatra da neuspjeh zborskih akcija leži u tome što liječnici često nisu složni. Stručno je zbor postigao mnogo, ali se ne treba bojati istupanja za interese položaja zdravstvenog radnika. Sada kad je nastupio Zakon o društvenim organizacijama, treba izboriti da Zbor postane društvena organizacija, a ne udruženje građana kao što je to do sada bio, te će kao takva organizacija imati većeg ugleda i utjecaja u rješavanju najaktualnijih problema koji tište zdravstvenog radnika".

Izmjena Zakona značila je ponovno krenuti u proces izmjena, odnosno dopuna Statuta ZLH. S tom svrhom imenovana komisija za pripravu teksta novog Statuta.

"Na kraju Skupštine Prof. Kosoković je izvijestio da je predsjedništvo ZLH predložilo za predsjednika Predsjedništva za sljedeći mandat od jedne godine prof. Predraga Drobnjaka, a za potpredsjednika dr Vilmu Radicu iz Splita, dok tajnik Predsjedništva ostaje i dalje dr. Radmilović, s obzirom na to da njegov mandat traje dvije godine. Delegati jednoglasno pozdravljaju ovaj izbor..."

Iz istog napisa saznajemo da je dr. Radmilović izvijestio delegate da prof. Kosoković ostaje i dalje član Predsjedništva, te da je izabran za predsjednika Predsjedništva Saveza liječničkih društava Jugoslavije.

PREDRAG DROBNJAK

predsjednik Zbora liječnika Hrvatske
od 5. travnja 1982. do 9. travnja 1984.

Predrag Drobnjak rođen je 28. siječnja 1924. godine u Sarajevu. Gimnaziju je pohađao u Beogradu, Podgorici i Zagrebu. Medicinu je studirao na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, gdje je g. 1950. promoviran u doktora sveukupne medicine. Nakon završenog pripravničkog staža izabran je 1952. godine za asistenta na Klinici za ženske bolesti i porode u Zagrebu. Specijalistički ispit iz ginekologije i opstetricije položio je g. 1956. Doktorsku disertaciju pod naslovom "Prilog etiologiji uterinih amenoreja netraumtske geneze" obranio je g. 1961. na Sveučilištu u Zagrebu, te je promoviran u znanstveni stupanj doktora medicinskih znanosti za uže područje ginekologije i opstetricije. Godine 1962. habilitirao je i bio izabran za sveučilišnog docenta na Katedri za ginekologiju i opstetriciju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, g. 1969. izabran za izvanrednog profesora, a g. 1974. za redovitog profesora.

Već za vrijeme specijalizacije dr. P. Drobnjak radi uz docenta V. Sveška u antiserilitetnoj ambulanti Klinike za ženske bolesti i porode u Zagrebu. Nakon odlaska doc. V. Sveška u SAD, povjereno mu je da vodi Savjetovalište za neplodnost, koji će pod vodstvom Predraga Drobnjaka g. 1962. prerasti u Odjel za ginekološku endokrinologiju i sterilitet, a 1977. godine u Centar za ginekološku endokrinologiju i fertilitet Klinike za ženske bolesti i porode KBC-a u Zagrebu.

Aktivno je sudjelovao na brojnim međunarodnim kongresima u Njemačkoj, Austriji, Švedskoj, Italiji i ČSSR, na znanstvenim i stručnim skupovima u zemlji, te kao gost predavač na fakultetima u Ljubljani, Beogradu, Novom Sadu, Sarajevu i Skoplju. Bio je organizator mnogobrojnih stručnih i znanstvenih sastanaka u zemlji, od Simpozija o sterilitetu 1963. u Zagrebu do 6. simpozija o aktualnim problemima o fertilitetu i sterilitetu u Mataruškoj Banji 1982. godine.

Objavio je oko 150 radova. Pamtit ćemo prof. dr. sc. P. Drobnjaka po tome što je u nas uveo egzaktne metode, znanstveni princip, u ispitivanju uzroka neplodnosti kao preduvjet za provođenje kauzalne etioločke terapije, umjesto dotadašnje empirijske. Prvi njegovi radovi upozoravaju na učestalost neplodnosti, to jest smanjene plodnosti muškaraca

i potrebu provjere njihove fertilnosti pomoću spermiograma. Razradio je učestalost genitalne tuberkuloze u neplodnih žena i poteškoće u otkrivanju latentne genitalne tuberkuloze. Među prvima u svijetu zapazio je na većoj skupini bolesnica da liječene žene s genitalnom tuberkulozom mogu zanijeti. Izučavao je značenje kalcifikacije male zdjelice. Objavio je niz publikacija o endokrinološkim i fertilitetnim problemima disgenetičkig gonada, istraživao je hormonske promjene u nastupu puberteta. Rezulate je sumirao i obavio u knjizi Interseksualizam (JAZU, 1984). U koautorstvu s doc. Prebegom i suradnicima objavio je knjigu Dječja ginekologija, prva te vrste u nas. Pridonio je i uvođenju mikrokirurške terapije tubarne neplodnosti i organizirao je ekipu za in vitro fertilizaciju. Napisao je i udžbenik za medicinske sestre "Ginekologija i porodiljstvo", koji je doživio pet izdanja.

Posebno je značajna i bogata njegova medicinsko uređivačka djelatnost. Bio je urednik ili jedan od urednika brojnih publikacija, počevši od zbornika radova kongresa, simpozija i znanstvenih sastanaka do udžbenika i monograrfija. Bio je član uredništva časopisa "Jugoslavenska ginekologija i opstetricija" 1961., a od 1964. do 1968. godine te od 1972. bio je glavni i odgovorni urednik tog časopisa. Bio je glavni i orgovorni urednik i član uredništva Liječničkog vjesnika. Potpomagao je inicijativu da se tiska Bibliografija Liječničkog vjesnika 1877.-1977.

Bio je tajnik i predsjednik Ginekološke sekcije ZLH, jedan je od osnivača endokriniloške sekcije ZLH I Udruženja edokrinologa Jugoslavije, te Sekcije za fertilitet i sterilitet Udruženja ginekologa Jugoslavije. Član je Akademije Zbora liječnika Hrvatske od njena osnivanja. Dobitnik je priznanja u obliku plaketa i diploma, kao i nekoliko Odlikovanja.

Prof. dr. sc Predrag Drobnjak preminuo je u Zagrebu dne 12. kolovoza 1984. godine.

Predrag Drobnjak i Zbor liječnika Hrvatske

Predrag Drobnjak uključuje se u rad Zbora liječnika Hrvatske i od početka specijaliazcije g. 1952. postaje član Ginekološke sekcije ZLH, u kojoj je niz godina obavljao dužnost tajnika, dok je u razdoblju od 1962. do 1970. bio predsjednik. Endokrinološka sekcija ZLH pamti ga kao jednog od članova inicijativnog odbora kojima je u prosincu 1963. povjeren zadatak da vode sve poslove od osnivačke skupštine, koja je održana u travnju 1964. godine.

Prof. dr. sc. Predrag Drobnjak bio je urednik *Liječničkog vjesnika* od g. 1975. zaključno do 1. broja g. 1980. Tu je dužnost kao i sve druge, prihvatio i obavljao s velikim entuzijazmnom i odgovornošću, suočavajući se s nizom poteškoća koje je valjalo nadvladati i prebroditi. O tome danas svjedoči i njegov članak objavljen u broju 1. Liječničkog vjesnika g. 1976. pod naslovom: "O nekim problemima i dilemama Liječničkog vjesnika danas" . Članak počinje sljedećim konstatacijama: "Novo uredništvo nastojalo je u minuloj godini ostvariti neposerdne zadaće da Liječnički vjesnik ne prestane izlaziti, tj. da 12. broj 1974. godine ne ostane posljednji, da nadoknadimo veliko zakašnjenje u izlaženju, da rasčistimo naslijeđeni fond članaka u arhivi, tj. da ih nakon recenzije i ispravaka objavimo ili konačno odbijemo. Bilo je također potrebno da u radu ostvarujemo novi Statut ZLH, da poštujemo mišljenje delegata u Savjetu Liječničkog vjesnika, da aktiviramo delegate sekcija i drugih organizacijskih jedinica Zbora u radu našeg časopisa". Potom napominje zašto se Uredništvo već pred godinu dana nije predstavilo programskim uvodnikom, nalazeći da bi to imalo pozitvne strane: "Prva je da su nas čitaoci upoznali barem donekle na djelu, preko 12 uređenih brojeva, a drugo da smo mi sami kao članovi Uredništva kompleksnije sagledamo probleme lista te da možemo odgovornije i s više podataka govoriti o njegovu uređivanju, potrebnim promjenama i njegovoj budućnosti. Pri ocjeni rada Uredništva i posljednjih brojeva LV moraju se

uzeti u obzir opće prilike i uvjeti u kojima on nastaje... U pravilu naš je vjesnik odraz naših mogućnosti koje su, nažalost manje od onih potencijalnih. Neiskorištene, prikrivene mogućnosti odraz su naših subjektivnih odnosa prema ZLH i LV, prema dobrovoljnom, neplaćenom doprinosu napretku zdravstvene zaštite i medicinske znanosti putem pisane riječi, te oosbnih međuljudskih odnosa. Mogućnosti su određene i ulaganjem novca i energije u istraživalački, analitički rad u medicini i srodne nauke u nas, racionalnom korištenju investicija i uložene energije, savjesnošću i odgovornošću pojedinih istraživača, njihovim rezultatima i volji da se koriste stranicama Liječničkog vjesnika. Već dugo LV nije "jedini predstavnik Hrvatske liječničke znanosti" niti je u njemu "pohranjen sav rad, sav napredak hrvatskih liječnika." Slijedi komentar i usporedba Liječničkog vjesnika s drugim medicinskim časopisima koji su u to vrijeme postojali u R Hrvatskoj, potom analiza nedostataka sadržaja i tematike na stranicama Liječničkog vjesnika u kojoj poseban naglasak vidi u činjenici da je "Danas vjerojatno najveći nedostak LV da mnogi značajni problemi zaštite zdravlja (organizacija, financiranje,planiranje, izobrazba i odgoj liječnika te drugih zdravstvenih radnika itd) nisu dovoljno prikazani na njegovim stranicama. LV naime nema stalnih izvjestitelja, organiziranu službu izvještavanja sa skupova na kojima se raspravlja, zaključuje i odlučuje o sadašnjoj i budućoj viziji zdravstva u SR Hrvatskoj...". Govoreći o budućnosti prof. dr. P. Drobnjak kao urednik podsjeća: "Ne smijemo, naime, zaboraviti da je LV namijenjen liječniku opće medicine, specijalistima svih struka, istraživačima temeljnih medicinskih i srodnih znanosti i organizatorima složene zdravstvene zaštite. LV treba ujedno obavještavati o djelatnostima Zbora liječnika Hrvatske, svih njegovih organizacijskih jedinica, o značajnim skupovima u nas i u svijetu, o društvenim potrebama zdravstvenih radnika..." Tekst završava porukom: "Ovih nekoliko misli neka bude poticaj širokom krugu čitalaca i članovima Zbora liječnika Hrvatske za daljnje rasprave i suradnju u unapređivanju našeg časopisa koji će u idućoj godini slaviti svoj stoti rođendan".

Bio je to događaj za kojeg su pripreme već bile u tijeku. Spomenimo da je na sastanku Glavnog odbora ZLH održanom dne 15. prosinca 1975. u raspravi o Liječničkom vjesniku prihvaćena i koncepcija proslave 100. obljetnice "Liječničkog vjesnika" prema kojoj: ..."- cijela 1977. g. slavila bi se u ZLH kao „Godina Liječničkog vjesnika; - za predsjednika Organizacijskog odbora proslave imenuje se prof. Žmegač, a za tajnika dr. Gjurašin; - u Odboru za proslavu određuju se: predsjednik ZLH dr. F. Kosoković, tajnik dr. M. Radmilović, predsjednik Organizacijskog odbora dr. Žmegač, tajnik dr. Gjurašin, glavni urednik dr Drobnjak, te predstavnici osnovnih organizacija iz Rijeke, Splita, Osijeka i Zagreba...". Središnja proslava stote obljetnice Liječničkog vjesnika održana je u Zagrebu dne 26. veljače 1977. i tom je prigodom objavljen Liječnički vjesnik godina 99, 1977., broj 1. koji već svojom jedinstvenom naslovnicom najavljuje da je riječ o svečanom broju osebujnog sadržaja u kojem pored pozdravnih govora prof. dr. sc. F. Kosokovića i prof. dr. sc. P. Drobnjaka nalazimo pretisak članaka Miroslava Čačkovića: „Dvadeset i pet godišta", „ Pedeset godišta Liječničkog vjesnika", pretisak članka Gustava Forenbachera "Osamdeset godina Liječničkog vjesnika" , kao i pretisak članka "Dr.Vladimir Jelovšek" koji su poput kolaža isprepleteni prilozima koje su za ovu prigodu pripremili Lavoslav Glesinger, Biserka Belicza, Vladimir Dugački i u koautorstvu Stojan Knežević, Laslo Kallai i Silvije Novak.

Uređujući Liječnički vjesnik kao glavni i odgovorni urednik od siječnja 1975. do veljače 1980. godine, uredivši 3784 stranice znanstvenog i stručnog medicinskog teksta, prof. dr. sc. P. Drobnjak stjecao je istodobno i jasan uvid u zbivanja unutar Zbora liječnika Hrvatske, što ga je na specifičan način pripremilo za dužnost predsjednika Zbora.

Zbilo se to na redovnoj godišnjoj skupštini Zbora liječnika Hrvatske koja je održana u Zagrebu dne 5. travnja 1982. godine. Prof. dr. sc Franjo Kosoković je kao dotadašnji predsjednik izvijestio da je Predsjedništvo ZLH za sljedeći mandat od jedne godine predložilo prof. Predraga Drobnjaka za predsjednika Predsjedništva, za potpredsjednika dr. Vilmu Radicu iz Splita, dok tajnik Predsjedništva ostaje i dalje

dr. Radmilović, s obzirom da njegov mandat traje dvije godine...” .

U opsežnom tekstu objavljenom u Liječničkim novinama pod naslovom: “Izvješaj tajnika Predsjedništva ZLH o radu Zbora za mandatno razdoblje 1982-83” jasno su naznačene prilike koje su presudno utjecale na zbivanja u ZLH i aktivnosti prof. dr. sc. P. Drobnjaka kao predsjednika Predsjedništva. “Živimo u vrijeme vrlo složenih političkih i ekonomskih zbivanja u svbijetu. Velike sile, sa svojim ekonomskim i vojnim blokovima, ponovno se konfrontiraju, avet energetske krize i kriza hrane nadvija se nad svijetom. Galopirajuća inflacija, nezaposlenost, terorizam, vojni pučevi, glad i bolesti sve više su dio svjetske svakodnevice. Neminovno, sva ta zbivanja odražavaju se i u nas. Nalazimo se u situaciji kad nam samo rad, samodisciplina, racionalno poslovanje, štednja, bratsvo i jedinstvo osiguravaju život dostojan člana naše socijalističke zajednice. Svjedoci smo golemih stabilizacijskih napora koje poduzima naša zajednica i dužnost je sviju nas da ih u okviru naših svakodnevnih zadanih i životnih zadataka svesrdno potpomognemo”.

Na Plenumima i Tribinama ZLH tijekom 1982. i 1983. intenzivno se raspravljalo o nacrtu zakona i primjeni zakona o zaštiti zdravlja, ali kako stoji u izvješću: “Moram, nažalost, ustvrditi da je tek neznatan broj primjedbi usvojen, tako da veliki trud kojeg smo uložili u želji da novi zakon bude što bliži potrebama našeg socijalističkog društva, nije dao rezultate koje smo očekivali ...I opet se pokazalo da još uvijek nismo uspjeli uvjeriti mjerodavne da Zbor liječnika Hrvatske nije uska cehovska liječnička organizacija, već daleko šira i značajnija društvena organizacija, koja je kvalificirana, a ima i želju i kadrove da radi na unapređenju zdravlja naroda.”

Sljedeći problem koji se namentuo vezan uz Zakon o društvenim organizacijama “u god. 1983. obuhvatio je i našu organizaciju pa je Zbor postao dio SSRN, što je značilo izradu novog “Statuta”, reorganizaciju poslovanja velike administrativne zahtjeve...”. “Rad na novom statutu zahtijevao je veliki psihički i fizički napor Komisije, te tajnika i predsjednika, jer se rad odvijao skoro svakodnevno tokom tri mjeseca. Stalne konzultacije ZLH s Koordinacijskom komisijimom SSRN ponekad je zahtijevao veliki napor da bi se dokazale i provele na sukladan način primjedbe SSRN i težnje ZLH. U statutu pitanje organizacije stručnih sekcija, komisija i drugih djelatnosti te odnosi s drugim društveno-političkim organizacijama posebno je razmatrano s gledišta financiranja. ...Sada kada smo dio SSRN započeli smo razgovore i podnijeli konkretan prijedlog da ZLH kao stručna organizacija bude dio “Komisije za zdravstvo SSRNH-a.” Pretpostavljamo da bi takva suradnja dovela do pravog društvenog položaja liječnika i ZLH, dok bi SSRNH-postavljanjem pitanja ili zadataka ZLH iz svih područja zdravlja-dobivao primjerene i objektivne odgovore, a ZLH položaj koji zaslužuje...” Slijedi potom komentar da Sindikat zdravstevnih radnika nije opravdao povjerenje i nade u rješenje aktualnih i životnih pitanja zdravstvenih radnika. “Zbog takva stava ZLH je preuzeo incijativu i formirao Komisiju za socijalno-ekonomske probleme” kako bi se izborili za “adekvatan položaj i utjecaj u društvu i nastojali utvrditi akutne neriješene probleme života i uvjeta rada zdravstvenih radnika (npr. Što jer to radno vrijeme zdravstvenih radnika, što je beneficirani radni staž...)” Problemi izvršavanja staža medicinara i stomatologa kao i zapošljavanje mladih rezultirali su da je inicijativom ZLH organizirana Tribina ZLH i osnovana je “Sekcija stažista”. U to se vrijeme javila i inicijativa umirovljenih liječnika i stomatologa za osnivanje Kluba umirovljenika liječnika...

Podsjetimo na sjednici Predsjedništva ZLH dne 20. prosinca 1982. kao proiritetni zadaci za 1983. godinu bijahu izdvojeni:

1. Dovršenje izmjene i dopune Statuta s kojim bi Zbor liječnika Hrvatske dobio status društvene organizacije.

2. Sređivanje evidencije članstva.

3. Pitanje problema mladih liječnika.

U siječnju 1983. raspravlja se o Liječničkom vjesniku, Liječničkim novinama i troškovima za uzdržavanje Zbora, kako bi se pripremio prijedlog za Skupštinu. Na istom je sastanku zaključeno da se prihvate prijedlozi za predstojeću

proslavu 100. obljetnice bolnice u Šibeniku u kojoj bi sudjelovale sve sekcije i Osnovne organizacije u Šibeniku.

Iz prikaza sjednica predsjedništva ZLH od 28. veljače 1983. saznajemo da Statut ZLH usklađen sa zahtjevima SSRNH sadrži brojne izmjene uključujući i način rada Predsjedništva prema kojem je osjetno smanjen broj predstavnika iz osnovnih organizacija. Stoga je zatraženo da se osnovne organizacije pismeno očituju s primjedbama i prijedlozima nacrta Statuta, kako bi ovaj mogao biti predložen na skupštini 28. ožujka 1983. godine.

O nacrtu novog statuta ZLH raspravlja se i na Izvanrednoj Skupštini Zbora liječnika Hrvatske koja je održana u Zagrebu 28. ožujka 1983. O tome u Liječničkim novinama za mjesec lipanj čitamo: "Prim dr. Ribarić, tajnik predsjedništva ZLH obrazlaže ukratko razloge koji su doveli do izmjene Statuta ZLH. Stupanjem na snagu novog zakona o društvenim organizacijama koje djeluju kao dio Socijalističkog saveza SRH, potrebno je bilo uskladiti Statut ZLH prema koncepcijama i smjernicama SSRNH, budući da je Zbor liječnika postao društvena organizacija koja djeluje kao dio SSRNH. Statut je usklađen prema željama SSRNH. Time je došlo do značajnih promjena u odnosu na dosadašnji Statut ZLH. Primjerice izostavljeni su izvanredni i počasni članovi, što treba naknadno regulirati i drugim samoupravnim aktima i pravilnicima, zatim mandat predsjednika (1 godina) time da se može ponoviti. ...Osim toga postoje i neka neriješena pitanja, npr. Izvršnog odbora, jer se SSRNH nije složio s postojanjem takvog tijela u okviru Predsjedništva ZLH. Pitanje Akademije ZLH je dogovoreno i zajednički uspješno riješeno. Amandmani su predloženi delegatima i predlaže im se da ih usvoje. Predstoji još izrada poslovnika o radu Skupštine, a bit će izrađeni i pravilnici o radu stručnih sekcija. Poziva se na diskusiju o Statutu i predloženim amandmanima. Naglašava se da svi mandati teku od dana usvajanja novog statuta...".

Statut Zbora liječnika Hrvatske kojeg je donijela Skupština ZLH na sjednici održanoj dana 28. ožujka 1983. objavljen je kao Prilog 1. Liječničkih novina u lipnju 1983. godine.

Promjene su već u točki I. OPĆE ODREDBE

Član 1. Zbor liječnika Hrvatske (u daljnjem tekstu: ZLH) je društvena organizacija u kojoj su dobrovoljno udružene osnovne organizacije ZLH koje samostalno djeluju na području općina-grada, osnovane kao društvene organizacije. ZLH svoju organiziranost zasniva na delegatskom sistemu i principima kolektivnog rada, odlučivanja i odgovornosti njegovih organa. Članstvo u ZLH je dobrovoljno.

Član 2. ZLH sastavni je dio Socijalističkog saveza radnog naroda i djeluje na osnovi njegove programske orijentacije.

Član 3. ZLH ima svojstvo društveno-pravne osobe. ZLH se upisuje u registar društvenih organizacija pri Republičkom sekretarijatu za pravosuđe i upravu.

Ćlan 4. ZLH djeluje na cijelom teritoriju SR Hrvatske. Sjedište ZLH je u Zagrebu, Šubićeva ul. 9.

Član 5. ZLH ima svoj pečat okruglog oblika promjera 3 cm. Na donjoj strani kruga upisane su riječi "Zbor liječnika Hrvatske", na gornjoj strani upisane su "osnovan 1874", a u sredini pečata je slika stare Zakladne bolnice u Zagrebu.

Član 6. ZLH predstavlja predsjednik Predsjedništva, a zastupa tajnik odnosno član Predsjedništva kojeg ovlasti Predsjedništvo.

Član 7. Rad ZLH i njegovih organa je javan i uređuje se odredbom ovoga statuta. Rad članstva ZLH je dobrovoljan.

Slijede:

II. Ciljevi i zadaci Zbora liječnika Hrvatske;

III. Članstvo u Zboru liječnika Hrvatske;

IV. Prava i dužnosti članica;

V. Prpincipi i oblici organiziranja ZLH;

VI. Organi ZLH Član 18-46 koji obuhvaćaju organe ZLH: Skupština; Predsjedništvo; Odbor samouprave kontrole; Sud časti;

VII. Znanstveno tijelo ZLH – Medicinska akademija;

VIII. Stručna tijela: 1. Stručne sekcije, Stručni savjet, Klubovi Zbora liječnika;

IX. Glasila ZLH;

X. Stručne službe ZLH;

XI. Izvori sredstava i financijskog poslovanja;

XII. Općenarodna obrana i društvena samozaštita;

XIII. Prestanak ZLH;

XIV. Prijelazne završne odredbe.

Potpisnici su "Tajnik: prim. dr Marijan Ribarić, v.r. Predsjednik: Prof. Dr Predrag Drobnjak, v.r."

Na sjednici Predsjedništva koja je održana dne 30. svibnja 1983. godine uz ostalo je raspravljeno da je donošenje novog statuta ZLH nametnulo potrebu osnivanja tajništva ZLH umjesto prijašnjeg Izvršnog odbora. U svezi s time izrađen je Poslovnik Predsjedništva ZLH koji sadrži i odluku o formiranju Tajništva. Prema zapisniku koji je objavljen u Liječničkim novinama, rujan 1983. nalazimo da je tajnik Predsjedništva prim. Dr. Ribarić kao članove Tajništva predložio:

"1. Doc. dr Komanova sa zadacima socio-ekonomskih problema, rada kluba umirovljenika i radne grupe za radno vrijeme i beneficirani radni staž i osiguranje zdravstvenih radnika;

2. Dr Maju Štrukelj za rad Komisije za instersekcijsku i internacionalnu suradnju te praćenje rada osnovnih organizacija;

3. Prof. dr. Milana Ferkovića za organiziranje Tribine i rada OO ZLH Zagreb;

4. Prof. dr. Marka Pećinu radi veza sa štampom, radiom i televizijom;

5. Dr. Jovana Sivačkog za organizaciju delegata i plan djelovanja delegata u društveno-političkim forumima;

6. Prof. dr. Pavić Andriju kao voditelja za financijske probleme ZLH;

7. Prof. dr. Ivu Padovana radi veza sa političkim i drugim organizacijama;

8. Prof. dr. Radovana Subotića za rad na specijalizacijama, stažu i drugim problemima u vezi s fakultetom;

9. Predstavnika Akademije ZLH kao stalnu vezu sa Predsjedništvom ZLH radi zajedničkog djelovanja".

Također je zaključeno da je Statut ZLH uzorak za osnovne organizacije ZLH. O tome u istome izvoru nalazimo sljedeću bilješku:

"Prof. Drobnjak izjavljuje da su sve osnovne organizacije primile uzorak Statuta koji si može svaka prilagoditi svojim potrebama i uvjetima, na članove koji se ne odnose na direktan rad osnovnih organizacija mogu izostaviti, a neke pak modificirati. Pečat svih mora biti okrugao sa tekstom: Zbor liječnika Hrvatske-Osnovna organizacija-ime sjedišta, dok sredina pečata može se ispuniti prema vlastitom nahođenju, znakom neke bolnice, grbom grada ili ovisno o ideji."

Na sjednici Predsjedništva ZLH koja je održana 31. listopada 1983. prof. dr. P. Drobnjak, predsjednik Predsjedništva u uvodnom dijelu svojeg izlaganja ističe probleme koje ima *Zbor* zbog neizvršavanja obveza Osnovnih organizacija "naročito u ubiranju članarina i nedostavljanju popisa poimenično tko je platio... Naglašava da se to ubuduće neće moći tolerirati jer Zbor nije dužan nikome poklanjati Liječnički vjesnik i Liječničke novine. Dotiče i probleme mladih liječnika koji su se od nedavno okupili u Stažističkoj sekciji ZLH jer ne raspolažu nikakvim podacima o provođenju Zakona o zdravstvu, oni sami traže podatke o postojećim stažističkim slobodnim mjestima kao i onima u primarnoj zaštiti... Što se tiče specijalizacije smatra da se Zbor treba aktivnije uključiti u određenim forumima, koji prave programe i planove specijalizacija, dostavljati argumentirane primjedbe. Izvještava dalje o sve učestalijim pritužbama na liječničku etiku. Smatra da bi članovi Predsjedništva svaki na svom području trebali voditi računa o tome, na neki način vršiti nadzor za što savjesnijim radom liječnika, kako ne bi dolazilo do svjesnog kršenja liječničke etike. Što se tiče "Podneska" Medicinske akademije i njihovom traženju da se odvoje od Zbora, ističe da nije točno da Zbor nije nikada pokazivao interesa za Akademiju. Treba na neki način to riješiti jer smatra da Zbor ne može postojati bez Akademije, a Akademija bez Zbora. Predlaže da se

zatraži od Akademije da sazove Skupštinu Akademije na kojoj se članovi Akademije trebaju izjasniti o tome, a treba se izjasniti i Skupština Zbora koja je Akademiju i osnovala." Prisutni su se složili s tim mišljenjem i zaključili da se Predsjedništvu Akademije uputi dopis kojim se pozivaju da sazovu Skupštinu Medicinske akademije ZLH. U svezi izvješća dr. Sivačkog o rezoluciji SRH , koji je u svojem izlaganju osobito naglasio: "...pogoršani materijalni dohodak zdravstvenog radnika, nepokrivenu potrošnju zdravstvenih radnih organizacija. Sredstva namijenjena zdravstvu ne izdvajaju se u tu svrhu, zdravstvo prima samo polovicu sredstava koja su mu namijenjena i koja ne mogu pokriti troškove. Od zdravstvenog radnika traži se da osiguraniku uskrati baš ona prava koja mu Rezolucija daje. To su akatualne stvari za čije bi rješenje trebao Zbor dati svoj doprinos..." Nakon žive diskusije prof. dr. P. Drobnjak naglašava "da je potrebno dobiti mišljenje od svih osnovnih organizacija na temelju kojeg će Tajništvo Zbora načiniti platformu, izabrati delegaciju koja će s tim svojim primjedbama, koje moraju biti mišljenje čitavog Zbora, otići na razgovore u SSRN. Stoga poziva predstavnike osnovnih organizacija da što prije dostave svoje primjedbe Zboru". Tom se prigodom raspravljalo i o vraćanju titule "dr. medicine" i "dr. stomatologije" budući da je primljen dopis Saveza liječničkih društava Jugoslavije u kojem je rečeno da je zahtjev upućen na rješavanje u Republička vijeća Sabora, savjetujući da delegacija sastavljena od nekoliko članova Predsjedništva u osobnom kontaktu s nadležnima u Sabor SRH požuri rješavanje toga problema. Na skupštini je zaključeno da se ovlasti predsjednik Zbora prof. dr. P. Drobnjak da izabere članove delegacije koje će voditi na razgovore u Sabor.

Neosporno je da se prof. dr. Predrag Drobnjak od 5. travnja 1982. godine, kada mu je povjerena dužnost predsjednika Predsjedništva kontinuirano suočavao s nizom problema koji dosižu kulminaciju tijekom g. 1983. vezano uz donošenje novog Statuta Zbora liječnika Hrvatske. Radeći u izrazito teškom vremenu, u svakom trenutku ističe da u donošenju svih odluka o Zboru moraju sudjelovati svi članovi, odnosno sve osnovne organizacije Zbora.

Iz prikaza "Sjednica predsjedništva ZLH (9. IV 84)." koji je objavljen u Liječničkin novinama, lipanj 1984., saznajemo kako je na toj sjednici Prof. dr. Lakić kazao "da je i po novom statutu predsjedniku istekao mandat još 1983, istakavši da je učinjen propust, te da je već tada Predsjedništvo trebalo učiniti reizbor ili produžiti mandat, što nije učinjeno, pa je tako mandat predsjednika prešutno produžen, a on definitivno istekao 5. IV. 1984..."

Na temelju izvješća samupravne kontrole prim. dr. Radica koja je otvorila i vodila sjednicu kao zamjenica predsjednika, zaključila je: "Mandat predsjednika je istekao, a tajniku ističe u VI. mjesecu. Danas treba ovo predsjedništvo riješiti, tj. predložiti novog predsjednika, zamjenika kojemu je također istekao mandat, a također izvršiti reizbor, odnosno potvrditi produženje mandata tajnika".

Potom je za predsjednika u idućem mandatu od 1 godine predložila prof. dr. Pavića, a za zamjenika prim. dr. Stipanića iz Osijeka. Nazočni su prihvatili ovaj izbor pa sjednicu Predsjeništva ZLH dne 14. svibnja 1984. otvara predsjednik predsjedništva prof. dr. Andrija Pavić.

ANDRIJA PAVIĆ

predsjednik *Zbora liječnika Hrvatske*
od 9. travnja 1984. do 24. travnja 1989. godine

Andrija Pavić rođen je g. 1929. u Korčuli. Gimnaziju je pohađao i završio u Dubrovniku. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1954. godine. Nakon staža radi kao liječnik u DNZ RSUP-a u Zagrebu. Od g. 1957. specijalizira ginekologiju i porodiljstvo u Bolnici Dr. Mladen Stojanović – danas KB Sestre milosrdnice u Zagrebu. Specijalistički ispit položio je 1961. godine. U Bolnici Dr. Mladen Stojanović radi do g. 1971. kao voditelj Odsjeka ginekologije II. Ujedno je bio generalni tajnik Instituta za proučavanje i zaštitu uha i dišnih organa. U tom je Institutu nabavljen prvi elektronski mikroskop.

Godine 1971. odlazi u Medicinski centar Karlovac, gdje je jedno vrijeme radio kao voditelj Dispanzera za žene. Godine 1972. biran je za pomoćnika ravnatelja za bolničko – dispanzersku službu u Karlovcu. Po osnivanju OOUR-a Medicinskog centra "Dr. Dragomir Puba Drakulić", biran je za rukovodioca OOUR-a II. bolničko – dispanzerske djelatnosti. Godine 1973. dodijeljeno mu je zvanje primarius. Godine 1975., na vlastiti zahtjev razriješen je dužnosti rukovodioca OOUR-a II, a zatim je izabran za voditelja Službe za zaštitu zdravlja i trudnica Medicinskog centra u Karlovcu. Od 1974. do 1981. godine bio je voditelj Ginekološkog odjela opće bolnice u Karlovcu. Kao direktor bolnice razvio je svestranu suradnju s Medicinskim fakultetom u Zagrebu, organizirajući brojne posjete profesora fakulteta, koji su u Karlovcu operirali i držali predavanja. Godine 1981. vraća se u Zagreb, gdje je radio kao direktor DZ Sekretarijata - Ministarstva unutarnjih poslova. Početkom Domovinskog rata do organiziranja Zbora narodne garde i vojnog saniteta, to je bila jedina institucija koja je s Ministarstvom zdravstva, vodila sve organizacijske potrebe zdravstva. Od g. 1990. do umirovljenja g. 1995. bio je savjetnik Ministra unutrašnjih poslova za zdravstvo.

Na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, A. Pavić je g. 1976. obranio doktorsku disertaciju pod naslovom *Prilog problema cistične hiperplazije endometrija s obzirom na mogućnost razvitka malignog rasta.* Godine 1977. na temelju habilitacijske radnje na temu *Endometrioza*, izabran je za naslovnog docenta Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Godine 1981. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu izabran je za izvanrednog profesora na Katedri za ginekologiju i opstetriciju.

U znanstvenoistraživačkom radu bavio se nizom ginekološko-porođajnih problema, osobito problemima pobačaja, endometrioze, hormonskih receptora i poremećaja, te terapije i dijagnostike malignih tumora ovarija, uterusa i cerviksa. Sa Institutom za patološku fiziologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu surađivao je u znanstvenoistraživačkom projektu "Hormonski receptorski sustavi u tumorima i nekim patološkim stanjima" i "Funkcionalno stanje receptorskog sustava i hormonska senzitivnost kod endometrijalnih hiperplazija", a sa Zavodom za fiziologiju u projektu "Pokušaj imunoterapije habitualnog abortusa". Rezultate istraživanja objavio je u stručnim i znanstvenim časopisima, te na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Za svoj rad dobio je niz društvenih priznanja.

Andrija Pavić i Zbor liječnika Hrvatske

Dr Andrija Pavić član je *Zbora liječnika Hrvatske* od 1957. godine. Niz godina bio je član glavnog odbora, potom od g. 1984. do 1989. obavlja dužnost predsjednika, a g. 1991. član je suda časti. Godine. 1988. izabran je za redovitog člana Medicinske akademije Hrvatske, a g. 1989. izabran je za počasnog člana ZLH.

Tijekom njegova predsjedničkog mandata osnovana je sekcija za turizam, i sekcija za dječju gastroenterologiju. Uređen je Klub liječnika. U nastojanju da se osnaži povezanost matice *Zbora* s podružnicama, predsjedništvo ZLH održava sastanke diljem Hrvatske, u Istri, Dalmaciji i Slavoniji. Godine 1985. ZLH je pokrovitelj proslave 100. obljetnice Bolnice Dr. M. Stojanović u Zagrebu. *Zbor* sustavno prigodnim manifestacijama prati sva stručna i znanstvena postignuća svojih članova, obilježavajući na primjer prvo uspješno presađivanje jetre i prve uspješne in vitro fertilizacije. Bile su to godine borbi za osamostaljivanje Medicinske akademije Hrvatske. Pavić kao predsjednik predsjedništva ZLH sudjeluje u nastojanjima da se ona očuva, održavajući dobar odnos i surađujući s predsjedništvom Medicinske akademije.

Godine 1985. A. Pavić kao predsjenik Predsjedništva *Zbora* predlaže da se u Statut ZLH unesu dopune kojima bi se definirao odnos ZLH i Medicinske akademije Hrvatske, kao i trajanje mandata predsjednika i tajnika Predsjedništva ZLH. Tijekom g. 1985. organizirani su zajednički sastanci Predsjedništva ZLH i SSRNH. Na prijedlog A. Pavića osnovana je i Komisija za financijske poslove *Zbora.* Raspravlja se o pitanju specijalizacije iz urgentne medicine. Započele su i pripreme za VIII. Kongres liječnika Hrvatske, održavanje kojeg je predviđeno 1987. godine.

Na dužnosti predsjednika prof. dr. sc. A. Pavić bio je do 96. redovne izborne skupštine koja je održana dne 24. travnja 1989. godine.

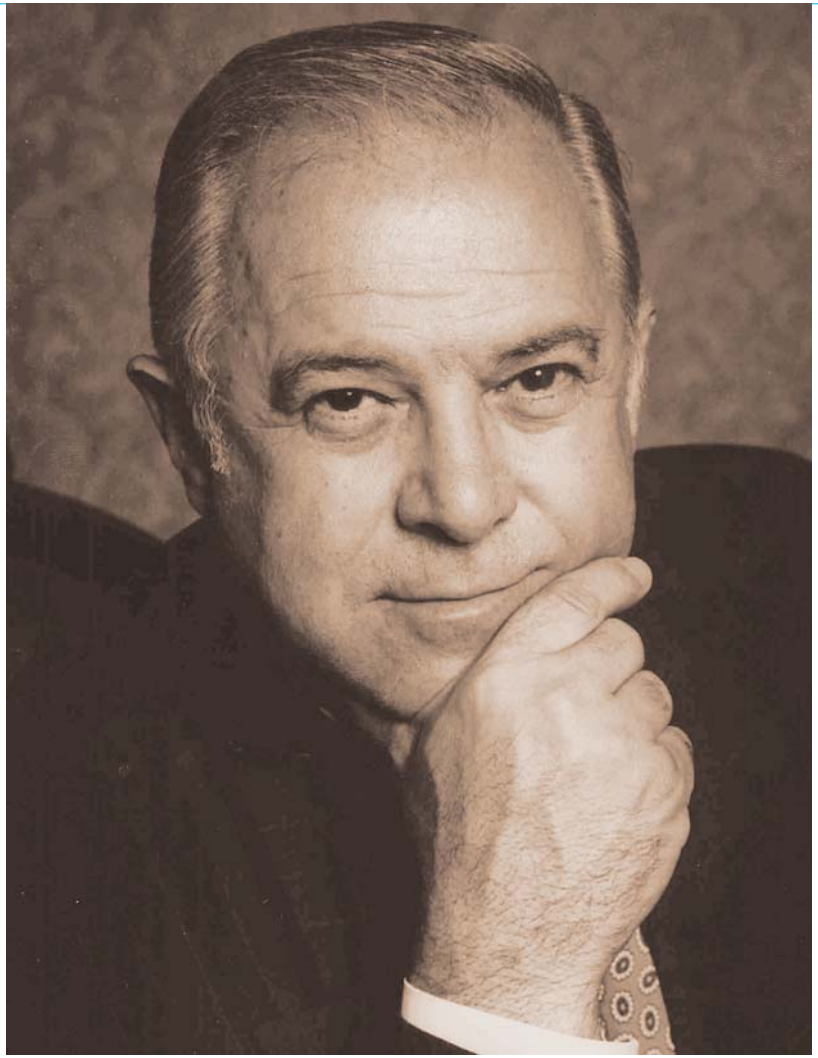

MIRKO GJURAŠIN

predsjednik *Zbora liječnika Hrvatske*
– Hrvatskog liječničkog zbora
od 24. travnja 1989. do 18. kolovoza 1992. godine

Mirko Gjurašin rođen je 7. studenog 1935. u Našicama, gdje je završio osnovnu školu, a gimnaziju je pohađao i maturirao g. 1954. u IV. realnoj gimnaziji u Zagrebu. Studij medicine je pohađao i završio g. 1960. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Za vrijeme studija bio je demonstrator iz fiziologije tri godine i to je vrijeme obavljao vježbe sa studentima u svojstvu pomoćnog asistenta. Bio je u grupi studenata koja je 1958. g. ponovno pokrenula časopis "Medicinar". Od 1962. do 1963. godine radio je u svojstvu liječnika opće medicine u Domu zdravlja Daruvar, gdje je obavljao dužnost šefa Dispanzera za dječje bolesti i prenatalnu skrb. U razdoblju od 1964. do 1971. radi u Medicinskom centru Nova Gradiška u statusu liječnika na specijalizaciji interne medicine. Internu medicinu je specijalizirao na Internoj klinici Rebro, gdje je g. 1968. položio specijalistički ispit iz Interne medicine. Nakon toga preuzeo je dužnost šefa internog (muškog) odjela u Općoj bolnici "Dr. Andrija Štampar" u Novoj Gradiški. Godine 1971. primljen je u statusu asistenta-liječnika specijalista u Internoj klinici Medicinskog fakulteta u Zagrebu (Rebro). Za asistenta je ponovno biran g. 1975., a godine 1978. izabran je za znanstvenog asistenta na Katedri interne medicine s ftizeologijom. Godine 1978. postaje voditelj odjela za intenzivnu skrb Klinike za unutrašnje bolesti Rebro. U razdoblju od 1979. do 1988. bio je ravnatelj Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu u kojem su u to vrijeme obavljane transplantacije svih organa kao i u svijetu (zubi, kosti, tetive, zglobovi, bubreg, jetra, srce, koštana srž, koža). Tada se u KBC izvodilo 250 dijagnostičkih i terapijskih zahvata, koji se u tadašnjoj Jugoslaviji nisu radili nigdje drugdje. Otvorena su nova radna mjesta, broj zaposlenih je povećan za 50%, a bolnički prostor za 35% nove površine. Godine 1982. dr. M. Gjurašin osnovao je prvi "Zavod za hitnu i intenzivnu medicinu" internističke struke u nas, kojeg kao pročelnik vodi niz godina. Godine 1979. Ministarstvo zdravstva mu je dodijelilo titulu primarius.

Godine 1978. na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Reninska aktivnost plazme u bolesnika s akutnim zatajenjem bubrega,* a u postupku habilitacije nakon održanog predavanja na temu *Akutno zatajenje bubrega* g. 1979. izabran je za docenta. Godine 1983. izabran je za redovitog profesora na Katedri za internu medicinu Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

U tom je razdoblju bio na usavršavanju i u klinici Mayo, Rochester, SAD. Godine 1992. prvi put na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. M. Gjurašin organizira poslijediplomski studij iz *"Hitne i intenzivne medicine".*

U trenutku izbora za predsjednika Zbora liječnika Hrvatske bio je voditelj Zavoda za hitnu internu medicinu Klinike za unutrašnje bolesti na Rebru.

Od g. 1989. do 1991. prof. dr. sc. M. Gjurašin bio je direktor "Medicinskog programa" nove Sveučilišne bolnice u izgradnji.

Uže područje njegovog znanstvenoistraživačkog i stručnog rada jest intenzivna i hitna medicina u sklopu Interne medicine. Do g. 1998. objavio je samostalno ili kao suautor oko 230 stručnih i znanstvenih članaka, brojne elaborate i tekstove za knjige te dva udžbenika.

Prof. dr. sc. Mirko Gjurašin je osnivač i prvi predsjednik Hrvatskog društva za intenzivnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora od 1992. godine. Dobitnik je plakete "Ladislav Rakovac" Hrvatskog liječničkog zbora (1991.). Član je Europskog društva za intenzivnu medicinu, American College of Emergency Physicians i dr.

Mirko Gjurašin i Zbor liječnika Hrvatske – Hrvatski liječnički zbor

Dr. Mirko Gjurašin je član Zbora liječnika Hrvatske od 1961. godine. Bio je predsjednik podružnice ZLH Nova Gradiška od 1968. do 1971. godine, član Glavnog odbora ZLH od 1970. do 1979. godine.

Predsjednik ZLH ponovno izabran tajnim glasovanjem

Prof. dr. sc. Mirko Gjurašin izabran na 96. redovnoj izbornoj skupštini 24. travnja 1989. je za predsjednika Zbora liječnika Hrvatske tajnim glasovanjem, prvi put u sustavu ondašnje FNR Jugoslavije i Republike Hrvatske, između 4 predložena kandidata. Na dužnosti predsjednika našao se u vrijeme prekretnice između starog i novog političkog sustava, kada *Zbor liječnika Hrvatske* postavlja kao jednu od svojih zadaća, promjenu Statuta ZLH. Osnovana je *Komisija za statut* koju je kao predsjednik vodio prof. dr. sc. Ante Dražančić. Cilj je ove komisije bio vratiti se tradicionalnim nazivima unutar Zbora i provesti demokratska načela, koja uključuju tajnost glasovanja za sve izborne funkcije, po mogućnosti između više kandidata, nadalje eliminirati sustav kandidacijskih komisija, koji je djelovao u skladu s članom 19. statuta o kadrovskoj politici u samoupravnom društvu, te promijeniti stavak prema kojem *Zbor liječnika Hrvatske* prestaje djelovati "ako prema zakonu o udruženjima građana i društvenim organizacijama prestaje (takva op.p.) organizacija". Prvi prednacrt novog Statuta već je u lipnju 1989. poslan svim osnovnim organizacijama Zbora.

Novi Statut Zbora liječnika Hrvatske - 24. veljače 1990. godine.

Na godišnjoj skupštini 24. veljače 1990. godine donesen je novi *Statut Zbora liječnika Hrvatske.* U novo izglasanom Statutu osnovne su sljedeće promjene: Zbor liječnika Hrvatske je jedinstvena organizacija liječnika Hrvatske, sa statusom društveno-pravne osobe. Djelatnost se Zbora odvija u podružnicama i stručnim društvima. Osnovne organizacije ponovno dobivaju ime *Podružnica.* Podružnice djeluju po teritorijalnom načelu i samostalne su u okvirima Statuta.

Prema novom Statutu razlikuju se tri vrste članstva ZLH: *redoviti članovi* su liječnici i stomatolozi članovi podružnica Zbora; *izvanredni članovi* su osobe s visokom stručnom spremom iz Republike Hrvatske i drugih republika i pokrajina ili inozemstva, koje rade u zdravstvenim organizacijama i surađuju s podružnicama i stručnim sekcijama; *počasni članovi* mogu postati članovi Zbora te drugi znanstveni radnici iz SFR Jugoslavije i inozemstva *(članak 6).* Predsjedništvo postaje ponovno *Glavni odbor*, Odbor samoupravne kontrole postaje *Nadzorni odbor.* Uvodi se neposredni izbor predsjednika i prvog dopredsjednika tajnim glasovanjem kao i obveza tajnog glasovanja za sve izborne funkcije u Zboru, kako u središnjici tako u podružnicama i stručnim sekcijama.

Stručne sekcije se osamostaljuju kao stručna društva s mogućnošću samostalnog međunarodnog djelovanja. Imaju svog predsjednika i dopredsjednika koji se biraju na skupštini sekcije. Skupštinu sekcije vodi *Upravni odbor,* na čelu kojega je predsjednik Sekcije. Skupština sekcije može biti na načelu općeg sudjelovanja ili na delegatskom načelu. Mandat svih izbornih funkcija u Zboru i stručnim društvima je četiri godine s mogućnošću jednog ponavljanja mandata. Članstvo sekcije se dijeli u dvije grupe: *redoviti član* može biti samo član Zbora; *izvanredni član* može biti liječnik iste struke ili stručnjak s visokom stručnom spremom iz drugih republika S.F.R. Jugoslavije ili inozemstva *(članak 12.).* Temeljem ovog Statuta Zbor liječnika Hrvatske prestaje postojati ako o tome odluči dvije trećine svih članova Skupštine.

"Liječničke novine" br. 83-84 siječanj-veljača 1990. u rubrici "Intervju" u članku pod naslovom "Što Zbor želi, a što ne želi" objavljen je tekst koji u formi odgovora ili definiranih natuknica predstavlja se kao osoba s jasnim predodžbama "Što Zbor želi, a što ne želi", koja se ne susteže kritički sagledavati realnost. Sugovornik mu na samom početku kaže: "Kao pojedinac, Vi ste predsjednik tijela koje zastupa i brani liječničku struku, pa bi bilo vrlo interesantno da u nekoliko rečenica prezentirate svoja osobna razmišljanja, ali i stajališta struke koju predstavljate, i to

1. s političkog aspekta (pluralizam, djelovanje bez diktata partije, uloga Sindikata, osnivanje Komore Zbora liječnika Hrvatske, politika, i zaštita profesije);

2. s ekonomskog aspekta (financiranje zdravstva, motiviranje pojedinaca i grupa u ekonomskom smislu, osiguranje reprodukcije, osnovnog programa i razvoja; i

3. sa stručnog aspekta (uključivanje u Europu u stručnom pogledu). Iz skupine odgovora prof. dr. sc. M. Gjurašina citiramo svega nekoliko: "...Prije svega valja reći da pojedinac može malo napraviti. Da bi se stvari mogle kretati nabolje, potrebni su mnogi pregaoci, koji su spremni dio svoga življenja posvetiti radu u Zboru, koji su spremni izložiti se. Mnogo je danas, možda i previše, činilaca u društvu za koje se kaže da im je zadaća unapređenje medicine... I nadalje bih mijenjao odgovornost i prava Zbora liječnika Hrvatske, kako bi taj forum direktno, snagom svojih ljudi, njihovim umom i stručnošću, djelovao na društvena kretanja u smislu donošenja zakona vezanih uz zdravstvenu zaštitu, organizaciju zdravstvene službe, standard življenja zdravstvenih radnika, etiku zdravstvenog radnika, njegovo djelovanje s obzirom na odnos prema bolesnom čovjeku, bolju skrb bolesnika u pogledu osiguranja materijalnih sredstava, te uz još niz nastojanja i utjecaja koji u posljednje vrijeme nisu dolazili do izražaja, jer je Zbor djelovao posredno. ...Mi se moramo javno konfrontirati svemu onome što se u društvu događa, a nije za dobrobit čovjeka, i ne smijemo prepustiti drugome da to radi u naše ime...Već sam rekao da je Zbor liječnika kao organizacija bio dio Socijalističkog saveza, preko kojega smo djelovali u javnosti i imali tretman kao i niz drugih društvenih organizacija. Zbog toga nam treba Komora...". Pratimo li samo naslovne stranice "Liječničkih novina" zapazit ćemo kako je 1990. godina bila itekako burna! U broju za lipanj-srpanj na prvom je mjestu istaknut naslov "Zbor u novim političkim prilikama", slijedi "Hrvatski liječnički sindikat", ..."Hajka na liječnički sindikat". U broju za rujan-listopad na str. 2. nalazimo tekst: "Predlaže se promjena naziva zbora" iz kojeg saznajemo: "Na prošloj sjednici Glavnog odbora pokrenuta je inicijativa za promjenu naziva Zbora liječnika Hrvatske u Hrvatski liječnički zbor. Iznesene su relevantne činjenice iz povijesti Zbora na osnovi kojih je donesena preporuka i stav Glavnog odbora da se ime Zbora liječnika Hrvatske promijeni u Hrvatski liječnički zbor. Zatraženo je od svih podružnica da se o tome izjasne do sjednice Glavnog odbora u studenom te da se o tom odluči na skupštini na dan Zbora 26. veljače 1991..."

"Liječničke novine" danas također otkrivaju da su 1990. godine, ne čekajući odluku skupštine, najavljujući IX. Kongres liječnika Hrvatske, Zadar, 3-5. listopada 1991. godine organizatori Kongresa izradili plakat s amblemom Zbora liječnika Hrvatske primjereno povijesnoj zbilji iz 1874. godine, unijevši na dotadašnji službeni amblem s motivom stare Zakladne bolnice u Zagrebu i dijela Jelačićevog trga konjanički spomenik bana Jelačića. Stoga, kad govorimo o promjenama tijekom predsjedničkog mandata prof. dr. sc. M. Gjurašina treba naglasiti i činjenicu da je prije postavljanja spomenika Bana Josipa Jelačića na Trg, spomenik Bana vraćen na pečat ZLH.

Prijedlog Statuta *Hrvatske liječničke komore*

Osnovane su dvije nove komisije Zbora: *Komisija za ljudska prava i medicinsku etiku* i *Komisija za staleška pitanja* sa zadatkom osnivanja Hrvatske liječničke komore. Uspostavljena je veza s Liječničkom komorom Zapadne Njemačke i na osnovi njenog Statuta izrađen je prijedlog Statuta Hrvatske liječničke komore, koji je službeno upućen Ministarstvu zdravstva s prijedlogom za promjenu Zakona o zdravstvenoj zaštiti i socijalnom osiguranju.

Dana 26. veljače 1991. vraćen je naziv *Hrvatski liječnički zbor.*

Statut koji je donesen 24. veljače 1990. i dalje je mijenjan i usklađivan s novim ustrojstvom Hrvatske države.

Dana 26. veljače 1991. na 98. Godišnjoj skupštini prof. dr. sc. M. Gjurašin kao predsjednik ZLH u svojoj uvodnoj riječi iznosi prijedlog: "...na temelju izjašnjavanja podružnica, da se naziv Zbora promijeni u Hrvatski liječnički zbor." Tako "Liječničke novine" ožujak-travanj 1991 već na naslovnici na prvom jestu ističu "Odsad HLZ umjesto ZLH" dok na str. 4. čitamo:

"Ad 6. Prof. Dr. Gjurašin zahvaljuje prof. dr. Biserki Belicza na iscrpnim podacima. Zatim obavještava da velik dio članstva Zbora želi promjenu naziva. Čita popis podružnica koje su se izjasnile za naziv Hrvatski liječnički zbor i predlaže, na osnovi provedene rasprave u podružnicama Zbora liječnika Hrvatske, da se stručna i strukovna dobrovoljna organizacija liječnika, koja prvi put u povijesti obuhvaća sve liječnike na području hrvatske zemlje, preimenuje i nazove Hrvatski liječnički zbor. Provedeno je javno glasovanje dizanjem ruku, te je utvrđeno da je prijedlog jednoglasno prihvaćen. Prof. Gjurašin također predlaže da se u pečat hrvatskog liječničkog zbora, gdje stoji slika prve zakladne bolnice u Zagrebu i dio Trga bana Josipa Jelačića, ugradi i silhueta spomenika bana Josipa Jelačića. Nakon provedenog javnog glasovanja utvrđeno je da je prijedlog jednoglasno prihvaćen..."

Godine 1990. od strane predsjednika Zbora liječnika Hrvatske upućeno je pismo javnosti, u kojem se protestira protiv neprimjerenog položaja liječnika u društvu, nedostatka lijekova, zastarjele opreme, a u prilog razvoja tržišnog gospodarstva pa i zdravstva. Održan je sastanak u Predsjedništvu SR Hrvatske gdje su predstavnici HLZ oštro protestirali protiv iseljavanja Hrvata iz domovine i nepoduzimanja mjera za povišenje nataliteta.

Ponovno su pokrenute *Liječničke novine* i za glavnog urednika imenovan je prof. dr. Željko Poljak. HLZ i njegov predsjednik osobno pokreću akciju za osnivanje *Hrvatskog liječničkog sindikata,* koji je osnovan 1991.godine.

U jesen 1991. *Hrvatski liječnički zbor* povlači svoje članstvo iz Saveza liječničkih društava Jugoslavije, što je čin osamostaljenja Zbora i odcjepljenja iz Jugoslavije.

To je vrijeme početka agresije JNA na Hrvatsku. Središnjica i mnoga stručna društva upozoravaju domaću i svjetsku javnost na kršenje ljudskih prava i upućuju brojne pozive da se zaustavi agresija na Hrvatsku. Na tisuće pisanih članaka upućuje se svim stručnim organizacijama i političkim tijelima svijeta, kojima se upozorava svjetska javnost na teško stanje i nepravedan rat koji se vodi protiv Hrvatske. HLZ širi istinu o Hrvatskoj, ne samo pisanom riječi, nego i nastupima na brojnim skupovima, na televiziji i radiju.

S obzirom na važnost učlanjenja *Hrvatskog liječničkog zbora* u *Svjetsku liječničku udrugu*, te pridruživanja stručnih sekcija europskim i svjetskim udrugama, na inicijativu Komisije za statut i njena predsjednika prof. dr. sc. A. Dražančića, dne 3. prosinca 1991. sastaje se Stručni savjet HLZ i prihvaća promjene Statuta koje se odnose na rad stručnih sekcija.

Godine 1992. redovna skupština *Hrvatskog liječničkog zbora* održana je na tradicionalan dan Zbora dne 26. veljače. Predsjednik prof. dr. sc M. Gjurašin je tom prigodom podnio opširno izvješće o radu od 26. veljače 1991. do 26. veljače 1992. godine. Već u prvim rečenicama naglašava: "Kad smo na prošlogodišnjoj skupštini 26. veljače 1991. nazvali naš Zbor pravim imenom, HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR, i bili sretni što s osjećajem pune slobode nakon uspostave pune demokracije možemo i smijemo u njegove temelje ugraditi još jedan čvrst i svijetao kamen, nismo mogli pretpostaviti da ćemo u toj godini biti izvrgnuti strahotama genocidnog rata... Rat je poremetio rad Hrvatskog liječničkog zbora, planove temeljene na miru, ljudskoj toleranciji slobodi i etici liječničkog poziva na području medicinske struke, nastave i znanosti. ...Rat je značajno obilježio djelatnost Hrvatskog liječničkog zbora protekle godine, kao i rad Glavnog odbora, podružnica i

stručnih sekcija. ...Jedna od stalnih aktivnosti Hrvatskog liječničkog zbora, Glavnog odbora i gotovo svih stručnih sekcija bila je obavješćivanje svjetske javnosti o agresiji na Hrvatsku. Od svibnja 1991, kada je uz pomoć domaćeg tiska "U ime humanosti" upućen Apel svim liječnicima i zdravstvenim radnicima Hrvatske, do niza dopisa i izvješća upućivanih svjetskoj medicinskoj javnosti, liječničkim društvima, komorama, Crvenom križu, Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, počasnim članovima HLZ u inozemstvu, istaknutim stručnjacima na području medicine i političarima svjetskog ugleda, Hrvatski liječnički zbor apelirao je na savjest civiliziranog svijeta istinom o strahotama rata u Hrvatskoj. Posebno su isticana narušavanja Ženevske konvencije, razaranja zdravstvenih ustanova, napadi na liječnike i ostale djelatnike u zdravstvu...". Uz temeljnu poruku "Zbor je ipak djelovao", osvrnuo se i na dio plana koji nije bio realiziran uključujući i pitanje prijedloga zakona za osnivanje Hrvatske liječničke komore, novog Zakona o zdravstvenoj skrbi i Zakona o socijalnom osiguranju.

Istodobno 99. godišnja skupština ostat će zapamćena kao Skupština Hrvatskog liječničkog zbora koja je dne 26. veljače 1992. donijela Statut Hrvatskog liječničkog zbora koji sadrži brojne izmjene, počevši od općih odredbi kojima se definira svrha, status, pečat, područje djelovanja u podružnicama i stručnim društvima, kao i pitanje članstva.

Izdvajamo: **"I. OPĆE ODREDBE**

Članak 1.

Hrvatski liječnički zbor, osnovan 1874. godine, je organizacija liječnika Hrvatske združenih radi unapređenja stručnog i znanstvenog rada, zaštite zdravlja naroda, zaštite staleških interesa i njegovanja liječničke etike.

Članak 2.

Naziv društva je HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR (u daljnjem tekstu-Zbor), sjedište je Zbora u Zagrebu.

Zbor ima status društveno-pravne osobe, upisan je u registar društvenih organizacija na temelju republičkog Zakona o društvenim organizacijama.

Zbor ima pečat okruglog oblika, promjera 3 cm, u sredini je crtež trga bana J. Jelačića u Zagrebu na kojem se nalazi u pozadini stara Zakladna bolnica, a u sredini spomenik J. Jelačiću, oko kojeg u krugu piše dolje: OSN. 1874, a gore: HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR.

Članak 4.

Članstvo Zbora čine liječnici i liječnici-stomatolozi (u daljnjem tekstu liječnici) te druge osobe visoke stručne spreme koje rade u zdravstvenim organizacijama i surađuju u stručnim društvima i podružnicama. Zdravstvene organizacije mogu biti članovi strukovne organizacije Zbora...."

"II. CILJEVI I ZADACI ZBORA

Članak 5

...Zadaci Zbora su:

1. Stručno i znanstveno usavršavanje putem održavanja sastanaka, simpozija, kongresa i tečaja za usavršavanje.

2. Unapređenje znanstveno-istraživačkog rada, u čemu surađuje s Hrvatskom akademijom medicinskih znanosti i drugim znanstvenim organizacijama i društvima.

3. Unapređenje medicinske nastave putem suradnje s medicinskim i stomatološkim fakultetima te organizacijama studenata medicine i stomatologije.

4. Unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva i zaštita čovjekovog okoliša ....

5. Izdavanje časopisa: Liječnički vjesnik, Liječničke novine, Acta stomatologica Croatia, nadalje izdavanjem stručnih i znanstvenih knjiga, popularnih publikacija, obrazaca i drugo.

6. Njegovanje medicinske etike, društvenog, kulturnog i glazbenog života svojih članova.

7. Suradnja s drugim liječničkim te zdravstvenim i srodnim društvima u zemlji i inozemstvu.

8. Briga za unapređenje društvenog i ekonomskog položaja liječnika te zaštita članova Zbora u svim

slučajevima nepravednog i nezakonitog postupka prema časti i materijalnim interesima članova."

Na temelju stavka III. ČLANSTVO ZBORA, članak 6. "...Redoviti članovi Hrvatskog liječničkog zbora su članovi podružnica Zbora. Izvanredni članovi su stručnjaci iz zdravstva i drugih struka, s visokom stručnom spremom koji surađuju s podružnicama ili stručnim društvima Zbora s područja Republike Hrvatske ili inozemstva. Počasni članovi mogu postati članovi Zbora te drugi znanstveni radnici i građani iz Republike Hrvatske I inozemstva koju su naročito zaslužni za rad Zbora ili unapređenje medicinskje znanosti i struke."

Člankom 12. regulirano je osnivanje i djelatnost stručnih društava. Prema Statutu iz 1992. godine dotadašnje *Stručne sekcije* postaju *Stručna društva.* U nazivu društva mora postojati naziv *Hrvatski liječnički zbor,* a ispod toga naziv *Hrvatsko društvo za...* Redoviti članovi stručnih društava su članovi HLZ, a izvanredni članovi su liječnici struke iz inozemstva ili drugi stručnjaci visoke školske spreme. Društvom upravlja *Upravni odbor,* a vodi ga predsjednik. Izbor Upravnog odbora, predsjednika i dopredsjednika obavlja tajnim glasovanjem skupština društva, koju čine svi članovi ili delegati. Unutar društva mogu se osnivati *ogranci* za pojedina područja Hrvatske. Medicinske struke ili discipline s manjim brojem članova mogu unutar stručnih društava ili unutar *HLZ* osnivati *sekcije.*

Tijekom 1992. godine, koja je obilježena ratnim prilikama, aktivnost je *Hrvatskog liječničkog zbora* bila vrlo živa. Ona se prije svega odnosi na članove gotovo svih podružnica, koji su svoj stručni i rodoljubni doprinos davali tamo gdje je to bilo najpotrebnije, od bojišnice do danonoćnog rada u bolnicama. Sjednice Glavnog odbora održavane su u Zagrebu i izvan Zagreba na područjima gdje je buktao rat.

Hrvatski liječnički zbor je organizirao izložbu i izdao brošuru *Pucanj u bolnice – Attac on hospitals,* koja je razaslana po cijelom svijetu. Nakon pada Vukovara u *Hrvatskom liječničkom zboru* organiziran je doček hrvatskim braniteljima medicinske struke i dodijeljeno im je priznanje za hrabrost i čestitost. Zbor je novčano pomagao obitelji liječnika i zdravstvenih radnika čiji su hranitelji nastradali u Domovinskom ratu.

Godine 1992. u mjesecu rujnu *Hrvatski liječnički zbor* primljen je u članstvo Svjetskog liječničkog društva – W.M.A. Osim sa *World Medical Association* središnjica *Zbora* nije imala nikakvih međunarodnih kontakta, iako su u to vrijeme neka stručna društva već bila primljena u članstvo odgovarajućih europskih asocijacija.

Na sjednicama Glavnog odbora i u podružnicama dnevni red obuhvaća primjedbe i prijedloge na Zakon o zdravstvu i Zakon o zdravstvenom osiguranju, o "Plavoj knjizi": popis dijagnostičkih i terapijskih postupaka u zdravstvenim djelatnostima (vremenski i kadrovski normativi), o Hrvatskom liječničkom sindikatu, o tome da skupština sindikata i Medicinski fakultet u Zagrebu pokreću inicijativu za osnivanje Inicijativnog odbora za komoru itd. Čitamo li zapisnik 30. sjednice Glavnog odbora održane dne 26. lipnja 1992. g. zapazit ćemo pitanje dr. Lovrića: "Kakav žig treba napraviti podružnica?" Odgovoreno je da žig treba biti okrugli s amblemom koji izabere sama podružnica. U is tome zapisniku nalazimo i bilješku: "Gjurašin: počele su se javljati neke zdravstvene ustanove koje traže izvanrednu izbornu skupštinu Zbora. Ona će biti 26. veljače 1993. g."

Razvoj događaja saznajemo iz zapisnika 31. sjednice Glavnog odbora koja je održana dne 21. rujna 1992. gdje čitamo: "Prof. Dražančić, dopredsjednik, a sada v.d. predsjednik, pošto je na izvanrednoj sjednici G.O. 18. 08. 92. g. prof. Gjurašin podnio neopozivu ostavku, otvara sjednicu G.O....".

Dana 28. studenoga 1992. u Hrvatskom liječničkom domu u Zagrebu održana je prijevremena izborna Skupština Hrvatskog liječničkog zbora na kojoj su za predsjednika bila tri kandidata, među kjima je prof. dr. Ante Dražančić većinom glasova izabran za predsjednika Hrvatskog liječničkog zbora za razdoblje u iduće četiri godine.

ANTE DRAŽANČIĆ

predsjednik *Hrvatskog liječničkog zbora*
od 28. studenoga 1992. do 22. veljače 1997.

Ante Dražančić rođen je 29. studenoga 1928. u Šibeniku. Srednju je školu pohađao u Šibeniku i Zagrebu. Maturirao je g. 1947. na I. klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studira od g. 1947. do 1953. kada je promoviran. Za vrijeme studija bio je demonstrator u Zavodu za histologiju i član uredništva časopisa *Medicinar* i *Društva za stručno uzdizanje studenata medicine.* Pripravnički staž je obavio u Općoj bolnici u Varaždinu, gdje je od g. 1955. do 1958. nastavio raditi kao sekundarni liječnik na Kirurškom odjelu Opće bolnice u Varaždinu.

Godine 1958. primljen je u Kliniku za ženske bolesti i porode KBC-a u Zagrebu na kojoj je proveo sveukupni radni vijek do umirovljenja g. 1994. Godine 1960. izabran je za asistenta na Klinici za ženske bolesti i porode, a specijalistički ispit iz ginekologije i porodništva položio je g. 1961. Doktorat medicinskih znanosti iz područja ginekologije i opstetricije stekao je g. 1967. na temelju disertacije pod naslovom *Aktivnost i osjetljivost uterusa u trudnoći* koju je uspješno obranio g. 1966. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Na istom je fakultetu g. 1970. izabran za naslovnog docenta, a g. 1972. za sveučilišnog docenta. Za izvanrednog profesora izabran je g. 1976., a g. 1980. za redovitog profesora iz ginekologije i porodništva.

U Klinici za ženske bolesti i porode u Zagrebu g. 1973. postavljen je za voditelja Odjela za patologiju trudnoće, g. 1979. za pročelnika Centra – kasnije Zavoda za perinatalnu medicinu Klinike za ženske bolesti i porode KBC-a u Zagrebu na kojoj je funkciji bio do umirovljenja g. 1994. U razdoblju od 1991. do 1994.bio je predsjednik Katedre za ginekologiju i opstetriciju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Osim redovitog nastavnog rada u kolegiju *Patologija trudnoće i porođaja* koju je predavao kao asistent i docent sudjelovao je kao predavač i na poslijediplomskom studiju *Zaštita majke i djeteta.* Godine 1978. utemeljio je poslijediplomski studij iz *Perinatologije* kojeg je vodio do umirovljenja. Kao predavač sudjelovao je u nizu drugih poslijediplomskih studija kao što su: klinička pedijatrija, nefrologija, klinička farmakologija, imunologija, ocjena radne sposobnosti, endokrinologija, medicinska genetika, medicinska citologija, ultrazvučna dijagnostika i dijabetologija. Bio je organizator osam tečajeva za trajno medicinsko usavršavanje iz ginekologije i perinatologije, te predavač na tečajevima za usavršavanje iz dijabetologije.

U stručnom, znanstvenom i zdravstvenom radu bavio se brojnim pitanjima iz područja ginekologije i porodništva. Osobito se bavio izučavanjem vaginalnih infekcija, posebice trihomonijaze i njenim utjecajem na genezu lezija vrata maternice. Znatan dio njegovih radova je iz područja fetalne medicine, odnosno perinatologije, vezan uz istraživanja fiziologije i patologije rada uterusa, endokrinologiju trudnoće, uz intenzivan nadzor fetusa u trudnoći i porodu, u problematici fiziologije i patologije fetalnog rasta te patološkim stanjima trudnoće kod dijabetesa, Rh imunizacije, kronične placentne insuficijencije na primjer.

Sa suradnicima uveo je u hrvatsku medicinu niz novih dijagostičkih i terapijskih postupaka: amnioskopiju, amniocentezu, kardiotokografiju, pH-metriju, intrauterinu transfuziju fetusa, tokolizu, heparinsku terapiju EPH gestoza, prevenciju infekcije kod carskog reza i drugo.

Bio je prvi predsjednik *Udruženja za perinatalnu medicinu Jugoslavije* (1797.-1982.), a g. 1982. izabran je za počasnog člana *Jugoslavenskog udruženja za ultrazvuk u biologiji i medicini.*

Za svoj rad u Zboru dobio je brojna priznanja. Kao dobitnik odličja *P. Ćulumović* g. 1974. postaje redoviti član Akademije Zbora liječnika Hrvatske – današnje Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Godine 1977. dobiva i nagradu *L. Rakovac,* a g. 1998. izabran je začasnim članom Hrvatskog liječničkog zbora.

U trenutku izbora za predsjednika Hrvatskog liječničkog zbora g. 1992. bio je član sljedećih društava: Federation International of Gynecology and Obstetrics, European Associaton of Prinatal Medicine, Diabetic Pregnancy Study Group, te predstavnik Hrvatske u European Board of gynecology and Obsterics.

Ante Dražančić i Zbor liječnika Hrvatske – Hrvatski liječnički zbor

Dr. Ante Dražančić član je Zbora liječnika Hrvatske od 1953. godine. U razdoblju od g. 1956. do 1958. bio je tajnik Podružnice Varaždnin ZLH. Po dolasku u Zagreb postaje aktivan kao član Ginekološke sekcije u kojoj od 1968. do 1972. obavlja dužnost tajnika, a u dva mandata u razdoblju 1984.-1988., i 1988.-1992. bio je i predsjednik Ginekološke sekcije ZLH. Od 1963. do 1974. g. bio je član uredništva Liječničkog vjesnika.

Utemeljitelj je *Sekcije za perinatalnu medicinu ZLH* kojoj je bio predsjednik od 1973. do 1977. godine, a g. 1995. izabran je za predsjednika *Hrvatskog društva za perinatalnu medicinu.* Jedan je od utemeljitelja *Alpe-Adria meetings of Perinatal Medicine* započetih g. 1979. što je zapravo značilo formalni samostalni istup i uklapanje stručne sekcije ZLH u međunarodnu medicinu na području perinatologije.

Osim užeg stručnog djelovanja prof. dr. sc. A. Dražančić se u razdoblju od 1989. do 1992. g. kao član Glavnog odbora ZLH i predsjednik Komisije za Statut ZLH osobito založio za demokratizaciju u Zboru i vraćanje Zbora liječnika Hrvatske njegovim stoljetnim korijenima, što je i provedeno u Statutu Zbora liječnika Hrvatske donesenom 24. veljače 1990. godine, dakle prije donošenja demokratskog ustroja u R Hrvatskoj.

Od 1989. godine je kao predstavnik Podružnice Zagreb član Glavnog odbora Zbora, a dne 26. veljače 1992. izabran je za dopredsjednika Zbora.

Za predsjednika *Hrvatskog liječničkog zbora* A. Dražančić je izabran dne 28. studenoga 1992. na 100. izbornoj skupštini. Tu je dužnost obnašao do godišnje skupštine koja je održana 22. veljače 1997. godine.

Bile su to osobito teške godine ne samo za Hrvatski liječnički zbor i hrvatske liječnike već za sve žitelje Hrvatske. U izvješću o radu Zbora od prethodne izborne skupštine u lipnju 1989. do 28. studenoga 1992, koje je podnio kao v.d. predsjednik Zbora, prof. dr. Ante Dražančić detaljno opisuje što su, kada, gdje i kako članovi Glavnog odbora poduzimali suočivši se s neočekivanim političkim događajima i ratom. Napominjući da će u izvješću tajnika prim. Gjurovića biti nabrojene mnoge djelatnosti, naglašava kako kaže samo neke, uključujući one stručnih društava u svezi s domovinskim ratom:

- 8. rujna 1990. Ginekološka sekcija i Sekcija za perinatalnu medicinu Zbora upućuje apel ginekolozima i neonatolozima Srbije povodom otpuštanja Albanaca iz Kosova;

- 26. veljaće 1991. skupština Zbora zamrzava svoj odnos sa Savezom liječničkih društava Jugoslavije, koji ne želi prihvatiti demokratske odnose i konfederativni model Saveza; Skupština Zbora mijenja ime Zbor liječnika Hrvatske u Hrvatski liječnički zbor;

26. rujna 1991. Sekcija za dječju stomatologiju upućuje javni apel svim liječnicima bivše Jugoslavije;

27. rujna 1991. Glavni odbor poziva sve sekcije da se direktno uključe u europska i svjetska društva;

30. rujna 1991. Glavni odbor prekida sve sveze sa Savezom liječničkih društava Jugoslavije…".

Govoreći kao novoizabrani predsjednik, pod "točkom 3. *Kamo smjeramo?"* prof. dr. sc. A. Dražančić na prvo mjesto stavlja: "Temeljna odrednica mora biti *financijska stabilizacija* Zbora….; *Liječnički vjesnik* ...Pod svaku cijenu treba nastaviti s redovitim izlaženjem Liječničkog vjesnika, najmanje u šest dvobroja godišnje…; *Strukovnu djelatnost* odnosno stalešku organiziranost, koja je i onako vrlo ograničena, Zbor će morati kompletno prepustiti Komori u osnivanju i hrvatskom liječničkom sindikatu…; *Liječnička (i Stomatološka) komora* predviđene su novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, koja će uskoro pred Sabor. Komisija Zbora pismeno je podnijela mnoge primjedbe na Zakon, posebice u pogledu uloge Komore…; *Medicinski fakultet,* za čije se osnivanje Zbor godinama zalagao, nema nikakve povezanosti sa Zborom. Mislim da bi bilo prihvatljivo da zagrebački i riječki fakultet imaju svoje predstavnike u Glavnom odboru, ali na načelu

reciprociteta...". Kratko je komentirao odnos Zbora i Hrvatske akademije medicinskih znanosti (HAMZ) kao i potrebu uske suradnje između Zbora i Ministarstva zdravstva. Osvrnuo se također na strukturu i status Zbora u podružnicama i stručnim društvima. U završnom dijelu napominje: "Očigledno je da u budućnosti, u idućoj godini dana treba provesti određeno prestrukturiranje Zbora, dajući veću ulogu stručnim društvima, ali i snažnijim angažiranjem Zbora u našem zdravstvu. Sve to valja napraviti polako, dogovorima, uvažavajući sva mišljenja i interese. Vjerojatno će opet trebati mijenjati Statut Zbora ...".

U skladu s ovom najavom Izvršni odbor HLZ je zajedno s izvršnim odborom Podružnice Zagreb već u veljači 1993. počeo sustavno posjećivati podružnice HLZ-a na ratnim područjima što je nastavljeno tijekom 1994. i 1995.godine.

Tih je godina prof. dr. sc. A. Dražančić kao predsjednik Hrvatskog liječničkog zbora posvetio posebnu pozornost realizaciji Statuta HLZ-a u svezi s ulogom stručnih društava u radu i međunarodnom povezivanju Zbora. Kao rezultat tih nastojanja HLZ je kao cjelina i krovna hrvatska liječnička udruga u rujnu g. 1992. primljen za punopravnog člana *World Medical Association.* Uspostavljen je kontakt sa *Svjetskom zdravstvenom organizacijom,* uredom za Europu, pa je u veljači 1993. Hrvatski liječnički zbor postao punopravnim članom Foruma *European National Medical Organizations.* U listopadu 1996. HLZ je primljen za pridruženog člana UEMS-a *(Union Europeenne des medecins specialistes)* koji je neposredni ustroj Europske unije. Uspostavljene su prijateljske veze sa *Svjetskim zborom hrvatskih liječnika (EACP)* koji je bio utemeljen g. 1992. u Frankfurtu. Dogovoreni su zajednički sastanci što je već ostvareno g. 1994. u Puli, 1995. u Osijeku, a 1996. sudjelovanjem kolega iz dijaspore na X. kongresu liječnika Hrvatske koji je održan u Zadru.

Počevši od 22. studenoga 1992., tijekom sveukupnog predsjedničkog mandata A. Dražančića nastavljen je rad na dopunama Statuta Hrvatskog liječničkog zbora.

Na 101. godišnjoj skupštini dne 26. veljače 1993. učinjene su manje dopune Statuta: registraciju Zbora obavlja Ministarstvo uprave i pravosuđa (čl. 2. 9); poslovnike o izdavačkoj djelatnosti potvrđuje Glavni odbor (čl. 26.); ako podružnica prestane s radom njenom imovinom do osnivanja nove upravlja zdravstvena organizacija u sjedištu podružnice, uz nadzor HLZ-a; ako prestane radom Stručno društvo njegovu imovinu čuva Glavni odbor HLZ-a (čl. 30.).

Na 103. godišnjoj skupštini dne 25. veljače 1995. s obzirom na sve veću ulogu stručnih društava te na uznapredovali postupak za osnivanje Liječničke i Stomatološke komore, promijenjen je Statut: iz ranijeg čl. 20. briše se Komisija za staleška pitanja, dok se s novim članom 5. Zbor definira, zajedno s Medicinskim i Stomatološkim fakultetom u Zagrebu, kao suosnivač *Hrvatske liječničke komore* i *Hrvatske stomatološke komore.* U obavljanju njihovih ciljeva i zadataka s komorama usko surađuju Glavni odbor i Stručna društva HLZ-a. U članku 7. ponovno se mijenja definiranje naziva i strukture članova HLZ: *redoviti članovi su liječnici i stomatolozi građani Republike Hrvatske i iz inozemstva; pridruženim članovima se sada imenuju ranijí izvanredni članovi; ime počasnog člana se mijenja u začasni član.* U članku 17. se kao članovi Glavnog odbora po položaju navode predsjednik Hrvatske akademije medicinskih znanosti, predsjednici Hrvatskog liječničkog sindikata, Hrvatske liječničke komore i Hrvatske stomatološke komore. Članak 13. regulira djelatnost stručnih društava. Predstavnici Stručnih društava okupljeni u Stručnom savjetu, *delegiraju u Glavni odbor* svoja četiri izaslanika, te time društva dobivaju mogućnost neposrednog utjecaja na rad Glavnog odbora. U istome članku podjednako se mijenjaju nazivi Stručnih društava, i omogućuje se Stručnim društvima da biraju svoje začasne članove te da dodjeljuju svoja odličja.

Broj stručnih društava HLZ povećao se na 99, ne računajući među njima Sekciju likovnih umjetnika, Glazbeno društvo, Klub umirovljenika, Klub planinara i Studentsku sekciju, koji nisu stručna društva u užem smislu. Pokrenuta je inicijativa za stvaranje grupacija stručnih društava. Osobita pozornost posvećivana je oživotvorenju društava čiji je rad zamro kao i na ustrojstvu novih stručnih društava.

Na 104. godišnjoj skupštini dne 24. veljače 1996. u Statut HLZ je dodan amandman kojim studenti medicine i stomatologije mogu postati privremeni članovi Zbora u *Sekciji studenata medicine.*

Na izvanrednoj skupštini dne 13. prosinca 1997., te 106. godišnjoj skupštini dne 28. veljače 1998.donesen je novi Statut.

Osim toga u vrijeme predsjedničkog mandata A. Dražančića sastavljeni su i prihvaćeni sljedeći dokumenti Hrvatskog liječničkog zbora: *Poslovnik suda časti HLZ-a; Kodeks medicinske etike i deontologije; Pravilnik o dodjeli odličja HLZ-a (1993. god., noveliran 1996.); Poslovnik o radu Skupštine HLZ-a* i *Pravilnik o radnim odnosima.*

Komisija za ljudska prava i medicinsku etiku koje je konstituirana u travnju 1991. rješavala je podastrijete predmete. Tijekom 1993. i 1994. godine zajedno s Izvršnim odborom našla se pred izazovom koje je iniciralo Norveško liječničko društvo u suradnji sa WHO Uredom za Europu. Njihova je namjera bila da organiziranjem sastanaka svih liječničkih društava država nastalih na prostoru bivše Jugoslavije s predstavnicima svih skandinavskih liječničkih društava, putem zajedničkih nastupa ublaže i prekinu sukobe u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U ime Hrvatskog liječničkog zbora ovim sastancima koji su bili održani u Oslu u rujnu 1993. i travnju 1994. te Budimpešti u svibnju 1994. prisustvovali su predsjednik HLZ-a A. Dražančić i predsjednik Komisije B. Vrhovac. Sudjelovanje na sastanku u Balatonfoldvaru u rujnu 1994. delegacija HLZ-a je uvjetovala priznanjem Hrvatske države od strane S.R.Jugoslavije pa je odustala od daljnjeg sudjelovanja. Naknadno je dogovorena konferencija "Human Rights, Medical Ethics and Medical Consent" koja je održana u Ohridu u Makedoniji u svibnju 1997. na kojoj je sudjelovala i delegacija od šest članova Hrvatskog liječničkog zbora.

Godine 1995. uvedena je *Nagrada Zbora mladim istraživačima,* za temeljne i primijenjene medicinske znanosti.

Dne 22. veljače 1996. na godišnjoj skupštini prihvaćen je dopunjeni *Kodeks medicinske etike i deontologije.* A. Dražančić se osobno angažirao u donošenju ovog dokumenta tako da je i nakon svojeg predsjedničkog mandata ostao član Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLZ i Hrvatske liječničke komore.

U razdoblju od 1992. do početka 1997. Hrvatski liječnički zbor surađivao je i s Ministarstvom zdravstva R Hrvatske u svezi s novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti iz 1993. i 1996., osnivanjem *Hrvatske liječničke komore i Hrvatske stomatološke komore* (g. 1995.), i nizom drugih pitanja. S Medicinskim fakultetom u Zagrebu i Hrvatskom akademijom medicinskih znanosti koja se osamostalila, dogovarani su modaliteti za buduću suradnju. S nadom se gledalo na mogućnost veće suradnje s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti.

Započele su pripreme za građevinsko uređenje Hrvatskog liječničkog doma, uređena je knjižnica, obnovljen je rad administrativnog tajništva, a uz *Liječnički vjesnik* i *Liječničke novine* počinje se promišljati na oživotvorenje *Medicinske biblioteke Zbora*, razrađuju se planovi u svezi sa zadaćom HLZ na polju kontinuiranog obrazovanja liječnika, ne zaboravljajući i na predstojeće obilježavanje 125. obljetnice Hrvatskog liječničkog zbora.

Prigodom 105. godišnje skupštine Zbora predsjednik prof. dr. Ante Dražančić podnio je detaljno i opsežno izvješće koje je objavljeno u Liječničkom vjesniku – Vijesti, 1997. godine, dajući naglasak na četverogodišnje razdoblje, od 29. studenoga 1992., rezimirajući u uvodnom dijelu zbivanja koja su im prethodila. Izvješće završava promišljanjima o budućnosti rekavši:

"Na kraju, kolegice i kolege, dopustite da vam – nakon 43-godišnjeg staža u Zboru, tijekom kojeg sam obavljao dužnosti u podružnicama , stručnim društvima i sada na kraju u središnjici – predočim svoje viđenje zadaća koje su pred Zborom.

Njegovanje znanstvenog i stručnog rada i medicinske etike te promicanje zdravstvene skrbi i zdravlja naroda inherentne su zadaće Zbora od samoga osnutka.

1. Građevinsko uređenje Zbora, odnosno Hrvatskog liječničkog doma je započeto, sredstva su osigurana, najkasnije tijekom ljeta trebalo bi biti završeno.

2. Stalno medicinsko usavršavanje, u suradnji s medicinskim fakultetima i komorama, što je ponajprije zadaća stručnih društava, ali i podružnica, treba započeti ove, 1997. i intenzivirati sljedeće, 1998. godine.

3. Medicinsko izdavaštvo. Osim Liječničkog vjesnika, koji treba izdavati kao mjesečnik, i Liječničkih novina, treba misliti na oživljavanje "Medicinske biblioteke Zbora".

4. Međunarodnu suradnju, započetu protekle 4 godine, valja pojačati. Posebice se to odnosi na uključenje i intenziviranje suradnje s europskim liječničkim udrugama Europske unije.

5. Organizacijsko učvršćenje Zbora. To se odnosi na podružnice i stručna društva. Nabavljena računalna oprema s odgovarajućim programima to omogućuje.

6. Proslava 125. obljetnice Zbora, 1999. godine, s izdavanjem odgovarajuće spomen-knjige. Pripreme valja odmah započeti.

7. Sjedinjenje Zbora i komora, eventualno i sindikata, što će ojačati ulogu, ali i odgovornost liječničkog staleža u društvu. Sjedinjenje bi bilo najljepši dar našoj 125. obljetnici.

Da bismo sve navedeno postigli, potreban je veliki mar članstva, od podružnica i stručnih društava do središnjice, članova vjernih našoj tradiciji, koji će na prošlosti graditi budućnost".

Poslije izlaganja predsjednika prof. dr. sc. A. Dražančića, slijedilo je iscrpno izvješće prof. dr. sc. Ivana Bakrana glavnog tajnika, koji precizno opisuje sve aktivnosti *Hrvatskog liječničkog zbora*, potkrjepljujući obiljem faktografskih navoda. Ističući važnost tih događaja podsjetio je da je Zbor postao *udruga rasprostranjena po cijeloj slobodnoj i neovisnoj Hrvatskoj u 27 podružnica. U Zboru živi i radi 7.000 članova raspoređenih u čak 99 stručnih društava..."*

Najavljujući novosti prof. dr. sc. I. Bakran obavijestio je nazočne: "Ovoj izbornoj godišnjoj skupštini bit će predloženo usvajanje svečane zastave HLZ-a, koja će biti trajno istaknuta u predavaonici hrvatskog liječničkog doma. Zastava je bijele boje, uokvirena hrvatskim pleterom. Unutar zastave je veliki amblem Zbora koji prikazuje Trg bana Jelačića sa Zakladnom bolnicom. Ispod amblema je natpis "Salus aegroti suprema lex", a poviše Eskulapova štapa." Iz izvješća o tijeku i ishodu Skupštine saznajemo da ovaj prijedlog svečane zastave HLZ- nije bio prihvaćen.

Bila je to godišnja izborna skupština Hrvatskog liječničkog zbora održana 22. veljače 1997. Za dopredsjednika je u prvom krugu izabran prof. dr. sc. Ivan Bakran. Izbor za predsjednika bio je obavljen u dva kruga. "U drugom krugu izabran je za predsjednika HLZ-a u razdoblju od 1997. do 2001. godine prof. dr. Dubravko Orlić... Prof. dr. Dubravko Orlić izabran je za predsjednika HLZ-a na temelju svog programa rada. (Program rada u Prilogu)."

Nastupivši kao kandidat za budućeg predsjednika HLZ-a prof. dr. *Dubravko Orlić* u završnici svojeg programa rada među ostalim je istakao: *"... Zalagat ću se za preoblikovanje i oživotvorenje jedinstvene, funkcionalne, snažne udruge, koja će znati njegovati istinske i svete tradicije 123-godišnje staleške organizacije te bespriječorno i neometano vršiti zakonske funkcije Komore. Pa i prema pravilima Sbora liečnika kraljevine Hrvatske i Slavonije još 1874. bila je svrha "njegovati liečničke znanosti, njegovati i promicati zdravstvene interese, najposlije nastojati o krepkom i kolegijalnom radu i svezi na korist liečničkog stališa..."*

Zastava Hrvatskoga liječničkog zbora

DUBRAVKO ORLIĆ

predsjednik *Hrvatskog liječničkog zbora*
od 22. veljače 1997. do 3. ožujka 2001.
od 19. travnja 2001.

Dubravko Orlić rođen 24. srpnja 1944. u Zagrebu. Srednju školu pohađao sam u Zagrebu. Maturirao sam g. 1963. na V gimnaziji "B. Ogrizović" u Zagrebu. Studirao sam na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu od g. 1963. do 1968. kada sam promoviran. Tijekom studija bio sam demonstrator u Zavodu za anatomiju D. Perović Medicinskog fakulteta u Zagrebu, te pomoćni asistent od g. 1966.-1967. Bio sam tijekom studija glavni urednik časopisa *Medicinar.* Pripravnički staž obavio sam u Općoj bolnici "Dr. M. Stojanović".

Godine 1972. primljen sam u Kliniku za ortopediju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Kliničkog bolničkog centra Zagreb u kojoj radim i danas. Godine 1974. izabran sam za asistenta u Klinici za ortopediju, a specijalistički ispit iz ortopedije položio sam 1975. Magistar znanosti postao sam 1977. g izradom magisterija pod naslovom *Učestalost i opseg degenerativnih promjena koljenskog zgloba nakon odstranjenja meniska,* i temeljem obrane na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorat medicinskih znanosti iz područja ortopedije stekao sam temeljem disertacije pod naslovom *Etiopatogenetska analiza koštanih apozicija na medijalnom dijelu vrata femura kod koksartroze,* koju sam uspješno obranio na Medicinskom fakultetu u Sveučilišta u Zagrebu g. 1978. Na istom sam fakultetu g. 1979. izabran za znanstvenog asistenta, a g. 1980. za sveučilišnog docenta ortopedije. Za redovitog profesora ortopedije izabran sam u lipnju g. 1984., a za trajnog redovitog profesora g. 1997.

Bio sam na usavršavanju u klinikama:

Instituto Ortopedico Rizzoli, Bologna; Memorial Sloan Katerring Hospital, New York; Endo-Klinik - Special-klinik für knochen und Gelenkchirurgie, Hamburg; Lubinus-Klinik, Klinik für Chirurgie und Orthopadie, Kiel; Orthopaedische Abteilung Allgemaine Offentl. Krankenhaus, Wiener Neustadt; Bone Tumour Treatment Service, Royal Orthopaedic Hospital, Birmingham; Ortopedska klinika, Limoges, Francuska; Orthopaedische Universitat Klinik, Wien; te Center for Arthritis and Joint Implant Surgery, USC University Hospital, Los Angeles.

Uže područja rada mi je biomehanika, liječenje zgloba kuka, ugradnja umjetnih zglobova kuka i drugih zglobova, te tumori sustava za kretanje.

Član sam HLZ-a od 1972. U Hrvatskom ortopedskom društvu Hrvatskoga liječničkog zbora bio sam predsjednik u dva mandata, obnašao dužnost dopredsjednika u 2 mandata, te tajnika u dva mandata, po 4 godine. U Društvu za biomehaniku Hrvatskoga liječničkog zbora bio sam tajnik i predstavnik u Liječničkom vjesniku.

Za predsjednika Hrvatskoga liječničkog zbora izabran sam na 105. Izbornoj godišnjoj skupštini Zbora održanoj 22. veljače 1997. godine. U to vrijeme bio sam predsjednik Hrvatskog ortopedskog društva Hrvatskog liječničkog zbora te predsjednik Županijskog povjerenstva za grad Zagreb Hrvatske liječničke komore, a koje dužnosti napuštam zbog rada u Zboru. Članovi Izvršnog odbora Zbora u to vrijeme su prof. dr. sc. Ivan Bakran, prvi dopredsjednik, prim. dr. Viktorija Bradić, drugi dopredsjednik, prof. dr. sc. Željko Metelko, predsjednik Stručnog savjeta, prof. dr. sc. Asim Kurjak, rizničar te dr. Hrvoje Šobat, tajnik.

Zalagao sam od početka prvenstveno za jaču ulogu, ali i odgovornost stručnih društava Zbora, isključive nositelje stručnoga rada na područje cijele RH. Nastavak organiziranog trajnog medicinskog usavršavanja i pripreme oko ulaska liječnika RH u Europsku zajednicu bili su važniji zadaci rada. Kao prioritetni zadatak odredio sam i zaštitu staleških interesa uz agresivniji nastup s ciljem unaprjeđenja društvenog i ekonomskog položaja, napose mladih stažista i specijalizanata. U to vrijeme hrvatski liječnici imali su, prvenstveno zaslugom Hrvatskoga liječničkog sindikata, nadasve solidan Kolektivni ugovor koji je davao odgovarajuće priznanje i vrijednost njihovu složenom, odgovornom i zahtjevnom stručnom radu.

Ministarstvo zdravstva RH, u to vrijeme na čelu s vrlo aktivnim članom Zbora prof. dr. sc. Andrijom Hebragom, bilo je mjesto gdje je Zbor prihvaćen kao partner koji želi i zna pomoći stručnim, znanstvenim i svekolikim liječničkim potencijalom. Između ostaloga treba istaći kao primjer uspješnu suradnju na poboljšanju otočke medicine.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje vidio sam kao partnera Zbora, a suradnja je trebala iznjedriti bolje, racionalnije, ekonomičnije i brže rezultate liječenja upravo u svezi s teškom gospodarskom situacijom.

Hrvatski liječnički zbor osnovao je zajedno s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu 1996. godine sukladno zakonu Hrvatsku liječničku komoru, pa joj je u početku i financijski pomagao te privremeno ustupio prostor za rad. Predstavnici Komore priključuju se u rad Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLZ-a, te urednički odbor Liječničkih novina HLZ-a. Tu mladu Komoru vidio sam kao organizaciju čiji se zadaci i težnje kreću prema istim Zborovim ciljevima, iako se nažalost neki postupci, zadaci i akcije preklapaju. S tim pogledima, u tadašnjim uvjetima, a moram priznati bez detaljnijeg poznavanja odgovarajućih zakona, zalagao sam se za jedinstvenu funkcionalnu i snažnu udrugu, koja bi trebala njegovati svete tradicije tada 123-godišnje staleške udruge, a istodobno ispunjavati zakonske obveze prema državi. Međutim, brojne liječničke udruge i organizacije Europe došle su s vremenom do spoznaja, i nama ih prenijele, kako je povoljniji zasebni rad liječničkih udruga i ispunjavanje zakonskih obveza, uz skladan nastup, a što osigurava još veću slobodu rada udruga na dobrobit liječničkog staleža, bez nametanja tuđe volje ili vlasti nad staležom. U to vrijeme već smo imali i manjih problema u radu zajedničkih povjerenstva koja su zaboravljala da su primarno zborska, planiraju se i pripremaju rad paralelna stručna društva, a omalovažavaju postojeća dugogodišnja stručna društva HLZ-a, financijski se vežu stručni eksperti pa i neki uvaženi zborovi članovi, umanjivao se i prikrivao stručni i znanstveni rad Zbora, te su se donosile jednostrane odluke u zajedničkim projektima. Između ostaloga, od početka rada ukazivao sam na potrebu osiguranja povoljnijih gospodarskih odnosa u Zboru, a nedostatak financijskih sredstava je često istican od drugih kao razlog navedenih problema. Želio sam gospodarski neovisan i snažniji Zbor, ali i bolji financijski status članova. Zdravstvo i njegovi djelatnici na svojim su leđima nosili dio tereta urednog funkcioniranja zdravstvenog sustava. Gospodarske prilike u državi u to vrijeme nisu bile dobre, a zdravstvena zaštita napaćenog naroda Hrvatske još uvijek je zahtijevala dodatnu brigu i značajne financijske izdatke za stradalnike Domovinskog rata te ranjenike.

Obnova Hrvatskoga liječničkog doma

Revitalizacija Hrvatskoga liječničkog doma, započeta još djelovanjem prijašnjeg vodstva Zbora, a dijelom financijski pomagana i opet od zborovih članova, bila mi je najvažniji budući zadatak. Tehnički uvjeti stručnog usavršavanja liječnika bili su nadasve otežani, a kao specijalist ortoped zorno sam često govorio kako je "dosta zamornog sjedenja i napornog stiskanja koljena u klupama najpoznatije dvorane Hrvatskih liječnika".

Prve predradnje oko revitalizacije zgrade Hrvatskoga liječničkog zbora, tj. Hrvatskoga liječničkog doma započele su još u vrijeme predsjednika Zbora prof. Dražančića. Krajem ljeta 1997. godine Zbor je sam, u cijelosti, zadnjim naporima financirao iseljenje stanara iz podruma, čime se za radove konačno oslobađa cijeli podrum, prizemlje i prvi kat. Građevinski radovi nakon privremenog pohranjivanja namještaja iz navedenih prostora u skladišta Nove bolnice u Blatu, te slanja antiknog namještaja na restauraciju, konačno započinju u rujnu 1997. godine. Prethodno je već bio raspisan javni natječaj Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske (ministar prof. dr. sc. Andrija Hebrang), uz pomoć Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje - Direkcija Zagreb (ravnatelj dr. Stjepan Turek), te je izabran izvođač radova.

Draga "stara dama" hrvatskih liječnika doživjela je potpuno preuređenje od podruma do vrha: u podrumu se gradi i otvara potpuno novi Klub HLZ-a sa zimskim vrtom; u cijelosti se mijenjaju pod, sjedala i cjelokupna tehnička oprema velike predavaonice Zbora, stvara se tehnički centar

s najnovijom elektronskom opremom za rad velike te preuređene dvije male predavaonice, dok se prvi kat u cijelosti restaurira, a sve strogo sukladno uvjetima Gradskog zavoda za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode Grada Zagreba. Naša je zgrada prema konzervatorskoj dokumentaciji valorizirana u II. kategoriju. *Zgrada "Hrvatski liječnički dom" koju je sagradila "Zadruga za podizanje liječničkog doma u Zagrebu" djelo arhitekta Franje Cote i Zvonimira Požgaja ubraja se među najbolja ostvarenja hrvatske funkcionalističke arhitekture internacionalnog stila, a odlikuje se racionalističkim prostornim rješenjem, harmoničnom kompozicijom glavnog pročelja s distingviranim oblikovanjem različitih sadržajnih sklopova, te atraktivnim art-deco stilskim detaljima unutrašnjeg uređaja i opreme, naročito auditorija i biblioteke u poslovnom bloku zgrade.*

Tijekom obnove zgrade od 22. rujna 1997. godine Izvršni odbor Zbora i administracija sele se i dijele dio prostora koji su ustupljeni na korištenje Hrvatskoj liječničkoj komori, a kako se adaptacija zgrade iz objektivnih i subjektivnih razloga produžuje, tijela Zbora rade u tim prostorima gotovo do Božića 1998. godine. Sastanci Glavnoga odbora HLZ-a održavaju se pak u prostorijama Akademije medicinskih znanosti Hrvatske u zgradi INE, a sastanci stručnih društava se odvijaju u prostorima brojnih zagrebačkih zdravstvenih ustanova i Medicinskog fakulteta, koji su se spremno javili za pomoć. Cijelo vrijeme tijekom obnove i izgradnje Zbora na radilištu se u "građevinarskim" uvjetima održavaju sastanci izvođača s predstavnicima Ministarstva zdravstva RH, Hrvatskog zavoda za zdravstvenu zaštitu koga najčešće predstavlja kolega Turek, te Zbora. Nesebična stručna, financijska, moralna i kolegijalna pomoć ministra zdravstva RH prof. Hebranga i direktora HZZO-a prim. Tureka bila je od velike koristi za projekt obnove Zbora.

Proslava blagdanskog domjenka za Božić 1998. godine održana u tada izgrađenom zborovom novom Klubu ukazala je na konačni završetak produžene, ali zbog novootkrivenih nedostataka zgrade i značajno opsežnije obnove. Od prosinca Zbor nastavlja rad u sada obnovljenim predivnim preuređenim prostorima, ali se radovi u velikoj predavaonici Zbora još nastavljaju.

Hrvatski liječnički zbor postaje udruga

Sabor Republike Hrvatske donosi u lipnju 1997. godine novi Zakon o udrugama, pa Zbor s danom 15. srpnja 1997. godine postaje udruga koja mora uskladiti svoj Statut s novim Zakonom, upisati se u registar udruga i posebno zatražiti da se zove Hrvatski liječnički zbor. Mogućnosti da Zbor ima svoje podružnice kao ustrojstvene oblike kao do tada, ili pak, da se svaka Podružnica odvoji od HLZ-a i registrira kao samostalna udruga, a zatim se sve takve udruge mogu (ali ne moraju!) udružiti u zajednicu udruga, stvarala je nekima određene dileme. Nakon pripremnih radova Izvršnoga i Glavnoga odbora Zbora i donošenja prednacrta Statuta Zbora, sazvana je za subotu 13. prosinca 1997. godine izvanredna Skupština HLZ-a, koja je zbog građevinskih radova u Šubićevoj 9 održana u povijesnoj dvorani INE u Šubićevoj ulici.

Sama izvanredna Skupština Zbora bila je dugotrajna, vrlo napeta, u pojedinim trenucima pomalo mučna. Brojni delegati zastupali su jasne stavove baze o zajedništvu, da ostanemo jedinstveni HLZ s podružnicama, dok su neki zastupali osobne ideje o raspadu i oblikovanju neke zajednice udruga. Gotovo cijelo vrijeme održavanja izvanredne Skupštine Zbora osjećala se je dogovorena (ali i nagovorena) usklađena akcija tih nekoliko delegata za razbijanje Zbora na male, više nikada složive djeliće. Nakon burnih rasprava velika većina delegata izabrala je Statut kojim Hrvatski liječnički zbor i dalje ostaje krovna udruga svih liječnika Hrvatske.

Promatrajući Zbor kao krovnu udrugu svih liječnika, veliko je iznenađenje za nas predstavljao do tada nepoznati podatak da su neka stručna društva pod vrlo površnom isprikom izvedena iz zbora, a bez znanja članova!

Nekorektnim potezima prijašnjih predsjednika (a članova Zbora!) Hrvatsko kardiološko društvo i Hrvatsko gastroenterološko društvo HLZ-a registrirani su izvan Zbora. Svi pregovori s predstavnicima tih novih društva nisu dali željeni rezultat, a najvažniji razlog za izlazak bio je u osnovi – financijske naravi. Pregovori su nažalost prekinuti, ali s našom jasnom željom da se kolege ipak uključe u rad nacionalne medicinske udruge.

Iza ovih događanja aktivnosti Zbora prvenstveno su nanovo na stručnom planu, održavaju se brojni stručni i znanstveni sastanci u organizaciji zborovih društava, a sastanci zagrebačkih liječnika održavaju se i dalje po cijelom gradu. Počinju prikupljanja bodova kao dokaz aktivnog sudjelovanja u trajnom medicinskom usavršavanju, te se po prvi put u nas priprema izdavanje licenca za rad liječnika.

Kolegij liječničkih udruga

Suradnja među liječničkim udrugama i organizacijama u to je vrijeme solidnija. Od 1. studenoga 1997. godine djeluje "Kolegij liječničkih udruga" kojeg čine predsjednici, dopredsjednici i tajnici Hrvatskoga liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore, Hrvatskoga liječničkog sindikata i Hrvatske stomatološke komore. Kolegij je bio nadasve aktivno uključen u rad Koordinacije s Ministarstvom zdravstva RH i HZZO-om. Održavanjem jednomjesečnih sastanka ostvarili smo izravan djelotvoran dijalog svih odgovornih sudionika zdravstvenog sustava s ciljem poboljšanja uvjeta rada i zaštite liječnika, te unaprjeđenja zdravstvene zaštite naroda. Već tada smo bili svjedoci prvih senzacionalističkih pisanja i kršenja kodeksa novinarskog ponašanja od novinara nekih javnih glasila pa smo na inicijativu Zbora održavali i tribine s predstavnicima novinara, češće o liječničkoj etici.

Aktivan rad Podružnica Zbora se cijelo vrijeme odvija u velikom opsegu, one vode i usklađuju cjelokupan stručni, znanstveni, društveni pa i svekoliki život na svom području. Kao primjer ističem povijesnu sjednicu Glavnoga odbora Zbora održanu već 6. veljače 1998. godine u samom gradu Vukovaru sa svim liječnicima koji u to vrijeme rade u Općoj bolnici! Neposredno nakon mirne reintegracije grada i povratka dijela stanovnika, među prvim povratnicima u svoj i naš grad Vukovar bili su liječnici, članovi Zbora. Dio sjednice Glavnoga odbora s punim kvorumom održali smo u autobusu tijekom putovanja, na autocesti. Od tada, kao i povremeno u ranijim razdobljima, sjednice Glavnoga odbora Zbora održavaju se često izvan Zagreba, najčešće tijekom proslava obljetnica i drugih značajnijih događaja za određenu zborovu podružnicu.

U to vrijeme izvršili smo i preoblikovanja odličja Zbora čijem smo uručivanju dali mnogo veće društveno priznanje i važnost. Nastavili smo sa započetom tradicijom da se tako svečano uručivanje odličja održava prigodom proslave Dana državnosti RH, kako bismo još više ukazali na značenje priznanja našim istaknutim članovima.

Odnosi s Hrvatskom liječničkom komorom pak u to vrijeme imaju cijeli niz odgovarajućih problema. Između ostaloga, Komora samostalno, te za Zbor jubilarne 1999. godine, ukida zajedničko Povjerenstvo za medicinsku etiku i deontologiju, samostalno bira sve članove i vodstvo te jednostrano prekida dogovorenu suradnju. Logičan korak je da Zbor 9. studenoga, 1999. godine nastavlja rad svojega Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju kojega vodi od tada prim. dr. Goran Ivanišević.

Proslava 125. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora

Cijela 1999. godina bit će posvećena proslavi 125. obljetnice rada Hrvatskoga liječničkog zbora, naše najstarije krovne liječničke udruge na području Republike Hrvatske. Gospodarska situacija nije se poboljšavala, suradnja s državnim tijelima i nadalje je bila na odgovarajući način dobra, a ministar zdravstva u to je vrijeme prof. dr. sc. Željko Reiner, opet jedan nadasve aktivan član Zbora.

Početkom jubilarne 1999. godine još uvijek traju građevinski radovi i neočekivani poslovi oko završetka naknadno otkrivenog statički opasnog poda te montaže sjedala velike predavaonice Zbora, a majstori napuštaju predavaonicu gotovo pred ulazak sudionika svečane proslave 125. obljetnice.

Prigodna omotnica za 125. obljetnicu zbora

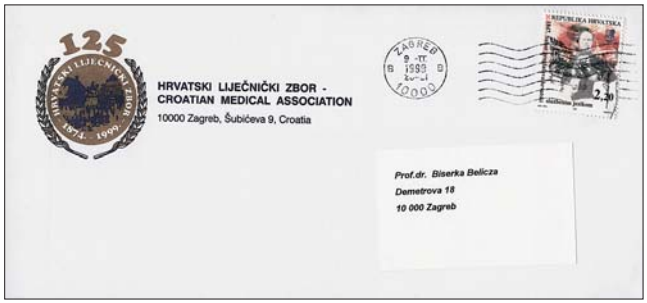

Predpoziv za proslavu 125. obljetnice u Hratskome narodnom kazalištu

Tijekom
27. veljače 1999. godine
hrvatske pošte
rabile su prigodni žig
u povodu 125. obljetnice Zbora

U petak, 26. veljače 1999. godine
svečano je otvorena obnovljena zgrada
Hrvatskoga liječničkog zbora
– Hrvatski liječnički dom

Svečana proslava
125. obljetnice
Hrvatskoga liječničkog zbora
i prva sjednica
u obnovljenoj
velikoj predavaonici

Ministar zdravstva Republike Hrvatske prof. dr. sc. Željko Reiner
otvara svečanu sjednicu prigodom 125. obljetnice Zbora

Prigodno otkrivanje spomen - ploče liječnicima poginulima u Domovinskom ratu

Na najsvečaniji način i uz dobru medijsku pozornost obilježili smo našu 125. obljetnicu Hrvatskoga liječničkog zbora, na kojoj su nam nažalost zavidjeli mnogi. Uz nazočnost ministra zdravstva RH prof. Reinera, izaslanika pokrovitelja proslave predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, bivših predsjednika Zbora, brojnih predstavnika svih liječničkih udruga i organizacija, Sveučilišne i akademske zajednice, suradnika Zbora kako iz Hrvatske tako i iz svijeta, društvenih i javnih tijela te brojnih uzvanika, pred prepunom dvoranom sada obasjanom sjajem novoga i obnovljenoga ruha, svečano smo 26. veljače, 1999. godine obilježili otvaranje obnovljene zgrade Zbora.

Pozdrave dobrodošlice uputili smo između ostalima i svim uvaženim i cijenjenim članovima Glavnoga i Izvršnoga odbora Zbora, te predsjednicima 28 zborovih podružnica i 107 stručnih društva, članovima svih tijela Zbora, članovima obitelji u Domovinskom ratu poginulih kolega, te diplomiranim arhitekticama Investprojekta Zagreb, gospođama Gordani Kuzmić - Kalogjeri i Marijani Radnić - Cippico, glavnim projektanticama uspješne obnove zgrade Zbora.

U predvorju zgrade Zbora na svečani smo način otkrili spomen-ploču petorici liječnika koji su u ratu dali život za domovinu Hrvatsku, a to su dr. Ivan Šretar - predsjednik Podružnice HLZ- Pakrac, dr. Dragutin Krušić, dr. Branko Buač, dr. Anđelko Višić, dr. Predrag Đaković i dr. Jurica Ivko, te kolegama koje smatramo žrtvama Domovinskog rata, a to su: dr. Dalibor Kraljić, dr. Božidar Kelava, dr. Ranko Fočić i dr. Petar Novaković. Sve nazočne ispunjavala je tuga, ali istodobno i ponos na pripadnike struke i članove Zbora koji su do pogibije svoje medicinsko znanje i stečeno iskustvo nesebično darovali hrvatskim braniteljima.

Tijekom razgledavanja novoobnovljenih prostorija Zbora u nastavku prijepodnevnog svečanog dijela proslave, neskriveno zadovoljstvo blistalo je na svim licima uz pomisao kako će sada Hrvatski liječnički zbor imati što i pokazati gostima iz svakog dijela domovine i svijeta.

Poslijepodnevni dio dana ispunio je radni dio 107. redovite Godišnje skupštine Zbora. Objašnjeni su i razjašnjeni te dogovoreni međusobni bolji odnosi liječničke udruge i organizacije. Tijekom skupštine nakon demokratskih rasprava Glavni odbor zbora prihvatio je centralnu zastavu HLZ-a.

Ostatak prekratkog dana ispunio nam je svečani dio Skupštine održane u prostorijama Hrvatskoga narodnog kazališta. Prepuna dvorana HNK-a zasjala je tog trenutka licima hrvatskih liječnica i liječnika te njihovih pratnja nekim novim, punim sjajem, jednako kao što je na pozornici sjao i zborov istogodišnjak – 125 godina stari svečani Karasov zastor. U nazočnosti brojnih predstavnika državnih i gradskih vlasti i tijela, Sveučilišne i Akademske zajednice, Svjetske liječničke udruge, nacionalnih medicinskih udruga Albanije, Češke, Francuske, Mađarske, Nizozemske, Njemačke i Slovenije, te Svjetskog zbora hrvatskih liječnika, veleposlanika Italije, Austrije i Engleske, vjerskih zajednica, Hrvatske vojske, zdravstvenih organizacija te brojnih uvaženih članova Zbora i šest bivših predsjednika Zbora odvijala se proslava obljetnice. Ponos i poštovanje svih nazočnih izazvala je nazočnost na pozornici bivših predsjednika Zbora prof. Nikole Peršića, prof. Stojana

Hrvatsko narodno kazalište ispunjeno sudionicima i gostima svečanog dijela 107. Skupštine Zbora

Kneževića, prof. Franje Kosokovića, prof. Andrije Pavića, prof. Mirka Gjurašina i prof. Ante Dražančića. Izrečene su riječi zahvale svima koji su pomagali Zboru te su im uručene posebne svečane diplome, a tom nam je prigodom prof. dr. Željko Reiner, ministar zdravstva Republike Hrvatske, uručio Povelju Republike Hrvatske, koja je odlukom predsjednika Republike kao najviše državno priznanje dodijeljena Zboru.

U nastavku je večer bila ispunjena zanimljivom pričom o Hrvatskom liječničkom zboru kroz povijest kako ju je osmislila prof. dr. sc. Biserka Belicza, te mojim, kao predsjednika, viđenjem Zbora u XXI. stoljeću. U posebnom ugođaju hrama hrvatskog glumišta gotovo nestvarno djelovala je priča o 125-godišnjem Zboru, uz međusobno isprepletanje kompjutorskog prikaza originalnih starih fotografija i starih tekstova, što ih je za nas recitirao svojim prepoznatljivim glasom gospodin Vojo Šiljak.

A kada je završio govor prvog dopredsjednika Zbora prof. dr. sc. Ivana Bakrana, uz zvonke zvuke himne hrvatskih liječnika "Carmen medicorum", u izvođenju triju pjevačkih zborova liječnika iz Zagreba, Splita i Rijeke,

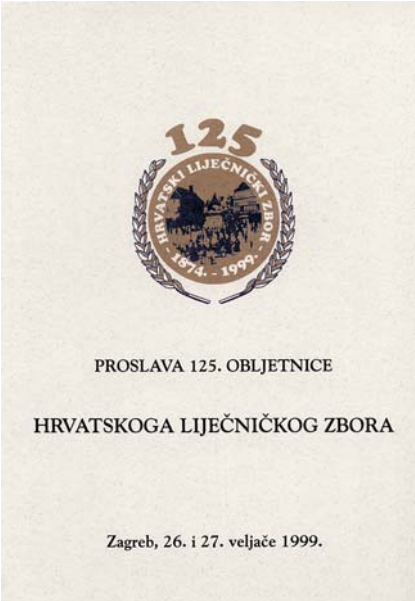

125 HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR 1874. - 1999.

PROSLAVA 125. OBLJETNICE

HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Zagreb, 26. i 27. veljače 1999.

Ministar zdravstva prof. dr. sc. Željo Reiner uručuje predsjedniku Zbora Povelju Republike Hrvatske koje je državno priznanje predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman dodijelio Zboru.

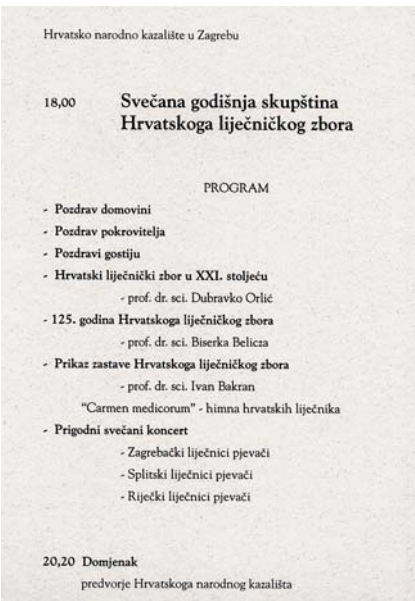

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu

18,00 **Svečana godišnja skupština Hrvatskoga liječničkog zbora**

PROGRAM

- **Pozdrav domovini**
- **Pozdrav pokrovitelja**
- **Pozdravi gostiju**
- **Hrvatski liječnički zbor u XXI. stoljeću**
  - prof. dr. sci. Dubravko Orlić
- **125. godina Hrvatskoga liječničkog zbora**
  - prof. dr. sci. Biserka Belicza
- **Prikaz zastave Hrvatskoga liječničkog zbora**
  - prof. dr. sci. Ivan Bakran

"Carmen medicorum" - himna hrvatskih liječnika

- **Prigodni svečani koncert**
  - Zagrebački liječnici pjevači
  - Splitski liječnici pjevači
  - Riječki liječnici pjevači

20,20 **Domjenak**

predvorje Hrvatskoga narodnog kazališta

Pozivnica i program svečanog dijela 107. Skupštine Hrvatskoga liječničkog zbora u Hrvatskome narodnom kazalištu

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman, pokrovitelj 125. obljetnice Zbora, dodijelio je Zboru državno priznanje Povelju Republike Hrvatske.

125
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
1874. - 1999.

Proslava 125. obljetnice
Hrvatskoga liječničkog zbora

pod visokim pokroviteljstvom
Dr. FRANJE TUĐMANA
Predsjednika Republike Hrvatske

SVEČANI KONCERT

sudjeluju:
Zagrebački liječnici pjevači
Splitski liječnici pjevači
Riječki liječnici pjevači

Svečano prikazivanje zastave Hrvatskoga liječničkog zbora uz zvukove liječničke himne "Carmen Medicorum" u izvođenju liječnika i liječnica pjevača iz Zagreba, Splita i Rijeke.

PROGRAM

Carmen medicorum - *Rudolf Matz*
- himna hrvatskih liječnika

Mješoviti pjevački zbor Hrvatskoga liječničkog zbora Podružnice Rijeka
Dirigent: Petja Talaj

1. Moj kraj - *Josip Kaplan*
2. Jedna popevka mala - *Josip Kaplan*

Muški pjevački zbor
SPLITSKI LIJEČNICI PJEVAČI
Dirigent: Rajimir Kraljević
Glasovir: Ivana Dragičević

1. O zemljo naša - *Jakov Gotovac*
2. Nessun dorma - *Giacomo Puccini*
solist: Frane Vrdoljak

Muški pjevački zbor
Zagrebački liječnici pjevači
Dirigent: Mijo Bergovec
Glasovir: Hvalimira Bledšnajder

1. Tiho plove moje čežnje - *Nenad Grčević*
2. U boj, u boj - *Ivan Zajc*
solist: Željko Jurašinović

Program svečanog koncerta zborova liječenika pjevača iz Zagreba, Splita i Rijeke održan u Hrvatskome narodnom kazalištu

Prvi dopredsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora prof. dr. sc. Ivan Bakran govori o oblikovanju zastave Zbora

Prof. dr. sc. Jaroslav Blahos,
predsjednik Svjetske udruge liječnika
i Češkog liječničkog društva
pozdravlja sudionike
svečanog dijela Skupštine Zbora

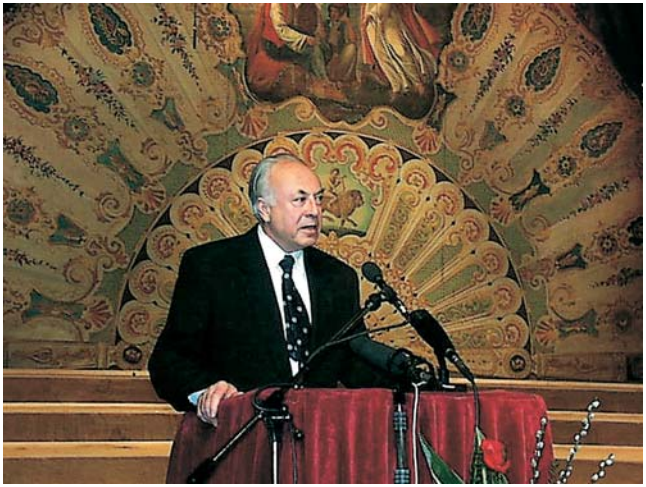

Uručenje počasnih diploma
bivšim predsjednicima Hrvatskoga liječničkog zbora.
Na pozornici HNK od lijeva nadesno:
prof. dr. sc. Mirko Gjurašin
prof. dr. sc. Andrija Pavić
prof. dr. sc. Franjo Kosoković
prof. dr. sc. Nikola Peršić
prof. dr. Stojan Knežević
prof. dr. sc. Ante Dražančić

Akademik Ivo Padovan,
predsjednik Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti
prima svečanu diplomu
u prigodom 125. obljetnice Zbora

Prim. dr. Stjepan Turek,
direktor Hrvatskoga zavoda
za zdravstveno osiguranje
primio je
svečanu diplomu Zbora

Svečana diploma Zbora
uručena je prof. dr. sc. Andriji Hebrangu,
Ministru obrane Republike Hrvatske,
u vrijeme obnove Zbora Ministar zdravstva RH

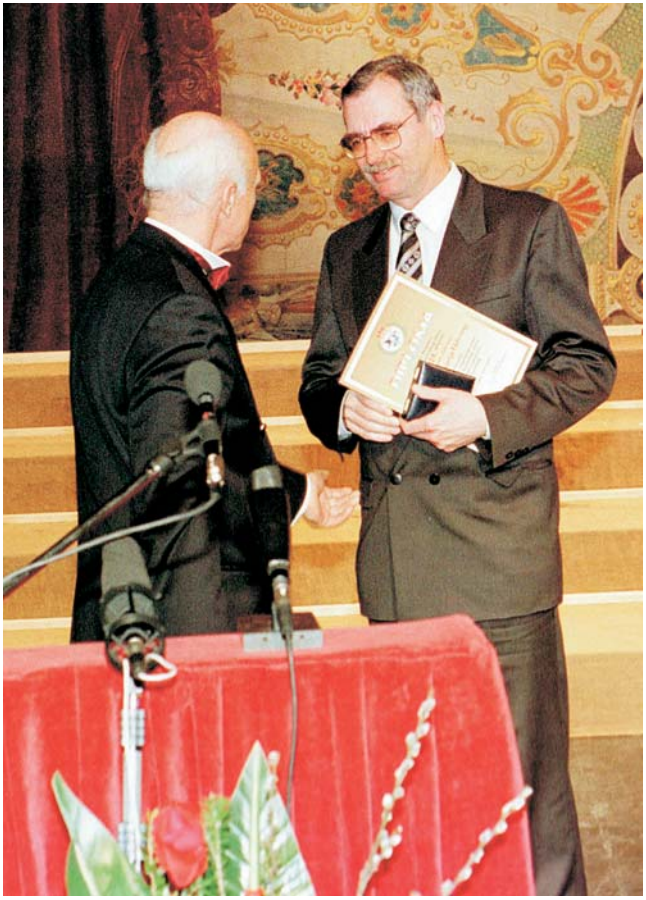

zborova koji su glasovima preplavili HNK, prikazana je pred liječnicima i svim sudionicima proslave prvi put staleška zastava Zbora.

Završni dio večeri ispunio je umjetnički program što ga je uskladio prof. dr. sc. Mijo Bergovec. Nastupili su, prvi put povijesno zajedno, tri liječnička pjevačka zbora: "Zagrebački liječnici pjevači" koji djeluju u okviru Zbora od 1971. godina, zatim muški pjevački zbor "Splitski liječnici pjevači" utemeljen 1988. godine, te "Mješoviti pjevački zbor Hrvatskog liječničkog zbora - podružnica Rijeka", osnovan 1994. godine.

Drugi dan, u subotu 27. veljače 1999. godine u prepoznatljivom promicanju stručnog i znanstvenog usavršavanja, što tako profesionalno radi Zbor, održali smo prvi stručni simpozij u novoobnovljenim prostorima uz sudjelovanje predavača iz Hrvatske i inozemstva s temom "Prevencija kroničnih nezaraznih bolesti - izazov Hrvatskoga liječničkog zbora u XXI. stoljeću".

Sva zbivanja oko svečanoga otvaranja obnovljene zgrade Zbora te događanja u svezi s proslavon 125. obljetnice Zbora zabilježila su javna glasila i mediji, pa tako i naše Liječničke novine. Ali dok se detaljan opis proslave 125. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora nalazi tiskan na čak 11 početnih stranica 144. broja Liječničkih novina, novina koje već 27 godina tiskamo kao vlasništvo Zbora, i koje su u to vrijeme još uvijek bile zajedničko glasilo Hrvatskoga liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore i Hrvatskoga liječničkog sindikata, u istom se broju pred kraj novina, u rubrici "urednikov kutak – asocijacije uz teme ovoga broja" tiska jedan člančić *"Što su zapravo obljetnice"* u kojem doslovce piše: *"Ovaj broj obilježen je raznim obljetnicama: 30-godišnjica Klinike za tumore, 180-godišnjica rođenja Lisinskoga itd. Ali, ruku na srce, što zapravo znači neka desetogodišnjica, stoljetnica, srebrni ili zlatni jubilej? Za racionalan duh zapravo ništa.... Urednik Poljak."*

Nakon povratka Zbora u novouređene prostorije, stručni rad i aktivnosti s time u svezi, odjednom su nezadrživo, gotovo geometrijski krenule naprijed. Tijekom jubilarne 125. godine u prostorijama Zbora održano je čak 199 druženja, tj. sastanka, simpozija, kongresa i slično, a što dovoljno govori o stručnim aktivnostima. Da podsjetim, brojka 199 ne obuhvaća ostala druženja u drugim prostorima grada Zagreba, diljem Podružnica, te izvan Republike Hrvatske! Tijela Zbora više na svojim sastancima ne raspravljaju o ciglama i betonu, čvrstoći i statici poda velike dvorane, termostatima, crpkama za vodu, žaruljama, odignutom podu i sličnom, već se naše rasprave kreću prema stručnim, znanstvenim i društvenim zbivanjima i zadacima.

Cijeli niz novih akcija pokreću članovi Zbora. Kako se nakon povećanja aktivnosti oko trajnog medicinskog

Već dan iza svečanog otvorenja održan je i prvi stručni sastanak: Simpozij o prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti

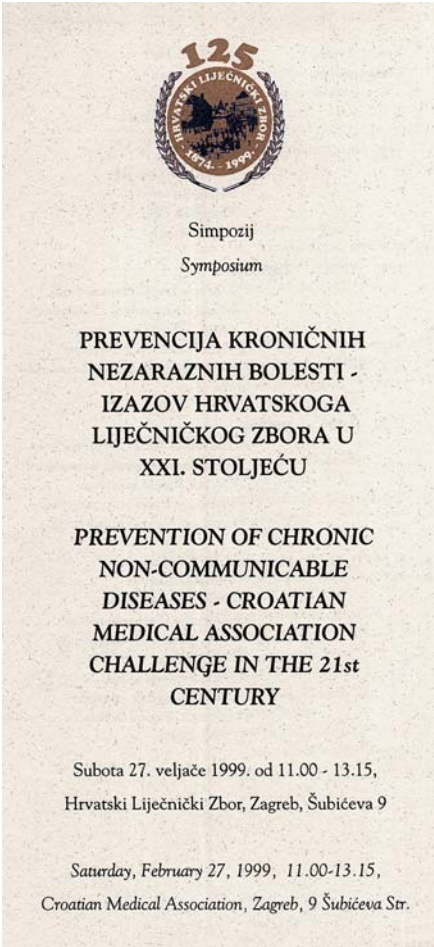

Simpozij

Symposium

PREVENCIJA KRONIČNIH NEZARAZNIH BOLESTI - IZAZOV HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA U XXI. STOLJEĆU

PREVENTION OF CHRONIC NON-COMMUNICABLE DISEASES - CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION CHALLENGE IN THE 21st CENTURY

Subota 27. veljače 1999. od 11.00 - 13.15,

Hrvatski Liječnički Zbor, Zagreb, Šubićeva 9

Saturday, February 27, 1999, 11.00-13.15,

Croatian Medical Association, Zagreb, 9 Šubićeva Str.

Branimir Jakšić	prof. dr. sci., Interna klinika Merkur, Zagreb, Medicinski fakultet, Savjetnik Presjednika republike za zdravstvo *prof. PhD, Merkur Department of Medicine, Zagreb, Medical School Consultant to President of Croatia for health*
Isuf Kalo	dr, časnik Programa kvalitete zaštite i tehnologije Svjetske zdravstvene organizacije, Ured za Europu, Kopenhagen *MD, Officer for the Quality of Care and Technology Programme, WHO, Regional Office for Europe, Copenhagen*
Asim Kurjak	prof. dr. sci, Opća bolnica "Sveti Duh", Izborni predsjednik Svjetske federacije perinatalne medicineKlinika za ginekologiju i porodiljstvo, *prof.Ph.D., "Sveti Duh" General Hospital, Zagreb, President Elect of the World federation for Perinatal medicine University Department of Gynecology and Obstetric,*
Željko Metelko	prof. dr.sci, Sveučilišna klinika "Vuk Vrhovac", Medicinski fakultet, potpredsjednik Internacionalne dijabetes federacije za Europu *prof. Ph.D., Vuk Vrhovac University Clinic, Zagreb Medical School, Vice-President of the IDF – Europe*
Dubravko Orlić	prof.dr.sci, Klinika za ortopediju, Medicinski fakultet, predsjednik Hrvatskog Liječničkog Zbora *prof. Ph. D. Orthopaedic Clinic, Zagreb Medical School, President of the Croatian Medical Association*
Željko Reiner	prof. dr. sci. Interna klinika Rebro, Medicinski fakultet, Ministar zdravstva Republike Hrvatske *prof. Ph.D., Clinic for Internal Medicine Rebro, Zagreb Medical School, Minister of Health of the Republic of Croatia*
Berislav Skupnjak	prim. dr., Ured Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj, časnik za vezu Svjetske zdravstvene organizacije. *M.D. primarius, Croatian Office of WHO, WHO Liaison Officer for Croatia*
Mijo Šimunić	prof. dr. sc. Clan povjerenstva za suzbijanje pušenja pri Ministarstvu zdravstva RH. *M.D.,Ph.D., Member Committee for Croatian National Anti-Smoking Programmee.*
Stjepan Turek	prim. dr. sci., savjetnik Predsjednika Vlade Republike Hrvatske *M.D.primarius PhD, consultant to Prime Minister of Croatian Government*

Simpozij

Symposium

PREVENCIJA KRONIČNIH NEZARAZNIH BOLESTI - IZAZOV HRVATSKOG LIJEČNIČKOG ZBORA – U XXI. STOLJEĆU

CHRONIC NON-COMMUNICABLE DISEASE PREVENTION – CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION CHALLENGE IN XXI CENTURY

Subota 27. veljače 1999. god. od 11.00-13.15, Hrvatski Liječnički Zbor, Zagreb, Šubićeva 9

Saturday, February 27, 1999, 11.00-13.15, Croatian Medical Association, Zagreb, 9 Šubićeva Str.

Predsjedavajući: ***Chair person:***	**Željko Reiner** **Ivan Bakran** **Branimir Jakšić** **Željko Metelko**
11.00 - 11.10	Uvod – pozdravi *Introduction – greetings* **Željko Reiner** **Dubravko Orlić** **Željko Metelko**
11.10 - 11.20	**Željko Reiner** **Značenje kroničnih nezaraznih bolesti u nacionalnoj zdravstvenoj zaštiti** *The importance of chronic non-communicable diseases in national health care*
11.20 - 11.30	**Isuf Kalo** Značenje svjetske zdravstvene organizacije u pripremi za zdravstvenu zaštitu kroničnih nezaraznih bolesti ***The role of WHO in chronic non-communicable disease management***
11.30 - 11.40	**Massimo Massi Benedetti** Značenje Internacionalne Dijabetes Federacije – europske regije za St. Vincent Deklaraciju u XXI. stoljeću ***The importance of International Diabetes Federation (European region) for St. Vincent Declaration in XXI. century***
11.40 – 11.50.	**Berislav Skupnjak** **Značenje Svjetske Zdravstvene Organizacije u prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti** *The importance of WHO in chronic non-communicable disease prevention in Croatia*
11..50 – 12.00	**Željko Metelko** **Dinamični pristup organizaciji i liječenju kroničnih nezaraznih bolesti** *Dynamic approach in chronic non-communicable disease management*
12.00 – 12.10	**Stjepan Turek** **Projekt svjetske banke. Intervencija u općoj populaciji** *Joint World Bank project. Intervention in global croatian population*
12.10 - 12.20	**Asim Kurjak** **Prenatalna prevencija kroničnih nezaraznih bolesti.** *Prenatal chronic non-communicable disease prevention*
12.30 – 12.40	**Mijo Šimunić** **Nacionalni program borbe protiv pušenja** *National antismoking campain*
12.40 – 12.50	**Dubravko Orlić** **Značenje Hrvatskog Liječničkog Zbora u prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti** *Croatian Medical Association role in chronic non-communicable disease management*
12.50 – 13.15	Rasprava *Discussion*
SUDIONICI *PARTICIPANTS*	
Ivan Bakran	prof. dr. sci., Interna klinika Rebro, Zagreb, Medicinski fakultet, Prvi dopredsjednik Hrvatskog Liječničkog Zbora *prof. MD, PhD, Department of Medicine Rebro, Zagreb Medical School, 1st Vice-President of Croatian Medical Association*
Massimo Massi Benedetti	prof. dr. sci., Interna klinika Perugia, predsjednik Internacionalne dijabetes federacije za Europu *prof. Ph.D., University Clinic Perugia, President of the International Diabetes Federation European Region.*

usavršavanja sve više govori o problemu financiranja i sudjelovanja na usavršavanju, gdje mnogi zarađuju, podružnice pokreću tako i ideju ka pokretanju Akademija za usavršavanje liječnika "dr Vladimir Ćepulić" u koju bi financijska sredstva davali liječnička i stomatološka komora, sindikat i simbolično Zbor, a vrijeme pokazuje da je naša ideja bila samo san. Zbor u to vrijeme provodi brojne akcije, kao akciju protiv pušenja duhana te prvi uvodi običaj da svako druženje od 2000. godine pa nadalje počinje trominutnim prikazivanjem znanstvenih podataka o štetnosti pušenja. Takve se prezentacije kasnije redovito prikazuju i na sastancima brojnih podružnica Zbora. Provedena je i opsežna anketa na stranicama Liječničkog vjesnika o učestalosti pušenja među liječnicima, a rezultati pokazuju da samo 13% liječnika puši duhan, za razliku od 28% koliko ih je bilo ranije. Između raznih aktivnosti želimo napose istaći pripreme oko organiziranja Udruge i oblikovanja povelje o pravima bolesnika, ali se govori i o potrebi povelje o pravima liječnika.

Nazočnost Zbora u Europskim asocijacijama i dalje je vrlo izražena. Hrvatska postaje članom Centralnog Europskog sekretarijata Svjetske udruge liječnika, a već je od ranije član i aktivno radi u Svjetskoj udruzi liječnika, Europskoj uniji liječnika specijalista, te Forumu nacionalnih medicinskih udruga i Svjetske zdravstvene organizacije. Predstavnici Hrvatskoga liječničkog zbora članovi su odgovarajućih specijalističkih povjerenstava pri Europskoj uniji liječnika specijalista, savjetodavnom tijelu Savjeta Europe. Pa dok se mnogi trude dovesti Republiku Hrvatsku u Europu, hrvatski liječnici su već u Europskoj zajednici i dovode Europljane u Hrvatsku.

Suradnja s Liječničkom komorom je povremena i po potrebi, ali nema više onih grubih nasrtaja. Stručni savjet Zbora na svojoj sjednici održanoj 9. prosinca 1999. godine čak donosi zaključke i preporuke kojima iznova ukazuje da *"Hrvatski liječnički zbor omogućuje potpunu stručnu, znanstvenu i gospodarstvenu slobodu Stručnim društvima HLZ-a, pa Stručni savjet smatra nepotrebnim stvaranje, organiziranje i rad bilo kolega oblika usporednih stručnih društava, ekspertnih skupina ili drugih supstitucija nacionalnim Stručnim društvima HLZ-a."*

Suradnja s Ministarstvom zdravstva koje tada vodi opet nadasve aktivna članica Zbora, prof. dr. sc. Ana Stavljenić-Rukavina i nadalje je visoko profesionalna uz poštovanje neovisnosti HLZ-a. U to vrijeme bio sam uz druge uvažene liječnike i član Savjeta ministra zdravstva pa je mišljenje Zbora imalo mogući utjecaj na odnose u stručnom dijelu zdravstva.

Briga o mladim liječnicima

Rad i zapošljavanje liječnika bili su tih godina bremeniti mnogim problemima, a Zbor ih nastoji razumnim pregovorima i akcijama poboljšati. Još uvijek nije donesen i izrađen Zakon o liječnicima, što liječničkoj profesiji stvara objektivne poteškoće u izdvajanju od drugih djelatnika u zdravstvenom sustavu. Javljaju nam se broje stručne, znanstvene, osobne pa i etičke dileme: kako liječiti najbolje – a što naši članovi znaju - a gospodarski su uvjeti slabi? Položaj liječnika bio je na dnu financijske ljestvice u društvu, što, smatram, nikako nije u skladu s poslom koji činimo i odgovornosću koju imamo. Sukladno toj gruboj stvarnosti već tada tražim uspostavu većeg digniteta liječnika, ukazujem na neodgovarajuće osobne dohotke i uvjete rada liječnika, te predviđam da će ta pitanja vrlo brzo biti važne teme liječničkih pregovora.

Ukazujući na dosadašnju nebrigu za medicinski pomladak i njihovo zapošljavanje u sustavu zdravstva, ističući važnost promjena u odnosu na školovanje, zapošljavanje i rad mladih liječnika i stomatologa, te veliki broj, preko tisuću liječnika na Zavodu za zapošljavanje, prigodom 108. godišnje skupštine 26. veljače 2000. godine u Zboru smo organizirali tribinu o mladim liječnicima. Osnovano je stručno društvo mladih liječnika te se donose kriteriji za prvi izbor liječnika koji će kasnije biti ugrađeni u brojne pravilnike zdravstvenih ustanova. Među prvima zborove kriterije ugrađuje u svoj pravilnik najveća i vodeća zdravstvena ustanova u Hrvatskoj – Klinički bolnički centar u Zagrebu.

Kada je riječ o mladima, ističem Studentsku sekciju Zbora na koju sam osobito ponosan. Od obnove zgrade i postavljanja najsuvremenije opreme za predavanja u zborovim prostorima, članovi studentske sekcije samostalno vode te organiziraju taj rad, na opće zadovoljstvo. A naši se studenti ističu dodatnim stručnim samostalnim radom po školama, vrtićima, zdravstvenim ustanovama, pomažu u brojnim akcijama Zbora, a sami čak i organiziraju vrlo

uspješne studentske kongrese na međunarodnoj razini. Studentska sekcija Zbora prikazuje se sve češće kao rasadište vrlo vrijednih liječnika i nadasve aktivnih budućih članova Zbora.

Tijekom 2000. godine broj stručnih društava postupno doseže brojku od 121 društva. U Dubrovniku je održan 6. kongres Svjetske udruge hrvatskih liječnika; liječnici iz grada Mainza posjetili su podružnicu Zagreb i Požegu, a dva člana Zbora postaju visoki dužnosnici. Prof. dr. sc. Asim Kurjak izabran je za predsjednika Akademije medicinskih znanosti Hrvatske gdje sam član glavnog dobora, a prof. dr. sc. Boris Labar za dekana Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje sam član dekanskog kolegija.

Podaci o HLZ-u 2000. godini već su bili na Internetu. Još jedan povijesni događaj odigrao se 2000. godine, a to je prva telekonferencijska veza u studenom iz velike predavaonice Hrvatskoga liječničkog zbora i Opće bolnice Zabok, čijem ravnatelju prim. dr. sc. Miroslavu Kopjaru ide moja zahvalnost. Treba također istaći da je na početku izborne skupštine HLZ-a 2001. godine održana po prvi put u zborovoj povijesti teleprezentacija knjige prim. mr. sc. Stjepana Sirovice izravno iz Podružnice HLZ-a Šibenik.

109. Izborna skupština Hrvatskoga liječničkog zbora

Razdoblje mojih četiriju predsjedničkih godina približilo se je kraju, pa dolaskom 2001. godine započinju pripreme oko 109. izborne godišnje Skupštine Zbora, koja se skupština nažalost održala u dva dijela. U prvom dijelu, 3. ožujka 2001. godine, a dan uoči Skupštine, održana je u Zboru tribina pod naslovom "Bolnica u gradnji – Novi Zagreb", gdje smo željeli ukazati na značenje i važnost jedne takve ustanove za sam grad Zagreb i cijelu Republiku Hrvatsku.

U zaključnom izvješću za proteklo razdoblje od 4 godine kao uspješno izvršene zadatke smatram: sveukupni rad po podružnicama i oblikovanje zastava za njih; geometrijski porast rada stručnih društava u okviru trajnog medicinskog usavršavanja sa 16.392 slušatelja tog usavršavanja samo u predavaonici Zbora; dobru suradnju s Medicinskim fakultetima, Akademijom medicinskih znanosti Hrvatske, Hrvatskim liječničkim sindikatom, Ministarstvom zdravstva RH koje za svaki zakon ili pravilnik traži i mišljenje Zbora; brigu za mlade liječnike i prihvaćanje prijedloga kriterija za dodjelu stažiranja i specijalizacije te njihovu primjenu u praksi; registraciju Zbora sukladno novim zakonima; osnivanje Udruženja za zaštitu prava pacijenata; reviziju podataka o članovima Zbora; dolazak Zbora na Internet te uvođenje mogućnosti telekonferencija s podružnicama i trećima, između ostaloga.

Kao nepotpuno izvršene zadatke smatram: izostanak glasila Zbora u rukama svakog liječnika, odnose sa HZZO-m koji najčešće ne prihvaća savjete Zbora; slabu financijsku situaciju Zbora; odnose s Komorom koja nije u cijelosti ostvarila baš sva obećanja glede zaštite staleža i ekonomskog interesa liječnika, a hrvatski liječnici postaju javni službenici jer Zakon o liječnicima ne postoji krivnjom samih liječnika; svjesno, a manje nesvjesno, prikrivanje i izostavljanje imena Hrvatskoga liječničkog zbora u nastupima pojedinaca pa i u Liječničkim novinama, između ostaloga.

Tijekom izbornog postupka u drugom krugu glasovanja između dva kandidata, tj. bivšeg predsjednika prof. dr. sc. Mirka Gjurašina i mene, kao i tijekom glasovanja za prvoga dopredsjednika između prof. dr. sc. Ivana Bakrana i prim. dr. Ivana Fattorinija, pokazao se je na naše iznenađenje veći broj glasačkih listića u zapečaćenim kutijama u odnosu na broj nazočnih delegata-glasača! Nakon nadasve burnih rasprava Skupština je prekinuta. Sobzirom da je dio vodstva Zbora dobilo razrješnicu, prema mišljenju Ministarstva uprave, lokalne samouprave i pravosuđa RH gdje je Zbor uvršten, upravljanje Zborom do izbora novog vodstva preuzeli su drugi dopredsjednik Zbora prim. dr. Viktorija Bradić i glavni tajnik Zbora dr. Hrvoje Šobat.

Nakon potrebnih zakonskih priprema uslijedio je 19. travnja 2001. godine nastavak 109. izborne skupštine HLZ-a zbog, poznatih ali neprihvatljivih razloga, viška glasačkih listića. Temeljem, ovag puta demokratskog glasovanja, u idućem razdoblju od 2001. do 2005. godine izabran sam ponovno za predsjednika Zbora, a za prvoga dopredsjednika također ponovno prof. dr. sc. Ivan Bakran. Novi Izvršni odbor sada čine još i drugi dopredsjednik Zbora doc. dr. sc. Vjekoslav Bakašun iz Rijeke, prof. dr. sc. Željko Metelko iz Zagreba, predsjednik Stručnog savjeta Zbora, prim. dr. Viktorija Bradić iz Zagreba, rizničar, prof. dr. sc. Goran Knežević iz Zagreba, predsjednik Hrvatskoga stomatološkog društva HLZ-a i dr. Hrvoje Šobat iz Zagreba, tajnik. Potvrđujući važnost stomatologije u krilu Zbora, jedno mjesto člana Izvršnoga odbora uvijek će pripadati stomatologu.

Tijekom 2001. godine, na opće zgražanje zborovih članova, Komora jednostrano donosi odluku kojom prekida i dotadašnju suradnju u izdavanju zborovih Liječničkih novina te jednostrano prisvaja naše novine kao svoje samostalno glasilo! Pravilnom odlukom Glavnoga odbora Zbor samostalno nastavlja s izdavanjem Liječničkih novina HLZ-a koje, samo za podsjetnik, izlaze već od 1972. godine. Za urednika imenovan je Doc. dr. sc. Darko Antičević iz Zagreba.

Zbor se i nadalje zalaže za bolje mjesto i vrednovanje, te važniju ulogu liječnika u zdravstvenom sustavu, sukladno svim općeprihvaćenim mjerilima i ulozi u društvu diljem cijeloga svijeta. Na čelu Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske u to se vrijeme nalazi Andro Vlahušić, liječnik od koga zborovi članovi očekuju da se primarno kao liječnik *"zalaže za dobrobit liječnika i njihov napredak"*, a što je on i jasno izjavio pred svima u svom nastupu 18. 12. 2001. godine na Tribini u Zboru. Mislili smo kako je mudro ministar prepoznao Zbor kao mjesto gdje će sigurno, točno i profesionalno dobiti od stručnjaka odgovore na brojna pitanja na koja Vlada RH i Ministarstvo zdravstva RH žele odgovore.

Postavljanje Vlahušića na položaj ministra odigralo se je isključivo u svezi s jednim za zdravstvo Hrvatske neugodnim događajem. Poradi dokazane pogrješke u proizvodnji i pripremi hemodijalizatora farmaceutske firme "Baxter" i time uvjetovane neočekivane smrti 22 bolesnika, unatoč tome što su naše zdravstvene službe brzo otkrile razloge nastalih komplikacija, prof. dr. sc. Ana Stavljenić Rukavina razriješena je s položaja ministra zdravstva. Hrvatski liječnici i prof. Stavljenić-Rukavina žigosani su krivcima. Sve obitelji umrlih bolesnika postigle su konačno 2003. godine tajni sporazum s farmaceutskom firmom Baxter o odšteti, cijeli skandal skriven je pod tepih – a hrvatskim liječnicima i osobito prof. Stavljenić-Rukavini nitko se nije nikada ispričao za učinjenu stručnu i moralnu te napose ljudsku nepravdu, pa čak Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo zdravstva RH nisu tražili od dokazanoga krivca odštetu za nanesene im pa samo i financijske troškove. Istina je prešućena!

Ministarstvo zdravstva i loši odnosi s liječnicima

Odnosi Ministarstva zdravstva i Zbora odjednom postaju sve lošiji i lošiji. Članovi Zbora još surađuju u povjerenstvima za određene specijalizacije i drugim tijelima, ali se usprkos njihovim savjetima, preporukama ili odlukama donose preporuke koje značajno ugrožavaju zdravstveni sustav u odgovarajućim specijalizacijama, pa Glavni odbor Zbora između ostaloga jasno upozorava Vladu RH *"na moguće nesagledive posljedice u odnosu na zdravstvenu zaštitu naroda"*.

Tijekom 2001. godine Akademija medicinskih znanosti Hrvatske slavi svoju 45. obljetnicu rada, kojoj se Zbor pridružuje svojim stručnim radom, ali i omogućavanjem održavanja čak 45 stručnih i znanstvenih slavljeničkih sastanaka u zborovim prostorima. Usko surađujući u svim područjima medicine, Zbor i AMZH zajedno organiziraju

brojne tribine na kojima nastupaju najuvaženije znanstvene, stručne i društvene osobe naše države.

Već sam istakao da samostalno izdajemo Liječničke novine HLZ-a i odjednom je jasno vidljiv golemi opseg rada i svih drugih zborovih aktivnosti koje su tijekom "suradnje i suizdavaštva" magličasto i sramežljivo tek usput prikazivane.

O medicinskoj etici u Zboru

Prigodom izdavanja knjige "Fran Gundrumu Oriovčanin, gradski fizik u Križevcima" autora mr. sc. dr. Franje Husineca, Zbor odaje priznanje svom članu koji je 1899. godine oblikovao prvi prijedlog Kodeksa medicinske etike u nas. U suradnji s Maticom Hrvatskom Križevci organizirali amo prezentaciju te knjige uoči 110. godišnje Skupštine. Značajno je kako smo upravo na toj skupštini prihvatili novelirani Kodeks medicinske etike i deontologije Hrvatskoga liječničkog zbora. Predlaganje i donošenje noveliranog Kodeksa medicinske etike od strane našeg nadasve aktivnog Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju bilo je popraćeno tijekom 2001. godine širokom javnom demokratskom raspravom. S ponosom treba istaći da se Kodeks medicinske etike i deontologije Hrvatskoga liječničkog zbora od te godine redovito uručuje na promociji mladim liječnicima na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Stručna društva i nadalje geometrijskom progresijom nastavljaju svoj rad na trajnom medicinskom usavršavanju, broja slušatelja i opet samo u prostorima HLZ-a iznosi sada 16.392, rastu troškovi edukacije i života liječnika, zborovim organizatorima skupova uzima se porez od čak 5% kotizacije po svakom sudioniku, dok se od nekih nezborskih organizatora istodobno uzima samo 3%!

Kodeks medicinske etike i deontologije Hrvatskoga liječničkog zbora iz 2002. godine

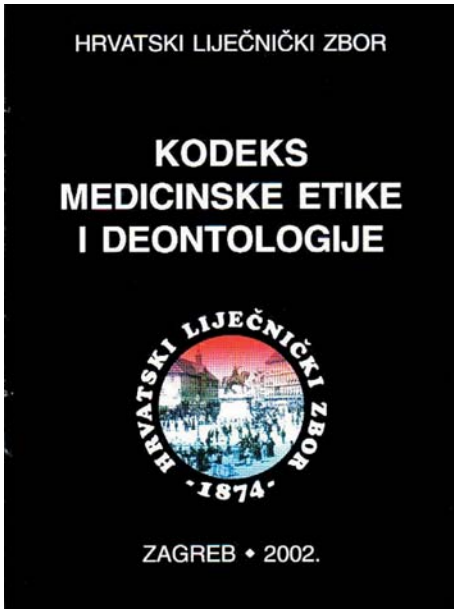

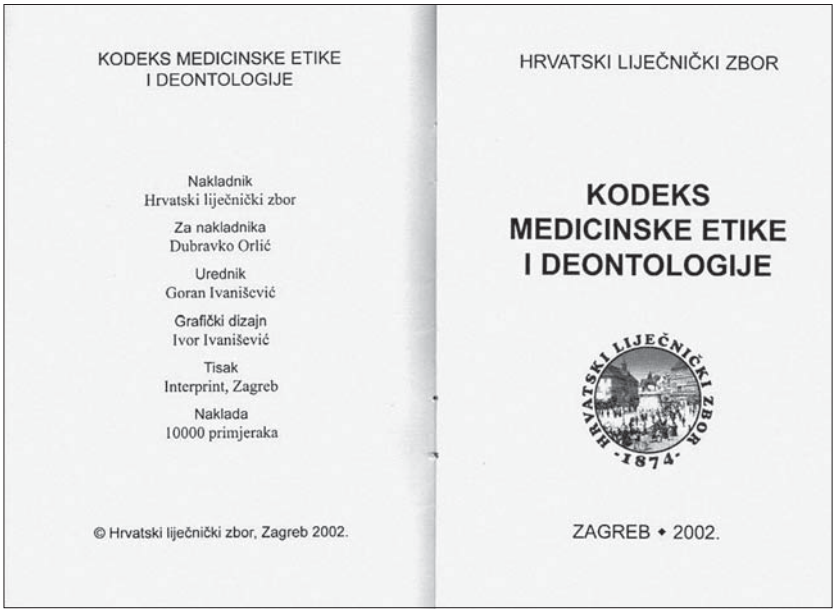

Novi Statut Hrvatskoga liječničkog zbora

Država 2001. godine donosi novi Zakon o udrugama, pa Zbor sukladno tome nanovo mijenja svoj Statut koji se nakon demokratske rasprave prihvaća na 110. godišnjoj skupštini Zbora 23. veljače 2002. godine. Registracija novoga Statuta HLZ-a konačno je i službeno provedena 11. studenoga 2002. godine od strane državnih tijela, a nakon toga se sukladno novom Statutu nastavljaju oblikovanja i usklađivanja raznih obvezatnih pravilnika i poslovnika Zbora. Doneseni akti na najvišoj mogućoj razini osiguravaju demokratsko određivanje volje članova.

Štrajk upozorenja

Iduća 2002. godina zasigurno je jedna od burnijih godina u povijesti liječničke struke i Hrvatskoga liječničkog zbora. Kao pravi profesionalci liječnici u podružnicama Zbora i stručnim društvima Zbora nadalje aktivno rade na trajnom stručnom usavršavanju, prikupljaju bodove potrebne za svoje osobno usavršavanje od kojega najviše stručne koristi u krajnjoj liniji imaju bolesnici, dok država i HZZO zarađuju financijski. Nitko ne pita za cijenu usavršavanja koje je zakonom obvezatno, ali s nejasnom odredbom tko to sve financira. Jedno je ipak sigurno – to je sve najvećim dijelom na leđima samih liječnika i njihovih obitelji. U Zboru je te godine bilo oko 13.789 slušatelja.

Svi aktivni liječnici na području Republike Hrvatske 28. lipnja 2002. godine tijekom jednodnevnog štrajka upozorenja, bili su na svojim radnim mjestima – a zdravstvene ustanove, osim na hitnim odjelima, bile su prazne! Naši pacijenti, istinski partneri liječnika, prepoznali su zahtjeve za bolje uvjete rada svojih liječnika – "javnih službenika". A razvoj događaja početkom iduće godine dokazao je nesnalaženje nestručnog nadležnog ministra u demokratskim događanjima.

UDK 61(061.231)=862=20 CODEN LIVJA5 ISSN 0024-3477

125 LIJEČNIČKI VJESNIK

GLASILO HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

U povodu 125. obljetnice Liječničkog vjesnika
Nada Čikeš
1

UVODNIK
Kako su rasla školska djeca u Hrvatskoj u posljednjim desetljećima drugog milenija
Živka Prebeg
3

IZVORNI RADOVI
Međugeneracijsko prosljeđivanje dojenja kao modela ponašanja
Maja Batinica, Josip Grgurić, Jadranka Božikov, Zora Zakanj, Dubravka Lipovac, Vesna Vinceković, Rajka Batinica, Elvira Turčinov
10
Mentalna higijena mladih: utjecaj edukacije na promjene stavova i ponašanja
Vinko Čatipović, Darko Novalić
15
Učestalost protutijela za *Toxoplasmu gondii* u populaciji Splitsko-dalmatinske županije
Marija Tonkić, Volga Punda-Polić, Sanda Sardelić, Vesna Čapkun
19

KLINIČKA ZAPAŽANJA
Medicinska rehabilitacija arthrogryposis multiplex congenita u prvoj godini života
Dema Katić, Darko Antičević, Mirjana Jukica
23
Sposobnost za školu djeteta s Pierre-Robinovim sindromom
Alen Šelović
27

PREGLEDI
Endokrina, parakrina i elektrofiziološka regulacija rađanja u ljudi
Snježana Škrablin, Držislav Kalafatić, Trpimir Goluža, Leo Žagar
30
Integracija Interneta u medicinsko obrazovanje
Sunčana Kukolja Taradi
36

IZ HRVATSKE MEDICINSKE PROŠLOSTI
Osnivanje i rad »Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije« u javnim glasilima u razdoblju 1874.-1975.
Biserka Belicza, Tatjana Buklijaš
42

PISMA UREDNIKU
Visokoprotočni dijalizatori
Petar Kes
50

IN MEMORIAM
Prof. dr. Anđelko Kučišec
52

VIJESTI
22, 41, 49, 53

LIJEČ VJESN 124:1-54 BROJ 1-2 ZAGREB, SIJEČANJ-VELJAČA 2002.

Novi izgled naslovnice Liječničkog vjesnika, glasila Hrvatskoga liječničkog zbora na nacionalnom jeziku, prigodom njegove 125. obljetnice

Proslava 125. obljetnice Liječničkog vjesnika

Usprkos svemu, u 2002. godini nalazimo i mnogo lijepih trenutaka. Značajan je događaj bila proslava 125. obljetnice izlaženja Liječničkog vjesnika. Nanovo ističem činjenice od velikog značenja za Zbor, a to su tiskanje časopisa od 1887. godine, a oni se ubrajaju među najstarije

europske medicinske časopise i to na nacionalnom jeziku, pa tako trajno pridonose poboljšanju medicinske struke i zdravstva u Hrvata. Neprekinuto izlaženje Liječničkog vjesnika, uz manji zastoj u prvim danima izlaženja, zasigurno daje posebno značenje izdavačkoj aktivnosti Zbora, te njegovoj nacionalnoj ulozi u edukaciji čitatelja te stručnom i znanstvenom napredovanju autora brojnih članaka iz, pa i najmanjih, područja medicine. Sama pak proslava Liječničkog vjesnika održana je 11. prosinca 2002. godine gdje je temeljeno na dokazima prikazana pionirska uloga i značenje tiskanja Liječničkog vjesnika HLZ-a u razvoju medicinske struke, zdravstva i znanosti u nas.

Uz Liječnički vjesnik Zbor nastavlja tiskati Liječničke novine koje sada neskriveno bilježe i prikazuju sve oblike rada kroz HLZ. Svima nama jasno je kako taj opsežan cjelokupni zborski rad treba i mora ostati zabilježen za buduće generacije.

Tijekom 2002. godine po prvi put u nas obavlja se relicenciranje liječnika. Hvale je vrijedna osobna želja kolegica i kolega za trajnim medicinskim usavršavanjem, ali za neke to treba biti i obvezatno, u vidu prikupljanja određenog broja bodova. Kod relicenciranja smo uočili da još uvijek nisu ujednačeni kriteriji za stvarnu objektivnu bodovnu vrijednost raznih skupova. Jednako tako liječnici otkrivaju kako nije baš nužno pohađati previše skupova, već samo koliko treba za skupiti minimalni broj bodova. Jedan podatak zabrinjava ipak nas sve – a to je i dalje visoka cijena jednog boda obvezatne edukacije, napose u manjim zdravstvenim centrima. Nije pošteno da mnogi na našem obvezatnom usavršavanju zarađuju upravo od naših dohodaka.

Suradnja i komunikacija s liječničkom Komorom i nadalje je zamagljena i slaba. Zbor ostaje neugodno iznenađen stavljanjem pred gotov čin i gubitkom jednog stana na prvom katu zgrade te širenja Komore i događaja s time u svezi. Praktični rezultati zastupanja naše profesije su još nejasni, a baza se nalazi u nezavidnoj stručnoj i ekonomskoj poziciji, sama, najčešće na vjetrometini.

Štrajk liječnika

Istakao sam kako na prijedlog Hrvatskog liječničkog sindikata liječnici Hrvatske u borbi za svoja prava jedan radni dan nisu radili kapacitetom kao uobičajeno. Štrajk upozorenja od 28. lipnja 2002. godine ostat će masnim slovima upisan u povijesti hrvatskoga zdravstva. Bilo je zaista impresivno vidjeti najvećeg i najsnažnijeg partnera liječnika Hrvatske – naše pacijente – koji taj dan iz solidarnosti s "javnim službenicima" koji ih liječe nisu dolazili u zdravstvene ustanove. Očekivani su pregovori i konstruktivni razgovori s Ministarstvom zdravstva RH i Vladom RH, ali ništa od toga. Liječnik od kojega smo očekivali razum i pomoć struci zbog položaja ministra koji je po političkoj naredbi obnašao, napravio je najviše protiv liječničke struke. Logična posljedica protivljenja da se pregovara sa Sindikatom i svim liječnicima uz njih, nemoć za demokratski dijalog i pregovore, te nametanje političkih odluka, rezultiralo je pravim štrajkom s početkom 15. siječnja 2003. godine, a mjesec dana kasnije donošenjem naredbe Vlade Republike Hrvatske o radnoj obvezi liječnicima!

O samom štrajku koji je profesionalno i uspješno vodio Hrvatski liječnički sindikat uz potporu svih liječničkih organizacija i udruga bit će još mnogo napisanih riječi. Hrvatski liječnički zbor odradio je 10. siječnja 2003. najznačajniji stručni zadatak – odredili smo postupke koji se tijekom štrajka u interesu bolesnika ne smiju prekidati. I dok je Ministarstvo zdravstva RH izdalo poruku samo s jedним takvim postupkom, Zbor je preporučio čak 14 postupka koji trebaju biti nastavljeni i tijekom štrajka. *"Od strane Hrvatskog liječničkog sindikata zamoljeni smo za pomoć pri planiranju stručnog rada tijekom održavanja štrajka. Sukladno postojećim zakonima tijekom štrajka zdravstveni djelatnici obvezni su osigurati neprekidno obavljanje prijeko potrebnih poslova radi sprječavanja ugrožavanja života bolesnika i stanovništva u cjelini."*

Uobičajena je praksa liječničkih udruga diljem svijeta da liječnici tijekom "bijelog štrajka" pružaju hitnu medicinsku i stomatološku pomoć. Dosadašnja iskustva

liječničkih udruga u zemljama koje su u okviru legalnih zahtjeva za bolje uvjete rada i nagrađivanja provodila štrajk, ukazala su na medicinske postupke koje treba provoditi usprkos štrajku. Sljedeći postupci ili liječenja ne prekidaju se za vrijeme štrajka:

- *hitna neodgodiva medicinska i stomatološka stanja*
- *hitna medicinska pomoć uključujući hitan prijevoz*
- *traumatološka stanja*
- *zdravstvena zaštita djece predškolskog i školskog uzrasta*
- *zdravstvena zaštita žena za vrijeme i nakon poroda*
- *liječenje zloćudnih bolesti*
- *postupci transfuzijske medicine*
- *liječenje težih oblika zaraznih bolesti*
- *liječenje duševnih bolesti koje predstavljaju opasnost po život samoga bolesnika ili građana*
- *dijalize*
- *postupci u svezi s donacijom i transplantacijom*
- *zdravstvena skrb za tjelesno ili duševno oštećenu djecu, odrasle ili nemoćne osobe*
- *mrtvozorstvo*
- *liječenje u slučaju elementarnih nepogoda ili epidemija većih razmjera*
- *liječenje u slučaju nuklearne ili radiološke nezgode.*

Stručni rad tijekom štrajka liječnika odvijao bi se praktički pod uvjetima i u opsegu kako se odvija stručni rad tijekom vikenda, praznika, ili neradnih dana."

Unatoč naporima protivnika i besramnog iskorištavanja najiskrenijih osjećaja i emocija kako bi nam se dokazala neka stručna pogrješka, liječnici nisu dobili niti jedan crveni karton!

Prvi opći sabor hrvatskih liječnika

Još jedan je događaj usko povezan sa štrajkom liječnika obilježio burnu 2003. godinu. Prvi opći sabor hrvatskih liječnika održan je 29. ožujka u Zagrebu na kojem su aktivno sudjelovali predstavnici svih strukovnih i znanstvenih udruga i institucija, kojih se detaljan popis nalazi naveden u "Deklaraciji o zaštiti dostojanstva hrvatskih liječnika" čiji je tekst zbog svog značenja u cijelosti tiskan u prilogu. Deklaracija govori o struci, odnosima prema liječnicima, njihovom zapošljavanju i vrednovanju rada, trajnom medicinskom usavršavanju, odnosima s bolesnicima, narodom – dakle o svemu što iskazuje zabrinutost hrvatskih liječnika za zdravlje pučanstva i degradaciju liječnika, te želju za poboljšanjem stanja u zdravstvu i zaustavljanje degradacije liječničke profesije. Deklaracija odražava sve ono o čemu se brine Hrvatski liječnički zbor, a što je razvidno u dijelu zaključaka 111. godišnje Skupštine HLZ-a održane 22. veljače 2003. godine, u vrijeme nasilno i nezakonito uvedene radne obveze:

"1. Dostojanstvo i vrednovanje struke ugroženo je i na najnižoj razini do sada.

2. Prikazi rezultata rada liječnika u medijima se iznose zamagljeno.

3. Vjekovni se odnos povjerenja između liječnika i bolesnika namjerno i tendenciozno narušava radi dnevne politike.

4. Donose se neke odluke bez poštivanja i protiv mišljenja struke, a koje ugrožavaju stručni rad s pacijentima.

5. Zahtijevamo da se osiguraju općeprihvaćeni uvjeti suvremenog stručnog rada u korist naših pacijenata koji su u zdravstvu najvažniji.

6. Zalažemo se i dalje, kao i uvijek do sada, za konstruktivne i plodonosne dijaloge sa svim zakonodavcima u zdravstvu.

7. *Podupiru se planirane aktivnosti Hrvatskoga liječničkog sindikata u svezi s legalizacijom boljih uvjeta rada liječnika i poboljšanjem statusa liječnika.*
8. *Ovlašćuje se predsjednik i Izvršni odbor HLZ-a da koordiniraju s Kolegijem liječničkih udruga pokretanje Općeg sabora svih hrvatskih liječnika."*

Je li trebalo štrajkati? Pitanje je to koje su mnogi često postavljali. Zasigurno štrajka nije trebalo biti, a vrijeme će pokazati tko nije znao, želio ili mogao slušati glas svih liječnika medicine i stomatologije. Treba jasno ukazati na čudne odnose Ministarstva zdravstva RH prema Zboru, a tadašnji ministar je u cijelosti prekinuo profesionalnu suradnju. Glas liječničke struke uopće nije slušan, prepoznat ili vrednovan, pa je baza logično napustila vrh. A točno se zna redoslijed zbivanja kada netko ostane bez baze, u zraku, što se i obistinilo tijekom državnih izbora 2003. Struka je pozivana na sastanke, ali samo da služi kao fikus koji ukrašava mjesto okupljanja. Zborski predstavnici su dekretima mijenjani, preporuke povjerenstva su okrenute, ukidaju se odjeli, dežurstva i pripravnosti usprkos upozorenju stručnih društava na posljedice za narod i struku. A kao kruna svega donose se mimo savjeta i na silu te gotovo preko noći prekrajaju i prihvaćaju najvažniji zakoni u zdravstvenom sustavu – a liječnička profesija, osim rijetkih iznimaka, nema pravo govoriti jer *"ionako će biti kako ovaj ministar odluči"!* Sve Zborske primjedbe odbacivao je s užitkom! Vrijeme će pokazati jesu li svi potezi ministra bili razumni, medicinski opravdani, pa i etični!

Zanimljivi su opći pogledi Ministarstva zdravstva RH na liječnike. Stalno se govori o lošim i nestručnim liječnicima, profesorčićima, vrijeđaju se i drugi zdravstveni radnici, nije izrečena niti jedna pozitivna riječ o radu liječnika, ali pred Vladu RH službeno se iznose podaci o uspješnim rezultatima rada zdravstvenog sustava – a bez ijedne riječi da je te stručne rezultate netko morao svojim znanjem ostvariti.

Udruga za zaštitu prava pacijenata, s kojom Zbora najaktivnije surađuje i pomaže joj u radu, izradila je već ranije Zakon o pravima bolesnika, ali još duže se prijedlog Zakona skriva u ladicama ministarstva.

A što o nama misle pravi pacijenti, oni stvarno liječeni u zdravstvenim ustanovama, a ne oni iz tiska (ili za tisak), možda će nam ipak jednoga dana pokazati rezultati anonimne ankete bolesnika liječenih u našim bolnicama. Cjelokupna liječnička profesija, pa i izvan nje, s nestrpljenjem očekuju javno objavljivanje objektivnih rezultata te anonimne i 800.000 kn vrijedne ankete. Bit će nam tada zanimljiv komentar skrivača rezultata ankete, ali i komentar dijela objektivnog, necenzuriranog, neovisnog i, kako za sebe kaže, demokratskog tiska koji je skrivača u korak pratio i dogovoreno veličao.

Njegovanje i promicanje zdravstvene istine i borba za nju jedan je od časnih zborovih zadataka. A briga o "kriepkom radu i svezi na korist liečničkog stališa" i danas je na visokom mjestu naših ciljeva. Jer, kako može rad liječnika biti "kriepak i koristan" – za liječnike i za cijelu populaciju, ako je taj rad obezvrijeđen, a uvjeti rada su slabi. Vjerujem da će rad i aktivnosti liječnika jednom biti pošteno vrednovani, ali isključivo zahvaljujući našim razumnim traženjima.

Neovisnost, dragovoljnost i odsutnost svake politike u radu Zbora jedan je od značajnih činitelja našeg uspješnog rada. Najviše vladine dužnosnike vihor politike donese na vrh – a jednako i otpuhne, a rad se Zbora na njihovu, žalost nastavlja. Jer, dobro je rečeno da treba poznavati svoju povijest od samoga osnutka, jer iz nje se mnoga znanja i pouke crpe, stječe se samopouzdanje i konačno s vremenom razlučuje pozitivno od negativnoga. A povijest treba imati, ona se ne stvara preko noći. Hrvatski liječnički zbor izdržao je do sada 130 godina na ovim dragim nam prostorima. Ali, mi možemo još toliko, a vrijeme će pokazati što je s drugima.

Član Hrvatskoga liječničkog zbora
prim. dr. Dubravko Marković iz Pule
u podnožju Himalaje sa znakom Zbora

I sada na kraju:

Krajem 2003. godine Republika Hrvatska ima izbore. Ministar zdravstva i socijalne skrbi ponovno postaje prof. dr. sc. Andrija Hebrang i dalje vrlo aktivan član Zbora.

Božićni domjenak 2003. godine u Klubu Zbora zajednički održavaju Hrvatski liječnički zbor i Hrvatska liječnička komora koja ima sada novoga predsjednika prim. dr. Hrvoja Miniga.

Vlada Republike Hrvatske na svojoj prvoj sjednici 2004. godine donosi odluku kojom ukida radnu obvezu liječnicima.

Rezultati anonimne ankete bolesnika liječenih u zdravstvenim ustanovama diljem Hrvatske pokazuju da naši bolesnici visoko cijene svoje liječnike i drugo zdravstveno osoblje.

Kolegij liječničkih udruga nastavlja redovito održavanje sastanaka s ministrom zdravstva i socijalne skrbi.

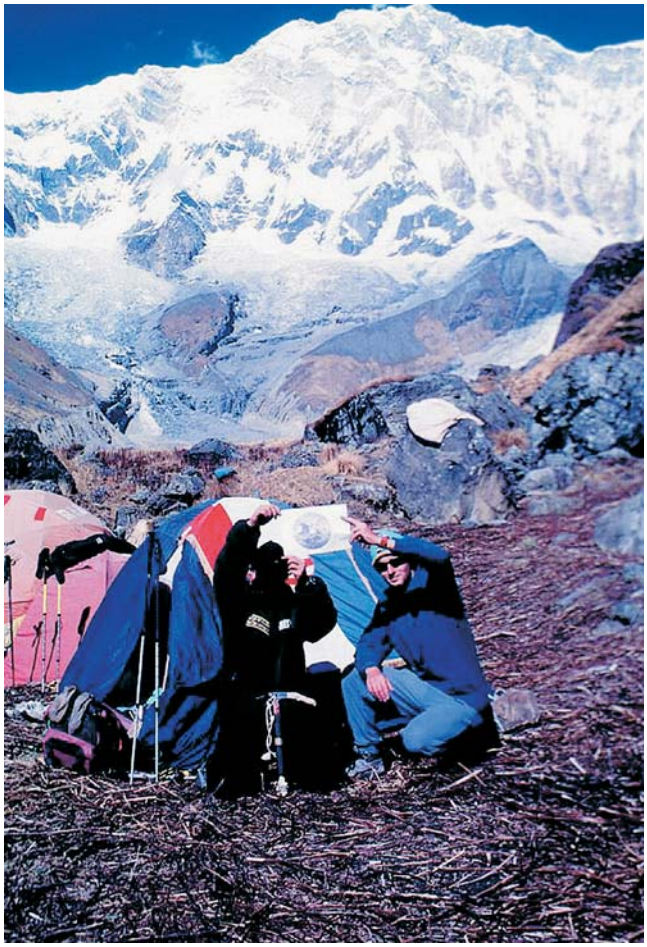

Literatura

R.H. Grad Zagreb. Gradski zavod za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode. Rješenje.Klasa UP/I-612-08/97-01/0002 AL, Ur.br. 251-16-02-97-0, od 6.2.**1997**.

106. Godišnja skupština HLZ-a. Subota, 28. veljače 1998. Liječ Vjesn **1998**; 120:177-188

Hrvatski liječnički zbor u XXI stoljeću. 107. Godišnja skupština HLZ-a, Zagreb 26. veljače, 1999. Liječ novine **1999**; 144:5-17

Orlić D. Odnosi između Hrvatskog liječničkog zbora i Hrvatske liječničke komore. Liječ Vjesn. **1999**; 121(4-5): 165-166.

109. Godišnja izborna skupština HLZ-a, Zagreb, 3. ožujka i 19. travnja 2001. godine. Liječ Vjesn **2001**;123:273-281

Husinec F. Fran Gundrum Oriovčanin, gradski fizik u Križevcima. Matica Hrvatska Križevci, **2001 ili 2000**

Ivanišević G, Orlić D. Kodeks medicinske etike i deontologije. Liječ Vjesn **2001**; 123: 147-149.

Ivanišević G (urednik) Zbornik sažetaka I. proljetnog bioetičkog simpozija HLZ-a: Bioetička edukacija medicinara. HLZ, Zagreb, **2001**.

110. Godišnja skupština Hrvatskoga liječničkog zbora, Zagreb, 23. veljače 2002. godine. Liječ Vjesn **2002**; 124: 329-337

Šimunić M, Bakran I, Orlić D. Liječnici i pušenje duhana. Liječ Vjesn **2002**; 124:104-07.

Goran Ivanišević (urednik) Kodeks medicinske etike i deontologije. Hrvatski liječnički zbor, Interprint, Zagreb, **2002**.

Čikeš N. U povodu 125. obljetnice Liječničkog vjesnika. Liječ Vjesn **2002**; 124:1-2

111. Godišnja skupština Hrvatskoga liječničkog zbora. Zagreb, 22. veljače 2003. Liječ Vjesn **2003**; 125: 92-101

Prvi Opći Sabor hrvatskih liječnika. Zagreb, 29. ožujak **2003**. Liječ Vjesn 2003;125:102-108

Deklaracija o zaštiti dostojanstva hrvatskih liječnika. Liječ Vjesn **2003**; 125:108-109

STATUT
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Zagreb, 23. veljače 2002.

Skupština Hrvatskoga liječničkog zbora, udruge hrvatskih liječnika osnovane 26. veljače 1874. radi unapređenja zaštite zdravlja naroda, stručnog i znanstvenog rada, njegovanja liječničke etike i zaštite staleških interesa, na temelju **članka 11.** Zakona o udrugama od 28. rujna 2001. (NN, 88/01) na sjednici 23. veljače 2002. donosi

STATUT
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Hrvatski liječnički zbor udruga je doktora medicine i doktora stomatologije (u daljnjem tekstu: liječnici) osnovana radi unapređenja zaštite zdravlja naroda, stručnog i znanstvenog rada, njegovanja liječničke etike i zaštite staleških interesa.

Članak 2.

(1) Naziv je udruge:

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION

(2) Skraćeni je naziv udruge:

HLZ

(3) Skraćeni naziv udruge na engleskom jeziku glasi:

CroMA

(4) Sjedište je udruge:

Zagreb, Šubićeva 9.

Članak 3.

(1) HLZ je pravna osoba.

(2) Za svoje obveze HLZ odgovara cjelokupnom svojom imovinom, u skladu sa zakonom.

Članak 4.

HLZ ima **pečat** okruglog oblika, promjera 3 cm, u sredini je znak s crtežom Trga bana Josipa Jelačića u Zagrebu, na kojem se u pozadini nalazi stara Zakladna bolnica, a u sredini spomenik Josipu Jelačiću, oko kojeg u krugu piše dolje: "1874", a gore: "HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR".

Članak 5.

(1) HLZ djeluje na području Republike Hrvatske.

(2) Djelatnost HLZ-a obavlja se u podružnicama i stručnim društvima, sekcijama i klubovima, koji nemaju pravnu osobnost.

(3) Podružnice HLZ-a osniva Skupština HLZ-a na prijedlog Glavnog odbora.

(4) Stručna društva osnivaju članovi HLZ, uz suglasnost Glavnog odbora, a sekcije i klubove Glavni odbor HLZ-a.

Članak 6.

Glasovanje za sve izborne funkcije u tijelima HLZ-a, podružnica i stručnih društava je tajno.

II. ZASTUPANJE

Članak 7.

Predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora zastupa i predstavlja HLZ.

III. CILJEVI I DJELATNOST

Članak 8.

Ciljevi HLZ-a jesu unapređenje zdravstvene zaštite naroda, stručnog i znanstvenog rada liječnika, njegovanja liječničke etike i zaštite staleških interesa.

Članak 9.

Djelatnost HLZ-a obuhvaća:

1. stručno i znanstveno usavršavanje,

2. unapređenje znanstveno istraživačkog rada, u čemu surađuje s Akademijom medicinskih znanosti Hrvatske i drugim znanstvenim institucijama i društvima,

3. unapređenje medicinske nastave suradnjom s medicinskim fakultetima i Stomatološkim fakultetom te organizacijama studenata medicine i stomatologije,

4. njegovanje medicinske etike, pridržavanje etičkog kodeksa i medicinske deontologije, razrada novih etičkih načela i poštivanje općih moralnih i humanih principa,

5. unapređenje zdravstvenoga stanja stanovništva i zaštita čovjekova okoliša,

6. unapređenje zdravstvene kulture stanovništva predavanjima, organiziranjem dana i tjedana zdravlja, tiskanjem popularnih publikacija, obavještavanjem sredstvima javnog informiranja,

7. sudjelovanje predstavnika Zbora u tijelima zdravstvene uprave i izvršne vlasti,

8. davanje mišljenja i ekspertiza pri donošenju zakona i odluka o organizaciji zdravstvene zaštite i zdravstvene službe te ostalim javno zdravstvenim problemima,

9. izdavanje časopisa: *Liječnički vjesnik, Liječničke novine, Acta stomatologica croatica*; objavljivanje stručnih i znanstvenih knjiga, edukativnih i popularnih publikacija, obrazaca i drugo,

10. njegovanje društvenog, kulturnog, glazbenog i športskog života svojih članova,

11. suradnja s drugim liječničkim te zdravstvenim i srodnim udrugama u zemlji i inozemstvu,

12. briga za unapređenje društvenog i ekonomskog položaja liječnika te zaštita članova HLZ-a u svim slučajevima nepravednog i nezakonskog postupka prema časti i materijalnim interesima člana,

13. HLZ može radi ostvarivanja svojih ciljeva i djelatnosti osnovati trgovačko društvo, sukladno Zakonu.

IV. JAVNOST RADA

Članak 10.

(1) Djelovanje je HLZ-a javno.

(2) HLZ o svojem radu obavješćuje članstvo preko *Liječničkih novina , Liječničkog vjesnika* i *Acta stomatologica croatica*, putem telematičkih sustava, a po potrebi i drugim načinima obavješćivanja.

(3) HLZ načelo javnosti rada ostvaruje na način da je rad svih tijela HLZ-a javan.

(4) Iznimno, predsjednik svakog tijela HLZ-a može odlučiti da se pojedina pitanja rješavaju uz isključenje javnosti, i to onda kada je riječ o časti staleža ili pojedinoga člana HLZ-a, o pitanjima od posebnog interesa za HLZ ili o pojedinim etičkim pitanjima.

(5) Rad HLZ-a i njegovih tijela podliježe ocjeni i kritici članstva.

V. ČLANSTVO I ČLANARINA

1. Članstvo

Članak 11.

(1) Članstvo HLZ-a čine liječnici koji žive i djeluju u zemlji i inozemstvu.

(2) Članovima mogu postati i druge osobe visoke stručne spreme koje rade u zdravstvenim državnim, županijskim i privatnim ustanovama i surađuju u stručnim društvima i podružnicama.

Članak 12.

(1) Članovi HLZ-a mogu biti redovni, pridruženi i začasni.

(2) Redovni članovi (u daljnjem tekstu: članovi) mogu biti samo liječnici.

(3) Pridruženi su članovi stručnjaci s visokom stručnom spremom iz zemlje i inozemstva, koji nisu liječnici, a rade u zdravstvenoj djelatnosti ili su znanstvenici iz područja medicine.

(4) Začasnim članovima mogu postati članovi HLZ-a te drugi zdravstveni i znanstveni djelatnici i građani Republike Hrvatske ili iz inozemstva, koji su posebno zaslužni za rad HLZ-a ili za unapređenje medicinske znanosti i struke.

Članak 13.

(1) Članove izabiru podružnice i o tome obavješćuju Glavni odbor.

(2) Primanje u HLZ obavlja se ispunjavanjem pristupnice. Upravni odbor podružnice razmatra pristupnicu i o tome donosi odluku.

(3) Pridružene članove izabiru stručna društva ili podružnice i o tome obavješćuju Glavni odbor HLZ-a.

(4) Začasne članove bira Skupština HLZ-a na prijedlog Glavnog odbora i Povjerenstva za odličja, a na temelju obrazloženoga prijedloga.

Članak 14.

Prava i dužnosti članova HLZ-a jesu:

1. pridržavati se načela medicinske etike te da svojim postupcima i radom ne narušavaju ugled HLZ-a i liječničkog poziva,
2. razvijati i usavršavati svoje znanje,
3. objavljivati svoje znanstvene i stručne radove u publikacijama HLZ-a,
4. birati tijela HLZ-a,
5. davati prijedloge i primjedbe na rad HLZ-a i njegovih tijela,
6. podnositi žalbe i prigovore u slučajevima predviđenima ovim Statutom,
7. izvršavati odluke tijela HLZ-a,
8. čuvati i štititi interes HLZ-a kao cjeline i svih njegovih članova,
9. redovito plaćati članarinu,
10. plaćati umanjenu kotizaciju za znanstvene i stručne skupove koje organiziraju HLZ, podružnice i stručna društva,
11. pravo je članova da budu birani u tijela upravljanja HLZ-a, podružnica i stručnih društava,
12. pridruženi članovi imaju sva prava i dužnosti, kao i ostali članovi, samo što ne mogu biti birani za predsjednika, prvog dopredsjednika ili člana Suda časti HLZ-a, podružnica, stručnog društva i sekcije.

Članak 15.

Članstvo u HLZ-u prestaje:

1. istupanjem iz članstva po vlastitoj želji ili smrću,
2. neplaćanjem članarine najmanje kroz jednu godinu, a nakon pisane opomene,
3. isključenjem odlukom Skupštine podružnice na temelju presude Suda časti podružnice, zbog kršenja Kodeksa medicinske etike i deontologije ili nepridržavanja drugih odredaba Statuta,
4. pravomoćnom presudom Suda časti HLZ-a.

2. Članarina

Članak 16.

(1) Skupština HLZ-a donosi odluku o iznosu godišnje članarine.

(2) Od utvrđene članarine, iz stavka 1. ovoga članka, HLZ-u pripada 75%, a podružnici pripada 25%.

VI. UNUTARNJE USTROJSTVO I TIJELA HLZ-a

Članak 17.

Ustrojstveni oblici HLZ-a jesu: podružnice, stručna društva, sekcije i klubovi.

(1) Tijela su HLZ-a:

1. Skupština
2. Predsjednik
3. Glavni odbor
4. Izvršni odbor
5. Povjerenstva HLZ-a
6. Nadzorni odbor
7. Sud časti i
8. Stručni savjet

(2) Tijela su podružnica:

1. Skupština
2. Predsjednik
3. Upravni odbor
4. Nadzorni odbor i
5. Sud časti

(3) Tijela stručnih društava jesu:

1. Skupština
2. Predsjednik
3. Upravni odbor

(4) U HLZ-u su osnovane i djeluju ove podružnice:

1. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Bjelovar
2. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Čakovec
3. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Dubrovnik
4. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Gospić
5. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Istarska
6. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Karlovac
7. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Knin
8. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Koprivnica
9. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Krapinsko-zagorska
10. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Kutina
11. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Metković
12. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Našice
13. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Nova Gradiška
14. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Ogulin
15. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Osijek
16. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Pakrac
17. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Požega
18. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Rijeka
19. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Sisak
20. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Slavonski Brod
21. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Split
22. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Šibenik
23. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Varaždin
24. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Vinkovci-Županja
25. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Virovitica
26. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Vukovar
27. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Zadar
28. Hrvatski liječnički zbor Podružnica Zagreb

(5) Hrvatski liječnički zbor vodi posebni popis (registar) stručnih društava, sekcija i klubova.

(6) U popis se upisuju bitni podaci o stručnim društvi-ma, sekcijama i klubovima, promjene i prestanak djelovanja, pravilnici o radu stručnih društava, odluke skupština stručnih društava, kao i podaci o članovima upravnog odbora stručnih društava, pravilnici o radu sekcija i klubova.

Tijela HLZ-a

Članak 18.

1.1. Skupština HLZ-a

(1) Skupština je vrhovno tijelo HLZ-a.

(2) Skupština HLZ-a sastaje se najmanje jedanput na godinu, u pravilu uoči ili na Dan HLZ-a, 26. veljače.

(3) Skupštinu čine dosadašnji izaslanici podružnica, i to po jedan izaslanik na započetih 100 članova, te po položaju članovi Glavnog odbora, predsjednik Suda časti HLZ-a, predsjednik Nadzornog odbora HLZ-a ili njihovi zamjenici.

(4) Stručna društva biraju po jednog izaslanika u Skupštinu.

(5) Mandat članova Skupštine traje četiri godine.

(6) Član Skupštine može biti opozvan prije isteka mandata na temelju pravovaljane odluke Skupštine podružnice ili stručnog društva.

(7) Za izaslanika Skupštine može se biti izabran najviše dvaput uzastopce, osim ako se za to ne očituje dvotrećinska većina svih članova Skupštine podružnice ili stručnoga društva.

(8) Ako izaslanik Skupštine HLZ-a promijeni podružnicu, prestaje biti član Skupštine.

(9) Upravni odbor podružnice ili stručnoga društva može imenovati novog izaslanika do održavanja sljedeće sjednice Skupštine podružnice ili stručnoga društva.

(10) Sjednica Skupštine može biti redovna ili izvanredna.

(11) Redovnu sjednicu Skupštine saziva predsjednik HLZ-a uz suglasnost Glavnog odbora.

(12) Svaka četvrta redovna sjednica Skupštine je izborna.

(13) Izvanrednu sjednicu Skupštine saziva predsjednik HLZ-a, na temelju odluke Glavnog odbora, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog najmanje pet podružnica i stručnih društava.

(14) Skupština HLZ-a radi na sjednicama prema Poslovniku o radu Skupštine.

(15) Skupština može zasjedati i pravovaljano donositi odluke u koliko sjednici prisustvuje najmanje polovica više 1 izaslanik (kvorum).

(16) Ukoliko do početka Skupštine nije nazočan dovoljan broj izaslanika, čekati će se jedan sat i tada Skupština može pravovaljano odlučivati ukoliko je sjednici nazočna jedna trećina izaslanika.

(17) Pravovaljane se odluke donose većinom glasova nazočnih izaslanika.

Članak 19.

(1) Skupština na svojoj sjednici raspravlja i odlučuje o radu i zadacima HLZ-a, a posebice:

1. donosi Statut HLZ-a, njegove izmjene i dopune,
2. donosi poslovnik o radu Skupštine,
3. donosi poslovnik o radu Suda časti,
4. donosi program rada HLZ-a i smjernice Glavnom odboru,
5. bira i razrješuje predsjednika i prvog dopred-sjednika HLZ-a, članove Suda časti i Nadzornog odbora,
6. raspravlja i glasuje o izvještajima predsjednika, Nadzornog odbora, Suda časti, urednika *Liječničkog vjesnika, Acta stomatologica croatica i Liječničkih novina*,
7. donosi Kodeks medicinske etike i deontologije,
8. odlučuje o žalbama na odluke Suda časti HLZ-a,
9. prihvaća završni račun o poslovanju,
10. donosi godišnji financijski plan,
11. odlučuje o iznosu godišnje članarine,
12. odlučuje o iznosu pretplate za časopise nečlanovima HLZ-a,
13. na prijedlog Glavnog odbora osniva podružnice HLZ-a,
14. na prijedlog Glavnog odbora, preko podružnica i stručnih društava, izabire začasne članove HLZ-a, dodjeljuje zborska odličja, nagrade i priznanja svojim članovima i drugim građanima i osobama zaslužr-

nima za ostvarenje ciljeva i zadataka HLZ-a, te znanstvenicima i zdravstvenim djelatnicima koji su unaprijedili medicinsku znanost i struku,

15. predlaže zaslužne članove za odličja i društvena priznanja,

16. odlučuje o osnivanju zaklada HLZ-a,

17. donosi odluku o prestanku rada HLZ-a.

(2) Skupština bira predsjednika i prvog dopredsjednika HLZ-a, članove Suda časti i Nadzornog odbora, između više kandidata na temelju prijedloga najmanje pet članova Skupštine.

(3) Za izbor kandidata potrebna je natpolovična većina nazočnih izaslanika.

1.2. Predsjednik HLZ-a

Članak 20.

(1) Predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora zastupa i predstavlja HLZ.

(2) Predsjednik posebno zastupa HLZ prema drugim pravnim osobama, tijelima vlasti, te drugim liječničkim organizacijama u zemlji i u inozemstvu.

(3) Predsjednik saziva i vodi sjednice Skupštine, Glavnog i Izvršnog odbora, a zajedno s tajnikom priprema sjednice.

(4) Predsjednik, zajedno s tajnikom, brine se i odgovoran je za ostvarivanje odluka Skupštine i Glavnog odbora i pridržavanje zakonitosti rada HLZ-a na temelju Statuta.

(5) Mandat predsjednika traje četiri godine.

(6) Predsjednik ne može biti izabran više od dvaput uzastopce.

(7) Prvi dopredsjednik zamjenjuje predsjednika ako je ovaj odsutan ili spriječen. U slučaju odsutnosti ili spriječenosti prvog dopredsjednika, zamjenjuje ga drugi dopredsjednik ili tajnik ili član kojeg imenuje Glavni odbor.

Članak 21.

(1) Tajnik HLZ-a, zajedno sa suradnicima, organizira rad Glavnog odbora i njegovih povjerenstava, priprema sjednice Glavnog odbora i Skupštine HLZ-a.

(2) Tajnik vodi registar članova Hrvatskog liječničkog zbora.

(3) Rizničar je predsjedavatelj Povjerenstva za gospodarska pitanja. Brine se za novčano poslovanje HLZ-a, koje uz pomoć administracije i vodi.

1.3. Glavni odbor HLZ-a

Članak 22.

(1) Glavni odbor čine: predsjednik, dopredsjednici, tajnik i rizničar HLZ-a, izaslanik iz svake podružnice i četiri izaslanika Stručnog savjeta.

(2) Po funkciji članovi su Glavnog odbora predsjednik Hrvatskoga stomatološkog društva, predsjednik Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Hrvatskoga liječničkog sindikata, Hrvatske liječničke komore, Hrvatske stomatološke komore, izaslanici medicinskih fakulteta i Stomatološkog fakulteta, te glavni urednici *Liječničkog vjesnika, Acta stomatologica croatica* i Liječničkih novina.

(3) Član Glavnog odbora može, u slučaju spriječenosti, odrediti svojeg zamjenika za sjednicu Glavnog odbora.

(4) Glavni je odbor tijelo HLZ-a i njegove Skupštine.

(5) Glavni odbor razmatra i donosi odluke o poslovanju HLZ-a, osim odluka koje donosi Skupština, te izrađuje prijedloge za odluke Skupštine HLZ-a, a prema poslovniku o radu Glavnog odbora.

(6) Glavni se odbor, u pravilu, sastaje jedanput na mjesec, a najmanje jedanput u dva mjeseca.

(7) Sjednica je Glavnog odbora punovažna ako joj je nazočna natpolovična većina svih članova.

(8) Odluke se donose većinom glasova nazočnih članova.

(9) Glavni odbor bira tajnika i rizničara iz redova članova HLZ-a iz Zagreba.

(10) Glavni odbor bira drugog dopredsjednika iz redova svojih članova, pri čemu vodi računao o tome da, ako koliko je za prvog dopredsjednika biran doktor medicine, drugi dopredsjednik bude doktor stomatologije i obratno.

(11) Mandat članova Glavnog odbora traje četiri godine.

(12) Član Glavnog odbora može biti ponovno delegiran od svoje podružnice.

(13) Za člana Glavnog odbora može se biti izabran najviše dvaput uzastopce, osim ako se za to neočituje dvotrećinska većina članova Skupštine odgovarajućeg tijela.

(14) Opoziv članova Glavnog odbora obavlja se na isti način kao i njihov izbor.

(15) Izaslanika na sjednici Glavnog odbora može zamijeniti zamjenik iz iste podružnice s punomoći svojeg Upravnog odbora.

(16) Rad Glavnog odbora vodi predsjednik, odnosno dopredsjednik HLZ-a ili tajnik HLZ-a.

(17) Glavni odbor vodi politiku HLZ-a između dviju sjednica Skupštine, te se brine o izvršavanju odluka i smjernica Skupštine.

(18) Glavni odbor imenuje svoja povjerenstva te izaslanike u tijela znanstvenih, stručnih, nastavnih i društvenih institucija i zajednica.

(19) Glavni odbor, na prijedlog podružnica i stručnih društava HLZ-a, predlaže kandidate za izbor u članstvo Akademije medicinskih znanosti Hrvatske.

1.4. Izvršni odbor HLZ-a

Članak 23.

(1) Izvršni odbor vodi i obavlja poslove HLZ-a između sjednica Glavnog odbora.

(2) Izvršni odbor čine: predsjednik, dva dopredsjednika, predsjednik Hrvatskoga stomatološkog društva, tajnik i rizničar HLZ-a.

(3) Izvršni odbor, uz suglasnost Glavnog odbora, može kooptirati još najviše tri člana radi obavljanja privremenih ili trajnih zadaća.

(4) Izvršni odbor obavlja poslove koje mu povjeri Glavni odbor te izvršava njegove odluke, te obavlja i druge poslove za koje samostalno ocijeni da ih je potrebno bez odgađanja obaviti.

(5) Izvršni odbor radi i odlučuje na sjednicama Izvršnog odbora, većinom glasova nazočnih članova.

(6) Izvršni odbor saziva Predsjednik, dopredsjednik ili tajnik HLZ-a.

(7) Sjednicom Izvršnog odbora predsjeda Predsjednik HLZ-a. U slučaju njegove spriječenosti sjednicom Izvršnog odbora predsjeda prvi ili drugi dopredsjednik HLZ-a.

(8) Izvršni je odbor za svoj rad odgovoran Glavnom odboru.

1.5. Povjerenstva HLZ-a

Članak 24.

(1) Povjerenstva HLZ-a jesu tijela Glavnog odbora. Osnivaju se radi proučavanja temeljnih pitanja i rada na zadacima HLZ-a te radi pripreme statutarnih odluka HLZ-a.

(2) Stalna povjerenstva HLZ-a jesu:

1. Povjerenstvo za organizacijska i pravna pitanja,
2. Povjerenstvo za gospodarska pitanja,
3. Povjerenstvo za međunarodnu suradnju,
4. Povjerenstvo za stručna društva HLZ-a,
5. Povjerenstvo za usavršavanje liječnika,
6. Povjerenstvo za odličja,
7. Povjerenstvo za medicinsku etiku i deontologiju,
8. Povjerenstvo za suradnju i praćenje sredstava javnoga priopćavanja,
9. Povjerenstvo za mlade liječnike.

(3) Glavni odbor po potrebi osniva i druga povjerenstva, odbore i radne grupe stalnog ili privremenog karaktera.

(4) Povjerenstva se sastoje od predsjednika i još najmanje dva člana.

(5) Povjerenstva rade na temelju Poslovnika o radu koji donosi Glavni odbor na prijedlog povjerenstva.

1.6. Nadzorni odbor HLZ-a

Članak 25.

(1) Nadzorni odbor ima pet članova i tri zamjenika.

(2) Članove Nadzornog odbora bira Skupština HLZ-a.

(3) Članovi Nadzornog odbora ne mogu biti ujedno i članovi Glavnog odbora.

(4) Mandat članova traje četiri godine.

Članak 26.

(1) Ovlasti su Nadzornog odbora:

1. kontrolirati valjanost i zakonitost zaključaka tijela HLZ-a te njihovo provođenje u skladu s odredbama Statuta i drugih akata,

2. kontrolirati korištenje sredstvima HLZ-a i cjelokupno materijalno te financijsko poslovanje,

3. raspravljati o prigovorima i žalbama te donositi odluke o njima,

4. zahtijevati od Glavnog odbora sazivanje izvanredne Skupštine HLZ-a, ako smatra potrebnim.

(2) Sjednice Nadzornog odbora održavaju se po potrebi, a najmanje jedanput na godinu. Sjednice vodi predsjednik kojeg je izabrala Skupština HLZ-a.

(3) Nadzorni odbor radi prema poslovniku o radu.

(4) Sjednice sazivaju predsjednik Nadzornog odbora, Glavni odbor ili predsjednik HLZ-a.

(5) Odluke su pravomoćne ako ih donese većina članova Nadzornog odbora.

(6) Nadzorni odbor podnosi izvještaj na svakoj Skupštini HLZ-a.

1.7. Sud časti HLZ-a

Članak 27.

(1) Predsjednika i članove Suda časti bira Skupština.

(2) Sud časti sastoji se od sedam članova i dvaju zamjenika.

(3) Mandat članova traje četiri godine.

(4) Članovi Suda časti ne moraju biti izaslanici na izbornoj Skupštini.

(5) Članovi Glavnog odbora ne mogu biti članovi Suda časti.

Članak 28.

(1) Sud časti postupa u skladu s Pravilnikom o sudu časti Hrvatskoga liječničkog zbora, koji donosi Skupština HLZ-a.

(2) Osnovne su zadaće Suda časti:

1. zaštita moralnog integriteta, te ljudskog i stručnog dostojanstva svakoga člana HLZ-a,

2. predlaganje sankcija i donošenje kazni članu koji se ogriješio o liječničku etiku ili povrijedio čast i ugled HLZ-a, liječničkoga zvanja i staleža,

3. arbitraža u slučaju sporova među članovima HLZ-a.

Članak 29.

(1) Sud časti rješava žalbe članova HLZ-a i drugih osoba na odluke Sudova časti Podružnica.

(2) Sud časti iznimno može raspravljati u prvom stupnju u predmetima koje mu uputi Glavni odbor HLZ-a, Nadzorni odbor ili član pojedinac ili drugi pojedinci ili pravne osobe koje misle da su oštećene djelovanjem HLZ-a.

(3) Sud časti zasjeda ako su prisutna najmanje 3 člana.

(4) Sud časti donosi odluku većinom glasova svojih članova.

(5) Drugostupanjska odluka Suda časti je konačna i izvršna.

(6) Sud časti može svoje odluke objaviti.

(7) Odluke suda časti provodi Izvršni odbor.

1.8. Stručni savjet HLZ-a

Članak 30.

(1) Stručni savjet HLZ-a stručno je tijelo koje čine izaslanici svih stručnih društava. Svako stručno društvo ima jednog izaslanika i to je, u pravilu, predsjednik društva.

(2) Rad Stručnog savjeta vodi predsjednik koji je ujedno i predsjednik Povjerenstva za stručna pitanja

(3) Stručni je savjet savjetodavno tijelo Glavnog odbora. Temeljna mu je zadaća davanje stručnih mišljenja o znanstvenim i stručnim pitanjima, o razvoju medicine u nas i o organizacijskim pitanjima zdravstvene zaštite.

(4) Stručni savjet ima razred za medicinu i razred za stomatologiju. Hrvatsko stomatološko društvo HLZ-a rukovodi razredom za stomatologiju. Razred za stomatologiju čine sva stomatološka društva, sekcije i ogranci.

(5) Sjednicu Stručnog savjeta saziva njegov predsjednik.

(6) Inicijativu za saziv mogu dati Glavni odbor, Povjerenstvo za stručna pitanja i stručno društvo.

(7) Stručni savjet delegira četiri člana u Glavni odbor: predsjednika Stručnog savjeta, predstavnika Hrvatskoga stomatološkog društva i još dva člana iz svojega sastava.

1.9. Opoziv članova tijela HLZ-a

Članak 31.

(1) U slučaju neaktivnosti pojedinih članova tijela HLZ-a, Upravni odbor podružnice ili druga izvršna tijela HLZ-a mogu privremeno kooptirati nove članove.

(2) U takvom slučaju na idućoj godišnjoj skupštini tajnim glasovanjem treba opozvati neaktivne članove te izabrati nove prema uobičajenom izbornom postupku.

(3) Mandat tako izabranih članova traje koliko i mandat izvršnog tijela u koje su kooptirani.

2. Podružnice HLZ-a

Članak 32.

(1) Podružnice se organiziraju na županijskom ili na teritorijalnom principu na području Republike Hrvatske.

(2) Podružnica se može osnovati ako ima najmanje 50 članova.

(3) Podružnice su samostalne u svojem radu na provođenju ciljeva i zadataka HLZ-a, na svom području.

(4) Podružnica samostalno raspolaže novčanim sredstvima, koja pripadaju podružnici iz članarine i iz drugih izvora financiranja.

(5) Svoje pravilnike o radu podružnice donose u skladu s ovim Statutom HLZ-a.

(6) Podružnice imaju svoj pečat okruglog oblika na kojem u gornjem polukrugu piše: "HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR", a u donjem: NAZIV PODRUŽNICE i IME SJEDIŠTA.

3. Stručna društva HLZ-a

Članak 33.

(1) Stručna se društva osnivaju za pojedine stručne ili znanstvene grane i discipline ili zajednički za više znanstvenih ili stručnih disciplina koje imaju zajedničko polje znanstvene ili stručne djelatnosti i zdravstvene zaštite naroda. Djelovanje i rad stručnog društva mora biti u skladu s ciljevima i zadacima HLZ-a.

(2) Stručna društva razvijaju suradnju sa znanstvenim i stručnim institucijama s medicinskim fakultetima i Stomatološkim fakultetom.

(3) Stručna društva predlažu mjere za unapređenje i poboljšanje organizacije rada te prate organizaciju i rad zdravstvene djelatnosti u području svoje struke.

(4) Stručna društva trebaju surađivati s istovjetnim znanstvenim i stručnim liječničkim društvima u inozemstvu i učlanjivati se u odgovarajuće međunarodne asocijacije kao nacionalni predstavnik svojeg područja djelovanja.

Članak 34.

(1) HLZ vodi poseban popis stručnih društava, sekcija i klubova.

(2) Nova ili obnovljena stručna društva, sekcije i klubovi uvrštavaju se u popis nakon osnivanja u skladu s odredbama ovog Statuta.

(3) Ako nastanu promjene u nazivu i djelatnosti ili se stručna društava spoje, u popisu će se provesti izmjene u skladu s odlukom skupštine stručnog društva.

(4) Odluku o upisu promjene donosi Glavni odbor HLZ-a.

(5) Stručna društva, sekcije i klubovi brišu se s popisa kada prestanu postojati.

(6) Je li koje od stručnih društava, sekcija ili klubova prestalo postojati, utvrđuje Glavni odbor HLZ-a.

Članak 35.

(1) Stručna se društva osnivaju na osnivačkoj skupštini odlukom Glavnog odbora HLZ-a, a na prijedlog najmanje deset članova HLZ-a.

(2) Stručno društvo ima svoj pravilnik o radu, koji donosi skupština stručnog društva, a potvrđuje Glavni odbor HLZ-a.

(3) Stručno društvo ima naziv:

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR,
HRVATSKO DRUŠTVO .....
ili HRVATSKO ...naziv.....DRUŠTVO

CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION, a u drugom redu:
CROATIAN SOCIETY .....

(4) Stručno društvo ima svoj četvrtasti pečat na kojem u gornjem redu piše: HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR, a u donjem redu:

HRVATSKO DRUŠTVO .....
ili HRVATSKO ...naziv.....DRUŠTVO

CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION,
a u drugom redu:
CROATIAN SOCIETY .....

Ispod naslova može stajati adresa tajništva kao:
Tajništvo (Secretary) ..... .

Članak 36.

(1) Stručno društvo prestaje postojati:

1. odlukom skupštine stručnog društva.
2. ako nije aktivno dulje od jedne godine
3. ako ima manje od deset članova
4. ako djeluje suprotno djelatnosti, ciljevima i interesima Hrvatskoga liječničkog zbora.

(2) Odluku o prestanku postojanja stručnog društva u slučaju razloga iz točaka 2. do 4. donosi Skupština HLZ-a na prijedlog Glavnog odbora.

3.1. Skupština stručnog društva

Članak 37.

(1) Skupština stručnog društva najviše je tijelo stručnog društva.

(2) Skupština se organizira i djeluje na temelju Pravilnika o radu stručnog društva.

(3) Ako stručno društvo ima manje od 100 članova, skupštinu čine svi članovi društva.

(4) Ako stručno društvo ima 100 i više članova, skupština stručnoga društva organizira se na **načelu izaslanstva**, vodeći računa o teritorijalnoj i proporcionalnoj zastupljenosti.

(5) Prijedlog za osnivačku ili obnoviteljsku skupštinu Glavnom odboru daje inicijativni odbor.

(6) Inicijativni odbor čini najmanje deset potpisnika članova HLZ-a, budućih članova društva, koji Glavnom odboru predlažu program rada i Pravilnik o radu društva.

(7) Osnivačku ili obnoviteljsku skupštinu sazivaju članovi inicijativnog odbora, uz prethodnu suglasnost Glavnog odbora HLZ-a.

3.2. Upravni odbor stručnoga društva

Članak 38.

(1) Upravni odbor sastoji se od predsjednika, dopredsjednika i tajnika društva, te članova izabranih na sjednici skupštine.

(2) Članovi su upravnog odbora po funkciji predsjednici ogranaka društva, ako oni postoje, te ovisno o statutu društva, bivši predsjednik.

(3) Predsjednik, prvi dopredsjednik i ostali članovi upravnog odbora izabiru se na sjednici skupštine društva neposrednim tajnim glasovanjem.

(4) Drugog dopredsjednika i rizničara društva bira upravni odbor između svojih članova, a tajnika društva, na prijedlog predsjednika, između ukupnoga članstva.

(5) Mandat članova upravnog odbora traje četiri godine.

(6) Za predsjednika, prvog dopredsjednika, tajnika i za člana upravnog odbora može se biti biran najviše dvaput uzastopce, osim ako se za to ne očituje dvotrećinska većina svih članova skupštine društva.

(7) Upravni odbor organizira rad stručnog društva organiziranjem sastanaka, simpozija, međudruštvenih sastanaka i brine se o zdravstvenoj zaštiti naroda na području svojega stručnog djelovanja.

(8) Upravni odbor može osnovati svoja povjerenstva i radne skupine.

3.3. Članstvo u stručnim društvima

Članak 39.

(1) Članom stručnog društva može postati član HLZ-a.

(2) Pridruženi članovi mogu biti visokoobrazovani stručnjaci drugih struka i znanstvenici koji djeluju u području djelatnosti društva. Pridruženi članovi imaju sva prava i dužnosti, ali ne mogu biti birani za predsjednika i prvog dopredsjednika ili člana Suda časti HLZ-a, podružnice, stručnog društva i sekcije.

(3) Začasnim članom društva može postati zdravstveni i znanstveni djelatnik, građanin Republike Hrvatske ili iz inozemstva, koji je zaslužan za razvoj znanstvene misli i stručne djelatnosti iz područja djelatnosti društva.

(4) Članove i pridružene članove izabire upravni odbor, a začasne članove skupština društva na temelju obrazloženoga prijedloga predlagatelja.

3.4. Ogranak stručnoga društva

Članak 40.

(1) Ako u pojedinim podružnicama HLZ-a ili na području više podružnica postoji veći broj stručnjaka neke medicinske grane ili discipline, oni mogu predložiti osnivanje ogranka stručnoga društva.

(2) Ogranak je sastavni dio stručnoga društva i osniva ga upravni odbor društva.

(3) Ogranak ima svoj upravni odbor, a predsjednik je ogranka po funkciji član upravnog odbora stručnog društva.

(4) Organizacija ogranka utvrđuje se Pravilnikom o radu stručnoga društva.

3.5. Sekcije HLZ-a i sekcije stručnih društava

Članak 41.

(1) Medicinske struke i discipline s manjim brojem članova mogu osnivati samostalne sekcije unutar HLZ-a.

(2) Odluku o osnivanju sekcije donosi Glavni odbor HLZ-a na prijedlog najmanje pet članova HLZ-a.

(3) Unutarnja organizacija i način rada sekcije uređuju se Pravilnikom o radu koji donosi Glavni odbor HLZ-a.

3.6. Društvene djelatnosti HLZ-a

Članak 42.

Članovi HLZ-a mogu za svoja interesna područja (umirovljenici, studenti, stažisti) ili društvene djelatnosti (kultura, šport) osnivati društva, sekcije ili klubove po istim načelima i pravilima kao i stručna društva.

3.7. Odličja stručnoga društva

Članak 43.

Osim odličja HLZ-a, koja na prijedlog podružnica i stručnih društava, dodjeljuje Skupština HLZ-a ili Glavni odbor HLZ-a, stručna društva mogu dodjeljivati svoja odličja.

VII. ODLIČJA HLZ-a

Članak 44.

(1) Odličja su HLZ-a: Začasno članstvo, odličje Ladislav Rakovac, Povelja, Diploma i Zahvalnica.

(2) Začasno članstvo, odličje Ladislav Rakovac i Povelju dodjeljuje Skupština HLZ-a, a Diplomu i Zahvalnicu Glavni odbor HLZ-a.

(3) Kandidate za odličja predlaže Povjerenstvo za odličja HLZ-a na temelju prethodnog obrazloženog prijedloga podružnica, stručnih društava, Uredničkog odbora stručnih i znanstvenih časopisa, Glavnog odbora i Predsjednika HLZ-a.

(4) Postupak za dodjelu odličja propisuje se posebnim pravilnikom.

VIII. IZDAVAČKA DJELATNOST HLZ-a

Članak 45.

(1) HLZ izdaje stručno-znanstvena glasila: *Liječnički vjesnik i Acta stomatologica croatica* (ASCRO) te društveno glasilo *Liječničke novine.*

(2) Podružnice i stručna društva mogu izdavati svoja vlastita stručna edukativna i znanstvena glasila.

(3) HLZ izdaje i druge znanstvene, stručne i popularne publikacije.

(4) Pravilnike o radu i izdavačkoj djelatnosti HLZ-a potvrđuje Glavni odbor na prijedlog uredničkih obora.

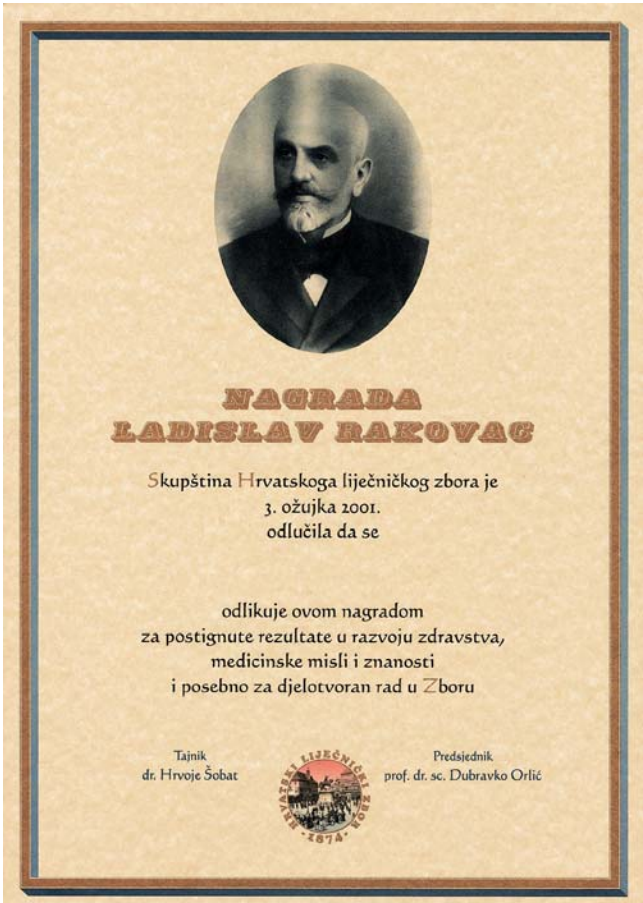

NAGRADA
LADISLAV RAKOVAC

Skupština Hrvatskoga liječničkog zbora je
3. ožujka 2001.
odlučila da se

odlikuje ovom nagradom
za postignute rezultate u razvoju zdravstva,
medicinske misli i znanosti
i posebno za djelotvoran rad u Zboru

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik
prof. dr. sc. Dubravko Orlić

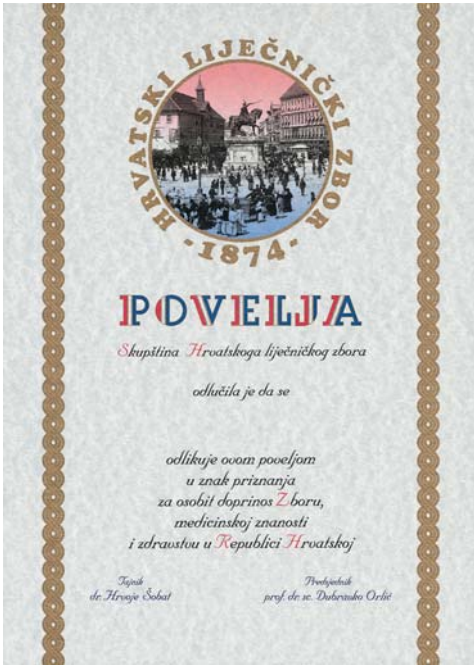

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
·1874·

POVELJA

Skupština Hrvatskoga liječničkog zbora

odlučila je da se

odlikuje ovom poveljom
u znak priznanja
za osobit doprinos Zboru,
medicinskoj znanosti
i zdravstvu u Republici Hrvatskoj

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik
prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
·1874·

DIPLOMA

Odlukom Predsjednika
Hrvatskog liječničkog zbora
odlikuje se ovom diplomom

u znak priznanja za suradnju i
za osobit doprinos u njegovanju časne
tradicije Hrvatskog liječničkog zbora,
medicinske znanosti i zdravstva
u Republici Hrvatskoj.

U Zagrebu, 22. lipnja, 2000. godine

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik:
Prof. dr. sci. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR · 1874 ·

POSEBNA ZAHVALNICA

HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Glavni odbor Zbora je
3. ožujka 2001.
odlučio da se

odlikuje ovom zahvalnicom
u znak priznanja
za dugogodišnji neprekidan doprinos Zboru
i medicinskoj misli u Hrvata

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik
prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR · 1874 ·

ZAHVALNICA

HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

Glavni odbor Zbora je

odlučio da se

odlikuje ovom zahvalnicom
u znak priznanja za zasluge u radu Zbora,
unapređenje medicinske struke
te za zdravstvenu i humanitarnu djelatnost

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik
prof. dr. sc. Dubravko Orlić

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR · 1874 ·

DIPLOMA

Glavni odbor
Hrvatskoga liječničkog zbora
odlučio je da se

odlikuje ovom diplomom
u znak priznanja za značajan doprinos
u promidžbi i vrijednosti Zbora,
promicanju stručnih, znanstvenih i etičkih
načela i unapređenju zdravlja naroda

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik
prof. dr. sc. Dubravko Orlić

125

DIPLOMA

odlukom Skupštine
Hrvatskog liječničkog zbora
prigodom 125. obljetnice
odlikuje se ovom diplomom

u znak priznanja
za osobit doprinos u njegovanju časne
tradicije Hrvatskog liječničkog zbora,
medicinske znanosti i zdravstva
u Republici Hrvatskoj.

U Zagrebu, 26. veljače, 1999. godine

Tajnik
dr. Hrvoje Šobat

Predsjednik:
Prof. dr. sci. Dubravko Orlić

IX. KLUBOVI HLZ-a

Članak 46.

(1) Radi razvijanja kolegijalne povezanosti u sjedištima se podružnica i Glavnog odbora, te u zdravstvenim organizacijama osnivaju klubovi liječnika.

(2) Odluku o osnivanju kluba donosi Glavni odbor HLZ-a na prijedlog najmanje pet članova podružnice.

(3) Djelatnost klubova i unutrašnja organizacija određuju se pravilnikom o radu, koji donosi Glavni odbor HLZ-a.

X. STRUČNE SLUŽBE HLZ-a

Članak 47.

(1) Za obavljanje administrativnih, tehničkih, materijalno-financijskih i drugih poslova HLZ osniva stručne službe s potrebnim brojem radnika.

(2) Glavni odbor pravilnikom o radu i o sistematizaciji poslova i radnih zadataka određuje poslove i zadatke stručnih službi te uvjete za njihovo obavljanje, kao i druga pitanja iz radnih odnosa radnika stručnih službi.

(3) Hrvatski liječnički zbor ima Registar članova, koji vodi tajnik HLZ-a.

XI. ODNOSI S HRVATSKOM LIJEČNIČKOM KOMOROM,

HRVATSKOM STOMATOLOŠKOM KOMOROM I

HRVATSKIM LIJEČNIČKIM SINDIKATOM

Članak 48.

(1) HLZ je, zajedno s Medicinskim fakultetom i Stomatološkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, zakonski suosnivač Hrvatske liječničke komore i Hrvatske stomatološke komore.

(2) HLZ, njegov Glavni odbor i stručna društva, surađuju i pomažu komorama i Sindikatu u obavljanju njihovih ciljeva i uloga: u zaštiti prava i zastupanju interesa liječnika, u unapređivanju liječničke djelatnosti, u brizi o ugledu liječnika i u pravilnom obavljanju liječničkoga zvanja.

XII. IMOVINA HLZ-a

Članak 49.

(1) Imovina HLZ-a sastoji se od nekretnina, stvari i novca.

(2) Imovina HLZ-a iskazana je u knjigovodstvenim evidencijama.

Članak 50.

(1) Ako HLZ ostvari dobit, o njezinoj namjeni odlučuje Skupština HLZ-a na prijedlog Glavnog odbora.

(2) Dobit se može uporabiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti HLZ-a.

XIII. IZVORI FINANCIRANJA HLZ-a

Članak 51.

(1) HLZ se financira od:

- članarine
- prihoda od održavanja stručnih skupova
- dotacija od Ministarstva zdravstva i Ministarstva znanosti i tehnologije i drugih državnih tijela
- dotacija društvenih organizacija i udruga, ustanova i trgovačkih društava
- prihoda od naknade za upotrebu dvorana i oglasa objavljenih u publikacijama HLZ-a
- prihoda od gospodarske djelatnosti trgovačkog društva udruge, sukladno Zakonu,
- dobrovoljnih priloga i darova
- drugih prihoda, sukladno zakonu.

(2) U financijskom i materijalnom poslovanju HLZ će se u cijelosti pridržavati Zakona o računovodstvu, kao i svih podzakonskih akata kojima se propisuje vođenje poslovnih knjiga, prikupljanje i obrada podataka, knjigovodstvene isprave, temeljna financijska izvješća i druga područja djelovanja neprofitnih organizacija.

XIV. PRESTANAK RADA HLZ-a

Članak 52.

(1) HLZ prestaje postojati ako to odluči dvotrećinska većina svih izaslanika Skupštine HLZ-a.

(2) U slučaju prestanka postojanja, a do osnivanja odgovarajuće liječničke udruge, imovinu HLZ-a privremeno na upravljanje preuzimaju Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Šalata 3, Zagreb i Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Gundulićeva 5, Zagreb.

(3) Ako podružnica prestane s radom, njezinu imovinu do osnutka nove podružnice preuzima na čuvanje i njome upravlja HLZ.

(4) Ako stručno društvo prestane s radom, njegovu imovinu, do osnutka novoga društva, preuzima na čuvanje i njome upravlja Glavni odbor HLZ-a.

XV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 53.

(1) Izmjene i dopune Statuta usvojene su na sjednici Skupštine HLZ-a dana 23. veljače 2002.

(2) Usvojeni tekst Statuta objavit će se na oglasnoj ploči HLZ-a te stupa na snagu osmog dana nakon objavljivanja.

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
ZAGREB, Šubićeva 9

Zagreb, 16. travnja 2002.

Ovaj Statut objavljen je na oglasnoj ploči HLZ-a 8. travnja 2002. te je stupio na snagu 16. travnja 2002.

Predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora
Prof. dr. sc. Dubravko Orlić

Prilog Statutu HLZ-a:

REPUBLIKA HRVATSKA

GRAD ZAGREB

GRADSKI URED ZA OPĆU UPRAVU

Ovjerava se da je ovaj statut u skladu sa Zakonom o udrugama temeljem

rješenja ovog Gradskog ureda
KLASA: UP/I-230-02/2002-02/469

URBROJ: 251-02-02/02-3
od 11. studenoga 2002. godine.

PO OVLASTI

POMOĆNICA PROČELNIKA

Asja Ettinger, dipl.iur. vr

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
Predsjednici i tijela Zbora

Predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora:
Prof. dr. sc. **Dubravko Orlić**, Zagreb

Glavni odbor:

Izvršni odbor:

Prof. dr. sc. **Dubravko Orlić**, predsjednik HLZ-a
Prof. dr. sc. **Ivan Bakran,** prvi dopredsjednik HLZ-a
- član povjerenstva za odličja
- član povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju

Doc. dr. sc. **Vjekoslav Bakašun** - drugi dopredsjednik HLZ-a
- predsjednik Podružnice Rijeka HLZ-a

Prim. dr. sc. **Viktorija Bradić** - riznič ar HLZ-a
- član povjerenstva za organizacijska i pravna pitanja

Dr. **Hrvoje Šobat** - glavni tajnik HLZ-a
Prof. dr. sc. **Željko Metelko** - predsjednik Stručnog savjeta HLZ-a
- predsjednik Povjerenstva za stručna društva

Prof. dr. sc. **Goran Knežević**, dr. stom. - predsjednik Hrvatskog stomatološkog društva HLZ-a
- Glavni urednik ASCRO
- delegat Stručnog savjeta

Delegati Podružnica HLZ-a:

Dr. **Juraj Piškorić**	Bjelovar
Dr. **Ivan Slugan**	Čakovec
Dr. **Nada John**	Dubrovnik
Dr. **Marija Vencl**	Gospić
Prim. dr. **Bruno Mazzi**	Istarska
Dr. **Mira Mlinac-Lucijanić**	Karlovac
Dr. **Damir Fabijanić**	Knin
Dr. **Tigrena Csik**	Koprivnica
Doc. dr. sc. **Miroslav Kopjar**	Krapinsko-zagorska
Dr. **Branko Krainović**	Kutina
Dr. **Darka Volarević**	Metković
Dr. **Vesna Čačinović**	Našice
Dr. **Dragan Smoljanac**	Nova Gradiška
Dr. **Zdenka Blašković**	Ogulin
Prof. dr. sc **Antun Tucak**	Osijek
Prim. dr. **Stjepan Šarac**	Pakrac
Dr. **Miljenko Vukoja**	Požega
Doc. dr. sc. **Vjekoslav Bakašun**	Rijeka
Dr. **Slavko Štimac**	Sisak
Dr. **Josip Samardžić**	Slavonski Brod
Doc. dr. sc. **Božo Bota**	Split
Prim. dr. **Josip Batinica**	Šibenik
Dr. **Mladen Juraga**	Varaždin
Dr. **Vladimir Filipović**	Vinkovci-Županja
Prim.dr. **Željko Takač**	Virovitica
Dr. **Ana Matoš**	Vukovar
Prim. dr. **Želimir Maštrović**	Zadar
Doc. dr. sc. **Vlado Jukić**	Zagreb

Delegati Stručnog savjeta:

Prof. dr. sc. **Željo Metelko**, Zagreb,
Doc. dr. sc. **Božidar Župančić** , Zagreb
Prof. dr.sc. **Izet Aganović,** Zagreb
Prof. dr.sc. **Goran Knežević,** dr. stom., Zagreb

Predsjednici liječničkih udruga i organizacija:

Prof. dr. sc. **Asim Kurjak**, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske
Mr. sc. **Ivica Babić**, Hrvatski liječnički sindikat
Prim. dr. **Hrvoje Minigo**, Hrvatska liječnička komora
Dr. stom. **Željko Zubović**, Hrvatska stomatološka komora

Dekani medicinskih i stomatološkog fakulteta:

Prof. dr. sc. **Boris Labar**, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Prof. dr. sc. **Miljenko Kapović**, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Prof. dr. sc. **Mladen Boban**, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu

Prof. dr.s c. **Antun Tucak**, Medicinski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Prof. dr. sc. **Jadranka Naglić - Keros**, Stomatološki fakultet u Zagrebu

Glavni urednici glasila:

Prof. dr. sc. **Nada Čikeš** "Liječnički vjesnik"

Prof. dr. sc. **Goran Knežević** "Acta Stomatologica Croatica"

Doc. dr. sc. **Darko Antičević** "Liječničke novine"

Predsjednici povjerenstva za:

- organizacijska i pravna pitanja:

Doc. dr. **Miroslav Kopjar**, Zagreb

- gospodarska pitanja:

Prim. dr. sc. **Viktorija Bradić**, Zagreb

- međunarodnu suradnju:

Prof. dr. **Ante Dražančić**, Zagreb

- stručna društva:

Prof. dr. sc. **Željko Metelko**, Zagreb

- odličja:

Prim. dr. **Zvonimir Dittrich**, Split

- medicinsku etiku i deontologiju:

Prim. dr. **Goran Ivanišević**, Zagreb

Predsjednica Nadzornog odbora:

Dr. **Marijana Matolnik-Feljan**, Sisak

Predsjednik Suda časti:

Prof. dr. sc. **Bogdan Krstulović** - Zagreb

Stručni savjet:

Prof. dr. sc. **Željko Metelko**, Zagreb

Prof. dr. sc. **Goran Knežević** , Zagreb

Doc. dr. sc. **Božidar Župančić**, Zagreb

Prof. dr. sc. **Izet Aganović**, Zagreb

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA KOPRIVNICA
MCMLIII
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA NOVA GRADIŠKA
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR PODRUŽNICA OSIJEK
ZRNO DO ZRNA POGAČA
1874
LDS
KAMEN DO KAMENA PALAČA
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA POŽEGA
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA RIJEKA
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA ŠIBENIK
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA SISAK
1876
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA SPLIT
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
PODRUŽNICA VINKOVCI

PODRUŽNICE HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

PODRUŽNICE HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

1. Podružnica Bjelovar HLZ-a

Dr. **Davorin Diklić**, Bjelovar - predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Davorin Diklić –** Bjelovar, predsjednik
Dr. **Vladimir Halauk** – Bjelovar, dopredsjednik
Dr. **Nikola Galgowski** –Bjelovar, tajnik
Dr. **Davor Malčić,** Bjelovar
Mr. sc. **Stjepan Grabovac**, dr.med., Bjelovar
Dr. **Vesna Bubanj**, Bjelovar
Dr. **Dubravka Višić**, Bjelovar
Dr. **Milka Begić-Komljenović**, Veliko Trojstvo
Dr.sc.**Vesna Lovčić**, Bjelovar
Dr. **Damir Mikulandra**, Bjelovar
Dr. **Dragica Vrabec-Matković,** Kapela
Dr. **Branko Fila**, Bjelovar

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Špiro Klobučić**, Bjelovar

Predsjednik Suda časti:
Prim. mr.sc. **Luka Ježek**, dr.med., Bjelovar

Dr. **Juraj Piškorić** – Bjelovar, delegat Glavnog odbora HLZ-a,

2. Podružnica Čakovec HLZ-a

Mr.sc. dr. **Ivan Slugan**, Čakovec - predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a,

Upravni odbor:
Mr. sc. dr. **Ivan slugan –** Čakovec, predsjednik
Dr. **Diana Lovrenčić** – Čakovec, prvi dopredsjednik
Dr. **Živko Mišević** – Čakovec, drugi dopredsjednik
Dr. **Marina Payerl – Pal** – Čakovec, tajnica
Dr. **Andrej Pal** – Čakovec, rizničar
Dr. **Ljubica Pavčec**, Čakovec
Dr. **Milica Gabor**, Čakovec
Dr. **Jasna Munđar - Palešek**, Čakovec
Dr. **Marta Lajtman - Križaić**, Čakovec
Dr. **Marijan Žvorc**, Čakovec
Dr. **Nina Knežević**, Čakovec

Predsjednik Nadzornog odbora:
Mr.sc.dr. **Marija Hegeduš-Jungvirth**, Čakovec

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Mirko Komarčić**, Čakovec

3. Podružnica Dubrovnik HLZ-a

Dr. **Stjepo Raguž** dr. stom, Dubrovnik, predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Stjepo Raguž** dr. stom, Dubrovnik, predsjednik
Dr. **Nada John**, Dubrovnik, dopredsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Marija Radonić** – Dubrovnik, tajnica
Dr. **Matija Ćale Mratović** – Dubrovnik, rizničar
Dr. **Antun Car**, Dubrovnik
Dr. **Zoran Cikatić**, Dubrovnik
Dr. **Antonela Gverić Antunica**, Dubrovnik
Dr. **Jadranko Madunović**, Dubrovnik

Predsjednik Nadzornog odbora:
Prim. mr. sc. **Ljiljana Betica Radić,** dr. med., Dubrovnik

Predsjednik Suda časti:
Prim. **Jakša Šegedin,** dr. med., Dubrovnik

4. Podružnica Gospić HLZ-a

Dr. Marija Vencl, Gospić, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a

Dr. **Darko Mlinarić**, Gospić, tajnik

5. Podružnica Istarska HLZ-a

Dr. **Edi Terlević**, Pula, predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Edi Terlević**, Pula, predsjednik
Prim. dr. **Bruno Mazzi**, Rovinj, prvi dopredsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Arne Slivar**, Pula, drugi dopredsjednik
Dr. **Dolores Janko Labinac**, Pula, tajnica
Dr. **Đino Lovrinić,** Pazin
Dr. **Mirna Vranić,** Pula
Dr. **Armida Barbić Bonassin,** Pula
Dr. **Feručo Milotić,** Pula
Dr. **Fabio Božac,** Pula
Doc. dr. **Igor Medica,** Pula
Dr. **Esin Drnda Grdinić,** Pula
Dr. **Ksenija Družetić,** Pula
Mr.sc. **Goran Popić,** dr. med., Pula
Dr. **Marijan Družeta,** dr. stom., Vodnjan
Dr. **Diana Griparić**, Pula

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Vesna Mazzi**, Rovinj

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Bogoljub Vejnović**, Pula

6. Podružnica Karlovac HLZ-A

Dr. **Mira Mlinac Lucijanić**, Karlovac, predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Mira Mlinac Lucijanić,** Karlovac, predsjednica
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Slavica Terihaj-Labus**, Karlovac
Dr. sc. **Želimir Korać**, Karlovac, tajnik
Dr. **Sanja Rebić**, Karlovac, rizničar
Dr. **Snježana Jurčević**, Karlovac
Dr. **Branimir Antić**, dr. stom., Karlovac
Mr. sc. **Marija Vitas,** dr. med., Duga Resa
Dr. **Damir Tuškan**, Karlovac
Mr. sc. **Boško Milanković**, dr. med., Karlovac
Dr. **Branka Fajdić**, Ozalj
Dr. **Višnja Mihalić-Mikuljan**, Duga Resa
Prim. **Rudolf Muhvić**, dr. med., Karlovac

Predsjednik Nadzornog odbora:
Mr.sc. **Ante Polović**, dr. med., Karlovac

Predsjednik Suda časti:
Prim. **Marijana Persoli-Gudelj**, dr. med., Karlovac

7. Podružnica Knin HLZ-a

Dr. **Mili Komljenović**, Knin, predsjednica

Dr. **Ojdana Maričić**, Knin, tajnica

8. Podružnica Koprivnica HLZ-a

Mr. sc. **Vesna Mađarić,** dr. med., Koprivnica, predsjednica

Upravni odbor:
Mr. sc. **Vesna Mađarić,** dr. med., Koprivnica, predsjednica
Dr. **Walter Brlečić**, Koprivnica, prvi dopredsjednik
Dr. **Gojko Vulić**, Koprivnica, drugi dopredsjednik
Dr. **Sanja Švarc Janjanin**, Koprivnica, tajnica
Dr. **Dragica Polančec-Fodor**, Koprivnica, rizničar
Dr. **Mirjana Balogović,** Koprivnica
Dr. **Vlatka Janeš-Poje,** Koprivnica
Dr. **Darko Radiček**, Križevci
Dr. **Sanja Krapinec**, Koprivnica, predsjednica HLS
Podružnica Koprivnica
Dr. **Željka Bakliža**, Koprivnica, povjerenik HLK za
Koprivničko-Križevačku županiju,

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Roman Poje**, Koprivnica

Predsjednik Suda časti:
Mr. sc. **Matilda Sladoljev,** dr. med., Koprivnica
Dr. **Tigrena Csik**, Koprivnica, delegat Glavnog odbora HLZ-a

9. Podružnica Krapinsko-Zagorska HLZ-a

Dr. **Branimir Pušćenik**, Oroslavje, predsjednik

Upravni odbor:

Dr. **Branimir Pušćenik**, Oroslavje, predsjednik
Dr. **Ljubo Suton**, Posušje, prvi dopredsjednik
Dr. **Nada Jačmenica**, Krapinske Toplice, tajnica
Dr. **Damir Plečko**, Krapinske Toplice, rizničar
Dr. **Nevenka Radak**, Krapina
Dr. **Jasna Gmajnički**, Klanjec
Dr. **Ivan Jurinić**, Krapinske Toplice
Dr. **Snježana Klancir**, Zlatar Bistrica
Dr. **Sonja Muraja**, Krapina
Prim. dr. **Mirko Klenkar**, Oroslavje
Doc. dr. **Miroslav Kopjar**, Zagreb, delegat Glavnog odbora HLZ-a
Mr. sc. **Zlatko Maček**, dr. med., Krapinske Toplice
Mr. sc. **Ivan Cipriš**, dr. med.,Marija Bistrica
Dr. **Stjepan Čerko**, dr. stom., Zabok
Mr. sc. **Yousser Abou-Aldan**, Hum na Sutli

Predsjednik Nadzornog odbora:

Dr. **Vladimir Bledšnajder**, Tuhelj

Predsjednik Suda časti:

Dr. **Nenad Juranić**, Veliko Trgovišće

10. Podružnica Kutina HLZ-a

Dr. **Ljerka Holzmann Miletić**, Kutina, predsjednik

Upravni odbor:

Dr. **Ljerka Holzmann Miletić,** Kutina, predsjednik
Dr. **Vladimir Golik**, Popovača, dopredsjednik
Dr. **Marijan Merzel**, Popovača, tajnik
Dr. **Branka Pirija**, Kutina, rizničar
Dr. **Vlasta Golik**, dr. stom., Popovača
Dr. **Krešimir Vidović**, Kutina
Dr. **Đurđica Repić**, Kutina
Dr. **Milica Žagar**, Kutina
Dr. **Ljubica Tucaković**, Kutina
Dr. **Dinko Konjovoda**, Popovača
Dr. **Libuška Lokotar**, Kutina
Dr. **Damir Vuić**, dr. stom., Popovača

Predsjednik Nadzornog odbora:

Dr. **Miodrag Kuzmanović**, Kutina

Predsjednik Suda časti:

Dr. **Ivan Kabelka**, Kutina
Dr. **Branko Krajinović,** Popovača, delegat Glavnog odbora HLZ-a,

11. Podružnica Metković HLZ-a

Dr. **Darka Volarević**, Metković, predsjednik
Dr. **Nada Šušnjar**, Metković, tajnica

12. Podružnica Našice HLZ-a

Dr. **Vesna Čačinović**, Našice, predsjednik
Dr. **Zoran Ćorić**, tajnik, Našice

13. Podružnica Nova Gradiška HLZ-a

Dr. **Dragan Smoljanac**, Nova Gradiška, predsjednik

Upravni odbor:

Dr. **Dragan Smoljanac,** Nova Gradiška, predsjednik delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Igor Ferenčina**, Nova Gradiška, dopredsjednik
Dr. **Petar Žagar**, dr. stom., Nova Gradiška, dopredsjednik
Dr. **Marijana Romić Panijan**, Nova Gradiška, tajnica
Dr. **Dražen Oršulić**, Nova Gradiška, zamjenik tajnice
Dr. **Vladimir Čanak,** dr. stom., Nova Gradiška, rizničar
Mr. sc. **Vesna Oršulić,** dr. med., Nova Gradiška
Dr. **Milan Marinović**, Nova Gradiška

Predsjednik Nadzornog odbora:

Dr. **Štefo Đurić,** Nova Gradiška

Predsjednik Suda časti:

Dr. **Mandica Prgić**, Nova Gradiška

14. Podružnica Ogulin HLZ-a

Dr. **Zdenka Blašković**, Ogulin, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a

Upravni odbor:
Dr. **Zdenka Blašković**, Ogulin, predsjednica
Dr. **Marijan Magdić**, Ogulin, dopredsjednik
Dr. **Rada Bulić Tešić**, Ogulin, tajnica
Dr. **Ljuba Stefanović**, Ogulin, riznič̌ar
Dr. **Nada Kurelac-Belančić**, Ogulin
Mr. **Vladimir Špigl,** dr. stom., Ogulin
Dr. **Gabrijela Vukelić**, Ogulin

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Astra Malbaša Pribanić**, Tounj

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Vladimir Bertović**, Ogulin

15. Podružnica Osijek HLZ-a

Prof. dr. sc. **Antun Tucak**, Osijek, predsjednik

Upravni odbor:
Prof. dr. sc. **Antun Tucak,** Osijek, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Mladen Pajtler**, Osijek, dopredsjednik
Prof. dr. sc. **Ivan Karner**, Osijek, tajnik
Doc. dr. sc. **Dubravko Božić**, Osijek
Doc. dr. sc. **Josip Palić**, Osijek
Mr. sc. **Vladimir Peljhan**, dr. med., Višnjevac
Dr. **Ivica Miškulin**, Osijek
Mr. sc. **Željko Vranješ,** dr. med., Osijek
Mr. sc. **Rudika Gmajnić,** dr. med.,Osijek
Dr. **Marija Volarić**, Osijek
Mr. sc. **Josip Milas**, dr. med., Višnjevac
Dr. **Marko Katančić**, Donji Miholjac
Dr. **Zlatko Pinjuh**, Grabovac
Prof. dr. sc. **Đuro Vranković**, Osijek
Mr. sc. **Zdenka Mandić,** dr. stom., Osijek
Dr. **Žarko Zelić,** dr. stom., Bilje
Dr. **Vesna Kroato Vujčić**, Đakovo
Dr. **Ivan Canecki**, Valpovo
Dr. **Vinko Burić**, Belišće
Dr. **Branka Splavski**, Osijek

Predsjednik Nadzornog odbora:
Prim. dr. **Josip Hanzer**, Osijek

Predsjednik Suda časti:
Doc. dr. sc. **Pavo Filaković**, Osijek

16. Podružnica Pakrac HLZ-a

Prim. mr. sc. **Stjepan Šarac**, Lipik, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a

Upravni odbor:
Prim. mr. sc. **Stjepan Šarac**, Lipik, predsjednik
Dr. **Milena Danjek-Radić**, Daruvar, dopredsjednica
Dr. **Mirjana Martinović**, Pakrac, tajnica
Dr. **Nikola Balja**, riznič̌ar, Lipovljani
Dr. **Mario Bartol**, Pakrac
Dr. **Slavica Kardum**, Pakrac
Dr. **Tomislav Cikojević**,
Dr. **Anka Vidmar-Klasan**, Novska
Dr. **Marica Topić-Sinjaković**, Lipik
Dr. **Senka Rendulić-Slivar**,
Dr. **Zlatica Vezmar**, Daruvar
Dr. **Slavica Šulentić**, Daruvar

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Vladimir Solar**, Pakrac

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Ivan Marijanović**, Pakrac

17. Podružnica Požega HLZ-a

Mr. sc. **Miljenko Vukoja**, dr. med., Požega, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a

Upravni odbor:
Mr. sc. **Miljenko Vukoja,** dr. med., Požega, predsjednik
Dr. **Marinko Jelčić**, dr. stom., Požega, dopredsjednik

Mr. sc. **Marijan Cesarik** dr. med., Požega, tajnik
Doc. dr. sc. **Antun Rukovina**, Požega
Dr. **Duje Gverić**, Požega
Dr. **Petar Petrić,** Požega
Dr. **Rajka Šimunović,** Požega
Mr. sc. **Miljenko Vukoja,** dr. med., Požega

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Ankica Musil**, Požega

Predsjednik Suda časti:
Prim. mr. sc. **Ivan Cerić,** dr. stom, Požega

18. Podružnica Rijeka HLZ-a

Doc. dr. sc. **Vjekoslav Bakašun**, Rijeka, predsjednik
delegat Glavnog odbora HLZ-a

Upravni odbor:
Doc.dr. sc. **Vjekoslav Bakašun**, Rijeka, predsjednik
Dr. **Milena Kabalin**, Jurdani, prvi dopredsjednik
Dr. **Nada Brnčić**, Rijeka, drugi dopredsjednik
Dr. **Diana Florini**, tajnica, Rijeka
Doc. dr. sc. **Tomislav Rukavina**, Rijeka, rizničar
Dr. **Boris Bonefačić**, Rijeka, predsjednik Pjevačkog liječničkog zbora Podružnice
Mr. sc. **Senija Čekada**, dr.med., Rijeka
Prim. dr. **Miljenko Flajšman**, Rijeka
Mr. sc. **Jasna Gobić-Matejčić**, dr. med., Rijeka
Dr. **Bojan Miletić**, Lovran
Mr. sc. **Romano Oguić**, dr. med., Rijeka
Dr. **Igor Prebilić**, Rijeka, pomoćnik urednika za Internet izdanje "Medicina"
Dr. **Aleksandar Stošić**, Rijeka
Dr. **Petra Valković**, D. Jelenje

Pridruženi članovi UO:
Doc. dr. sc. **Igor Prpić**, Rijeka, voditelj Trajnog simpozija, glavi i odgovorni urednik "Medicine"
Prof. dr. **Duje Vukas**, Rijeka, predsjednik povjerenstva za dodjelu priznanja i odličja HLZ
- član Nadzornog odbora HLZ-a
- predsjednik savjeta "Medicine",

Dr. **Ivica Zeba**, Rijeka, predsjednik HLS-a
Prof. dr. sc. **Darko Manestar**, Rijeka, predsjednik Povjerenstva HLK Rijeka
Dr. **Petar Matijašević**, Rijeka, član povjerenstva za dodjelu priznanja i odličja HLZ-a

Predsjednik Nadzornog odbora:
Prof. dr. sc. **Miroslav Cuculić**

Predsjednik Suda časti:
Prof. dr. sc. **Igor Luttenberger**, Opatija

19. Podružnica Sisak HLZ-a

Prim. dr. **Nenad Krvavica**, Velika Gorica, predsjednik

Upravni odbor:
Prim. dr. **Nenad Krvavica**, Velika Gorica, predsjednik
Dr. **Tomislav Fabijanić**, Sisak, prvi dopredsjednik
Dr. **Davor Jelaska**, Glina, drugi dopredsjednik
Dr. **Krešimir Šipuš**, Sisak, tajnik
Dr. **Jadranko Kovjanić**, Sisak, rizničar
Dr. **Željko Borovina**, Zagreb
Dr. **Davorka Kavčić-Marčec**, Sisak
Dr. **Ivan Horvat**, Sisak
Dr. **Domagoj Štimac**, Sisak
Dr. **Krešimir Butković**, Sisak
Dr. **Inoslav Brkić**, Petrinja
Dr. **Slavko Štimac** - delegat Glavnog odbora HLZ-a

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Fridrih Hajneman**, Sisak

Predsjednik Suda časti:
Prim. mr. sc. **Franko Gugić,** dr. med., Sisak

20. Podružnica Slavonski Brod HLZ-a

Dr. **Josip Samardžić**, Slavonski Brod, predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Josip Samardžić**, Slavonski Brod, predsjednik
Dr. **Slavica Marinović**, Slavonski Brod, dopredsjednik
Dr. **Jasminka Kopić**, Slavonski Brod, tajnica
Dr. **Ninoslav Leko**, Slavonski Brod
Dr. sc. **Marica Jandrić-Balen**, Slavonski Brod
Mr. sc. **Nevenka Jelić,** dr. med., Slavonski Brod
Dr. **Emina Mehičić**, Slavonski Brod
Dr**. Agneza Dešić-Brkić**, Slavonski Brod
Dr. **Azra Latić**, Slavonski Brod
Dr. **Marica Teskera**, Slavonski Brod
Dr. **Velimir Bano**, Slavonski Brod
Dr. **Đeiti Prvulović**, Slavonski Brod
Dr. **Gordana Čavar Bognar**, Slavonski Brod
Dr. **Josip Buljan**, Velika Kopanica
Dr. **Tomislav Teskera**, Slavonski Brod

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Zvonimir Medverec**, Slavonski Brod

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Zvonimir Mahovne**, Slavonski Brod

21. Podružnica Split HLZ-a

Prim. dr. **Ante Rošin**, Split, predsjednik

Upravni odbor:
Prim. dr. **Ante Rošin**, Split, predsjednik
Dr. **Josip Bućan,** dr. stom., Mravnici-Solin, prvi dopredsjednik
Dr.sc. **Ljubica Škarc – Librenjak**, Split, drugi do predsjednik
Mr. sc. **Ante Kuzmanić**, dr. med., Split, tajnik
Mr. sc. **Duška Martinović**, Split, rizničar
Dr. **Višnja Armanda**, Split, dopisnik "Liječničkog vjesnika"
Prof. dr. sc. **Antun Bačić**, Split
Dr. **Ante Ćurić**, dr. stom., Podstrana
Mr. sc. **Miro Jurinović**, dr. med., Split
Dr. **Dražen Budimir**, Split
Doc. dr. sc**. Božo Bota** - delegat Glavnog odbora HLZ-a
Mr. sc. **Tonka Piplović-Vuković**, dr. med., Split
Prof. dr. sc. **Jugoslav Bagatin**, Podstrana
Doc. dr. **Tomislav Strinić**, Split
Dr. **Katica Dotur**, Split

Predsjednik Nadzornog odbora:
Doc. dr. sc. **Ivan Urlić**, Split

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Ivo Milas**, Split

22. Podružnica Šibenik HLZ-a

Dr. **Vladimir Lučev**, Šibenik, predsjednik

Upravni odbor:
Dr. **Vladimir Lučev**, Šibenik, predsjednik
Prim. dr. **Boris Radl**, Šibenik, prvi dopredsjednik
Prim. dr. sc. **Mila Periša**, Šibenik, drugi dopredsjednik
Mr. sc. **Nikola Sušić,** dr. med., Šibenik, tajnik
Dr. **Šime Berović**, Šibenik, rizničar
Dr. **Marinka Erak**, Šibenik
Dr. **Jelena Tomašić**, Šibenik
Dr. **Edita Sušić**, Šibenik
Dr. **Krešimir Stipaničev**, Šibenik
Dr. **Željko Bujas**, Šibenik
Mr. sc. **Tonko Kujundžić,** dr. stom., Šibenik
Dr. **Damir Milaković**, Šibenik
Dr. **Marijan Periša**, Vodice

Predsjednik Nadzornog odbora:
Prof.dr.sc. **Frane Mikulandra**, Šibenik

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Ante Romac**, Šibenik

Delegat Glavnog odbora HLZ-a
Prim.dr.sc. **Josip Batinica** – Šibenik

23. Podružnica Varaždin HLZ-a

Prim. dr. **Želimir Beer**, Varaždin, predsjednik

Upravni odbor:
Prim. dr. **Želimir Beer**, Varaždin, predsjednik
Dr. **Jadranka Premužić**, Varaždin, tajnica
Mr. sc. **Nenad Horvat**, dr. med., Varaždin
Dr. **Daroslav Hrandek**, Varaždin
Dr. **Ivka Koščak**, Novi Marof
Dr. **Mladen Juraga** - Novi Marof, delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Melita Jerić**, Varaždin
Mr. sc. **Mazen Korabi,** dr.med., Varaždin
Dr. **Mirjana Korman Platiša**, Petrijanec
Mr. sci. **Vesna Oskoruš**, dr. med., Varaždin
Dr. **Denis Kovačić**, Novi Marof
Dr. **Vedrana Peček**, Varaždin
Dr. **Jadranka Primužić**, Varaždin
Dr. **Zdravko Prepolec**, Ludbreg
Dr. **Valent Sabolić,** dr.stom., Varaždin
Mr. sc. **Aleksandra Špoljarić,** dr. med., Varaždin

Predsjednik Nadzornog odbora:
Prim. dr. **Josip Sačić**, Varaždin

Predsjednik Suda časti:
Prim. dr. **Zlata Beer,** Varaždin

24. Podružnica Vinkovci - Županja HLZ-a

Mr. sc. **Božo Gugić,** dr. med., Vinkovci, predsjednik

Upravni odbor:
Mr.sc. **Božo Gugić**, dr.med., Vinkovci, predsjednik
Dr. **Mladen Karlić**, Vinkovci, dopredsjednik
Dr. **Adam Novalić**, Vinkovci, tajnik
Dr. **Nikola Drobnjak**, Vinkovci, rizničar
Dr. **Kata Krešić**
Dr. **Miroslav Kasić**
Dr. **Krunoslav Šporčić**
Dr. **Zdenka Japundžić**
Mr. sci. **Mirna Krajina-Andričević,** dr. med.,
Mr. sc. **Vladimir Filipović,** dr. med., delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Dragica Matić**,
Dr. **Dražen Dir,** dr. stom.
Dr. **Dijana Hočevar – Papić**
Dr. **Adam Novalić**

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Katica Drobnjak**

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Željko Babić**

25. Podružnica Virovitica HLZ-a

Prim. mr. sc. **Željko Takač,** dr. med., Virovitica, predsjednik

Upravni odbor:
Prim. mr. sc. **Željko Takač,** dr. med., predsjednik, Virovitica delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Marica Tudor**, Virovitica, dopredsjednica
Dr. **Bosiljka Iskra**, Virovitica, tajnica
Dr. **Željko Maljak**, Virovitica, rizničar
Dr. **Juraj Butorac**, Slatina
Dr. **Blaženka Puškaš**, dr. stom., Virovitica
Dr. **Stjapan Radić**, Virovitica
Dr. **Josip Tonković**, Virovitica
Dr. **Marica Tudor**, Virovitica

Predsjednik Nadzornog odbora:
Dr. **Stjepan Feketić**, Virovitica

Predsjednik Suda časti:
Dr. **Željko Popović**, Virovitica

26. Podružnica Vukovar HLZ-a

Dr. **Vladimir Emedi**, Vukovar, predsjednik

Upravni odbor:

Dr. **Vladimir Emedi**, Vukovar, predsjednik
Dr. **Ladislav Nadaš**, Vukovar, dopredsjednik
Dr. **Ana Matoš**, Vukovar, tajnik
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Dr. **Jelica Kovac**, Vukovar, rizničar
Dr. **Robert Matoušek**, dr. stom., Vukovar
Dr. **Branko Milićić**, Vukovar
Dr. **Slavica Pančić**, Vukovar
Dr. **Olivera Arapović**, Vukovar
Dr. **Radmila Mikula**, Vukovar
Dr. **Davor Bandić**, Vukovar
Dr. **Natalija Lučev**, Vukovar

Predsjednik Nadzornog odbora:

Dr. **Biljana Bunjevac Horvatić,** Vukovar

Predsjednik Suda časti:

Dr. **Grozdana Žužić**, Vukovar

27. Podružnica Zadar HLZ-a

Dr. **Miljenko Ljoka**, Zadar, predsjednik

Upravni odbor:

Dr. **Miljenko Ljoka**, Zadar, predsjednik
Prim. **Marijan Kovačić**, dr. med., Zadar, dopredsjednik
Dr. **Ljiljana Klarin**, Zadar, tajnica
Dr. **Nataša Merlo,** dr. stom., Zadar, rizničar
Doc. dr. sc. **Boris Dželalija**, Zadar
Prim. mr. sc. **Ljubica Labar,** dr. med., Biograd
Prim. mr. sc. **Želimir Maštrović**, dr. med., Zadar, delegat
Glavnog odbora HLZ-a
Mr. sc. **Maja Maržić-Mazzi**, dr. med., Zadar
Mr. sc. **Antun Mazzi**, dr. med., Zadar
Dr. **Neven Milić**, Zadar
Dr. **Krešimir Pavešić**, Zadar
Mr. sc. **Vera Visković**, dr. med., Zadar

Predsjednik Nadzornog odbora:

Prof. dr. sc. **Slavko Perović**, Zadar

Predsjednik Suda časti:

Prof. dr. sc. **Josip Franičević**, Zadar

28. Podružnica Zagreb HLZ-a

Doc. dr. **Vlado Jukić**, Zagreb, predsjednik

Upravni odbor:

Doc. dr. **Vlado Jukić**, Zagreb, predsjednik,
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Prim. dr. **Radoslav Herman**, Zagreb, dopredsjednik
Prim. dr. **Vjekoslav Mahovlić**, Zagreb, tajnik
Prim. dr. **Tomislav Dasović**, Zagreb, rizničar
Prim. dr. **Hrvoje Minigo**, Zagreb, delegat Glavnog
odbora HLZ-a,
Prof. dr. sc. **Vida Demarin**, Zagreb
Dr. **Jasna Krajač**, Zagreb
Prof. dr. sc. **Dubravko Orlić**, predsjednik HLZ-a, Zagreb
delegat Glavnog odbora HLZ-a
Prof. dr. sc. **Mišo Virag**, Zagreb
Prof. dr. sc. **Velimir Božikov**, Zagreb
Doc. dr. sc. **Mladen Ćepulić**, Zagreb
Prim. dr. **Ivan Fattorini**, Zagreb
Prof. dr. **Vesna Jureša**, Zagreb
Dr. **Hrvoje Šobat**, Zagreb, delegat Glavnog odbora HLZ-a
Prim. dr. **Dražen Borčić**, Zagreb
Dr. **Boris Brkljačić**, Zagreb
Dr. **Neda Zdilar-Černi** dr. stom., Zagreb
Prof. dr. **Zvonimir Kaić,** dr. stom., Zagreb
Dr. **Ljerka Penić,** dr.stom., Zagreb

Predsjednik Nadzornog odbora:

Prof. dr. **Ivan Beus**, Zagreb

Predsjednik Suda časti:

Prim. dr. **Vladimir Dugački**, Zagreb

HRVATSKI LIJEČNIČK ZBOR
PREDSJEDNICI STRUČNIH DRUŠTAVA

STRUČNA DRUŠTVA	*PREDSJEDNIK*
1. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za akupunkturu	Mr. sc. dr. Jasna Lukić Nagy
2. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za alergologiju i kliničku imunologiju	Prof. dr. sc. Nada Čikeš
3. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za alkoholizam i druge ovisnosti	Prof. dr. sc. Vlatko Thaller
4. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za Alzheimerovu bolest i slične poremećaje	Prof. dr. sc. Zdenko Mubrin
5. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za anesteziologiju i intenzivno liječenje	Doc. dr. sc. Mladen Perić
6. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za aterosklerozu	Prof. dr. sc. Željko Reiner
7. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za audiologiju i fonijatriju	Prof. dr. sc. Santa Večerina-Volić
8. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo Balintovih skupina	*
9. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za balneoklimatologiju i prirodne ljekovite činitelje	Prim. mr. sc. Goran Ivanišević
10. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za biomehaniku	*
11. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo bolničkih liječnika u dopunskom radu	Prof. dr. sc. Mara Dominis
12. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko dermatovenerološko društvo	Prof. dr. sc. Jasna Lipozenčić
13. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za debljinu	Prof. dr. sc. Mirko Koršić
14. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za digestivnu kirurgiju	Prof. dr. sc. Arsen Depolo
15. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dijabetes i bolesti metabolizma	Prof. dr. sc. Nikica Car
16. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dječju kirurgiju	Prim. dr. Ivan Fattorini
17. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dječju neurologiju	Dr. sc. Ela Paučić-Kirinčić
18. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dječju ortopediju	Mr. sc. dr. Ernest Irha
19. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dječju i preventivnu stomatologiju	Prof. dr. sc. Zdravko Rajić
20. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za dječju i adolescentnu psihijatriju i psihoterapiju	Dr. Ivan Begovac
21. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za EEG i kliničku neurofiziologiju	Prim. dr. sc. Sanja Hajnšek
22. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko endodontsko društvo	Prof. dr. sc. Jozo Šutalo
23. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko endokrinološko društvo	Prof. dr. sc. Miljenko Solter
24. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za endoskopiju	*
25. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za endoskopsku kirurgiju	Prim. dr. sc. Zoran Čala
26. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko epidemiološko društvo	Mr. sc. dr. Borislav Aleraj
27. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za estetsku stomatologiju	Prof. dr. sc. Zoran Azinović
28. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju	Prim. dr. sc. Ladislav Krapac
29. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko fleboološko društvo	Prim. dr. sc. Jasna Lesić
30. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za forenzičku psihijatriju	Dr. Ana Magerle
31. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko gastoenterološko društvo	*

32. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za gerontologiju	Prim. dr. Spomenka Tomek-Roksandić
33. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju	Prof. dr. sc. Ivan Kuvačić
34. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za ginekološku endokrinologiju i humanu reprodukciju	Prof. dr. sc. Velimir Šimunić
35. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za ginekološku endoskopiju	Doc. dr. sc. Miroslav Kopjar
36. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za ginekološku urologiju	Doc. dr. sc. Slavko Orešković
37. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za hematologiju i transfuziologiju	Dr. Ana Planinc-Peraica
38. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za hemostazu i trombozu	Prim. dr. Marko Koprčina
39. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za hipertenziju	Prof. dr. sc. Zvonimir Rumboldt
40. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za hitnu medicinu	Dr. Branka Tomljanović
41. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za hospicij i palijativnu skrb	Prof. dr. sc. Anica Jušić
42. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za humanu genetiku	Prof. dr. sc. Ana Stavljenić-Rukavina
43. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo infektologa	Prof. dr. sc. Tatjana Jeren
44. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za intenzivnu medicinu	Dr. Dragutin Ivanović
45. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za internu medicinu	Prof. dr. sc. Izet Aganović
46. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za internističku onkologiju	Prof. dr. sc. Damir Vrbanec
47. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za javno zdravstvo	Prof. dr. sc. Zvonko Šošić
48. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko kardiološko društvo	*
49. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kardiotorakalnu kirurgiju i anesteziologiju	Prof. dr. sc. Ivan Jelić
50. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kemoterapiju	Prof. dr. sc. Bruno Baršić
51. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko kirurško društvo	Doc. dr. sc. Božidar Župančić
52. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kliničku citologiju	Mr. sc. dr. Ika Kardum – Skelin
53. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kliničku farmakologiju i terapiju	Prof. dr. sc. Igor Francetić
54. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kliničku psihijatriju	Prof. dr. sc. Vera Folnegović Šmalc
55. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za kolposkopiju i bolesti vrata maternice	Prof. dr. sc. Goran Grubišić
56. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za liječenje boli	Prim. dr. Marijana Persoli – Gudelj
57. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko liječničko glazbeno društvo	Prof. dr. sc. Milan Ferković
58. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko liječničko športsko društvo	Prof. dr. sc. Miroslav Bešlin-Bekavac
59. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko likovno društvo	Prim. dr. Joško Baica
60. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za maksilofacijalnu, plastičnu i rekonstrukcijsku kirurgiju glave i vrata	Prof. dr. sc. Mišo Virag
61. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsku antropologiju	Prof. dr. sc. Hubert Maver
62. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsku hipnozu	Prof. dr. sc. Miro Jakovljević
63. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsku informatiku	*
64. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsku mikrobiologiju i parazitologiju	Dr. sc. Jasenka Škrlin Šubić
65. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsko nazivlje	Prim. dr. Vladimir Dugački
66. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinu rada	Mr. sc. dr. Slavenka Majski Cesarec
67. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinu stresa	Dr. Herman Vukušić

68. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinu turizma	Prim. dr. Ivan Brozičević
69. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinska vještačenja	Prof. dr. sc. Ranko Bilić
70. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za medicinsko vještačenje u mirovinskom osiguranju	Dr. sc. Nada Turčić
71. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo medicinskih vještaka zdravstvenog osiguranja	Dr. Josip Silovski
72. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za menopauzu	Prof. dr. sc. Srećko Ciglar
73. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo mladih liječnika i stomatologa	Dr. Mario Starešinić
74. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju	Prof. dr. sc. Petar Kes
75. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo neurobiologa	Prof. dr. sc. Maja Relja
76. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko neurokirurško društvo	Prof. dr. sc. Josip Paladino
77. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko neurološko društvo	Prof. dr. sc. Dubravko Božičević
78. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za neuromuskularne bolesti i kliničku elektromioneurografiju	Prof. dr. sc. Marija Šoštarko
79. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za neurovaskularne poremećaje	Prof. dr. sc. Vida Demarin
80. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za nuklearnu medicinu	Prof. dr. sc. Damir Dodig
81. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo obiteljskih doktora	Prim. mr. sc. dr. Bruno Mazzi
82. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko oftalmološko društvo	Prof. dr. sc. Zdravko Mandić
83. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko onkološko društvo	Prof. dr. sc. Mirko Šamija
84. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za oralnu kirurgiju	Prof. dr. sc. Goran Knežević
85. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju	Prof. dr. sc. Ana Cekić-Arambašin
86. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko ortodontsko društvo	Prof. dr. sc. Mladen Šlaj
87. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko ortopedsko društvo	Prof. dr. sc. Marko Pećina
88. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za osteosintezu	*
89. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za otorinolaringologiju i cervikofacijalnu kirurgiju	Prim. dr. mr. sc. Danijel Došen
90. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za parenteralnu i enteralnu prehranu	Doc. dr. sc. Željko Krznarić
91. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko parodontološko društvo	Prof. dr. sc. Ksenija Jorgić-Srdjak
92. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za patologiju i sudsku medicinu	Prof. dr. sc. Nives Jonjić
93. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju	Prof. dr. sc. Miroslav Dumić
94. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pedijatrijsku gastroenterologiju, hepatologiju i prehranu	Prof. dr. sc. Sanja Kolaček
95. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pedijatrijsku kardiologiju i reumatologiju	Prof. dr. sc. Ivan Malčić
96. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pedijatrijsku nefrologiju	Prof. dr. sc. Danica Batinić
97. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pedijatrijsku pulmologiju	Prof. dr. sc. Vladimir Ahel
98. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko pedijatrijsko društvo	Prof. dr. sc.Josip Grgurić
99. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za penološku medicinu	Dr. Boris Magazin
100. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za perinatalnu medicinu	Prim. dr. Zlata Beer
101. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za plastičnu, rekonstrukcijsku i estetsku kirurgiju	Prof. dr. sc. Zdenko Stanec
102. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite	Prof. dr. sc. Jadranka Mustajbegović

103. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za pomorsku, podvodnu i hiperbaričnu medicinu	Dr. sc. Nadan M. Petri
104. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za povijest medicine	Prim. dr. Vladimir Dugački
105. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za prevenciju samoubojstva	Mr. sc. dr. Neda Esapović Greš
106. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju	Prof. dr. sc. Josip Grgurić
107. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo privatnih liječnika	*
108. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za psihosomatiku	Doc. dr. sc. Narcisa Sarajlić
109. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko psihoterapijsko društvo	Prof. dr. sc. Vladimir Gruden
110. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko pulmološko društvo	Prim. dr. Neven Rakušić
111. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo radiologa	Prof. dr. sc. Ratimira Klarić
112. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za radioterapiju i onkologiju	Prof. dr. sc. Zdenko Krajina
113. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za regionalnu anesteziju i analgeziju	Prof. dr. sc. Katarina Šakić
114. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko reumatološko društvo	Prof. dr. sc. Božidar Ćurković
115. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za reanimatologiju	Dr. Silvija Hunyadi Antičević
116. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko senološko društvo	Prof. dr. sc. Ivan Drinković
117. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko somnološko društvo	Prim. dr. Danilo Hodoba
118. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko stomatološko društvo	Prof. dr. sc. Goran Knežević
119. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za stomatološku protetiku	Prof. dr. sc. Krešimir Kraljević
120. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo sudskih medicinara i toksikologa	Prof. dr. sc. Dušan Zečević
121. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za školsku i sveučilišnu medicinu	Prof. dr. sc. Vesna Jureša
122. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za športsku medicinu	Prof. dr. sc. Stjepan Heimer
123. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za telemedicinu	Prof. dr. sc. Ivica Klapan
124. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo traumatologa	Prof. dr. sc. Gojko Buljat
125. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za ultrazvuk u medicini i biologiji	Prof. dr. sc. Ivan Drinković
126. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika	Prof. dr. sc. Mijo Šimunić
127. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za upravljanje i rukovođenje u zdravstvu i zdravstvenom osiguranju	Doc. dr. sc. Stjepan Turek
128. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za urogenitalne infekcije	Prof. dr. sc. Višnja Škerk
129. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko urološko društvo	Prof. dr. sc. Daniel Derežić
130. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za vaskularnu kirurgiju	Prof. dr. sc. Tomislav Šoša
131. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo vertebrologa	Prof. dr. sc. Lucijan Negovetić
132. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za vojnu medicinu	Dr. sc. Drago Prgomet
133. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo za zdravstvenu ekologiju	Prof. dr. sc. Branimir Čvorišćec
134. Hrvatski liječnički zbor - Hrvatsko društvo zrakoplovne medicine	Dr. Zoran Lolić

(*Stručno društvo u osnivanju, mirovanju, reaktivaciji)

Rudolf Matz
CARMEN MEDICORUM

Dokle god pamti ljudski rod
vodimo vjekovnu borbu
s klicama pomora
udesima krvavim
s bijedom i nevoljom.
To je zavjet naš!

Nejako dijete
vraćamo majci u krilo,
klonulom ocu
dajemo snagu novu.
Vidamo ljute rane stradalim
u zgradama čađavog grada,
na njivi i zelenim poljima
zorom kad rosa pada.

U čeličnom oklopu srca su naša,
da ne zaplaču,
kad grozničave oči bolne
traže od nas spas.

Dokle god pamti ljudski rod
vodimo vjekovnu borbu
s klicama pomora,
udesima krvavim
s bijedom i nevoljom
To je zavjet naš!

Rudolf Matz
CARMEN MEDICORUM

Post generis humani memoriam
germen pestiferum contra
fataque cruenta miserias,
calamitates contedimus.
Hoc votum's Hypocratis!

Parvul infantem
reddimus gremio matris
patri depresso
vires nos novas damus.
Miseria gravia
vulnera curamus
urbis fuliginosae in aedibus
cum in arvis pratisque
recentibus primaque luce rorat.

Thoracibus ferretis
praecordia nostra saepta sunt.
Ne in lacrimas effundantur,
cum lumina oculorum
febriculosa
salutem a nobis petunt.

Post generis humani memoriam
germen pestiferum contra
fataque cruenta miserias,
calamitates contedimus.
Hoc votum's Hypocratis!

versio latina: P. Sobočanec

Rudolf Matz
CARMEN MEDICORUM

As long as man can remember
We have waged incessant struggle
Against the seeds of death,
Against cruel fate,
Calamity and distress.
So follow Hippocrates!

To their mother' s knee
We return small children.
To exhausted fathers
We give new strength.
We heal the wounds of those
In soot choked cities
And on the meadows and green fields
Where at dawn dew forms.

We must steel our hearts
That we not cry,
When feverish eyes with pain
Demand our help.

As long as man remember
We have waged incessant struggle
Against the seeds of death,
Against cruel fate.
Calamity and distress.
So follow Hippocrates!

english version by S. Bičanić

O pjesmi *Carmen medicorum*

Pjesmu ***Carmen Medicorum*** skladao je prvi dirigent zbora Zagrebački liječnici pjevači prof. Rudolf Matz. Skladba je posvećena internistu dr. Viktoru Boiću, inicijatoru i promotoru glazbene misli u Hrvatskom liječničkom zboru.
Riječi pjesme, u originalu napisane na hrvatskom jeziku, kasnije su prevedene na latinski, engleski, njemački, talijanski i ruski jezik.
Dana 6. listopada 1971. zbor Zagrebački liječnici pjevači prvi je puta nastupio izvan Zagreba, na trećem kongresu liječnika na Bledu u Sloveniji.
Na tom je kongresu skladba Rudolfa Matza *Carmen medicorum* prihvaćena kao liječnicka himna.
Danas je *Carmen medicorum* himna hrvatskih liječnika.

PRVI OPĆI SABOR HRVATSKIH LIJEČNIKA

DEKLARACIJA

o zaštiti dostojanstva hrvatskih liječnika

Uvod

Mi, hrvatski liječnici sudionici I. Općeg sabora hrvatskih liječnika odazvali smo se pozivu naših udruga da javno raspravimo i obznanimo naše staleške interese.

Predstavnici Hrvatskog liječničkog sindikata, Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore i Hrvatske stomatološke komore vodili su niz pregovora s odgovornim u Ministarstvu zdravstva i Vladi Republike Hrvatske s težnjom da isprave sadašnji položaj liječnika i uravnilovku koju je ostavilo socijalističko društvo. Na toj liniji bilo je i potpisivanje I. Kolektivnog ugovora 1996. godine. Prestankom njegovog važenja krajem 1999. godine naši predstavnici već tri godine vode jalove pregovore s novom vlasti i resornim ministarstvom, a da nije udovoljeno niti jednom postavljenom zahtjevu. Naprotiv, socijalni status i dostojanstvo liječnika je zadnjih godina bitno unazađen, socijalni dijalog je praktički anuliran, a sve važne odluke donose se Uredbama Ministarstva zdravstva i Vlade bez uvažavanja mišljenja i zahtjeva cjelokupne struke.

Mi, hrvatski liječnici odazvali smo se 1991. godine da kao dragovoljci Domovinskog rata pridonesemo stvaranju samostalne Hrvatske države. Danas, nakon što je stvorena Lijepa naša, za koju su i liječnici dali svoje živote, neki nas s najvišeg vrha državne vlasti prozivaju za domoljublje i prijete da će silom štititi naše dostojanstvo od nas samih. U javnim medijima stvara se negativna klima, a senzacionalističkim napisima i izjavama ruši se ugled i dostojanstvo liječničke profesije kao nikad u posljednjih pola stoljeća.

Nakon štrajka upozorenja u lipnju 2002. godine, općeg štrajka liječnika, koji je započeo u siječnju 2003. i pravno upitnog uvođenja radne obveze za sve liječnike u veljači ove godine, nametnula se potreba za sazivanjem 1. općeg sabora hrvatskih liječnika da i na taj način dostojanstveno i jedinstveno izrazimo javni prosvjed prema Ministarstvu zdravstva i Vladi RH jer:

• se niz godina sustavno unazađuje zdravstvo u RH, a paralelno s time i moralni i materijalni status liječničke profesije,

• degradacija ide do te mjere da se bolesnike i liječnike dovodi u situaciju poremećenog međusobnog povjerenja i nemogućnosti odgovarajućeg liječenja,

• se u takvim uvjetima javljaju se anomalije kakve se ne pamte u prošlosti, a senzacionalistički se prikazuju afere kojima se u javnim medijima blati liječnička profesija što zbunjuje građane i ruši povjerenje u liječnike.

Hrvatski liječnici se svakodnevno zalažu za bolju zdravstvenu zaštitu kako bi se zdravim građanima sačuvalo zdravlje, a bolesnima pružila njega i liječenje.

Mi, hrvatski liječnici predvođeni liječničkim udrugama kao značajna stručna i moralna snaga u društvu tražimo primjereno vrednovanje.

Rad liječnika vrlo je složen, stručan i odgovoran. Prožet je dubokim etičkim i humanim odnosom prema bolesniku i nema ništa od odnosa u koje smo uvršteni stavljanjem liječnika u činovničke kalupe novog nedorečenog Zakona o plaćama u Javnim djelatnostima.

Uvjeti rada liječnika su među najtežima i najodgovornijima u javnim djelatnostima.

Zadnjih godina naš je profesionalni zanos stavljen na tešku kušnju Nažalost svakim danom susrećemo u svim zdravstvenim ustanovama narušen standardni minimum opreme i lijekova za uspješnu obradu i liječenje bolesnika.

Školovanje liječnika, stažiranje, specijalizacija i uža specijalizacija vremenski traju znatno duže od školovanja i specijalizacije većine drugih profesija, a taj trud nije u konačnici ispravno vrednovan.

Liječnička profesija gotovo jedina nakon diplome do mirovine zakonski obvezuje na trajnu postdiplomsku izobrazbu, provjeru znanja i obnavljanje licencije za rad svakih 6 godina. Sve to predstavlja, pored svakodnevnih teških uvjeta rada s bolesnicima, doživotno obvezno vremensko i novčano opterećenje za svakog liječnika.

Mladi liječnik je već u startu u nepovoljnijem položaju od drugih fakultetski obrazovanih ljudi zbog dužine studija, dužine čekanja na stažiranje i prvo zaposlenje, dužine specijalizacije i uže specijalizacije. Stoga se njegovo "socijalno djetinjstvo" produžuje u nedogled.

Sudionici 1. općeg sabora hrvatskih liječnika stoga upozoravaju Javnost i Vladu na sljedeće:

- Broj liječnika na broj stanovnika u Hrvatskoj među najmanjima je u Europi. Na 100 tisuća stanovnika ima samo 235,9 liječnika.
- Nedovoljno izdvajanje za zdravstvo po glavi stanovnika iznosi 400 američkih dolara, a kvaliteta i učinkovitost prema ocjeni SZO je visoka zahvaljujući isključivo entuzijazmu liječnika
- Prosječna starost liječnika specijalista vrlo je visoka (primjerice interniste je 54 godine).
- Sve je manje zanimanje mladih za studij medicine. S druge strane, Europi nedostaje liječnika.
- Liječnici u Hrvatskoj su gotovo na začelju u Europi po plaćama kao i po sramotno niskim mirovinama
- Liječnik prosječno odradi 11 sati dnevno, odnosno 240 sati mjesečno
- Liječnik koji dežura te sa 65 godina doživi punu mirovinu, ukupno je proveo 7 do 10 godina u dežurstvu, što iznosi preko 20 godina dodatnog 8 satnog radnog staža (!).

• *U zadnjih deset godina donose se kontradiktorne odluke po kojima se na jednoj strani smanjuju doprinosi i materijalna osnova zdravstva, a s druge strane zagovaraju se veliki zahvati u programu reforme zdravstva. Proklamirana široka reorganizacija zdravstva stoji i dalje u zapisima na papiru, a u realnosti je došlo do jasnog pogoršanja zdravstvene službe.*

• U smanjivanju materijalne osnove zdravstva postoji granica ispod koje se sustav urušava. Svjesni smo da je to urušavanje zdravstvenog sustava započelo. O tome jasno govore činjenice da se u bolnicama sve teže obnavljaju potrošene zalihe u lijekovima, sanitetskom potrošnom materijalu, liste čekanja na dijagnostičku obradu i na operacije su sve duže, sve teže se održavaju neophodno potrebni medicinski aparati, zgrade…itd

• *Naš prosvjed nema za cilj samo poboljšanje materijalnog statusa i položaja liječnika u društvu, već je i zahtjev da Ministarstvo zdravstva i Vlada odrede ekonomski transparentne odnose te konačni dogovor koju razinu zdravstvene zaštite želimo i možemo financirati na osnovi proklamirane zdravstvene politike. Svaka odluka mora se temeljiti na uvažavanju struke i mišljenju liječničkih udruga, uz zaštitu prava pacijenata.*

Zbog gore navedenog, mi, predstavnici hrvatskih liječnika i stomatologa, okupljeni na svom 1. općem saboru, zabrinuti smo za zdravlje pučanstva zbog degradacije liječničke profesije.

U namjeri da se poboljša stanje u zdravstvu i zaustavi degradacija profesije objavljujemo Deklaraciju

1. OPĆI SABOR HRVATSKIH LIJEČNIKA DONOSI

DEKLARACIJU

Tražimo

1. da izvršna vlast stvori bolje uvjete za razvoj zdravstva, i nakon dogovora s liječničkim komorama i liječničkim zborom određuje samo osnove zdravstvene politike, a da se ne miješa u struku
2. da se poboljša organizacija zdravstvene službe, jer sadašnja tzv. reforma nudi uglavnom samo restrikcije
3. da se liječnicima osigura autonomija djelovanja temeljena na stručnom znanju i suvremenim spoznajama
4. da se mladim liječnicima osigura plaćeni staž odmah, a najkasnije unutar jednog mjeseca iza diplomiranja, te specijalizacije prema potrebama, jer je prosječna starosna dob specijaliste danas veća od 55 godina
5. da se radno vrijeme liječnika uskladi s europskim standardom te, ukupno trajanje radnog vremena u bilo kojem obliku ne može biti više od 48 sati tjedno
6. da se omogući kontinuirana medicinska edukacija svim liječnicima, kako je predviđeno zakonskim aktima, na teret poslodavca
7. da se liječnička profesija izdvoji iz "Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama" i uredi Strukovnim kolektivnim ugovorom.
8. da se poveća financijska kontrola pribavljanja i trošenja sredstava namijenjenih zdravstvu i da se ta sredstva izdvoje iz Proračuna
9. da se dogovorno s Hrvatskim liječničkim sindikatom ustanovi odgovarajuća cijena rada liječnika, koja će biti u skladu s trajanjem liječničke izobrazbe, odgovornošću i težinom liječničkog poziva
10. da se u javnosti prestane manipulirati s visokim primanjima liječnika te da se ubuduće govori o osnovnim plaćama za redovno radno vrijeme
11. *da se prekine s prikazivanjem liječnika kao neradnika, nestručnjaka, nehumanih osoba i državnih neprijatelja; da se prekine s dezinformiranjem o položaju i zahtjevima liječnika i medijskim linčem koji je vodio Ministar zdravstva.*

12. *da sljedeći korak u reformi zdravstva bezuvjetno bude osiguranje partnerskih odnosa svih triju partnera, te da se započne od temelja zdravstvenog sustava*

13. *da se odmah i bezuvjetno ukine radna obveza*

Hrvatski liječnički sindikat
Hrvatski liječnički zbor
Hrvatska liječnička komora
Hrvatska stomatološka komora
Medicinski fakultet Zagreb
Medicinski fakultet Rijeka
Medicinski fakultet Split
Medicinski fakultet Osijek
Stomatološki fakultet Zagreb
Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika HLZ-a
Akademija medicinskih znanosti Hrvatske
Studenti medicine i stomatologije u Hrvatskoj
Hrvatska udruga za promicanje prava pacijenata

Zagreb, 29. ožujka 2003.

Liječ Vjesn 2003;125:102-108

KAZALO

Predgovor 5

Foreword. 9

Sažeti osvrt i podsjetnik
na pojavu prvih liječničkih društava u Europi 13

Povijesne okolnosti i odrednice
koje su tijekom 19. stoljeća prethodile i utjecale
na pojavu prvih lječničkih društava
na teritoriju današnje Republike Hrvazske 16

Hrvatski narodni preporod,
Ilirski pokret i liječnici 20

Liječnici iz Hrvatske članovi Liječničkog društva
u Beču, Budimu i Pešti 23

Liječnička društva
– preteče Hrvatskog liječničkog zbora 25

Zagreb 1845. godina
– osnovano Družtvo lječiteljah u Zagrebu
– Beschpechungen der Agramer Aerzte
– Društvo zagrebačkih liječnika 28

Društvo zagrebačkih liječnika i prva Sveopća skupština
Liječnika kr. Hrvatske i Slavonije u Zagrebu g. 1850 30

Zagreb 1861. – pokušaj osnivanja Društva
jugo-slavjanskih liečnika u Zagrebu 34

Zadar 1868. godine – osnovano prvo liječničko društvo
u Dalmaciji 35

Pripreme za reorganizaciju zdravstva u Hrvatskoj
i osnivanje Medicinskog fakulteta u Zagrebu
u razdoblju od 1850. do 1874. godine 37

Godina 1874. – od prvih inicijativa do konstituirajuće
skupštine Sbora liečnika kr. Hrvatske i Slavonije
-Hrvatskoga liječničkog zbora 42

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR - Predsjednici od l874. do 2004.

FRANJO MILLIČIĆ 49
ANTUN-ANTE SCHWARZ 69
ŠIME ŠVERLJUGA-ŠVRLJUGA 75
LADISLAV RAKOVAC 81
ALEKSA VANCAŠ 87
JOSIP KALLIVODA-FALKENSTEINSKI 91
LADISLAV RAKOVAC 99
IVAN KOSIRNIK 121
DRAGUTIN MAŠEK vitez BOSNADOLSKI 125
JOSIP LOCHERT 131
ALEKSANDAR BLAŠKOVIĆ 135
MIROSLAV pl. ČAČKOVIĆ-VRHOVINSKI 139
ALEKSANDAR BLAŠKOVIĆ 145
KARLO RADONIČIĆ 149
JANKO BOŽIĆ 155
PAVAO ĆULUMOVIĆ 159
VLADIMIR ĆEPULIĆ 163
SREĆKO ŠILOVIĆ 177
AUREL FORENBACHER 181
SERGIJE DOGAN 189
NIKOLA PERŠIĆ 195
STOJAN KNEŽEVIĆ 201
FRANJO KOSOKOVIĆ 209
PREDRAG DROBNJAK 215
ANDRIJA PAVIĆ 223
MIRKO GJURAŠIN 227
ANTE DRAŽANČIĆ 235
DUBRAVKO ORLIĆ 243

Statut Hrvatskoga liječničkog zbora 268
Predsjednici i tijela Zbora 284
Podružnice Hrvatskoga liječničkog zbora 286
Predsjednici stručnih društava 296
Carmen Medicorum 300
Prvi Opći sabor hrvatskih liječnika – Deklaracija 301

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
zahvaljuje donatorima:

ZAGREBAČKA BANKA

HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA

PLIVA

DALEKOVOD

GRADSKI URED ZA ZDRAVSTVO, RAD I SOCIJALNU SKRB GRADA ZAGREBA

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

KRATIS

RAIFFEISEN BANK

AVENTIS

CROATIA

MEDiLAB

PARMAR

GLAXO

MERCK

DRÄGER

Partner trajnim vrijednostima
Umjetnost oplemenjuje svijet. Godinama ulažući u vrhunska kulturna dostignuća sudionici smo kreiranja i njegovanja trajnih vrijednosti.
www.zaba.hr
Zagrebačka banka
Vodeća banka u Hrvatskoj

Čista energija za Hrvatsku

HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA

- dobitnik je državne nagrade za zaštitu okoliša u 2003. godini
- na ekološki prihvatljiv način proizvodi, prenosi i distribuira električnu energiju
- primjenjuje najsuvremenije tehnologije zaštite okoliša u skladu s europskom praksom

HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA

graditelj *i čuvar* **vrijednosti**

PLIVINA je temeljna svrha poboljšanje kvalitete života i zaštita zdravlja kroz istraživanje i razvoj, proizvodnju i plasiranje na tržište proizvoda za zaštitu zdravlja vrhunske kvalitete

PLIVA HRVATSKA d.o.o.
Ulica grada Vukovara 49, 10000 Zagreb
Tel.: 01 3720 000
Fax: 01 6111 835

www.pliva.com
www.plivazdravlje.hr
www.plivamednet.hr

PLIVA

VRIJEDNOST JE U TRAJNOSTI
CINĒAONICA
DALEKOVOD

Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb grada Zagreba

UVIJEK UZ VAS

Fotografija: Gjuro Griesbach

Najbolji put do vrhunske medicinske usluge

Croatia zdravstveno osiguranje

članica grupe
Croatia osiguranje d.d.

ZAGREB

Vaš najbolji izbor za organizaciju međunarodnih stručnih skupova

Organizatorima pružamo svekoliku potporu pri:

- podnošenju predkandidatura i kandidatura
- sastavljanju kongresne ponude - "Bidding book"
- organiziranju prezentacije kongresne ponude grada Zagreba
- organiziranju posjeta "decission maker"-a ("Site inspection")
- organiziranju svih ostalih promidžbenih aktivnosti

Za svu stručnu i savjetodavnu potporu pri organizaciji međunarodnih stručnih skupova, izvolte nam se obratiti!

Turistička zajednica grada Zagreba

Kongresni ured

Kaptol 5, 10000 Zagreb

tel: 01 / 48 98 511; 48 98 521 fax: 48 14 949

e-mail: info@zagreb-convention.hr

www.zagreb-convention.hr www.zagreb-touristinfo.hr

KRATIS

...otvorite novi - RBA FLEXI!

Fleksibilno prekoračenje. Fleksibilna kamata.

Dodatne informacije potražite u svim RBA poslovnicama
RBA direkt Info: **062 62 62 62** | **www.rba.hr**

Raiffeisen BANK

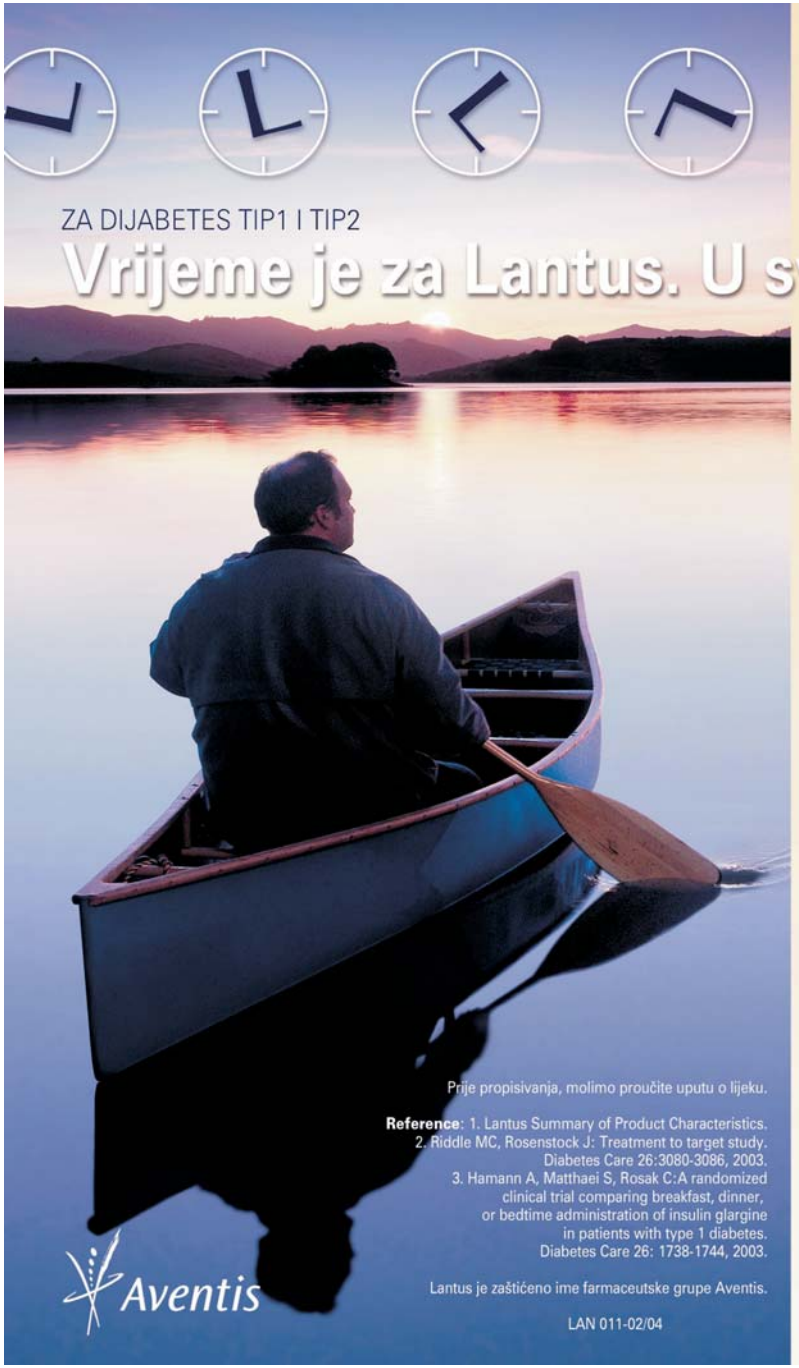

Do cilja bez kompromisa

A1C<7% je cilj liječenja šećerne bolesti.
Lantus 24-satnom kontrolom šećera pomaže bolesnicima da dođu do tog cilja.

Lantus je prvi i jedini inzulinski analog koji:

- djeluje 24 sata[1]
- oponaša prirodno lučenje bazalnog inzulina[1]
- smanjuje rizik od hipoglikemija[2]
- pomaže postizanje ciljanog A1C[2]
- omogućava fleksibilno doziranje - 1 x dnevno[3] *

*u bilo koje doba dana, ali svaki dan u isto vrijeme

1 x dnevno
24-sata

LANTUS®
inzulin glargin

Do ciljanog A1C uz 24-satnu kontrolu

MEDiLAB

Vaš partner u medicini!

MEDiLAB d.o.o. Hondlova 2/9, 10000 Zagreb Tel: 01/23-567-00, Fax: 01/23-567-77

Ovlašteni zastupnik tvrtki BAYER Diagnostics i B.BRAUN

Bayer

B|BRAUN

GlaxoSmithKline

Unapređujemo kvalitetu života, omogućavajući ljudima da čine više, osjećaju se bolje i žive duže.

MERCK

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
·1874·
Nakladа tiskare A. Brunina u Zagrebu
ZAGREB: JELAČIĆEV TRG.

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
·1874·

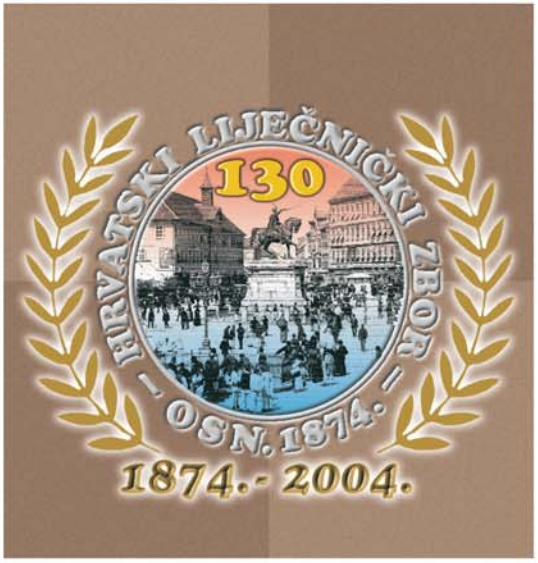
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR
130
OSN. 1874.
1874.- 2004.

Hrvatski liječnički zbor, počevši od 25-te obljetnice koja je svečano i radno proslavljena 1899. godine, njeguje tradiciju obilježavanja svojih godišnjica s osvrtom na vlastitu povijest, kako bi rezimirajući događaje, zbivanja i pouke iz proteklih vremena, njegovi članovi ustrajali na putu da objektivnim sagledavanjem prošlosti i sadašnjosti, osmisle nove smjernice za budućnost društvenog, staleškog i znanstvenog djelovanja liječnika okupljenih u **Hrvatskom liječničkom zboru**, u kojem prepoznajemo liječničko društvo s najdužim kontinuitetom opstanka i rada na geopolitičkom teritoriju Republike Hrvatske a koje je u međunarodnim krugovima poznato kao jedno od najstarijih u skupini danas aktivnih nacionalnih liječničkih društava u Europi.

Tako smo i u prigodi 130-te obljetnice **Hrvatskog liječničkog zbora** pokušali rezimirati dosadašnja saznanja i podsjetiti na okolnostima koje su prethodile i dovele do osnivanja ovog liječničkog društva.

Iščitavajući povijesnu građu, zahvaljujući povijesnoj distanci, usuđujemo se zaključiti da su čast i slava za uspjehe, jednako kao i odgovornost za promašaje i neuspjehe **Hrvatskog liječničkog zbora**, ne samo simbolično nego i stvarno neminovno odražavali osobnost, svjetonazor, vrednote, stavove, uvjerenja i sposobnosti aktualnog predsjednika ovog društva.

Jer, dobro je rečeno da treba poznavati svoju povijest od samog osnutka, tamo se mnoga znanja i pouke crpu, stječe se samopouzdanje i konačno vremenom razlučuje pozitivno od negativnoga.

Biserka Belicza i Dubravko Orlić